

Kazuwamgbani ka savu n
Tsikimba n abon a da a dangasai a
kazuwamgbani ka cau

Tsikimba New Testament

Contents

Matiyu	1
Marku	53
Luka	83
Yahaya	134
Asuki	173
Roma	222
1 Korintiya	246
2 Korintiya	268
Galatiya	283
Afisu	292
Filibi	301
Kolosi	307
1 Tasaloniya	313
2 Tasaloniya	318
1 Timoti	321
2 Timoti	328
Taitu	333
Filimo	337
Kagali ka Ibrahi	339
Yakubu	357
1 Bituru	363
2 Bituru	370
1 Yahaya	375
2 Yahaya	381
3 Yahaya	383
Yahuza	384
Kuwene	387

**Kazuwamgbani ka savu n Tsikimba n abon a da a
dangasai a kazuwamgbani ka cau**

New Testament in Tsikimba (NI:kdl:Tsikimba)

Language: Tsikimba

Provided by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc. Scripture text used by permission.

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

a4f6a28b-3d6d-50b4-a81b-06ae05a66010

ISBN: 978-1-5313-0322-8

Kadyanshi ka Shinga ka

Matiyu

Ukukpa u kadyanshi

Matiyu uza da korongi tagarada u na vi, wa ta a asuvu a asuki a Yesu. Uza u Yahuda u da, kpam u korongu ta tagarada vi tsara u wenike aza a Yahuda an Yesu da Kawauwi ka a ka vana vi.

Matiyu reve ta Yesu aya magono ma mayun mi, wa lya ta tsugono tsu likimba gba. U wenike ta mayun da an Yesu shadangi kadyanshi ka ili i'ya ya tuwa ka nsumate n Kazuwamgbani ka Cau n yain kadyanshi a kaci ka Kawauwi ka ka woko magono ma pige. Matiyo wenishike ta tsugono tsi tsu likimba u na tsa wa, kpaci ucun tsugono tsu nala tsi tsa kotso ta. Tsugono tsu Yesu tsa shamgba ta hal ubana. U kana ta magono ma yain n ucira, tsara u wenike ucira u ne, Yesu lya ta kaci ka ukpa an u 'yangai a kasaun ka ne. Gba ili i na yi n i'ya i buwai i'a ta pini a tagarada u na vi.

Matiyu banga ta Atoni a gogo-na kpaci u todugbuso ta tyoku da Yesu shadangi afobi a Kashila a da wa tuko ama evu n eyi. An Adamu nusukai Kashila, ama a pecene ta n eyi. Udarakpusa u Kazuwamgbani ka Cau u takpa mbala n na mi wa. Matiyo wenike ta tyoku da Yesu wokoi udarakpa u da u asakai ama a woko evu n Kashila, kpam Yesu u nala vi aya wa lya tsugono tsu ili dem a likimba u tsunu ara.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Nkoshi n cau n ilimaci i Yesu (1:1-2:23)

Akani a Yahaya kalyubugi (3:1-12)

Ulyubugu n ukondo u Yesu (3:13-4:11)

Manyan ma Yesu a Galili (4:12-18:35)

Yesu asakai Galili ubana a Urishelima (19:1-20:34)

A'ayan a shindere a makorishi a Yesu:

Ukondo n ukpa u ne. (21:1-27:66)

Yesu wa ta n uma. (28:1-20)

Nkoshi n cau n Yesu

(Luka 3:23-38)

1 Yesu† Kawauwi† u wuta ta a kuwa ku Dawuda† Magono, matsikaya ma Ibrahi.† Makeci ma nkoshi n cau n ne ma na:

² Ibrahi da tata u Ishaku.†

Ishaku da tata u Yakubu.†

Yakubu da tata u Yahuza† na mmuku ma a'ali n roku.

³ Yahuza da tata u mpeshe n da a ka isa Farisa n Zera.

(Mma u le da Tama.)

Farisa da tata u Hesuruna.

Hesuruna da tata u Aram.

⁴ Aram da tata u Aminadabu.

Aminadabu da tata u Nashon.

Nashon da tata u Salumuna.

⁵ Salumuna da tata u Boza.

(Mma u ne kpam Raha.)†*

Boza da tata u Ubida.

(Mma u ne kpam Rutu.)†

Ubida da tata u Yese.†

⁶ Yese da tata u Dawuda Magono.

Dawuda da tata u Solomo.

(Mma u ne kpam Beteshaba da uza da Dawuda bokoi ara Uriya.)†‡

⁷ Solomo da tata u Rihobuwam.

Rihobuwam kpam tata u Abija.

*1:5 Raha kashankala ka Awulawa ka.

†1:5 Rutu Kawulawa ka.

‡1:6 Dawuda vaku ta n Beteshaba eyi n u woli Uriya, aku u yain ili i roku tsara vali u ne Uriya u kuwa. A ka tsara ta alabari a na yi a tagarada u 2 Sama'ila 11:1-27.

Abija da tata u Asa.

⁸ Asa da tata u Johoshafa.

Johoshafa kpmam tata u Joram.

Joram da tata u Azariya.

⁹ Azariya da tata u Jotam.

Jotam da tata u Ahazu.

Ahazu da tata u Hazikaya.

¹⁰ Hazikaya da tata u Manase.

Manase da tata u Amo.

Amo da tata u Josaya.

¹¹ Josaya da tata u Jakoniya na mmuku ma a'ali n roku. (A'ayin yi a da a ka-
na le ubana a uyamba u Babila.)†

¹² An a bidya le ubana a Babila:

Jakoniya da tata u Shayalatiya.

Shayalatiya da tata u Zerubabe.

¹³ Zerubabe da tata u Abihuda.

Abihuda da tata u Eliyakim.

Eliyakim da tata u Azuro.

¹⁴ Azuro da tata u Saduku.

Saduku da tata u Akimu.

Akimu da tata u Aliyuda.

¹⁵ Aliyuda da tata u Iliyazara.

Iliyazara da tata u Matan.

Matan da tata u Yakubu.

¹⁶ Yakubu da tata u Isuhu.†

Isuhu da vali u Meri.†

Meri kpmam aya mma u Yesu uza da ama
a ka isa Kirisiti† Kawauwi.

¹⁷ Gba aza da a kecei nala vi, akaya a da a'ari pini a da; akaya kupa n a nishi ili i'ya i kana Ibrahi hal ubana a'ayin a Dawuda Magono, n akaya kupa n a nishi ili i'ya i kana a'ayin a Dawuda hal ubana a'ayin a da a pura le ubana a Babila tsugbashi. N akaya kupa n a nishi ili i'ya i kana a'ayin a da a pura le ubana a Babila tsugbashi utuwa a'ayin a Kawauwi.

Ilimaci i Yesu Kawauwi

¹⁸ Tyoku da ilimaci i Yesu Kawauwi i'ari da na: Mma u ne u da Meri uza

da Isuhu kenei tsumana. Shegai eyi a makere bawu u revei vali, aku u kana katsuma n Kulu Keri.† ¹⁹ Isuhu kamana ka Meri, vuma da u tsu rongo uyan ili i'ya i'ari derere, wa ciga u nei Meri vi uwono a a'eshi a ama wa, aku u yawun-sai u asa ka yi usokongi.

²⁰ A'ayin a da wari pini uyawunsa ukuna vi, aku katsumate ka zuba† ka Magono ma Zuba ka wenikei kaci ka ne ara ne a asuvu a alavutanshi, u danai, “Isuhu, matsikaya ma Dawuda, kotsu vu pana uwonvo u da va zuwa kamana ka vunu Meri wa, kpaci Kulu Keri ka ku zuwa yi u kana katsuma ki. ²¹ Wa matsa ta maku ma vali, aku vu neke yi kala Yesu,† kpaci wa wauwa ta ama a asuvu a unyushi u cingi u le.”

²² Ukuna u na vi u gita ta tsara kazuwamgbani ka Magono ma Zuba ka shadangu, tyoku da Ishaya† matsumate† u danai caupa,

²³ “Makere ma bawu ma revei vali ma
yan ta katsuma,
u matsa maku ma vali,
aku a isa yi Imanuwe.”

Kalen ka kala ki ka, “Kashila ka ta kabolo n atsu.”

²⁴ A'ayin a da Isuhu rikpanakai, aku u yain dere tyoku da katsumate ki ka tonuko yi. U tukoi Meri a kuwa u woko uka u ne. ²⁵ Shegai u vaku n eyi wa hal u matsai maku mi. Aku Isuhu neke yi kala Yesu.

Arevi a tuwai a danasa Yesu

2 A matsa ta Yesu a ilyuci i Bata-lami a uyamba u Yahuda, a'ayin da Hiridu†^s wari magono. Ama roku aza da a yain kaneshi u ukuna u atala, a wutai a kasana a tuwai a Urishelima†² n a wecishiki, “Nte magono ma aza a

†1:21 Kalen ka kala ka “Yesu” ka “Iwauwi.”

§2:1 Hiridu Magono aya Hiridu Uzapige. Maku ma ne Hiridu Antiba aya magono an Yesu kuwai.

Yahuda† ma a matsai vi? Tsu wene ƙaƙala a kasana ka ka wenikei an a matsa yi, kƙam tsu tuwai tsu lyaka yi kayala.”

³An Hiridu Magono u panai nala, u dambula ƙaƙala cika, nala dem aza ɗa a'ari a Urishelima a rongoi a kadambula. ⁴Aku u isaɗi adaraki a pige† n awenishiki a Mele† u wece le, “Nte a ka matsa Kawauwi ki?”

⁵Aku a wushunku yi, “A ilyuci i Batalami i'ya a Yahuda. Kƙaci ili i'ya Mika matsumate u korongi i'ya:

⁶“Avu, Batalami u uyamba u Yahuda, va ƙaƙala n kalen pini a asuvu a ilyuci i pige i pige i Yahuda.

A ka matsa ƙaƙala magono a asuvu a vunu, uza ɗa wa woko yavu kaliniki ka ama a va, aza a Isara'ila†.” [◇]

⁷Pini nala, magono mi ma isaɗi amoci a ɗa a wutai a kasana ki a ba a sheshei uk-pawunsi, kƙam a tonuko yi derere a'ayin a ɗa ƙaƙala ki ka wutai. ⁸Aku u tonuko le, “Yangai i wala ubana a Batalami vi i boli maku mi mai. I wene yi baci, i gono i tuwai i tonuko mu, tsara mpa dem n ba n lyaka yi kayala.”

⁹Arevi yi an a panai ili i'ya magono mi ma danai, aku a lazai. Kƙam ƙaƙala ka a wenei a kasana ka lazai a kapala ka le hal ka ba ka shamgbai a asu u ɗa maku mi mari. ¹⁰An a wenei ƙaƙala ki, a yan ƙaƙala mazanga! ¹¹A'ayin a ɗa ama yi a uwai pini a kuwa ki, a wene ƙaƙala maku mi n Meri mma u ne, a kuɗangi a lyaka yi kayala. A bidyai kune ku le ku zinariya, n ucanga u magulani, n mar† a naka yi. ^{**} ¹²Shegai Kashila ka rono le atsuvu a asuvu a alavutanshi, u da a gono a asu u magono vi wa. Aku a gonoi a uyamba u le a ure u roku kau.

A sumai ubana a Masar

¹³An arevi yi a lazai, katsumate ka Magono ma Zuba ka tuwai ara Isuhu a asuvu a alavutanshi, u danai, “Yangai vu daraka vu bidya maku mi na mma u ne ubana a Masar!† Vu shamgba ɗe she a'ayin a ɗa n tonuko vu vu gono, kƙaci magono ma pini ma bolo maku mi tsara u wuna.” ¹⁴Aku u yangai u bidyai maku mi na mma u ne a lazai n kayin ubana a Masar, ¹⁵nte a rongoi ɗe hal a'ayin ɗa magono mi ma kuwai. Ili yi i gita ƙaƙala kotsu i wenike ili i'ya Magono ma Zuba ma danai a ana u Hosiya matsumate, “N isa ƙaƙala maku ma va ma wuta a Masar.” [◇]

Hiridu wunusai mmuku ma a'ali

¹⁶A'ayin ɗa magono ma wenei arevi yi a'ene a ɗa a vurusai yi a ɗa, aku u panai upan. U zuwai a wunusa gba mmuku ma a'ali a Batalami, n ilyuci i kenu i kenu i'ya i'ari evu evu gba, aza a ayen a re ubana a iyamba. U reve ƙaƙala a'ayin a ɗa a matsai maku mi cinda arevi yi a danai. ¹⁷Nala ili i'ya Kashila ka danai a ana u Irimiya† matsumate i wokoi mayun:

¹⁸“A pana ƙaƙala kalagatsu a Rama, uza roku wa sa adama a unamgbukatsuma.

Rahila† ɗa wa sa adama a mmuku n ne, u 'yuwain u asaka uza u ne yi kadyanshi, an u wokoi a kuwa ɗe.” [◇]

A gonoi a Nazara

¹⁹An Magono mi ma kuwai, katsumate ka Magono ma Zuba ka tuwai ara Isuhu a asuvu a alavutanshi a'ayin ɗa wari pini a Masar vi. ²⁰Katsumate ki ka danai, “Yangai vu bidya maku mi na mma u ne vu gono a uyamba u Isara'ila,

**2:11 Ucanga u ɗa arevi a tukoi Yesu vi, ili i magulani yi furankinsen ɗa a tsu isa i'ya kƙam cirakpa tsu mafanga tsa.

◇2:6 Mik. 5:2. ◇2:15 Hos. 1:1. ◇2:18 Iri. 31:15.

kpaci aza dā a ka ciga a wuna maku mi a kuwā dē.”

²¹ Aku Isuhu 'yangai u bidyai maku mi nā mma u ne a gonoi a Isara'ila. ²² Shegai an u revei magono ma savu mi maku ma Hiridu Magono ma; wata, Akilayu,†† uwonvo u kaṅa yi. Aku u lavutansai kpam, Kashilā ka rono yi atsuvu u gono a uyamba u Galili. ²³ Pini nala, a ba a dusuki a ilyuci i'ya a ka isa Nazara. Adama a nala a shadangu t̄a ili i'ya ntsu-mate n danai: “A ka isa yi t̄a uza u Nazara.”

Yahaya Kalyubugi fobusoi ure

(Marku 1:1-8; Luka 3:1-18;
Yahaya 1:19-28)

3 An a yain ayen ushani, Yahaya† Kalyubugi gitai kuḅari a kakamba ka Yahuda. ² U da, “Kpatalai† i asaka tsicingi tsu dē, i gono a asu u Kashilā, kpaci tsugono tsu zuba tsu yan dē evu n uyan.” ³ Ishaya matsumate u yan t̄a kadyanshi a kaci ka Yahaya, u da, “Uza roku wa salasa a kakamba, ‘Lapulai ure adama a Asheku, shamkpai u dā mai tsara u wala!’” †

⁴ Yahaya uka t̄a aminya a dā a cai n tsileme tsu karakuma. U sirai kag-bawatsu ka ukpan a cuku tsu ne, kpam ilikulya i ne i'ya abaruma n ishigi. ⁵ Ama ushani a wuta t̄a a Urishelima n Yahuda n iyamba i'ya i'ari uḅongu u Agat̄a a Urudu a tuwai tsara a panaka yi. ⁶ An a dansai unyushi u cingi u le, aku u lyubugu le pini a Agat̄a a Urudu yi.

⁷ Afarishi† n aza a Sadusi ushani a tuwā t̄a dem a asu u dā Yahaya wa lyubugusu ama yi tsara a lyubugu le. An Yahaya wene le, u danai, “Edā a'eku a dā! Ya rono dā atsuvu i suma mavura ma Kashilā ka tuko n maloko? ⁸ Yanyi

ili i'ya ya wenike an i asakai unyushi u dē. ⁹ Kotsu i dana ya wura mavura mi an i'ari mmuku n tsikaya mi Ibrahi wa. N tonuko dā, Kashilā ka fuda t̄a ka bidya atali a na u gonuko a dā mmuku n tsikaya mi Ibrahi! ¹⁰ Gogo-na naha gbam, kagovu ka t̄a ufoḅusi ka kapa ndanga hal a asuvu a alu a le. Madanga ma baci dem bawu ma matsai ilimaci i shinga, a ka kapa t̄a ma a varangu a asuvu a akina.

¹¹ “N mini ma ma lyubugusu dā tsara u wenike an i asakai tsicingi tsu dē, shegai uza dā wa tuwā a kucina ku va, wa lyubugu dā t̄a n Kulu Keri n akina. U la mu t̄a ucira cika, hal gbam n ratsa n banā akpata a ne wa. ¹² Wa tuwā t̄a n kasasu ka uwelimpke ka ne adama a kuwelikpu. U wutukpa ilya kau a asuvu a kopo. Aku u tsungu ilya i shinga yi a asuvu a mapon ma ne, kopo kpam u runukpa ka n akina a dā bawu a ka cimba.”

Yahaya lyubugi Yesu

¹³ A'ayin a nala yi a dā Yesu asakai Galili u banai a Agat̄a a Urudu tsara Yahaya lyubugu yi. ¹⁴ Yahaya wari wa ciga t̄a u 'yuwan, u danai, “Adā u gain vu lyubugu mu. Nɗya i zuwai vu tuwai ara va tsara n lyubugu vu?”

¹⁵ Yesu wushuki, “N gogo-na nala u gain u woko, kpaci u kaṅa t̄a tsu yain gbā ili i'ya Kashilā ka ciga tsu tsu yain.” Aku Yahaya wushuki.

¹⁶ An a lyubugi Yesu, u wuta dē la vi pini a mini mi, aku zuba† u kukpai, u wenei Kulu Keri ku Kashilā ku cipa yi yavu kadya. ¹⁷ A panai kalagatsu a zuba, ka danai, “Maku ma va ma na vi, uza dā ma ciga, kpam ma pana t̄a kayanyan ka ne cika.”

††2:22 Hiridu Akilayu magono ma cingi ma aku a loko a karatsu ka tsugono. Pini nala, utoku u ne Hiridu Antiba wokoi magono.

†3:3 Isha. 40:3.

Yesu n Kalapansi

(Marku 1:12-13; Luka 4:1-13)

4 Kulu Keri ku tonoi n Yesu ubana a kakamba, kotsu Kalapansi† ka kondo yi. ²A'ayin amangare kaara n kayin Yesu lya ilikulya wa. An a kotsoi, aku u panai kambulu. ³Pini nala, Kalapansi ka tuwai ka tonuko yi, “Avu Maku ma Kashila† ma baci, gonuko atali a na a woko iburodi.”

⁴Yesu wushunku yi, “A korongu ta a Tagarada u Kashila,†
“N burodi da koshi vuma wa yan uma wa,
she gba n kadyanshi ka ka wutai a unu u Kashila.”” ◇

⁵Aku Kalapansi ka banka yi a Urishe-
lima ilyuci i uwulukpi,† u zuwa yi a bili-
bili u Kuwa ku Kashila.† ⁶Aku u danai,
“Avu Maku ma Kashila ma baci, radugu
a ubana a iyamba, kpaci ukorongi u da
wari a Tagarada u Kashila:

“Kashila ka yanka ta atsumate a ne
kadyanshi adama a vunu,
kpam a ka kibatsa vu ta a akere a le,
tsara vu gbasha kune ku vunu a katali
wa.”” ◇

⁷Yesu wushunku yi, “Tagarada u
Kashila u dana ta dem, ‘Va kondo
Magono ma Zuba Kashila ka vunu wa.’”
◇

⁸Pini nala, Kalapansi ka bidya yi
ubana a zuba u masasa ma ugadi,
u wenike yi gba tsugono tsu likimba
kau-kau n tsupige tsu le. ⁹Aku u danai,
“Va lyaka mu baci kayala, ma naka vu ta
i'ya gba.”

¹⁰Yesu wushunku yi, “Wala vu ne mu
ure Kanangasi,††† Tagarada u Kashila u
dana ta,

“Lyaka Magono ma Zuba kayala, kpam
aya koshi va gbashika.”” ◇

¹¹Aku Kalapansi ka lazai ka asaka yi,
pini nala, atsumate a zuba a tuwai a ki-
ranai n eyi.

Yesu gitai manyan ma ne

(Marku 1:14-15; Luka 4:14-15)

¹²An Yesu panai alabari a da a ukai
Yahaya Kalyubugi a kuwa ku a'ali, aku
u gonoi a uyamba u Galili. ¹³Shegai da
wa rongo a ilyuci i Nazara, aku u ba u
rongoi a Kafarnahum a ikengi i Kushiva
ku Galili a kabon ka Zebulun n Nafutali.
¹⁴Nala gitai ta tsara ili i'ya Ishaya mat-
sumate u danai i shafangu:

¹⁵“A kabon ka Zebulun n Nafutali,
a ure ubana a kushiva, a kapashi ka Aga-
ta a Urudu, a Galili,

a asu u da kakuma ka Awulawa† kari.

¹⁶Ama da a ka rongo a karimbi,
a ka wene ta katyashi ka pige.

A'ari a ka rongo ta a unu u ukpa,
shegai katyashi ka wantukpa ta ara le.”
◇

¹⁷Pini nala, Yesu gitai kubari, u danai,
“Kpatalai a asaka unyushi u cingi u de, i
gono a asu u Kashila, kpaci tsugono tsu
zuba tsu yan de evu.”

Yesu isai akani a adan ama a nishi

(Marku 1:16-20; Luka 5:1-11)

¹⁸Kain ka te, tyoku da Yesu wari
nwalu a ikengi i Kushiva ku Galili, aku
u wenei ama a re uza n vangu. Uza u te
aya Simo, uza da dem a tsu isa Bituru, n
Andurawu. Gba le akani a adan a da, a
ka vutalasa ibilili i le a kushiva ki. ¹⁹Aku
Yesu tonuko le, “Tono numu! Ma wenike
da ta tyoku da ya tukuso ama, shegai
adan kpam wa.” ²⁰Kute-kute a asakai
ibilili i le, a tono yi.

††4:10 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

◇4:4 U.Ml. 8:3. ◇4:6 Ishp. 91:11-12. ◇4:7 U.Ml. 6:16. ◇4:10 U.Ml. 6:13.

◇4:16 Isha. 9:1-2.

²¹ An a walai kenu, aku a wenei ama a re, uza n vangu u ne, Yakubu n Yahaya mmuku n Zabidi. Ele pini a kpatsu n tata u le n a lapulusi ibilili, aku Yesu isa le. ²² Kute-kute a asakai kpatsu ki n tata u le a tono yi.

Yesu yankai ama aganda

(Luka 6:17-19)

²³ Yesu kyawain uyamba u Galili gba n u wenishiki a agata a Kashila, n u yansi ku'bari ku Kadyanshi ka Shinga† ka tsugono tsu zuba, n u tanasi aza a mbala. ²⁴ Alabari a ne a kyawain gba uyamba u Galili, aku a tukusoi aza a mbala, hal gbam n ama da a'ari a uyamba u Suriya, n aza da a ka pana iyamba tsara a tanasa le. Aza roku a asuvu a le a'a ta n ityoni i cingi,† aza roku ipori, hal gbam n awunu. Shegai Yesu tanasa le gba. ²⁵ Kakuma ka ama ka ka wuta a Galili, n Dikafoli, n Urishelima, n gba uyamba u Yahuda hal n aza da a'ari a Agata a Urudu a kasana ka tono yi.

Yesu wenishikei a masasa

5 An Yesu wenei kakuma ka ama, aku u ba u yuwa i a masasa u dusuki. Atoni a ne a kyawan yi, ² aku u gita le uwenishike:

Mazanga ma maci

(Luka 6:20-23)

³ “Kashila ka zuwuka ta aza da a revei a ka ciga ubanga ara ne unu u shinga, kpaci tsugono tsu zuba tsu le tsa!

⁴ Kashila ka zuwuka ta aza da a'ari n unambukatsuma unu u shinga, kpaci wa tanasa ta atakasuvu a le.

⁵ Kashila ka zuwuka ta aza da a vakunki kaci ka le unu u shinga, kpaci likimba wa woko ta u le.

⁶ Kashila ka zuwuka ta aza da a'ari n maluwa ma uyan ili i maci unu u shinga, kpaci wa naka le ta ili i'ya a ka ciga vi.

⁷ Kashila ka zuwuka ta aza a asuvayali unu u shinga,

kpaci wa pana ta dem asuvayali a le.

⁸ Kashila ka zuwuka ta aza da ataka-suvu a le a'ari sarara unu u shinga, kpaci a ka rongo ta kabolo n eyi.

⁹ Kashila ka zuwuka ta aza da a ka ciga a tuko ndishi n shinga unu u shinga, kpaci wa isa le ta mmuku n ne.

¹⁰ Kashila ka zuwuka ta aza da a ka yan mavura an a ka yansa ili i'ya Kashila ka ciga unu u shinga,

kpaci tsugono tsu zuba tsu le tsa.

¹¹ Kashila ka zuwuka da ta unu u shinga, a'ayin a da baci ama a wisha da. Kashila ka zuwuka da ta unu u shinga, a'ayin a da baci ama a ka yan da mavura. Kashila ka zuwuka da ta unu u shinga, a'ayin a da baci ama a takpa da ukuna u cingi adama a va. ¹² Ama a ka yanka da ta ili i cingi tyoku da a yankai nsumate n cau. Yanyi mazanga n ipeli, kpaci kat-supi ka de ka pige ka vana da ta a zuba.”

Mkpadi n katyashi

(Marku 9:50; Luka 14:34-35)

¹³ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Eda mkpadi n likimba. Shegai nte kalen ka mkpadi ma baci n kayanyan wa? Nida uza wa yankpusa kpam n da? Shegai a wotsongu n da a kpatsasa yavu ili i gbani.

¹⁴ “Eda katyashi ka likimba. Ilyuci i'ya a mai a zuba u masasa a ka fuda a ka sokongu i'ya wa. ¹⁵ A tsu sapa macikalua a kimba ma n kakotsu wa. Shegai a zuwa ma a kashamkpatsu ka ne, tsara katyashi ki ka wakana aza da a'ari a pini kuwa ki. ¹⁶ Nala kpam dem, i woko katyashi a asu u ama, tsara a wene manyan ma shinga ma de a cikpala Tata u de u da wari a zuba.”

Uwenishike u Yesu a kaci ka Mele

¹⁷ Yesu doki u danai, “Kotsu i wene yavu tuwa da n tuwai tsara n wacinsa

Mele ma Musa† ko kpm uwenishike u ntsumate wa. N tuwā n wacinsa i'ya wa, shegai n tuwā t̄a tsarā ili i'ya a danai vi i shadangu. ¹⁸ Mayun dā ma tonuko dā, ili i'ā la ya puwān a Mele mi wa, she a'ayin a dā zuba n likimba a kotsoi. Ko udyani u kenu ko u kenukulu wā la wa puwān wa, she ili i na yi i shadangu. ¹⁹ Adama a nala, gbā uza dā baci u goroi mele ma kenukulu a asuvu a Mele hal u wenishikei ama a yain dem nala, a ka gonuko yi t̄a dem uza u kenukulu a tsugono tsu zuba. Shegai uza dā baci u tonoi Mele mi mai, u wenishikei ma kpm, wa tsarā t̄a asu u shinga a tsugono tsu zuba. ²⁰ U kanā t̄a utono u Mele ma Kashilā u dē u lai tyoku dā Afarishi n awenishiki a Mele a tsu yan. U la baci nala wa, n tonuko dā ya uwa a tsugono tsi wa, ko kenu.”

Uwenishike u Yesu a kaci ka upan

(Luka 12:58-59)

²¹ Yesu doki u danai, “I pana t̄a ili i'ya Mele ma Musa ma danai, ‘Kotsu i wuna uma u vuma gbani wa,’ kpm ‘U kanā t̄a a kidāga uza dā baci dem u wunai uma u vuma gbani ugana.’ ²² Shegai n tonuko dā, va yan baci upan n uza u vunū, a ka kidāga vu t̄a ugana. Vu isā baci uza u vunū “Katengeshi,” a ka banka vu t̄a a asu u Asheshi a Pige.† Vu tonuko baci uza u vunū “V̄ari n kalen wa,” vu yan t̄a evu n u dā a ka banka vu a akina† a dā bawu a'ari n utyoku.††

²³ “V̄a baci kushani a kapala ka a asufarākpā† a Kuwa ku Kashilā va naka Kashilā kune, kute-kute aku vu cibai an uza roku wari n ukuna a kaci ka vunū, ²⁴ asakā ve kune ki a asufarākpā vi, vu

ba vu foli uza u nide vi, aku vu gono vu yain kune ku vunū.

²⁵ “V̄a baci n ukuna n uza roku hal wa banka vu a asu u afada, darāka vu sheshi n eyi tun i'ari a ure kahu i rawa a kuwa ku afada ki. Kawa i rawa baci dē, a ka nakangu vu t̄a a asu u uza u afada. Eyi kpm u naka adagari a ne a banka vu a kuwa ku a'ali. ²⁶ Mayun n tonuko vu, va wutā pini a asu vi wa, she a'ayin a dā vu tsupai ili i'ya a ka tono vu gbā.”

Uwenishike u Yesu a kaci ka tsishankala

²⁷ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “I pana t̄a Mele ma Musa ma danai, ‘Kotsu vu vaku n uka u uza wa.’ ²⁸ N tonuko vu, vu wene baci uka, aku vu bankai uma u vunū n ukuna u gbani, vu yan dē la vi tsishankala n eyi a katakasuvu ka vunū. ²⁹ Keshi ka ulyaki ka vunū ka zuwa vu baci vu yain unyushi u cingi, fodo ka vu varangu. Wa laka vu t̄a tsulobo vu namba kapashi ka ikyamba i vunū, n u dā a ka varangu ikyamba i vunū gbā a asuvu a akina. ³⁰ Kukere ku ulyaki ku zuwa vu baci vu yain unyushi u cingi,† kidā ka vu varangu! Wa laka vu t̄a tsulobo vu namba kapashi ka ikyamba i vunū, n u dā ikyamba i vunū gbā ya uwa a asuvu a akina.”

Uwenishike u Yesu a kaci ka upece u iyolo

(Marku 10:11-12; Luka 16:18)

³¹ Yesu doki u danai, “I pana t̄a Mele ma Musa ma danai, ‘Uza dā baci dem wa pece iyolo n uka u ne, u kanā t̄a u naka yi tagarāda u upece u iyolo.’ ³² Shegai n tonuko dā, kotsu vu pecene n uka u vunū wa, shegai u vaku baci n vali

††5:22 Asheshi, alya nkoshi n pige m aza a Yahuda. Shegai kalen ka pige ka ne pini na ka, uza dā baci u yain upan wa bana t̄a a asu u afada a Kashilā a asu u dā Kashilā n kaci ka ne wa yanka yi afada n ucira.

◇5:21 Uwt. 20:13; U.Ml. 5:17.

◇5:27 Uwt. 20:14.

roku. Vu asaka yi baci, va zuwa yi ta u woko kashankala, nala kpam ko ya baci u zuwa yi, wa ta n unyushi u da u bidyai uka u uza roku.”

Yesu wenishikei a kaci ka utsina

³³ Yesu doki u danai, “I pana ta kpam ili i'ya Mele ma Musa ma danai, ‘Kotsu u kpaɗa ushadangu kazuwamgbani ka vunu wa. U kanā ta vu shadangu kazuwamgbani ka vu yain n Magono ma Zuba.’ ³⁴ N tonuko ɗa, kotsu vu tsina n ili i roku a'ayin a ɗa baci ya yan kazuwamgbani wa! Zuba a asu u ɗa Kashila kari ndishi u ɗa. Adama a nala, kotsu vu tsina n zuba wa. ³⁵ Likimba asu u ɗa a'ene a ne a tsu wunvuga ɗa. Adama a nala, kotsu vu tsina n likimba wa. Urishelima ilyuci i Magono ma Pige i'ya, adama a nala kotsu vu tsina n i'ya wa. ³⁶ Kotsu vu tsina n kaci ka vunu wa, kpaci va fuda va gonuko kenji ka te ka vunu pun ko ɗan wa. ³⁷ A'ayin a ɗa baci ya yan kazuwamgbani, ili i'ya i gain vu dana i'ya na koshi, ‘Nala wari,’ ko tani ‘Nala wa.’ Vu dana baci i'ya i lai la, a asu u uza u cingi vi ɗa i wutaɗi.”

Yesu wenishikei a kaci ka utsupa tsicingi

(Luka 6:29-30)

³⁸ Yesu doki u lyai kapala n kadyan-shi, “I pana ta ili i'ya Mele ma Musa ma danai, ‘Uza u foɗo baci utoku u ne a keshi, ko u takpa yi kanga, eyi dem a ka foɗo yi ta keshi ka ne ko takpa kanga ka ne.’ ³⁹ Shegai n tonuko ɗa, kotsu i tsupa ukuna u cingi u ɗa uza roku u yanka ɗa n ukuna u cingi wa. Uza u ɗa basu vu baci a kagbaguzu ka ulyaki, kpatalaka yi ka ire ki dem. ⁴⁰ Gaawan uza roku u dana ta vu nusuka yi, aku u tonukoi uza u afada u wushika yi matogo ma vunu, kotsu vu asanka yi dem kunya. ⁴¹ Kasoje ka mat-

sa vu baci vu canka yi ucanga ubana mel u te, canka yi mel u re. ⁴² Uza u folo vu baci ili i roku, vu naka yi. Uza roku u bolo baci akopi ara vunu, vu naka yi.”

Ciga atokulalu

(Luka 6:27-28, 32-36)

⁴³ Yesu doki u danai, “I pana ta ili i'ya ama a danai, ‘Ciga uza u karen u vunu, aku vu kovi utokulalu u vunu.’ ⁴⁴ Shegai n tonuko ɗa i cigi atokulalu a ɗe, i yanka uza ɗa baci dem wa yan ɗa mavura gbani-gbani kavasus. ⁴⁵ I yan baci nala, ya woko ta mmuku n maci† n Tata u ɗe ɗa wari a zuba. U tsu zuwa ta kaara ka wutaɗi adama a aza a cingi n aza a maci. U tsu ro ta mini a asu u aza ɗa a ka yan ili i shinga n aza ɗa a ka yan ili i cingi. ⁴⁶ Niɗa ya ciga Kashila ka naka ɗa katsupi ka malen ma manyan ma ɗe, i ciga baci aza ɗa a ka ciga ɗa koshi? Ko aza a uwusha u utafa dem nala a tsu yansa! ⁴⁷ Aje a ɗe a ɗa baci ya yansaka ili i shinga koshi, i lamgbana n ama ɗa a buwai wa. Ko aza ɗa bawu a revei Kashila a tsu yan ta dem ili i shinga a asu u aje a le. ⁴⁸ Adama a nala, u kanā ta i woko ushadangi, tyoku ɗa Tata u ɗe u zuba wari ushadangi.”

Uwenishike u Yesu a kaci ka kune

6 Yesu lyai kapala n u wenishiki atoni a ne, “Kiranai a'ayin a ɗa ya yan ili i shinga, kotsu i yain i'ya adama a ɗa ama a ka wene i'ya a cikpala ɗa wa. I yan baci nala, ya tsara katsupi ka malen ma manyan ma ɗe a asu u Tata u ɗe uza ɗa wari a zuba wa.

² “Va ne baci aza a unambi kune, kotsu vu fula ukakaci tsara ama a pana a reve i'ya va yan wa, tyoku ɗa aza a maci a kaban a tsu yansa a agata a Kashila n ire tsara ama a naka le karinga.” Mayun n tonuko ɗa, aza a maci a kaban a nala yi

a tsarā de katsupi ka malen ma manyan ma le. ³A'ayin a da baci va ne aza a un-ambi kune, vu yain ka usokongi, tsarā kukere ku ugulā ku reve ili i'ya kukere ku ulyaki ka yan wa. ⁴Naḳa kune ku vunu usokongi, Tata u vunu, uza da u revei ili i'ya i'ari usokongi, wa naḳa vu ta katsupi ka malen ma manyan ma vunu.”

Uwenishike u Yesu a kaci ka kvasu

(Luka 11:2-4)

⁵Yesu doki u danai, “A'ayin a da baci ya yan kvasu, i woko tyoku u aza a maci a kaban wa! A tsu ciga ta a shamgba a agata a Kashila n ire a yain kvasu tsarā ama a wene le. Mayun n tonuko da, a tsā de katsupi ka malen ma manyan ma le. ⁶A'ayin a da baci va yan kvasu, uwa a asuvu a kunu ku vunu vu gidaku utsutsu. Vu yain kvasu ubana a asu u Kashila Tata u vunu uza da wari a asu u usokongi u nala vi. Tata u vunu uza da wa wene ili i'ya va yan usokongi, wa naḳa vu ta katsupi ka malen ma manyan ma vunu.

⁷Va yan baci kvasu, kotsu vu woko tyoku u ama da bawu a revei Kashila wa. A la ta uyan kadyanshi ka bawu kari n kalen. N a dani Kashila ka panaka le adama a kakuma ka kadyanshi. ⁸Kotsu i woko tyoku u le wa. Tata u de u reve ta ili i'ya ya ciga kahu gbam i weci yi.

⁹“Ya yan baci kvasu, i vasi naha:

“Tata u tsunu uza da wari a zuba.

A kirana n kala ka vunu n uwulukpi.

¹⁰Tsugono tsu vunu tsu tuwa.

Asaka a yain ili i'ya va ciga a yain a likimba,

tyoku da a ka yansa i'ya a zuba.

¹¹Ne tsu ilikulya i ara.

¹²Vu cimbusuka tsu unyushi u tsunu, tyoku da tsu tsu cimbusuka aza da a tsu nusuka tsu.

[¹³Kotsu vu asaka tsu tsu rukpa a ukondo wa,

shegai vu wauwa tsu a asu u uza u cingi vi.]^{§§}

¹⁴“Mayun da, vu cimbusuka baci ama unyushi u cingi u le, Tata u vunu u da wari a zuba wa cimbusuka vu ta dem. ¹⁵Shegai vu cimbusuka baci ama wa, Tata dem wa cimbusuka vu unyushi u cingi u vunu wa.”

Uwenishike u Yesu a kaci ka kakuli

¹⁶Yesu doki u danai, “Ya yan baci kakuli, kotsu i wenike kadambula tyoku da aza a maci a kaban a tsu yan wa. A tsu gacuwunsa ta a'eshi a le tsarā ya dem reve an a ka yan kakuli. Mayun n tonuko da, aza a maci a kaban a nala yi a tsā de katsupi ka malen ma manyan ma le. ¹⁷Shegai va yan baci kakuli, vu zafi kenji ka vunu aku vu sawa a'eshi. ¹⁸Adama a nala, uza wa la wa reve an va yan kakuli wa, she Tata koshi, uza da bawu tsa wene. U reve ta gba ili i'ya i'ari usokongi, aya kpam wa naḳa vu katsupi ka malen ma manyan ma vunu.”

Utsari a zuba

(Luka 12:33-34)

¹⁹Yesu doki u danai, “Zuwukai kaci ka de utsari a likimba wa. Kpaci karan n urumgba wa nangasa ta u da, kpam aboki a ka tasa ta a uwa a yain uboki. ²⁰Shegai zuwukai kaci ka de utsari a zuba, a asu u da bawu wa rungba ko tani karan ka nangasa, kpam aboki a ka fuda a ka yan uboki wa. ²¹Asu u da baci utsari u de wari, nte dem katakasuvu ka de ka rongo de.

Macikalu ma ikyamba

²²“A'eshi a'a ta tyoku u macikalu ma ikyamba. A'eshi a vunu a lobono baci,

§§6:13 Akorongi a cau a roku aza da a purai a tagarada u Matiyu a korongu ta idani i “Kpaci tsugono n ucira n tsupige tsu vunu tsa ubana. Ami.”

ikyamba i vunu dem ya shadangu ƙa n katyashi. ²³Shegai a'eshi a vunu a lobono baci wa, ikyamba i vunu ya shadangu ƙa n karimbi. Katyashi ka ƙari a asuvu a vunu ka karimbi ka baci, va ƙa a asuvu a karimbi ka pige.

Kashila n utsari

(Luka 16:13)

²⁴“Vuma wa la wa gbashika azakuwa a re wa. Kpaci wa kovo ta uza u te, aku u cigi uza u te. Ko tani u toni ukuna u uza u te, aku u goro u uza u te. Va fuda va gbashika Kashila kabolo n utsari wa.”

Kotsu i dambula wa

(Luka 12:22-31)

²⁵Yesu doki u danai, “N tonuko da, kotsu i yain kadambula adama a ilikulya n ili i'ya ya so kotsu i rongo n uma wa. Kotsu i yain kadambula adama a ili i'ya ya uka a ikyamba i de wa. Uma u la ta ilikulya, ikyamba kpam i la ta aminya. ²⁶Webelei ve nnu n zuba! A tsu ce wa a tsu kapa tani wa. A'a na mpon ko kuzuwate ku ucanga wa. Gba n nala, Tata u zuba u tsu lyatangu le ta. I reve i lai nnu kalen cika wa? ²⁷Ya wa fuda wa doku kaci ka ne uma a ulapa u uwule u te adama a kadambula?

²⁸“Ndy a zuwai i'ari kadambula adama a aminya? Webelei tyoku da apalu a mete a tsu gbonguro. A tsu yan manyan wa, a tsu jilaka kaci ka le aminya wa. ²⁹Shegai n tonuko da, ko Solomo n tsupige tsu ne gba u uka aminya a ikali a da a lobono tyoku u a le wa. ³⁰Kashila ka fuda baci ka guba apalu a mete a da a'ari n uma ara, nakpan a vutala le a akina. Ya fuda ta ya wshuku an Kashila ka guba da. Kotsu i rongo n upityanangu u kenu wa.

³¹“Kotsu i dambula i dana, ‘Ndy a tsa lya?’ ko ‘Ndy a tsa so?’ ko ‘Ndy a tsa uka?’ ³²Ama da bawu a revei Kashila alya a tsu dambula n ili i nala yi koshi. Tata

u de u zuba u reve ta ya ciga ili i nala yi gba. ³³Ili i'ya i gain i gita i zami i'ya tsugono tsu Kashila n ili i'ya wa ciga. Aku ili i'ya i buwai dem a ka naka da ta. ³⁴Kotsu i dambula adama a nakpan wa, kpaci nakpan wa ta n kadambula ka kaci ka ne. Kain dem ka ta n kadambula ka ne.”

I yanka uza afada wa

(Luka 6:37-38, 41-42)

7 Yesu lyai kapala n u wenishiki atoni a ne, “Kotsu i yanka uza u afada wa, adama a da Kashila ka yanka da dem. ²Kakundatsu ka i yankai aza a de afada, ka dem a ka yanka manyan tyoku da eda dem i yain.

³“Ndy a zuwai vu wenei macuku ma kenukulu ma mari a keshi ka utoku u vunu, aku bawu vu wenei kagbukulu ka kari a keshi ka vunu? ⁴Nida va fuda va tonuko yi, ‘Utoku u va, asaka n takpa vu macuku ma mari a keshi ka vunu,’ avu tani vu wene kagbukulu ka kari a keshi ka vunu wa? ⁵Avu uza u maci u kaban, gita ve vu takpa kagbukulu ka kari a keshi ka vunu. Aku vu fuda vu wene kpam vu takpa macuku ma mari a keshi ka utoku u vunu.

⁶“Kotsu i naka nshe ili i'ya i'ari i Kashila wa. A ka fuda ta a yiralakpa a lumusa da. Kotsu i vutala igbegu i ikebe a kapala ka mburusunu wa, kpaci a ka kpatsa ta i'ya.”

Folusoi, bolusoi, kufusai utsutsu

(Luka 11:9-13)

⁷Yesu doki u danai, “Rongoi ufolo, a ka ne da ta i'ya i foloi vi. Rongoi ubolo ili i'ya ya ciga, ya tsara ta. Kufusai utsutsu, Kashila ka zuwa ta a giduwuka da utsutsu vi. ⁸Adama a nala, gba uza da baci dem u foloi, a ka ne yi ta. Uza da baci kpam u boloi, wa tsara ta. Kpam ama a lya baci kapala n ukudusa utsutsu, Kashila ka giduwuka le ta.

⁹“Uza wā la a asuvu a de maku ma ne ma folo yi burodi, aku u naka yi katali? ¹⁰Ko tani u foli yi kadan, aku u naka yi kali? ¹¹Eda aza a unyushi u cingi, i tsu naka baci mmuku n de ili i shinga, bele Tata u de uza da wari a zuba uza u shinga, wa naka ta ili i shinga a asu u uza da baci dem u folo yi. ¹²Yankai ama tyoku da dem ya ciga a yanka da. Kalen ka Mele ma Musa n uwenishike u ntsu-mate u da gai la vi.”

Utsutsu u kenu

(Luka 13:24)

¹³Yesu danai, “Uwai a tsugono tsu Kashila a utsutsu u kenu. Kpaci utsutsu n ure u da u tsu banka a akina wa ta n up-eti cika, kpam u lobono ta nwalu. Ama ushani a da a tsu wala pini. ¹⁴Shegai ut-sutsu u utsara uma u kenu u da, ure vi kpam u wuyana ta nwalu. Ama da a ka wala pini a'a ushani wa.”

Madanga n ilimaci i ne

(Luka 6:43-45)

¹⁵Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Ki-ranai na ntsumate n kaban. Aza da a tsu tuwa ara de yavu ncon, shegai a asuvu a le a'a ta n tsicingi yavu nleweni. ¹⁶Ya fuda ta ya reve le a icun i manyan ma le, tyoku da i tsu reve madanga a ili-maci i ne. A tsu ta ilimaci i kapopi a kawana wa, ko kpam cinwi a kaworo wa. ¹⁷Madanga ma shinga ma tsu matsa ta ilimaci i shinga, madanga ma cingi kpam ma tsu matsa ta ilimaci i cingi. ¹⁸Madanga ma shinga ma tsu matsa ili-maci i cingi wa, nala kpam madanga ma cingi ma tsu matsa ilimaci i shinga wa. ¹⁹Ama a tsu kapa ta madanga ma ma kpadai unaka ilimaci i shinga a varangu ma a asuvu a akina. ²⁰Nala kpam dem ya fuda ya reve ama a icun i manyan i le.”

“N reve da wa ko kenu!”

(Luka 13:25-27)

²¹Yesu doki u danai, “Gba aza da a ka isasa mu Asheku, Asheku da a ka uwa a tsugono tsu zuba wa. Ama da koshi a ka uwa a tsugono tsi alya aza da a ka yansa ili i'ya Tata u wa u zuba wa ciga. ²²Kain ka afada, ama a ka isa mu ta Asheku a le, a dana, ‘Tsu yan ta kubari a asuvu a kala ka vunu, kpam tsu wutukpusa ta ityoni i cingi n kala ka vunu, tsu yansai kpam ikunesavu ushani.’ ²³Aku n wushunku le, ‘N reve da wa ko kenu, banka numu dan, eda aza a uyansa ukuna u cingi!’”

Amayi a a'uwa ama a re

(Luka 6:47-49)

²⁴Yesu danai, “Uza da baci dem u panai kadyanshi ka wa wa yan manyan n ka, wa ta tyoku u kamai ka kari n ugboji, uza da u tadangi kuma ku ne a katali ka upeti. ²⁵An a roi mini ma pige, agata a shadangusi, uwule kpam u lapai kuwa ki, shegai ka ku rukpa wa, kpaci u ma ta ka a katali ka upeti.

²⁶“Shegai uza da baci dem u panai kadyanshi ka wa, aku u 'yuwain ka uyanka manyan, wa ta tyoku katengeshi ka ka mai kuwa ku ne a kayala. ²⁷A'ayin a da a roi, agata a shadangusi, uwule kpam u lapai kuwa ki, aku ku wasai.”

Ucira u Yesu

(Marku 1:22; Luka 4:32)

²⁸A'ayin a da Yesu kotsoi kadyanshi ki gba, aku kakuma ka ama ki kari uyan majiyan ma uwenishike mi. ²⁹Wa tyoku u awenishiki a Mele wa, shegai u wen-ishike ta yavu uza da wari n ucira.

Yesu tanasai makutu

(Marku 1:40-45; Luka 5:12-16)

8A'ayin a da Yesu cipai a masasa mi, aku kakuma ka ama ka tono yi. ²Kute-kute vuma roku uza da wari

makutu u tuwāi u kuḡangi a kapala ka ne, u danai, “Asheku, vu wushuku baci, ṭanaṣa mu.”

³Yesu barakpai kukere ku ne u sawa yi, u danai, ‘N wushuku ṭa, ṭana.’ Kute-kute tsukutu tsi tsu aṣaka yi. ⁴Yesu rono yi atsuvu, “Kotsu vu tonuko uza wa, shegai wala vu bana a asu u kaḡarakpi† u wene vu, aku vu naḡa kune ku Mele ma Musa ma danai ama ḡa baci a ṭanaṣa a naḡa. Nala wa wenike ṭa ama an n ṭanaṣa vu.”

Yesu ṭanaṣai kagbashi ka katigi

(Luka 7:1-10)

⁵Aku Yesu banai a Kafarnahum. An u uwai a ilyuci yi, katigi† ka asoje a Roma† ka roku ka cina yi u folo yi u ḡanga yi. ⁶Katigi ki ka danai, “Asheku, ma ṭa n kagbashi ka ka pana ikyamba, wa ṭa ḡe a kuwa nvain bawu wa fuḡa wa wala. Maḡala mi ma ma foro yi wa wa.”

⁷Yesu danai, “Ma bana ṭa n ṭanaṣa yi.”

⁸Katigi ki ka wushuki, “Asheku, mpa n rawa vu tuwā a kuwa ku va wa, shegai yan kadyanshi koshi tsara kagbashi ki ka ṭana. ⁹Azapige a asoje a ḡa pini aza ḡa a tsu tonuko mu ili i'ya ma yan, mpa kpm ma ṭa n asoje a ḡa n tsu tonuko ili i'ya a ka yan. N tsu tonuko ṭa uza u na, ‘Wala,’ aku u wala. N tonuko kpm uza u niḡe, ‘Tuwā,’ aku u tuwā. N tonuko kpm kagbashi, ‘Yan naha,’ aku tani u yain. N reve ṭa udani u vunu wa ṭa dem n ucira.”

¹⁰An Yesu panai nala, aku u yain majjiyan. U tonukoi aza ḡa a ka tono yi vi, “Mayun n tonuko ḡa, upityanangu u na vi u la ṭa ḡa upityanangu u ḡa n wenei a uyamba u Isara'ila. ¹¹Ama ushani a ka wuta ṭa a kasana n kalivi a dusuku a lyai kaḡolo n Ibrahi, n Ishaku, n Yakubu a tsugono tsu zuba. ¹²Shegai aza ḡa a'ari a gain a yain pini a tsugono tsi, a ka vu-

ṭala le ṭa a asuvu a karimbi. Pini ḡa a ka sa n ulumusa u a'anga.”

¹³Aku Yesu tonukoi katigi ki, “Wala vu bana a kuwa, kagbashi ka vunu ka ṭana ṭa tyoku ḡa vu pityanangi vi.” Pini a asuvu a ulapa u uwule u nala vi u ḡa kagbashi ki ka ṭanaṣa.

Yesu ṭanaṣai ama ushani

(Marku 1:29-34; Luka 4:38-41)

¹⁴Pini nala, Yesu banai a kuwa ku Bituru, aku u wenei mma u uka u Bituru vi nvain n usudugbi u ikyamba. ¹⁵Aku u sawa yi kukere, pini nala, maḡala mi ma aṣaka yi, u 'yangai u gita yi ufobusuko ilikulya.

¹⁶An kuvuli ku yain, ama a tukusoi Yesu aza a ityoni i cingi. N udani u ḡa koshi u tsu wutukpa ityoni i cingi yi aku i aṣaka le. U ṭanaṣai dem ḡa aza a mḡala. ¹⁷U yansa ṭa ili i na yi tsara a shadangu udani u Ishaya matsumate u ḡa u danai, “U takpai mḡala n tsunu, kpm u takpa tsu upana u ikyamba u tsunu.”[◇]

Ama a ka ciga a toni Yesu

(Luka 9:57-62)

¹⁸An Yesu wenei kakuma ka ama ka kyawan yi, aku u tonukoi atoni a ne a wala a pasamgbana kushiva ki a gono a upashi u niḡe. ¹⁹Kawenishiki ka Mele ka tuwāi ara ne, u danai, “Kawenishiki, ma tono vu ṭa a asu u ḡa dem va bana.”

²⁰Yesu tonuko yi, “Iryanji i'a ṭa n a'ele a le, nnu kpm a'a ṭa n ikinda i le. Shegai Mpa Maku ma Vuma ma n kuwa ku kaci ku va wa, kpm ma ḡam n a asu u uwunvugusa wa.”

²¹Aku uza roku a asuvu a atoni a Yesu, u tonuko yi, “Asheku, aṣaka ve n ba n cidangu tata u va.”

²²Shegai Yesu tonuko yi, “Tono mu, aṣaka akushe a cidangu atoku a le akushe.”

◇8:17 Isha. 53:4.

Yesu vakunki abali

(Marku 4:35-41; Luka 8:22-25)

²³ Yesu uwai a kpatsu kabolo n atoni a ne a ka pasa kushiva. ²⁴ Aku uwule u pige u 'yangai pini a kushiva ki, abali kpam a ka gbadasa kpatsu ki hal ka ciga ushumbugu. Shegai Yesu pini nvain wa lavuta. ²⁵ Aku atoni yi a banai ara ne a 'yangasa yi n a salasi, "Asheku, wauwa tsu! Tsa shumbugu de!"

²⁶ U wushunku le, "Ndy a zuwai i panai uwonwo naha? Eda aza da upityanangu u de u gusai." U 'yangai u banai uwule n abali yi, aku asu vi padai kuwin.

²⁷ Atoni yi a gitai majiyan n a wecemgbeni, "Ucun u vuma u eni u da na vi, hal uwule n abali dem a ka panaka yi?"

Yesu tanasai ama a re aza a ityoni i cingi

(Marku 5:1-20; Luka 8:26-39)

²⁸ An Yesu rawai a upashi u kushiva a kabon ka uyamba u aza a Garasa, ama roku ama a re aza da a'ari n ityoni i cingi a tuwai ara ne. Ama a na yi a asu u asaun a da a tsu ronguso, kpam uza u tsu fuda u wala pini a ure vi wa adama a tsicingi tsu le. ²⁹ Aku a gitai yi usalasa n a dansi, "Ndy a zuwai va damgbarasa tsu, avu Maku ma Kashila? Vu rawa vu zuwa tsu tsu pana ikyamba bawu a'ayin a da Kashila ka danai a yain wa."

³⁰ Evu n asu vi, ushiga u mburusunu u da pini wa lina. ³¹ Ityoni i cingi yi a foloi Yesu, a danai, "Vu wutukpa tsu baci a asuvu a ama a na yi, vu asaka tsu tsu uwa a asuvu a mburusunu n nala mi."

³² Aku u tonuko le, "Walai!" Ityoni i cingi yi a asakai ama yi a ba a uwai a asuvu a mburusunu mi. Pini nala, mburusunu mi gba a sumai a uwai a kushiva a kuwai pini. ³³ Aliniki yi a sumai a banai a ilyuci a tonukoi ama ili i'ya i gitai, kabolo n ili i'ya i gitai n ama a re aza a

ityoni i cingi yi. ³⁴ Aku ama a ilyuci yi gba a wutai a ba a cinai Yesu, an a wene yi, a folo yi u asanka le uyamba u le.

Yesu tanasai kawunu

(Marku 2:1-12; Luka 5:17-26)

9 Yesu uwai a kpatsu, aku u gonoi a ilyuci i ne. ² An u rawai pini, ama roku a tuko yi kawunu nvain a kajiba. An u wenei upityanangu u ama da a canga yi vi, aku u tonukoi kawunu ki, "Maku, gbama asuvu, a cimbusuka vu de unyushi u cingi u vunu."

³ Aku awenishiki a Mele a roku a ka dansa utyoku u le, a danai, "Vuma na wa yan kadyanshi yavu aya Kashila!"

⁴ Yesu tani u reve ta ili i'ya a ka yawunsa, aku u wece le, "Nida ya yan uyawunsa u tsicingi a asuvu a atakasuvu a de? ⁵ Ndy a lai shana da a ka dana, 'A cimbusuka vu de unyushi u cingi u vunu,' ko 'Yanga vu wala?'" ⁶ Shegai ma wenike da ta an Mpa Maku ma Vumai mari n ucira a likimba u da ma cibusai unyushi u cingi." U tonukoi kawunu ki, "Yanga vu bidya kajiba ka vunu vu wala a kuwa." ⁷ Aku vuma vi u 'yangai u lazai a kuwa. ⁸ An ama yi a wenei nala, aku a ka yan majiyan kpam a cikpai Kashila an u nakai uza roku ucun u ucira u na.

Yesu isai Matiye

(Marku 2:13-17; Luka 5:27-32)

⁹ An Yesu asakai asu vi, aku u wenei vuma roku uza u kala Matiye ndishi a kakinda ka uwusha u utafa. Aku u tonuko yi, "Tono mu." U 'yangai u tono yi.

¹⁰ Pini nala, Yesu n atoni a ne a tuwai a ka lya ilikulya a kuwa ku Matiye. Awushi a utafa n aza a unyushi a tuwai a bolomgonoi pini a asu vi ushani. ¹¹ An Afarishi a wenei nala, aku a wecei atoni a ne, "Ndy a zuwai kawenishiki ka de ka lya kabolo n icun i ama a na?"

¹² An Yesu panaka le, aku u wushunku le, “Aza da a'ari n alafiya a ka ciga uza u aguma wa, she aza a mbala.” ¹³ Walai i ba i rotsongusu kalen ka Tagarada u Kashila u da u danai, ‘N u da ya yanka mu udarakpa, n la ta uciga i woko aza a asuvayali a asu u atoku a de.’ N tuwa adama a da ma isa aza a maci a tono mu wa, shegai aza a unyushi u cingi.” [◇]

Keci a kaci ka kakuli

(Marku 2:18-22; Luka 5:33-39)

¹⁴ Kain ka te, atoni a Yahaya Kalyubugi a tuwai ara Yesu a wece yi, “Nida atsu n Afarishi tsa yansa kakuli, shegai atoni a vunu a ka yansa wa?”

¹⁵ U wushunku le, “Aje a valisavu a ka namgba katsuma a'ayin a da wari kabolo n ele wa. Shegai a'ayin a'a ta utuwa a da a ka bidya valisavu vi a mere ma le, a'ayin a nala a da a ka yan kakuli.

¹⁶ “Vuma wa padara kunya ku cau n kakashi ka savu wa. U yan baci nala, kakashi ka savu ki ka pada ta ka zuwa kunya ku cau ki ku doku ku kara. Hal gbam u lai ukara u cau vi. ¹⁷ Vuma wa tsungu mini ma cinwi† ma savu a kadele ka ukpan ka cau wa. Kpaci ma shita baci ma tasa ta kadele ki, aku mini ma cinwi mi ma wotsongu. Shegai a tsungu mini ma cinwi ma savu a kadele ka savu. Pini nala, gba kadele ki n mini ma cinwi mi a ka lobono ta.”

Makere ma ma kuwai n uka uza u mbala

(Marku 5:21-43; Luka 8:40-56)

¹⁸ An Yesu wari a kadyanshi, aku uza-pige u kagata ka Kashila u tuwai ara ne, u kudangi a kapala ka ne u danai, “Maku ma va makere ma kuwa de gogo-na. Vu tuwa baci vu tafanku yi kukere wa 'yangga ta.” ¹⁹ Aku Yesu n atoni a ne a 'yangai a tono yi.

²⁰ Uka da wa lala mpasa hal ayen kupa n a re u tuwai a kucingu ku Yesu, aku u sawai kaletsu ka kunya ku ne. ²¹ Kpaci u yawunsa ta a katakasuvu ka ne, u danai, “Ko kunya ku ne ka baci n sawai koshi, ma tana ta.”

²² An Yesu kpatalai u wene yi, aku u danai, “Uka, gbama asuvu, upityanangu u vunu u tansa vu de.” Kute-kute aku uka vi u tana.

²³ An Yesu rawai a kuwa ku uzapige ki, aku u wenei a ka fulusa ugbali u ukpa n ama ushani a ka sa. ²⁴ Aku u tonuko le, “Ya dem wuta. Makere mi ma kuwa wa, alavu a da yi!” Shegai ama yi a ka dosuso yi idyoshi i magori. ²⁵ An a wutukpai ama yi, aku Yesu banai a asu u da makere mi mari nvain. U kana kukere ku ne, aku u makere mi ma 'yangai. ²⁶ Pini nala, alabari a ne a tamburai k nte wa a asuvu a uyamba vi.

Yesu tansa arumba ama a re

²⁷ An Yesu asakai asu vi, eyi pini n u wali, aku arumba ama a re a gitay i utono n a salasi, “Maku ma Dawuda, pana asuvayali a tsunu!”

²⁸ An u uwai a kuwa, aku arumba yi a tuwai ara ne. U wece le, “I wushuku ma fuda ma zuwa da i fuda i wene?”

A wushuki, “Eye, Asheku.”

²⁹ Aku u sawai a'eshi a le, u danai, “Adama a upityanangu u de, nala wa woko.” ³⁰ Kute-kute a'eshi a le a kukpai a wenei asu. Shegai u rono le atsuvu cika u danai, “I tonuko uza ukuna u na vi wa.”

³¹ Shegai a tamburai uyamba vi gba n a yanyi alabari a ne.

Yesu tansa kabebe

³² Ama a re yi n a lazi, aku ama roku a doku a tukoi Yesu kabebe, uza da ityoni i cingi i kana i bishinka yi kadyanshi.

³³ An u wutukpai ityoni i cingi yi, aku

[◇]9:13 Hos. 6:6.

vuma vi u yain kadyanshi. Aku kaku-ma ka ama ki ka yan majiyan, a danai, “Kotsu tsu wene ukuna a Isara'ila naha wa.”

³⁴Shegai Afarishi a danai, “Magono ma ityoni i cingi ma ma naka yi ucira u uwutukpa le.”

Yesu panai asuvayali a ama

(Marku 1:39; Luka 4:44)

³⁵Yesu kyawunsa ta gba ilyuci n une n u wenishiki a agata a Kashila n u yanyi kufari ku tsugono tsu Kashila. U tanasa ta dem aza a mballa icun kau-kau n aza da a ka pana ikyamba. ³⁶An u wenei kakuma ka ama kari udoku n ka doki, aku katakasuvu ka ne ka shadangi n asuvayali, kpaci a dambula ta cika kpm ubanga wa la wa. Tyoku u ncon n da bawu mari n kaliniki da a'ari. ³⁷Aku u tonukoi atoni a ne, “Manyan ma ukapa ma ta ushani, shegai ayain a manyan yi kenu da a'ari. ³⁸Adama a nala, foloi Magono ma Zuba uza u manyan ma ukapa mi u tuko aza a ukapa, a yanka yi manyan ma ukapa mi.”

Yesu dangasai atoni kupa n ama a re

(Marku 3:13-19; Luka 6:12-16)

10 Yesu isa atoni a ne kupa n ama a re, u naka le ucira u da a ka wutukpa ityoni i cingi a tanasa kpm aza a mballa.

²Uza u kagita aya Simo uza da dem a tsu isa Bituru, n Andurawu utoku u ne eyi dem kasuki† ka. Nala dem Yakubu maku ma Zabidi n utoku u ne Yahaya. ³N Filibu, n Batalamawu, n Toma, n Matiyo kawushi ka utafa, n Yakubu maku ma Halfa, n Tadawu ele dem asuki a da. ⁴Aza da a buwai vi alya Simo Ziloti,* n Yahuza Isikariyoti uza da u tuwai u neke yi.

Yesu suki Kupanamere vi

(Marku 6:7-13; Luka 9:1-6)

⁵An Yesu suki Kupanamere† vi, u tonuko le ta ili i na yi, “Kotsu i bana a asu u Awulawa ko tani i uwa a ilyuci i Samariya† wa. ⁶A asu u aza a Isara'ila koshi da ya bana, kpaci tyoku u ushiga u nlala n da n puwai da a'ari. ⁷A'ayin a nwalu yi, i tonusuko le tsugono tsu zuba tsu yan de evu. ⁸I tanasa aza a mballa, i yangasa akushe, i tanasa aza da a'ari n tsukutu, kpm i wutukpa ityoni i cingi. Gbani da i wushai, nala kpm dem ya naka bawu a tsupa da. ⁹Kotsu i bidya ikebe ko zinariya, ko azurufa ko tani urim u shili wa. ¹⁰Kotsu i bidya kasan ko matogo ma ire, ko akpata, ko kalangu wa. Ama da ya banga vi a ka naka da ta ili i'ya ya ciga.

¹¹“A ilyuci i'ya baci dem i uwai, i zami vuma u maci i rongo pini a kuwa ku ne hal ubana a'ayin a da ya laza. ¹²A'ayin a da baci ya uwa a kuwa, i dana, ‘Azakuwa, ndishi n shinga n rongo n ada.’ ¹³Ama yi a wusha da baci, asakai ndishi n shinga n de n rongo pini. Shegai a wusha da baci wa, asaka ndishi n shinga mi n gono da. ¹⁴Kpm kuwa ko tani ilyuci i'ya baci i uwai aku a 'yuwan da uryabusa ko a 'yuwan da upanaka, kapatsai kabuta ka a'ene a de i asaka asu vi. ¹⁵Mayun n tonuko da, kain ka afada, Kashila ka pana ta ama a Sodom† n Gomora† asuvayali cika hal a lai tyoku da wa pana ama a ilyuci i nala yi!”

Upana u ikyamba u da wa tuwa

(Marku 13:9-13; Luka 21:12-17)

¹⁶Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Mpa na ma suku da tyoku u ncon a mere ma nleweni. I woko aza a ugboji tyoku u kali, kpm i woko aza da a'ari yuwu tyoku u a'adya. ¹⁷She i kirana, kpaci a

*10:4 Kalen ka kala ka Ziloti ka uza da wari n maluwa ma uyan ili cika.

ka *kaṅa* *ḍa* *ṭa* a banka *ḍa* a asu u Asheshi a Pige, a bawan *ḍa* a asuvu a agata a Kashila. ¹⁸ A rono *ḍa* ubana a kapala ka igomuna *na* ngono, kpaci *eḍa* atoni a *va* a *ḍa*. Nala wa woko *ṭa* ure u *ḍa* ya yanka le kadyanshi ka *va* kpam hal likimba u reve n ka. ¹⁹ Shegai a'ayin a *ḍa* baci a *kaṅa* *ḍa* *vi*, kotsu i dambula a ili i'ya ya dana ko tani tyoku *ḍa* ya dana i'ya wa. A'ayin a nala yi Kashila ka *naḳa* *ḍa* *ṭa* ili i'ya ya dana. ²⁰ Shegai kadyanshi ka ya dansa *vi* ka *ḍe* ka wa, Kulu ku Tata u *ḍe* ka ka dansa a asuvu a *ḍe*.

²¹ “Ama a ka neke *ṭa* atoku a le a wuna le. Nala dem isheku ya yanka mmuku n le. Mmuku kpam n 'yangasaka isheku i le hal a zuwa a wuna le. ²² Ama *gbā* a ka 'yuwan *ḍa* *ṭa* adama a kala ka *va*. Shegai *gbā* ama *ḍa* baci dem a pityanangi hal ubana a makorishi, a ka wauwa le *ṭa*. ²³ Ilyuci i'ya baci dem ama a 'yuwan *ḍa*, i daraka i bana a ilyuci i roku. Mayun n tonuko *ḍa*, kahu i kyawan ilyuci ilyuci i Isara'ila *gbā*, Maku ma Vuma ma tuwa *ṭa*.

²⁴ “Karotsongishi ka tsu la kawenishiki ka ne wa, ko tani kagbashi ka lai uzakuwa u ne wa. ²⁵ U rawa *ṭa* *ḍa* karotsongishi ka woko tyoku u kawenishiki ka ne, kagbashi kpam ka woko tyoku u uzakuwa u ne. A isa baci Mpa uza *ḍa* mari uzakuwa, ‘Magono ma ityoni i cingi,’ wata, Ba'alzabu,† *eḍa* aza a kuwa a *va* tani ndya a ka isa *ḍa*?”

Uza *ḍa* u gain a pana uwonvo

(Luka 12:2-7)

²⁶ Yesu danai, “Panai uwonvo u ama a nala yi wa, kpaci ili i'ya baci dem i'ari usokongi gogo-na ama a ka tuwa *ṭa* a ka reve i'ya. ²⁷ N tonuko *ḍa* *ṭa* ukuna u na *vi* a karimbi, shegai ma ciga *ṭa* i tonuko le i'ya a katyashi. Ili i'ya baci ya pana ma

dansa n tsubini a atsuva a *ḍe*, i dana i'ya cika a zuba u kukpa ama a pana.

²⁸ “Kotsu i pana uwonvo u aza *ḍa* a ka wuna *ḍa* wa. Ikyamba i *ḍe* i'ya koshi a ka wuna, shegai a ka sawa uma u *ḍe* wa. Kashila ka koshi ya pana uwonvo, kpaci aya uza *ḍa* wa fuda wa nangasa *gbā* uma n ikyamba a akina. ²⁹ Mberikele n re n *ḍa* a tsu denge kanini ka te,† shegai *gbā* n nala, ma te ma *ḷa* la ma kuwa bawu Tata u *ḍe* u revei n ma wa. ³⁰ Kashila ka reve *ṭa* *gbā* ko kenji ka yain ka *kaṛi* a kaci ka vunū. ³¹ Adama a nala kotsu i pana uwonvo wa, kpaci tsupige tsu *ḍe* tsu la *ṭa* tsu mberikele ushani.

Tonuko ama ukuna u Kawauwi

(Luka 12:8-9)

³² “Uza *ḍa* baci dem u tonkoi aza roku eyi uza u *va* u *ḍa* a kapala ka ama, mpa dem ma tonuko *ṭa* Tata u *va* u zuba uza nala *vi* katoni† ka *va* ka. ³³ Shegai vu 'yuwan mu baci, mpa kpam ma tonuko *ṭa* Tata u *va* u zuba avu uza u *va* *ḍa* wa.”

Ndishi n shinga n *ḍa* n tukoi wa

(Luka 12:51-53; Luka 14:26-27)

³⁴ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Kotsu i bidya a asuvu a atakasuvu a *ḍe* i dana ndishi n shinga n *ḍa* n tukoi a likimba wa. N tuwa tsara n tuko ndishi n shinga wa, shegai kushulu. ³⁵ N tuwa *ṭa* n 'zuwa uza u yain tsilala n asheku a ne, makere ma yain tsilala *na* mma u ne, kajene kpam ka yain tsilala n anuku a le. ³⁶ Atokulalu a ka yan *ṭa* pini a asuvu a kumaci ku *ḍe*!† ◇

³⁷ “Gbā aza *ḍa* baci a lai uciga asheku n anuku a le kapala *na* mpa, a ratsa a woko atoni a *va* wa. Gbā aza *ḍa* baci a ka ciga mmuku n le kapala *na* mpa, a ratsa a woko atoni a *va* wa. ³⁸ Vu canga baci mawandambani† ma vunū vu tono mu

†10:29 Kondo “Anini” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Ubanga.

◇10:36 Mik. 7:6.

wa, vu r̄atsa vu woko katonu ka v̄a wa. ³⁹Gb̄a uza d̄a baci wa kirana n uma u ne, wa namba t̄a u d̄a. Uza d̄a tani u nambai uma u ne adama a v̄a, wa wauwa t̄a u d̄a.”

Katsupi ka malen ma manyan ma

(Marku 9:41)

⁴⁰Yesu danai, “Uza d̄a baci dem u wusha d̄a, mpa u wushai. Uza d̄a baci kpam u wusha mu, u wusha t̄a uza d̄a u suku mu. ⁴¹Uza d̄a u wushai matsumate adama a d̄a matsumate mi ma yanka yi kadyanshi ka Kashil̄a, Kashil̄a ka n̄ak̄a yi t̄a katsupi ka malen ma manyan ma ne dere n matsumate mi. Uza d̄a baci kpam u wushai vuma u maci adama a d̄a vuma u nala vi w̄ari uza u maci, a ka n̄ak̄a yi t̄a katsupi ka malen ma manyan ma ne dere n vuma u maci nala vi. ⁴²Uza d̄a baci u nei katonu ka kenu ka v̄a mako ma mini adama a d̄a w̄ari katonu ka v̄a, mayun n tonuko d̄a, vuma u nala vi wa tsar̄a t̄a katsupi ka malen ma manyan ma ne.”

Yesu n Yahaya Kalyubugi

(Luka 7:18-35)

11 An Yesu kotsoi utonuko Ku-panamere yi ukuna u na vi, aku u as̄ak̄ai a asu vi u banai a ilyuci a asuvu a Galili tsar̄a u wenishike u yain kpam kuɓari.

²Yahaya Kalyubugi w̄a t̄a a asuvu a kuwa ku a'ali. An u panai ili i'ya Kirisiti wa yansa, aku u suki atoni a ne a roku ama a re. ³A ba a wece yi, “Ada uza d̄a wa tuw̄a vi, ko tsu vana uza roku?”

⁴U wushunku le, “Walai i tonuko Yahaya ili i'ya i wenei n ili i'ya i panai. ⁵Arumb̄a a wene t̄a, awunu kpam a wala t̄a, nkutu n t̄ana t̄a, agulani a pana t̄a, akushe kpam a 'yangai a gonoi n

uma. A yanka t̄a aza a unambi kuɓari ku Kadyanshi ka Shinga. ⁶Kashil̄a ka zuwuka t̄a uza d̄a bawu u 'yuwan mu adama a ili i'ya n yain un̄a u shinga.”

⁷An atoni a Yahaya a lazai, aku Yesu git̄ai uyanka ama yi kadyanshi ka Yahaya, u danai, “An i banai a kakamba ki, ucun u vuma u eni u d̄a i banai uwene? W̄a tyoku u asomini a d̄a uwule u tsu purus̄a a asu u d̄a baci dem u lapanai?”

⁸Ucun u vuma u eni u d̄a i banai uwene? Vuma d̄a u ukai aminya a ikali? Aza d̄a a tsu uka aminya a ikali a a'ebile a ngono a d̄a a'ari. ⁹Ya i banai uwene? Matsumate ma? Eye. N tonuko d̄a u la t̄a matsumate. ¹⁰Tagar̄ada u Kashil̄a u yan t̄a kadyanshi a kaci ka ne,

“Ma suku t̄a katsumate ka v̄a a kapala ka vunu, uza d̄a wa lapuluka vu ure.”[◇]

¹¹“Mayun n tonuko d̄a, Yahaya Kalyubugi u la t̄a gb̄a uza d̄a baci w̄ari n uma. Shegai uza u kenukulu gb̄a a asuvu a tsugono tsu zuba u la yi t̄a. ¹²Ili i'ya i bidyai a'ayin a d̄a Yahaya Kalyubugi tuw̄ai hal utuw̄a gogo-na, tsugono tsu zuba ts̄a t̄a udoku ucira, kpam ya dem wa modono t̄a tsar̄a u uwa tsa.”[‡] ¹³Gb̄a ntsumate n Mele ma Musa a dana t̄a ukuna u tsugono tsu Kashil̄a hal utuw̄a a'ayin a Yahaya. ¹⁴I wushuku baci n ele, Yahaya vi aya Iliya† matsumate ma ya vana vi. ¹⁵I'ā baci n atsuvu, panai!

¹⁶“Nida ma dansa ukuna u ama a gogo-na? Ndiya a rotsoi? A'ā t̄a tyoku u mmuku n d̄a m̄ari ndishi a kuden, n a ikamgbani,

¹⁷“Tsu fulak̄a d̄a t̄a ugbali, shegai i 'yuwain kuje! Tsu shipuka d̄a ushipa u ukp̄a, shegai i s̄a wa!”

[‡]11:12 Ure u roku u d̄a va reve udani u aza a Heline vi u d̄a: “kpam aza a cingi a ka shil̄akanak̄a tsa tsar̄a a wushi tsa n ucira.”

[◇]11:10 Mal. 3:1.

¹⁸“An Yahaya tuwaj, u lafa ulya ilikulya wa, u so tani mini ma cinwi wa, aku i danai, ‘Wa ta n ityoni i cingil!’
¹⁹Shegai an Mpa Maku ma Vuma ma lya na n soyi, aku i danai, ‘Kalyai ka n kaso, kpam kaje ka aza a uwusha u utafa n aza a unyushi u cingi ka.’ Ugboji u tsu wenike ta kaci ka ne a asu u manyan ma maci ma u tsu yansa.”

Yesu fongoi ama

(Luka 10:13-15)

²⁰A ilyuci i'ya Yesu yansai ikunesavu i ne cika, ama yi a 'yuwan ta ukpatala a gono a asu u Kashila. U gitale ufongo,
²¹“Ter de, aza a Korasinu! Ter de, aza a Besaida! A da baci ikunesavu i'ya n yain a asuvu a de i'ya n yain a Taya n Sida, an a'ari a kpatala de caupa. A uka ta akashi a rongoi a upoluso kakomo, tsara a wenike an a kpatalai a asakai unyushi u cingi u le!
²²N tonuko da, kain ka afada, Kashila ka laka ta uyanka ama a Taya n Sida ajebigi kapala n ada!
²³Efa kpam aza a Kafarnahum, 'yangasa da wa a ka 'yangasa da a zuba? A ka vutala da ta a asuvu a akina! A da baci ikunesavu i'ya a yain ara de i'ya a yain a Sodom, an wari wa buwa ta pini hal n gogo-na.
²⁴N tonuko da, kain ka afada, Kashila ka pana ta iyali i Sodom kapala n ada!”

Yesu nakai ama uwunvuga

(Luka 10:21-22)

²⁵A'ayin a nala yi, Yesu danai, “Tata, Magono ma zuba n likimba, n cikpa vu ta, kpaci vu sokongu ta ukuna u na vi a asu u aza a ugboji n arevi, shegai vu wenikei u da a asu u aza da bawu a revei ili.
²⁶Tata, nala vu wenei u gain vu yain!
²⁷“Tata u va u naka mu ta ili yi gba. Uza wa la u revei Maku mi wa, she Tata vi. Kpam uza wa la u revei Tata vi wa,

she Maku mi n uza da Maku mi ma dangasai u tonuko.

²⁸“Tuwai ara va, gba de aza da a wowoi n ucanga wa araji, ma naka da ta uwunvuga.
²⁹Panaka numu, tsara i woko ama a va. Tuwai i rotsongusu ara va, kpaci mpa ma ta n uvakunku kaci kpam ya tsara ta uwunvuga.
³⁰Uwenishike u da n danai i wushuku n u da vi, wa ta shana, kpam ucanga u va u razugba wa.”

Yesu da Asheku a kain ka Ashibi

(Marku 2:23-28; Luka 6:1-5)

12 Kain ka te n kain ka Ashibi,† Yesu n atoni a ne a ka wala a mere ma ashina a ilya. Atoni a ne a ka pana kambulu, aku a gitai ukoduso aratu a ilya n a yuruwi n a takumi.
²An Afarishi a wenei nala, aku a tonukoi Yesu, “U gan atoni a vununa yain nala wa! Mele ma kain ka Ashibi ma bishinka ta uyan manyan n kain ka Ashibi.”

³Yesu wushuki, “Ma wundya i yan kaneshi u ili i'ya Dawuda n aje a nwalu a ne a yain an a ka pana kambulu vi?
⁴U uwai a Kuwa ku Kashila u takumai iburodi i uwulukpi, ko an u wokoi Mele ma bishinka ta a takuma i'ya. Adarakpi a da koshi a wushunki a takuma u da.
⁵Ma wundya i yan kaneshi u Mele ma Musa ma ma danai adarakpi a da koshi a ka yan manyan a Kuwa ku Kashila n kain ka Ashibi ki? Shegai ko uza wa la u danai a nusuka mele ma Ashibi wa.
⁶N tonuko da, uza da u lai Kuwa ku Kashila aya pini naha.
⁷A da baci i revei kalen ka Tagarada u Kashila u na vi, ‘N la ta uciga i woko aza a asuvayali a asu u atoku a de, n u da ya yanka mu udarakpa,’† i'ari ya kidaga ama a na yi aza da bawu a'ari n unyushi ugana wa.
⁸Adama a nala, mpa Maku ma Vuma Asheku a da, hal n a kain ka Ashibi dem.”

◊12:4 1 Sam. 21:1-6. ◊12:7 Hos. 6:6.

Yesu tanasai vuma da ili i soi kukere*(Marku 3:1-6; Luka 6:6-11)*

⁹ An Yesu asakai a asu vi, aku u ba u uwai a kagata ka Kashila ka kari evu.

¹⁰ U cina ta pini vuma da ili i soi kukere. Afarishi a zuwuka yi a'eshi tsara a tsara ili i'ya a ka sapula yi n i'ya, aku a wece yi, "Wa dere a tanasa vuma n kain ka Ashibi?"

¹¹ U wushunku le, "Ia baci n maconfi aku ma rukpai a ilyukai n kain ka Ashibi, ya wutukpa ma wa? Mayun tani ya wutukpa ta ma. ¹² Ama a la ta ncon kalen, adama a nala, dere da a yain ili i shinga n kain ka Ashibi."

¹³ Yesu tonukoi vuma vi, "Barakpa kukere ku vunu." An u barakpai kukere ki, aku ku gonoi mai tyoku ku ire ki.

¹⁴ Pini nala, Afarishi yi a wutai a ka sheshe tyoku da a ka wuna Yesu.

Kagbashi ka Kashila ka dangasai

¹⁵ Yesu reve ta ili i'ya Afarishi a ka yawunsa, aku u asakai asu vi. Ama ushani a tono yi, kpm u tanasa ta gba aza a mbala. ¹⁶ Shegai u ronoi ama yi at-suvu kotsu a tonuko uza ko eyi yayi wa.

¹⁷ U yan ta ili i na yi tsara a shadangu ili i'ya Kashila ka danai a una u Ishaya matsumate:

¹⁸ "Kagbashi ka va ka na, uza da n dangasai.

Ma ciga yi ta, kpm u zuwa mu ta n panai kayanyan cika.

Ma naka yi ta Kulu ku va, kpm wa tonuko ta gba iyamba an ukuna u va wari dere.

¹⁹ Wa nanambana ko tani u salasa wa, ko kpm u yain kubari n isali a ire wa.

²⁰ Wa koduso asomini a da a katalsai wa,

wa cimbusa tani macikalu ma ma ciga ucimba wa.

Nala wa rongo uyansa hal she ukuna u da wari dere u lya kaci ka ukuna u cingi.

²¹ Iyamba gba a ka zuwa ta uma u le ara ne." [◇]

Yesu n Ba'alzabu*(Marku 3:20-30; Luka 11:14-23)*

²² Aku ama roku a tukoi Yesu karumba kpm kabebe ka, adama a ityoni i cingi. Aku Yesu tanasai vuma vi, kute-kute u gitai kadyanshi kpm u wenei asu. ²³ Gba ama yi a yain majiyan, a danai, "Gaawan vuma u na vi Maku ma Dawuda ma, Kirisiti Kawauwi!"

²⁴ An Afarishi a panai nala, a wushunku le, "U wutukpa ta ityoni i cingi kpaci magono ma le Ba'alzabu u naka yi ta ucira u da wa yan nala."

²⁵ Yesu reve ta ili i'ya a ka yawunsa, aku u tonuko le, "Uyamba u da baci u pecei kaci ka ne n u shilakani, u da wa barakpa wa. Kpm ilyuci ko kuwa ka baci ku pecei n ku shilakani, ka rukpa ta! ²⁶ Kanangasi ka wutukpa baci Kanangasi, nala u wenike ta tsugono tsu ne tsu pece ta abon abon, kpm tsa barakpa wa aku tsu rukpa. ²⁷ I da n wutukpa ta ityoni i cingi adama a da Ba'alzabu naka mu ucira u da ma yan nala. Nala baci, ya nakai atoni a de ucira u da a ka wutukpa le dem? Ili i'ya atoni a de a tsu yan i wenike ta an kadyanshi ka i tsu yansa a kaci ka va ka dere wa. ²⁸ Shegai mpa ma wutukpusa baci ityoni i cingi n Kulu Keri ku Kashila, tsugono tsu Kashila tsa tsu tuwa de la vi a asuvu a de.

²⁹ "Uza wa ciga baci u uwa a kuwa ku uza u ucira u yain uboki, she u matsa u sira ve uza u ucira vi, aku u fuda u yain uboki a kuwa ki.

[†]12:26 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

[◇]12:21 Isha. 42:1-4.

³⁰“Uza da baci bawu wari a asu u va, tsilala tsa wa yan na mpa, uza da kpm bawu wa banga mu ucirangusu, wacinsa da wa wacinsa. ³¹N tonuko da, Kashila ka cimbusuka ta uza da u nusukai aza roku, hal n uza da wa yan kadyanshi ka cingi† a ukuna u Kashila. Shegai Kashila ka cimbusuka uza da wa yanka Kulu Keri kadyanshi ka cingi wa. ³²Kashila ka cimbusuka ta uza da baci dem u nusukai Mpa Maku ma Vuma n kadyanshi. Shegai Kashila ka cimbusuka uza da wa yanka Kulu Keri kadyanshi ka cingi wa, ili i'ya i bidyai gogo-na hal ubana a'ayin a da a ka tuwa.”

Madanga n ilimaci i ne

(Luka 6:43-45)

³³Yesu lyai kapala n kadyanshi, “I tsu reve ta madanga a ilimaci i ne. Madanga ma shinga ma tsu matsa ta ilimaci i shinga, madanga ma cingi kpm ma tsu matsa ta ilimaci i cingi. ³⁴Eda a'eku! Eda ama a cingi a da, nida ya dana ili i shinga? Unu u tsu dana ta ili i'ya i'ari a katakasuvu. ³⁵Ama a maci a'a ta n ili i shinga a atakasuvu a le, kpm i'ya a tsu dana. Ama a cingi kpm a'a ta n ili i cingi a atakasuvu a le, ele dem i'ya a tsu dana. ³⁶N tonuko da, kain ka afada ya wenike ta gba kadyanshi ka gbani ka i dansai caupa vi. ³⁷I shinga i'ya baci i dansai, Kashila ka dana ta eda aza a unyushi a da wa. Shegai i cingi i'ya baci i dansai, wa dana ta eda aza a unyushi a da.”

Ama a wecikei iryoci

(Marku 8:11-12; Luka 11:29-32)

³⁸Pini nala, awenishiki a Mele n Afarishi a tuwai ara Yesu, a danai, “Kawenishiki, tsa ciga ta tsu wene iryoci tsara tsu reve an a asu u Kashila da vu wutai.”

³⁹U wushunku le, “I ciga ta iryoci kpaci eda aza a cingi a da, kpm ya wushuku wa. Shegai iryoci i Inusa† mat-

sumate i'ya ya tsara koshi. ⁴⁰Inusa rongo ta a asuvu a katsuma ka kadan ka pige hal gba a'ayin a tatsu. Nala kpm wa woko, Mpa Maku ma Vuma ma rongo ta a kasaun hal gba a'ayin a tatsu. ⁴¹Kain ka afada ama a Niniba† a ka 'yanga ta a wenike ama unyushi u de. A kpatala ta a asu u Kashila an Inusa yanka le kubari. Gogo-na uza da u lai Inusa aya pini na. ⁴²Magono ma Sheba uka, wa 'yanga ta u wenike ama unyushi u de. U yan ta nwalu ma mbari tsara u tuwa u pana ukuna u ugboji u Solomo n kaci ka ne. Gogo-na uza da u lai Solomo aya pini na.”

Ugono u ityoni i cingi

(Luka 11:24-26)

⁴³Yesu lyai kapala n kadyanshi, “A'ayin a da baci ityoni i cingi i te i wutai a asuvu a vuma, i tsu bana ta a asu u ekpi ubolo asu u da wa wunvuga, shegai wa tsara wa. ⁴⁴Aku u dana, ‘Ma gono ta a kuwa ka n asakai vi!’ An u gonoi, aku u cinai uza wa pini a kuwa ki wa. A wujuma ka de sarara a kalai ka. ⁴⁵Aku ityoni yi i lazai i ba i tukoi ityoni i cingi i shindere i roku aza da a la yi tsicingi, aku a rongo pini. Vuma u nala vi wa kotso ta ndishi n ne n upana u ikyamba u da u lai u caupa vi. Ili i'ya ya gita n ama a cingi a gogo-na da la vi.”

Mma n a'angu a Yesu

(Marku 3:31-35; Luka 8:19-21)

⁴⁶Yesu pini a kadyanshi n ama, aku mma u ne n a'angu a ne a rawai. A shamgbai a uwotsu a da a tonuko yi a ka ciga a wene yi. ⁴⁷Aku uza roku u tonuko yi, “Mma u vunu n a'angu a vunu alya pini a uwotsu a ka ciga a wene vu.”

⁴⁸U wushunku yi, “Ya mma u va? An ya a'angu a va?” ⁴⁹Aku u sapunki atoni a ne kukere, u danai, “Mma n a'angu a va a da na. ⁵⁰Uza da baci wa panaka Tata

u va u zuba, aya mma u va, n vangu u va, n utaku u va.”

Agisani a uza da u wacangusi icun

(Marku 4:1-9; Luka 8:4-8)

13 Kain ka nala ki, Yesu wutaɪ a kuwa ki u banai a ikengi i kushiva u dusuki wa wenishike. ²Kakuma ka ama ka kyawan yi cika hal ka zuwa yi u uwai a kpatsu u dusuki, ama yi kpam a shamgai a kagida. ³U wenishike le ili ushani n agisani, u danai,

“A yan ta vuma roku uza da u banai uwacangusu icun a kashina ka ne.[§] ⁴A'ayin a da wari a uwacangusu icun yi, aku i roku i rukpai a ure, nnu n kadasai i'ya. ⁵I roku kpam i rukpai a iyamba i atali a asu u da bawu kayala kari pini ushani. Iacun yi i lazai i binyai, kpaci kayala ka maci ka pini wa. ⁶An kaara ka yain, aku ka runukpai i'ya, kpaci alu a le a gbonguro cika wa, aku i lazai i ekpei. ⁷Iacun i roku i rukpai a asu u awana, an i gbonguroi, aku awana yi a sapsai i'ya. ⁸Iacun i roku kpam i rukpai a iyamba i shinga, i wutaɪ i matsai mmuku. Gba icun i'ya kacimbi ki ka wacangusi vi, i roku i naka ta mmuku amangatawun-amangatawun, i roku tani amangatatsu-amangatatsu, i roku kpam kamankupa-kamankupa. ⁹Uza da baci wari n atsuvi a upana, u pana.”

Ili i'ya i zuwai Yesu tsu dansa n agisani

(Marku 4:10-12; Luka 8:9-10)

¹⁰Aku atoni a ne a wece yi, “Nɗya i zuwai vu tsu dansa n ama n agisani?”

¹¹U wushunku le, “A dangasa da ta a reve ili i tsugono tsu zuba i'ya i'ari usokongi, shegai aza roku a ka reve ili i'ya i'ari usokongi vi wa. ¹²Kashila ka

doku ta ka naka uza da wari n ili cika, shegai ama da a bawu a'ari n ili, a ka namba ta hal gbam i kenu i'ya a'ari n i'ya vi. ¹³Ili i'ya i zuwai n tsu dansa n ele n agisani i'ya:

“A ka webele ta, shegai a ka wene wa, a ka pana ta, shegai a ka reve wa.

¹⁴Kazuwamgbani ka Kashila ka woko de mayun, tyoku da Ishaya matsumate u danai:

“Ya pana ta kadyanshi ka va, shegai ya reve wa.

Ya wenishe ta ili i'ya ma yansa, shegai ya reve kalen ka ne wa.

¹⁵Kpaci atakasuvu a le a gbama de, atsuvi a le kpam a ka pana wa.

A kimba de a'eshi a le tsara a wene wa, kpam tsara atsuvi a le a pana wa.

Kpam atakasuvu a le a ka reve wa, bele a kpatala ara va

n tanasa le.’[◇]

¹⁶“Shegai Kashila ka zuwuka da de unu u shinga, kpaci a'eshi a de a ka wene ta, atsuvi a de kpam a ka pana ta!

¹⁷Mayun n tonuko da, nsumate ushani n ama a maci a ciga ta a vana a wene ili i'ya i wenei, a pana kpam ili i'ya i panai, shegai a wene wa, a pana tani wa.

Yesu wutukpai kalen ka agisani ki

(Marku 4:13-20; Luka 8:11-15)

¹⁸“Panai mai kalen ka agisani ka icun i'ya a wacangusi vi. ¹⁹Iacun i'ya i rukpai a ure vi, alya ama da a panai ukuna u tsugono tsu zuba, shegai a reve u da wa. Aku uza u cingi vi u tuwai u fulai u da a atakasuvu a le. ²⁰Iacun i'ya i rukpai a iyamba i atali tani, alya ama da a panai ukuna vi n mazanga, kpam a wushai u da mai. ²¹Shegai alu a le a uwa a iyamba cika wa. A barakpa n uwusha ukuna vi wa, an a'ayin a ukondo

§13:3 Iacun i'ya a ka dansaka pini na vi, aza a Yahuda a tsu ce i'ya n kushe wa, shegai a wacangusu i'ya.

◇13:15 Isha. 6:9-10.

a rawai adama a ukuna u tsugono vi, aku a rukpai. ²²Icun i'ya i rukpai a asuvu a awana, alya ama da a panai ukuna vi, shegai adama a kadambula ka ili i'ya uma u nambai, n uciga u ut-sari u lapana le. Pini nala, kadambula ki ka gbagbala le hal a kpaɗai unaka ilimaci. ²³Icun i'ya kpm i rukpai a iyamba i shinga, alya ama da a panai ukuna u tsugono vi a revei u da mai. A gbonguro ta hal a matsai mmuku ushani, aza roku amangatawun-amangatawun, aza roku amangatatsu-amangatatsu, aza roku kpm kamankupa-kamankupa.”

Agisani a ilya n akan

²⁴Yesu doki u yanka le agisani a roku, “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: Vuma roku u da u cei ilya a kashina ka ne. ²⁵Kain ka te n kayin cina ya dem lavuta de, aku utokulalu u ne u tuwai u wacangusi akan pini a asu u ilya vi, aku u lazai. ²⁶An ilya yi i wutai i gitai ugbonguro ya matsa, aku akan yi dem a gbonguroi. ²⁷Pini nala, agbashi a vuma yi a tuwai ara ne, a danai, ‘Vu ce ta ilya i shinga a kashina ka vun, shegai nte akan a naha a wutai?’

²⁸“Vuma vi u wushuki, ‘Utokulalu u va da u cei a da.’

“Aku a wece yi, ‘Va ciga tsu kapusa a da?’

²⁹“U danai, ‘Asakai a da pini, kpaci i da baci ya kapusa a da, ya kapusa ta dem ilya yi. ³⁰Asakai a da n ilya yi a gbonguro kabolo hal ubana a'ayin a ukapa, aku n tonuko ayain a manyan yi: Gitai ve i bolomgono akan yi i sira a da a asu u te, tsara a tuwa a dafa a da. Ilya yi kpm i bolomgono i'ya i tuko i'ya a mapon ma va.’”

Agisani a icun i musta

(Marku 4:30-32; Luka 13:18-19)

³¹Yesu doki u tonuko le agisani a roku, “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: Vuma roku da u bidyai ucun u musta u cei a kashina ka ne. ³²Ucun u kenu u da gba gba a asuvu a icun, shegai an u gbonguroi, aku u woko u pige a asuvu a nwurete gba. U woko mawurete ma hal nnu n cai pini ikinda a nsabu n ne.”

Agisani a yisti

(Luka 13:20-21)

³³Yesu doki kpm u yanka le agisani a roku, “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: Uka roku da bidyai yisti,† aku u vurai u da a akundatsu a pige a tatsu a kira a mabara u vurai mai hal ku shitai cika.”

Yesu tsu dansa ta n agisani

(Marku 4:33-34)

³⁴Yesu tsu dansa ta n kakuma ka ama n agisani, u tsu tonuko le ili bawu u bolomgonoko le n agisani wa. ³⁵Yan da u tsu yan nala tsara u shadangu udani u da Ishaya matsumate u danai:

“Ma dansa ta n ada n agisani,
n tonuko da ili i'ya i'ari usokongi tun a'ayin a da Kashila ka yain likimba.” †

Yesu wutukpai kalen ka agisani a ilya yi

³⁶An Yesu asakai kakuma ka ama ki, u uwai a kuwa. Atoni a ne a tuwai ara ne, a danai, “Tonuko tsu kalen ka agisani a akan a kashina yi.”

³⁷U wushunku le, “Uza da u cei icun i shinga yi Maku ma Vuma ma. ³⁸Kashina ki likimba da, icun i shinga yi kpm alya ama da a'ari a tsugono. Icun i akan yi kpm alya aza da a'ari a asu u uza u cingi

†13:35 Ishp. 78:2.

vi. ³⁹ Utokulalu uza da u wacangusi icun i akan yi aya Kalapansi. A'ayin a ukapa yi a da a'ayin a makorishi ma likimba. Ayain a manyan aza da a ka bolomgbono ilya yi, alya atsumate a zuba.

⁴⁰ “Akan a da a ka bolomgbono a dafa. Nala wa woko a a'ayin a makorishi.

⁴¹ Mpa Maku ma Vuma ma suku ta atsumate a va, kpam a ka wutukpa ta gba ili i'ya ya tuko unyushi u cingi hal n aza da a ka yan tsicingi dem a tsugono tsu va.

⁴² Atsumate yi a ka vutala le ta a asuvu a kudfyuku ku akina a asu u da a ka rongo kushen hal n ulumusa u a'anga. ⁴³ Shegai ama a shinga a ka lafa ta yavu kaara a tsugono tsu Tata u le. Uza da baci wari n atsuva u upana, u pana!

Agisani a kuzuwate ku ucanga ka kari usokongi

⁴⁴ “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: Vuma roku da u tsarai kuzuwate ku ucanga ka uza roku u sokongi a kashina. U lapulai u sokongi ka, wa yan ipeli u ba u dengei gba ili i'ya wari n i'ya, aku u gonoi u tsilai kashina ki.

Agisani a igbegu i ikebe

⁴⁵ “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: Uza u tsilaga u roku da wa bolo igbegu i ikebe i shinga.

⁴⁶ An u tsarai u te u tsulobo cika, u ba u dengei ili i'ya wari n i'ya gba, aku u ba u tsilai u da n ikebe yi.”

Agisani a ibilili

⁴⁷ Yesu doki u yanka le agisani a roku u danai, “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: Akani a adan a roku a da a vutalai ibilili i le a kushiva, aku a kanasai icun i adan kau-kau. ⁴⁸ An ibilili yi i shadangi, a wutukpai i'ya a ikengi a dusuki a ka pecene adan yi. A zuwai a shinga yi a asuvu a mabana, aku a wotsongi a da bawu a gain. ⁴⁹ Nala wa

woko a a'ayin a makorishi. Atsumate a zuba a ka tuwa ta a pecene ama a cingi a asuvu a ama a maci. ⁵⁰ Atsumate yi a ka vutala ta ama a cingi yi a asuvu a kudfyuku ku akina, nte a ka rongo pini kushen n ulumusa u a'anga.”

Kuzuwate ku ucanga ku savu n ku cau

⁵¹ Yesu wece le, “I reve kalen ka ili i nala yi gba?”

A wushuki, “Tsu reve ta.”

⁵² Aku u tonuko le, “Gba kawenishiki ka Mele ka ka wokoi karotsongishi a tsugono tsu zuba, wa ta tyoku u uza u kuwa da u wutukpai kuzuwate ku ucanga ku savu n ku cau a kunu ku kuzuwate ku ucanga.”

Aza a Nazara a 'yuwain Yesu

(Marku 6:1-6; Luka 4:16-30)

⁵³ An Yesu kotsoi udansa agisani yi, aku u lazai u asakai asu vi ⁵⁴ u gonoi a Nazara, a ilyuci i ne. An u wenishikei pini a kagata ka Kashila, ya dem u gitai majiyan n a dansi, “Nte da u tsarai kakiri ka ne n uyansa ikunesavu naha? ⁵⁵ Maku ma kashei ma na vi wa? Tsa wundya mma u ne u da Meri vi? A'angu a ne kpam alya an Yakubu, Isuhu, n Simo n Yahuza? ⁵⁶ Ataku a ne kpam a'a ta na kabolo n atsu. Nida wa yansa ili i na yi gba?” ⁵⁷ Adama a nala ama yi a 'yuwan yi uwusha.

Shegai Yesu tonuko le, “Matsumate ma tsu yan n tsupige a ilyuci i ne n kuwa ku ne wa, she a kateshe.”

⁵⁸ Adama a nala, u yansa ikunesavu ushani wa, kpaci a'a n upityanangu wa.

Ukpa u Yahaya Kalyubugi

(Marku 6:14-29; Luka 9:7-9)

14 A'ayin a nala yi, Hiridu Antiba magono ma Galili u pana ta ukuna u Yesu. ² Aku u tonukoi agbashi a ne, “Yesu vi Yahaya Kalyubugi da, uza

ɗa u 'yangai a ukpa, ɗa gai i zuwai wa yansa ikunesavu yi.”

³ A'ayin a ɗa a wurai nife, Hiridu ka-na ta Yahaya, u sira yi u zuwa yi a kuwa ka a'ali. U yan ta nala adama a Hiridiya, uka u vangu u ne Filibu u ɗa u bokoi u wokoi uka u ne. ⁴ Yahaya Kalyubugi tonusuko yi ta, “Wa dere vu zuwa Hiridiya wa!” ⁵ Hiridu wa ciga u wuna Yahaya, shegai wa pana ta uwonvo u ama, kpaci a wushuku ta Yahaya matsumate ma.

⁶ Kain ka te an a ka yan abiki† a ucibusa n kain ka ilimaci i Hiridu, maku ma makere ma Hiridiya ma u matsakai Filibu u gitai kuje a kapala ka Hiridu n amoci a ne, aku u panai kayanyan. ⁷ Aku u tsinai u da wa naka yi ta gba ili i'ya baci dem wa ciga. ⁸ Aku mma u makere vi u tonuko yi u ba u dana, “Ma ciga ta kaci ka Yahaya Kalyubugi a mabaluwa gogo-na!” ⁹ Magono mi ma pana kayanyan n ili i'ya u foloi vi wa. Shegai an u wokoi bawu wa ciga u kpaɗa ushadangu kazuwamgbani ka u yain a kapala ka amoci a ne yi, aku u tonukoi asoje a ne, ¹⁰ a bana a kuwa ku a'ali a kiɗa kaci ka Yahaya Kalyubugi. ¹¹ A tukoi ka a mabaluwa a naka makere mi. Aku u bidyai ka u tukoi mma u ne. ¹² Pini nala, atoni a Yahaya a tuwai a bidyai ikyamba i ne a ba a ciɗangi. Aku a ba a tonukoi Yesu.

Yesu lyatangi ama azu a tawun

(Marku 6:30-44; Luka 9:10-17; Yahaya 6:1-14)

¹³ An Yesu panai alabari a Yahaya, aku u 'yangai u uwai a kpatsu wa bana a kakamba utyoku u ne. Shegai an kakuma ka ama ka revei, aku a tono yi n a wali a ikengi i kushiva. ¹⁴ An u rawai kakamba ki, u cinai kakuma ka ama cika ka vana yi. U panai asuwayali a le, u tanasai kpm aza ɗa a'ari na mbala.

¹⁵ An kaara ka yain evu n urukpa, atoni a ne a tuwai ara ne a danai, “Kuvuli ku yan de, kpm a kakamba ka tsari. Asaka ama yi a laza a bana a une une a tsilaka kaci ka le ilikulya.”

¹⁶ Shegai Yesu wushunku le, “U kana she ama yi a laza wa. Eda naka le ili i roku a lyai.”

¹⁷ Aku a danai, “Turodi i tawun n adan a re a ɗa tsu koshi.”

¹⁸ U danai, “Tuko numu iburodi n adan yi.” ¹⁹ Aku u tonukoi ama yi a dusukusu a mete mi. U bidyai iburodi i tawun n adan a re yi, u gadfigbai kaci ka ne a zuba u cikpai Kashila adama a ilikulya yi. U jibamgbanasai i'ya, u naka atoni a ne a pecike ama yi. ²⁰ Gba ama yi a takuma ta hal a cuwusai. Aku atoni a ne a bolomgbonoi abuwai a ɗa buwai vi hal a shadangi mbana kupa na n re. ²¹ A'ali a ɗa a'ari pini a asu vi a rafansa ta ama azu a tawun (5,000), bamu gbam n aka na mmuku.

Yesu walai a zuba u mini

(Marku 6:45-52; Yahaya 6:15-21)

²² Kute-kute, Yesu tonukoi atoni a ne a uwa a kpatsu a pasamgbana kushiva. Eyi wa shamgba ta ve u asaka ama yi a laza ugonu a kuwa. ²³ An u asaka le a lazai, aku u banai a masasa utyoku u ne wa yan kvasu. Cina kayin ka yan de kpm aya wari pini utyoku u ne. ²⁴ A'ayin a nala yi, kpatsu ku atoni a ne ka ka ta a mere ma kushiva, aku uwule u pige u 'yangai, a'ari umodono n abali a pige.

²⁵ N kpasani ku de, Yesu tuwai ara le n u wali a zuba u mini. ²⁶ An a wene yi, aku uwonvo u kana le. Aku a salai, a danai, “Kafofu ka!”

²⁷ Shegai Yesu yanka le kadyanshi, “U ratsa ta, mpa! Panai uwonvo wa.”

²⁸ Bituru danai, “Asheku, adfa baci mayun, tonuko mu n tuwa a mini mi.”

²⁹ U tonuko yi, “Tuwa.”

Bituru wutaɪ a kpatsu ki u walai a zuba u mini ubana ara ne. ³⁰ Shegai an u wenei uwule n aɓali, aku uwonvo u ka-na yi, u gitai uliɓa. Aku u salai, “Asheku, wauwa mu!”

³¹ Kute-kute, Yesu barakpai kukere ku ne u kana yi. U danai, “Upityanangu u vunu u gusa ta. Nɗya i zuwai va yan malaɓa?”

³² An a uwai a kpatsu, uwule vi kpm u vaki. ³³ Aku aza da a'ari pini a kpatsu ki a lyakai Yesu kayala, a danai, “Mayun da, avu Maku ma Kashila ma!”

Yesu tanasai aza a mɓala a Janisara

(Marku 6:53-56)

³⁴ An a pasamgbanai kushiva, aku a rawai a uyamba u Janisara. ³⁵ An ama yi a revei Yesu, aku a tonukoi ama a asu yi gba, “Yesu tuwa ta.” Aku ama yi a tukusoi aza a mɓala ara ne. ³⁶ A folo yi u asaka aza a mɓala yi a sawa kaletsu ka kunya ku ne. Gba aza da a sawa yi vi a tana ta.

Gorimukoi Mele ma Kashila

(Marku 7:1-13)

15 Afarishi n awenishiki a Mele a roku a asakai Urishelima a tuwai ara Yesu, a wece yi, ² “Nɗya i zuwai atoni a vunu bawu a ka gorimuko ili i'ya nkoshi n cau n tsunu n wenishikei? Kpaci a tsu sawa akere a le kahu a lyai ilikulya wa.”

³ Yesu wushunku le, “Nɗya i zuwai bawu ya gorimuko kadyanshi ka Kashila aku ya tonu uwenishike u kaci u de?”

⁴ Kashila ka dana ta, ‘Naka tata u vunu na mma u vunu tsupige,’ kpm ‘Vu wisha baci tata ko mma u vunu, a ka wuna vu ta.’ ⁵ Shegai ya wenishike n i dansi ama a'a baci n ili i'ya a ka banga tata ko mma u le, aku a danai, ‘Ili i na yi i Kashila i'ya,’ ⁶ adama a nala u kana a naka asheku a le

wa. I 'yuwan ta udani u Kashila adama a agadu a de. ⁷ Eda ama a maci a kaban! Ishaya matsumate u korongu ta dere ili i'ya Kashila ka danai:

⁸ “Ama a na yi n unu u da a ka naka mu tsupige koshi,

shegai a atakasuvu a le a yan de mbari na mpa.

⁹ Ugbashika u da a ka gbashika mu vi u gbani u da.

Ili i'ya kpm a ka wenishike udani u vuma u da.” ¹⁰

Ili i'ya i tsu nangasa vuma

(Marku 7:14-23)

¹⁰ Yesu isaɪ kakuma ka ama ki, u tonuko le, “Panai kpm i reve ili i'ya ma tonuko da. ¹¹ Ili i'ya ama a ka lyuku a unu u le i'ya ya nangasa le wa, she ili i'ya ya wuta a asuvu a unu u le i'ya i tsu nangasa le.”

¹² Aku atoni a ne a tuwai a danai, “Vu reve gbam an vu nangasai Afarishi katsuma n ili i'ya vu danai nala vi?”

¹³ U wushunku le, “Gba madanga ma baci bawu Tata u va u zuba u shigbai, wa mudu ta ma n alu a ne dem. ¹⁴ Kiranai n Afarishi a nala yi! A'a ta tyoku u arumba a da a ka rono atoku a le arumba, kpm gba le a ka rukpa ta a kadaka.”

¹⁵ Aku Bituru wushuki, “Nɗya kalen ka kadyanshi ka vu yain a ukuna u ili i'ya ya nangasa ama yi?”

¹⁶ Yesu danai, “Hal n gogo-na kotsu i reve wa? ¹⁷ Mayun i reve ta gai ilikulya i'ya i uwai a unu ya bana ta a katsuma aku i wuta. ¹⁸ Shegai kadyanshi ka cingi ka ka wuta a unu ka wuta ta a katakasuvu, kpm ili i'ya ya nangasa da i'ya gai la vi. ¹⁹ A katakasuvu ka uyawunsa u cingi n uwuna uma u vuma gbani u tsu wuta. Nvain n uka u uza roku n tsishankala a katakasuvu ka dem a tsu wuta. Nala kpm dem uboki, n kaban,

¹⁰15:4 Uwt. 20:12; Uwt. 21:17. ¹⁰15:9 Isha. 29:13.

n kadyanshi ka cingi a kaci ka atoku. ²⁰Ili i'ya ya nangasa *da* i'ya la vi. Ulya ilikulya bawu usawa u akere u tsu nangasa *da* wa.”

Yesu *ɓangai* uka *da wari* Kawulawa

(Marku 7:24-30)

²¹Yesu *asakai* asu nala vi, u lazai ubana a ilyuci i Taya n Sida. ²²An u rawai, uka u aza a Ka'ana† roku uza *da wari* pini *na* ndishi u tuwai ara ne n u *salasi*, “Asheku, Maku ma Dawuda, pana asuvayali a va! Ityoni i cingi i shadangu *de* makere ma va.”

²³Shegai Yesu dana uka vi ili wa. Aku atoni a ne a tuwai a folo yi, “Tonuko uka vi u laza a asu u na vi. Aya pini wa tono tsu n u *salasi*.”

²⁴Yesu danai, “Adama a aza a Isara'ila *da* koshi a suku mu. A'a *ta* tyoku u ushiga u ncon n *da* n puwain.”

²⁵Aku uka vi tuwai ara ne u *kuɗangi* a kapala ka ne, u danai, “Asheku, *ɓanga* mu!”

²⁶U wushunku yi, “Dere *da* vuma u bidya ilikulya i mmuku u *naka* nshe wa.”

²⁷Uka vi danai, “Nala *wari* Asheku, shegai nshe n tsu *lya ta* agashi a ilikulya i'ya i tsu rukpusa.”

²⁸U wushunki uka vi, “Uka, *va ta* n up-ityanangu u pige, ma yanka vu *ta* ili i'ya vu danai n yanka vu.” Dere u ulapa u uwule u nala vi u *da* makere ma ne ma *tanai*.

Yesu *tanasai* ama ushani

(Marku 7:31-37)

²⁹Pini nala, Yesu *asakai* asu vi u lazai ubana a ikengi i Kushiva ku Galili, u yuwai a kagidali ka masasa u dusuki. ³⁰Kakuma ka ama ka tuwai a tuko yi awunu ushani n aza *da* ikyamba i le i soi. A tukoi dem abebe, n arumba, n aza a *mbala* icun kau-kau. A zuwa le a kapala ka ne, aku u *tanasa* le gba. ³¹Ya dem *wari* a majiyan ma ili i'ya u wenei n

i'ya u panai. Abebe a fudai a dansai. Aza *da* ikyamba i le i soi, a *tanai*. Awunu a ka wala. Arumba kpam a ka fuda a ka wene. Pini nala, ya dem *wari* ucikpalasa Kashila ka aza a Isara'ila.

Yesu lyatangi ama azu a nishi

(Marku 8:1-10)

³²Yesu *isai* atoni a ne a asu u te, u tonuko le, “Ma pana *ta* asuvayali i ama a na yi. A'a *ta* kabolo *na* mpa ara kain tatsu *da* pa vi, bawu ili i ulya. Ma ciga n *asaka* le a laza n kambulu wa, kotsu a rukpa a ure a'ayin a *da* a ka gono a kuwa wa.”

³³Atoni a ne a wushuki, “Asu u na vi kakamba ka. Nte tsa tsara ilikulya i'ya tsa lyatangu kakuma ka ama ka na ki?”

³⁴Yesu wece le, “Iburodi i yain i'ya i'ari n i'ya?”

A wushuki, “I shindere i'ya n adan a shawu kenu.”

³⁵Yesu tonukoi ama yi a dusuku a iyamba. ³⁶Pini nala, u bidyai iburodi i shindere n adan yi, u cikpai Kashila. U jibamgbanasai i'ya u *nakai* atoni a ne, aku a pecikei ama yi. ³⁷Ya dem takuma *ta* hal u cuwai. Aku atoni yi a cirangi abuwi a *da* a buwai vi hal a shadangi mbana n pige n shindere. ³⁸A'ali azu a nishi (4,000) a *da* a takumai iburodi yi, bamu gbam n aka *na* mmuku. ³⁹An Yesu *asakai* ama yi a lazai, aku u uwai a kpatsu u pasamgbanai kushiva. U tuwai u cipai a iyamba i'ya i'ari evu n ilyuci i Magadan.

Azapige a wecikei ukunosavu

(Marku 8:11-13; Luka 12:54-56)

16 Afarishi n aza a Sadusi a tuwai keci, a tonuko yi u yanka le iryoci i roku, tsara u wenike le an Kashila ka wushuki n eyi.

²Shegai Yesu wushunku le, “A'ayin a *da* i wenei kaara ka rukpa, i tsu dana

tā ‘Usana wa lobono tā, kpaci i wene tā zuba u shilamgbanaí.’³ N usana kpm i wene baci zuba u shilamgbanaí aku u tuwāi u limanāi, i tsu dana tā, “Ara wa ro tā.” I wenei iryoci i na a zuba i fudāi i revei kalen ka le. Nala dem i wenei ili i'ya ma yansa gogo-na, shegai i fuda i reve kalen ka le wa.⁴ Ama a cingi n aza a ukpađā u upityanangu u a'ayin a na a weci ke tā iryoci, shegai a ka naka iryoci wa, she iryoci i Inusa matsumate koshi.” Aku Yesu asaķa le u lazai.

**Kiranai n uwenishike u
đā bawu wari dere**

(Marku 8:14-21)

⁵ An atoni a Yesu a pasamgbanaí up-ashi u kushiva, a asańsai a bidya burodi wa.⁶ Yesu tonuko le, “Kiranai, i yain ugboji n yisti u Afarishi n u aza a Sadusi.”†

⁷ Atoni yi a ka dansa utyoku u le, “U kana tā u dana nala kpaci tsu tuko burodi wa.”

⁸ An Yesu revei ili i'ya a ka tono, aku u wece le, “Ndyā i zuwai ya dansa utyoku u de a ukuna u đā bawu i'ari n burodi? Upityanangu u de u gusa tā. ⁹ Hal n gogo-na kotsu i reve wa? Cibai n iburodi i tawun i'ya n lyatangi ama azu a tawun (5,000), kpm cibai hal i cirangi abuwi a đā a buwai mbana ushani. ¹⁰ Nidā ukuna u iburodi i shindere i'ya n lyatangi ama azu a nishi (4,000)? Mbana n yain n đā i shadangi n abuwi a đā a buwai? ¹¹ Mpa kadyanshi ka burodi ka ma yanka đā wa. Ndyā i zuwai i kpađai ureve? Tonuko đā ma tonuko đā i yain ugboji n yisti u Afarishi n u aza a Sadusi.” ¹² A makorishi a tuwāi a revei an kadyanshi ka yisti n burodi ka wa yan wa, shegai ukuna u uwenishike u kaban u Afarishi n aza a Sadusi.

Bituru danai Yesu đā Kawauwi

(Marku 8:27-30; Luka 9:18-21)

¹³ Yesu n atoni a ne a ka walaka, an a rawai a kańon ka ķari evu n ilyuci i Kasariya Filibi, u wece le, “Ya ama a ka dansa Maku ma Vuma mari?”

¹⁴ Aku a wushuki, “Aza roku a danai avu Yahaya Kalyuđugi đā. Aza roku a danai avu Iliya đā, aza roku a danai avu Irimiya đā, aza roku kpm a danai avu uza u te đā a asuvu a ntsumate n cau.”

¹⁵ Aku u wece le, “Edā tani, ya ya dansa mari?”

¹⁶ Simo Bituru wushuki, “Avu Kawauwi ka, Maku ma Kashilā Uza u Uma.”

¹⁷ Yesu danai, “Avu uza u unā u shinga u đā wari, Simo maku ma Inusa, kpaci ko uza u wenishike vu i'ya wa. Tata u vā u zuba u đā u wenike vu uza đā mari.

¹⁸ Adama a nala, ma isa vu tā Bituru; wata, ‘Katali.’ A katali ka nala ka ma ma kunu ku atoni a vā, kpm ucira u ukpa wa varangu ka wa. ¹⁹ Ma naka vu tā nkukpunku n tsugono tsu zuba. Ili i'ya bawu va asaķa uza roku u yain a likimba, Kashilā dem a zuba wa asaķa a yain i'ya wa. Ili i'ya va asaķa uza roku u yain a likimba, Kashilā dem a zuba wa asaķa tā a yain i'ya.” ²⁰ Aku Yesu ronoí atsuvu a atoni a ne kotsu a tonuko uza a dana aya Kawauwi ki wa.

Yesu danai tyoku đā wa kuwā

(Marku 8:31–9:1; Luka 9:22-27)

²¹ Pini nala, Yesu gitai utonusuko atoni a ne ili i'ya ya tuwa ya gitā n eyi. U danai, “U kana tā n bana a Urishelima a asu u nkoshi, n adarāķpi a pige, n awenishiki a Mele. A ka zuwa mu tā n pana ikyamba cika, kpm a wuna mu, shegai a kain ka tatsu aku n 'yanga n uma.”

²² Bituru rono yi a ikengi, u tonuko yi, “Asaķa icun kadyanshi ka nala ki,

Asheku, Kashilā ka asāka ili i nala yi i gitā n avu wa.”

²³ Aku Yesu webele yi, u danai, “Kanangasi,** batsa dan na mpa! Va kangu mu ta uyan ili i'ya Kashilā ka ciga mu n yain, kpaci uyawunsa u vunu tyoku u vuma da wari, tyoku u Kashilā da wa.”

²⁴ Aku Yesu tonukoi atoni a ne, “Uza da baci wa ciga u woko katonu ka va, u kana ta u nani kaci ka ne. U kana ta kpam u canga mawandambani ma ne kain dem u tono mu. ²⁵ Kpaci uza da baci wa ciga u wauwa uma u ne, wa namba ta u da. Uza da baci u nambai uma u ne adama a va, wa tsara ta u da. ²⁶ Nte kalen ka vuma wa tsara likimbu u na gba, aku u namba uma u ne? Nda kpam vuma wa fuda wa tsupa tsara u wauwa uma u ne? ²⁷ Kpaci Maku ma Vuma ma tuwa ta n tsupige tsu Tata u ne, n atsumate a zuba a ne, u tsupa ya dem a ili i'ya u yain. ²⁸ Mayun n tonuko da, aza roku a da pini a asuvu a de n gogo-na naha, a ka kuwa wa, she a wene mu utuwa n tsugono tsu va mpa Maku ma Vuma.”

Uyansaka u Yesu

(Marku 9:2-13; Luka 9:28-36)

17 An a'ayin a teli a wurai, Yesu bidyai Bituru kabolo n Yakubu n vangu u ne Yahaya. A yuwa a zuba u masasa ma ugadi a rongoi de utyoku u le. ² Ele pini, aku a wenei u yansakai pini a kapala ka le, upetiwa'eshi u ne wa lada yavu kaara, aminya a ne kpam a waramai pun yavu katyashi. ³ Kute-kute, Musa n Iliya a wenikei kaci ka le ara Yesu a gitai kadyanshi n eyi.

⁴ Aku Bituru danai, “Asheku, u lobono ta an tsari pini na! Asaka tsu yain atani a tatsu, ka te ka vunu, ka te ka Musa, ka te kpam ka Iliya.”

⁵ Tyoku da wari a kadyanshi, aku kalishi ka katyashi ka kimba le. A panai

kalagatsu pini a asuvu a kalishi ki, ka danai, “Maku ma va ma na vi, uza da ma ciga cika, kpam ma pana ta kayanyan n eyi. Pana ka ni!”

⁶ An atoni a ne a panai kalagatsu ki, aku uwonvo u kana le hal a rukpai a varai upetiwa'eshi u le a iyamba. ⁷ Aku Yesu tuwai u sawa le, u danai, “Yangai, kotsu i pana uwonvo wa!” ⁸ An a gadig-bai a'aci a le, a wene uza wa, she Yesu koshi.

⁹ Ele n a cipi a masasa mi, aku Yesu tonuko le, “Kotsu i tonuko uza ili i'ya i wenei na vi wa, she a'ayin a da mpa, Maku ma Vuma, n 'yanga a ukpa.”

¹⁰ Aku atoni yi a wece yi, “Nda i zuwai awenishiki a Mele a danai u kana ta Iliya tuwa kahu Kawauwi?”

¹¹ Aku u tonuko le, “Mayun da, Iliya wa tuwa ta u fobuso ili gba. ¹² N tonuko da, eyi u tuwa de, shegai ama a reve yi wa. A yanka yi tyoku da u gan le. Nala dem a ka zuwa Maku ma Vuma ma pana ikyamba.” ¹³ Pini nala, da atoni yi a revei an Yesu ukuna u Yahaya Kalyubugi u da wa dansa n ele.

Yesu tanasai maku uza u ityoni i cingi

(Marku 9:14-29; Luka 9:37-43a)

¹⁴ An Yesu n atoni a ne a rawai a kami ka masasa mi, kakuma ka ama kari le uvana pini. Vuma roku u tuwai u kudangi a kapala ka ne, ¹⁵ u danai, “Asheku, pana asuvayali a maku ma va! Wa ta n ityoni i cingi i ipori i ucira, kpam a'ayin a roku i tsu varangu yi ta a asuvu a akina ko a mini. ¹⁶ N tuko yi a asu u atoni a vunu tsara a tanasa yi, shegai uza wa la u fudai u tanasa yi wa.”

¹⁷ Yesu tonuko le, “Eda i ryagbaja ta, kpam i'a n upityanangu wa. Hal ubana nwere da ma rongo n ada? Kpam hal ubana nwere da ma fuda ma kawunku n ada?” U tonukoi vuma vi, “Tuko maku

**16:23 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

mi na.”¹⁸ Aku Yesu banai ityoni yi, aku i asakai maku mi. Kute-kute, maku mi ma tanai.

¹⁹ An Yesu wari utyoku u ne, aku atoni a ne a tuwai ara ne a wece yi, “Ndy a i zuwai atsu tsu kpadai uwutukpa ityoni yi?”

²⁰ U wushunku le, “Upityanangu u de u gusa ta. Mayun n tonuko da, a da baci i'ari n upityanangu ko kenukulu tyoku u ucun u musta, ya fuda ta i tonuko masasa ma na, 'Muda pini na vu gono nife,' kpm she ma muda. Ili i'a la ya kpada uyan wa. [²¹ Icun i ili i na yi ya wuta wa she n kvasu n kakuli koshi.]”
††

Yesu doki u danai ukuna u ukpa u ne
(Marku 9:30-32; Luka 9:43b-45)

²² Kain ka te an a gonoi a Galili, Yesu tonuko le, “Uza roku wa neke ta Maku ma Vuma a akere a ama. ²³ A ka wuna yi ta, shegai kain ka tatsu wa 'yanga ta a ukpa.’” Aku atoni yi a shadangi n un-ambukatsuma cika.

Yesu dansai ukuna u utsupa utafa

²⁴ An Yesu n atoni a ne a rawai a Kafarnahum, aza roku aza da a ka wushika Kuwa ku Kashila utafa u ikebe i azurufa i re i re^{‡‡} a tuwai ara Bituru, a wece yi, “Kawenishiki ka de ka tsu tsupa utafa a Kuwa ku Kashila?”

²⁵ Bituru wushunku le, “U tsu tsupa ta.”

An u gonoi a kuwa, kahu gbam u kukpa unā u dana ukuna, Yesu tonuko yi, “An ya ngono n tsu kidaga utafa, ama a le ko gai amoci?”

²⁶ Aku Bituru danai, “Amoci a da.”

Yesu tonuko yi, “U kana la vi ama a le a tsupa utafa wa. ²⁷ Shegai tsa ciga tsu nangasa le atakasuvu wa, adama a nala wala vu bana a kushiva vu yain kafula. Kadan ka baci dem vu gitai ukana, ka va bidya. Vu kukpa baci unā u ne, va wene ta ukebe u azurufa u pige u te^{¶¶} pini a asuvu u da u rawai u tsupa utafa u va n u vunu. Aku vu bidya u da vu banka le.”

Uzapige a tsugono tsu zuba

(Marku 9:33-37; Luka 9:46-48)

18 A'ayin a nala yi, atoni yi a tuwai ara Yesu a wece yi, “Ya wa laka tsupige a tsugono tsu zuba?”

² Yesu isai maku ma kenu ma tuwai ma shamgbai a kapala ka le. ³ U danai, “Mayun n tonuko da, u kana ta i savada i woko tyoku u mmuku n kenu, tsara i uwa a tsugono tsu zuba. ⁴ Adama a nala, uza da baci dem u vakunki kaci ka ne tyoku u maku ma kenu ma na, aya uza-pige a tsugono tsu zuba.

⁵ “Kpm uza da baci dem u wushai maku ma kenu tyoku u naha n kala ka va, mpa u wushai.”

Pana uwonvo u uyan unyushi

(Marku 9:42-48; Luka 17:1-2)

⁶ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Uza da baci u zuwai uza u kenu gba a asuvu a atoni a va a na u nusai, vuma u nala vi wa laka yi ta tsulobo a varangu yi a asuvu a kushiva n katali ka kira ka araji usiri a udyoku u ne.

⁷ “Wa wuyana tani n ni n ama a likimba n ukuna u da wa zuwa le a yain unyushi u cingi. Ukuna u nala wa gitai ta, shegai ter n uza da wa zuwa u gitai vi. ⁸ Kukere ku vunu ko kune ku vunu ku zuwa vu baci unyushi, kidambana

††17:21 Akorongi a cau ushani aza da a purai a tagarada u Matiye a kalatsa ta makpanda ma 21.

‡‡17:24 Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Ubanga.

¶¶17:27 Kondo “Ikebe i azurufa i pige” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Ubanga.

ka vu varangu. Wa laka vu t̄a shana vu namba kapashi ka ikyamba ka vunu ka te tsar̄a vu bar̄akpa, n u d̄a va yan n akere a re ko a'ene a re, aku a varangu vu a kuwa ku akina a d̄a bawu a ka kotso. ⁹Keshi ka vunu ka zuwa vu baci unyushi, fodo ka vu varangu. Wa laka vu t̄a shana vu bar̄akpa n keshi ka te, n u d̄a va yan n a'eshi a re aku a varangu vu a kuwa ku akina a d̄a bawu a ka kotso.”

Agisani a macon ma ma puwain

(Luka 15:3-7)

¹⁰Yesu doku t̄a u danai, “Kiranai, kotsu vu goro ko maku ma te a asuvu a mmuku n na mi wa. N tonuko d̄a, a'a t̄a n atsumate a zuba a d̄a a ka rongo n Tata u v̄a u zuba.” [¹¹Kpam mpa Maku ma Vuma n tuw̄a t̄a n wauwa i'ya i puwain.]^{§§}

¹²“A dana kaliniki k̄a n̄a ncon aman-gatawun, aku ma te ma karai kakamba ma puwain, ndya wa yan? Wa as̄ak̄a t̄a amanganishinkupa n kuci n d̄a n buwai vi n̄a n lini a kagidali ka masasa u bana ubolo ma te ma ma puwain vi. ¹³U wene baci ma, n tonuko d̄a, wa la t̄a upana kayanyan a kaci ka ma te ma nala mi kapala n amanganishinkupa n kuci n d̄a bawu n puwain vi. ¹⁴Nala dem wari n Tata u d̄e uza d̄a wari a zuba, wa ciga uza u te a asuvu a mmuku n kenu n na mi u puwan wa.”

Uza roku u nusuka vu baci

(Luka 17:3)

¹⁵Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Utoku u vunu u nusuka vu baci, bana ara ne vu tonuko yi i'ya u yanka vu vi. Shegai i yain kadyanshi ki utyoku u d̄e ama a re. U wushuku baci, vu gonuko yi d̄e la vi a ure. ¹⁶Shegai u 'yuwan

baci uwushuku, doku vu bana ara ne n uza roku ko ama a re. Vu yan baci nala vu shadangu t̄a udani u d̄a Tagarada u Kashila u danai, ama a re ko ama a tatsu a d̄a a gain a reve n ukuna kahu a bidya uza uza u unyushi. ¹⁷U 'yuwan le baci upanaka, aku vu tonuko atoku a Atoni. U 'yuwan baci upanaka Atoni yi, aku i bidya yi yavu uza d̄a bawu u wushuki n Kashila, ko kpam yavu kawushi ka utafa.”

Ufishinka ko kpam u'asaka uyan

¹⁸Yesu doki u danai, “Mayun n tonuko d̄a, ili i'ya bawu va as̄ak̄a uza roku u yain a likimba, Kashila dem a zuba wa as̄ak̄a a yain i'ya wa. Ili i'ya va as̄ak̄a a yain a likimba, Kashila dem a zuba wa as̄ak̄a t̄a i'ya.

¹⁹“Kpam i'ya baci ama a re a d̄e a wushuki n i'ya a likimba hal i yankai i'ya kavasu, Tata u v̄a uza d̄a wari a zuba wa yanka d̄a t̄a i'ya. ²⁰Kpaci asu u d̄a baci ama a re ko ama a tatsu a bolongi a asuvu a kala ka v̄a, ma t̄a pini n ele.”

Kagbashi ka ka 'yuwain ucimbusuka

²¹Pini nala, Bituru tuwai ara Yesu u wece yi, “Asheku, utoku u v̄a u lya baci kelime n uyansaka mu unyushi, ku yain ka u gain n cimbusuka yi, hal ubana kushindere?”

²²U wushuki, “Kushindere ka wa, shegai kushindere kadofo amangatatsunkupa.

²³“Tsugono tsu zuba tsa woko t̄a tyoku u agisani a naha: A yan t̄a magono ma roku uza d̄a u yawunsai u wushi ikebe i'ya wa tono agbashi a ne. ²⁴Tyoku d̄a wari pini a uwusha ikebe yi, aku a tuko yi kagbashi ka roku uza d̄a magono mi ma tono ikebe i zinariya i pige i pige

§§18:11 Akorongi a cau ushani aza d̄a a purai a tagarada u Matiyo a kalatsa t̄a makpanda ma 11.

◇18:16 U.Ml. 19:15.

azu kupa (10,000).^{*} ²⁵ Kagbashi ki ka n ikebe i'ya wa fuda wa tsupa kutan ku ne ki wa. Pini nala, magono ma danai gba ili i'ya kagbashi kari n i'ya a denge i'ya, hal n kagbashi ki n uka u ne na mmuku n ne dem. Tsara a bidya ikebe yi a tsupa magono mi kutan ku ne.

²⁶ “Shegai kagbashi ki ka kudangi ka folo yi, ‘Yanka mu ahankuri, ma tsupa vu ta gba i'ya va tono mu.’ ²⁷ Pini nala, magono mi ma panai vuma vi asuvayali. U asakai vuma vi u laza, kpmam u tonuko yi u asaka kotsu u tsupa kpmam ikebe yi wa.

²⁸ “Tyoku da kagbashi ki kari a nwalu, aku u gawunsai n kagbashi ka roku uza da wa tono ikebe i azurufa amangatawun (100).[†] Pini nala, u gaga yi udyoku, n u tonusuko yi, ‘Tsupa mu i'ya ma tono vu!’

²⁹ “Aku kagbashi ki ka kudangi ka folo yi, ‘Yanka mu ahankuri, ma tsupa vu ta i'ya va tono mu vi.’

³⁰ “Shegai kagbashi ka kagita ki ka 'yuwan yi upana iyali, u zuwai a banka yi a kuwa ku a'ali hal a'ayin a da u tsupai kutan ki. ³¹ An agbashi a da a buwai vi a panai i'ya i gitai, asuvu a le a namgba ta cika. Pini nala, a banai a asu u magono a tonuko yi i'ya i gitai.

³² “Aku magono ma isai kagbashi ka kagita ki u tonuko yi, ‘Avu kagbashi ka gbani, an vu folo mu n asansa n i'ya ma tono vu, aku n tonuko vu vu asaka she vu tsupa wa vi. ³³ She vari vu pana dem utoku u vunu kagbashi ki iyali, tyoku da n pana vu iyali.’ ³⁴ Magono mi ma yan ta upan cika hal u zuwai a banka yi a kuwa ku a'ali tsara a yanka yi mavura cika, hal she a'ayin a da u fudai u tsupai i'ya magono mi ma tono yi.

³⁵ “Magono ma nala mi ma yan ta i'ya Tata u va uza da vari a zuba wa yanka da i 'yuwan baci ucimbusuka atoku a de a asuvu a atakasuvu a de.”

Uwenishike u Yesu a kaci ka upece u iyolo

(Marku 10:1-12; Luka 16:18)

19 An Yesu kotsoi udansa ili i nala yi, aku u laza u asakai Galili u banai a ufongu u Yahuda a upashi u Agata a Urudu. ² Kakuma ka ama ushani ka tono yi, u tanasai aza a mbala a le.

³ Afarishi a roku a tuwai a ka ciga a wanda yi n keci, a da, “Mele ma wushunku vuma u asaka uka u ne a ukuna u da baci dem u wenei u yanyi?”

⁴ Yesu wushuki, “I yan ta kaneshi a Tagarada u Kashila an Kashila ka yain likimba, ‘U yan le ta vali n uka. ⁵ Ili i'ya i zuwai vali wa asaka tata u ne na mma u ne u padara n uka u ne i'ya gai la vi. Ama a re a le a ka woko ta uza u te.’ ⁶ A ka yan kpmam ama a re wa, shegai uza u te. Adama a nala, ili i'ya baci Kashila ka gawain, kotsu uza u peci i'ya wa.”

⁷ Afarishi yi a wece yi, “Ndya i zuwai Musa nakai Mele u da uza u naka uka u ne tagarada u upece iyolo aku u asaka yi u wala?”

⁸ U wushuki, “Asaka da Musa asaka da i peci n aka a de adama a da i ryagbajai i kpadai upana uwenishike u Kashila, shegai a kagita Kashila ka wushuku n ukuna u nala wa. ⁹ Kpmam n tonuko da, uza da baci dem u pecei n uka u ne adama a tsishankala a da baci wa, aku u zuwai u roku, tsishankala tsa vuma u nala vi wa yan n eyi.”

^{*}18:24 Kondo “Ikebe i zinariya i pige i pige” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Ufanga.

[†]18:28 Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Ufanga.

[◇]19:5 Kag. 1:27; Kag. 5:2; Kag. 2:24.

¹⁰ Atoni a ne a tonuko yi, “Nala baci wari a mere ma vali n uka u ne, wa laka ta la vi uza u rongo bawu u zuwai uka.”

¹¹ U wushuki, “Uwenishike u na u kana uza dem wa, shegai aza da Kashila ka nakai u da. ¹² Ukuna u da pini u da wa zuwa aza roku a kpadu uzuwa aka. Aza roku a matsa le ta a ka fuda a ka matsa wa. Aza roku cina a matsa le de, aku aza roku a yanka le. Aza roku kpm a bidiga ta kaci ka le a ka zuwa aka wa adama a tsugono tsu zuba. Shegai uza da baci dem uwenishike vi u kanai, she u wushuku n u da.”

Yesu na mmuku n kenu

(Marku 10:13-16; Luka 18:15-17)

¹³ Ama roku a tukoi mmuku n le ara Yesu tsara u tafanku le akere u yanka le kvasu, aku atoni a ne a banai ama yi a asaka yi udamgarasa.

¹⁴ Shegai u danai, “Asakai mmuku n kenu n tuwa ara va, kotsu i bishinka le wa. Ama da a'ari icun i mmuku n na mi alya aza a tsugono tsu zuba.” ¹⁵ An u tafanki mmuku mi akere, aku u lazai.

Kalobo ka utsari

(Marku 10:17-31; Luka 18:18-30)

¹⁶ An nala u wurai, aku kalobo ka roku ka tuwai ara Yesu u wece yi, “Kawenishiki, icun i ili i shinga i eni i'ya ma yan aku n tsara uma u da bawu wa kotso?”

¹⁷ Yesu tonuko yi, “Ndya i zuwai va wece mu a kaci ka ili i shinga? Kashila ka koshi uza u shinga. Va ciga baci vu tsara uma u da bawu wa kotso, u kana ta vu naka mele ma ne tsupige.”

¹⁸ Kalobo ki ka weceki, “Ucun u mele ma eni?”

U wushuki, “Kotsu vu wuna uma u vuma gbani wa. Kotsu vu vaku n uka u da bawu wari u vunu wa. Kotsu vu boko wa. Kotsu vu siraka kaban kabetsu

wa. ¹⁹ Naka mma n tata u vunu karinga.’ ‘Ciga uza u karen u vunu tyoku da va ciga kaci ka vunu.’” [◇]

²⁰ Kalobo ki ka danai, “Ma yansa ta ili i nala yi gba. Ndya kpm i buwai i'ya i gain n yain?”

²¹ U wushuki, “Va ciga baci vu woko uza maci, wala vu ba vu denge gba i'ya vari n i'ya, vu banga aza a unambi n ikebe yi, va yan ta n utsari a zuba. Pini nala, vu tuwa vu woko katonu ka va.”

²² An kalobo ki ka panai nala, aku u lazai n unambukatsuma cika. Kpaci wa ta n utsari cika.

²³ Yesu tonukoi atoni a ne, “Mayun n tonuko da, wa wuyana ta uza u utsari u uwa a tsugono tsu zuba. ²⁴ N tonuko da, wa laka ta shana karakuma ka wura a kpele ka kujulu, n u da uza u utsari wa uwa a tsugono tsu Kashila.”

²⁵ An atoni a ne a panai nala, a yain majiyan cika hal a weceki, “Ya wa uza da wa tsara iwauwi?”†

²⁶ U kondono le u danai, “Ili i'ya bawu vuma wa fuda wa yan i'ya la vi, shegai Kashila ka fuda ta ka yan ko ndya wa.”

²⁷ Bituru tonuko yi, “Tsu asaka de gba ili i'ya tsari n i'ya tsara tsu tono vu, ndya wa tsa tsara?”

²⁸ U tonuko le, “Mayun n tonuko da, mpa Maku ma Vuma n dusuku baci a karatsu ka pige ka tsugono a a'ayin a savu, eda aza da i tono mu, ya dusuku ta dem a aratsu kupa n a re, i yanka agali kupa n a re a Isara'ila afada. ²⁹ Gba uza da baci u asakai i'ya wari n i'ya adama a va; (wata, a'uwa, ko tata ko mma, ko atoku aka n a'ali, ko mmuku, ko ashina), a ka tsupa yi ta i'ya hal kadofo aman-gatawun (100). Wa tsara ta kpm uma u da bawu wa kotso. ³⁰ Shegai n gogo-na ama ushani aza da a'ari aza a kagita a ka woko ta aza a makorishi, ama kpm

◇19:19 Uwt. 20.

ushani aza da a'ari a makorishi a ka woko ta aza a kagita.”

Azamaninga a kashina ka cinwi

20 An Yesu wari a utono tyoku da tsugono tsu zuba tsari, u da, “A yan ta vuma roku uza da wari n kashina ka cinwi.† Kain ka te n kpasani, u wuta†i tsara u boli azamaninga aza da a ka yanka yi manyan a kashina ka ne. ²U wushuku ta wa tsupa le ikebe i uliva; wata, ukebe u azurufa u te.‡ Aku u tut-suku le a ba a yanka yi manyan a kashina ka ne.

³“An kaara ka gadigba, aku wa wura a mere ma kuden, pini nala, u wenei ama roku kushani bawu a ka yan ko ili. ⁴Aku u bidya le u tonuko le wa tsupa le ta ili i'ya i gain u tsupa le kaara ka kotso baci. ⁵A lazai a ba a yain manyan a kashina ka ne.

“An kaara ka rawai a kaci, n ulapa u uwule u tatsu kpm, u doku ta dem u yain nala. ⁶An ulapa u uwule u te u manyan u wokoi, eyi pini a asuvu a ilyuci yi, aku u wenei ama roku kushani. U wece le, ‘Ndy a i zuwai ara ya liwa bawu manyan?’

⁷“A wushuki, ‘Tsu tsara uza da u bidya tsu manyan wa.’

“Vuma vi u tonuko le, ‘Walai i ba i yain manyan a kashina ka va.’

⁸“An kaara ka kotsoi, aku u tonukoi uzapige u azamaninga vi, ‘Isa azamaninga yi vu tsupa le. Gita vu tsupa aza da n korusoi ubidya ubana a asu u aza a kagita.’

⁹“An azamaninga aza da a yain manyan ma ulapa u uwule u te koshi a tuwai uwusha ikebe i le, ya dem u wushai ukebe u azurufa u te. ¹⁰An aza da a gitai manyan ili i kpasani a tuwai uwusha i le, ya dem zuwa ta uma u da wa tsara i'ya i lai i aza a nide. Shegai gba

le a naka le dere tyoku u aza a kagita. ¹¹An a nakai ya dem i ne, aku a tonukoi uza u kashina vi, ¹²‘Aza da a korusoi utuwa manyan ma ulapa u uwule u te u da koshi a yain. Shegai vu tsupa le dere n atsu. Kpm tsu liwa ta a manyan a kaara ka shen.’

¹³“Uza u kashina vi u wushunki uza u te u le, ‘Uza u va, n ryafa da wa. N tsupa da ta dere tyoku da tsu zuwamganai. ¹⁴Bidya ukebe u wunu vu wala! Ma ciga ta n tsupa aza da n korusoi ubidya dere tyoku da n tsupa da. ¹⁵Ma yan ta ili i'ya ma ciga n ikebe i va. Malyon ma ya yan an n yankai ama a nala yi ili i shinga?’”

¹⁶Aku Yesu danai, “Nala wari. Uza u kagita wa woko ta a makorishi, uza u makorishi kpm u woko uza u kagita.”

Yesu doki u danai tyoku da wa kuwa

(Marku 10:32-34; Luka 18:31-34)

¹⁷An Yesu wari nwalu ubana a Urishe-lima, aku u isa Kupanamere vi paki, u tonuko le, ¹⁸“Tsu bana baci a Urishe-lima, a ka neke ta Maku ma Vuma a akere a adarakpi a pige n awenishiki a Mele. A ka kidaga yi ta ugana u ukpa. ¹⁹Aku a nakangu yi a akere a Awulawa a yan yi mavura, a bawin yi, aku kpm a wandamgbana yi a mawandamgbani. Shegai wa 'yanga ta a kain ka tatsu.”

Ufolu u mma u Yakubu n Yahaya

(Marku 10:35-45)

²⁰Aku mma u mmuku n Zabidi u tuwai ara Yesu na mmuku n ne n re, Yakubu n Yahaya. Aku u kudangi wa folo yi u yanka yi ili i shinga.

²¹Yesu wece yi, “Ndy a va ciga n yanka vu?”

U danai, “Vu uwa baci a tsugono tsu wunu, va asaka mmuku n re n va n dusuku evu n avu, uza u te a ulyaki uza u te kpm a ugula u wunu?”

†20:2 Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Ubanga.

²² Shegai Yesu wushunku le, “I reve kalen ka ili i'ya ya wecike vi wa. Ya fuda ya so mako ma upana u ikyamba ma ma so?”

Alobo yi a wushuki, “Tsa fuda ta.”

²³ Yesu wushunku le, “Mayun da ya so mako ma upana u ikyamba ma ma so. Shegai ma fuda ma dangasa uza da wa dusuku a ulyaki u va ko a ugula u va wa. Asu u nala vi u ama da Tata u va u fobusukoi u da.”

²⁴ An atoni kupa a da a buwai vi a panai nala, aku a ka pana upan u ama a re a nala yi. ²⁵ Yesu isa'i atoni yi gba a asu u te, u tonuko le, “I reve ta ngono ma Awulawa a tsu wenike ta ama ucira. Kpam azapige a le a tsu yan ta manyan n tsupige tsu le a kaci ka ama. ²⁶ Shegai ugana nala gita n ada wa. Uza da baci dem wa ciga u woko uzapige a mere ma de, u kana ta u woko kagbashi ka de. ²⁷ Ko ya baci wa ciga u woko a kapala ka de, u kana ta u gbashika da. ²⁸ Ko mpa gbam Maku ma Vuma n tuwa adama a da ama a ka gbashika mu wa, shegai n gbashika ama, kpam n naka uma u da wa wauwa ama ushani a unyushi u cingi u le.”

Yesu tanasai arumba ama a re

(Marku 10:46-52; Luka 18:35-43)

²⁹ An Yesu n atoni a ne a ka wuta a Jeriko, kakuma ka ama ushani ka tono le. ³⁰ Arumba ama a re a da a'ari ndishi a ikengi i ure a panai a da Yesu da wa wuru, aku a gitai isali, n a dansi, “Asheku, Maku ma Dawuda! Pana asuvayali a tsunu!”

³¹ Aku kakuma ki ka tonuko le a pada, shegai a doku a salai cika, “Asheku, Maku ma Dawuda! Pana asuvayali a tsunu!”

³² An Yesu panaka le, aku u shamgbai, u wece le, “Ndyu ya ciga mu n yanka da?”

³³ A wushuki, “Asheku, tsa ciga ta tsu wene asu!”

³⁴ Aku Yesu pana le asuvayali, u sawai a'eshi a le. Kute-kute a wenei asu, aku a tono yi.

Yesu uwai a Urishelima

(Marku 11:1-11; Luka 19:28-40; Yahaya 12:12-19)

21 An Yesu n atoni a ne a ka rawa evu n Urishelima, aku a uwai a ilyuci i Betafaji a Masasa ma Zayitum.† Aku u tutsuki ama a re a wala a kapala ka le. ² U tonuko le, “Walai i bana a une u da wari a kapala. I rawa baci de, ya cina ta maku ma makparyagi na mma u ne. I tatsukpa n da i tuko. ³ Uza roku u wece da baci ili i'ya i zuwai ya tatsukpa n da, i tonuko yi, ‘Asheku a da a ka ciga n da.’ Kute-kute wa asaka da ta i laza na n da.”

⁴ Nala u gita ta tsara a shadangu ili i'ya Zakariya matsumate u danai:

⁵ “Tonukoi aza a Sihiyona:†”

‘Magono ma de ma la ma tuwa!

Uza u uvakunku kaci da, wa walaka makparyagi.

Wari a utuwa a zuba u maku ma makparyagi.” †

⁶ Aku atoni yi a lazai a ba a yain ili i'ya Yesu tonuko le a yain. ⁷ A tuko maku ma makparyagi mi na mma u ne dem, aku a poloi aminya a le a zuba u le, u yuwai. ⁸ Ama ushani a polusoi aminya a le a ure, aza roku kpam a kodusoi avuku a ndanga a polusoi a ure. ⁹ Aza roku a walai a kapala ka Yesu, aza roku kpam a tono yi a kucina n a salasi,

†21:5 Sihiyona kala ka dem ka Urishelima.

†21:5 Zak. 9:9.

“Hosana,[§] cikpalai Maku ma Dawuda!”
 “Kashilā ka zuwuka yi unā u shinga,
 eyi uza dā wari a utuwā n kala ka
 Magono ma Zuba!”

“Hosana, cikpalai Kashilā!”

¹⁰ An Yesu uwai a Urishelima, gbā ama a shadangi n ipeli. A wecikei, “Ya kumbu vuma u na vi?”

¹¹ Aku kakumā ka ama ki ka danai, “Vuma u na vi aya Yesu, matsumate uza u ilyuci i Nazara u uyamba u Galili.”

Yesu lokoi aza a tsilaga a Kuwa ku Kashilā

(Marku 11:15-19; Luka
19:45-48; Yahaya 2:13-22)

¹² Yesu uwai a asuvu a Kuwa ku Kashilā, aku u lokoi gbā aza dā a ka yan pini tsilaga. Aku u kpatalai u wacinsai gbā iteburu i ama dā a ka savadāsa icun i ikebe kau-kau. U wacinsai kpm ikirika i aza dā a ka dengishe ntambara. ¹³ U tonuko le, “A korongu tā a Tagarāda u Kashilā a da, ‘A ka isa tā kuwa ku va kuwa ku kvasu.’ Shegai i gonukoi ka kaburu ka aza a magalāka.”

¹⁴ Arumbā n awunu a tuwāi ara ne pini a Kuwa ku Kashilā ki, aku u tanāsā le.

¹⁵ Adarākpī a pige n awenishiki a Mele a wene yi wari uyansa ili i majiyan, a wenei kpm mmuku ma cikpalāsa yi pini a Kuwa ku Kashilā ki, n a dansi, “Hosana, cikpalai Maku ma Dawuda.” Gbā ili i nala yi i zuwai adarākpī a pige n awenishiki a Mele yi a panai upan cika.

¹⁶ Aku a wecei Yesu, “Vu pana gbām ili i'ya mmuku n naha mi mārī udansa?”

U wushunku le, “N pana ta. Kotsu i taba ukaneshi a Tagarāda u Kashilā wa, a asu u dā u danai, ‘Kashilā, vu wenishike tā mmuku n shawu nā mmuku n shili a shipi ishīpa i icikpali?’” [◇]

¹⁷ Aku u lazai u asakāi ilyuci yi ubana a Batani, nte u wansai dē.

Yesu yankai madanga ma kapopi unā

(Marku 11:12-14, 20-24)

¹⁸ N kpasani ku de an Yesu wa gono a ilyuci, aku kambulu ka kānā yi cika. ¹⁹ U wenei madanga ma kapopi a ikengi i ure, u banai pini, shegai u cina pini ilimaci wa, she avuku koshi. Pini nala, u tonukoi madanga mi, “Va doku va matsa ilimaci kpm wa!” Kute-kute madanga mi ma ekpei.

²⁰ An atoni a ne a wenei nala, a yain majiyan. A wecikei, “Nida madanga mi ma ekpei gogo?”

²¹ U wushunku le, “Mayun n tonuko dā, i'a baci n upityanangu bawu i yain malāla, ya fudā tā dem ya yan ili i'ya n yankai madanga ma na mi hal gbām i'ya i lai la. Ya fudā tā i tonuko masasa ma na, ‘Wala ba vu rukpā a mala.’ I'a baci n upityanangu, nala wa woko. ²² I wushuku baci, ya tsarā tā gbā ili i'ya i wecikei a'ayin a dā baci i yain kvasu.”

A yain malāla ma ucira u Yesu

(Marku 11:27-33; Luka 20:1-8)

²³ Yesu gonoi a Kuwa ku Kashilā u gi-tai uwenishike. Aku adarākpī a pige n nkoshi a tuwāi ara ne, a wece yi, “Ucira u eni u dā va yansāka ili i na yi? Kpm ya naka vu u dā?”

²⁴ U wushunku le, “Mā tā n keci ku te ka ma ciga n yan dā. I fudā baci i wushuki ka, ma tonuko dā tā tyoku dā n tsarāi ucira u dā ma yansāka ili i na yi. ²⁵ Ya nakai Yahaya ucira u ulyubugusu?† Kashilā ka zuba ka ka naka yi u dā, ko gai a asu u ama dā u wutai?”

Aku a dansai utyoku u le, a danai, “Tsu dana baci, ‘A zuba u dā u wutai,’ wa

[§]21:9 “Hosana” idyani i'ya ama a tsu danāsa uzapige i'ya tsarā a naka yi tsupige. Kalen ka ne ka, “Kashilā ka wauwa yi!” ko kpm “A cikpala yi.”

[◇]21:16 Ishp. 8:2.

dana tā, 'Ndyā i zuwai bawu i wushuki n eyi?' ²⁶ Tsu dana baci, 'A asu u ama dā u wutai,' tsa pana tā uwonvo u ili i'ya ama yi a ka yanka tsu, kpaci a bidya tā Yahaya matsumate ma."

²⁷ Aku a wushunku yi, "Tsu reve wa."

U danai, "Mpa dem ma tonuko dā uza dā u nākai mu ucira u dā ma yansa ili i na yi wa."

Agisani a mmuku m alobo ama a re

²⁸ Yesu danai, "Ma yanka dā tā alabari a vuma roku uza dā wari nā mmuku n re, aku i tonuko mu ili i'ya i yawunsai. Tata u le u banai ara maku ma ne ma pige, u danai, 'Wala ba vu yain manyan a kashina ka cinwi ara!'

²⁹ "Maku mi ma wushuki, 'Ma bana wa.' Shegai u gonoi u banai.

³⁰ "Aku tata u le vi u banai a asu u maku ma ire mi, u tonuko yi, 'Wala ba vu yain manyan a kashina ka cinwi ara.'

Aku maku mi ma wushuki, 'Ma bana tā,' shegai u bana wa.

³¹ "A asuvu a mmuku n re n na mi, ya nākai tata vi karinga?"

Aku adarākpī nā nkoshi n pige mi a wushuki, "Maku ma kagitā ma."

Yesu tonuko le, "Mayun n tonuko dā, awushi a utafa n ashankala a ka uwa tā a tsugono tsu Kashilā kahu edā i uwa.

³² Yahaya Kalyubugi tuwā tā tsarā u wenike dā ure u dā ya tsarā uma. Shegai i 'yuwain uwushuku n eyi, aku awushi a utafa n ashankala a wushuku tā. Ko an i wenei ukuna u na vi, i kpađai ukpatala i asākā ure u dē kpam i wushuku n eyi wa."

Agisani a azamaninga a cingi

(Marku 12:1-12; Luka 20:9-19)

³³ Yesu danai, "Panai alabari a na yi: A yan tā vuma roku uza dā wari n kashina ka cinwi. U kanzai ka n kasaga, aku u ga-

vai kadāka ka ukpokuso ilimaci i cinwi yi. U mai kpam kunukuzuba ku uza u uwundya kashina ki. Aku u nākai acimbi a roku haya, eyi kpam u lazai nwalu. ³⁴ An a'ayin a uta ilimaci yi a yain, aku u suki agbashi a ne a ba a wushika yi kapashi ka ne ka ilimaci yi.

³⁵ "Shegai acimbi yi a kani agbashi yi. Aku a lapai uza u te, a wunai uza u ire, uza u tatsu kpam a varasa yi n atali hal u kuwai. ³⁶ Aku uza u kashina vi u suki agbashi a roku ushani a ba a wushika yi ilimaci yi. Pini nala, a yanka le dere tyoku dā a yankai aza a kagitā yi. ³⁷ Uza u kashina vi u korusoi u suki maku ma ne ubana a asu u ama vi, kpaci u yawunsa tā ko a ka wene karinga ka ne.

³⁸ "Shegai an ama yi a wenei maku mi, a dansai utyoku u le, 'Maku ma na ma lya tā agadu a kashina yi. Tsu wuna yi baci, ka woko tā ka tsunu!' ³⁹ Aku a kana yi, a rono yi uwutā a kashina ka cinwi ki a wuna yi."

⁴⁰ Yesu wecei adarākpī a pige n Afarishi yi, "Uza u kashina u nala vi u tuwā baci, ndya i wenei wa yanka ama a nala yi?"

⁴¹ Aku a wushuki, "Wa wuna le tā, aku u nākā aza roku kashina ki, aza dā a ka nākā yi kapashi ka ilimaci i kashina i ne a a'ayin a dā a gain."

⁴² Yesu tonuko le, "Nala wari, i yan tā kaneshi u ukuna u na vi a Tagarāda u Kashilā, u dā u danai:

"Katali ka aza a kuma a 'yuwain, ka ka lakai kalen cika a asu u kuma. Magono ma Zuba ma ma yain ili i na yi, kpam ili i majiyan i'ya ara tsunu.' [◇]

⁴³ "N tonuko dā ukuna u mayun, a ka bidya tā tsugono tsu Kashilā ara dē a nākā aza dā a ka yan ili i'ya Kashilā ka ciga a tsugono tsu ne. ⁴⁴ Vuma dā u rukpai a katali ka na wa koduso tā, kpam

[◇]21:42 Ishp. 118:22-23.

uza da katali ki ka varai, vuma u nala vi wa yuruwa ta yuku-yuku.”**

⁴⁵An adarakpi a pige n Afarishi a panai alabari a da u yansaƙa le, aku a revei an n ele da wa yan. ⁴⁶A ka ciga a kana yi, shegai a ka pana ta uwonvo u ama yi, kpaci ama yi a wushuku ta Yesu matsumate ma.

Agisani a abiki a iyolo

(Luka 14:15-24)

22 Yesu doki u yain manyan n al-abari tsara u wenishike ama, ²“Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: A yan ta magono ma roku uza da u fobusukoi maku ma ne abiki a iyolo. ³U libanai ama roku a asu u abiki vi. An a ka gita abiki yi, aku u suki agbashi a ne a isa ama yi, shegai a 'yuwain utuwa.

⁴“Aku u doki u suki agbashi a roku, u danai, “Tonukoi ama da n libanai vi a fobuso de abiki yi. A kida ta anaka a shinga a da n lakai uciga a fobusoi in-yama yi. Tuwai a asu u abiki vi.’

⁵“Shegai aza da u libanai vi a tuwa wa. Aza roku a lazai ubana a ashina, aza roku kpam ubana a kuden. ⁶Aza roku kpam a kana agbashi yi a lapa le, a wunai. ⁷Pini nala, u yain upan cika, u suki asoje a wuna aza a magalaka yi kpam a runukpa ilyuci i le.

⁸“Aku magono mi ma tonukoi agbashi yi, ‘A kotso de afofi a abiki a iyolo yi. N libana ta ama, shegai a rasta a tuwa wa. ⁹Adama a nala, walai a ire i ilyuci yi, uza da baci dem i wenei i libana yi u tuwa a asu u abiki vi.’ ¹⁰Pini nala, agbashi yi a lazai a ba a bolomgbonoi gba aza da a wenei, aza a shinga n aza a cingi. Aku a asu u abiki vi u shadangi n amoci.

¹¹“An magono mi ma tuwai tsara u wene amoci yi, aku u wenei vuma roku uza da bawu u ukai aminya a shinga. ¹²U wece yi, ‘Avu, nida bawu vu ukai aminya a shinga utuwa a asu u abiki vi?’ Vuma vi u fuda u dana ko ili wa.

¹³“U tonukoi agbashi a roku, ‘Sira niyi akere n a'ene, i vutala yi a asuvu a karimbi, nte ama a ka sa pini n ulumusa u a'anga adama a mbala.’

¹⁴“Mayun da, a libana ta ama ushani, shegai kenu da a dangasai.”

Keci a kaci ka utsupa u utafa

(Marku 12:13-17; Luka 20:20-26)

¹⁵Aku Afarishi a bolomgbonoi kaci tsara a wandi Yesu u dana ili i roku kotsu a tsara ili i'ya a ka kana yi n i'ya. ¹⁶Aku a sukunku yi atoni a le a roku n atoni a Hiridu. A danai, “Kawenishiki, tsu reve ta avu vuma u maci u da, kpam va wenishike ta ili i shinga i ure u Kashila. Vu bidya ta ya dem una u te, ko ya tani baci wari. ¹⁷Tonuko tsu uyawunsa u vunu. U gan tsu tsupa utafa ara Kaisa† magono ko tsu kpaƙa utsupa?”

¹⁸U reve ta uyawunsa u cingi u le, aku u tonuko le, “Eda aza a maci a kaban! Nɗya i zuwai ya ciga i wanda mu? ¹⁹Wenike numu ukebe u azurufa†† u da i tsu tsupa utafa n i'ya.” Aku ama yi a wenike yi ukebe vi. ²⁰U wece le, “Kulu n kala ka yai ka kari pini?”

²¹Aku ama a wushuki, “Ka Kaisa Magono ka.”

U tonuko le, “Nakai Kaisa ili i'ya i'ari i ne, Kashila kpam i naka yi ili i'ya i'ari i Kashila.”

²²An a panai nala, a yain majiyan. Aku a lazai a asaka yi.

**21:44 Akorongi a cau a roku aza da a purai a tagarada u Matiyo a kalatsa ta makpanda ma 44.

††22:19 Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Ubanga.

Keci a kaci ka u'yangā u ukpa

(Marku 12:18-27; Luka 20:27-40)

²³ Aza a Sadusi a wushuku an ama a ka 'yangā a ukpa a kuwā baci wa. Kain ka ka nala ki, aza a Sadusi a roku a tuwāi ara Yesu a wece yi, ²⁴ “Kawenishiki, Musa dana tā, ‘Vuma u kuwā baci bawu mmuku, u kṅā tā utoku u ne u sotuku uka vi tsarā u matsāka yi mmuku.’ ²⁵ A yan tā ama a roku ama a shindere uza n utoku aza ḍa a rongoi pini na. Uza u kagitā u zuwai uka, shegai u kuwāi bawu maku, aku uza u ire u sotuki marānā mi. ²⁶ Eyi dem u kuwāi bawu mmuku, aku uza u tatsu u sotuki dem marānā mi. Nala a rongoi uyansa hal u bansa le iyolo gbā. ²⁷ A makorishi, uka vi dem u kuwāi. ²⁸ Kashilā ka 'yangasā baci akushe, uka u yai u ḍa wa woko? Kpaci u wolo tā ama a shindere a le gbā.”

²⁹ U wushunku le, “Edā i reve wa, kpaci i reve ili i'ya Tagarāda u Kashilā u danai wa, kpam i reve n ucira u Kashilā wa. ³⁰ A'ayin a ḍa baci akushe a 'yangai, a ka yan iyolo ko kpam a wutukpā iyolo wa. A ka woko tā tyoku u atsumate a zuba. ³¹ Mayun ḍa i yan tā kṅeshi u ili i'ya Kashilā ka danai a ukuna u u'yangā u ukpa. ³² Kashilā ka dana tā, ‘Mpa Kashilā ka Ibirahi, n Kashilā ka Ishaku, n Kashilā ka Yakubu.’ ³³ Kashilā aya Kashilā ka aza a uma, shegai ka akushe wa.” ³³ An kakumā ka ama ka panai nala, aku a yain majiyan ma uwenishike u ne.

Mele ma ma lai ugbonguro

(Marku 12:28-34; Luka 10:25-28)

³⁴ An Afarishi a panai a da aza a Sadusi a fudā a wushuku wa, aku a ḅolomgbonoi. ³⁵ Uza u te a asuvu a le, kawenishiki ka Mele ka, u matsai wa ciga u wandi Yesu n keci ku na:

³⁶ “Kawenishiki, mele ma eni ma ma lai ugbonguro a asuvu a Mele ma Musa?”

³⁷ U wushuki, “Ciga Magono ma Zuba Kashilā ka vunu n katakasuvu ka vunu gbā. Vu cigi yi n uma u vunu n kakiri ka vunu gbā.’ ³⁸ Mele ma kagitā ma la vi ma kpam ma lai ugbonguro. ³⁹ Mele ma ire dem unā u te ḍa mari: ‘Ciga uza u karen u vunu tyoku ḍa va ciga kaci ka vunu.’ ⁴⁰ A kaci ka Mele ma re ma na ma uwenishike u Musa n u ntsumate wari.”

Kawauwi ki Maku ma yai ma?

(Marku 12:35-37; Luka 20:41-44)

⁴¹ Afarishi yi pini a asu u te, aku Yesu wece le, ⁴² “Uyawunsa u eni u ḍa i'ari uyan a kaci ka Kawauwi? Maku ma tsikaya ma yai ma?”

A wushuki, “Ma Dawuda ma.”

⁴³ Aku u tonuko le, “Niḍa Dawuda isa yi ‘Asheku’? Kulu Keri ku zuwa tā Dawuda danai,

⁴⁴ “Magono ma Zuba ma tonuko tā Asheku a va:

Dusuku a ulyaki u va

hal n zuwa atokulalu a vunu a kere ka adeshikpetsu a vunu.’ ⁴⁵

⁴⁵ “An u wokoi Dawuda isa yi Asheku, niḍa kpam wa woko maku ma ne?” ⁴⁶ Ko uza u fudā u wushunku yi wa, kpam ko uza u wutā karara bawu uwonvo u wece yi keci ku roku wa.

Yesu nakai azapige a roku unyushi

(Marku 12:38-39; Luka 11:43, 46; Luka 20:45-46)

23 Yesu tonukoi kakumā ka ama ki kabolo n atoni a ne, ² “Awenishiki a Mele n Afarishi a'ā tā n ucira u ḍa a ka tonuko ḍā ili i'ya Mele ma Musa ma danai. ³ Adama a nala, i toni i'ya a wenishike ḍā, shegai kotsu i yain tyoku ḍa ele a ka yansa wa. Kpaci i'ya a tsu dansa

◊22:24 U.Ml. 25:5-6.

◊22:32 Uwt. 3:6.

◊22:37 U.Ml. 6:5.

◊22:39 Adkp. 19:18.

◊22:44 Ishp. 110:1.

kau da n i'ya a tsu yansa. ⁴A tsu taɗanku ta ama ucanga u araji u da bawu a ka fuda a ka canga. Kpam a tsu dambula gbam a dana asaka a banka majubu a banga le ucanga wa.

⁵“A tsu yan ta ili i shinga tsara ama a wene le. Kpam ya dem u tsu sira ta alawu a da a'ari n Kadyanshi ka Kashila, shegai alawu a Afarishi a la ta ugbonguro. Ikali i'ya i'ari a ikengi i aminya a le i la ta dem ugbonguro. ⁶A la ta uciga a asu u ndishi u shinga a asu u abiki n asu u ndishi u kapala a agata a Kashila. ⁷Kpam a'a baci a kuden, a tsu la ta uciga ama a danasa le n kala ka karinga; wata, 'Kawenishiki.'

⁸“Shegai eda she i asaka uza u isa da 'Kawenishiki' wa, kpaci Kawenishiki ka te ka i'ari n ka, kpam atoku a da i'ari. ⁹Kpam kotsu i isa uza n kala ka karinga 'Tata' a likimba wa, kpaci Tata u te u da i'ari n u da uza da wari a zuba. ¹⁰Kotsu i asaka uza u isa da 'Uzakuwa' wa, kpaci Uzakuwa u te da; wata, Kawauwi. ¹¹Uza da baci wari uzapige, she u woko kagbashi ka atoku. ¹²Uza da baci u bidyai kaci ka ne uzapige, a ka gonuko yi ta kenu. Uza da kpam u bidyai kaci ka ne kenu, a ka gonuko yi ta uzapige.

¹³“Ter de awenishiki a Mele n Afarishi, eda aza a maci a kaban! Kpaci i kangi ama utsutsu u u'uwa a tsugono tsu zuba. Eda i uwa a tsugono tsi wa, i asaka tani aza da a ka ciga uwa a uwa wa. [¹⁴Ter de awenishiki a Mele n Afarishi, eda aza a maci a kaban! Eda aza da i tsu lya ucanga u nranan a a'uwa a le, i yain kpam kavasuu ka ugadi tsara ama a wene da. A ka yan da ta mavura cika ma ma lai ma aza da a buwai.]^{††}

¹⁵“Ter de awenishiki a Mele n Afarishi, eda aza a maci a kaban! Kpaci i tsu pasamgbana ta mala i bana a iyamba i mbari tsara i zuwa uza u te u woko ka-

toni. A'ayin a da baci i tsara yi aku i gono i zuwa yi u woko uza u akina hal u la da cika.

¹⁶“Ter de eda aza da ya tono n ama, dana arumba a da i'ari! I da, 'Ama a tsina baci n Kuwa ku Kashila a'ayin a da a ka ya kazuwamgbani, wa n ukuna wa. Shegai a tsina baci n zinariya u da wari a Kuwa ku Kashila ki, u kana ta a shamkpa kazuwamgbani ki mai.'

¹⁷“Eda arumba a gbani, atengeshi. Nda wa ve i lakai kalen: zinariya vi ko gai Kuwa ku Kashila ka ku zuwai zinariya vi wa rongo uwulukpi? ¹⁸Kpam i danai,

'Ama a tsina baci n asudarakpa, wa n ukuna wa. Shegai a tsina baci n kune ku kari a asudarakpa vi, u kana ta a shamkpa kazuwamgbani ki.'

¹⁹“Icun i urumba u eni u da wa la! Nda wa ve i lakai kalen: kune ki ko gai a asudarakpa u da u zuwai kune ki kari uwulukpi? ²⁰Adama a nala, uza wa tsina baci n asudarakpa, tsina da la vi wa tsina n u da n kune ku kari pini a zuba u ne. ²¹Nala dem uza wa tsina baci n Kuwa ku Kashila, tsina da wa tsina n ka hal n Kashila ka ka rongo pini vi. ²²Uza u tsina baci kpam n zuba, u tsina ta dem n karatsu ka tsugono tsu Kashila n uza da u dusuki pini.

²³“Ter de awenishiki a Mele n Afarishi, eda aza a maci a kaban! I tsu naka ta Kashila ili i te a asuvu a kupa a ili i'ya i tsarai, hal gbam n icanga i awanli i kusan i'ya i lakai kenukulu, n icun i kenukulu gba. Shegai i varangi iwenishike i Mele i pige; wata, uyanka ama ili i'ya i'ari dere, n upana iyali, n ushamkpa ukuna u Kashila mai. I'ya gai i gain i yain i'ya la vi kabolo n i nife yi. ²⁴Eda arumba a da ya tono n ama, i'a ta tyoku u vuma da u

^{††}23:14 Akorongi a cau ushani aza da a purai a tagarada u Matiyu a kalatsa ta makpanda ma 14.

sherei mini ma uso ma ne tsarā u takpa maku ma kagushi, aku u gonoi u sodugi karakuma!^{¶¶}

²⁵“Ter de awenishiki a Mele n Afarishi, edā aza a maci a kaban! I tsu za tā kucina ku nko n de n apara a de, shegai asuvu a le a'a tā ushadangi n ili i'ya i tsarai a asu u uryafusa ama n i'ya ya zuwa da i pana kayanyan koshi. ²⁶Edā Afarishi arumba a da! Gitai ve i zai asuvu a nko yi n apara yi, kateshe ki kpm ka yan tā sarara!

²⁷Ter de awenishiki a Mele n Afarishi, edā aza a maci a kaban! Tyoku u asaun a da a kalai pun da i'ari. A tsu yan tā n tsulobo a kateshe, shegai asuvu a le a'a tā ushadangi n atele akushe n ili i'ya i shamusai. ²⁸Nala dem i'ari, i lobono tā uwundya a kateshe, shegai asuvu a de a'a tā ushadangi n ikuna i maci i kaban n tsicingi.

²⁹“Ter de awenishiki a Mele n Afarishi, edā aza a maci a kaban! I tsu yanka tā nsumate a asu u kacida ka shinga, kpm i tsu kala tā asaun a aza a maci.

³⁰I da,

‘A da baci tsari tsu rongoi a'ayin a nkoshi n cau n tsunu, tsarā tsa banga le uwuna nsumate wa.’

³¹“Adama a nala i varangu tā kaci ka de an i danai edā mmuku n tsikaya† ma aza da a wunai nsumate n da i'ari.

³²Lyayi kelime i koruso ili i'ya nkoshi n cau n de n gitai vi!

³³“Edā a'eku na mmuku ma a'eku! Nida ya yan i dana ya wura a uvarangu da a akina? ³⁴Adama a nala, nsumate, arevi n awenishiki a da la ma sukunku da. Ya wuna tā aza roku a le, ya vara tā aza roku ikusa a mawandamgbani. Aza roku tani ya bawan le tā a agata a Kashila hal i tono le ubana ilyuci ilyuci n i yanki le mavura. ³⁵Adama a nala,

Kashila ka yanka da tā mavura adama mpasa m aza da i wunai bawu unyushi. Edā aza a Yahuda i gitā tā i wunai Habila† vuma u maci, aku i lyai kelime n uwunusa ama hal ubana a'ayin a Zakariya maku ma Barikiya uza da i wunai a mere ma Asu u Uwulukpi u Kuwa ku Kashila n asudaraka. ³⁶Mayun n tonuko da, ukuna u nala vi wa gitā tā dem n aza da i'ari n uma gogo-na.”

Yesu ciga tā Urishelima

(Luka 13:34-35)

³⁷Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Edā aza a Urishelima! Ama a de a wuna tā nsumate kpm a varasai atsumate a da a sukunku da. N tsu ciga tā n bolongu da tyoku da matoku ma tsu bolongu mmuku n ne a ashan a ne, aku i 'yuwain. ³⁸Nala Kashila ka asaka Kuwa ku Kashila ku de, kpm ka woko tā bawu uza pini. ³⁹N tonuko da, ya doku ya wene mu wa, she a'ayin a da ya dana, ‘Kashila ka zuwuka uza da wa tuwa n kala ka Magono ma Zuba unā u shinga.’”

A ka wacinsa tā Kuwa ku Kashila

(Marku 13:1-2; Luka 21:5-6)

24 Yesu asakai Kuwa ku Kashila ki u kanai ure u lazai, aku atoni a ne a tuwai ara ne a wenike yi kuma ku Kuwa ku Kashila. ²Shegai u tonuko le, “I wene kuma ku na ki? Mayun n tonuko da, ko katali ka te a ka asaka ka a zuba u utoku u ne wa. Katali dem a ka wasa tā ka.”

Kufari a kaci ka upana u ikyamba

(Marku 13:3-13; Luka 21:7-19)

³A'ari pini, Yesu ndishi a Masasa ma Zayitum, aku atoni a ne a cina yi utyoku u ne, a danai, “Tonuko tsu, nwere da ukuna u nala vi wa gitā? Kpm ndya ya woko iryoci i'ya ya wenike an a'ayin a

¶¶23:24 Yesu dana da u danai, “I dambulai a kaci ka ukuna u kenu, shegai ya yansa inyushi icingi i pige i pige.”

utuwa u wunu n ukotso u a'ayin a da a rawai?"

⁴U tonuko le, "Kiranai kotsu i asaka uza u puwunsa da wa. ⁵Ama ushani a ka tuwa ta n kala ka va, a dana alyu Kawauwi, kpm a ka puwunsa ta ama ushani. ⁶Ya pana ta ukuna u kuvon n alabari a kuvon a da a ka tuwa, shegai kotsu i pana uwonvo wa. Gba ili i nala yi i kana ta i gita kahu makorishi ma tuwa. ⁷Kaletsu ka ama ka 'yangasaka ta aletsu, tsugono kpm tsa 'yangasaka ta tsugono. A ka yan ta a'ayin a kambulu kuten gbam wa. Iyamba ya gbadu ta a asu kau-kau. ⁸Gba mbala ma ili i na yi ma ta tyoku u mbala ma kagita ka ilimaci i maku.

⁹"Ama a ka kana da ta, a ka neke da ta tsara a yanka da mavura, kpm a ka wuna da ta. Gba ama a ka kovo da ta an u wokoi i wushuki na mpa. ¹⁰Kpm ama ushani a ka asaka mu ta utono. A ka kpatalaka ta atoku a le kpm a 'yuwan atoku a le. ¹¹Ntsumate n kaban ma tuwa ta ushani n lapanasa ama ushani. ¹²Tsicingi tsa tambura ta tsu zuwa ama a 'yuwan uciga atoku a le. ¹³Shegai aza da a kawunki hal ubana a makorishi, Kashila ka wauwa le ta. ¹⁴A'ayin a da baci Kadyanshi ka Shinga ka kyawain gba likimba n iyamba, a tonusukoi kpm gba aletsu, aku makorishi ma tuwa.

Upana u ikyamba u pige

(Marku 13:14-23; Luka 21:20-24)

¹⁵"A'ayin a ka tuwa ta a da ya wene ili i'ya Daniyan matsumate u danai: 'Ili i icadi i'ya bawu i gain i'ya i nangasai

Asu u Uwulukpi u Kuwa ku Kashila.'
 (Eda aza da ya yan kaneshi i reve ta kalen ka ili i na yi.) ¹⁶A a'ayin a nala yi, u kana ta aza a Yahuda a suma ubana a nsasa tsara a lai. ¹⁷Uza da wari a uwotsu u kuwa, kotsu u uwa a asuvu up-

ura ucanga wa. ¹⁸Uza da wari a kashina, kotsu u gono a kuwa uzama u kunya wa. ¹⁹A a'ayin a nala yi, ter de aka a da a'ari n atsuma, ko kpm aza da a'ari na mmuku n shili!

²⁰"Yanyi kvasu a asu u Kashila, kotsu i suma n ilyushi ko tani a kain ka Ashibi wa! ²¹Nala wa woko ta a'ayin a upana u ikyamba u pige. Tun an a yain likimba, kpm a ka doku a ka yan upana u ikyamba tyoku u nala wa. ²²Shegai Kashila ka jebe de kakuma ka a'ayin ki; a da baci wari u yain nala wa, uza wa la wa yan uma wa. Shegai Kashila ka jebe de a'ayin yi adama ama a ne a da u dangasai. ²³A a'ayin a nala yi, uza roku wa tonuko da ta, 'Wundyai, Kawauwi ka la!' Ko kpm uza roku wa dana ta, 'Aya na!' Kotsu i tono le wa. ²⁴Awauwi a kaban na ntsumate n kaban a ka tuwa ta a yain iryoci kpm n ikunesavu. A ka zuwa ta ama a tono le, hal gbam n ama da Kashila ka dangasai, hal gai wa yan baci nala. ²⁵Panai, n rono da ta atsuvu gampa kahu ukuna vi u gita.

²⁶"Uza roku u tonuko da baci, 'Wundyai, Kawauwi ka nide a kakamba,' kotsu i bana i kondo wa. Ko kpm, 'Wundyai, aya la ukpawin,' kotsu i wushuku wa! ²⁷Maku ma Vuma ma tuwa baci, ya dem wa wene yi ta, tyoku da ulada u tsu wuta a kasana ubana a kalivi. ²⁸Asu u da baci kakushe kari, nte asakali a tsu bolomgbono pini. Ili i na iryoci i'ya ya wenike an makorishi ma yan de evu i'ya."

Utowa u Maku ma Vuma

(Marku 13:24-27; Luka 21:25-28)

²⁹"A'ayin a da baci upana u ikyamba u nala u kotsoi, kute-kute
 "Kaara ka kimba ta,
 kpm uwoto wa doku wa naka katyashi wa.

◇24:15 Dan. 9:27; Dan. 11:31; Dan. 12:11.

Atala a ka rukpusā tā,
a ka gbaḍā tā kpam ili i pige i pige i'ya
i'ari u zuba.' [◇]

³⁰ “A a'ayin a nala yi, iryoci i Maku ma Vuma ya wutā tā a kalishi. Gbā ama a likimba a ka sā tā adama a uwonvo. A ka wene tā Maku ma Vuma utuwā a zuba a asuvu a kalishi n ucira u pige n tsupige. ³¹ Wa tutsuku tā atumate a zuba a ne a kapala n mawurā ma pige ma ukakaci, a ka bolomgbono tā aza dā u d'angasai ili i'ya i kanāi a kasana ubana a kalivi n gadi ubana a daka; wata, ili i'ya i bidyai a m'ari n likimba n naha ubana a n nide.

Udani a kaci ka maḍanga ma kapopi

(Marku 13:28-31; Luka 21:29-33)

³² “Gogo-na rotsongusi a iryoci i maḍanga ma kapopi: A'ayin a dā baci i wenei atyangi a ne a limanāi, aku a ka topo avuku, ya reve tā an ilyushi i yain evu. ³³ I wene baci gbā ili i na yi ya gitāsā, kotsu i reve an a'ayin a yan dē evu n utuwā. ³⁴ N tonuko dā, gbā ili i na yi ya gitā tā kahu ama dā a'ari n uma gogo-na a kuwusā. ³⁵ Zuba n likimba wa cimbā tā, shegai kadyanshi ka vā ka yan tā pini bawu utyoku.

Uza reve kain ka ugono u Yesu wa

(Marku 13:32-37; Luka 17:26-30, 34-36)

³⁶ “Uza wā la u revei kain ka nala ki ko kpam ulapa u uwule vi wa. Ko atumate a zuba, hal dem n Maku mi dem u reve wa, she Tata vi utyoku u ne. ³⁷ A'ayin a dā baci Maku ma Vuma ma gono, ili gbā ya woko tā tyoku dā i'ari a a'ayin a Nuhu.† ³⁸ A'ayin a nala yi kahu mini ma pige ma tuwā, ama a rongo tā ulya n a soyi kpam n a yansi iyolo hal ubana kain ka Nuhu uwai a kpatsu. ³⁹ A 'yanga ureve ili i'ya ya gitā wa, she na mini ma pige ma tuwāi ma wunai ama gbā. Nala

wa woko a'ayin a dā Maku ma Vuma ma gono. ⁴⁰ A'ali ama a re a ka yan manyan a kashina. A ka bidya tā uza u te, a asāka uza u te. ⁴¹ Aka ama a re a ka wurya kira a kutali. A ka bidya tā uza u te, aku a asāka uza u te.

⁴² “Adama a nala, she i rongo ufobusi, kpaci i reve a'ayin a dā Asheku a dē a ka tuwā wa. ⁴³ A dā baci uza u kuwa u revei a'ayin a dā kaboki ka tuwā, wari wa rongo tā ufobusi, wa asāka kaboki ki ka uwa yi a kuwa wa. ⁴⁴ Edā dem u kanā tā i rongo ufobusi kain dem. Kpaci Maku ma Vuma ma gono tā a'ayin a dā bawu i zuwai uma.

Kagbashi ka shinga

(Luka 12:41-48)

⁴⁵ “Kagbashi ka eni ka a wushuki n eyi kpam kari n ugboji? Aya uza dā uzakuwa u ne u zuwa yi u woko uzapige u agbashi a ne u nakāsā le ilikulya a'ayin dem. ⁴⁶ Uzakuwa u ne u gono baci u cina yi u yain manyan ma maci, wa tsarā tā kat-supi ka pige ka malen ma manyan ma ne. ⁴⁷ Mayun n tonuko dā, uzakuwa u nala vi wa zuwa yi tā u kirana n utsari u ne gbā. ⁴⁸ Shegai kagbashi ka cingi ka baci, wa tonuko tā kaci ka ne uzakuwa u vā wa gono gogo wa. ⁴⁹ Aku u gitā ulapusa atoku a ne agbashi, n u lyayi n u soyi hal u gutukpa kabolo n atoku a ne asoi. ⁵⁰ Uzakuwa vi wa tuwā tā a a'ayin a dā bawu u zuwai uma wa tuwā. ⁵¹ Aku uza-kuwa vi u tasesā yi ikyamba n kaburu, u wutukpa yi kabolo n aza a maci a kaban, nte ama a ka sā pini n ulumusa u a'anga adama a upana u ikyamba.”

Agisani a nkere kupa

25 Yesu lai kapala n kadyanshi, u da, “Tsugono tsu zuba tsa woko tā tyoku u agisani a naha: A yan tā nkere n

§§24:32 A iyamba i aza a Isara'ila, ndanga n tsu topo tā kahu usudugbi u yain.

◇24:29 Isha. 13:10.

roku ama kupa aza da a bidyai ncikalu n le tsara a bana a kangu valisavu. ² Ama a tawun a asuvu a le atengeshi a da, shegai ama a tawun a da a buwai vi a'a ta n ugboji. ³ Aza da a'ari atengeshi yi a bidyai ncikalu n le, shegai a bana manivi ma roku wa. ⁴ Aza da kpm a'ari n ugboji vi a bidyai ncikalu n manivi a adele a le. ⁵ An valisavu vi u barakpai bawu u rawai go, aku a gitai agbadigi hal a lavutai.

⁶ "N kayin ka pige, aku a panai isali, 'Valisavu u da la utuwa! Tuwai tsu kangu yi!'

⁷ "Nkere mi gba a 'yangai a fobusoi ncikalu n le. ⁸ Aku aza da a'ari atengeshi yi a tonukoi aza a ugboji yi, 'Ne tsu manivi ma de kenu, kpaci ncikalu n tsunu ma cimba de.'

⁹ "Shegai a wushunku le, 'Tsara n ma ma rawa tsu gba tsunu wa. Walai i bana a asu u aza da a ka dengishe i tsilaka kaci ka de.'

¹⁰ "A'ayin a da nkere n tawun mi a lazai a ba a tsila manivi mi, aku valisavu vi u rawai. Nkere n da mari ufobusi vi a uwai a asu u abiki a iyolo yi kabolo n valisavu vi. Aku a gidaki utsutsu.

¹¹ "A'ari pini, aku nkere n nide mi n rawai, n salai, 'Uzakuwa! Uzakuwa! Kukpunka tsu utsutsu!'

¹² "Shegai valisavu vi u wushuki, 'Mayun n tonuko da, n reve da wa.'"

¹³ Aku u danai, "Rongoi ufobusi, kpaci i reve kain ko kpm a'ayin a da ukuna u na vi wa gita wa."

Agisani a agbashi a tatsu

(Luka 19:11-27)

¹⁴ Aku Yesu tonuko le agisani a na yi, u da, "Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: Vuma roku u da pini uza da u fobusoi nwalu ubana a ilyuci i roku. Kahu u laza, aku u isa agbashi a ne

u tonuko le, 'Kotsu i gubuka mu ucanga u va, n laza baci.' ¹⁵ Vuma vi u reve ta ili i'ya kagbashi dem ka yan. Aku u nakai uza u kagita ikebe i zinariya i pige i pige i tawun,* uza u ire kpm u naka yi i re, uza u tatsu kpm u naka yi i te. Aku u 'yangai u lazai. ¹⁶ An vuma vi u lazai, kagbashi ka u nakai ikebe i tawun yi u yain tsilaga n i'ya, u tsarai i tawun i roku. ¹⁷ Uza da kpm u nakai i re yi u yain nala, eyi dem u tsarai i re i roku. ¹⁸ Shegai kagbashi ka u nakai ukebe u te vi, u gawai kpele u sokongi u da pini.

¹⁹ "An a barakpai, aku uzakuwa vi u gonoi, u wecei agbashi yi ili i'ya ya dem yankai ikebe yi. ²⁰ Kagbashi ka u nakai ikebe i tawun yi u tukoi i ne n i'ya u tsarai vi dem. U danai, 'Uzakuwa, vu naka mu ta ikebe i zinariya i pige i pige i tawun, kpm n doku ta n tsarai ikebe i tawun n i'ya.'

²¹ "Uzakuwa vi u wushuki, 'Vu yan ta mai. Avu kagbashi ka shinga ka, uza da n wushuki n avu. Adama a da vu yain naha n ili i kenu i va, ma asaka vu ta vu kirana n ili i pige. Tuwa vu pana kayanyan na mpa.'

²² "Aku kagbashi ka u nakai i re yi u tuwai u danai, 'Uzakuwa, vu naka mu ta ikebe i zinariya i pige i pige i re, kpm n doku ta n tsarai i re n i'ya.'

²³ "Uzakuwa vi u wushuki, 'Vu yan ta mai. Avu kagbashi ka shinga ka, uza da n wushuki n avu. Adama a da vu yain naha n ili i kenu i va, ma asaka vu ta vu kirana n ili i pige. Tuwa vu pana kayanyan na mpa.'

²⁴ "Kagbashi ka u nakai u te vi u tuwai, u danai, 'Uzakuwa, n reve ta va yuwu wa. Vu tsu zuwa ta uma vu kapi ili i'ya vuma roku u cei. ²⁵ Adama a nala, n pana ta uwonvo aku n bidyai ukebe u zinariya

*25:15 Kondo "Ikebe i zinariya i pige i pige" a kaci ka idani ka "Ikebe" a Idani i Ubanga.

vi n gawai kpele n sokongi u da pini. Ukebe u wunu u da na.'

²⁶“Aku uzakuwa vi u wushuki, ‘Avu kagbashi ka cingi ka, kpm kawonvoli. Vu da vu reve ta n tsu kapa a kashina ka uza roku u cei. ²⁷Wari u gan ta gbam vu zuwa ikebe yi a kuwa ku ikebe tsara n tsara ili i'ya i uwa mu pini.’

²⁸“Aku uzakuwa vi u tonukoi agbashi a da a buwai vi, ‘Wusha niyi ukebe vi i naka kagbashi ka kari n ikebe kupa vi. ²⁹Uza u yan baci ili i maci n i'ya wari n i'ya, Kashila ka doku ta ka naka yi, kpm wa tsara ta i'ya ushani. Shegai uza da bawu wari n ili, Kashila ka wusha ta i kenukulu i'ya wari n i'ya vi. ³⁰Gogo-na vutalai kagbashi ka gbani ka nala ki a asuvu a karimbi a asu u da ama a ka sa n ulumusa u a'anga adama a upana u ikyamba.”

Magono ma yanka ta ama gba afada

³¹Yesu lyai kapala n uwenishike, ‘Maku ma Vuma ma tuwa ta a asuvu a tsupige tsu ucira tsu ne, n atsumate a zuba a ne gba. Wa woko ta Magono aku u dusuku a karatsu ka pige ka tsugono tsu ne. ³²Gba aletsu a likimba a ka bolomgbono ta a kapala ka ne, kpm wa pece le ta abolo a re tyoku da kaliniki ka tsu pece ncon na nryadiga. ³³U zuwa ncon a ulyaki u ne, nryadiga kpm a ugula u ne.

³⁴“Aku magono mi ma tonuko ama da a'ari a ulyaki u ne, ‘Tuwai, Tata u va u zuwuka da de una u shinga u ne. Wushai tsugono tsa Kashila ka fobusuko da tun a'ayin a da u yain likimba. ³⁵A'ayin a da ma pana kambulu, i ne mu ta ilikulya n lyai. An ma pana kakuli, i ne mu ta mini n soi. An ma yan tsumoci, i wusha mu ta. ³⁶An mari kataba, i naka mu ta aminya n ukai. An mari a mabala, i kirana ta na mpa, kpm an mari a kuwa ka a'ali, i konduso mu ta.’

³⁷“Ama a maci yi a ka wushuku ta, ‘Asheku, nwere da tsu wene vu n kambulu, aku tsu ne vu ilikulya? Ko kpm va pana kakuli, aku tsu ne vu mini? ³⁸Nwere da tsu wene vu a tsumoci, aku tsu uka vu a a'uwa a tsunu? Nwere da tsu wene vu kataba, aku tsu naka vu aminya? ³⁹Nwere da tsu wene vu a mabala ko kpm a kuwa ka a'ali, aku tsu kirana n avu?’

⁴⁰“Magono mi ma wushuku ta, ‘N tonuko da, a'ayin a da baci i yankai ama a va, ko aza da a lakai kenukulu, mpa i yankai.’

⁴¹“Aku Magono mi ma tonuko aza da a'ari a ugula u ne, ‘Batsai dan na mpa, eda ama da Kashila ka yankai una u cingi. Walai i ba i uwa a akina a da bawu a ka kotso a da a fobusukoi Kalapansi n atsumate a ne! ⁴²An ma pana kambulu, i ne mu ilikulya n lyai wa. An ma pana kakuli, i ne mu mini n soi wa. ⁴³An ma yan tsumoci, i wusha mu wa. Kpm an mari kataba, i naka mu aminya n uka wa. An mari a mabala, kpm mari a kuwa ku a'ali, i kirana na mpa wa.’

⁴⁴“Ama a nala yi a ka wushuku ta, ‘Asheku, nwere da tsu kpada vu ubanga a'ayin a da va pana kambulu, ko kakuli, ko va yan tsumoci, ko wari kataba, ko kpm wari a kuwa ku a'ali bawu tsu banga vu?’

⁴⁵“Magono mi ma wushuku ta, ‘N tonuko da, a'ayin a da baci i kpada ubanga ama a va, ko nida tani baci a'ari kenukulu, mpa i kpada ubanga.’

⁴⁶“Ama a nala yi a ka uwa ta a asuvu a mavura ma bawu mari n utyoku, shegai ama a maci yi a ka yan ta uma bawu utyoku.”

A sheshei tsara a wuna Yesu

(Marku 14:1-2; Luka 22:1-2; Yahaya 11:45-53)

26 An Yesu kotsoi udansa ili i na yi, aku u tonukoi atoni a ne, ²“I reve

tā gai a'ayin a re a dā a buwai kotsu a yain Abiki a Upasambana,† kpm a ka neke tā mpa Maku ma Vuma a wandambana mu.”

³A'ayin a nala yi, adarakpi a pige nā nkoshi a ba a gawunsai a kuwa ku Magono ma Adarakpi, uza dā a ka isa Kayafa. ⁴A sheshei tyoku dā a ka kaṅa Yesu tsarā a wuna yi usokongi. ⁵Shegai a danai, “U gan tsu yain ukuna u na vi a'ayin a Abiki a na wa, kawa ama a ka 'yangasaka tsu ta.”

A tsunki Yesu manivi ma magulani

(Marku 14:3-9; Yahaya 12:1-8)

⁶Ele n a fobusi nala, cina Yesu pini a Batani a kuwa ku Simo uza dā caupa wari makutu. ⁷Eyi pini a kuwa ki n u lyayi ilikulya, aku uka roku u tuwai n majuju ushadangi n manivi ma magulani ma ikebe cika. U tsunki Yesu a kaci.

⁸An atoni a ne a wenei nala, a panai upan cika, a danai, “Icun i koli ka ikebe ka eni ka naha! ⁹Wari u gan tā u denge ma n ikebe cika, aku u naka aza a unambi ikebe yi.”

¹⁰Yesu kpm reve tā gbā i'ya a ka tonu, aku u tonuko le, “Ndya i zuwai ya damgarasa uka u na vi? Ili i shinga n i tsulobo i'ya u yanka mu. ¹¹Ya rongo tā kabolo n aza a unambi kain dem, shegai mpa ma rongo n adā a'ayin ushani wa. ¹²Tsunku dā u tsunku mu ma, tsarā u fobuso ikyamba i vā adama a kacidā. ¹³Mayun n tonuko dā, asu u dā baci dem a yain Kadyanshi ka Shinga a asuvu a likimba, a ka dana tā ili i'ya uka u na vi u yain, kpm ama a ka ciba tā n eyi.”

Yahuza wushuki u neke Yesu

(Marku 14:10-11; Luka 22:3-6)

¹⁴Aku uza u te a asuvu a Kupanamere yi, uza dā a ka isa Yahuza Isikariyoti u

ba u dansai n adarakpi a pige, ¹⁵“Ndya ya naka mu n naka dā baci Yesu?” Aku a naka yi ikebe i azurufa kamankupa.† ¹⁶Pini nala, u gitai uzama tyoku dā wa neke yi ara le.

Yesu lyai ilikulya i Abiki a Upasambana

(Marku 14:12-21; Luka 22:7-13, 21-23; Yahaya 13:21-30)

¹⁷Kain ka kagita ka Abiki a Ilikulya i'ya i Nambai Yisti, Kupanamere yi a tuwai ara Yesu a wece yi, “Nte va ciga tsu ba tsu fobuso ulya u Ilikulya i Abiki a Upasambana?”

¹⁸U wushuki, “Walai i bana a asuvu a ilyuci a asu u vuma roku i tonuko yi, ‘Kawenishiki ka danai: A'ayin a dā a dangasaka mu a yan de evu n urawa. Ma ciga tā n lyai ilikulya yi n Kupanamere a kuwa ku vunu.” ¹⁹Aku a yain dere tyoku dā u tonuko le, a ba a fobuso ilikulya yi pini.

²⁰An kaara ka kotsoi, Yesu n Kupanamere yi a dusuki ulya u ilikulya. ²¹Ele pini n a lyayi, aku u tonuko le, “Mayun n tonuko dā, uza u te a asuvu a dē wa neke mu tā.”

²²A namgba tā katsuma cika, aku a gitā yi keci maten-maten, “Mpa ma neke vu vi, Asheku?”

²³U wushuki, “Vuma dā u dabai kusan unā u te nā mpa a kabelu, aya gai wa neke mu vi. ²⁴U kaṅa tā Mpa Maku ma Vuma n kuwa, tyoku dā a korongi a kaci ka vā a'ayin ushani a dā a wurai. Shegai ter n uza dā wa neke mu vi. A'ari a matsa yi baci wa, wari wa laka yi tā tsulobo.”

²⁵Yahuza uza dā wa neke yi vi u danai, “Kawenishiki, ko mpa ma neke vu vi?”

U wushunku yi, “Nala wari, adā.”

†26:15 Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Ubanga.

Ulya u Ilikulya i Asheku

(Marku 14:22-26; Luka 22:14-20)

²⁶ Ele pini n a lyayi ilikulya yi, aku Yesu bidyai burodi. U cikpai Kashila aku u jibamgbanasai u da, u nakai atoni a ne u danai, “Wushai burodi na vi i takuma, kpaci ikyamba i va i'ya.”

²⁷ Aku u bidyai kpam mako, u cikpai Kashila u nakai atoni a ne, u danai, “Ya dem u soi. ²⁸ Kpaci mpasa n va n da, iry-oci i kazuwamgbani ka Kashila ka yain n ama a ne, n da a wotsongi adama a da Kashila ka cimbusa unyushi u le. ²⁹ N tonuko da, ma doku ma so mini ma cinwi wa, she kain ka ma doku ma so ma savu n ada a tsugono tsu Tata u va.”

³⁰ Aku a shipai ushipa u icikpali, pini nala, a lazai ubana a Masasa ma Zayitum.

Bituru wa nana ta Yesu

(Marku 14:27-31; Luka 22:31-34; Yahaya 13:36-38)

³¹ Yesu tonukoi atoni a ne, “Ara n kayin ka na gba de ya suma ta i asaka mu utyoku u va, tyoku da Zakariya matsumate u korongi,

‘Kashila ka gala ta kaliniki ki, ncon mi kpam ma wacuwa ta.’ [◇]

³² “Shegai a'ayin a da baci n 'yanga a ukpa, ma laza ta ubana a Galili n lasa da urawa.”

³³ Bituru danai, “Ko ama gba a 'yuwan vu baci, mpa ma 'yuwan vu wa!”

³⁴ U tonuko yi, “Mayun n tonuko vu, ara gbam kahu kapen ka sala, va nana mu ta vu dana vu reve mu wa hal kutatsu.”

³⁵ Shegai Bituru danai, “Ma nana vu wa! Ma kuwa ta gbam kabolo n avu!” Nala dem atoni a da a buwai vi a danai.

Yesu yain kvasu a Getisimani

(Marku 14:32-42; Luka 22:39-46)

³⁶ Yesu n atoni a ne a banai a asu u roku u da a ka isa Getisimani, u tonuko le, “Dusuki pini na, ma bana ta nide n yain kvasu.” ³⁷ U bidyai Bituru na mmuku n Zabidi n re a banai kabolo. U namgba ta katsuma kpam u dambula ta cika. ³⁸ U tonuko le, “Uma u va wa pana ta ikyamba cika yavu ma kuwa. Shamgbai pini na i rongo uma na mpa.”

³⁹ U lazai ubana a kapala kenu, aku u kudangi u varai kaci ka ne a iyamba u vasai, “Tata u va, wari wa yan baci, takpa mu mako ma upana u ikyamba ma na mi. Shegai u la ta tsulobo vu yain ili i'ya va ciga, shegai bamu n i'ya mpa ma ciga.”

⁴⁰ Aku u gonoi a asu u atoni a tatsu yi u cina le a ka lavuta. U tonukoi Bituru, “Ndyai i zuwai ama a tatsu a de gba bawu i fudai i rongoi uma a uwundya ko u ulapa uwule u te da baci? ⁴¹ Kotsu i lavuta wa, yanyi kvasu kotsu i tsara ucira u da ya shamgba a ukonduso. Kulu ku ciga ta ku yain ili i'ya i gain, shegai ikyamba i'a n ucira wa.”

⁴² Aku u asaka le u vasai, “Tata u va! Va takpa mu baci mako ma na mi wa, she a'ayin a da n soi ma, ma yan ta ili i'ya va ciga.”

⁴³ U gonoi u cina le a ka lavuta, a kukpa gbam a'eshi a le wa. ⁴⁴ Aku Yesu asaka le u'asaka utatsu, u ba u yain kvasu tyoku u kvasu ka kagita.

⁴⁵ U gonoi a asu u atoni yi u tonuko le, “Nida i'ari alavu n i wunvugusi hal n gogo-na? A'ayin a yan de gogo-na. Mpa Maku ma Vuma ma a ka neke a akere a aza a unyushi u cingi. ⁴⁶ 'Yanga tsu walai. Kondono, vuma da u neke mu vi, aya wa tuwa la.”

A ƙanaɪ Yesu

(Marku 14:43-50; Luka 22:47-53; Yahaya 18:3-12)

⁴⁷ Yesu pini a kadyanshi, aku Yahuza, uza u te a asuvu a Kupanamere yi, u rawai kaɓolo n kakuma ka ama n iburundu na mkpaupau. Adaraki a pige na nkoshi alya a suki ama a na yi. ⁴⁸ Yahuza tonuko le ta kahu a tuwa, “Ya reve ta vuma vi a'ayin a da baci n ba n danasa yi n uwambatsa, i kana yi.” ⁴⁹ An a rawai, aku Yahuza banai karara she ara Yesu, u danasa yi, u danai, “Uzapige!” Pini nala, u wambatsa yi.

⁵⁰ Yesu wushunku yi, “Kaje ka va, yan ili i'ya vu tuwai uyan.” Aku ama yi a tuwai a kana Yesu.

⁵¹ Uza u te a asuvu a atoni a Yesu u talai burundu, u kapamgbanai kutsuvu ku kagbashi ka Magono ma Adaraki. ⁵² Shegai Yesu tonuko yi, “Gonuko burundu u wunu a ivin i ne. Uza da baci dem u shilakana n burundu, n burundu da dem a ka wuna yi. ⁵³ Mayun i reve ta gai ma fuda ma wece Tata u va, u naka mu abolo a atsumate a zuba kupa n a re a da a ka yanka mu kuvon ma ciga baci.” ⁵⁴ Shegai u kana ta u woko naha, tsara a shadangu ili i'ya i'ari ukorongi.”

⁵⁵ U tonukoi kakuma ka ama ki, “I tuwa mu ukana n iburundu na mkpaupau yavu uza u magalaka da mari! Kain dem n tsu dusuku ta a Kuwa ku Kashila uwenishike, kpam i kana mu wa. ⁵⁶ Shegai gba ili i na yi i gita ta, tsara ikorongi i nsumate i shadangu.” Aku atoni a ne gba a sumai a asaka yi.

Yesu a kapala ka Asheshi a Pige

(Marku 14:53-65; Luka 22:54-55, 63-71; Yahaya 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Aza da a kana Yesu vi a banka yi a kuwa ku Kayafa Magono ma Adaraki, a asu u da awenishiki a Mele na nkoshi a bolomgbonoi. ⁵⁸ Bituru tono le a kucina a mbari she pini a kuwa ku Magono ma Adaraki mi. Aku u dusuki evu n awundi a kuwa yi tsara u wene ili i'ya a ka yan n Yesu.

⁵⁹ Adaraki a pige yi n Asheshi a Pige[†] a da a buwai vi gba a ka ciga a wuna Yesu. Aku a zamai ama roku aza da a ka dansa kadyanshi ka kaban a kaci ka ne pini a kuwa ku asheshi ki. ⁶⁰ Ama ushani a tuwai a dansai kadyanshi ka kaban a kaci ka ne, shegai Asheshi a Pige yi a tsara yi n unyushi u da u rawai a wuna yi wa.

Aku ama a re a tuwai a danai, ⁶¹ “Vuma u na vi dana ta ‘Ma wasa ta Kuwa ku Kashila aku n gono n mai kpam ka a asuvu a a'ayin a tatsu.”

⁶² Magono ma Adaraki mi ma 'yangai u tonukoi Yesu, “Va n ili i'ya va dana a ukuna u na vi? ⁶³ Shegai u dana ko ili wa.

Aku Magono ma Adaraki mi ma doku ma tonuko yi, “A asuvu a kala ka Kashila Uza u Uma n zuwa ta vu tsina: Tonuko tsu ko ada Kawauwi, Maku ma Kashila.”

⁶⁴ Yesu wushunku yi, “Nala wari tyoku da vu danai vi. Shegai n tonuko da gba de: ili i'ya i bidyai gogo-na ubana, ya wene ta Maku ma Vuma ndishi a ulyaki u Kashila Uza u Ucira Gba utuwa a asuvu a kalishi a zuba!”

⁶⁵ An Magono ma Adaraki ma panai nala, aku u karamgbanai aminya a ne adama a unamgbi u asuvu, u danai,

[†]26:53 Kaɓolo dem ka ta n asoje azu a teli (6,000): Yesu danai wa fuda ta u isa atsumate a zuba azu amangatatsunkupa n azu a re (72,000) a iyamba a banga yi u dangasa baci u yain nala.

[†]26:59 Roku a tsu isa ta Asheshi a Pige yi Sanhidiren.

“Vuma u na u yanka t̄ Kashilā kadyan-shi ka cingi! Tsa ciga kpm aza d̄a a ka dana ukuna u roku a kaci ka ne wa: eḏa dem i pana t̄ ili i'ya u danai. ⁶⁶Nɗya i wenei a ka yan n eyi?”

Aku a wushuki, “U yan t̄ ili i'ya i r̄at-sai a wuna yi.”

⁶⁷Aku a cikpunkā yi at̄ats̄a a upeti-wa'eshi, a sugbasa yi. Aza roku kpm a bas̄asa yi. ⁶⁸A danai, “Tonuko tsu ili i'ya ya gita, cinda a d̄a Kawauwi! Ya sugba vu?”

Bituru nanai Yesu

(Marku 14:66-72; Luka 22:56-62;
Yahaya 18:15-18, 25-27)

⁶⁹A'ayin a nala yi, Bituru pini ndishi a kuwa ki a ulanga, aku kagbashi ka k̄ari makere ka tuw̄ai ka danai, “Avu dem v̄a t̄ kabolo n Yesu uza u Galili.”

⁷⁰Pini a kapala ka ama, Bituru danai, “Nala wa! N reve gb̄am ili i'ya va tono wa!”

⁷¹U wut̄ai a utsutsu u ba u shamgbai a uwotsu, makere ma roku ma wene yi, aku u tonukoi ama d̄a a'ari pini vi, “Vuma u na vi w̄a t̄ dem n Yesu uza u Nazara.”

⁷²Bituru doku u nanai, “N tsina t̄, mpa n reve vuma u na vi wa!”

⁷³An a tsar̄ai a bar̄akpai kenu, aza d̄a a'ari pini kushani, a banai ara Bituru a danai, “Mayun d̄a, v̄a t̄ kabolo n ama d̄a a ka tono Yesu. Kpaci tyoku d̄a va dansa d̄a u wenikei ko ya v̄ari.”

⁷⁴Bituru danai, “N tsina t̄, ukuna u mayun u d̄a ma dansa! As̄akā Kashilā ka yan mu mavura n yanka d̄a baci kaban! N reve vuma u na vi wa!”

Kute-kute, aku kapen ka salai. ⁷⁵Bituru cibai n ili i'ya Yesu tonuko yi: “Kahu kapen ka sala, va nana mu t̄ vu dana vu reve mu wa hal kutatsu.” Pini nala, u wut̄ai u sai cika n unamgbukatsuma.

A bankai Yesu ara Bilatu

(Marku 15:1; Luka 23:1-2;
Yahaya 18:28-32)

27 Kain n ka wansi n kpasani, aku gb̄a adarakpi a pige n̄ nkoshi a sheshei a kaci ka Yesu tsar̄a a wuna yi. ²Aku a sira yi a lazai n eyi ubana ara Bilatu† gomuna.

Ukp̄a u Yahuza

(Asuki 1:18-19)

³An Yahuza uza d̄a u nekei Yesu a asu u atokulalu a ne u wenei a kid̄agai Yesu ugana u ukp̄a, aku ukuna vi u gonoi u b̄alā yi cika. U bidyai ikebe i azurufa kamankupa vi u gonukoi i'ya a asu u adarakpi a pige n̄ nkoshi mi. ⁴U danai, “Unyushi u d̄a n yain u d̄a na: N n̄akā d̄a vuma d̄a bawu w̄ari n unyushi u cingi tsar̄a i wuna yi.”

Aku a wushuki, “Nɗya i birika tsu! Ukuna u vunu u d̄a nala vi.”

⁵Yahuza wacangi ikebe yi pini a Kuwa ku Kashilā ki, aku u lazai u ba u vuruki kaci ka ne a madanga hal u kuw̄ai.

⁶Adarakpi a pige yi a ts̄asai ikebe yi a danai, “U wusha t̄ ikebe i na yi adama a mpasa n vuma. Mele ma dana t̄ tsa bolomgbono i'ya n ikebe i Kuwa ku Kashilā wa.” ⁷Aku a ba a tsilai uyamba u vuma roku kamai ka mgbodo tsar̄a a cid̄angusu amoci a d̄a a ka kuwusa a Urishelima. ⁸Ili i'ya i zuwai a ka is̄a asu vi “Uyamba u Mpsa” d̄a gai la vi hal utuw̄a a'ayin a tagar̄ada na vi. ⁹Ili i'ya Irimiya matsumate u danai vi i shad̄angu t̄:

“A bidyai ikebe i azurufa kamankupa, ikebe i'ya aza a Isara'ila a wushuki a ka tsupa yi i'ya gai la vi.

¹⁰A tsilai uyamba u kamai ka mgbodo n ikebe yi,

tyoku da Magono ma Zuba ma tonuko mu.” [◇]

Yesu a kapala ka Bilatu

(Marku 15:2-5; Luka 23:3-5; Yahaya 18:33-38)

¹¹ A a'ayin a nala yi, Yesu shamgbai a kapala ka Bilatu gomuna, aku gomuna vi u wece yi, “Ada magono ma aza a Yahuda mi?”

Yesu wushunku yi, “Nala wari tyoku da vu danai vi.”

¹² Shegai an adararki a pige na nkoshi aza da a ka zama yi n unyushi vi a ka dansa n eyi, u padai bini. ¹³ Gomuna vi u tonuko yi, “Avu pana ili i'ya a ka dansa a kaci ka vunu ki wa?” ¹⁴ Shegai Yesu dana ili wa, aku gomuna vi u yain ma-jiyan cika.

A kidagai Yesu ugana u ukpa

(Marku 15:6-15; Luka 23:13-25; Yahaya 18:39-19:16)

¹⁵ Kayen dem a a'ayin a Abiki a Up-asambana, gomuna vi u tsu asaka ta vuma u te a asuvu a kuwa ku a'ali, uza da ama yi a dangasai. ¹⁶ A'ayin a nala yi, vuma roku u da pini a kuwa ku a'ali ki uza da a ka isa Baraba. Ya dem u reve ta vuma vi vuma u cingi u da. ¹⁷ An kaku-ma ka ama ki ka bolomgbonoi, aku gomuna vi u wece le, “Vuma u eni u da ya ciga a asanka da a asuvu a kuwa ku a'ali? Ya ciga a asanka da Baraba da, ko gai Yesu uza da a ka isa Kawauwi.” ¹⁸ Gomuna vi u reve ta ama yi a tuko ta Yesu ara ne adama a malyon.

¹⁹ Gomuna vi pini ndishi a asu u afada, aku uka u ne sukunku yi akani, u danai: “Kotsu vu yanka vuma u nala vi ili wa, kpaci u yan ili i roku i cingi wa. N yan ta alavutanshi a kaci ka ne ara, kpam a da a foro mu ta cika.”

²⁰ Shegai adararki a pige na nkoshi a leshei kakuma ka ama ki a da a dana u asanka le Baraba aku a dana a wuna Yesu.

²¹ Gomuna vi u doku u wecei kakuma ki, “A asuvu a ama a re a na yi, ya ya ciga n asanka da?”

A wushuki, “Baraba.”

²² U wece le kpam, “Nida ma yan n Yesu, uza da a ka isa Kawauwi ki?”

A wushuki, “A wandambana yi.”

²³ U wecikei, “Nda i zuwai? Ili i cingi i eni i'ya u yain?”

A worukpoi cika, “Wandambana ni.”

²⁴ An u wenei ili i'a la i'ya wa yan kpam wa, kpam ama a ka ciga de a gita u'yangasa atakasuvu a ama. Pini nala, u bidyai mini u sawai akere a ne a kapala ka le u danai, “Kabirika mu n uwuna vuma u na wa, eda ya yan u da.”

²⁵ Ya dem u wushuki, “Atsa na mmuku n tsunu a ka kana n unyushi u ukpa u ne.”

²⁶ Aku Bilatu asanka le Baraba. U zuwai asoje a bawin Yesu, aku u naka le n eyi a ba a wandambana.

Asoje a yankai Yesu majari

(Marku 15:16-20; Yahaya 19:2-3)

²⁷ Pini nala, asoje a gomuna yi a bankai Yesu a asuvu a kebile ku tsugono ku gomuna vi, aku a kyawan yi gba le. ²⁸ A mondo yi aminya a ne a uka yi kunya ku san kpayaya. ²⁹ A yain funi† u awana a ukunka yi a kaci. A zuwuka yi kalangu ka tsugono a kukere ku ulyaki ku ne. A kufangi a kapala ka ne a ka yanka yi majari n dansi, “Tsu naka vu ta tsupige Magono ma aza a Yahuda.” ³⁰ Pini nala, a cikpuka yi atasa. A bidyai kalangu ki a lapusa yi n ka a kaci. ³¹ An a wowo yi uyanka majari, aku a takpa yi kunya ku san ka a uka yi vi a gonoi a uka yi aminya a ne. Pini nala, a

[◇]27:10 Iri. 32:6-9.

wutukpa yi a lazai n eyi ubana a asu u da a ka wandamgbana yi.

A wandamgbanaɪ Yesu

(Marku 15:22-32; Luka 23:27-43; Yahaya 19:17-27)

³² Ele n a wuti, aku a gawunsai n vuma u Sirani roku uza u kala Simo. Asoje a matsa yi u canga mawandamgbani ma Yesu. ³³ Gba le a rawai a asu u da a ka isa Golugota;† (wata, Asu u Mako ma Kaci). ³⁴ Asoje yi a naka yi mini ma cinwi ma a satarai n aguma a akoni.⁸ An u pefei ma, aku u 'yuwain ma uso. ³⁵ A'ayin a da a kotso yi uwandamgbana, aku asoje yi a yankai aminya a ne uruta. ³⁶ Asoje a dusuki pini a asu vi a rongo yi a uwundya. ³⁷ Zuba n kaci ka ne, a zuwa ta iryoci i ili i'ya i zuwai a wandamgbana yi. Ili i'ya a korongi i'ya na: "YESU DA NA VI, MAGONO MA AZA A YAHUDA."

³⁸ Asoje yi a wandamgbana ta dem aza a magalaka a roku ama a re, uza u te a kukere ku ulyaki ku ne uza u te tani a ku ugula ku ne. ³⁹ Ama da a ka wura pini a asu vi a rongo yi uci rakpusa adama a magori. ⁴⁰ A rongoi udansa, "Vu da va wasa Kuwa ku Kashila, aku vu doku vu mai ka a asuvu a a'ayin a tatsu. Adama a nala, wauwa kaci ka vunu! Avu Maku ma Kashila ma baci, cipa pini a mawandamgbani mi!"

⁴¹ Adarakpi a pige n awenishiki a Mele na nkoshi a yanka yi ta dem majari. ⁴² A da, "U wauwai aza roku, shegai u fuda u wauwa kaci ka ne wa! U da aya magono ma aza a Isara'ila! Aya baci magono mi, u cipa pini a mawandamgbani mi wa wa, tsara tsu pityanangu n eyi. ⁴³ U pityanangu ta n Kashila, adama a nala asaka Kashila ka wauwa yi, wa ciga yi baci. U dana ta dem, 'Mpa Maku ma

Kashila ma." ⁴⁴ Aza a magalaka a da a wandamgbanaɪ kabolo n eyi vi ele dem a yanka yi ta kadyanshi ka gbani.

Ukpa u Yesu

(Marku 15:33-41; Luka 23:44-49; Yahaya 19:28-30)

⁴⁵ An kaara ka rawai a kaci, aku uyamba vi gba u likpamgbanaɪ n karimbi hal ubana ulapa uwule u tatsu. ⁴⁶ Pini nala, Yesu salai, "Eloyi, Eloyi, lama sabakalani?" Wata, "Kashila ka va, Kashila ka va, ndya i zuwai vu varangu mu?"

⁴⁷ Aza da a'ari pini a asu vi kushani a panaka yi, aku a danai, "Iliya da wa isa!"

⁴⁸ Kute-kute, uza u te u le u sumai u ba u bidyai kashaku, u ukai ka a asuvu a mini ma kalam, aku u sirai ka a kalangu u nakai Yesu tsara u soi. ⁴⁹ Shegai aza da a buwai vi a danai, "Shamgba ve tsu wene ko Iliya vi wa tuwa u wauwa yi!"

⁵⁰ Pini nala, u salai, aku uma u ne u wutai.

⁵¹ Kute-kute, kunya ka a barakpai a asuvu a Kuwa ku Kashila ku karamgbanaɪ kure, ili i'ya i bidyai a zuba utuwa a iyamba. ^{**} Aku likimba u gadaɪ, atali a batsasai. ⁵² Asaun kpam a kukpusai, ama a Kashila ushani aza da a kuwusai a 'yangasai. ⁵³ A wutai a asaun yi. An Yesu 'yangai a ukpa, a banai a Urishe-lima ilyuci i uwulukpi, a wenikei kaci ka le a asu u ama ushani.

⁵⁴ An katigi ka asoje n asoje a da a'ari kabolo n eyi a weneɪ iyamba i gadaɪ n ili i'ya i gitasai, aku a panai uwonvo, a danai, "Mayun da, Vuma u na Maku ma Kashila ma!"

⁵⁵ Aka ushani aza da a wutai a Galili a tonoi Yesu tsara a banga yi a shamgbusai mbari a ka wundya mawandamgbani

§27:34 Aguma a akoni a da a ka dansaka pini na vi, n avuku a da a tsu yan a da tsara u jebe mbala ma ikyamba.

**27:51 Kunya ku na ki pece da ku pecei Asu u Uwulukpi n Asu u da u Lai Uwulukpi a Kuwa ku Kashila.

mi. ⁵⁶ Asuvu a le alya Meri Magadaliya, n Meri (mma u Yakubu n Isuhu), na mma u Yakubu n Yahaya mmuku n Zabidi.

Kacida ka Yesu

(Marku 15:42-47; Luka 23:50-56; Yahaya 19:38-42)

⁵⁷ Vuma roku u da pini uza da wari n utsari cika uza u kala Isuhu u Arimatiya. Eyi katonni ka Yesu ka. N kuvuli ku nala ki ka u tuwai a Urishelima. ⁵⁸ U banai ara Bilatu u foloi a naka yi ikyamba i Yesu. Bilatu tonukoi asoje a ne a naka yi. ⁵⁹ U cangai ikyamba yi u katalai i'ya n kunya ku shinga. ⁶⁰ U ukai ikyamba yi a kasaun ka savu ka ne ka a sadarai a katali. U gindalakpai katali ka pige u kimbai uttsutsu u kasaun vi, aku u lazai. ⁶¹ Meri Magadaliya n Meri ire vi a dusuki evu n kasaun ki a'ari uwundya.

Asoje aza a uwundya a kasaun

⁶² An kain ka wansai; wata, kain ka Ashibi ka la vi, adarakpi a pige n Afarishi a banai ara Bilatu. ⁶³ A danai, "Uzapige, tsu ciba ta a'ayin a da uza u kaban u nala vi wari n uma u dana ta, 'A yan baci a'ayin a tatsu, ma 'yanga ta a ukpa.'" ⁶⁴ Tonuko aza a uwundya kasaun yi a wundi ka mai hal a'ayin a tatsu. A yan baci nala wa, atoni a ne a ka tuwa ta a boko ikyamba yi, aku a tonuko ama u 'yanga de. Kaban ka nala ki tani ka la ta ka kagita ugbonguro."

⁶⁵ Bilatu danai, "Bidyai asoje ubana a asu u kasaun vi tyoku da ya fuda i zuwa a wundi ka mai." ⁶⁶ Aku a lazai a ba a kpadai kasaun ki, a padarai pini cirakpa† tsu iryoci i magono a katali ki, kpm a zuwai asoje yi a wundi ka.

U'yanga u Yesu a ukpa

(Marku 16:1-10; Luka 24:1-12; Yahaya 20:1-10)

28 Kain ka kagita ka a'ayin a shindere; wata, kain ka Aladi n

kpasani, Meri Magadaliya n Meri ire vi a banai a kasaun ki tsara a wene ka.

² A'ayin a nala yi, iyamba i gadafi n ucira. Pini nala, katsumate ka Magono ma Zuba ka wutai a zuba, ka banai pini a kasaun ki ka gindalakpai katali ka kari a uttsutsu u kasaun vi. U dusuki a zuba u katali vi. ³ Wa lada yavu ulada u zuba, aminya a ne kpm pun cika. ⁴ Asoje a da a ka wundya kasaun ki a giruwa ta cika hal a ka jeke ikyamba adama a uwonvo u katsumate ka zuba ki, hal a wokoi yavu akushe.

⁵ Katsumate ki ka tonukoi aka yi, "Kotsu i pana uwonvo wa. N reve ta Yesu da a wandamgbantai da ya bolo. ⁶ Wa pini na wa, u 'yanga de tyoku da u tonuko da. Tuwai i wene asu u da a'ari a zuwai ikyamba i ne. ⁷ Walai gogo i ba i tonuko atoni a ne, 'Yesu 'yanga de a kukpa. U laza de ubana a Galili kpm wa lasa da ta urawa de, nte ya wene yi de.' Ili i'ya gai n tuwai n tonuko da i'ya la vi."

⁸ Pini nala, aka yi a asakai kasaun ki n uwonvo gogo, kpm n a yanyi ipeli cika. A sumai tsara a ba a tonuko atoni yi ili i'ya i gitai. ⁹ Kute-kute, Yesu gawunsai n ele aku u danasa le. A rafai evu n eyi, a wambatsa yi a a'ene a lyaka yi kayala. ¹⁰ Aku u danai, "Kotsu i pana uwonvo wa, tonukoi atoni a va a bana a Galili, nte a ka wene mu de."

Awundi a kasaun yi a yain kaban

¹¹ A'ayin a da aka yi a lazai, aku a asoje a roku aza da a ka wundya kasaun ki a gonoi a ilyuci a tonukoi adarakpi a pige gba ili i'ya i gitai. ¹² Adarakpi a pige a ba a cinai nkoshi a sheshei tyoku da a ka yan. Pini nala, a nakai asoje yi ikebe ushani. ¹³ A tonuko le, "Tonukoi ama i dana atoni a Yesu a da a tuwai a bokoi ikyamba i ne yi n kayin cina eda alavu. ¹⁴ Gomuna u pana baci ukuna vi, tsa dansa ta n eyi, tsu wauwa da a

upana u ikyamba.” ¹⁵ Asoje yi a wushai ikebe yi, aku a yain tyoku dā a tonuko le a yain. Kadyanshi ka kyawan t̄a ḡb̄a uyamba u Yahuda, kpam hal n gogo-na a ka a tonusuko t̄a ama alabari a na yi.

Yesu dansai n atoni a ne

*(Marku 16:14-18; Luka 24:36-49;
Yahaya 20:19-23; Asuki 1:6-8)*

¹⁶ An atoni kupa n uza u te vi a lazai, a bana t̄a karara she a masasa a Galili a asu u dā Yesu tonuko le a bana. ¹⁷ An a rawai

a wene yi, aku a lyaka yi kayala, shegai aza roku a le a yan t̄a malalā. ¹⁸ Pini nala, u banai a asu u dā a'ari, u danai, “Kashilā ka nakā mu dē ḡb̄a ucira u dā w̄ari a zuba n likimba. ¹⁹ Adama a nala walai i ba i tonuko ḡb̄a ama a likimba kadyanshi ka v̄a tsarā a woko Atoni a v̄a. I lyubugu le a asuvu a kala ka Tata, n ka Maku, n ka Kulu Keri. ²⁰ I wenishike le a yain ḡb̄a i'ya n tonuko d̄a. Ma rongo t̄a n adā kain dem hal ubana a makorishi ma likimba.”

Kadyanshi ka Shinga ka

Marku

Ukukpa u kadyanshi

Marku, uza da u korongi tagarada u na vi, u reve ta asuki. U rongo ta evu n Bituru cika, a'ayin a ukpa n u'yang'a u Yesu. Marku yansa ta nwalu asu asu n Baranaba, uza roku uza da u tsu tono n ama a asuvu a Atoni. A yansa ta manyan kabolo a 'yangasai a'uwa a atoni a asu u da dem a rongoi.

Marku dana ta alabari a Yesu n u ucira. Yesu kotso baci uyan ukunosavu u tsu laza ta ubana a asu u roku u ba u yain kpam u roku de. Marku wenike ta an Yesu yansai ili ushani tsara u banga ama. U wenike tsu ta tyoku da Yesu wari kagbashi. A'ayin a nala yi, ama a rongo ta a uvana uza da wari magono ma ucira a likimba uza da a ka isa Kawauwi. Shegai an Yesu tuwai a wene yi tyoku da a zuwai uma a ka wene Kawauwi wa, kpaci Yesu lya ta tsugono tsu ne n ucira u zuba. Ama roku a kovo ta Yesu, aku a fobusoi tsara a wuna yi. Marku wenike ta tyoku da na vi wari a kapashi ka manyan ma Yesu, nala u yain manyan ma ne ma uwauwa ama.

Tagarada u na wa tonuko ta Atoni a gogo-na u da tsu woko agbashi a atoku; wata, tsu bangamgbana. U wenike ta kpam Yesu pana ta ikyamba adama a da nala Kashila ka ciga yi u gbashika ama. Nala Kashila ka panai kayanyan n ili i'ya Yesu yain, kpam gogo-na wa ta a asu u tsupige a kukere ku ulyaki ku Kashila. Tsu pana baci ikyamba gogo-na adama a uyan ili i shinga an tsa tono Kashila, Kashila ka pana ta dem kayanyan ka tsunu.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Akani a Yahaya kalyubugi (1:1-8)

Ulyubugu n ukondo u Yesu (1:9-13)

Yesu a Galili (1:14-9:50)

Yesu banai a Galili n Urishelima (10:1-52)

A'ayin a shindere a makorishi a Yesu: Ukondo n ukpa u ne (11:1-15:47)

Yesu wa ta n uma (16:1-8)

Yesu wenikei kaci ka ne a asu u atoni a ne (16:9-20)

Kubari ku Yahaya Kalyubugi

(Matiyu 3:1-12; Luka

3:1-18; Yahaya 1:19-28)

1 Ukuna u Kadyanshi ka Shinga ka Yesu Kirisiti Kawauwi Maku ma Kashila u da na.

² U gita ta tyoku da wari ukorongu a tagarada u Ishaya matsumate, "Kashila ka danai, 'Ma suku ta katsumate ka va a kapala ka vunu, kotsu u lapuluka vu ure.'"[◇]

³ Uza roku wa salasa a kakamba, 'Lapulalai ure adama a Asheku, i shamkpa ure vi mai tsara u wala.'"[◇]

⁴ Katsumate ki Yahaya Kalyubugi da uza da wa lyubugusu ama n mini. Wa rongo a kakamba n u yanyi kubari, "Kpatalai i gono a asu u Kashila, i asaka tsicingi tsu de. A lyubugu da, kotsu Kashila ka cimbusa unyushi u de."

⁵ Kakuma ka ama ushani ka uyamba u Yahuda n aza a Urishelima a wutai a banai ara Yahaya a dansai unyushi u le, aku u lyubugusu le a mini ma Agata a Urudu.

⁶ Yahaya u ukai aminya a tsileme tsu karakuma, u sirai kagbawatsu ka ukpan a cuku tsu ne. Kpam ilikulya i ne i'ya abaruma n ishigi. ⁷ U tonusukoi ama u danai, "Vuma da wa tuwa a kucina ku va u la mu ta cika. Mpa n ratsa n bana n

◇1:2 Mal. 3:1. ◇1:3 Isha. 40:3.

kudfangu n surukpa isirikatsu i akpata i a a'ene a ne wa. ⁸Mpa n mini ma n lyubugusu da, shegai eyi n Kulu Keri ka wa lyubugu da.”

Ulyubugu n ukondo u Yesu

(Matiyu 3:13-17; Luka 3:21-22)

⁹A'ayin a nala yi, Yesu wuta i Nazara u uyamba u Galili u tuwai ara Yahaya. An u rawai a Agata a Urudu, aku Yahaya lyubugu yi. ¹⁰Yesu n u wuti a asuvu a mini mi, kute-kute u wenei zuba u kupa, aku Kulu Keri ku cipai ara ne yavu kadya. ¹¹Aku a panai kalagatsu a zuba, ka danai, “Ada Maku ma va ma n lai uciga, n avu da ma pana kayanyan cika.”

¹²Kute-kute Kulu Keri ku tonoi n eyi ubana a kakamba, ¹³asu u da u rongoi a'ayin a amangare, Kanangasi^{††} n ka kondusi yi. Nnama n mete n da dem pini asu vi, shegai atsumate a zuba a bana ta n a yanki yi aganda.

Yesu gitai u'isa atoni a kagita

(Matiyu 4:12-22; Luka 4:14-15; Luka 5:1-11)

¹⁴An nala wurai, a kanai Yahaya a ukai a kuwa ku a'ali.^{‡‡} Pini nala, Yesu tuwai a Galili wa dansa Kadyanshi ka Shinga ka Kashila. ¹⁵U danai, “A'ayin yi a shadangu de, kpam tsugono tsu Kashila tsu yan de evu. Kpatalai i asaka unyushi u de, aku i wushuku n kadyanshi ka Kashila.”

¹⁶Yesu n u wali a ikengi i Kushiva ku Galili, aku u wenei akani a adan ama a re, Simo n Andurawu uza n uvangu, n a kanasi adan n ibilili. ¹⁷Yesu tonuko le, “Tono numu, ma wenike da ta tyoku da ya tukuso ama.” ¹⁸Kute-kute a asakai ibilili i le, a tono yi.

¹⁹An u walai kenu, u wenei uza n u vangu; wata, Yakubu n Yahaya mmuku n Zabidi a kpatsu n a lapulusi ibilili i le. ²⁰Kute-kute u isa le, aku a asakai tata u le n azamaninga, a tono yi.

Uza u ityoni i cingi

(Matiyu 7:28-29; Luka 4:31-37)

²¹Yesu n atoni a ne a banai a ilyuci i Kafarnahum. Kain ka Ashibi, u uwai a kagata ka Kashila, aku u gitai uwenishike. ²²Ama a yan ta majiyan, kpaci tyoku u uza u ucira u da wa wenishike le, kpam tyoku u awenishiki a Mele da wari wa.

²³A'ari pini asuvu a kagata ka Kashila ka le ki, aku uza u ityoni i cingi u tuwai wa salasa n ucira, ²⁴“Ndya va ciga n atsu, Yesu uza u Nazara? Tuwa da vu tuwai vu wacinsa tsu? N reve ta ko ya vari, Uza u Uwulukpi u Kashila u da.”

²⁵Yesu banai ityoni i cingi yi, u danai, “Pada! Vu wuta asuvu a ne.” ²⁶Ityoni i cingi yi i gada yi n ucira, aku i wurangi yi n ucira i wuta asuvu a vuma vi. ²⁷Gba ama a yan ta majiyan, hal a kanai uwecemgbenise, “Ndya naha? Uwenishike u savu u da? U ucira? Hal u tsu barana ityoni i cingi kpam i panaka yi!” ²⁸Kute-kute kadyanshi ka ne ka tamburai gba uyamba u Galili.

Yesu tanasai ama ushani

(Matiyu 8:14-17; Luka 4:38-41)

²⁹Yesu kabolo n Yakubu n Yahaya n atoni a da a buwai, a asakai kagata ka Kashila ki a laza karara she a kuwa ku an Simo n Andurawu. ³⁰Mma u uka u Simo wari nvain n usudugbi u ikyamba, an Yesu rawai, kute-kute a laza a tonuko yi ukuna u ne. ³¹U banai ara ne u kana yi.

^{††}1:13 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

^{‡‡}1:14 Hiridu Antiba aya magono ma aza a Yahuda a'ayin a da a kanai Yahaya a uka yi a kuwa ku a'ali. Aya u zuwai a kana yi.

yi kukere u 'yangasa yi, aku mbala mi n asaka yi. U gita le upechishike ilikulya.

³²N kuvuli, an kaara ka rukpai, ama a tukoi Yesu gba aza a mbala n aza a ityoni i cingi. ³³Gba ama a ilyuci yi a bolomgbonoi a utsutsu u kuwa vi. ³⁴Yesu tanaasai aza a mbala icun kau-kau ushani, kpam u lokoi ityoni i cingi ushani. U asaka ityoni i cingi yi i dana ukuna wa, an a revei uza da wari.

Yesu yain kubari a Galili

(Luka 4:42-44)

³⁵N kpasani, Yesu 'yangai u asakai kuwa ki u wutai a ilyuci yi u banai asu u da bawu ama a'ari, u yain pini kvasu. ³⁶Simo n aza da a'ari n eyi a wuta yi ubolo. ³⁷An a wene yi a tonuko yi, "Gba ama da pini a ka bolo vu."

³⁸U wushuki, "Asaka tsu banai ilyuci ilyuci i roku i'ya i'ari evu evu, kotsu dem n yanka le kubari ki, kpaci ili i'ya i zuwai n tuwai i'ya la vi." ³⁹U tambai a Galili gba n u yanki le kubari a agata a Kashila a le n u wutukpusi ityoni i cingi.

Yesu tanaasai makutu

(Matiyu 8:1-4; Luka 5:12-16)

⁴⁰Makutu ma roku ma tuwai ara Yesu. U kudangi u folo yi, u danai, "Vu wushuku baci, va fuda ta vu tanaasa mu." ⁴¹U pana yi asuvayali, aku u barakpai kukere ku ne u sawa yi. U danai, "N wushuku ta. Tana!" ⁴²Kute-kute tsukutu tsi tsu asaka yi, aku u tanai.

⁴³⁻⁴⁴Yesu rono yi atsuvu cika, "Kotsu vu tonuko uza wa, shegai wala ba vu wenike kaci ka vunu a asu u kadarakpi. Vu naka kune ku Musa danai a naka adama a da vu tanai, kpam kotsu a reve n u da." ⁴⁵Aku u asaka yi u lazai. ⁴⁵Shegai vuma vi u gitai uyan kadyanshi ki, hal u rawai asu u da Yesu kpadai u uwa asuvu a ilyuci a kateshe. U ba wa rongo

a asu u da bawu uza wari, shegai ko n nala ama a ka wutusa ta a asu kau-kau n a bansi ara ne.

Yesu tanaasai kawunu

(Matiyu 9:1-8; Luka 5:17-26)

2 An a yain a'ayin a kenu, Yesu doku u gonoi a Kafarnahum. Ama a tsagai alabari a da wari a kuwa. ²A bolomgbonoi cika hal a nambai kabala a kunu hal kapala ka utsutsu dem. Aku u yanka le kadyanshi. ³Ama roku, ama a nishi, a cangai kawunu a tuko yi ara ne. (Uza da bawu wa fuda wa wala ko u gada a'ene a ne.) ⁴An a nambai ure u da a ka banka yi ara Yesu adama a kakuma ka ama, a dapai kukpa derere a asu u da wari. Aku a zuralakpai kajiba ka kawunu kari nvain mi. ⁵An Yesu wenei tyoku da a pityanangi n eyi, u tonukoi kawunu ki, "Maku ma va, a cimbusuka vu de unyushi u cingi u vunu."

⁶Awenishiki a Mele a da a'ari pini ndishi asu vi, a ka yawunsa a atakasuvu a le. ⁷"Nda i zuwai vuma u na u danai nala? U nusuka ta Kashila. Ya wari n ucira u da wa cimbusa unyushi u cingi bamu n Kashila?"

⁸Kute-kute katakasuvu ka ne ka wenike yi ili i'ya a ka yawunsa a atakasuvu a le i'ya na. U tonuko le, "Nda i zuwai ya yawunsa nala?" ⁹Nda i lai shana: Va tonuko kawunu, 'A cimbusa de unyushi u cingi u vunu.' Ko gai a dana, "Yanga vu shamgba, bidya kajiba ka vunu, vu wala.?" ¹⁰Adama i reve an Maku ma Vuma mari n ucira a likimba u da wa cimbusa unyushi u cingi." U tonukoi kawunu ki, ¹¹"N tonuko vu, 'yanga vu shamgba, bidya kajiba ka vunu, vu wala a kuwa."

¹²U 'yangai u bidyai kajiba ka ne u wutai u lazai a'eshi a le gba. Ya dem

yan tã majiyan, aku a cikpalai Kashilã, a danai, “Tsu taɓa uwene ukuna naha wa!”

Yesu isaɓi Levi

(*Matiyu 9:9-13; Luka 5:27-32*)

¹³ U doku u wutaɓi u banai unã u kushiva. Kakuma ka ama ka banai ara ne. Aku u gitã le uwenishike. ¹⁴ Eyi n u wali, u wenei Levi maku ma Halfa ndishi a kakinda ka uwusha u utafa. Yesu tonuko yi, “Tono mu.” Aku u 'yan-gai u tonu yi.

¹⁵ Pini nala, Yesu tuwai wa lya ilikulya i kuvuli a kuwa ku Levi.† Awushi a utafa† ushani n aza a unyushi u cingi, a ka lya kabolo n eyi, n atoni a ne. Kpaci ama ða pini ushani aza ða a tonu yi. ¹⁶ An awenishiki a Mele n Afarishi a wene yi n u lyayi n aza a unyushi u cingi n awushi a utafa, a wecei atoni a ne, “Nɗya i zuwai wa lya n awushi a utafa n aza a unyushi u cingi?”

¹⁷ An Yesu panai nala, u tonuko le, “Aza ða a'ari n alafiya a ka ciga uza u aguma wa, she aza a mbãla. N tuwa adama a ða ma isa aza a maci wa, she aza a unyushi u cingi.”

Keci a kaci ka kakuli

(*Matiyu 9:14-17; Luka 5:33-39*)

¹⁸ Atoni a Yahaya gbã n a Afarishi a ka yan kakuli. Ama roku a tuwai a wecei Yesu, “Niɗa atoni a Yahaya n atoni a Afarishi a ka yan kakuli, shegai atoni a vunu a ka yan wa?” ¹⁹ U wushuki, “Ya ciga amoci a asu u iyolo a rongo bawu ilikulya? A'a. Wa yan wa! Valisavu wa baci gai n ele a ka yan nala wa. ²⁰ Kain ka a ka bidya yi a mere ma le ka tã a utuwa, kain ka nala ki ka a ka yan kakuli.

²¹ “Vuma wa paɗara kunya ku cau n kakashi ka savu wa. U yan baci nala, kakashi ka savu ki, ka paɗa tã ka zuwa kunya ku cau ki ku doku ku kara

cika. ²² Kpam vuma wa tsungu mini ma cinwi† ma savu a kadele ka ukpan ka cau wa. Kpaci ma shita baci ma tasa tã kadele ki, gbã kadele ki n mini ma cinwi mi a ka namba le tã. Shegai a tsungu mini ma cinwi ma savu a kadele ka savu.”

Yesu ða Asheku a kain ka Ashibi

(*Matiyu 12:1-8; Luka 6:1-5*)

²³ Kain ka te n kain ka Ashibi, Yesu wa wala a mere ma ashina a ilya. Tyoku ða atoni a ne a ka wala n eyi a gitã ukofuso aratu a ilya yi n a yuruwi n a takumi. ²⁴ Afarishi a roku a tonuko yi, “Webele, ndya i zuwai a ka yan ili i'ya i nangasai mele ma tsunu ma Ashibi?”

²⁵ U wushuki, “I yan kaneshi u ili i'ya Dawuda yain, an eyi n aje a nwalu a ne a nambai, kpam a ka pana kambulu wa? ²⁶ A'ayin a Abiyata Magono ma Adarãkpi, Dawuda uwai a Kuwa ku Kashilã,† u takumai iburodi i uwulukpi i'ya a naƙai Kashilã. Ili i'ya Magono ma Adarãkpi ma koshi a wushunki u takuma. Kpam u naƙai aje a nwalu a ne i roku.” †

²⁷ Aku u tonuko le, “Kashilã ka yan tã Ashibi adama a vuma, shegai vuma adama a Ashibi wa. ²⁸ Adama a nala, Maku ma Vuma Asheku a ða, hal a kain ka Ashibi dem.”

Yesu tanasai uza ða ili i soi kukere

(*Matiyu 12:9-14; Luka 6:6-11*)

3 Yesu gonoi a kagata ka Kashilã, kpam vuma ða ili i soi kukere aya pini a asuvu. ² Aza roku a ða pini aza ða a ka ciga a tsara ili i'ya a ka sapula yi. A zuwuka yi a'eshi a wene ko wa tanasã vuma vi n kain ka Ashibi. ³ Yesu tonukoi vuma vi, “Yanga vu wuta na a kateshe.”

⁴ Aku u wece le, “Nɗya i'ari dere a kain ka Ashibi? Uza u yain ili i shinga ko i

†2:26 1 Sam. 21:1-6.

cingi? U wauwa uma ko u wuna?” Shegai a paɗai bini. ⁵ U lingana le na asuvu a upan, u namgbai asuvu adama a ug-bami u asuvu u le. U tonukoi vuma vi, “Raɗagba kukere ku vunū.” An u raɗag-bai ka, aku ku taɗai. ⁶ Pini nala, Afarishi a wutaɗi n ama a Hiridu a ka sheshe tyoku ɗa a ka wuna Yesu.

Kakuma a unā u Kushiva ku Galili

⁷ Yesu kabolo n atoni a ne a asakai ilyuci yi a banai a unā u Kushiva ku Galili. Aku kakuma ka pige ka wutaɗi a kaɓon ka Galili, n uyamba u Yahuda ka tono yi, ⁸ n Idumiya n ilyuci i Urishe-lima, n upashi u Urudu hal n ama a kaɓon ka Taya n Sida. Kakuma ka pige ka tuwai ara ne an a panai ili i'ya wa yansa. ⁹ Adama a kakuma ki u zuwai atoni a ne a lapuluka yi kpatsu ku kenu, kotsu kakuma ki ka gbaɓaryangu yi wa. ¹⁰ Kpaci u taɗasa ta ama ushani, aku aza a mɓala a ka raba evu n eyi, kotsu a tsara a sawa yi. ¹¹ A'ayin a ɗa baci ityoni i cingi i wene yi she i rukpa iyamba, a kapala ka ne, i sala, “Avu Maku ma Kashila ma.” ¹² Shegai she u ɓarana le kotsu a tonuko uza ko ya wari wa.

Yesu dangasai atoni kupa n ama a re

(*Matiyu 10:1-4; Luka 6:12-16*)

¹³ Yesu yuwai a zuba u kagalala, u dangasai aza ɗa eyi wa ciga, a tuwai ara ne. ¹⁴ U dangasai ama kupa n ama a re, u zuwa le a rongo n eyi, kotsu u suku le a wenishike, ¹⁵ kpam a tsara ucira u ɗa a ka wutukpa ityoni i cingi. ¹⁶ Atoni a ɗa u dangasai vi a ɗa: Simo (uza ɗa u nakai kala Bituru), ¹⁷ Yakubu maku ma Zabidi n utoku u ne Yahaya (aza ɗa u nakai kala Buwanaji; wata, mmuku m makpankashila). ¹⁸ U dangasai kpam Andurawu, n Filibu, n Batalamawu, n Matiyyu, n Toma. U dangasa ta

dem Yakubu maku ma Halfa, n Tadawu n Simo Ziloti, ¹⁹ n Yahuza Isikariyoti, uza ɗa u tuwai u neke yi.

Yesu n Ba'alzabu

(*Matiyu 12:22-32; Luka 11:14-23; Luka 12:10*)

²⁰ Yesu uwai a kuwa, kakuma ka doki ka bolomgbonoi, hal eyi n atoni a ne a kpaɗai ulya ilikulya. ²¹ An aza a kuwa a ne a panai nala a banai kotsu a kana yi, an a danai aya pini wa gita ufulukpa.

²² Aku awenishiki a Mele a ɗa a wutaɗi a Urishelima a danai, “Wa ta n Ba'alzabu magono mi ityoni i cingi, kpam n ucira u ne u ɗa wa wutukpasa ityoni i cingi.”

²³ Yesu isa le u yain kadyanshi n ele n agisani, “Nida Kanangasi ka loko Kanangasi?” ²⁴ Tsugono tsa baci tsu pecei n tsu shilakani, tsa tsa fuda tsa shamgba wa. ²⁵ Kuwa ka baci ku pecei n ku shilakani, kuwa ku nala ka shamgba wa. ²⁶ Kanangasi ka kovo baci kaci ka ne, aku u pecei kure, wa fuda wa shamgba wa, makorishi ma ne ma la vi. ²⁷ Uza wa la wa fuda u bana a kuwa ku uza u ucira u pura yi ucanga wa, she u gita u sira yi ve, aku u pura yi ucanga vi.

²⁸ “Mayun n tonuko ɗa, gba unyushi u cingi, n unyushi u cingi u pige u ɗa ama a ka yansa, a ka cimbusuka le ta u ɗa. ²⁹ Shegai uza ɗa baci dem u nusukai Kulu Keri a ka taba yi ucimbusuka wa, u yan de la vi unyushi u ɗa bawu wari n utyoku.”

³⁰ Dana ɗa u danai nala, an a ka dansa, “Wa ta n ityoni i cingi.”

Mma n a'angu a Yesu

(*Matiyu 12:46-50; Luka 8:19-21*)

³¹ Mma n a'angu a Yesu a rawai. A shamgbai a uwotsu, a suki uza roku a asuvu u isa yi. ³² Kakuma ka ama ka dusuki ka kyawan yi, aku a tonuko yi,

[¶]3:23 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

“Mma u vunu n a'angu a vunu a da de a kateshe a ka bolo vu.”³³ U wecikei, “An ya mma u va n a'angu a va?”

³⁴ Aku u webelele aza da a dusuki a kyawan yi vi, u danai, “Mma u va n a'angu a va a da na.”³⁵ Uza da baci dem wa yan ili i'ya Kashila ka ciga aya utoku u va; vantu n utaku na mma u va.

Agisani a uza da u wacangusi icun

(Matiyu 13:1-9; Luka 8:4-8)

4 Yesu doku u gitai uwenishike a kabon ka kushiva. Kakuma ka ka bolomgbonoi ka ka kyawan yi ka ka wa wa, hal ka zuwai u uwai a kpatsu u dusuki. Kpatsu ki a ikengi i mini i'ya kari, ama yi tani a shamgbai a kagida.² U wenishike le ili ushani n agisani, u danai,³ “Panai. Vuma roku da u banai uwacangusu u icun.”⁴ Tyoku da wari uwacangusu icun yi, aku i roku i rukpai a ure. Nnu n wutai n kadasai i'ya.⁵ I roku tani i rukpai a iyamba i atali bawu kayala ka maci. I lazai i binyai adama a unambi u kayala ushani.⁶ An kaara ka yain, ka runukpai i'ya, aku i lazai i ekpei adama a ukpada u'uwa u alu a iyamba.⁷ I roku i rukpai a asu u awana, an i gbonguroi, aku awana yi a sapusai i'ya hal i kpada ilimaci.⁸ I roku tani i rukpai a iyamba i shinga i wutai, i gbonguroi, i matsai cika. I roku i'la ta n kamankupa-kamankupa, i roku amangatatsu-amangatatsu, i roku tani amangatawun-amangatawun.”

⁹ Yesu korusoi, “Uza da baci wari n at-suvu a upana, u pana.”

Kalen ka agisani ki

(Matiyu 13:10-17; Luka 8:9-10)

¹⁰ An u wokoi utyoku u ne, ama roku a da a'ari pini a asu vi kabolo n atoni a

ne Kupanamere,† a wece yi u wutumkpa le agisani yi a kateshe.¹¹ U tonuko le, “Ili i'ya a sokongi i tsugono tsu Kashila a wenike da i'ya de. Shegai aza da bawu a'ari a asuvu a de n agisani a da a ka pana ko ndya wa,¹² adama

‘A uwene n a'eshi a ka wene ta, shegai a ka reve ili i'ya a wenei wa. A upana kpam a ka pana ta, shegai a ka reve wa, ka wa a ka yiralakpa ta Kashila ka cimbusuka le unyushi u le.’”¹³ ◇

Yesu wutukpai kalen ka agisani ki

(Matiyu 13:18-23; Luka 8:11-15)

¹³ Yesu wece le, “I reve agisani a naha yi wa, nida ya yansa i reve agisani a roku? ¹⁴ Kacimbi ka nala ki ukuna u Kashila u da u wacangusi. ¹⁵ Ama roku tyoku u icun i'ya i'ari a ure a asu u da a cei ukuna vi da a'ari. N upana u le, aku Kanangasi^{§§} ka bidyai ukuna u da a cei a asuvu a le yi. ¹⁶ Aza roku tyoku u icun i'ya i rukpai a asu u atali da a'ari. N upana ukuna vi a wushai u da n ipeli. ¹⁷ Shegai u uwa asuvu a le wa, kpam a barakpa wa. An a'ayin a upana u ikyamba n a mavura adama a ukuna vi a rawai, a laza a rukpai. ¹⁸ Ama roku tani tyoku u icun i'ya a wacangusi asu u awana da a'ari. Ama a na yi alya aza da a panai ukuna vi. ¹⁹ Shegai kadambula ka uma n uciga u udukuyan n maluwa ma ili i'ya i buwai ma gbagbalai ukuna vi a kpada unaka mmuku. ²⁰ Aza da a buwai tyoku u icun i'ya a wacangusi a iyamba i shinga da a'ari. A panai ukuna vi, a wushai u da, aku a nakai mmuku. Aza roku a nakai kamankupa kamankupa, aza roku kpam amangatatsu amangatatsu, aza roku tani amangatawun amangatawun.”

§§4:15 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

◇4:12 Isha. 6:9-10.

Macikalu ukimbi n kabelu

(Luka 8:16-18)

²¹ Yesu lyai kapala, u wece le, “Vuma wā la u tabai u sapa macikalu, aku u kimbai ma n kabelu ko u ukai a kere ka ivamkpatsu? A kashamkpatsu ka ne ka wa zuwa ma wa?” ²² Ko ndya baci a sokongi a ka wutukpa tā i'ya a kateshe, kpam ko ndya baci a kimbai a ka kukpa tā i'ya. ²³ Adama a nala uza da baci wari n atsuvu a upana, u pana.”

²⁴ U tonuko le kpam, “Kiranai n ili i'ya i panai. Cibai, kakundatsu ka i kundunki ama ili, ka dem Kashila ka kundunku da ili, hal she u pasaka. ²⁵ Aza da baci a'ari n ili, alya a ka naka. Aza da baci bawu a'ari n ili, i kenu i'ya a'ari n i'ya vi, a ka wusa le ta i'ya.”

Agisani a icun i'ya ya gbonguro

²⁶ Yesu lyai kapala u danai, “Naha da tsugono tsu Kashila tsari. Vuma roku da u cei icun a kashina. ²⁷ U vaki u 'yangai kaara n kayin, gba n nala icun yi i'ari uwuta n i gbonguri, u reve tyoku da ya gbonguro wa. ²⁸ Iyamba yi n kaci ka ne i zuwai ilya yi i gbonguroi, aku i naka mmuku. I gitai n asungu, aku aratu aku mmuku pini aratu yi. ²⁹ An ilya yi i kuwai u kapai i'ya, kpaci a'ayin a ukapa a rawa de.”

Agisani a ucun u musta

(Matiyu 13:31-34; Luka 13:18-19)

³⁰ Yesu wece le, “Nifa tsa dana tsugono tsu Kashila tsari? Agisani a eni a da tsa yan tsu ratsanaka tyoku da tsari? ³¹ Tyoku ucun u musta da tsari, ucun u kenu gbende u da a tsu ce a iyamba. ³² A ce baci u da u tsu gbonguro ta u lai gba iceshi. U yain nsabu n pige n pige a asu u da nnu n tsu rukpa pini a kulu ku ne.”

³³ N agisani ushani icun i na da Yesu tsu tonusuko ama akani a ne tyoku da a ka reve. ³⁴ U tsu dansa n ele u bawu

agisani wa, shegai u woko baci n atoni a ne koshi, aku u wutumkpa le a da a kateshe.

Yesu vakunki abali

(Matiyu 8:23-27; Luka 8:22-25)

³⁵ Kain ki n kuvuli, Yesu n atoni a ne pini a ikengi i Kushiva ku Galili ki, u tonuko le, “Tsu pasamgbana tsu gonoi upashi u nife.” ³⁶ Atoni a ne a uwai a kpatsu ku wari, a asakai kakuma ka ama, a lazai n eyi. A'atsu a roku a tono le. ³⁷ A barakpa wa, uwule u ucira u lapanai, aku abali a ka gbadu kpatsu ki, hal ka ciga ushumbugu. ³⁸ Yesu wari a kucina ku kpatsu nvain n kaci ka ne a ili i utadanku kaci wa lavuta. Atoni a ne a 'yangasa yi, a danai, “Kawenishiki, tsa shumbugu de, vu dambula wa?”

³⁹ Yesu 'yangai u baranai uwule vi, “Shamgba!” U tonukoi kpam abali yi, “Shamgba shiriri!” Uwule vi u vaki, aku a asu vi u wokoi shiriri.

⁴⁰ Aku u tonukoi atoni a ne yi, “Ndyai zuwai i giruwai? Hal n ara i pityanangu wa?”

⁴¹ Uwonvo u kana le cika, aku a gitai uwecembene, “Ucun u vuma u eni u da u na vi? Hal uwule n abali dem a ka panaka yi.”

Yesu tanaasai uza u ityoni i cingi

(Matiyu 8:28-34; Luka 8:26-39)

5 Yesu n atoni a ne a rawai a upashi u Kushiva ku Galili u uyamba u Garasa. ² An Yesu wuta a kpatsu, vuma u ityoni i cingi u wuta a asu u asaun kotsu u cina yi. ³ Asu u asaun u da u tsu ronguso. Kpam ko uza wa fuda wa sira yi wa, ko n ikani. ⁴ Kpaci a so yi ta usirasa akere n a'ene, shegai u kidasai ikani yi u kodusoi irim i'ya i'ari a'ene a ne, kpam ko uza wa wa n ucira u da wa goso yi wa. ⁵ Kaara n kayin nte wa genge pini a asu u asaun vi n kagalala, aku u rongo isali n u kaarasi ikyamba i ne n atali.

⁶Eyi a m̄bari, an u wenei Yesu u sumai u ba u kuḍangi a kapala ka ne. ⁷⁻⁸Aku Yesu tonuko yi, “Wut̄ai pini a asu u vuma vi, ityoni i cingi.” Vuma vi u salai cika, “Yesu, Maku ma Kashil̄a ka pige, ndya va ciga na mpa? Tsina n Kashil̄a an va kpaḍa mu uyan mavura.”

⁹Pini nala, Yesu wece yi, “Ndyā kala ka vunu?” U danai, “Kala ka va ka Katam, kpaci ts̄a t̄a ushani.” ¹⁰U foloi Yesu cika kotsu u loko le pini a uyamba vi wa.

¹¹Ushiga u mburusunu u ḍa pini wa lina a kagalal̄a ka masasa ma m̄ari evu n a asu vi. ¹²Ityoni i cingi yi i foloi Yesu, “As̄aka tsu tsu bana a asu u mburusunu, kpam vu as̄aka tsu tsu uwa le.” ¹³U wushunku le, aku a wut̄ai a ba a uwai a asuvu a mburusunu. Ushiga vi, evu na mburusunu azu a re (2,000) ḍa. A wuranai she a kushiv̄a a uwai pini a shumbugi.

¹⁴Aza ḍa a ka lin̄aka mburusunu mi a sumai a ba danai a ilyuci n une. Aku ama a wut̄ai a wene ili i'ya i git̄ai. ¹⁵An a tuw̄ai ara Yesu a wenei vuma ḍa w̄ari n katam ka ityoni i cingi, ndishi n aminya kpam n ugboji u ne, aku uwonvo u kana le. ¹⁶Aza ḍa a wenei ukuna vi, a tonukoi ama ili i'ya i git̄ai n vuma ḍa w̄ari n ityoni i cingi na mburusunu mi dem. ¹⁷Aku a foloi Yesu u as̄aka uyamba vi.

¹⁸An Yesu wa uwa a kpatsu uza ḍa w̄ari n ityoni i cingi caupa vi u foloi kotsu u toni yi. ¹⁹Yesu as̄aka yi u toni yi wa, shegai u tonuko yi, “Bana a kuwa asu u ama a vunu vu tonuko le tyoku ḍa Asheku a yanka vu, n tyoku ḍa u pana vu asuvayali.” ²⁰Vuma vi u kyawunsai gb̄a uyamba u Dikafoli, n u tonusuko le ili i'ya Yesu yanka yi. Aza ḍa a panai vi gb̄a a yan t̄a majiyan.

Jayiru banai ara Yesu

(Matiyu 9:18-26; Luka 8:40-56)

²¹An Yesu doki u pasamgbanai a kushiv̄a ki a kpatsu u gonoi upashi u nide, kakum̄a ka ama ka ḥolomgbonoi ka kyawan yi eyi pini a asu u kushiv̄a vi. ²²Uza u te a asuvu a azapige a ka-gata ka Kashil̄a uza u kala Jayiru u tuw̄ai pini. N u wene Yesu, u kuḍangi a kapala ka ne. ²³U folo yi cika u ḍa, “Maku ma va makere ma pini a un̄a u ukpa, kana asuvu vu tuw̄a vu sawa yi kotsu u t̄ana u yain uma.”

²⁴Yesu tono yi, kakum̄a ka ama ushani ka tono yi n ka gbaḥaryangu yi.

Uka u ḍa u sawai Yesu kunya

²⁵Uka ḍa pini uza ḍa wa pana ikyamba cika a asu u ulal̄a u mpasa hal ayen kupa n a re. ²⁶U pana t̄a ikyamba cika a kukere ku aza a agum̄a kpam u wunai gb̄a ili i'ya w̄ari n i'ya. Da wa yan yi shana, mabal̄a mi she kapala ka m̄ari ulya. ²⁷An u panai ukuna u Yesu, u banai a kucina ku ne a asuvu a kakum̄a ki, aku u sawa yi kunya. ²⁸Kpaci u yawunsa t̄a a katakasuvu ka ne, “N sawa baci kunya ku ne koshi ma t̄ana t̄a.” ²⁹Kute-kute ulal̄a u mpasa u ne u shamgbai kpam u panai a asuvu a ikyamba i ne u t̄ana, ḍa u wunvugai n upana u ikyamba.

³⁰Aku Yesu lazai u revei an ucira u wut̄ai a asuvu a ikyamba i ne. U kpatalai a asuvu a kakum̄a ki, u danai, “Ya sawai kunya ku va?” ³¹Atoni a ne a wushuki, a danai, “Vu wenei dem kakum̄a ka gbaḥaryangu vu, aku vu dana ya sawa vu?”

³²Shegai Yesu lyai kapala n uwebel-ishe ko wa wene uza ḍa u yain nala vi. ³³Uka vi an u revei ili i'ya i git̄ai n eyi, u wut̄ai u kuḍangi a kapala ka ne, n uwonvo n u jeki ikyamba. Aku u tonuko yi gb̄a ili i'ya i git̄ai. ³⁴U tonuko yi, “Maku ma va, upityanangu u vunu u

tanasa vu de. Wala ili vunu, kpm up-
ana u ikyamba u nala vi u pecembene
n avu.”

Yesu 'yangasai maku ma Jayiru a ukpa

³⁵ An Yesu wari a kadyanshi, ama roku
a wutai a kuwa ku Jayiru, uzapige u
kagata ka Kashila. A danai, “Maku ma
vunu ma kuwa de. Ugan kpm vu damg-
barasa kawenishiki ki wa?”

³⁶ Yesu dambula gbam n ili i'ya a ka
tono wa, u tonuko uzapige vi, “Pana
uwonvo wa, avu gai pityanangu.”

³⁷ U asaka ko uza u toni yi wa, she
Bituru, n Yakubu n utoku u ne Yahaya.
³⁸ An a rawai a kuwa ku uzapige ki, Yesu
panai ama a'ari kakan, a'ari kushen n
isali cika. ³⁹ U uwai a asuvu, u wece le,
“Ndyi a tukoi kakan n isali naha? Makere
mi ma kuwa wa, alavu a da yi.” ⁴⁰ Shegai
a doso yi idyoshi i magari.

Pini nala, u wutukpa le gba le, u bidyai
tata na mma makere vi n atoni a ne a
da a'ari n eyi, a uwai ubana a asu u da
makere mi mari. ⁴¹ U kana kukere ku
makere ki u tonuko yi n kaletsu ka ne,
“Talita kumi.” (“Maku ma makere, n da
vu 'yanga.”) ⁴² Kute-kute makere mi ma
'yangai ma gitai nwalu, kpaci ayen a ne
kupa n a re da. N uwene naha aku a yain
majiyani cika. ⁴³ U barana le, kotsu uza u
reve ukuna vi wa, aku u tonuko le a nei
makere mi ilikulya u lyai.

Unamba u tsupige u matsumate

(Matiyu 13:53-58; Luka 4:16-30)

6 Yesu n atoni a ne a asakai a asu vi
a lazai ubana a ilyuci i ne Nazara.
² An Ashibi a yain u gitai uwenishike a
kagata ka Kashila. Ama ushani a panaka
yi aku a yain majiyani. A danai, “Nte
vuma u naha tsarai ili i na gba? Ucun u

kakiri ka eni ka a naka yi naha? Webelei
ukunosavu† u da a'ari a uyansa a akere
a ne! ³ Kashei ka nala ka naha vi wa,
maku ma Meri. Atoku a ne kpm alya an
Yakubu, n Isuhu, n Yahuza, n Simo wa?
Ataku a ne a da naha kabolo n atsu vi
wa?” Adama a nala a 'yuwan yi.

⁴ U tonuko le, “Matsumate ma tsu
namba tsupige wa, she a ilyuci i ne, n
asu u ama a ne, n asuvu a kuwa ku ne.”
⁵ U fuda u yan ukunosavu wa, shegai u
tsarai u sawusai aza a mbala kenu u ta-
nasa le. ⁶ U yain majiyani cika, adama a
ukpada u upityanangu u le.

Yesu suki Kupanamere

(Matiyu 10:5-15; Luka 9:1-6)

Yesu kyawain une, n u wenishiki ama.
⁷ U isai asuki Kupanamere* vi u suku le
ama a re ama a re, u naka le ucira a kaci
ka ityoni i cingi.

⁸ U tonuko le, “Kotsu i bidya ili adama
a nwalu mi wa, she kalangu koshi. Kotsu
i bidya ilikulya, ko kasan, ko kpm
ikebe a ijubu i de wa. ⁹ I uka akpata a
a'ene, shegai kotsu i uka ntogo n re wa.
¹⁰ Kuwa ka baci dem i uwai, rongoi pini
she kain ka ya asaka ilyuci yi. ¹¹ Gba ko
nte baci a 'yuwan da ko a kpada da up-
anaka, ya wuta baci, i kapatsa kabuta ka
a'ene a de, adama a iryoci a mere ma le
an i wutai uwule u le.”

¹² A wutai a ba a yankai ama kufari ki,
a kpatala a gono a asu u Kashila a asaka
tsicingi tsu le. ¹³ A wutukpusai ityoni i
cingi ushani, a sugburukai aza a mbala
ushani manivi kpm a tanasa le.

Ukpa u Yahaya Kalyubugi

(Matiyu 14:1-12; Luka 9:7-9)

¹⁴ Hiridu magono u panai kadyanshi
ka Yesu, kpaci kala ka ne ka tambura ta
ko nte wa. Aza roku a ka dansa Yahaya

*6:7 A asuvu a atoni a ne gba, aza roku a da pini kupa n ama a re aza da a'ari evu
n eyi cika, alya dem u isai “asuki.”

kalyubugi aya u 'yangai a ukpa, ili i'ya i zuwai wa yansa ukunosavu da la vi.

¹⁵ Aza roku a danai, "Iliya da." Aza roku tani a danai, "Matsumate ma yavu ntsumate n cau."

¹⁶ Shegai an Hiridu panai nala, u danai, "Yahaya vuma da n kidai kaci u 'yanga de a ukpa!" ¹⁷ Kpaci aya u zuwai a kana yi, aku u zuwai a sira yi, a uka yi a kuwa ku a'ali. Yan da u yain nala adama a Hiridiya uka u vangu u ne Fil-ibu, u da u zuwai. ¹⁸ An Yahaya tonuko yi, "U gan vu zuwa uka u vangu u vunu wa."

¹⁹ Hiridiya tani u kana Yahaya a katsuma, hal wa ciga u wuna yi, shegai u reve tyoku da wa yan wa. ²⁰ Hiridu wa pana ta uwonvo u Yahaya, an u revei vuma u maci da kpam uza u uwulukpi, da i zuwai wa kirana n eyi. U tsu dambula ta cika wa pana baci Yahaya, shegai ko n nala u tsu ciga ta u pana yi.

²¹ A makorishi, Hiridiya tuwai u gawunkai. An kain ka ilimaci ka Hiridu ka kyawain, u libanai ngono m iyamba, n azapige a asoje, n azapige a Galili abiki yi. ²² An makere ma Hiridiya ma uwai ma jei, Hiridu n amoci a ne a panai kayanyan. Pini nala, magono ma tonukoi makere mi, "Folo mu gba ili i'ya va ciga, ma naka vu ta i'ya." ²³ U tsinai u danai, "Ko ndya baci vu wecikei ma naka vu ta, ko kabon ka tsugono tsu va tsa baci."

²⁴ U wutai u ba u wecei mma u ne, "Ndya ma folo?"

Mma u ne danai, "Kaci ka Yahaya kalyubugi."

²⁵ Kute-kute u uwai asu u magono n maloko u danai, "Ma ciga ta vu naka mu gogo-na-na kaci ka Yahaya kalyubugi a mabaluwa."

²⁶ Asuvu a magono a namgbai cika, shegai adama a utsina u da u tsinai a kapala ka amoci a da a'ari pini vi, wa ciga u bishinka yi wa. ²⁷ Kute-kute u zuwai kazoli ka ne ka bana a kuwa ku a'ali u ba u kida kaci ka Yahaya ki. Vuma vi u ba u kida yi kaci ki. ²⁸ U tukoi ka a mabaluwa u naka makere mi, makere mi ma bankai mma u ne.

²⁹ An atoni a Yahaya a panai nala, a ba bidyai ikymba yi a cidangi.

Yesu lyatangi ama azu a tawun

(*Matiyu 14:13-21; Luka 9:10-17; Yahaya 6:1-14*)

³⁰ Asuki a Yesu yi a gonoi ara ne, a tonuko yi gba ili i'ya a yain n i'ya a wenishikei. ³¹ An u wokoi ama a yan le ushani, hal Yesu n asuki a ne a tsara kabala ka a ka lya ilikulya wa. Pini nala, u tonuko le, "Tuwai tsu banai a asu u da bawu uza wari tsara i wunvugusa." ³² Aku a lazai utyoku u le a asuvu a kpatsu ubana a asu u da bawu uza wari.

³³ Ama da a wene le n a lazi vi a reve le, aku a wutai gba a ilyuci a walai n ilyadi a lasa le urawa. ³⁴ N ucipa u Yesu a kpatsu u wenei kakuma ka ama, a yanka yi iyali, kpaci tyoku u ncon n da bawu mari n kaliniki da a'ari. U gita le uwenishike ili ushani.

³⁵ An kaara ka yain evu n urukpa, atoni a ne a banai ara ne, a tonuko yi, "Asu u na da na wa n uza wa, kpam kaara ka na ka yan de evu n urukpa. ³⁶ Tutsuku le ubana ashina n une une i'ya i'ari evu evu a ba a tsilaka kaci ka le ilikulya."

³⁷ U wushunku le, "Eda ne le ilikulya a lyai wawa."

Aku a tonuko yi, "Ciga da va ciga tsu ba tsu bidya ikebe i manyan ma uwoto

kullā† tsu tsilāka ilikulya tsu nākā le a lyai?”

³⁸ U wece le, “Iburodi i yain i'ya i'ari n i'ya? Walai i ba i kondo.”

An a ba a kondoi, a danai, “I tawun i'ya n adan a re.”

³⁹ Aku u tonuko le a zuwa ama yi dusukusu abolo abolo a zuba u mete ma taku. ⁴⁰ Ama yi a dusuki n a tonomgboni, aza roku amangatawun-amangatawun, aza roku amangarenkupa-amangarenkupa. ⁴¹ An u bidyai iburodi i tawun n adan a re yi, u gadigbai kaci ka ne a zuba, u cikpai Kashila. Pini nala, u jibamgbanasai i'ya n u naki atoni a ne a nakasa ama, kpam u pecike le dem adan yi. ⁴² Gba le a lyai hal a cuwai. ⁴³ Aku atoni yi a cirangi abuwu a iburodi n adan yi hal mbana kupa na n re. ⁴⁴ Asuvu a ama da a takumai iburodi yi, a'ali ama azu a tawun (5,000) a da.

Yesu walai a zuba u mini

(*Matiyu 14:22-33; Yahaya 6:15-21*)

⁴⁵ A barakpa wa, aku Yesu tonukoi atoni a ne a uwa a kpatsu a lasa yi upasamgbana ubana a Besaida, hal n u wacinsi kakuma ki. ⁴⁶ An u wacinsa le, u banai a masasa kotsu u yain kvasu.

⁴⁷ An kuvuli ku yain, kpatsu kari a mere ma kushiva, Yesu wari a kagida utyoku u ne. ⁴⁸ An u wene le a'ari umodono n uwantika kpatsu, kpaci uwule u 'yangasaka le. N kpasani cika, u tuwai ara le wa wala a zuba u mini ma kushiva. U yain yavu wa wura le. ⁴⁹ Shegai an a wene yi wa tuwa a zuba u mini, a bidyai ko kafofu ka, a salai. ⁵⁰ Gba uwonvo u kana le an a wene yi vi.

Kute-kute, u yanka le kadyanshi, u danai, “Gbamai asuvu, ko ili i'a la wa,

mpa. Panai uwonvo wa.” ⁵¹ Aku u uwai a kpatsu ku a'ari vi, pini nala, uwule vi u vaki. Atoni yi a yan ta majiyan, ⁵² kpaci a reve kalen ka burodi ki wa, an atakasu suvu a le a gbmam.

Yesu tanasai ama a Janisara

(*Matiyu 14:34-36*)

⁵³ An a pasamgbana i rawai a Janisara, a sirai kpatsu ki a una u mini. ⁵⁴ N uwuta u le a kpatsu ama a laza a reve yi. ⁵⁵ A kotsoi gba kabon ki n ilyadi, a cangasai gba aza a mbala nvain a ajiba a le ubana a asu u da baci dem a panai wari.

⁵⁶ Gba ko nte baci u banai ilyuci ko a une, she a vakunku aza a mbala a kuden, aku a folo yi u asaka a sawa ko una u kunya ku ne. Aza da a sawa yi a tana ta.

Agadu a nkoshi n cau

(*Matiyu 15:1-9*)

7 Afarishi n awenishiki a Mele a roku a da a wutai a Urishelima, a bolomgbonoi ara Yesu. ² A wenei atoni a ne a roku a ka lya ilikulya bawu a sawai akere a le tyoku da u gain.

³ (Kpaci Afarishi n aza a Yahuda a tsu lya ilikulya bawu a sawai akere a le wa, adama a utono u agadu a nkoshi n cau n le. ⁴ A wuta baci a kuden, a tsu lya ilikulya wa, she a bacangusu ve kaci ka le. Agadu a roku a da pini ushani a da a ka kirana n a da, tyoku u uza u nko, na njuju, n adele a irim.)

⁵ Afarishi n awenishiki a Mele a wece yi, “Ndya i zuwai bawu atoni a vunu a ka tono agadu a nkoshi n cau, aku a tsu rongo ulya ilikulya bawu a sawai akere a le tyoku da u gain?”

⁶ U wushunku le, “Dere da Ishaya matsumate u danai a kaci ka de, ‘Eda aza a maci a kaban!’ Tyoku da wari ukorongi,

†6:37 Akorongi a cau a cau a kagita a korongu ta “ikebe i azurufa 200.” Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Ubanga.

'Ama na yi n unā u dā a ka nāka mu tsupige koshi, shegai a atakasuvu a yan de mbari na mpa.

⁷ Ugbashika u dā a ka gbashika mu vi u gbani u dā, kpaci mele ma a ka wenishike udani u vuma u dā.”[◇]

⁸ Yesu danai, “I varangi udani u Kashila, aku ya tono uwenishike u ama.”

⁹ Aku u tonuko le, “Mayun, i reve tā uvarangu udani u Kashila adama i toni agadu a de!¹⁰ Kpaci Musa dana tā, ‘Nāka tata nā mma u vunu tsupige; kpam uza dā baci dem u wishai tata u ne ko mma u ne, a ka wuna yi tā.’^{◇11} Shegai i tsu wenishike tā ama a de naha, vuma wa fuda tā u bidya ikebe i'ya i gain u banga tata u ne nā mma u ne, aku u tonuko le ikebe i na yi Korba[‡] dā; (wata, kune ubana asu u Kashila).¹² I buwa yi kpam u'asaka u nāka tata u ne ko mma u ne ili i roku wa.¹³ N ucuu u uwenishike u na vi u dā i tsu wuna udani u Kashila. Kpam ili i'ya pini icun i na yi ushani i'ya i tsu yansa.”

Ili i'ya i tsu nangasa vuma

(Matiyu 15:10-20)

¹⁴ U doku u isaī ama, u tonuko le, “Panaka numu gbā de kpam i reve.¹⁵ Ili i'ā la a kateshe i'ya ya uwa a asuvu a ikyamba i vuma i nangasa yi wa, she ili i'ya ya wuta a asuvu a ne i'ya ya nangasa yi.¹⁶ [Uza dā baci wari n atsuvu a upana, u pana.]”^f

¹⁷ An u pecenei n kabolo ki, u uwai a kuwa. Atoni a ne a wece yi kalen ka

agisani ki.¹⁸ U tonuko le, “I'ā n ubidya u ukuna wa? Ili i'ā la a kateshe ya uwa vuma i nangasa yi wa vi.¹⁹ Kpaci i bana a asuvu a katakasuvu ka ne wa, shegai a katsuma ka i banai, aku i wuta yi.” Nala Yesu gonukoi gbā ilikulya i woko ili i ulya.

²⁰ U danai kpam, “Ili i'ya i tsu wuta a katakasuvu ka uza i'ya i tsu nangasa yi.²¹ Kpaci a katakasuvu ka ukuna u cingi u tsu wuta, tyoku uyawunsa u cingi, n tsishankala, n uboki. Ka tsu tuko tā dem ukuna u mawunuka, nā nvain n aka kabarikete.²² Kurura n tsicingi dem nte a tsu wuta pini. Katakasuvu ka tsu zuwa tā dem ulapanasa n ukuna u cingi. Malyon dem n kunangasu, n aradi n utengeshi a tsu wuta dem pini.²³ Gbā ili i cingi i na yi asuvu a dā i tsu wuta, kpam i tsu nangasa tā vuma.”

Upityanangu u uka dā wari Kawulawa

(Matiyu 15:21-28)

²⁴ Pini nala, Yesu 'yangai u banai evu n Taya n Sida. U uwai a kuwa ku roku, kpam wa ciga ko uza u reve wa, shegai wari ukpawan wa.²⁵ Kute-kute uka roku, uza dā makere ma ne wari n ityoni i cingi, u panai ukuna u ne, u tuwai u kudangi a kapala ka ne.²⁶ Uka vi Kawulawa† ka, kagali ka ne kpam Kasurofiniki ka. U foloi Yesu wutukpa maku ma ne mi ityoni yi.²⁷ Yesu tonuko yi, “Asaka ve mmuku n cuwa. Kpaci ugan a varanku nshe ilikulya yi mmuku wa.”

[‡]7:11 Korba agadu a dā a dā ama a tsu wenike ikebe i le i ushani tyoku u kune adama a manyan ma Kashila. Nala zuwa le tā a wokoi faa a asu u manyan ma le ma uyanka ikebe i le manyan a kirana nā nkoshi n le; shegai a unā u dā a ka nāka i'ya Kashila, aku a gonoi a zuwai i'ya adama a manyan ma kaci ma le.

^f7:16 Akorongi a cau ushani aza dā a purai a tagarada u Marku a kalatsa tā makpanda ma 16.

[◇]7:7 Isha. 29:13. [◇]7:10 Uwt. 20:12; U.Ml. 5:16; Uwt. 21:17; Adkp. 20:9.

²⁸ Shegai u wushunki yi, “Eye nala Asheku, shegai nshe n tsu lya ta agashi a mmuku.”

²⁹ Aku u tonuko yi, “Adama a kadyan-shi ka vunu, gono a kuwa. Itoni yi i pecemgbene de n maku ma vunu.”

³⁰ U gonoi a kuwa u cinai maku mi nvain. Itoni yi i wuta de a asuvu a ne mayun.

Yesu tanasai kabebe

³¹ Yesu asakai kaƙon ka Taya, u tonoi a ilyuci i Sida u banai a Kushiva ku Galili ku uyamba u Dikafoli. ³² Ama roku a tuko yi kabebe kpam kagulani ka dem, aku a folo yi u tafanku yi akere. ³³ U bidya yi a banai kapashi ka te dangi n kakuma ki, aku u ukai ajubu a ne a atsuvu a vuma yi, u cikpai atatsa, aku u sawai kpam kaletsu ka vuma ki. ³⁴ U gadigbai kaci ka ne a zuba, u tsukpai kuvi ku pige, aku u tonukoi vuma vi, “Ifata!” (Wata, “Kukpa!”)

³⁵ Kute-kute atsuvu a ne a kukpai, a su-rukpa yi ili i'ya i sira yi kaletsu, u ka-na'i kadyan-shi mai. ³⁶ Aku Yesu barana le kotsu a tonuko uza ukuna vi wa, she-gai uƙarana vi u wokoi yavu kakana da u kakana le a ba a dansa kadyan-shi ki. ³⁷ Gba aza da a panai nala, a yain ma-jiyan cika. A danai, “Ko ndya wa u yan ta i'ya mai! Hal n kagulani ka u zuwai ka panai, kabebe kpam ka yain kadyan-shi.”

Yesu lyatangi ama azu a nishi

(Matiyu 15:32-39)

8 A'ayin a nala yi, an kakuma ka doki ka bolomgbonoi, a'a tani n ilikulya wa. Aku Yesu isa'i atoni a ne, u tonuko le, ² “Ma pana ta asuvayali i kakuma ka na ki, kpaci a'ayin a le a tatsu a da pa vi kabolo na mpa bawu ilikulya. ³ N wacinsa le baci a gono a kuwa n kam-bulu, a ka kpaɗa ta a ure, aza roku tani a mbari n da a wutai.”

⁴ Aku atoni a ne a danai, “Nte vuma wa tsara ilikulya i'ya wa lyatangu ama a na a kakamba ka na?”

⁵ U wece le, “Iburodi i yain i'ya i'ari n i'ya?”

A danai, “I shindere i'ya.”

⁶ Aku u zuwai kakuma ki ka dusuki a iyamba. An u bidyai iburodi yi, u cik-pai Kashila, u jibamgbanasai n u nakasi atoni a ne a bansaka le, a bansaka le tani. ⁷ A'a ta tani n adan a shawu kenu. An u cikpai Kashila, u zuwai a bansaka le a da dem. ⁸ A lyai, a cuwai hal atoni yi a purai abuwi a iburodi yi mbana n shindere. ⁹ Ama yi tani a ka rawa ta evu n azu a nishi. Aku u wacinsa le. ¹⁰ Kute-kute u uwai a kpatsu n atoni a ne a banai uyamba u Dalmanuta.

Afarishi a wecikei iryoci

(Matiyu 16:1-4; Luka 12:54-56)

¹¹ Afarishi a tuwai a gitai uwecishe Yesu kotsu a kondo yi, a da u wenike le iryoci i zuba. ¹² U tsukpai kuvi ku pige, u danai, “Nɗya i zuwai ama a gogo-na a lai uciga uwene iryoci? N tonuko da, iryoci i'a la a ka wenike ama a gogo-na wa.”

¹³ Pini nala, u doku u uwai a kpatsu u pasai upashi u nide u asaka le.

Kiranai n yisti u Afarishi

(Matiyu 16:5-12)

¹⁴ Atoni a Yesu a cifa a bidya burodi wa, she u te u da a'ari n u da a kpatsu ki. ¹⁵ U rono le atsuvu u danai, “I kirana n yisti u Afarishi n u Hiridu.”

¹⁶ A yamgbana'i kadyan-shi utyoku u le, “An bawu tsari n burodi da u zuwai u danai nala.”

¹⁷ An Yesu revei nala aku u tonuko le, “Nɗya i zuwai i'ari a kadyan-shi i'ari n burodi wa? Dana hal n ara i wene wa, kpam i reve wa? Atakasuvu a de ugbami u de da a'ari?” ¹⁸ Eɗa la n a'eshi, ya wene wa da? I'a ta n atsuvu, ya pana wa da?

Kpam i tsu ciba wa da? ¹⁹ An n jibamgbanasakai ama azu a tawun iburodi i tawun, mbana n yain n da i cirangi tipi tipi n abuwi a iburodi?"

A danai, "Kupa na n re."

²⁰ "Iburodi i shindere i'ya tani n jibamgbanasakai ama azu a nishi tani, mbana tipi tipi n yain n da i tasai n abuwi a iburodi?"

A danai, "N shindere."

²¹ Aku u wece le, "Hal n gogo-na i reve wa da?"

Utanasā u karumbā a Besaida

²² A rawai a ilyuci i Besaida. Ama roku a tukoi Yesu karumbā, a folo yi u sawa yi. ²³ U kanai kukere ku karumbā ki, u banka yi a uroto u ilyuci. U cikpai atatsa a a'eshi a karumbā yi, u taɗanki yi akere, aku u wece yi, "Fuɗa vu wene ili?"

²⁴ Karumbā ki ka gaɗigbai kaci u danai, "Ma wundya ta ama, shegai tyoku u ndanga u da ma wundya le a ka tamba."

²⁵ Aku u doki u taɗanki yi akere a a'eshi a ne. A'eshi yi a kukpai u tanai, u wenei ko ndya wa mai. ²⁶ Yesu tonuko yi, "Wala vu gono a kuwa, kotsu vu uwa a une wa."

Kadyanshi ka Bituru a kaci ka Yesu

(*Matiyu 16:13-20; Luka 9:18-21*)

²⁷ Yesu n atoni a ne a 'yangai a uwusai a une une u ilyuci i Kasariya Filibi. A ure u wecei atoni a ne, "Ya ama a ka dansa mari?"

²⁸ A tonuko yi, "Aza roku a danai ada Yahaya Kalyubugi, aza roku tani Iliya, aza roku tani, uza roku asuvu ntsumate."

²⁹ Aku u wece le, "Eɗa tani ya ya dansa mari?"

Bituru wushunki yi, "Avu Kawauwi ka."

³⁰ Aku u rono le atsuvu kotsu a tonuko uza ukuna u ne wa.

Yesu danai tyoku da wa kuwa

(*Matiyu 16:21-28; Luka 9:22-27*)

³¹ Yesu gitā le uwenishike, "U kana ta Maku ma Vuma ma pana ikyamba cika. Nkoshi n adarakpi a pige n awenishiki a Mele a 'yuwan yi, hal a wuna yi. A'ayin a tatsu a wura baci, aku u 'yanga n uma." ³² U danai kadyanshi ka nala tani a kateshe. Aku Bituru rono yi a ikengi, u gitā yi ubara. ³³ Shegai an Yesu kondono i wenei atoni a ne, u gitai ubara Bituru, "Yan mbari na mpa, Kanangasi![§] Vu yan ukuna u Kashila wa, she u ama."

³⁴ U isai kakuma ki kabolo n atoni a ne, u danai, "Gbā uza da baci wa ciga u tono mu she u 'yuwan kaci ka ne, u canga mawandamgbani ma ne u tono mu. ³⁵ Gbā uza da baci dem wa kirana n uma u ne, wa namba ta u da. Uza da tani baci u nambai uma u ne adama a Kadyanshi ka Shinga ka va, wa wauwa ta u da. ³⁶ Nte kalen ka vuma wa tsara likimba gbā, aku u namba uma u ne? ³⁷ Nɗya kpam vuma wa fuɗa wa naka a unā u uma u ne? ³⁸ Ama a gogo-na aza a unyushi u cingi a da aza da kpatalakai Kashila kucina. Adama a nala, uza da baci dem wa pana uwono u da wa yan kadyanshi ka va a'ayin a na, Maku ma Vuma ma pana ta uwono u ne a'ayin a da baci ma tuwa n tsupige tsu Tata n tsu atsumate a eri."

9 Aku u tonuko le, "Mayun n tonuko da, aza roku a da pini kushani asu naha vi, a ka kuwa wa, she a wene utuwa u tsugono tsu Kashila n ucira."

Uyansaka u Yesu

(*Matiyu 17:1-13; Luka 9:28-36*)

² An a'ayin a teli a wurai, Yesu bidyari Bituru, n Yakubu, n Yahaya, kabolo n

^{§8:33} Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

eyi a banai a masasa ma roku ma ugadi, utyoku u le. Aku u yansaƙai a kapala ka le. ³ Aminya a ne a waramai pun a ka lafa, kazai ka la a likimba ka ka fuda ka zuwa a woko nala wa. ⁴ Aku atoni a ne ama a tatsu yi a wenei Musa n Iliya a tuwai ara Yesu a ka yanka yi kadyan-shi. ⁵ Bituru kukpai unā u tonukoi Yesu, “Kawenishiki, u lobono ta tsari pini na. Asaka tsu yain atani a tatsu, ka te ka vunū, ka te ka Musa ka te kpm ka Iliya.” ⁶ Uwonvo u da u kana le cika, da u nam-bai ili i'ya wa dana.

⁷ Aku kalishi ka roku ka wutai ka kim-ba le. A panai kpm kalagatsu ka wutai pini a kalishi ki ka danai, “Maku ma va ma na vi, uza da ma ciga cika, panaƙa ni.” ⁸ Kute-kute a webelei n maloko, a doku a wene kpm uza wa, Yesu da a wenei koshi kabolo n ele.

⁹ A'ari ugidaƙa a masasa mi, aku Yesu rono le atsuvu u danai, “Kotsu i tonuko uza ili i'ya i wenei vi wa, she a'ayin a da mpa Maku ma Vuma n 'yangai a ukpa.”

¹⁰ A asakai ukuna vi a atakasuvu a le, a ka wecemgbene kalen ka u'yangā a ukpa. ¹¹ A wece yi, “Ndya i zuwai awenishiki a Mele a danai Iliya da wa gitā utuwa?”

¹² Aku u tonuko le, “Mayun da Iliya wa gitā utuwa u lapula ili. Ko n nala ndya i zuwai kadyan-shi ka Kashila ka danai, Maku ma Vuma ma pana ta ikyamba cika, aku a 'yuwan yi? ¹³ N tonuko da, Iliya tuwa de, kpm a yanka yi de gba ili i'ya i yan le tyoku da u luwa le, tyoku da wari ukorongi a tagarada u Kashila.”

A tanasai maku uza u ityoni i cingi i tsubebe

(Matiyu 17:14-21; Luka 9:37-43)

¹⁴ An a gonoi a asu u atoni a Yesu a da buwai vi, a wenei kakuma ka pige ka kyawan le. Awenishiki a Mele a'ari kananamgbani n ele. ¹⁵ N uwene Yesu, kakuma ki gba ka yain majiyan cika, a

bosoi n ilyadi she ara ne, a danasa yi. ¹⁶ U wece le, “Kananamgbani ka iyen ka i'ari a uyan n ele?”

¹⁷ Aku vuma roku a asuvu a kakuma ki u wushunki yi, “Kawenishiki, maku ma va ma n tuko vu, kpaci wa ta n ityoni i cingi i tsubebe. ¹⁸ A'ayin a da baci dem i yuwa yi she i varangi yi a iyamba, unā u ne u rongo kapufu, n u gbori a'anga a ne. Kpm she ugbama ko nte wa. N foloi atoni a vunū a wutukpa yi i'ya, shegai a kpaƙai.”

¹⁹ U wushunku le, “Efa nifa ukpaƙa u upityanangu u de wari! Hal ubana nwere da ma dusuku n afa kahu i wushuku? Kpm hal ubana nwere da ma fuda n kawunku n afa? Tuko numu n eyi.” ²⁰ A tuko yi maku mi.

An ityoni i cingi yi i wene yi, kute-kute i gbashangi maku mi, ikyamba i ne n i jeyi, u rukpai u rongoi uganda, unā u ne wari kapufu. ²¹ Yesu wecei tata u maku vi, “A'ayin a eni a da ili yi i gitā yi?”

U danai, “Tun eyi kenu. ²² I so yi ta uvarangusu a asuvu akina n mini kotsu i wuna yi. Shegai va fuda baci, pana asu-vayali a tsunu vu banga tsu.”

²³ Yesu tonuko yi, “Vu da ma fuda baci? Uza da baci dem u wushuki, a ka yanka yi ta ko ndya wa.”

²⁴ Kute-kute tata u maku vi u 'yangasai kalagatsu, u danai, “N wushuku ta. Banga mu n ukpaƙa u uwushuku u va.”

²⁵ An Yesu wenei kakuma ki kari utuwa n ilyadi a asu vi, u baranai ityoni i cingi yi u tonuko yi, “Avu ityoni i cingi i tsubebe, n tonuko vu pecemgbene n eyi, kotsu vu doku vu uwa yi wa.”

²⁶ Aku ityoni yi i salai, i gbashangi maku mi cika, ikyamba i ne ya je, pini nala i pecemgbenei n eyi. Maku mi ma wokoi yavu kakushe, hal gbam ama ushani a danai, “U kuwa de.” ²⁷ Shegai Yesu kana kukere ku ne u 'yangasa yi, u 'yangai tani n kushani.

²⁸ An Yesu tuwāi u uwai a kuwa, atoni a ne a wece yi ukpawunsi, “Ndyā i zuwai atsu tsu kpāḍāi i'ya uwutukpā?”

²⁹ Aku u tonuko le, “Ucun u nala u tsu wuta wa, she n kvasu.”

Yesu doku u danai ukuna u ukpā u ne
(*Matiyu 17:22-23; Luka 9:43-45*)

³⁰ Pini nala, Yesu n atoni a ne a 'yangai a bātsamgbāṅai a uyamba u Galili, wa ciga tani uza u reve wa. ³¹ Kpaci atoni a ne a ḍa wa wenishike, wa tonusuko le, “A ka neke tā Maku ma Vuma akere a ama a wuna yi. A wuna yi baci, a'ayin a tatsu a wurai, wa 'yanga tā.”

³² Shegai a reve ili i'ya kadyanshi ki ka tono wa, kpam a panai uwonvo u ḍa a ka wece yi.

Ya lai tsupige?

(*Matiyu 18:1-5; Luka 9:46-48*)

³³ A tuwāi a Kafarnahum. An u uwai a kuwa, u wece le, “Kananamgbani ka iyen ka i'ari uyan a ure?”

³⁴ A paḍai bini, kpaci a ure vi a nanamgbana tā ko ya uzapige u le. ³⁵ Aku u dusuki u isai Kupanamere vi, u tonuko le, “Uza ḍa baci dem wa ciga u woko uza u kapala, u kaṅā tā she u woko uza u makorishi a asuvu a ama gbā. Kpam u gbashika ko ya wa.” ³⁶ Aku u bidyai maku ma kenu u zuwa yi a mere ma le, u wobo yi u tonuko le, ³⁷ “Uza ḍa baci dem u wushai maku ma kenu ucun u na adama a kala ka va, mpa u wushai. Uza ḍa kpam u wusha mu, mpa koshi u wushai wa, hal n uza ḍa suku mu ḍa u wushai.”

Ukpāḍā u tsilala n Yesu

(*Luka 9:49-50*)

³⁸ Aku Yahaya tonuko yi, “Kawenishiki, tsu wene tā vuma roku wa wutukpusa ityoni i cingi n kala ka vunu, aku tsu bishinka yi kpaci wā a asuvu a tsunu wa.”

³⁹ Shegai Yesu danai, “Bishinka ni wa. Vuma wā la wa yan ukunosavu n kala ka va, aku u laza kute-kute u dana ukuna u gbani kaci ka va wa.

⁴⁰ “Gbā uza ḍa baci dem bawu wa yan tsilala n atsu, uza u tsunu u ḍa. ⁴¹ Uza ḍa baci dem u ne ḍā mini ma uso a mako adama a ḍa i'ari aza a Kawauwi, n tonuko ḍā, maken mā la wa, wa kpāḍā utsarā katsupi ka malen ma manyan ma ne wa.

Panai uwonvo u uyan unyushi

(*Matiyu 18:6-9; Luka 17:1-2*)

⁴² Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Da vuma roku wa zuwa maku ma te a asuvu a mmuku n kenu n na aza ḍa a pityanangi na mpa u nusa, wa laka tā a sirāka yi katali ka kira ka pige a udyoku u ne, a varangi yi a asuvu a kushiva. ⁴³ Kukere ku vunu ka zuwusa vu baci unyushi, kiḍa ka. Wa laka vu tā shana vu tsarā uma n kukere ku te, n u ḍa va uwa akina n akere a re, akina a ḍa bawu a'ari ucimba. ⁴⁴ [Asu u azun a ḍa a ka takuma a ḍa bawu a ka kuwā, kpam a ka cimbusā akina yi wa.] ⁴⁵ Kune ku vunu ka zuwusa vu baci unyushi, kiḍa ka. Wa laka vu tā shana vu tsarā uma n kune ku te, n u ḍa a ka varangu vu akina n a'ene a vunu a re. ⁴⁶ [Asu u azun a ḍa a ka takuma a ḍa bawu a ka kuwā, kpam a ka cimbusā akina yi wa.] ⁴⁷ Keshi ka vunu ka zuwusa vu baci unyushi, foḍo ka. Wa laka vu tā vu uwa a tsugono tsu Kashila n keshi ka te, n u ḍa a ka varangu vu akina n a'eshi a re. ⁴⁸ Asu u azun a ḍa a ka takuma a ḍa bawu a ka kuwā, kpam a ka cimbusā akina yi wa.

⁴⁹ “N akina a ḍa a ka wulukpe ya dem, tyoku ḍa a tsu wulukpe uḍarākpa na mkpaḍi.

⁵⁰ “Mkpaḍi ili i'ya i shinga, shegai n namgba baci bawu n yankpai kpam, n iyen i'ya a ka yankpasa n ḍa?”

“I rongo tyoku u mkpadi a asuvu a de, i dusuku ndishi n shinga n atoku a de.”

**Uwenishike u Yesu a
kaci ka upece u iyolo**

(Matiyu 19:1-12; Luka 16:18)

10 Yesu 'yangai pini a asu vi, u banai a ubongu u Yahuda a upashi u Agaṭa a Urudu. Aku kakuma ka ama ka doki ka bolomgbonoi a asu u ne, u wenishike le tyoku da u cuwanakai.

² Afarishi a roku a tuwai ara ne a ka ciga a wandi yi, a wece yi, “U gan vuma u asaka uka u ne?”

³ U wushunku le, “Ndy a Musa tonuko da i yain?”

⁴ A danai, “Musa wushuku ta vali wa fuda ta u korongu tagarada u upece iyolo u asaka uka u ne.” [◇]

⁵ Yesu wushunku le, “Adama a uryagbaji u de da i zuwai Musa koronku da mele ma nala mi. ⁶ Shegai a kagita Kashila ka yan le ta vali n uka. ⁷ Adama a nala, vali u asaka tata u ne na mma u ne, u padara n uka u ne. ⁸ Kpam ama a re a le gba a woko ikyamba i te. A buwa kpam ama a re wa, shegai uza u te. ⁹ Adama a nala ili i'ya baci Kashila ka gawain, kotsu vuma u peci i'ya wa.”

¹⁰ An a gonoi a kuwa, atoni a ne a doku a wece yi ukuna u nala vi. ¹¹ U wushunku le, “Uza da baci dem u asakai uka u ne u zuwai u roku, tsishankala tsa wa yan n eyi. ¹² Uka u asaka baci tani vali u ne, aku u banai uza roku iyolo, tsishankala tsa dem wa yan.”

Yesu na mmuku n kenu

(Matiyu 19:13-15; Luka 18:15-17)

¹³ Ama a ka tukuso mmuku n kenu ara Yesu kotsu u sawa le, aku atoni a ne a barana le. ¹⁴ An Yesu wenei nala, u panai upan. U tonuko le, “Asakai mmuku n

kenu-kenu n tuwa ara va, bishinka le wa, kpaci tsugono tsu Kashila tsu icun i le tsa. ¹⁵ Mayun n tonuko da, uza da baci dem bawu u wushai tsugono tsu Kashila tyoku da maku ma kenu ma tsu yan, wa u'uwa tsa wa.” ¹⁶ Aku u wobuso le u tadanku le akere, u zuwusuka le una u shinga.

Kalobo ka utsari

(Matiyu 19:16-30; Luka 18:18-30)

¹⁷ Gita da u gitai nwalu, aku vuma roku u wuranai n ilyadi, u kudangi a kapala ka ne u danai, “Kawenishiki ka shinga, ndya ma yan n tsara uma u da bawu wari n utyoku?”

¹⁸ Yesu wece yi, “Ndy a i zuwai vu isa mu uza u shinga? Uza u shinga wa la wa, she Kashila koshi. ¹⁹ Vu reve ta gai mele mi. Kotsu vu wuna uma u vuma gbani wa. Kotsu vu vaku n uka da bawu wari u vunu wa. Kotsu vu boko wa. Kotsu vu siraka kaban kabetsu wa. Kotsu vu ryafa uza wa. Vu naka tata na mma u vunu tsupige.” [◇]

²⁰ U danai, “Kawenishiki, tun mpa kenu da ma tono ili i nala yi.”

²¹ Yesu webele yi n a'eshi a uciga, u danai, “Ili i te i'ya i buwa vu koshi, ba vu denge gba ili i'ya wari n i'ya, vu banga aza a unambi, tsara vu yain n utsari a zuba. Aku vu tuwa vu tono mu.” ²² N upana kadyanshi ka nala ki, katakasuvu ka ne ka rukpai, aku u lazai n unamgbi u asuvu, kpaci wa ta n utsari cika.

²³ Yesu webelele atoni a ne, u tonuko le, “U wuyana tani n ni, uza u utsari u uwa tsugono tsu Kashila?”

²⁴ Atoni a ne yi a yain majiyan ma kadyanshi ka ne. Aku Yesu doku u tonuko le, “Mmuku n va, u wuyana tani n ni uza u utsari u uwa tsugono tsu Kashila? ²⁵ Wa la ta shana karakuma ka

[◇]10:4 U.Ml. 24:1-4. [◇]10:6 Kag. 1:27; Kag. 5:2; Kag. 12:36; Ishp. 110:1.

[◇]10:8 Kag. 2:24. [◇]10:19 Uwt. 20:12-16; U.Ml. 5:16-20.

wura a kpele ka kujulu n u ɗa uza u ut-sari wa uwa a tsugono tsu Kashila.”

²⁶ Atoni yi a lapulai a yain majiyan cika, aku a ka wecemgbene, “Nala baci ya wa la vi wa tsara iwauwi?”

²⁷ U wundyana le, u danai, “A asu u ama ili i uyan i'ya wa, shegai a asu u Kashila ili dem i uyan i'ya.”

²⁸ Bituru tonuko yi, “Atsu wa tani na, aza ɗa tsu asakai gba ili i tsunu tsu tonu vu?”

²⁹⁻³⁰ U wushuki, “Mayun n tonuko ɗa, uza ɗa baci dem u asakai kuwa n kashina ka ne adama a va n kadyanshi ka va, wa wusha ta ili i'ya i lai i'ya u asakai vi kakuma a'ayin a gogo-na. Wa tsa ta a'uwa amangatawun (100), hal n ashina dem kabolo n mavura. Nala kpam dem uza ɗa baci u asakai atoku n amaku na mma n tata na mmuku n ne adama a va, wa tsa ta amangatawun u atoku n amaku na mma n tata na mmuku kabolo n mavura. Kpam a'ayin a ɗa a ka tuwa wa tsa ta uma u ɗa bawu wari n utyoku. ³¹ Shegai aza ɗa a'ari a kapala ushani a ka woko ta makorishi, aza a makorishi tani a kapala.”

Yesu doku u danai tyoku ɗa wa kuwa
(*Matiyu 20:17-19; Luka 18:31-34*)

³² Yesu n atoni a ne a lyai kelime na nwalu ubana a Urishelima, kpam aya a kapala. Atoni yi a yain majiyan, aza ɗa a ka tonu yi kpam a panai uwonvo. U doku u purai Kupanamere vi paki, u tonuko le ili i'ya ya ba i rukpa a kaci ka ne. ³³ U danai, “Atsa na tsa bana a Urishelima. A ka neke ta Maku ma Vuma a akere adarakpi a pige n awenishiki a Mele. A ka kidaga yi ta uguna u ukpa, aku a neke yi a akere a Awulawa. ³⁴ A ka yanka yi ta majari, a cikpunka yi atatsa, a bawan yi, aku a wuna yi. A'ayin a tatsu a wura baci, aku u 'yanga.”

Ufolu u Yakubu n Yahaya

(*Matiyu 20:20-28*)

³⁵ Aku Yakubu n Yahaya mmuku n Zabidi a tuwai ara Yesu, a danai, “Kawenishiki, tsa ciga ta vu yanka tsu ukuna u roku tsu folo vu baci.”

³⁶ U wece le, “Nda ya ciga n yanka ɗa?”

³⁷ A wushuki, “Kain ka va dusuku a tsugono tsu pige tsu vunu, asaka uza u te u tsunu u dusuku a ulyaki u vunu, uza u ire tani a ugula.”

³⁸ U danai, “I reve ili i'ya ya folo vi wa. Ya fuda ya so mako ma upana ikyamba tyoku ɗa mpa ma tuwa n soi ko a lyubugu ɗa tyoku ɗa a ka lyubugu mu?”

³⁹ A danai, “Tsa fuda ta.”

U tonuko le, “Ya fuda ta ya so mako ma upana ikyamba tyoku ɗa ma so, a lyubugu ɗa tyoku ɗa a ka lyubugu mu. ⁴⁰ Shegai ndishi a ulyaki ko a ugula u va, mpa ma naka wa. U aza ɗa Kashila ka fobusukoi u ɗa.”

⁴¹ An atoni a ne kupa ɗa a buwai a panai nala, a gitai upana upan u Yakubu n Yahaya. ⁴² Yesu isa le gba a asu u te, u danai, “Aza ɗa a revei n tsugono tsu Awulawa, a tsu wenike le ta ucira, kpam ngono n pige n tsu wenike le ta ucira cika. ⁴³ Shegai ara de nala wa, uza ɗa baci dem wa ciga u woko uzapige a mere ma de, u kana ta u woko kagbashi ka de. ⁴⁴ Kpam ko ya baci wa ciga u woko a kapala, u kana ta u woko kagbashi ka ama gba. ⁴⁵ Kpaci Maku ma Vuma ma tuwa adama a ɗa a ka gbashika yi wa, shegai u gbasha, u naka kpam uma u ne katsupi adama a ama ushani.”

Batimawu karumba u wenei

(*Matiyu 20:29-34; Luka 18:35-43*)

⁴⁶ Yesu n atoni a ne a rawai a ilyuci i Jeriko kabolo n kakuma ka ama ushani. An a ka wuta a ilyuci yi, karumba ka

roku ndishi a ikengi i ure wa folo. Kala ka ne ka Batimawu maku ma Timawu. ⁴⁷ An u panai Yesu uza u Nazara da, u gitai isali, “Yesu, maku ma Dawuda, pana asuvayali a va!”

⁴⁸ Ama ushani a barana yi a tonuko yi u pada, shegai u lapulai u salai cika, “Maku ma Dawuda, pana asuvayali a va!”

⁴⁹ Yesu shamgbai, u danai, “Isa ni.” Aku a ba a isa yi, a tonuko yi, “Pana kayanyan! 'Yanga! Wa isa vu.”

⁵⁰ Aku u varangi kunya ku uwambana ku ne, u 'yanga u ucira she ara Yesu.

⁵¹ Yesu wece yi, “Ndy a va ciga n yanka vu?”

U danai, “Kawenishiki, ma ciga n wene asu.”

⁵² Yesu danai, “Wala, upityanangu u vun u tansa vu de.”

Kute-kute u lazai u wenei asu, aku u tonoi Yesu a lazai.

Aza Urishelima a ryabusai Yesu

(*Matiyu 21:1-11; Luka 19:28-40; Yahaya 12:12-19*)

11 An Yesu n atoni a ne a yain evu n Urishelima, n Betafaji, n Batani a asu u Masasa ma Zayitum, u suki atoni a ne a re. ² U tonuko le, “Uwai a une u da wari a kapala ka de nala vi, n u'uwa u de ya wene ta maku ma makparyagi ma bawu a tafai uyuwa usiri. I surukpa ma i tuko. ³ Uza da baci dem u wece da ili i'ya i zuwai ya tatsukpa ma, i tonuko yi, 'Asheku a da a ka ciga ma, kpm wa gonuko ta ma gogo-na.”

⁴ Aku a lazai a ba a cinai maku ma makparyagi mi usiri a uwotsu u kuwa evu n ure. An a ka surukpa ma, ⁵ ama da a'ari pini kushani a asu vi a wece le, “Ndy a i zuwai ya surukpa ma?” ⁶ A

wushunku le tyoku da Yesu tonuko le, aku ama yi a asaka le a lazai.

⁷ An a tuko yi maku ma makparyagi mi, a polusoi aminya a upalaka a le a zuba u ne, aku u yuwai. ⁸ Ama ushani a polusoi aminya a upalaka a le a ure, aza roku tani a polusoi avuku a da a satasai a agbaji. ⁹ Aza a kapala n aza a kucina a rongoi isali n a dansi, “Hosana,** cikpalai Kashila! Kashila ka zuwuka uza da u tuwai n kala ka Magono ma Zuba un u shinga! ¹⁰ Kashila ka zuwuka tsgono tsu tata u tsunu Dawuda tsa tsa tuwa na vi un u shinga! Hosana, cikpalai Kashila!”

¹¹ Aku u uwai a Urishelima u uwai a Kuwa ku Kashila. An u webelishi ko ndya wa, u wenei kaara ka kotsoi, aku u wutai u banai a Batani kabolo n Kupanamere vi.

Yesu yankai madanga ma kapopi un

(*Matiyu 21:18-19*)

¹² An kain ka wansai, a asakai Batani, Yesu panai kambulu. ¹³ An u wenei madanga ma kapopi ma mari n avuku a mbari, u ba u webelei ko ma matsa. An u rawai a asu vi, u wene ili wa she avuku, kpaci a'ayin a ilimaci a kapopi a da wa. ¹⁴ Aku u tonukoi kapopi ki, “Uza wa doku wa lya kpm ilimaci i kapopi ara vun wa.” Kpm atoni a ne a panaka yi ta u danai nala.

Yesu lokoi aza a tsilaga a Kuwa ku Kashila

(*Matiyu 21:12-17; Luka 19:45-48; Yahaya 2:13-22*)

¹⁵ N urawa a Urishelima, Yesu uwai a Kuwa ku Kashila, aku u gitai uloko aza da a ka tsila n a dengi pini. U mutsukpusai iteburu i aza a usavafasa ikebe

**11:9 “Hosana” idyani i'ya ama a tsu danasa uzapige i'ya tsara a naka yi tsupige. Kalen ka ne ka, “Kashila ka wauwa yi!” ko kpm “A cikpala yi.”

◊11:9 Ishp. 118:25-26.

n ikirika i adengi ntambara. ¹⁶ Kpam u asaka uza da u cangai ili i roku u wura pini a ulanga u Kuwa ku Kashila ki wa. ¹⁷ Aku u wenishike le u danai, “A korongu wa, a da ‘A ka isa kuwa ku va kuwa ku kvasu ka ama a iyamba gba wa.’” ¹⁸ Shegai eda i gonukoi ka kaaburu ka aza a magalaka.”

¹⁸ An adarakpi a pige n awenishiki a Mele a panai, a gitai ubolo ure u da a ka wuna yi, kpaci a ka pana ta uwonvo u ne an ama gba a yain majiyan n uwenishike u ne.

¹⁹ An kuvuli ku yain, aku a asakai ilyuci yi.

Uwenishike a kaci ka u'ekpe u kapopi

(Matiyu 21:20-22)

²⁰ An a ka wura n usana, aku a wenei madanga mi ma ekpei hal n alu. ²¹ Bituru cibai, aku u tonukoi Yesu, “Kawenishiki, webele, madanga ma vu yankai unu vi ma ekpe de.”

²² U wushunku le, “Pityanangi n Kashila. ²³ Mayun n tonuko da, vuma da baci dem u tonukoi masasa ma na, ‘Muda ba vu rukpa a kushiva,’ kpam bawu u yain malala a katakasuvu ka ne, shegai a pityanangi ili i'ya u danai, a ka yanka yi ta i'ya. ²⁴ Adama a nala n tonuko da, ili i'ya baci dem i foloi n kvasu, wushuki i tsara i'ya de, kpam ya woko ta i de. ²⁵ A'ayin a da baci dem i shamgbai uyan kvasu, i'a baci n uza da ya pana upan, cimbusuka ni. Tata u de uza da wari a zuba wa cimbusuka da ta dem unyushi u cingi u de. ²⁶ [Shegai i cimbusuka baci ama wa, nala dem Tata u de uza da wari a zuba wa cimbusuka da unyushi u cingi u de wa.]”

Keci a kaci ka ucira u Yesu

(Matiyu 21:23-27; Luka 20:1-8)

²⁷ A doki a gonoi a Urishelima, tyoku da Yesu wari nwalu a asuvu a Kuwa ku Kashila, adarakpi a pige n awenishiki a Mele na nkoshi n pige a tuwai ara ne. ²⁸ A wece yi, “N ucira u eni u da va yansa ili i naha gba? Kpam ya naka vu ucira u da va yansa i'ya?”

²⁹ U wushunku le, “Ma yan da ta dem keci. I wushunku mu baci, mpa dem ma tonuko da ta ucira u da ma yansaka ili i na yi. ³⁰ Tonuko numu: Ucira u ulyubugusu u Yahaya a zuba da u wutai ko a asu u ama?”

³¹ A dansai utyoku u le a danai, “Tsu dana baci a zuba da u wutai, wa dana ta ndya i bishinka tsu uwushuku n eyi? ³² Kpam tsu dana baci a asu u ama da u wutai, kakuma ka na ka pana ta upan u tsunu.” A panai uwonvo u kakuma ki, kpaci ya dem u bidya ta Yahaya matsu-mate ma. ³³ Aku a wushunki yi a danai, “Tsu reve wa.”

Aku u tonuko le, “Mpa dem ma tonuko da ko ucira u eni u da ma yansaka ili i na yi wa.”

Agisani a azamaninga a cingi

(Matiyu 21:33-46; Luka 20:9-19)

12 Yesu gitai le uyanka kadyanshi n agisani u danai, “Vuma roku u da u yain kashina ka cinwi, u kanzai ka u gawai kadaka ka ukpokuso ilimaci i cinwi yi. U mai kpam kunukuzuba ku uza u uwundya kashina ki. Aku u nakai acimbi a roku haya u lazai nwalu. ² An a'ayin a uta a yain, u suki kagbashi ka ne ka te a asu u aza a haya yi u wushika yi a asuvu ucanga u kashina vi. ³ Acimbi yi a kana yi a lapai, aku a loko yi akere a de. ⁴ Aku u doku u sukunku le kagbashi ka roku, eyi kpam a gbasha yi a

kaci, a yanka yi uwono. ⁵U doki u suki kɓam uza roku, eyi tani a wuna yi. Nala u sukusi ama ushani, a lapusai aza roku, aza roku tani a wunusa le. ⁶U buwai n uza u te, maku ma ne ma wa ciga cika. A makorishi u suki yi, u danai, ‘A ka wene ta karinga ka maku ma va!’ ⁷Shegai aza a haya yi a sheshei utyoku u le, ‘Maku ma kagita ma ne ma gai pa vi. Tuwai tsu wuna ni, tsara agadu ya a woko a tsunu.’ ⁸Aku a kana yi a wunai, a varangi yi a uroto u kashina vi.

⁹“Ndya uza u kashina vi wa yan? Wa tuwa ta u wuna aza a haya yi, u naka ka aza roku. ¹⁰I taɓa uyan kaneshi a tagarada u Kashila naha wa?

‘Katali ka aza a kuma a ‘yuwain, ka ka lakai kalen cika a asu u kuma.

¹¹Manyan ma Asheku ma la vi, ara tsunu tani ili i majiyan i'ya.” [◇]

¹²Azapige a aza a Yahuda yi a bolo ta kotsu a kana yi, kpaci a reve ta a kaci ka le ka u yain agisani yi. Shegai a ka pana ta uwonvo u ama, adama a nala a asaka yi u lazai.

Utsupa u utafa ara Kaisa Magono

(Matiyu 22:15-22; Luka 20:20-26)

¹³An nala wurai, azapige a aza a Yahuda yi a sukunki Yesu Afarishi a roku n ama a Hiridu a wandi yi n keci. ¹⁴An a rawai ara ne, a tonuko yi, “Kawenishiki, tsu reve ta vu tsu dansa ta ukuna u mayun, kɓam ya dem unu u te da vu bidya yi. A'ayin a da dem va wenishike ukuna u Kashila, vu tsu dansa ta ukuna u mayun, vu tsu dambula n ukuna u da azapige a tsu dansa a kaci ka vunu wa. Tonuko tsu, ugan tsu tsupa Kaisa magono utafa?” ¹⁵Tsu tsupa ko tsu kɓada utsupa?

Eyi tani an u revei wanda da a ka wanda yi, u tonuko le, “Ndya i zuwai

ya kondo mu? Tuko numu ukebe u azurufa†† n wene.”

¹⁶A tuko yi. Aku u wece le, “Kulu n kala ka yai ka kari pini a ukebe vi?”

A danai, “Ku Kaisa ka.”

¹⁷Aku u tonuko le, “Nakai Kaisa ili i'ya i'ari i Kaisa; Kashila kɓam i naka yi ili i'ya i'ari i Kashila.”

A yain majiyan cika.

Keci a kaci ka u'yangā u ukpa

(Matiyu 22:23-33; Luka 20:27-40)

¹⁸Aku aza a Sadusi† (aza da bawu a wushuki n u'yangā u ukpa) a tuwai ara Yesu, a wece yi, ¹⁹“Kawenishiki, Musa koronku tsu ta a kaci ka tsirana. U da uza u kuwa baci u asaka uka bawu mmuku, u kana ta utoku u ne u sotoku uka vi u matsaka yi mmuku. ²⁰A yan ta a'ali a roku ama a shindere, uza n utoku u ne. Uza u kagita u zuwai uka, u kuwai u asaka maku wa. ²¹Uza u ire (uza da u tono yi) u sotuki marana mi, eyi dem u kuwai u asaka maku wa. Nala dem n uza u tatsu. ²²Gba le gai uza wa la u asaka maku wa. A makorishi uka vi dem u kuwai. ²³Kain ka u'yangā a ukpa, uka u yai u da wa woko, cinda gba le a zuwusa yi?”

²⁴Yesu wushuki, “An bawu i revei Tagarada u Kashila,† kɓam i reve ucira u Kashila wa, da i zuwai i puwain. ²⁵Kpaci a 'yangā baci a ukpa a ka yan iyolo wa, kɓam a ka wutukpa iyolo wa. Shegai tyoku u atsumate a zuba a da a ka woko. ²⁶A ukuna u u'yangā u akushe, i taɓa ukāneshi a tagarada Musa a asu u alabari a maku ma madanga ma ma tasa akina wa, an Kashila ka danai, ‘Mpa Kashila ka Ibirahi, Kashila ka Ishaku, n Kashila ka Yakubu?’ ^{◇27}Eyi Kashila ka akushe ka wa, shegai ka aza a uma. Mayun da i puwain.”

††12:15 Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani u Uɓanga.

◇12:11 Ishp. 118:22-23. ◇12:26 Uwt. 3:6.

Mele ma ma lai ugbonguro

(Matiyu 22:34-40; Luka 10:25-28)

²⁸ Aku kawenishiki ka Mele ka roku ka tuwāi ka panāka le a'ari kananamgbani. An u wenei Yesu wushunku le mai, aku u wece yi, “Gbā a asuvu a mele, ma eni ma ma lai ugbonguro?”

²⁹ U wushunku yi, “Ma ma lai ugbonguro ma, ‘Panai, aza a Isara'ila! Magono ma Zuba Kashilā ka tsunu, aya koshi Magono ma Zuba. ³⁰ Ciga Magono ma Zuba Kashilā ka vunu n katakasuvu ka vunu n uma u vunu gbā. Vu cigi yi kpam n kakiri ka vunu n ucira u vunu gbā.’ ³¹ Ma ma tonu yi tani ma, ‘Ciga uza u karen u vunu tyoku da va ciga kaci ka vunu.’ ³² Mele ma roku mā la ma ma lai ma nala mi wa.”

³² Aku kawenishiki ka Mele ka danai, “Mayun da vu, Kashilā ka te ka, uza roku wā tani la wa, she eyi. ³³ A cigi yi gbā n katakasuvu, gbā n kakiri, gbā n ucira. Kpam vu cigi uza u karen u vunu tyoku da va ciga kaci ka vunu, ili i na yi i la tā ufarakpa u urunukpa n ukidasa a mbari.” ³⁴

An Yesu wenei u wushunki yi mai, u tonuko yi, “Vā mbari n tsugono tsu Kashilā wa.”

Pini nala, uza u doku kawan kpam u wece yi wa.

Keci a kaci ka maku ma Dawuda

(Matiyu 22:41-46; Luka 20:41-44)

³⁵ An Yesu wa wenishike a Kuwa ku Kashilā, u wecekei, “Nida awenishiki a Mele a ka dana Kirisiti Kawauwi maku ma Dawuda magono ma? ³⁶ Kulu Keri ku zuwai Dawuda danai,

‘Magono ma Zuba ma tonukoi Asheku a vā, dusuku a ulyaki u vā, hal she n tadangu vu a zuba u atokulalu a vunu.’ ³⁷

“Dawuda n kaci ka ne u isa baci Kawauwi Asheku, nida wa yansa u woko maku ma Dawuda?” Kakumā ka panāka yi n ipeli.

Yesu todugboi awenishiki a Mele

(Matiyu 23:1-36; Luka 20:45-47)

³⁸ Tyoku da wa wenishike le, u danai, “Kiranai n awenishiki a Mele aza da a ka ciga kutambu n aminya a pige. A tsu la tā uciga a danasa le a kuden n tsupige. ³⁹ Kpam a lai n uciga a asu u ndishi u da u lai tsulobo a agata a Kashilā, n a asu u shinga a asu u abiki. ⁴⁰ Shegai a tsu lyasa tā ucanga u nranā, a rongo kpam uyansa kavasū ka ugađi adama a ukim-busā u a'eshi. Icu n i ama a nala a ka yan le tā mavura cika.”

Kune ku marāna

(Luka 21:1-4)

⁴¹ Yesu dusuki evu a asu u uzuwusa u ikebe u Kuwa ku Kashilā, wa wundaya tyoku da ama a ka zuwusa ikebe a asu u uzuwusa u ikebe vi. Aza a utsari ushani a tsungi pini ikebe ushani. ⁴² Aku marāna ma roku uza u unambi u tuwā u zuwai irim i re i kenu. ⁴³ Aku u isa atoni a ne u tonuko le, “Mayun n tonuko da, marāna ma nala ma la tā gbā aza da a zuwai ikebe i le a asu u uzuwusa u ikebe u nala vi. ⁴⁴ Kpaci ele a asuvu a utsari u le u da a zuwusai, shegai eyi asuvu a unambi u ne u da u bidyai gbā, u zuwai ikebe i ulyaka ilikulya i ne.”

‡‡12:42 Kondo “Irim i kenu” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Uḅanga.

◊12:30 U.Ml. 6:4-5. ◊12:31 Adkp. 19:18. ◊12:32 U.Ml. 4:35.

◊12:33 Hos. 6:6. ◊12:36 Ishp. 110:1.

Kadyanshi ka uwasa u Kuwa ku Kashila

(Matiyu 24:1-2; Luka 21:5-6)

13 N uwuta u Yesu a Kuwa ku Kashila, katonni ka ne ka te ka tonuko yi, “Kawenishiki, kondo ve icun i atali a nala yi! N icun i kuma ku nala ki!”

²Yesu wushunki yi, “Vu wene kuma ku pige ku nala? Katali ka la ka a ka asaka utadangi a zuba u utoku u ne bawu a wasai ka wa.”

Kagitā ka upana u ikyamba

(Matiyu 24:3-14; Luka 21:7-19)

³Tyoku da Yesu wari ndishi a Masasa ma Zayitum ma ma wundyamgbana n Kuwa ku Kashila, Bituru n Yakubu n Yahaya n Andurawu a wece yi a ikengi, ⁴“Tonuko tsu, nwere da a ka yan ili i nala yi? Kpam icun i iryoci i eni i'ya a ka wene ya ciga baci i gita?”

⁵U tonuko le, “Kiranai kotsu uza roku u puwunsa da wa. ⁶Ama ushani a ka tuwa ta n kala ka va, a dana alyā Kirisiti Kawauwi, hal a puwunsa ama ushani. ⁷I pana baci ukuna u kuvon n alabari a kuvon, kotsu asuvu a de a 'yanga wa. U kana ta u gita nala, shegai makorishi ma kotsu wa. ⁸Kaletsu ka ama ka 'yangasaka ta kaletsu ka ama roku. Tsugono kpam tsu 'yangasaka tsugono. Iyamba ya gbadā ta a asu kau-kau, kpam a ka yan ta kambulu. Shegai gba nala vi kagita ka upana u ikyamba ka ve.

⁹“Shegai eda she i kirana. A ka kana da ta a banka a asu u Asheshi a Pige, a bawan da a asuvu a agata a Kashila. A neke da akere a aza a tsugono na ngono adama a kala ka va, an i tonuko le ukuna u va. ¹⁰Shegai kahu makorishi ma tuwa, she a yanka aletsu a ama gba Kadyanshi ka Shinga ka va. ¹¹A'ayin a da baci dem a banka da a asu u afada a neke

da, kotsu i dambula a ili i'ya ya dana wa. Shegai gba ili i'ya baci dem a naka da i'ya ya dana. Kpaci eda ya dansa wa, Kulu Keri ka. ¹²Vuma wa neke ta utoku u ne a wuna yi, tata kpam dem nala wa yanka maku ma ne. Mmuku kpam n 'yangasaka isheku i le hal a zuwa a wuna le. ¹³Ama gba a ka 'yuwan da ta adama a kala ka va. Shegai gba uza da baci dem u kawunki hal ubana a makorishi, a ka wauwa yi ta.

Upana u ikyamba u pige

(Matiyu 24:15-28; Luka 21:20-24)

¹⁴“A'ayin a'a ta a utuwa, ada ya wene ili i icadi i shamgba a asu u da bawu i gain i shamgba.” (Uza da wa yan kaneshi, u reve ili i'ya asu u na wa tonol!) “Aza da a'ari a uyamba u Yahuda she a bana a nsasa. ¹⁵Uza da baci dem wari a zuba u kukpa ku kunu ku ne, kotsu u cipa u uwa a kuwa u bidya ili i roku wa. ¹⁶Uza da wari a kashina, kotsu u gono a ilyuci u bidya kunya ku upalaka ku ne wa. ¹⁷Ter de aka a atsuma n aza a mmuku n shili a a'ayin a nala yi! ¹⁸Yanyi kvasu kotsu ukuna u nala vi u gita n ilyushi wa. ¹⁹A'ayin a nala yi a ka yan ta upana u ikyamba u pige, u da bawu a tabai uyan tun a'ayin a da Kashila ka yain likimba hal utuwa ara. A ka doku a ka yan a da kpam wa hal ubana a makorishi. ²⁰U woko baci Magono ma Zuba ma jebei a'ayin yi wa, uma wa la wari wa la wa. Shegai adama a aza da a dangasai vi da i zuwai u jebei a'ayin yi.

²¹“A'ayin a nala yi ko ya baci tonuko da webelei Kawauwi ka na, ko webelei aya de! Kotsu i wushuku wa. ²²Kpaci awauwi a kaban na ntsumate n kaban a ka tuwa ta a yain iryoci n ikunesavu kotsu a puwunsa aza da a dangasai, wa yan baci. ²³Kiranai, kpaci n tonuko da ta ko ndya wa gampa.

Utuwā u Maku ma Vuma

(*Matiyu 24:29-31; Luka 21:25-28*)

²⁴ “Shegai a'ayin a upana u ikyamba a nala a wura baci,

kaara ka limānā tā, uwoto tani wa nākā katyashi wa.

²⁵ Atala a ka rukpusā tā, kpm a gbaḍa ili i pige i pige i'ya i'ari a zuba.

²⁶ A'ayin a nala a ḍa a ka wene Maku ma Vuma ma tuwā a asuvu a alishi, n ucira u pige u tsugono. ²⁷ Aku u suku atsumate a zuba a ḥolomgbono aza ḍa a ḍangasai a aḥon a nishi a likimba; wata, ili i'ya i bidyai a mḥari n likimba n naha ubana a utyoku u zuba u nife.

Udani a kaci ka maḍanga ma kapopi

(*Matiyu 24:32-35; Luka 21:29-33*)

²⁸ “Rotsongusi a iryoci i maḍanga ma kapopi. A'ayin a ḍa baci i wenei atyangi a ne a limānai, aku a gitai utopo avuku, i reve tā an ilyushi i yain evu. ²⁹ Nala kpm dem a'ayin a ḍa baci dem i wenei ili i nala yi ya gitasa, ya reve tā an a'ayin a yain evu n uyan. ³⁰ Mayun n tonuko ḍa, ama a gogo-na a ka kotso wa, she a shadangu ili i na yi gba. ³¹ Zuba n likimba wa cimḥa tā, shegai kadyanshi ka vā ka cimḥa wa.

Kain ka ugono u Kawauwi

(*Matiyu 24:36-44; Luka 17:26-30, 6*)

³² “Shegai ukuna u kain ka nala ki ko ulapa u uwule vi, uza wā la u revei ka wa. Atsumate a zuba ko Maku, a reve ka wa. Tata ḍa koshi u revei ka. ³³ Kiranai i rongo n afoḥi n i yanyi kavasū. Kpaci i reve a'ayin a ḍa ulapa u uwule vi wa yan wa.

³⁴ “Utuwā u Maku ma Vuma wā tā tyoku u vuma ḍa u yain nwalu, u aṣankai

agbashi a ne manyan ma ya dem wa yan, aku u tonukoi uza u uwundya u utsutsu u rongo n afoḥi. ³⁵ Rongoi n afoḥi, kpaci i reve kain ka uza u kuwa wa gono wa, wa fuḍa tā u gono n kuvuli, ko a mere ma kayin, ko n kpasani, ko n usana. ³⁶ Kotsu u tuwā u danda ḍa n i lavuti wa. ³⁷ Ili i'ya n tonuko ḍa kpm ma tonuko ya dem i'ya, i rongo n afoḥi.”

A boloi ure u ḍa a ka wuna Yesu

(*Matiyu 26:1-5; Luka 22:1-2; Yahaya 11:45-53*)

14 A'ayin a re a ḍa a wokoi, a yain Abiki a Upasangbana n Abiki a Ilikulya i'ya i Nambai Yisti. Aku aḍarakpi a pige n awenishiki a Mele a boloi ure u ḍa a ka kaṇā Yesu usokongi kotsu a wuna. ² A danai, “Shegai tsa kawan tsa yan u ḍa a a'ayin a abiki a na wa, kawa ama a ka 'yangasaka tsu tā.”

A tsunki Yesu manivi ma magulani

(*Matiyu 26:6-13; Yahaya 12:1-8*)

³ A'ari pini Yesu wari a Batani a kuwa ku Simo uza ḍa caupa wari makutu. Eyi pini n u lyayi ilikulya, uka roku u tuwā n majuju ma manivi. Manivi mi ma magulani[¶] ma kpm mā tā n ikebe cika. U kukpai unā u majuju mi, u tsalāi manivi mi gba a kaci ka Yesu. ⁴ Ama roku a ḍa a'ari pini a asu vi a panai upan. A yamgbanai kadyanshi, “Nḍya kalen ka koli ka manivi naha? ⁵ Ma rātsa tā a denge ma ikebe i'ya i lai i'ya uza wa yan manyan ma uwoto kupa n u re,^{§§} aku a pecike aza a unambi.” A kaṇā yi uyanka tsali n asuvu a shen.

⁶ Shegai Yesu danai, “Asaka ni shiriri! Nḍya i zuwai ya damgarasa yi? Ili i shinga i pige i'ya u yanka mu. ⁷ Kain dem i'a tā kaḥolo n aza a unambi, kain

[¶]14:3 A yan tā majuju mi n katali ka a ka isa alabasta. Manivi mi kpm a yan tā ma n ili i'ya a ka isa naradi.

^{§§}14:5 Akorongi a cau a cau a kagita a korongu tā “ikebe i azurufa 300.” Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Ubanga.

ka baci dem, ya ciga ya fudā tā i yanka le ili i shinga. Shegai mpa mā kabolo n aḍā kain dem wa. ⁸Eyi gbam u darāka tā hal u tsunki ikyamba i vā n manivi kahu kacidā ka vā. ⁹Mayun n tonuko dā, gbā ko nte baci a ka yan Kadyanshi ka Shinga a likimba, she a yan kadyanshi ka ili i shinga i'ya uka u naha vi u yain, kpam a ka rongo yi tā ucibusā.”

Yahuza Isikariyoti u wushuki u neke Yesu

(Matiyu 26:14-16; Luka 22:3-6)

¹⁰Yahuza Isikariyoti uza u te a asuvu Kupanamere yi, u banai a asu u aḍarākpī a pige kotsu u neke Yesu ara le. ¹¹An a panai nala a yain mazāngā hal a zuwamgbana i ka nākā yi ikebe. Eyi tani u gitāi uzama tyoku dā wa yan u neke yi.

Yesu lyai ilikulya i Abiki a Upasamgbana

(Matiyu 26:17-25; Luka 22:7-14; Luka 22:21-23; Yahaya 13:21-30)

¹²Kain ka kagitā ka Abiki a Ilikulya i'ya i Nambai Yisti, kain ka a cuwanākai ukidāsa mmuku ma a'ondom, kain ka Abiki a Upasamgbana ka la vi. Atoni a ne a wece yi, “Nte va ciga tsu ba tsu fobusuko vu a asu u dā va lya ilikulya i Abiki a Upasamgbana?”

¹³Aku u suki atoni a ne a re. U tonuko le, “Uwai a ilyuci, ya bana tā i gawunsa n vuma roku u cangai malanda ma mini, i toni yi, ¹⁴kuwa ka baci dem u uwai, i tonuko uzakuwa vi, kawenishiki ka danai, nte kunu ka wa lya ilikulya i Abiki a Upasamgbana n atoni a ne kari? ¹⁵Wa wenike dā tā kunukuzuba ka a fobusoi ucanga, nte ya fobusuko tsu pini.”

¹⁶Atoni yi a 'yangai a uwai a ilyuci. A cinai tani tyoku dā u tonuko le. Aku a fobusoi Abiki a Upasamgbana.

¹⁷An kuvuli ku yain, aku u tuwai kabolo n Kupanamere vi. ¹⁸A'ari ulya ilikulya, Yesu danai, “Mayun n tonuko dā, vuma u te a asuvu a dē wa neke mu tā, kpam uza dā tsa lya kabolo n eyi.”

¹⁹A namgba tā katsumā cika, aku a gitā yi uwecishe maten-maten, “Mpa wā?”

²⁰U wushunku le, “Uza u te dā gai a asuvu a Kupanamere, uza dā tsa lya kabolo a kapara ka te. ²¹Maku ma Vuma ma kuwā tā tyoku dā a korongi ukuna u ne. Ter! Vuma dā wa neke Maku ma Vuma mi, a'ari a matsa yi baci wa, wari u laka yi tā.”

Yesu n atoni a ne a lyai ilikulya

(Matiyu 26:26-30; Luka 22:14-20; 1 Korintiya 11:23-25)

²²A'ari pini ulya ilikulya yi, Yesu bidyai burodi u cikpai Kashilā, aku u jibamgbanasai u dā. U nākai atoni a ne u danai, “Wushai na vi ikyamba i vā i'ya.”

²³U bidyai mako ma mini ma cinwi u cikpai Kashilā. U nākā le a soi. ²⁴Aku u danai, “Naha vi mpasa n vā n dā n dā a wotsongi a adama a ama ushani. Kashilā ka yan tā manyan nā mpasa n na mi tsarā u yain kazuwamgbani ka savu n ama a ne. ²⁵Mayun dā an bawu ma doku ma so mini ma cinwi she kain ka ma so ma savu a tsugono tsu Kashilā.

²⁶An a kotsoi ulya ilikulya yi, a shipai ushipa a cikpalai Kashilā. Pini nala, a lazai ubana a Masasa ma Zayitum.

Bituru wa nana tā Yesu

(Matiyu 26:31-35; Luka 22:31-34; Yahaya 13:36-38)

²⁷Yesu tonuko le, “Gbā dē ya sumā tā i asākā mu, kpaci nala wari ukorongi a tagarāda u Kashilā,

‘Ma galā tā kaliniki ki, ncon mi kpam ma wacuwa tā.’ ²⁸Shagai a 'yan-

gasā mu baci, ma lasa dā tā ubana a asuvu a Galili.”

²⁹ Bituru tonuko yi, “Ko atoku a vā a suma baci gbā le, mpa ma suma wa.”

³⁰ U danai, “Mayun n tonuko vu, n kayin ka na kahu kapen ka sala isali i ire, va nana mu tā vu dana vu reve mu wa hal kutatsu.”

³¹ Shegai Bituru lapulai u wushuki n ucira, “Ko wuna da baci a ka wuna mu kabolo n avu, ma nana an n reve vu wa.” Gbā le dem nala a dansai.

Yesu yain kavasu a Getisimani

(*Matiyu 26:36-46; Luka 22:39-46*)

³² A rawai a asu u dā wari nā ndanga n zayitum asu u dā a ka isā Getisimani. Yesu tonukoi atoni a ne, “Dusuki ve pini na hal n ba n yain kavasu.” ³³ Aku u bidyai Bituru n Yakubu n Yahaya. Kpam u gitā de upana ikyamba cika n kadambula ushani. ³⁴ Aku u tonuko le, “Uma u vā wa pana tā ikyamba cika, yavu ma kuwā. Rongoi na n afofi.”

³⁵ An u lyai kapala kenu, aku u kudāngi u varai kaci a iyamba u yain kavasu, ko wa yan a takpa yi ulapa u uwule vi. ³⁶ Aku u danai, “Tata, ili dem i uyan i'ya ara vunū. Takpa mu mako ma mbāla mi. Ko n nala ukuna u vā u dā a ka tono wa, she u vunū.”

³⁷ Aku u gonoi a asu u atoni a ne yi u cina le n a lavuti. U tonukoi Bituru, “Bituru alavu a dā vāri? Va fuḍa va rongo n vu wundi ulapa u uwule u te wa?

³⁸ Rongoi n afofi n kavasu, kotsu i tuwā i rukpā a asuvu a ukondo wa. Kulu ku de ku ciga tā ku yain ili i'ya i gain, shegai ikyamba i'ā n ucira wa.”

³⁹ Aku u doku u gonoi uyan kavasu, u rongoi utonusuko kadyanshi ka baci ki.

⁴⁰ An u gonoi u doku u cina le alavu, kpaci alavu a shadangu le de a'eshi cika, ele tani a nambai ili i'ya a ka tonuko yi.

⁴¹ An u gonoi u tatsu, u wece le, “Hal n gogo-na alavu a dā i buwai n i wun-

vugusi? U rātsa tā nala ulapa u uwule u yan de. A neke de Maku ma Vuma a akere a aza a unyushi u cingi. ⁴² 'Yangai tsu walai. Kaneki ka vā ka la ka tuwā.”

A kaja Yesu

(*Matiyu 26:47-56; Luka 22:47-53; Yahaya 18:3-12*)

⁴³ U kimba gbam unā wa, aku a wenei Yahuza uza u te a asuvu a Kupanamere yi, n kakumā ka ama, n iburundu nā mkpaukpau a akere a le. Adarākpī a pige n awenishiki a Mele nā nkoshi a lya a tutsuku le. ⁴⁴ Kaneki ki ka sheshike le tā kahu a tuwā, u danai, “Uza da baci n wambatsai, aya, i kaja yi, i laza n eyi.”

⁴⁵ N urawa u ne, u banai ara Yesu u danai, “Kawenishiki.” Aku u wobo yi. ⁴⁶ Ele tani a kaja yi. ⁴⁷ Shegai uza u te a asuvu aza da a'ari kushani ki, u talai burundu u ne, aku u kapamgbantai kutsuvu ku kagbashi ka Magono ma Adarākpī u takpamgbantai ka.

⁴⁸ Yesu wece le, “Tuwā da i tuwai n iburundu nā mkpaukpau i kaja mu, yavu uza u magalaka? ⁴⁹ Kain dem mā tā kabolo n adā a Kuwa ku Kashila nā n wenishiki, kpam i kaja mu wa. Shegai yan da a yain nala tsara a shadangu udani u tagarada u Kashila.”

⁵⁰ Pini nala, atoni a ne a sumai a asaka yi. ⁵¹ Kalobo ka roku kpam n kunya ku uwambana ku ne koshi, u tono yi. An a zarai kotsu a kaja yi, ⁵² u asanka le kunya ki, u sumai kataba.

Yesu a kapala ka Asheshi a Pige

(*Matiyu 26:57-68; Luka 22:54-71; Yahaya 18:13-24*)

⁵³ Pini nala, a bankai Yesu a asu u Magono ma Adarākpī. Gbā adarākpī a pige nā nkoshi n awenishiki a Mele a bolomgbonoi ara ne. ⁵⁴ Bituru tani wa tono yi mbari mbari, hal she a ulanga u kuwa ku Magono ma Adarākpī mi.

U dusuki a asuvu adagari a Kuwa ku Kashila ki, wa lyashuku akina.

⁵⁵ Adaraki piye gba n Asheshi a Pige a boloi unyushi a kaci ka Yesu, kotsu a wuna yi. Shegai a tsara wa. ⁵⁶ Ama ushani a shamkpai kadyanshi ka kaban a kaci ka ne, shegai unu u le u tuwa u te wa.

⁵⁷ Aza roku kpm a 'yangai a shamkpai kadyanshi ka kaban a danai, ⁵⁸ "Tsu pana ka yi ta u danai wa wasa ta Kuwa ku Kashila ka ama a mai, aku u mai ku roku a asuvu a a'ayin a tatsu. Kpm kuma ku uza ka wa." ⁵⁹ Gba n nala ushamkpa u kaban u le u tonomgbono wa.

⁶⁰ Magono ma Adaraki ma shamgbai a mere ma le, u wece yi, "Va n ili i'ya va wushuku a kaci ka kadyanshi ka ama a ka tukuso a kaci ka vunuwu wa? Pada da wa pada bini?"

⁶¹ Shegai u padai ili i ne, u wushuku ko i te wa. Aku Magono ma Adaraki ma doku ma wece yi, "Ada Kirisiti Maku ma Kashila Uza u Tsupige vi?"

⁶² U wushuki u danai, "Mpa. Ya wene ta Maku ma Vuma ndishi a ulyaki u Kashila Uza u Ucira Gba, kpm i wene yi utuwa a asuvu a alishi."

⁶³ Aku Magono ma Adaraki ma karasai aminya a ne, u danai, "Iryoci i eni i'ya kpm tsa boloi? ⁶⁴ I pana ta gai u yankai Kashila kadyanshi ka cingi. Ndya i wenei?"

Gba le a wushuki, "U nusa ta, a wuna yi."

⁶⁵ Aza roku gba a laza a gita yi ucikpusuka atatsa. A sira yi a'eshi a sugbusa yi n a tonusuki yi, "Tonuko tsu ili i'ya ya gita. Ya sugba vu." Adagari a Kuwa ku Kashila tani a rongo yi ubasasa.

Bituru nanai an u revei Yesu

(Matiyu 26:69-75; Luka 22:56-62; Yahaya 18:15-27)

⁶⁶ Bituru wari a iyamba a ulanga u kuwa vi, kagbashi ka kari makere ka

Magono ma Adaraki ka tuwai. ⁶⁷ An u wenei Bituru wa lyashuku a akina aku u vara yi a'eshi, u danai, "Avu dem kabolo ka wari n Yesu uza u Nazara nala vi!"

⁶⁸ U nanai u danai, "Mpa n reve gba i'ya va tonu wa." Aku u watai a kebile ki, kute-kute kapen ka salai.

⁶⁹ An kagbashi ka kari makere mi u wene yi pini, aku u tonukoi aza da a'ari pini a asu vi kushani, "Eyi na dem uza u le u da." ⁷⁰ Aku u doku u nanai kpm.

An a barakpai kenu, aza da a'ari kushani a tonukoi Bituru, "Malala ma la wa, avu dem uza u te u da a asuvu a le, kpaci avu uza u Galili u da."

⁷¹ Aku u kanai uyansaka kaci ka ne unu n u tsinasi n u dansi, "N reve ve gba vuma da ya dansaka vi wa."

⁷² Kute-kute, kapen ka salai isali i ire. Aku Bituru cibai kadyanshi ka Yesu tonuko yi, "Kahu kapen ka sala isali i ire, va nana mu ta vu dana vu reve mu wa hal kutatsu." An u cibai nala, aku u tasan n kushen.

A bankai Yesu ara Bilatu

(Matiyu 27:1-2, 4; Luka 23:1-5; Yahaya 18:28-38)

15 Kain n ka wansi n kpasani ku de, adaraki piye na nkoshi n awenishiki a Mele n Asheshi a Pige gba a sheshei, aku a sirai Yesu a laza i eyi ubana ara Bilatu gomuna. ² An a rawai, Bilatu wece yi, "Avu magono ma aza a Yahuda ma?"

U wushunki yi u danai, "Nala wari tyoku da vu danai vi."

³ Adaraki piye a lyai kapala n utonusuko Bilatu ukuna u Yesu. ⁴ U doku u wece yi, "Va n ili i uwushuku wa, vu pana gba ili i'ya ama a na a'ari utono a kaci ka vunuwu?"

⁵ Shegai Yesu doku u dana ili wa. Bilatu wenei nala, hal u yain majiyan.

A kidagai Yesu ugana u ukpa

(*Matiyu 27:15-26; Luka 23:13-25; Yahaya 18:39-19:16*)

⁶Kayen dem a a'ayin a Abiki a Up-samgbana, Bilatu cuwanaka ta u asanka le vuma u te u da ama a foloi u asanka le a asuvu ama da a ukai a kuwa ku a'ali. ⁷Vuma roku da pini uza u kala Baraba. Wa ta usiri adama a u'yangasasa ataka-suvu a ama kabolo n atoku a ne aza da a wunai ama, a kain ka a 'yangasai ataka-suvu a ama. ⁸Ama a banai ara Bilatu a folo yi u yanka le ili i'ya u cuwanakai.

⁹U wushunku le u danai, "Gogo-na ciga da ya ciga n asanka da magono ma aza a Yahuda mi?" ¹⁰Kpaci u reve ta adama a malyon a da adarakpi a pige a bankai Yesu ara ne.

¹¹Adarakpi a pige a matsai ama a dana a wutumkpa le Baraba. ¹²Aku Bilatu danai, "Ndya ma yan n uza da ya isa magono ma aza a Yahuda mi?"

¹³Ama a worukpoi a danai, "A wandamgbana yi."

¹⁴U wece le, "Adama a iyen, ili i cingi i eni i'ya u yain?"

Shegai ama yi a lapulai a worukpoi, a danai, "A wandamgbana yi."

¹⁵An Bilatu wa ciga ama a pana kayanyan ka ne, aku u wutumkpa le Baraba. U zuwai a bawain Yesu, aku u naka le a ba a wandamgbana yi.

Asoje a yankai Yesu majari

(*Matiyu 27:27-31; Yahaya 19:2-3*)

¹⁶Asoje a banai n Yesu a asuvu a kefile ku tsugono, aku a bolomgbonoi gbā kakuma ka asoje. ¹⁷A ukunka yi aminya a ngono a mini ma galura. Aku a yain funi u awana, a zuwuka yi u da a kaci. ¹⁸A gita yi idyani, "Uzapige, uza-pige, magono ma aza a Yahuda." ¹⁹A

rongo yi ukufusa a kaci n kalangu, n a cikpusuki yi atatsa. Aku a kudangi a da a ka naka yi tsupige. ²⁰An a kotso yi uyanka majari, a mondo yi aminya a ngono yi. A uka yi aminya a ne. Pini nala, a wutumkpa yi a kateshe, kotsu a wandamgbana yi.

A wandamgbanai Yesu

(*Matiyu 27:32-44; Luka 23:26-43; Yahaya 19:17-27*)

²¹Vuma roku da pini uza u kala Simo uza u Sirani, tata u Alizanda n Rafu, u wuta i a une wa wura. Asoje a shamkpa yi a matsa yi u canga mawandamgbani ma Yesu. ²²A bankai Yesu a asu u da a ka isa Golugota;† (wata, Asu u Mako ma Kaci). ²³A naka yi mini ma cinwi kabolo n aguma a da a ka isa mar, shegai u 'yuwain ma uso.

²⁴Aku a wandamgbana yi. A pecishei aminya a ne utyoku u le. A varangi uruta, tsara a wene ili i'ya ya dem wa tsara. ²⁵N ulapa uwule u kuci u usana u da a wandamgbana yi.

²⁶Uza da baci a wandamgbanai, a tsu korongu ta unyushi u ne zuba n kaci ka ne. Ili i'ya a koronki Yesu i'ya na: MAGONO MA AZA A YAHUDA. ²⁷A wandamgbanai kpm dem aza a magalaka ama a re. Uza u te a ulyaki u ne, uza u te tani a ugula. [²⁸Nala a shadangi udani u da u danai, "A kece yi a asuvu a aza a unyushi."]* ²⁹Aza da a ka wurusa, a rongo yi uyansaka kadyanshi ka gbani, n a gba di a'aci a le. "Mhm! Avu uza da vu da va wasa Kuwa ku Kashila, aku vu mai ka a asuvu a'ayin a tatsu. ³⁰Cipa wawa! Vu wauwa kaci ka vunu."

³¹Nala tani kpm dem adarakpi a pige n awenishiki a Mele a rongo yi uyanka majari. A danai, "U wauwai aza roku, shegai u fuda u wauwa kaci ka ne wa.

*15:28 Akorongi a cau ushani aza da a purai a tagarada u Marku a kalatsa ta makpanda ma 28.

³² Kawauwi ka na ki, magono ma aza a Isara'ila, u cipa pini a mawandamgbani mi tsu wene wawa tsara tsu pityanangu n eyi."

Hal n aza a magalaka a da a wandamgbani kabolo n eyi dem a yanka yi kadyanshi ka gbani.

Ukpa u Yesu

(*Matiyu 27:45-56; Luka 23:44-49; Yahaya 19:28-30*)

³³ N kaara a kaci, aku uyamba vi gba u likpamgbana n karimbi hal ubana ulapa uwule u tatsu. ³⁴ N ulapa uwule u tatsu vi, Yesu salai, "Eloyi, Eloyi, lama sabakantani." (Wata, "Kashila ka va, Kashila ka va, ndya i zuwai vu varangu mu?")

³⁵ An ama da a'ari pini kushani a panai nala, a danai, "Panai, wa isa Iliya."

³⁶ Aku vuma u te u sumai u ba u reki kashaku n mini ma kalam, u sapai ka a kalangu, u sakunki yi kotsu u soi. Aku u danai, "Asaka tsu wene ko Iliya wa tuwa u cipuka yi."

³⁷ Yesu salai cika, aku u uma u ne u wutai.

³⁸ Kute-kute kunya ka a barakpai a asuvu a Kuwa ku Kashila ki ku pecembenei kure. Ili i'ya i kana a zuba hal ubana a iyamba. ³⁹ An katigi ka ka shamgbai ka wundya Yesu, u wenei tyoku da u kuwai. U danai, "Mayun vuma u naha vi, Maku ma Kashila ma."

⁴⁰ Aka a roku a da pini a shamgbai a ka yan akalu a mbari. A asuvu a le alya Meri Magadaliya, n Solomi, n Meri (mma u Yakubu u kenu n Isuhu). ⁴¹ Alya a tono yi, tun a Galili n a yanki yi manyan. N aka a da a tuwai kabolo n eyi a Urishe-
lima alya dem pini.

Kacida ka Yesu

(*Matiyu 27:57-61; Luka 23:50-56; Yahaya 19:38-42*)

⁴² Gba ukuna u na vi u gita ta a Kain ka Afobi; wata, kain ka wansa baci aku

Ashibi. An kuvuli ka yan, ⁴³ aku Isuhu u Arimatiya u gbamai asuvu u banai ara Bilatu, u folo yi u naka yi ikyamba i Yesu u cidangu. (Isuhu vuma da uza da a ka pana n eyi a asuvu a Asheshi a Pige yi, uza da wa vana utuwa u tsugono tsu Kashila tsu rawa.) ⁴⁴ Bilatu yan ta majijan an u panai a da Yesu kuwa de. U isa katigi ka ka wundya Yesu vi. Aku u wece yi ko u barakpa de n ukpa. ⁴⁵ An katigi ki ka tonuko yi u kuwa de, aku u naka Isuhu ikyamba yi. ⁴⁶ Pini nala, u ba u tsilai kunya, aku u katalai pini ikyamba yi, u ba u ukai i'ya a kasaun ka a sadarai a katali. An u kotsoi, aku u gindalakpai katali ka pige u kimbai ututsu u kasaun vi. ⁴⁷ Meri Magadaliya n Meri mma u Isuhu a wene ta a asu u da a cidangi ikyamba i Yesu yi.

Uyanga u Yesu a ukpa

(*Matiyu 28:1-8; Luka 24:1-12; Yahaya 20:1-10*)

16 An Ashibi a wurai, Meri Magadaliya, n Meri mma u Yakubu, n Solomi a tsilai ucanga u magulani, kotsu a ba a tsunku ikyamba i Yesu. ²⁻³ N kpasani ku kain ka kagita ka a a'ayin a shindere a kana ure. Ele a nwalu a ka yawunsa uza da wa ba u gindalakpuka le katali ka a kimbugai ututsu u kasaun vi. Kaara n ka bati ele n a rawi pini a ututsu u kasaun vi. ⁴ A webelei na a wenei katali ki a gindalakpa ka de, ka la a ikengi ka pige ka tani. ⁵ An a uwai a wenei kalobo ka roku n aminya a eri ndishi a ulyaki, aku uwonvo u kana le.

⁶ Pini nala, kalobo ki ka tonuko le, "Panai uwonvo wa. N reve ta Yesu uza u Nazara, uza da a wandamgbani vi aya ya bolo. Webelei asu u da a'ari a zuwai ikyamba i ne da na, wa kpam pini wa, u 'yanga de. ⁷ Walai i ba i tonuko Bituru n atoni a ne a da a buwai, i tonuko le wa lasa da ta ubana a uyamba u Galili. Nte

ya ba i wene yi de tyoku da u tonuko da a'ayin a da wari n ada.”

⁸Aku a wutai a wuranai n ilyadi ikyamba n i jeyi, kpm alya la ulapani a dana uza ukuna wa adama a uwonvo.

Meri Magadaliya wenei Yesu

⁹[N kpasani ku kain ka kagita ka a'ayin a shindere ka Yesu 'yangai. Vuma da u gita yi uwene, Meri Magadaliya da, uka da u wutukpai ityoni i cingi i shindere ara ne. ¹⁰U ba u tonukoi atoni a Yesu, u cina le atsuma unamgbi n a sayi. ¹¹Shegai an u tonuko le Yesu 'yangai de, hal gbam u wene yi ta, a 'yuwain uwushuku.

Yesu wenikei kaci ka a asu u atoni a re

(Luka 24:13-35)

¹²Yesu yansakai tyoku u roku, aku u asakai atoni a ne ama a re aza da a ka bana a ilyuci a wene yi. ¹³Aku a gonoi a ba a tonukoi atoku a le. Atoku yi a 'yuwain uwushuku n ili a danai.

**Yesu asakai kupa n
uza u te vi a wene yi**

*(Matiyu 28:16-20; Luka 24:36-49;
Yahaya 20:19-23; Asuki 1:6-8)*

¹⁴Pini nala, u asakai atoni a ne kupa n uza u te vi a wene yi, a'ayin a da a ka

lya ilikulya. Aku u bongo le adama a ug-bama u asuvu a le n ukpada u uwushuku n ili i'ya ama da a wene yi a tonuko le.

¹⁵Aku u tonuko le, “Walai i bana a asuvu a likimba i yanka ama Kadyanshi ka Shinga ka va. ¹⁶Gba uza da baci dem u wushuki n kadyanshi ki hal a lyubugi yi, a ka wauwa yi ta. Kpm uza da baci u 'yuwain ka, a ka varangu yi ta. ¹⁷Iryoci i na ya tono ta aza da a wushuki: asuvu a kala ka va a ka wutukpa ta ityoni i cingi a asuvu a ama. A ka yan ta dem kadyanshi n aletsu a roku. ¹⁸A ka bidya ta a'ali n akere a le, kpm a ka yanka le ili wa. Uza u so baci tsukonu, tsa tsa yan yi ili wa ko kenu. Kpm a ka sawa ta aza a mbala a tansa le.”

A cangai Yesu ubana a zuba

(Luka 24:50-53; Asuki 1:9-11)

¹⁹An Yesu kotso le uyanka kadyanshi, aku a canga yi ubana a zuba. U ba u dusuki a kukere ku ulyaki ku Kashila. ²⁰Atoni a ne tani a lazai, a rongoi uyan ku'bari ku Kadyanshi ka Shinga ka Kashila, ko nte wa a asuvu a likimba. Asheku n a banga le asu u da u asaka le a ka yansa ikunesavu n i weniki kadyanshi ki mayun da.]

Kadyanshi ka Shinga ka

Luka

Ukukpa u kadyanshi

Luka, uza da u korongi tagarada u na vi, kanaƙi ka aguma ka kahu u woko katonni ka Yesu. Adama a nala, u korongu ta n kakiri kpam u naka ta ikuna i maci a kaci ka Yesu. Aya kpam dem u korongi Tagarada u Asuki. Itagarada i nala yi i walamgbana ta tsara i dansa alabari a Yesu n atoni a ne.

A tagarada u na vi iwenishike i'ya pini i pige: Uwenishike u pige u kagita u da uciga u Kashila a asu u ya dem. Uwenishike u pige u ire u da Yesu tuwa ta a likimba u woko Kawauwi ka ama gba. Luka korongu ta iwenishike i roku i'ya ama roku bawu a korongusi. Iryoci i te i'ya alabari a uza u Samariya u shinga. Luka wenike ta kpam kvasu ka ta n kalen ara Yesu. U korongu ta idani i Yesu an u vasai. U wenike ta kpam tyoku da Kulu Keri ku yain manyan a asuvu a ama a a'ayin a da Yesu wari pini naha a likimba. Adama a da wari kanaƙi ka aguma, a yinsa yi a a'ayin a ukpa a Kawauwi wa hal dem n u'yangar u ne a ukpa. U tonuko tsu Yesu takuma ta kadan a'ayin a da u 'yangai a ukpa. Nala u wenike ta an mayun da Kashila ka 'yangasai Yesu a ukpa.

Tagarada u na u naka ta Atoni a gogo-na iryoci i shinga i'ya a ka tono, iryoci i Yesu tyoku da u rongoi n ama. U wenike ta tyoku da tsa bangar aza a unambi, n tyoku da tsa yan kvasu. Kpam dem u zuwa ta upityanangu u tsunu u gbama kpaci Luka wushuku ta n eyi u wene ta gba ili i'ya Yesu yansai, kpam u wenike tsu ta an Yesu 'yangai a ukpa.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Ili i'ya i zuwai Luka korongi tagarada u na vi (1:1-4)

Ilimaci i Yahaya kalyubugi n Yesu (1:5-2:52)

Akani a Yahaya kalyubugi (3:1-20)

Ulyubugu n ukondo u Yesu (3:21-4:13)

Manyan ma Yesu a Galili (4:14-9:50)

Yesu bansai a Galili ubana a Urishe-
lima (9:51-19:27)

Ukana n ukpa u Yesu (19:28-23:56)

Yesu wa ta n uma (24:1-12)

Yesu wenike kaci ka ne n tyoku da kpam a canga yi ubana a zuba (24:13-53)

Ikorongi i alabari a Yesu

1 Uzapige Tiyofilu: Ama ushani a bidya ta a korongu ukuna u da u gitai a mere ma tsunu. ² Ama yi a korongu ta dere tyoku u aza da a yain ukuna vi a a'eshi a le, alya ayain a manyan ma udani mi, kpam a tonuko tsu. ³ Adama a nala, an u wokoi mpa n kaci ka va n vecei ukuna vi a kagita ben, n wenei u lobono ta n koronku vu ukuna vi tyoku da u tonomgbonoi. ⁴ Tsara vu reve ukuna u da a wenishike vu vi mayun da u gitai.

Ilimaci i Yahaya

⁵ A'ayin a Hiriduƙ Magono ma Yahuda, a yan ta kadarakpiƙ ka roku, uza u kala Zakariya, uza da wari a kabon ka kabolo ka adarakpi ka Abija. Uka u ne Alisabatu uza u kagali ka Harunaƙ kadarakpi ka. ⁶ Ama a re le a ka wala ta dere a a'eshi a Kashila, kpam a ka kirana n udani u Kashila. ⁷ Shegai a'ari n maku wa, kpaci Alisabatu madari ma, kpam gba le a kutsa de.

⁸ Kain ka kabon ka adarakpi ka Zakariya kari a manyan a Kuwa ku

Kashila,[†] wari a uyan tsufarakpi a kapala ka Kashila. ⁹Uruta u rukpai a kaci ka ne tyoku u agadu a adarakpi, u woko uza da wa uwa a asuvu a Asu u Uwulukpi, u runukpa ili i magulani. ¹⁰An a'ayin a urunukpa a ili i magulani[†] a yain, kakuma ka ama ka ka lya kayala kari a ulanga a uyan kavasu.

¹¹Aku katsumate ka zuba ka Kashila ka wenikei kaci ka ne ara Zakariya a ulyaki u asufarakpa u ili i magulani vi. ¹²An u wenei nala, u giruwai, uwonvo u kana yi cika. ¹³Aku katsumate ki ka tonuko yi, “Zakariya, pana uwonvo wa, kpaci a pana de kavasu ka vunuu. Uka u vunuu Alisabatu wa matsaka vu ta maku ma vali. Vu neke yi kala Yahaya. ¹⁴Wa woko ta ili i ipeli n i kayanyan ara vunuu. Ama ushani a ka pele ta adama a ilimaci i ne. ¹⁵Kpaci wa woko ta uzapige a kapala ka Magono ma Zuba. Wa tuwa u soi mini ma cinwi ko ili i'ya ya zuwa umaka wa. Kpam a ka shadangu yi ta n Kulu Keri, eyi pini a katsuma ka mma u ne. ¹⁶Wa gonuko ta aza a Isara'ila ushani a asu u Magono ma Zuba Kashila ka le. ¹⁷Kpam wa lasa ta Asheku, n kulu n ucira tyoku u Iliya. U yiralakpa atakasuva a asheku ubana a asu u mmuku n le, n uyawunsa u aryagbaji uwoko tyoku u uyawunsa u ama a maci. U fobuso atakasuva a ama adama a utuwa u Asheku.”

¹⁸Zakariya wece yi, “Ni da ma wushuku n ukuna u na vi? Mpa na n yan de makoshi, kpam uka u va dem u yan de mamic.”

¹⁹Katsumate ki ka wushunku yi, “Mpa Jibura'ilu, uza da wari kushani a kapala ka Kashila. Suku da a suku mu n tuwa n danasa vu, kpam n tonuko vu ukuna u shinga u na vi. ²⁰Gogo-na, adama a ukpada u upitanangu u vunuu, va woko ta kabebe. Va doku kpam va dana ukuna wa, she a'ayin a da a shadangi ukuna u

na vi, a kain ka a zuwai u da. Kpam nala wa woko.”

²¹Ama a'ari a ulanga a uvana Zakariya, a'ari uyan majiyan ma ili i'ya i zuwai u barakpai a asuvu a Asu u Uwulukpi vi. ²²An u wutai, u fuda u dana ukuna wa. Ama a revei u wene ta pini kuwene. U rongo le u wenishike iryoci n u radagbusi akere.

²³An a'ayin a manyan a ne a shadangi, u laza u gonoi a kuwa. ²⁴An a'ayin a nala a wurai, Alisabatu uka u ne u yain katsuma, u kana urunguso a kuwa bawu u wutai hal uwoto u tawun. ²⁵U danai, “Webelei ili i'ya Magono ma Zuba ma yanka mu. A a'ayin a da a yan yi, da u takpa mu uwono a a'eshi a ama.”

A danai ukuna u ilimaci i Yesu

²⁶A uwoto u teli u katsuma ka Alisabatu, Kashila ka suki katsumate ka zuba ka ne Jibura'ilu a Nazara, ilyuci i'ya i'ari a uyamba u Galili. ²⁷U bana a asu u makere ma roku ma bawu ma revei vali. Uza da vuma roku uza u kala Isuhu, uza u kagali ka Dawuda magono, u kenei tsumana. Kala ka makere mi ka Meri. ²⁸Katsumate ka banai ara ne, u danai, “A danasa vu Meri, macigi ma Kashila. Magono ma Zuba ma ta n avu.”

²⁹Shegai Meri dambula ta cika, wa yawunsa icun i idyani i eni i'ya nala. ³⁰Katsumate ka tonuko yi, “Pana uwonvo wa, Meri, kpaci Kashila ka bidya ta ka zuwuka vu unu u shinga. ³¹Va yan ta katsuma, vu matsa maku ma vali, kpam vu neke yi kala Yesu. ³²Wa woko ta uzapige. A isa yi kpam Maku ma Kashila ka Zuba. Magono ma Zuba Kashila wa naka yi ta tsugono tsu akaya a ne Dawuda. ³³Wa lya ta tsugono tsu kagali ka Yakubu hal ubana. Tsugono tsu ne tani tsu ta pini hal ubana bawu utyoku.”

[†]1:8 Kondo kulu ku Kuwa ku Kashila a makukpi ma XX.

³⁴ Meri wece yi, “Nida ukuna u na wa gita, an u wokoi mpa n reve vali wa?”

³⁵ Katsumate ka wushunku yi, “Kulu Keri ka cipa ta ara vunū, ucira u Kashila ka Zuba wa palasa vu ta. Adama a nala uza u uwulukpi u da va matsa vi, a ka isa yi ta Maku ma Kashila. ³⁶ Alisabatu dem, kumaci ku vunū wa ta n katsuma n tsumici tsu ne! Uwoto u teli u da yi pa vi. Eyi uza da a danai madari ma. ³⁷ Ili i'a la i'ya Kashila ka kpaɗa uyan wa.”

³⁸ Meri danai, “Mpa kagbashi ka Magono ma Zuba ka. U woko mu tyoku da vu danai.” Aku katsumate ki ka lazai ka asaka yi.

Meri ba u kondoi Alisabatu

³⁹ A'ayin a nala yi, Meri yain maloko u fobusoi u banai a uyamba u Yahuda, a ilyuci i roku, a kabon ka nsasa. ⁴⁰ U uwai a kuwa ku Zakariya u danasai Alisabatu.

⁴¹ An u panai idyani i ne, aku maku ma mari a katsuma ka ne ma gbaɗai n ucira. Pini nala, a shadangi Alisabatu n Kulu Keri. ⁴² U 'yangasai kalagatsu ka ne n ucira, u danai, “Avu uza u unā u shinga u da a asuvu a aka gba. Maku ma kpmam va matsa vi, uza u unā u shinga u da. ⁴³ Nida ukuna u shinga u na u tsara mu, hal anuku a Asheku a va u tuwai ara va?”

⁴⁴ An n panai kalagatsu ka idyani i vunū, aku maku ma mari a katsuma ka va ma gbaɗai n ucira adama a ipeli. ⁴⁵ Uza u unā u shinga u da vari Meri, avu uza da vu wushuki n ili i'ya Magono ma Zuba ma tonuko vu ya shadangu.”

Ushipa u Meri

⁴⁶ Aku Meri danai, “Katakasuvu ka va ka naka ta Magono ma Zuba tsupige. ⁴⁷ N Kashila Kawauwi ka va ka uma u va wari a ipeli. ⁴⁸ Kpaci u webelei uvakunku u kaci u kagbashi ka ne. U da na gba ama a ka tuwa a ka isa mu uza u unā u shinga. ⁴⁹ Kpaci Uza u Ucira Gba u yanka mu ta ili i pige. Uwulukpi u da kala ka ne kari.

⁵⁰ Upasamgbanasa u da upana u iyali u ne u tsu pasamgbanasa a agali a da a ka pana uwonvo u Kashila ubana. ⁵¹ U yain manyan ma pige n akere a ne, u wacinsai aza a aradi n uyawunsa u atakasuvu a le. ⁵² U takpai ngono a tsugono tsu le, aku u nakai aza da a vakunki kaci ka le tsupige. ⁵³ U cuwatangi aza a kambulu n ili i shinga, aza a utsari tani u tutsuku le akere a de. ⁵⁴ U banga kagbashi ka ne Isara'ila, kpaci wa cibusa ta n asuvayali a ne. ⁵⁵ Tyoku da u zuwamgbana u pana iyali i isheku i tsunu, Ibrahi n kagali ka ne ubana.”

⁵⁶ Meri dusuki n Alisabatu evu n uwoto u tatsu, aku u gonoi a kuwa.

Ilimaci i Yahaya Kalyubugi

⁵⁷ An a'ayin a ilimaci a Alisabatu a yain, u matsai maku ma vali. ⁵⁸ Aza a karen n amaci a ne, a panai tyoku da Magono ma Zuba ma panai iyali i ne, hal a banga yi ipeli.

⁵⁹ Kain ka kulla, a tuwai kotsu a kida maku mi kacombi.† A'ari a ka ciga a neke yi kala ka asheku a ne Zakariya. ⁶⁰ Shegai mma u ne u danai, “Nala wa, kala ka ne ka Yahaya.”

⁶¹ Aku a danai, “Iyen! A kumaci ku vunū uza roku wa la n kala ka nala wa.”

⁶² A yankai asheku a ne kadyanshi n kukere u tonuko le kala ka wa ciga a isa maku mi. ⁶³ U zamai a tuko yi kagbagala ka ikorongi, aku u korongi, “Kala ka ne ka Yahaya.” Gba le a yain majiyan. ⁶⁴ Kute-kute, unā u ne u kukpai, kaletsu ka ne kpmam ka tatsukpai. Aku u gitai kadyanshi u rongoi ucikpala Kashila. ⁶⁵ Uwonvo u kana aza a karen yi gba. A rongoi utambura kadyanshi ka ukuna vi gba a kabon ka nsasa ka uyamba u Yahuda. ⁶⁶ Gba aza da a panai ukuna vi a kana u da a atakasuvu a le, a ka tono, “Ndyu maku ma na ma tuwa ma woko?” Kpaci ucira u Magono ma Zuba ma ta n eyi.

Ushipa u Zakariya

⁶⁷ Aku a shadangi asheku a ne Zakariya n Kulu Keri, u yain kadyanshi ka ukuna u Kashila, u da, ⁶⁸ “A cikpala Magono ma Zuba, Kashila ka Isara'ila, kpaci u tuwa ta a asu u ama a ne u wutukpa le. ⁶⁹ U 'yangasaka tsu Kawauwi ka ucira, a asuvu a kagali ka kagbashi ka ne Dawuda. ⁷⁰ (Tyoku da caupa u danai a una u ntsumate n ne n da a wulukpei.) ⁷¹ U wauwa tsu a akere a atokulalu a tsunu, hal gba n aza da a 'yuwan tsu. ⁷² Tsara u wenike asuvayali a ne a asu u nkoshi n cau n tsunu. U ciba kpm kazuwamgbani ka uwulukpi ka ne. ⁷³ Kazuwamgbani ka u tsinakai asheku a tsunu Ibrahi ka la vi. ⁷⁴ Kpaci u wauwa tsu ta a asu u atokulalu a tsunu, tsu gbashika yi bawu upana uwonvo. ⁷⁵ Tsu gbashika yi n uwulukpi n ukuna u maci a kapala ka ne, gba a'ayin a tsunu. ⁷⁶ Avu kpm maku ma va, a ka isa vu ta matsumate ma Kashila Uza u Ucira Gba, kpaci va lasa ta Asheku, tsara vu fobusuko yi ure. ⁷⁷ Vu tonuko ama a ne ukuna u iwauwi i utsara ucimbusa u unyushi u le. ⁷⁸ Adama a asuvayali a maci a Kashila ka tsunu, a zuba da katyashi ka kpasani ka wuta tsu. ⁷⁹ Tsara u wakana aza da a'ari ndishi a karimbi, n aza da a ka tuwa a kuwa. U toni n atsu a ure u ndishi n shinga.”

⁸⁰ Aku maku ma gbonguroi a ikyamba n kulu cika. U dusuki a kakamba hal kain ka u wenikei kaci ka ne a asu u Isara'ila.

Ilimaci i Yesu

(Matiyu 1:18-25)

2 A'ayin a nala, Kaisa Agusta magono ma pige ma Roma, u zuwai a keci gba ama da a'ari a uyamba† vi. ² (Makeci ma a gitai uyan ma la vi, a'ayin a tsugono tsu Kiriniyu uza u karatsu ka pige u Suriya.) ³ Ya dem gonoi a ilyuci i ne tsara a korongu yi.

⁴ Isuhu dem 'yangai a ilyuci i Nazara, a uyamba u Galili, u banai a uyamba u Yahuda. U banai a ilyuci i Dawuda i'ya a ka isa Batalami, kpaci eyi uza u kagali ka Dawuda da. ⁵ Tsara a korongu yi n Meri kamana ka ne, uza da kpm wari n katsuma. ⁶ Ele pini de, a'ayin a ilimaci a Meri a yain. ⁷ Aku u matsai maku ma vali ma kapala ma ne, u palasa yi n kunya, aku u vakunku yi a asu u uneshe kuzuwate ilikulya. Kpaci a tsara kunu ku amoci pini a kuwa ki wa.

Aliniki n atsumate a zuba

⁸ N kayin ka nala ki, aliniki a roku a da pini a uroto u ilyuci vi, a ka wundya ishiga i nlala n le. ⁹ Aku katsumate ka zuba ka Magono ma Zuba ka wenikei kaci ka ne ara le. Aku tsupige tsu Magono ma Zuba tsu kyawan le n katyashi, hal uwonvo u kana le. ¹⁰ Shegai katsumate ki ka tonuko le, “Panai uwonvo wa, ukuna u shinga u ipeli u da n tuko da, u da wa woko u ama gba. ¹¹ Ara na a matsaka da ta Kawauwi a Batalami, ilyuci i Dawuda, aya Kirisiti Asheku. ¹² Iryoci i'ya ya wene i'ya na: Ya cina ta a vakunki maku a asu u uneshe kuzuwate ilikulya, upalasi n kunya.”

¹³ Kute-kute, kabolo ka aza a kuvon a zuba a bolomgbanoi n katsumate ki, a ka cikpala Kashila n a dansi, ¹⁴ “Unaka u tsupige ubana a asu u Kashila u shamgba ta a asuvu a zuba a asu u da u lai tsupige. A likimba tani ndishi n shinga n shamgba ta a asu u ama da wa pana kayanyan ka le cika.”

¹⁵ An atsumate yi a gonoi a zuba, aliniki yi a tonukoi kaci ka le, “Tsu banai a Batalami tsu wene ili i'ya Magono ma Zuba ma tonuko tsu i gitai vi.”

¹⁶ A banai n maloko, a ba a cinai Isuhu, n Meri, n maku mi dem nvain a asu u uneshe kuzuwate ilikulya. ¹⁷ Aku aliniki a tonukoi ya dem ili i'ya i gitai n i'ya katsumate ka zuba ka tonuko le a kaci ka

maku ma na mi. ¹⁸ Gb̄a ama d̄a a panai ukuna u na vi, a rongoi uyan majiyan ma ukuna u d̄a aliniki yi a tonuko le. ¹⁹ Shegai Meri kan̄ai ukuna vi n kabini a katsum̄a ka ne, aku u rongoi u cibusa u d̄a. ²⁰ Aliniki yi a gonoi, a rongoi un̄aka Kashil̄a tsupige n a cikpali yi, adama a ili i'ya katsumate ki ka tonuko le. Kpam n adama a d̄a a wenei maku mi tyoku d̄a katsumate ki ka tonuko le.

A bankai Yesu a Kuwa ku Kashil̄a

²¹ An kain ka kull̄a ka kyawain, kain ka a ka kid̄a yi kacombi, a neke yi kala Yesu. Kala ka katsumate ka zuba ka n̄aka yi, kahu a yain katsum̄a ka ne.

²² An a'ayin a uwulukpe a le a yain, tyoku d̄a u wari a Mele ma Musa, a matsa baci maku. Aku Isuhu n Meri a bankai Yesu a Urishelima, a n̄aka yi a asu u Magono ma Zuba. ²³ (Tyoku d̄a wari ukorongi, Mele ma Kashil̄a ma danai, “Maku ma uka u git̄ai u matsa kalobo ka baci, u kan̄a t̄a a n̄aka yi a asu u Magono ma Zuba.”) ²⁴ A yain uɔar̄akpa tyoku d̄a Mele ma Kashil̄a ma danai, “A'adya a re ko tani mmuku ma ntambara n re.” [◊]

²⁵ Vuma roku u d̄a pini a Urishelima a ka is̄a Saminu, vuma u maci kpam uza d̄a wa gbashika Kashil̄a. W̄a t̄a n Kulu Keri, kpam u ɔar̄akpai wa vana utuw̄a u Kirisiti Kawauwi u tuw̄a u wauwa aza a Isara'ila. ²⁶ Kulu Keri ku wenike yi wa kuw̄a wa, she a'ayin a d̄a u wenei Kirisiti u Magono ma Zuba. ²⁷ Kain ki, Kulu Keri ku zuwai u uwai a Kuwa ku Kashil̄a. Meri n Isuhu a tuw̄ai, kotsu a n̄aka Yesu a asu u Magono ma Zuba, tyoku d̄a Mele ma da a yain. ²⁸ Aku Saminu wobo yi, u cikpai Kashil̄a, u danai, ²⁹ “Gogo-na, Ashekapige, she vu as̄aka kagbashi ka

vunu ka laza bawu ukuna u roku, tyoku d̄a vu danai. ³⁰ Kpaci n wene d̄e iwauwi i vunu ³¹ i'ya vu fobusoi a kapala ka ama gb̄a. ³² Aya katyashi ka ka wenike Awulawa† ure u vunu, aya kpam tsupige tsu ama a vunu Isara'ila.”

³³ Tata n̄a mma u ne a yain majiyan a ili i'ya a danai a kaci ka ne. ³⁴ Aku Saminu zuwuka le un̄a u shinga. Aku u tonukoi mma u ne vi, “Vu wene maku ma na mi? Aya a zuwai u woko ure u urukpa u aza roku n u u'yanḡa u aza roku ushani a asuvu a Isara'ila. Kpam Kashil̄a ka suku yi t̄a u woko iryoci, shegai aza roku a ka 'yuwan yi t̄a. ³⁵ Kotsu a wutukpa uyawunsa u atakasuvu ushani a kateshe. Avu tani burundu wa batsamgbana t̄a katakasuvu ka vunu.”

³⁶ Matsumate ma m̄ari uka, uza u kala Hanatu, w̄a t̄a dem pini a Kuwa ku Kashil̄a ki, ukere u Fanuyila u d̄a, uza u kagali ka Ashiru. Maran̄a ma, kpam u kutsa t̄a cika. Iyolo i ayen a shindere a d̄a u yain n vali u ne an u bidya yi n tsikere. ³⁷ Gb̄a ayen a ne hal n a d̄a a tsiran̄a tsu ne dem a d̄a yi amanganishi n a nishi. [‡] U as̄aka Kuwa ku Kashil̄a wa, shegai ulya kayala kaara n kayin, n u yanyi kakuli n kavasuu. ³⁸ Tyoku d̄a Saminu wari a kadyanshi n Isuhu n Meri, eyi dem u tuw̄ai evu n ele, u cikpai Kashil̄a. U kan̄ai kadyanshi ka maku mi a kapala ka ama d̄a a ka vana uwutukpa u Urishelima.

³⁹ An a kotsoi gb̄a ili i'ya Mele ma Kashil̄a ma danai, a gonoi a ilyuci i Nazara u uyamba u Galili. ⁴⁰ Nte maku mi ma gbonguroi u tukoi ucira pini. A shadangu yi n ugboji u d̄a u wurai a'ayin a ne. Kpam Kashil̄a ka zuwuka yi un̄a u shinga.

[‡]2:37 Kalen ka roku ka: ayen amanganishi n a nishi a d̄a a wurai, an vali u ne u kuw̄ai.

[◊]2:24 Adkp. 12:6-8; Uwt. 13:2-12.

Yesu uwai a Kuwa ku Kashilā

⁴¹ Kayen dem, isheku i Yesu i tsu bana tā a Urishelima a'ayin a Abiki a Upasambana. ⁴² An u yain ayen kupa n a re, a banai Abiki yi tyoku da a cuwanakai. ⁴³ An a kotsoi Abiki yi, isheku i ne i kanai ure u ugono. Yesu shamgbai a Urishelima, bawu a revei. ⁴⁴ A yain nwalu ma uliva, a ka wundya ko wa pini a asuvu a kabolo ki, shegai a wene yi wa. Aku a kana yi uzama a asu a amaci† n aje a le.

⁴⁵ An a kpaɗa yi uwene, a gonoi a Urishelima ubolo u ne. ⁴⁶ An a'ayin a tatsu a wurai, a cina yi ndishi a asuvu a Kuwa ku Kashilā a mere ma awenishiki. Wa pana ka le n u yansi le keci. ⁴⁷ Gba ama da a pana ka yi a yain majiyan n ureve u ne, n tyoku da wa wushukusu. ⁴⁸ An isheku i ne i wene yi, a yain majiyan, aku mma u ne danai, "Maku ma va, ndya i zuwai vu yanka tsu naha? Mpa n asheku a vunu tsari vu uzama n kat-suma unamgbi."

⁴⁹ Aku u wece le, "Ndy a zuwai ya zama mu? I reve u kanai n rongo a asu u Tata u va wa?" ⁵⁰ Shegai a reve ili i'ya u tonuko le wa.

⁵¹ Aku u gonoi a Nazara kabolo n ele, u rongo le unaka tsupige. Mma u ne tani u kanai ukuna u nala vi a katakasuvu ka ne. ⁵² Yesu gbonguroi a ikyamba n kakiri, kpa m Kashilā n ama da a reve yi a ciga yi.

Kufari ku Yahaya Kalyubugi

(Matiyu 3:1-12; Marku 1:1-8; Yahaya 1:19-28)

3 A kayen ka kupa n u tawun ka tsugono tsu Kaisa Tibariya magono ma pige ma Roma, a yan ta ngono n nishi aza da a lyai tsugono tsu iyamba i Is-

ara'ila a kere ka ne, alya: Bontu Bilatu wari gomuna u Yahuda, Hiridu Antiba wari magono ma Galili, vangu u ne Filibu wari magono ma Ituriya n Tarakunita, Lisaniya wari magono ma Abiliya. ² A'ayin a Hanana n Kayafa ngono m adarakpi, kadyanshi ka Kashilā ka tuwai ara Yahaya maku ma Zakariya a kakamba. ³ U banai gba a iyamba i'ya i'ari ubongu u Agata u Urudu n u yanyi kufari: ama a kpatala ubana a asu u Kashilā a asaka tsicingi tsu le, aku a lyubugu le tsara u wenike an a cimbusuka le. ⁴ Tyoku da wari ukorongi a Tagarada u Ishaya matsumate a ukuna u Yahaya Kalyubugi: "Kalagatsu ka uza roku ka salasa a kakamba, 'Lapulukai Asheku Kawauwi ure, i shamkpa u da mai tsara u wala. ⁵ A ka shadangu ta gba arara, kpa m a betelikpe gba nsasa n agalala. A shamkpa ire i'ya i kotosoi, aku a gbandala i'ya i'ari n adaka. ⁶ Kpa m ama gba a ka wene ta iwauwi i Kashilā.'"
◇

⁷ Yahaya tonukoi kakuma ka ama ka ka tuwusa tsara u lyubugusu le vi, "Eda a'eku! Ya barana da i suma unamgbukat-suma u Kashilā u da wa tuwa? ⁸ Yanyi ili i'ya ya wenike ukpatala u de. Kotsu i bidya a asuvu a atakasuvu a de Ibirahi da asheku a de wa, nala wa banga da wa. N tonuko da, Kashilā ka fuda ta ka 'yangasaka Ibirahi mmuku a asuvu a atali a na yi. ⁹ N gogo-na naha a tadangu de kagovu a ami a ndanga. Madanga ma baci dem ma kpaɗai u naka ilimaci i maci, a ka kapa ta ma, a varangu a asuvu a akina."

¹⁰ Kakuma ka ama ka wece yi, "Ndy a wa tsa yan gogo-na?"

¹¹ U wushuki, "Uza u ntogo n re, u peci n uza da bawu wari n ma. Uza u ilikulya kpa m dem u yain nala."

¹² Awushi a utafa a roku a tuwaj tsara a lyubugu le, a wece yi, “Kawenishiki, ndya tsa yan?”

¹³ U tonuko le, “Kotsu i pasaka a ili i'ya a da i wushi wa.”

¹⁴ Aku asoje a roku a wece yi, “Aitsu tani, ndya tsa yan?”

U tonuko le, “Kotsu i wusa uza ikebe wa. Ko i dana uza u nusa ta, kpam u nusa wa. I kawunku gai n katsupi ka de.”

¹⁵ Ama gba a'ari a ka vana ta utuwa u Kirisiti Kawauwi, aku a'ari a uyawunsa a atakasuvu a le, ko Yahaya da Kawauwi ki. ¹⁶ Yahaya wushunku le gba, u danai, “Mpa gai n mini ma ma lyubugusu da, shegai uza da u la mu wa tuwa ta. Uza da mpa n ratsa n surukpa isirikatsu i ak-pata i a'ene a ne wa. Aya wa lyubugu da n Kulu Keri n akina. ¹⁷ Kasasu ka uwe-limkpe ka ne ka ta a kukere ku ne, wa wujuma ta asu u ulapa ilya vi, aku u cirangu ilya yi u tsungu i'ya a mapon. Shegai wa runukpa ta kopo ki n akina† a da bawu a ka cimba.” ¹⁸ N icun i kufari ku na ki ushani, ka Yahaya yankai ama Kadyanshi ka Shinga ka Kashila.

¹⁹ Shegai Yahaya baranai Hiridu Antiba magono a kaci ka Hiridiya, uka u vangu u ne u da u zuwai, n ukuna u cingi u roku u da u yain. ²⁰ Adama a nala u gbagiryai Yahaya a kuwa ku a'ali, u dokunki kaci ka ne unyushi u cingi u na vi.

A lyubugi Yesu

(Matiyu 3:13-17; Marku 1:9-11)

²¹ An a lyubugusi ama gba, a lyubugi dem Yesu. Tyoku da Yesu wari a kvasu, zuba u kukpai. ²² Pini nala, Kulu Keri ku cipai ara ne yavu kacfa. A panai kala-gatsu ka wutai a zuba, ka danai, “Ada Maku ma va ma ma ciga. Ma pana ta kayanyan n avu cika.”

Nkoshi n cau n Yesu

(Matiyu 1:1-17)

²³ A'ayin a da Yesu gitai manyan ma ne, wa ta n ayen evu n kamankupa. Tyoku da kpam ama a bidyai Yesu maku ma Isuhu ma.

Isuhu maku ma Heli ma.

²⁴ Heli maku ma Matat ma.

Matat maku ma Levi ma.

Levi maku ma Malaki ma.

Malaki maku ma Yana ma.

Yana maku ma Isuhu ma.

²⁵ Isuhu maku ma Matiya ma.

Matiya maku ma Emos ma.

Emos maku ma Nahum ma.

Nahum maku ma Hasali ma.

Hasali maku ma Najaya ma.

²⁶ Najaya maku ma Ma'ata ma.

Ma'ata maku ma Matiya ma.

Matiya maku ma Shimeya ma.

Shimeya maku ma Isuhu ma.

Isuhu maku ma Yahuda ma.

²⁷ Yahuda maku ma Yowana ma.

Yowana maku ma Risa ma.

Risa maku ma Zerubabe ma.

Zerubabe maku ma Shayalatiya ma.

Shayalatiya maku ma Niri ma.

²⁸ Niri maku ma Malaki ma.

Malaki maku ma Adi ma.

Adi maku ma Kosuma ma.

Kosuma maku ma Alumadama ma.

Alumadama maku ma Iri ma.

²⁹ Iri maku ma Yosi ma.

Yosi maku ma Eliyaza ma.

Eliyaza maku ma Yorima ma.

Yorima maku ma Matat ma.

Matat maku ma Levi ma.

³⁰ Levi maku ma Saminu ma.

Saminu maku ma Yahuza ma.

Yahuza maku ma Isuhu ma.

Isuhu maku ma Yunam ma.

Yunam maku ma Eliyakim ma.

³¹ Eliyakim maku ma Malaya ma.

Malaya maku ma Mainana ma.

Mainana maku ma Matata ma.

Matata maku ma Natan ma.
 Natan maku ma Dawuda ma.
³²Dawuda maku ma Yese ma.
 Yese maku ma Ubida ma.
 Ubida maku ma Boza ma.
 Boza maku ma Salumuna ma.
 Salumuna maku ma Nashon ma.
³³Nashon maku ma Aminadabu ma.
 Aminadabu maku ma Aram ma.
 Aram maku ma Hesuruna ma.
 Hesuruna maku ma Farisa ma.
 Farisa maku ma Yahuza ma.
³⁴Yahuza maku ma Yakubu ma.
 Yakubu maku ma Ishaku ma.
 Ishaku maku ma Ibirahi ma.
 Ibirahi maku ma Tera ma.
 Tera maku ma Naho ma.
³⁵Naho maku ma Seru ma.
 Seru maku ma Reyu ma.
 Reyu maku ma Fele ma.
 Fele maku ma Eba ma.
 Eba maku ma Shela ma.
³⁶Shela maku ma Kenan ma.
 Kenan maku ma Afakasha ma.
 Afakasha maku ma Shem ma.
 Shem maku ma Nuhu ma.
 Nuhu maku ma Lame ma.
³⁷Lame maku ma Metusela ma.
 Metusela maku ma Anuhu ma.
 Anuhu maku ma Jare ma.
 Jare maku ma Mahalalel ma.
 Mahalalel maku ma Kenan ma.
³⁸Kenan maku ma Enos ma.
 Enos maku ma Shitu ma.
 Shitu maku ma Adamu† ma.
 Adamu kpm̄a uza da u wutaḡa a asu u
 Kashila da.

Ukondo u Yesu

(Matiyu 4:1-11; Marku 1:12-13)

4 Pini nala, Yesu asakai Agata a Urudu ushadangi n Kulu Keri, aku Kulu Keri ku tonoi n eyi ubana a kakamba. ²U yan ta a'ayin a amangare, Kalapansi kari yi ukonduso. A asuvu a a'ayin a nala yi u lya ko ili wa, an a'ayin yi a kotsoi, aku u panai kambulu.

³Pini nala, Kalapansi ka tonuko yi, "Avu Maku ma Kashila ma baci, yanka katali ka na kadyanshi ka gono burodi."

⁴Yesu wushunku yi, "Ukorongi u da wari a Tagarada u Kashila, 'N burodi da koshi vuma wa yan uma wa.'" [◇]

⁵Kalapansi ki ka banka yi a zuba a asu u roku, u wenishike yi gba tsugono tsu likimba, kahu a yain a'eshi rapu.

⁶U tonukoi Yesu, "Ma naka vu ta gba tsupige n ucira u le, kpaci mpa a nakai. Ma ta n ucira u da ma naka uza da ma ciga. ⁷Va lyaka mu baci kayala, ya woko ta i vunu gba."

⁸Yesu wushunku yi, "Ukorongi u da wari a Tagarada u Kashila, 'Lyaka Magono ma Zuba Kashila ka vunu kayala, aya koshi va gbashika.'" [◇]

⁹Aku Kalapansi ka banka yi a Urishe-
 lima, u zuwa yi u shamgbai a zuba u Kuwa ku Kashila ku ugadi bilibili. U tonuko yi, "Avu Maku ma Kashila ma baci, radugu a utuwa a iyamba. ¹⁰Kpaci ukorongi u da wari a Tagarada u Kashila, 'Wa yanka ta atsumate a zuba a ne kadyanshi adama a vunu, a kirana n avu.

¹¹Kpam a ka kebe vu ta a akere a le, adama a da va gbasha kune a katali."[¶]

[¶]4:11 Wanda da Kalapansi ka ciga ka wanda Yesu a asu u na vi. Ishipa 91:11-12 u danai Kashila ka suku ta atsumate a zuba a ne a kebe vu kotsu vu tadatsa wa. Nala wa zuwa a kana vu wa, vu yan baci utengeshi vu radugi asu u bilibili.

[◇]4:4 U.Ml. 8:3. [◇]4:8 U.Ml. 6:13.

¹² Yesu wushunku yi, “A korongu tã dem, ‘Va kondo Magono ma Zuba Kashilã ka vunu wa.’”

¹³ An Kalapansi ka kotsoi ukonduso u ne gbã, aku u asaka yi ve.

Yesu gitai manyan a Galili

(*Matiyu 4:12-17; Marku 1:14-15*)

¹⁴ Pini nala, Yesu gonoi a uyamba u Galili, ucira u Kulu Keri wa tã kabolo n eyi. Ukuna u ne u kyawain gbã a uyamba vi. ¹⁵ U rongoi a uwenishike a agata a Kashilã a le, gbã ama n a nãki yi tsupige.

A 'yuwain Yesu a Nazara

(*Matiyu 13:53-58; Marku 6:1-6*)

¹⁶ An Yesu tuwai a Nazara (asu u da a wo yi), aku u uwai a kagata ka Kashilã kain ka Ashibi, tyoku da u cuwanakai. U 'yangai kushani, kotsu u yain kaneshi. ¹⁷ A naka yi tagarada u Ishaya matsumate, u barakpai tagarada vi, u cinai a asu u da a korongi: ¹⁸ “Kulu ku Magono ma Zuba ka tã kabolo na mpa, u dangasa mu n yanka aza a unambi Kadyanshi ka Shinga ka Kashilã. U suku mu n tuwa n yain kadyanshi ka utatsukpa a asu u aza da a sirai, n kukpa a'eshi a arumba, n wauwa aza da a 'yanki, ¹⁹ n yain kadyanshi ka kayen ka Magono ma Zuba ma yan ili i shinga.”

²⁰ U katalai tagarada vi u gonukoi a asu u uza u manyan, aku u dusuki tsara u wenishike. Gbã aza da a'ari pini a kagata ka Kashilã ki a gitã yi akalũ. ²¹ Aku u gitã le utonusuko, “Ara, udani naha u shadangu de a atsuvu a de.”

²² Gbã le a cikpala yi, a yain majiyan ma kadyanshi ka shinga ka u yain, hal a danai, “Eyi na maku ma Isuhu ma wa?”

²³ U tonuko le, “Ya yanka mu tã tsizagadi tsu na tsi, ‘Kanaki ka aguma, tanasa kaci ka vunuu.’ Wata, ‘Gbã ikune-

savu i'ya tsu panai vu yansai a Kafarnahum, yan i'ya dem pini na a ilyuci i vunuu.’” ²⁴ Mayun da n tonuko da, matsumate ma la ma a wushuki n eyi a ilyuci i ne wa.

²⁵ “Shegai mayun n tonuko da, a'ayin a Iliya, nra na n da pini ushani a Isara'ila. A'ayin a da a shamkpai mini ma zuba hal ayen a tatsu n uwoto u teli, a'ayin a da kambulu ka pige ka kimbai gbã uyamba vi. ²⁶ Gbã n nala, a suku Iliya a asu ko uza a asuvu a le wa, she a asu u marana ma mari a Zarafatu a uyamba u Sida. ²⁷ A'ayin a Elisha† matsumate, a yan tã nkutu ushani a uyamba u Isara'ila. Uza wa tani la uza da a tanasai wa, she Na'a-man† koshi, vuma u uyamba u Suriya.”

²⁸ Ama da a'ari pini a kagata ka Kashilã ki a panai upan, an a panai nala vi. ²⁹ Aku a 'yangai a wutukpa yi a uroto u ilyuci. A banka yi a zuba u masasa ma mari evu n ilyuci yi, kotsu a varangu yi a iyamba. ³⁰ Shegai u wurai a mere ma le, u yain nwalu n ne.

Yesu wutukpai ityoni i cingi

(*Matiyu 7:28-29; Marku 1:21-28*)

³¹ Pini nala, Yesu banai a Kafarnahum, ilyuci i roku a uyamba u Galili, wari le a uwenishike kain ka Ashibi. ³² A yain majiyan n uwenishike u ne, kpaci kadyanshi ka ne n ucira u da kari.

³³ A kagata ka Kashilã ki tani, uza u ityoni i cingi u da pini. Aku u 'yangasai kalagatsu ka ne n ucira, u salai, ³⁴ “Wayai! Ndyai birika vu n atsu, Yesu uza u Nazara? Tuwa da vu tuwai vu wuna tsu? N reve tã uza da vari. Uza u uwulukpi u nala vi u da u Kashilã.”

³⁵ Aku Yesu barana yi, u da, “Paɗa bini! Pecemgbene n eyi!” Aku ityoni i cingi yi i varangu yi a iyamba a mere ma

◊4:12 U.Ml. 6:16. ◊4:19 Isha. 61:1-2.

◊4:27 2 Ngo. 5:1-14.

◊4:26 1 Ngo. 17:1-16.

le, i pecembenei n eyi. U yanka yi tani ukuna u cingi wa.

³⁶ A yain majiyan gba le, a ka dansa utyoku u le, “Icun i kadyanshi i eni i'ya na vi? Ka na n ucira n tsupige, hal u tsu barana ityoni i cingi, aku a wuta?”
³⁷ Ukuna u ne tani u tamburai ko nte wa a uyamba vi.

Yesu tanasai koku u Bituru

(Matiyu 8:14-17; Marku 1:29-34)

³⁸ Aku Yesu asakai kagata ka Kashila ki, u uwai a kuwa ku Bituru. Mma u uka u Bituru tani wa ta n usudugbi u ikyamba, aku a folo yi u tanasa yi. ³⁹ U shamgbai evu n kaci ka ne, u baranai mabala mi, aku ma asaka yi. Kute-kute, u 'yangai u gita le uyanka manyan.

⁴⁰ An kaara ka rukpai, gba aza da a'ari n aza a mabala icun kau-kau, a tuwusuka le a asu u ne. Aku u tafangusuku le akere a a'aci a le, u tanasa le. ⁴¹ Ityoni i cingi kpam i wutai a asu u ama ushani, a'ari iyoroli n a dansi, “Avu Maku ma Kashila ma!”

Shagai u barana le, u bishinka le kadyanshi, kpaci a reve ta eyi Kirisiti Kawauwi da.

Yesu yain kubari a Galili

(Marku 1:35-39)

⁴² An kain ka wansai, Yesu wutai u banai a asu u da bawu uza wari pini. Aku kakuma ka ama kari yi uzama, a banai a asu u da wari. Uciga u le u da a shamkpa yi, kotsu u asaka le wa. ⁴³ Shegai u tonuko le, “U kana ta n yain kadyanshi ka tsugono tsu Kashila a ilyuci i'ya i buwai, kpaci adama a nala a da a suku mu.” ⁴⁴ Aku u lyai kapala n u yanyi kubari a agata a Kashila a uyamba u Yahuda.[§]

Yesu isai atoni a kagita

(Matiyu 4:18-22; Marku 1:16-20)

5 Kain ka te, Yesu wari kushani a ikengi i Kushiva ku Galili,** kakuma ka ama ka gbabaryangu yi, a'ari upana kadyanshi ka Kashila. ² U wenei a'atsu a re a da akani a adan a asakai ikengi i kushiva yi. A'ari ubacangusu ibilili i le. ³ Aku u ba u uwai a asuvu u kpatsu ku Simo. An u uwai a asuvu, u tonukoi Simo jebe u vinga kpatsu ki kenu u asaka ikengi i kushiva yi. Aku u dusuki u kana i uwenishike ama, eyi pini a asuvu a kpatsu ki.

⁴ An u kotsoi kadyanshi, u tonukoi Simo, “Uka kpatsu ki a asu u da wari n kadaka, kotsu i vutala ibilili i de i kana adan.”

⁵ Simo wushunku yi, “Uzakuwa, nte kain ka wansa tsu pini na tsari uyan manyan, kpam ko i te tsu kana wa. Shegai an u wokoi vu danai nala, ma vutala ta ibilili yi.”

⁶ An a yain nala, a kana adan ushani, hal ibilili i le i kana ukidasa. ⁷ Adama a nala, a isai atoku a le a da a'ari a kpatsu ku ire ki a tuwa a banga le. A tuwai a shadangusi a'atsu yi a re gba n adan, hal a'atsu yi a yain yavu a ka shumbugu.

⁸ Pini nala, an Simo uza da a ka isa Bituru wenei nala, u kudangi a kapala ka Yesu, u danai, “Asheku, batsa pini dan na mpa, kpaci mpa uza u unyushi u cingi u da.” ⁹ Ili i'ya i zuwai tani, eyi n atoku a ne a yan ta majiyan, an a kana adan nala. ¹⁰ Nala tani kpam dem Yakubu n Yahaya, mmuku n Zabidi, atoku a manyan a Simo.

Yesu tonukoi Simo, “Pana uwonvo wa. Ili i'ya i bidyai gogo-na naha ubana a kapala, ma gonuko vu ta uza da wa tukuso

§4:44 Akorongi a cau a roku aza da a purai a tagarada u Luka a korongu ta “Galili.”

**5:1 N Tsiheline, a korongu ta “Kushiva ku Janisara” a tsu isa ta dem ka “Kushiva ku Galili.”

ama.”¹¹ A wutukpai a'atsu a le a kag-ida, aku a asakai gba ili i'ya a'ari n i'ya, a tono yi.

Yesu tanasai makutu

(*Matiyu 8:1-4; Marku 1:40-45*)

¹² Kain ka te, Yesu wari a ilyuci i roku a uyamba u nala vi, aku vuma roku, uza u mballa n tsukutu, u tuwai ara ne. An u wenei Yesu, u kudangi a kapala ka ne, u folo yi u da, “Asheku, vu wushuku baci, va ta n ucira u da va tanasa mu.”

¹³ Yesu barakpai kukere, u sawa yi, u da, “N wushuku ta, tana.” Kute-kute, tsukutu tsi tsu asaka yi.

¹⁴ U ronoi vuma vi atsuvu, u da, “Kotsu vu tonuko uza wa, shegai wala vu ba vu wenike kaci ka vunu a asu u kadamakpi. Kpam vu nakamune tyoku da Musa danai a yain, adama a da vu tanai, tsara ama a reve n u da.”[◇]

¹⁵ Shegai gba n nala, kadyanshi ka Yesu kari a utambura, hal kakuma ka ama ushani ka tuwusai ka panaka yi, tsara a tanasa mballa n le. ¹⁶ Shegai u tsu bana ta a asu u da bawu ama a'ari, n u yanyi kavasuu.

Yesu tanasai kawunu

(*Matiyu 9:1-8; Marku 2:1-12*)

¹⁷ Kain ka te, an Yesu wari a uwenishike, Afarishi n awenishiki a Mele a roku a'fa ta pini ndishi. Aza da a wutai gba a ilyuci i uyamba u Galili n aza a Yahuda n Urishelima. Kpam ucira u Magono ma Zuba u utanasa u mballa wa ta n eyi. ¹⁸ Ama roku a tuwai n kawunu, a canga yi a kajiba. A ka ciga a uka yi a kunu, tsara a zuwa yi a kapala ka Yesu. ¹⁹ An a kpada utsara ure u da a ka uka yi, adama a kakuma ka ama, a yuwai a zuba u kukpa. A dapai kukpa ki, aku a zuralakpai vuma vi a mere ma kakuma ki, pini a kapala ka Yesu.

²⁰ An Yesu wenei upityanangu u le, u da, “Uza u va, a cimbusuka vu de unyushi u cingi u vunu.”

²¹ Aku awenishiki a Mele n Afarishi yi a gitai uyawunsa a atakasuvu a le, “Ucun u vuma u eni u da na n uyansaka Kashila kadyanshi ka cingi naha? Ya wa fuda u cimbusa unyushi u cingi? She Kashila koshi.”

²² Shegai an Yesu revei tyoku da a ka yawunsa, u wece le, “Ndy a zuwai ya yawunsa naha a atakasuvu a de? ²³ Ndy a i lai shana u da a ka dana, ‘A cimbusa de unyushi u cingi u vunu,’ ko, ‘Yanga vu wala?’ ²⁴ Kondoi na, kotsu i reve an mpa Maku ma Vuma mari n ucira u da ma cimbusa unyushi u cingi a likimba.” U tonukoi kawunu ki, “N tonuko vu, ‘yanga vu bidya kajiba ka vunu vu wala a kuwa.’ ²⁵ Kute-kute a kapala ka le, u ‘yangai u bidyai kajiba ka ne. U laza i kuwa n u cikpali Kashila. ²⁶ A yain majiyan cika, gba kakuma ki ka rongoi ucikpalasa Kashila, uwonvo kpam u kana le, a danai, ‘Ara tsu wene ta ukuna u savu.’”

U'isa u Levi

(*Matiyu 9:9-13; Marku 2:13-17*)

²⁷ An nala u wurai, aku Yesu wutai. Pini nala, u wenei kawushi ka utafa ka roku uza u kala Levi. U cina yi ndishi a kakinda ka uwusha u utafa ka ne. Aku u tonuko yi, “Tono mu.” ²⁸ U asakai ko ndya wa, u ‘yangai u tono yi.

²⁹ Levi fobusuko yi abiki a pige a kuwa ku ne. Kpam awushi a utafa a roku a da dem pini ushani n ama roku a ka lya kabolo n ele. ³⁰ Aku Afarishi n awenishiki a Mele a ka yanka atoni a ne tsali, a danai, “Ndy a zuwai ya lya kabolo n awushi a utafa n aza a unyushi u cingi?”

³¹ Yesu wushunku le, “Aza da a'ari n alafiya a ka ciga uza u aguma wa, she aza a mballa. ³² N tuwa adama a da ma

[◇]5:14 Adkp. 14:1-32.

isa aza a maci wa, shegai adama a aza a unyushi u cingi, tsara a kpatala.”

Keci a kaci ka kakuli

(Matiyu 9:14-17; Marku 2:18-22)

³³ A tonukoi Yesu, “Atoni a Yahaya a tsu yansa ta kakuli n kvasu, nala dem atoni a Afarishi, shegai ndya i zuwai atoni a vunu a ka lya n a soyi?”

³⁴ U wece le, “Amoci a asu u abiki a iyolo a tsu yan kakuli, a ka yan baci abiki kabolo n valisavu vi? ³⁵ A'ayin a'a ta a utuwa a da a ka bidya valisavu vi a mere ma le, a'ayin a nala a da a ka yan kakuli.”

³⁶ U tonuko le kpm agisani a na yi, u danai, “Uza wa kara kakashi a kunya ku savu, aku u padara ka a kunya ku cau wa. U yan baci nala, wa nangasa ta ku savu ki. Kpm kakashi ka savu ka a padarai a kunya ku cau ki ka rotso ka wa.”

³⁷ “Vuma wa tsungu mini ma cinwi ma savu a kadele ka ukpan ka cau wa. U yan baci nala, ma tasa ta kadele ki ma wot-songu. Kadele ki tani ka namgba. ³⁸ Shegai a tsungu mini ma cinwi ma savu a kadele ka ukpan ka savu. ³⁹ Kpm uza wa la wa so mini ma cinwi ma cau, aku u dana wa ciga ma savu wa. Kpaci wa dana ta, ‘Ma cau mi ma la ta ma savu mi tsulobo.’”

Yesu da Asheku a kain ka Ashibi

(Matiyu 12:1-8; Marku 2:23-28)

6 Kain ka te n kain ka Ashibi, Yesu wa wura ashina a ilya kabolo n atoni a ne, pini nala, atoni yi a gitai ukofuso aratu a ilya n a yuruwi n a takumi. ² Afarishi a roku a danai, “Ndyi i zuwai ya yan ili i'ya i nangasai mele ma Ashibi?”

³ Yesu wushunku le, “Eda kotsu i yan kaneshi u ili i'ya Dawuda yain, a'ayin a da u panai kambulu, eyi n aje a nwalu a ne wa? ⁴ An u uwai a Kuwa ku Kashila,

u bidyai iburodi i uwulukpi u takumai. Ili i'ya adarakpi a da koshi a wushunki a takuma. Kpm u nakai aje nwalu n ne i roku.” ⁵ Pini nala, u tonuko le, “Maku ma Vuma ma Asheku a kain ka Ashibi.”

Uza da ili i soi kukere

(Matiyu 12:9-14; Marku 3:1-6)

⁶ Kain ka Ashibi ka roku, Yesu uwai a kagata ka Kashila wari a uwenishike. Pini a asuvu yi, uza roku u da pini uza da ili i soi kukere ku ulyaki ku ne. ⁷ Aku awenishiki a Mele n Afarishi a ka put-sa yi ko wa tanasa yi n kain ka Ashibi ki, kotsu a tsara unyushi u da a ka ba a sapula yi. ⁸ Eyi tani u revei uyawunsa u le, aku u tonukoi vuma vi, “Yanga vu shamgba a mere.” Aku u 'yangai u shamgbai.

⁹ U tonuko le, “Ma wece da, ndya i'ari dere kain ka Ashibi? A yain ili i shinga, ko a yain i cingi? A wauwa uma, ko a wuna u da?”

¹⁰ Aku u lingana le gba le, u tonukoi vuma vi, “Barakpa kukere ku vunu.” U barakpai kukere ki, aku ku tanai. ¹¹ A panai upan cika, a gitai usheshe tyoku da a ka yan n Yesu.

Yesu dangasai atoni kupa n ama a re

(Matiyu 10:1-4; Marku 3:13-19)

¹² A'ayin a nala yi, Yesu wutai u yuwai masasa tsara u yain kvasu. U rongoi uyan kvasu ubana a asu u Kashila hal kain ka wansai. ¹³ An kain ka wansai, u isai atoni a ne, aku u dangasai kupa n ama a re a asuvu a le, u isa le asuki. ¹⁴ Alya Simo (uza da u isai Bituru) n utoku u ne Andurawu n Yakubu, n Yahaya, n Filibu, n Batalamawu. ¹⁵ U dangasa ta dem Matiyo, n Toma n Yakubu maku ma Halfa, n Simo uza da a ka isa Ziloti. ¹⁶ U dangasai kpm Yahuza maku

◊6:4 1 Sam. 21:6.

ma Yakubu, n Yahuza Isikariyoti uza da u tuwai u neke yi.

Yesu yanka ta ama ushani manyan

(Matiyu 4:23-25)

¹⁷ Aku u gidajai kabolo n ele, u shamgbai a asu u da wari kateshe. Kakuma ka atoni a ne, n kakuma ka ama ushani a tuwai a panaka yi, tsara a tanasa le. A wutusa i uyamba u Yahuda n Urishe-lima, n aza da a'ari a Taya n Sida u unu u kushiva. ¹⁸ N aza da ityoni i cingi ya yan mavura dem, a tanasa le. ¹⁹ Gba ama yi a ka ciga a sawusa yi, kpaci ucira wa wutusa ta a asuvu a ne, u tanasa le gba le.

Unu u shinga n u cingi

(Matiyu 5:1-12)

²⁰ Aku Yesu gadigbai kaci ka ne, u webelei atoni a ne, u danai: "Eda aza a unu u shinga a da, eda aza a unambi, kpaci tsugono tsu Kashila tsu de tsa. ²¹ Eda aza a unu u shinga a da, eda aza da ya yan kambulu gogo-na, kpaci a ka cuwatangu da ta. Eda aza a unu u shinga a da, eda aza da ya sa gogo-na, kpaci ya dosuso ta. ²² Eda aza a unu u shinga da, a'ayin a da ama a 'yuwan da, a wutukpa da a asuvu a le, a wisha da, a panai icadi i de adama a va Maku ma Vuma.

²³ "Pelei a kain ki, i radugusu n maza-nga, kpaci katsupi ka malen ma manyan ma de ka ta ushani a zuba. Nala dem akaya a le a yankai nsumate.

²⁴ "Shegai ter de eda aza a utsari, kpaci i wusha de upana u kayanyan u de. ²⁵ Ter de, eda aza da i'ari n ucuwi gogo-na, kpaci ya tuwa ta i yain kambulu. Ter de, eda aza da ya dosuso gogo-na, kpaci ya namgba ta katsuma, kpam i sai. ²⁶ Ter de, eda aza da ama a ka cikpalasa, kpaci nala dem akaya a le a cikpalasai nsumate n kaban."

Ciga atokulalu a vunu

(Matiyu 5:38-48; Matiyu 7:12)

²⁷ Yesu doki u danai, "Shegai n tonuko da, eda aza da ya panaka mu, i cigi atokulalu a de, i yanka aza da a 'yuwan da ukuna u shinga. ²⁸ I zuwuka aza da a ka wishisa da unu u shinga. Aza da a ka kovo da kpam i yanka le kavasuu. ²⁹ Uza da u basa vu a kagbaguzu ka te, kpatalaka yi ka ire ki. Uza da u wusa vu kunya, kotsu vu bishinka yi matogo ma vunu wa. ³⁰ Gba uza da baci u folo vu ili, vu naka yi. Uza da baci kpam u wusa vu ucanga, kotsu vu boli i'ya wa. ³¹ Yankai ama tyoku da ya ciga a yanka da.

³² "Aza da a ka ciga da alyu baci ya ciga koshi, katsupi ka malen ma manyan ka eni ka ya tsara? Ko aza a unyushi u cingi dem a ka ciga ta aza da a ka ciga le. ³³ Aza da baci a ka yansaka da ukuna u shinga a da baci ya yanka ukuna u shinga koshi, katsupi ka malen ma manyan ka eni ka i'ari n ka? Ko aza a unyushi u cingi dem nala a ka yansa. ³⁴ Kpam aza da baci i wenei a ka tuwa a tsupa da a da baci ya naka akopi, katsupi ka malen ma manyan ka eni ka i'ari n ka? Ko aza a unyushi u cingi dem, a tsu naka ta aza a unyushi u cingi akopi, tsara a tsupa le dere. ³⁵ Shegai i cigi atokulalu a de, i yanka le ukuna u shinga. Nakai akopi, kotsu i zuwa a'eshi a tsupa da wa. Katsupi ka malen ma manyan ma de kpam ka yan ta ushani. Ya woko ta kpam mmuku n Kashila ka Zuba, kpaci eyi uza u ukuna u shinga u da a asu u aza da bawu a tsu cikpa n aza a cingi. ³⁶ I woko aza a asuvayali, tyoku da Tata u de wari uza u asuvayali."

Kotsu i taɗanku ko uza u unyushi wa

(Matiyu 7:1-5)

³⁷ Yesu doki u danai, "Kotsu i taɗanku uza unyushi wa, adama a da a ka taɗanku da dem. I kidaga uza ugana wa,

adama a da a ka kidaga da dem. I cim-busa unyushi u da a yanka da, kotsu a cimbusuka da dem. ³⁸ Nakai, kotsu a naka da dem: kakundatsu ka shinga ka a shadangi, a sovono, a colukpoi hal ka wotsongusu. Aku a tsunku da a matogo. Kakundatsu ka i kundunki ka a ka kundunku da.”

³⁹ U yanka le agisani a roku u danai, “Karumba ka fuda ka rono utoku u ne karumba? Ama a re a le gba she a rukpa a kadaka wa? ⁴⁰ Karotsongishi ka tsu la kawenishiki ka ne wa. Shegai uza da baci a wenishikei mai, she u woko tyoku u kawenishiki ka ne.

⁴¹ “Nda i zuwai va wundya macuku ma kenukulu ma mari a keshi ka utoku u vunu, aku vu kpadai ukirana n kagbukulu ka kari a keshi ka vunu? ⁴² Nida va fuda vu tonuko utoku vunu, ‘Utoku u va, asaka n takpa vu macuku ma mari a keshi ka vunu,’ avu tani vu wene kagbukulu ka kari a keshi ka vunu wa? Avu uza maci u kaban, gita ve vu takpa kagbukulu ka kari a keshi ka vunu, aku vu wene mai tyoku da va takpa macuku ma mari a keshi ka utoku u vunu.”

Madanga n ilimaci i ne

(Matiyu 7:16-20; Matiyo 12:33-35)

⁴³ Yesu doki u danai, “Madanga ma shinga ma la ma ma matsa ilimaci i cingi wa, madanga ma cingi ma tani la ma ma matsa ilimaci i shinga wa. ⁴⁴ Kpaci madanga dem, a ilimaci i ne i'ya a tsu reve ma. A tsu ta ilimaci i kapopi a kawana wa, ko kpam cinwi a kaworo wa. ⁴⁵ Vuma u maci u tsu wutukpa ta ili i'ya i'ari i shinga a katakasuvu ka shinga ka ne. Vuma u cingi tani a asuvu a katakasuvu ka ne ka u tsu wutukpa ili i cingi. Kpaci ili i ushani i'ya i'ari a katakasuvu ka vuma, i'ya u tsu dansa.”

Amayi a a'uwa ama a re

(Matiyu 7:24-27)

⁴⁶ Yesu doki u danai, “Adama a iyen a da ya isa mu ‘Asheku, Asheku,’ kpam ya yan tani ili i'ya n tonuko da i yain wa? ⁴⁷ Gba uza da baci u tuwai ara va, wa panaka mu, aku wa tono udani u va, ma wenike da ta ucun u ne. ⁴⁸ Wa ta tyoku u uza da wa ma kuwa, u gawai lyungu-lyungu, aku u zuwai cuku tsi a katali ka upeti. An agata a wayai, mini ma agata ma lapai ubana a kuwa ki. Shegai ma gada ka wa, kpaci a ma ta ka mai. ⁴⁹ Shegai uza da u panai kadyanishi ka va u 'yuwain ka uyanka manyan, wa ta tyoku u uza da u mai kuwa a kayala, bawu u zuwai cuku tsu maci. A'ayin a da mini ma agata ma lapai ka, kute-kute aku ku rukpai ku yuruwai yukuyuku.”

Upityanangu u katigi

(Matiyu 8:5-13)

7 An Yesu kotsoi udansa ukuna u da wa ciga u dana a kapala ka ama ki, u uwai a Kafarnahum. ² A ilyuci yi, katigi ka aza a Roma ka roku ka pini, uza da kagbashi ka ne kari a una u ukpa, kpam wa ciga yi wa wa. ³ An u panai ukuna u Yesu, u sukunku yi nkoshi n Yahuda n roku, wa folo yi u tuwa u tanasaka yi kagbashi ka ne. ⁴ A'ayin a da a rawai ara ne, a folo yi cika, a da, “Vuma u na u rawa ta vu yanka yi ili i na yi. ⁵ Kpaci wa ciga ta ukuna u tsunu, hal u maka tsu kagata ka Kashila.” ⁶ An u panai nala, u laza ka bolo n ele.

Shegai an a yain evu n kuwa ki, aku katigi ki ka suki aje a ne a ba a tonuko yi, “Asheku, dambula kaci ka vunu vu tuwa a kuwa ku va wa. Kpaci n rawa va uwa a kuwa ku va wa. ⁷ Nala kpam n wenei n ratsa n tuwa a asu u da vari wa. Shegai dana ukuna koshi, kagbashi ka va ka ta-na ta. ⁸ N reve ta nala kpaci mpa vuma da vari a kere ka ucira ka, kpam ma ta

n asoje a kere ka va. N tsu tonuko ta uza u na, 'Wala,' aku tani u wala. N tonuko uza u nide, 'Tuwa,' aku tani u tuwa. N tonuko kagbashi ka va, 'Yan naha,' aku tani u yain."

⁹An Yesu panai nala, u yain majiyan a kaci ka ne. Aku u yiralakpai u kon-doi kakuma ka ama ka ka tono yi vi, aku u tonuko le, "Mayun n tonuko da, ko a asuvu a Isara'ila n wene ucun u up-ityanangu u pige naha wa." ¹⁰An aza da a suki vi a gonoi a kuwa, a cinai kagbashi ki ka tana de.

Yesu 'yangasai maku ma marana

¹¹An a tsarai a barakpai kenu, u banai a ilyuci i roku i'ya a ka isa Nayim. Aku atoni a ne n kakuma ka ama ka banai kabolo n eyi. ¹²An u yain evu n ut-sutsu u ilyuci vi, u wenei a cangai kalobo ka roku kakushe, aya tani utyoku u ne a asu u mma u ne. Mma u ne kpam marana ma. Ama a ilyuci yi ushani a'a ta kabolo n marana mi. ¹³An Asheku a wene yi, asuvayali a kana yi, u tonuko yi, "Sa wa."

¹⁴Aku u rabai u sawai ili i'ya a cankai kakushe ki, aku aza da a cangai i'ya vi a shamgbai a asu u te. Aku u danai, "Kalobo, n da vu 'yanga." ¹⁵Kakushe ki ka 'yangai ka dusuki ka kanai kadyanshi. Aku Yesu naka yi mma u ne.

¹⁶Gba le a panai uwonvo, aku a cik-palai Kashila a ka dansa, "Matsumate ma pige ma wuta de a asuvu a tsunu. Kpam Kashila ka tuwa de ka banga ama a ne." ¹⁷Ama a rongoi kadyanshi ka ili i'ya Yesu yain na vi gba uyamba u Yahuda n iyamba i'ya i kyawain u da.

Yesu n Yahaya Kalyubugi

(Matiyu 11:2-19)

¹⁸A'ari pini, atoni a Yahaya a tonuko yi gba ukuna u Yesu. ¹⁹Aku Yahaya isai

atoni a ne ama a re, u suku le a asu u Asheku, a wece yi, "Ada uza da wa tuwa vi, ko tsu vana uza roku?"

²⁰An ama yi a tuwai ara Yesu, a tonuko yi, "Yahaya Kalyubugi da u suku tsu ara vunu, u da, 'Ada va tuwa vi, ko tsu vana uza roku?'"

²¹A'ayin a nala yi tani, Yesu tansa ta ama ushani aza a mbala icun kau-kau n aza a ityoni i cingi. Kpam arumba ushani a wene ta asu. ²²Yesu wushunku le, "Walai i ba i tonuko Yahaya ili i'ya i wenei, n i'ya i panai. Arumba a wene ta asu, awunu a wala ta, nkutu n tana ta, agulani a pana ta, akushe a 'yanga ta n uma. A yanka ta aza a unambi kubari ku Kadyanshi ka Shinga. ²³I tonuko yi kpam, 'Uza da baci bawu u tadatsai adama a va, uza u una u shinga u da.'"

²⁴An atsumate a Yahaya yi a lazai, Yesu kanai uyanka ama kadyanshi ka Yahaya, "An i banai a kakamba ki, ndya ya ciga i wene? Asomini a da uwule u tsu purusa a asu u da baci dem u lapanai, ko iyen? ²⁵Ko vuma da u ukai aminya a ikebe, aya ya ciga i wene? A'a. A a'ebile a ngono a da aza da a ka ukusa aminya a shinga, n a pani kayanyan a'ari, shegai a kakamba wa. ²⁶Matsumate ma ya bolo uwene? Eye, kpam u la ta matsumate. ²⁷Yahaya da gai Tagarada u Kashila wa dansaka vi, an a danai, 'Ma suku ta katsumate ka va a kapala ka vunu, uza da wa lapuluka vu ure.' ²⁸N tonuko da gba a asuvu a ama da aka a matsai, uza wa la u la yi wa. Shegai gba n nala, uza u kenukulu gba a asuvu a tsugono tsu Kashila u la yi ta."

²⁹(An ama, hal gbam n awushi a utafa a da a'ari pini a panai nala, a wushuki an uyan u ukuna u Kashila u da ili i maci. An u wokoi a wushuki Yahaya lyubugusu le. ³⁰Shegai Afarishi n arevi a Mele

a 'yuwain ili i'ya Kashila ka ciga le n i'ya; an a 'yuwain u lyubugusu le.)

³¹ Yesu danai, “N iyen i'ya ma rat-sanaka ama a gogo-na? Ndyā wā a rot-soi? ³² Icun yi mmuku n dā mari a kuden ndishi, n a ikāmbāni dā a'ari. N a dani, “Tsu fulakā dā tā ugbali u mazānga, shegai i 'yuwain kuje. Tsu shipai ushipa u ukpā, shegai i sā wa.’

³³ “Kpaci Yahaya Kalyubugi tuwai u laba ulya ilikulya wa, u so tani mini ma cinwi wa, aku i danai, ‘Wā tā n ityoni i cingi.’ ³⁴ An mpa Maku ma Vuma† ma lya nā n soyi, aku i danai, ‘Kalyai ka n kaso-i, kpam kaje ka aza a uwusha utafa n aza a unyushi u cingi ka.’ ³⁵ Shegai ama a ka wene tā tyoku dā ugboji u Kashila wari mai a asu u aza dā a ka tono yi.”

Yesu a kuwa ku Simo Kafarishi

³⁶ Kafarishi ka roku uza u kala Simo, u libanai Yesu ulya ilikulya. Aku u banai a dusuki ulya u ilikulya vi. ³⁷ Uka roku, uza u unyushi a ilyuci yi, u panai a da aya pini dē wa lya ilikulya a kuwa ku Kafarishi ki. Aku u tukoi majuju ma shinga ma a shadangi n manivi ma magulani ma ikebe cika. ³⁸ U kudangi a a'ene a Yesu wa sā, aku u rekpishei a'ene yi n meshi, u yansasai ma n kenji ka ne. U rongoi a uwobuso a'ene yi, aku u tsunki a dā manivi mi.

³⁹ Pini nala, an Kafarishi ka ka libanai Yesu ulya u ilikulya vi u wenei nala, u danai a katakasuvu ka ne, “A da baci vuma u na matsumate ma, wari wa reve tā ko ucun u uka u eni u dā wa sawusa yi vi; kpaci uza u unyushi u cingi u dā.”

⁴⁰ Yesu wushunku yi, “Simo, mā tā n ili i'ya ma tonuko vu.”

U wushuki, “Kawenishiki, tonuko mu.”

⁴¹ Yesu danai, “Vuma roku u dā u kopuki ama roku ama a re ikebe, uza u te ikebe i'ya uza wa yan manyan ma uwoto†† kamanga, uza u te tani aman-garenkupa. ⁴² Ama a re a le gbā a tsarā ikebe i utsupuka wa. Adama a nala u tonuko le a asansa n i'ya. Asuvu a le ya wa laka uciga vuma vi?”

⁴³ U wushuki, “A uwene u vā, uza dā kutan ku ne ku lai ushani.”

Yesu danai, “Vu wushuku tā mai.”

⁴⁴ U yiralakpai a asu u uka vi, aku u tonukoi Simo, “Vu wene ili i'ya uka u na vi wa yanka mu? An n uwai a kuwa ku vunu, vu ne mu mini ma ma bacangusu a'ene a vā wa, shegai eyi bacangusu mu a dā dē n meshi ma ne. U yansasai a dā kpam n kenji ka ne. ⁴⁵ Vu ryabusa mu n uwambatsa wa, shegai uka u na an n uwai a kuwa ku vunu, u asakā uwobuso a'ene a vā wa. ⁴⁶ Vu tsunku kaci ka vā manivi wa, shegai eyi tani manivi ma magulani ma u tsunki a'ene a vā. ⁴⁷ Adama a nala, n tonuko vu, a cimbusukā yi dē unyushi u cingi u ushani u ne, kpaci u wenike tā uciga u pige. Uza dā baci a cimbusukāi kenu, uciga u kenu u dā u wenikei.”

⁴⁸ Aku Yesu tonukoi uka vi, “A cimbusukā vu dē unyushi u cingi u vunu.”

⁴⁹ Aza dā a'ari pini a asu u ulya ilikulya kabolo n eyi vi, a gitai udansa a atakasuvu a le, “Ucun u vuma u eni u dā naha, hal wa cimbusukā uza unyushi u cingi?”

⁵⁰ U tonukoi uka vi, “Upityanangu u vunu, u wauwa vu dē. Wala ili i vunu.”

Aka a roku a dā a tonoi Yesu

8 A barakpa wa, Yesu kyawunsai ilyuci n une n u yani kubari. Wa yan kadyanshi ka tsugono tsu Kashila. Kupanamere† vi a'ā tā kabolo n eyi, ² n aka

††7:41 Akorongi a cau a cau a kagita a korongu tā “ikebe i azurufa 500.” Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Ubanga.

a roku aza ɗa a pecei n ityoni i cingi na mbala n le kpm. Asuvu a le alya Meri, uza ɗa a ka isa Magadaliya, uza ɗa a wutukpai ityoni i cingi i shindere a asuvu a ne. ³ Yuwana uka u Kuza (uza ɗa wari kabangi ka Hiridu), n Suzana dem a tono yi ta, kabolo pini n aka a roku ushani. Gba aka a na yi a banga le ta n ili i kukere i le.

Agisani a uza ɗa u wacangusi icun

(*Matiyu 13:1-9; Marku 4:1-9*)

⁴ An kakuma ka ama ka bolongi, ama a'ari u tuwusa ara Yesu ilyuci ilyuci. Aku u tonuko le agisani, ⁵ “Kacimbi ka ka banai uce. A'ayin a ɗa wari a wacangusu icun yi, aku i roku i rukpusai a ure. A kpatsai i'ya, nnu kpm n kaɗasai. ⁶ I roku kpm i rukpai a atali. An i wutaiku aku i ekpei, kpaci kutanu ka pini wa. ⁷ I roku kpm i rukpai a awana. An a gbonguroi kabolo, awana yi a sapsai i'ya. ⁸ I roku kpm i rukpai a iyamba i shinga, i gbonguroi, i yain mmuku amangatawun-amangatawun hal i lai tyoku ɗa a cei.”

An u danai nala, aku u 'yangasai kala-gatsu, u danai, “Gba uza ɗa wari n at-suvu a upana, u pana.”

Kalen ka agisani ki

(*Matiyu 13:10-17; Marku 4:10-12*)

⁹ Atoni a Yesu a wece yi kalen ka agisani ki. ¹⁰ Aku u danai, “Eda a wushunku da ta i reve ukuna u da wari a asuvu a tsugono tsu Kashila. Shegai aza ɗa a buwai, she n agisani. Kpaci tyoku ɗa wari ukorongi, ¹¹ A uwene a ka wene ta, shegai a ka reve ili i'ya a wenei vi wa; a upana kpm a ka pana ta, shegai a ka reve ili i'ya a panai vi wa.’

Yesu wutukpai kalen ka agisani ki

(*Matiyu 13:18-23; Marku 4:13-20*)

¹¹ “Kalen ka agisani ki ka na: icun yi ukuna u tsugono tsu Kashila u da. ¹² Iacun i'ya i rukpai a ure, alya aza ɗa a panai ukuna u tsugono tsu Kashila vi. Aku Kalapansi ka wusai u da a atakasuvu a le, tsara a pityanangu n Kashila a tsara iwauwi wa. ¹³ I atali yi tani, alya aza ɗa a pana baci ukuna vi, aku a wushi u da n ipeli, shegai a'a n alu wa. A barakpa n uwushuku wa, an a'ayin a ukondo a tuwai, aku a lazai a rukpai. ¹⁴ I'ya i rukpai a asuvu a awana tani, alya aza ɗa a panai ukuna u tsugono tsu Kashila vi. An a yain a'ayin kenu, aku kadambula ka likimba, n utsari, n upana kayanyan ka likimba ka gbagbala le, hal a kpadai uyan ili i maci. ¹⁵ I'ya a cei a uyamba u shinga, alya ama a maci, aza ɗa a panai ukuna u tsugono tsu Kashila vi. A kana u da gbam-gbam a atakasuvu a le, a kawunki n u da pini, a gbonguroi, a nakai mmuku.”

Macikalu ukimbi n kabelu

(*Marku 4:21-25*)

¹⁶ Yesu doki u danai, “Uza wa la wa sapa macikalu aku u kimba ma n kabelu wa, ko kpm u zuwa ma a kere ka ivamk-patsu wa. Shegai u zuwa ma a kashamk-patsu ka ne, adama a aza ɗa a ka uwa a wene katyashi. ¹⁷ I'ya baci dem i'ari usokongi, a ka kpada i'ya uwutukpa wa. Ukuna wa kpm la u da wa kpada u wuta a kateshe wa. ¹⁸ Kiranai n i'ya ya pana. Uza ɗa wari n ili, aya a tsu doku. Uza ɗa bawu wari n ili, maku ma ili ma wa wundya wari n ma vi, a ka wusa yi ta i'ya.”

Mma n a'angu Yesu

(*Matiyu 12:46-50; Marku 3:31-35*)

¹⁹ Mma n a'angu Yesu a tuwai a asu u ne, shegai a fuda a rawa a asu u ne wa, adama a kakuma. ²⁰ Aku a tonuko yi, “Mma u vunū n a'angu a vunū alya de kushani a uwotsu, a ka ciga a wene vu.”

²¹ U wushunku le, “Aza da a tsu pana kadyanshi ka Kashila a kirana n ka, alya mma u va n a'angu a va.”

Yesu vakunki abali

(*Matiyu 8:23-27; Marku 4:35-41*)

²² Kain ka te, Yesu uwai a kpatsu n atoni a ne. U tonuko le, “Tsu pasamgbanai upashi u nife.” Aku a uwai a kpatsu ki a lazai. ²³ A'ari a asuvu a nwalu, aku alavu a pura yi. Uwule n abali a 'yangai a kushiva ki. Kpatsu ku le ku gitai ushadangu n mini, hal ka shumbugu.

²⁴ A banai a ba a 'yangasa yi a danai, “Uzakuwa, uzakuwa, tsa shumbugu de!”

U 'yangai, u bananai uwule vi n abali yi. Aku a vaki, asu vi u wokoi shiriri.

²⁵ Pini nala, u wece le, “Nte upityanangu u de?”

A panai uwonvo a yain majiyan, aku a dansai utyoku u le, “Ya kumbu na vi, hal u tsu barana uwule n abali, hal a panaka yi?”

Yesu tansasai uza u ityoni i cingi

(*Matiyu 8:28-34; Marku 5:1-20*)

²⁶ Pini nala, Yesu n atoni a ne a rawai a uyamba u Garasa u da wari a upashi u Kushiva ku Galili. ²⁷ N uwuta u Yesu a kpatsu ki, uza u ityoni i cingi u roku, uza u ilyuci vi, u tuwai u gawunsai n eyi. U barakpa ta u uka aminya wa kpam u tsu dusuku a kuwa wa, shegai a asu u asaun. ²⁸ An u wenei Yesu, u rukpai a ka-

pala ka ne, aku u 'yangasai kalagatsu u danai, “Ndyā i birika vu na mpa, Yesu Maku ma Kashila ka Zuba? Ma folo vu kotsu vu yan mu mavura wa.” ²⁹ Dana da u danai nala, kpaci an a ka gawunsa vi, Yesu barana ta ityoni i cingi yi i wuta a asuvu a vuma vi. I tsu varangusu yi ta a'ayin ushani. A tsu kana yi ta a sira n ikani n irim, aku u kidasa i'ya. Ityoni i cingi yi i zuwa yi u laza she a mete.

³⁰ Yesu wece yi, “Ndyā kala ka vunū?”

U danai, “Katam,” kpaci ityoni i cingi i'a ta ushani a asuvu a ne. ³¹ Aku a rongo yi ufolo, kotsu u tonuko le a uwa a kadaka ka bawu kari n utyoku wa.

³² A asu vi tani, ushiga u pige u mburusunu u da pini wa lina a kagalala ka masasa. Aku a folo yi u asaka le a uwa a asuvu a le, aku u asaka le tani a uwa.

³³ Ityoni i cingi yi i wutai a asu u vuma vi, a uwai a ushiga u mburusunu vi. Ushiga vi tani u gidalai n ilyadi she a kushiva, a kuwai pini a mini mi.

³⁴ An aliniki a mburusunu a wenei ili i'ya i gitai, a sumai a ba a dansai ukuna vi a ilyuci n une. ³⁵ Ama ushani a tuwai a wene ukuna u da u gitai. An a tuwai a asu u Yesu, aku a cinai uza da ityoni i cingi i wutai ara ne vi ndishi a kapala ka ne. Uza vi u uka ta aminya, kpam n ugboji u ne. Aku a panai uwonvo. ³⁶ Aza da a wenei ukuna vi, a tonuko le tyoku da a tansasai uza u ityoni i cingi vi. ³⁷ Gba aza a ubongu u uyamba u Garasa a foloi Yesu u asanka le a asu vi. Kpaci uwonvo u kana le ta cika.

An u uwai a kpatsu ki wa laza, ³⁸ uza da ityoni i cingi i wuta yi vi, u folo yi u asaka yi u toni yi. Shegai u tonuko yi u wala, u danai, ³⁹ “Gono a kuwa, vu ba vu dana ukuna u pige u da Kashila ka yanka vu.” Aku u banai a asuvu a ilyuci u danai manyan ma pige ma Yesu yanka yi.

Utanaṣa u makere ma Jayiru n uka u mpasa

(Matiyu 9:18-26; Marku 5:21-43)

⁴⁰ An Yesu kpatalai u gonoi a upashi u kushivā vi, ama ushani a ryabusa yi, kpaci aya a'ari a uvana. ⁴¹ Aku vuma roku u rawai, uza u kala Jayiru, uzapige u kagata ka Kashilā. U kudāngi a kapala ka ne, u folo yi u bana a kuwa ku ne, ⁴² adama a maku ma makere ma ne ma mari a unā u ukpa. Aya utyoku u ne a asu u asheku a ne, wā tā n ayen evu n kupa n a re.

An Yesu wari a nwalu, shegai kaku-mā ka ama kari yi a umatsa. ⁴³ Aku uka roku, uza da u yain ayen kupa n a re n mabala ma ulala u mpasa. [U wunai gba i'ya wari n i'ya a asu u aguma.]^{††} Shegai ko uza u fuda u tanasa yi wa. ⁴⁴ U rabai a kucina ku ne, u sawai kaletsu ka kunya ku ne. Kute-kute, mpasa mi n asakai ulala.

⁴⁵ Aku Yesu danai, “Ya sawa mu?”

An ama yi gba a nanai, Bituru danai, “Uzakuwa, kakuma ka ama ka ka yain ushani ka gebishe vu.”

⁴⁶ Shegai u danai, “A sawa mu ta. Kpaci n pana ta ucira u wuta a asuvu a va.”

⁴⁷ An uka vi u wenei wari n tyoku da wa kpawan wa, aku u rabai evu, n u jeki ikyamba. U kudāngi a kapala ka ne, u danai a kapala ka ama gba ili i'ya i zuwai u sawa yi, n tyoku da kpam u tana n kute-kute. ⁴⁸ Yesu tonuko yi, “Maku ma va, upityanangu u vunu u tanasa vu de, wala ili i vunu mai.”

⁴⁹ Eyi pini a kadyanshi, aku uza roku u wuta a kuwa ku uzapige u kagata ka Kashilā ki, u rawai u danai, “Makere

mi ma kuwa de, kotsu vu damgbarasa kawenishiki ki kpam wa.”

⁵⁰ An Yesu panai nala, u wushunki Jayiru vi, “Kotsu vu pana uwonvo wa. Avu gai pityanangu, wa tana ta.”

⁵¹ An u rawai a kuwa ki, u wushuku uza u uwa pini kabolo n eyi wa, she Bituru, n Yahaya, n Yakubu, n tata u maku mi na mma u ne. ⁵² Shegai gba a'ari a kushen, hal n a lapi akamba adama a ukpa u makere mi. Yesu danai, “Asakai kushen, kuwa da u kuwai wa, alavu a da yi.”

⁵³ Aku a ka dosuso yi idyoshi i magori, an a revei u kuwa de. ⁵⁴ U kana kukere ku makere ki, u 'yangasai kalagatsu, u danai, “Makere, 'yanga.” ⁵⁵ Uma u ne u gonoi, kute-kute u 'yangai. Aku u danai a ne yi ilikulya. ⁵⁶ Tata u ne na mma u ne a yain majiyan. Shegai u barana le, kotsu a tonuko uza ili i'ya i gitai wa.

Yesu suki Kupanamere vi

(Matiyu 10:5-15; Marku 6:7-13)

9 Kain ka te, Yesu isai Kupanamere vi, aku u naka le gba ucira u da a ka fuda a wutukpa ityoni i cingi, a tanasa kpam mabala icun kau-kau. ² Aku u suku le a ba a yain kubari ku tsugono tsu Kashilā, a tanasa kpam aza a mabala. ³ U tonuko le kpam, “I bidya ili adama a nwalu n de wa, ko kalangu, ko katsan, ko ilikulya wa. Kpam i bidya ikebe ko ntogo n re wa. ⁴ Kuwa ka baci dem i uwai, rongoi pini she a'ayin a da ya asaka ilyuci yi. ⁵ Ama yi a wusha da baci wa, a'ayin a da baci ya wuta a ilyuci yi i kapatsa kabuta ka a'ene a de,^{¶¶} kotsu u woko iryoci i'ya i wuta uwule u le.” ⁶ A 'yangai a uwai a ilyuci i pige n une n a yanyi kubari n a tanasi ama ko nte wa.

^{††}8:43 Akorongi a cau ushani aza da a purai a tagarada u Luka a kalatsa ta udani u “U wunai gba i'ya wari n i'ya a asu u aguma.”

^{¶¶}9:5 Kapatsa da a kapatsai kabuta ka a'ene a le, kotsu a wenike an a 'yuwain gba ili i asu yi, hal n kabuta ki dem.

Ukpā u Yahaya Kalyuḅugi

(Matiyu 14:1-12; Marku 6:14-29)

⁷ A'ayin a nala yi, Hiridu Antiba magono ma Galili u panai ukuna u ili i'ya a ka yansa, u dambulai cika. Aza roku a danai Yahaya ḁa 'yangai a ukpa. ⁸ Aza roku a danai Iliya ḁa gonoi. Aza roku a danai matsumate ma cau ma ma 'yangai a ukpa. ⁹ Hiridu danai, “N kida ṭa kaci ka Yahaya. Ya kumbu mari a upana ukuna u ne vi?” U zama yi uwene.

Yesu lyatangi ama azu a tawun

(Matiyu 14:13-21; Marku 6:30-44; Yahaya 6:1-14)

¹⁰ An asuki yi a gonoi, a tonukoi Yesu gbā ili i'ya a yain. Aku u bidya le a lazai ubana a ilyuci i roku i'ya a ka isa Be-saida. ¹¹ Shegai an kakuma ka ama ki ka revei a asu u ḁa wa bana, a tono yi. U wusha le u yanka le kadyanshi ka tsugono tsu Kashila, u ṭanasai aza a mbala.

¹² An kaara ka ciga urukpa, aku Kupanamere vi a tuwai ara ne a danai, “Tutsuku kakuma ka ama ki a une n ashina a na, a zamuka kaci ka le ilikulya n asu u nvain, kpaci a asu u ḁa tsari vi uza wa pini wa.”

¹³ U tonuko le, “Eda naka le ili i'ya a ka lya.”

Aku a wushuki, “Ili i'ya tsari n i'ya i la iburodi i tawun n adan a re wa. Shegai tsa uwa baci a ilyuci tsu tsilaka le ilikulya.” ¹⁴ (Kpaci ama evu n azu a tawun a ḁa a'ari a asu vi a'ali.)

U tonukoi atoni a ne yi, “Tonuko le a dusukusu abolo abolo, kabolo dem evu n ama amangarenkupa.” ¹⁵ A yain tani nala, a zuwai ama yi gbā a dusukusi. ¹⁶ Pini nala, u bidyai iburodi i tawun n adan a re yi, aku u gadigbai kaci ka ne a zuba, u cikpai Kashila. Pini nala, u jibamgbanasai i'ya u nakai atoni a ne a pecike kakuma ka ama ki. ¹⁷ Gba le a

cuwusai, aku a cirangi abuwi a iburodi yi hal mbana kupa na n re.

Kadyanshi ka Bituru a kaci ka Yesu

(Matiyu 16:13-19; Marku 8:27-29)

¹⁸ Kain ka te, an Yesu wa yan kavasu utyoku u ne, atoni a ne a'ari evu n eyi, aku u wece le, “Ya ama a ka dansa mari?”

¹⁹ A wushuki, “Aza roku a danai avu Yahaya Kalyuḅugi ḁa, aza roku tani Iliya. Aza roku a danai matsumate ma cau ma ma 'yangai a ukpa.”

²⁰ U wece le, “Eda tani ya ya dansa mari?”

Aku Bituru wushuki, “Avu Kawauwi ka, uza ḁa Kashila ka suki.” ²¹ U rono le atsuvu kotsu a tonuko uza ukuna u na vi wa.

Yesu danai tyoku ḁa wa kuwa

(Matiyu 16:21-28; Marku 8:31; 9:1)

²² Pini nala, Yesu lyai kapala n kadyanshi, “U kana ṭa Maku ma Vuma ma pana ikyamba. Nkoshi n pige, n adarakpi a pige, n awenishiki a Mele a 'yuwan yi hal a wuna yi. Kain ka tatsu kpaṃ u 'yanga a ukpa.”

²³ U tonuko le gbā, “Uza ḁa baci wa ciga u tono mu, u kana ṭa u 'yuwan kaci ka ne, u canga mawandangbani ma ne kain dem u tono mu. ²⁴ Uza ḁa baci wa kirana n uma u ne, wa namba ṭa u ḁa. Shegai uza ḁa baci u nakai uma u ne adama a va, wa wauwa ṭa u ḁa. ²⁵ Nte kalen ka vuma wa tsara likimba gbā, aku u namba uma u ne? ²⁶ Gba uza ḁa baci u panai uwono u va n kadyanshi ka va, mpa Maku ma Vuma ma pana ṭa uwono u ne, n gono baci n tsupige tsu va n tsupige tsu Tata n tsu atsumate a eri a zuba.” ²⁷ Aku u tonuko le, “Mayun n tonuko ḁa, aza roku a ḁa pini na vi kushani aza ḁa bawu a ka kuwa, she a wene tsugono tsu Kashila.”

Uyansaka u Yesu

(Matiyu 17:1-8; Marku 9:2-8)

²⁸ Evu n a'ayin kulla a wurai, an Yesu yain kadyanshi ka nala ki, u banai a masasa kabolo n Bituru n Yahaya n Yakubu, kotsu u yain kavasu. ²⁹ Wari a uyan kavasu, aku upetiwa'eshi u ne u yansakai. Aminya a ne a waramai pun a ka lada. ³⁰ Pini nala, ama a re, Musa n Iliya a wenikei kaci ka le ara ne a ka dansa n eyi. ³¹ Ama a re a na a wenikei kaci ka le n tsupige, aku a ka yan kadyanshi ka ukpa u ne a Urishe-lima. Kpaci ili i'ya i zuwai Kashila ka suku yi i'ya la vi. ³² Bituru n aza da a'ari kabolo n eyi, alavu a pura le. An a rikpanakai a wenei tsupige tsu ne, n ama a re a da a'ari kabolo n eyi vi. ³³ An ama yi a ka laza a asaka yi, aku Bituru tonuko yi, "Uzakuwa, u lobono ta tsari pini na. Asaka tsu yain atani a kavasu a tatsu, ka te ka vununu, ka te ka Musa, ka te kpam ka Iliya." U reve tani ili i'ya wa tono wa.

³⁴ Tyoku da wari a kadyanshi, kalishi ka kimba le, aku uwonvo u kana le cika. ³⁵ Kalagatsu ka wutai pini a kalishi ki ka danai, "Maku ma va ma n dangasai ma na vi, pana ka ni." ³⁶ An kalagatsu ki ka kotsoi kadyanshi, aku a wenei Yesu utyoku u ne. A'ayin a da a wenei ukuna u nala vi, a pada ta bini, a tonuko uza ili i'ya a wenei vi wa.

Yesu tanasai maku uza u ityoni i cingi

(Matiyu 17:14-18; Marku 9:14-27)

³⁷ An kain ka wansai, cina a cipu de a masasa mi, kakuma ka ama ka cina yi. ³⁸ Uza roku u isa yi pini a kakuma ki, u danai, "Kawenishiki, n folo vu, kondo maku ma va n a'eshi a iyali, kpaci aya mu koshi. ³⁹ Ityoni i cingi i tsu kumba yi ta, aku u sala bawu kagita. I tsu zuwa ta ikyamba i ne i rongo uje hal unu u ne u rongo kapufu. I tsu asaka yi wa, she a'ayin a da i kparasa yi cika. ⁴⁰ N foloi

atoni a vununu a wutukpa i'ya, shegai a kpadai."

⁴¹ Yesu wushuki, "Eda ama a a'ayin a na, aza a ukpada u upityanangu n aryag-baji; hal ubana nwere da ma rongo n ada na n kawunki n ada?" U tonukoi vuma vi, "Tuko maku mi na."

⁴² An a ka tuko maku mi, aku ityoni i cingi yi i gbashangu yi a iyamba cika, i zuwai ikyamba i ne ya je. Shegai Yesu banai ityoni i cingi yi, aku u tanasai maku mi. U gonuko yi a asu u tata u ne. ⁴³ Gba le a yain majiyan, an a wenei ucira u pige u Kashila.

Yesu doku danai ukuna u ukpa u ne

(Matiyu 17:22-23; Marku 9:30-32)

An ama a'ari a uyan majiyan ma ili i'ya Yesu wa yansa, u tonukoi atoni a ne, ⁴⁴ "Panai mai ili i'ya ma ciga n tonuko da: a ka neke ta Maku ma Vuma a akere a ama a cingi." ⁴⁵ Shegai a reve kaci ka ukuna ki wa. Kpam a sokonku le u da, tsara a reve wa. Ele tani a panai uwonvo u da a ka wece yi ukuna vi.

Ya wa woko uzapige?

(Matiyu 18:1-5; Marku 9:33-40)

⁴⁶ Kananamgbani ka uwai a mere ma le a kaci ka uza da wa woko uzapige a mere ma le. ⁴⁷ Shegai an Yesu revei ili i'ya a ka yawunsa, aku u bidyai maku ma kenu u zuwa yi a kafon ka ne. ⁴⁸ U tonuko le, "Gba uza da baci u wushai maku ma kenu ma na adama a kala ka va, mpa u wushai. Kpam uza da baci dem u wusha mu, uza da u suku mu aya u wushai. Kpaci uza u kenukulu a asuvu a de gba, aya uzapige."

⁴⁹ Yahaya danai, "Uzapige, tsu wene ta uza roku wa wutukpusa ityoni i cingi n kala ka vununu, atsu tani tsu bishinka yi, kpaci wa a asuvu a tsunu wa."

⁵⁰ Shegai Yesu tonuko yi, "Bishinka ni wa. Gba uza da baci bawu wa yan tsilala n ada, uza u de u da."

Ama a Samariya a 'yuwain Yesu

⁵¹ An a'ayin a ɗa a ka canga Yesu ubana a zuba a yain evu, u zuwai a katakasuvu ka ne u bana a Urishelima. ⁵² U suki atsumate a re a kapala ka ne, aza ɗa a lazai a ba a uwai a une u aza a Samariya, tsara a fobuso urawa u ne. ⁵³ Shegai aza a Samariya a wushuku n eyi wa, an u wokoi a danai a Urishelima ɗa wa bana vi. ⁵⁴ An atoni a ne aza ɗa a ka isa Yakubu n Yahaya a panai nala, aku a wece yi, "Asheku, va ciga tsu zuwa akina a zuba a tuwa a lya le?" ⁵⁵ Shegai u yiralakpai u barana le. ⁵⁶ Aku a lyai kapala a banai a une u roku.

Aza ɗa a ka ciga a toni Yesu

(Matiyu 8:19-22)

⁵⁷ Tyoku ɗa a'ari a nwalu, aku vuma roku u tonukoi Yesu, "Ma tono vu ta a asu u ɗa dem va bana."

⁵⁸ U tonuko yi, "Iryanji i'a ta n a'ele a le, nnu kpm ma ta n ikinda i le. Shegai mpa Maku ma Vuma ma n asu u nvain wa."

⁵⁹ U tonukoi vuma roku, "Tono mu."

Vuma vi u tonuko yi, "Asheku, asaka ve n ba n cidangu tata u va."

⁶⁰ Yesu tonuko yi, "Asaka akushe a cidangu atoku a le akushe. Avu wala vu ba vu yain kadyanshi ka tsugono tsu Kashila."

⁶¹ Uza roku kpm u tonuko yi, "Asheku, ma tono vu ta, shegai asaka ve n ba n tonuko aza a kuwa a va."

⁶² Yesu tonuko yi, "Uza ɗa baci dem u kana maberu ma anaka, aku u webelei kucina, u ratsa u yain manyan a tsugono tsu Kashila wa."

Yesu suki ama amangatatsunkupa n ama a re

10 An nala u wurai, Yesu dangasai ama a amangatatsunkupa n ama a re u suku le ama a re ama a re. ^{§§} A lasa yi urawa a asu u ɗa dem wa ciga u bana. ² U tonuko le, "Manyan ma ukapa ma ta ushani, shegai ayain a manyan yi kenu ɗa a'ari. Adama a nala, foloi Magono ma Zuba ma ukapa u suku ayain a manyan a kapuka yi. ³ Walai, n suku ɗa ta tyoku u mmuku ma ncon a mere ma nleweni. ⁴ Kotsu i bidya makpakata ma ikebe wa, ko kasan, ko akpata a roku wa. Kpm kotsu i shamga idyani i bululu n uza a ure wa.

⁵ "Kuwa ka baci dem i uwai i gita i dana, 'Ndishi n shinga n rongo a kuwa ku na ki.' ⁶ Uza u ndishi n shinga wa baci pini a kuwa ki, wa wusha ta n ɗa. Wa tani baci pini wa, ma gono ta ara de. ⁷ I dusuku pini a kuwa ki, i lyai i soi icun i ilikulya i'ya baci dem a naka ɗa, kpaci kayain ka manyan ka gan ta ka wushi katsupi ka ne. Kotsu i rongo a usavadasa a'uwa wa.

⁸ "Ilyuci i'ya baci dem i uwai a wusha ɗa, i lyai i soi i'ya a naka ɗa. ⁹ I tanasa aza a mballa a ɗa a'ari pini. I tonuko le, 'Tsugono tsu Kashila tsu ta evu n ada.' ¹⁰ Shegai ilyuci i'ya baci dem i uwai i'ya bawu a wusha ɗa, i kyawan a ure dem n i dansi, ¹¹ 'Ko kabuta ka ilyuci i de ka ka padarai a a'ene a tsunu, tsu kapatsaka ɗa ka de. Shegai gba n nala, i reve tsugono tsu Kashila tsu yan de evu.' ¹² N tonuko ɗa, kain ka nala ki, ilyuci i cingi i Sodom gbam ya yan ta shana n ilyuci i nala yi."

§§10:1 Akorongi a cau a roku aza ɗa a purai a tagarada u Luka a korongu ta "70."

Ilyuci i'ya i 'yuwain uwusha kadyanshi ki

(Matiyu 11:20-24)

¹³ Yesu doki u danai, “Ter de aza a Korasinu, ter de aza a Besaida. A'ari a da baci ukunosavu u da a yain a asuvu a de u da a yain a Taya n Sida, an a'ari a kpatala de caupa. A rongo ta n akashi u'uki n a polusi kakomo, adama a katsumā ka lima. ¹⁴ Shegai kain ka afada, Taya n Sida a ka laka ta utsara ajebigi kapala n ada. ¹⁵ Adā kpm aza a Kafar-nahum 'yangasa da a ka 'yangasa da hal ubana a zuba? Nala wa, shegai a gonuko da hal ubana a asu u ukpa u ama a cingi.

¹⁶ “Uza da panaka da, mpa u panakai. Uza da kpm u 'yuwan da, mpa u 'yuwain. Uza da u 'yuwan mu, mpa u 'yuwain wa. Uza da u suku mu, aya u 'yuwain.”

Pini nala, aku a lazai.

Ugono u ama amangatatsunkupa n ama a re

(Matiyu 11:25-27; Matiyu 13:16-17)

¹⁷ Aku ama amangatatsunkupa n ama a re vi a gonoi n ipeli, a danai, “Asheku, hal ityoni i cingi dem i panaka tsu, adama a kala ka vunu.”

¹⁸ U tonuko le, “N wene ta Kanangasi* ka wuta i zuba ka rukpai tyoku u ulada. ¹⁹ U da na n naka da ucira u udeshe a'ali n adabu, kpm i lyai ucira u utokulalu vi. Ili i'la la i'ya ya ne da usan wa. ²⁰ Gba n nala, kotsu i yain ipeli an ityoni i cingi i panaka da wa, shegai i yain ipeli an a korongi a'ala a de a zuba.”

²¹ A'ayin a nala yi, Yesu yan ta ipeli cika n Kulu Keri, u danai, “N cikpa vu ta, Tata Magono ma Zuba n likimba, kpaci vu sokongu ta ukuna u na vi a asu u arevi n aza da a rotsongusi. Vu todfugboi u da a

asu u aza da bawu a revei ili. Kpaci nala u yan vu, vu yain ili i shinga.

²² “Gba ili, Tata u va naka mu i'ya de. Uza wa tani la u revei Maku mi wa, she Tata vi. Uza wa kpm la u revei Tata vi wa, she Maku mi, she kpm aza da Maku mi ma cigai u wenike.”

²³ Aku u kpatalai u webelei atoni a ne u tonuko le usokongi, “Aza a una u shinga a da a'eshi a da a wenei ili i shinga i'ya i wenei. ²⁴ N tonuko da, ntsu-mate na ngono ushani aza da a cigai a wene ili i'ya i wenei, shegai a wene wa. A pana kpm ili i'ya i panai, shegai a pana wa.”

Uza u Samariya u yain ili i shinga

²⁵ Aku uza u te a asuvu a arevi a Mele u 'yangai kushani wa ciga u kondo Yesu, u danai, “Kawenishiki, ndya ma yan kotsu n tsara uma u da bawu wari n utyoku?”

²⁶ Yesu tonuko yi, “Ndya i'ari a asuvu a Mele? Nida vu tsu yan i'ya Kaneshi?”

²⁷ Aku u danai, “Vu cigi Magono ma Zuba Kashila ka vunu n katakasuvu ka vunu, n uma u vunu gba. Vu cigi yi n ucira u vunu n kakiri ka vunu gba. Vu cigi kpm uza u karen u vunu tyoku da va ciga kaci ka vunu.” [◇]

²⁸ Yesu tonuko yi, “Vu wushuku ta mai. Yansa nala, va tsara ta uma.” [◇]

²⁹ Shegai vuma vi an wa ciga u gonuko kaci ka ne dere, u wecei Yesu, “Ya uza u karen u va?”

³⁰ Yesu wushunku yi n agisani, “Vuma roku u da u 'yangai a Urishelima wa bana a Jeriko. Aku aza a magalaka a kangu yi, a monduso yi aminya, a lapa yi cika. Aku a lazai a asaka yi a una u ukpa.

³¹ Pini nala, ka darakpi ka roku ka tono pini a ure u nala vi. An u wene yi, aku u katsai a ikengi u lazai ili i ne. ³² Nala kpm uza u Levi u roku, an u rawai pini a

*10:18 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

◇10:27 U.Ml. 6:5; Adkp. 19:18. ◇10:28 Adkp. 18:5.

asu vi u wene yi, eyi dem u katsai ikengi u lazai u asaka yi. ³³ A'ari pini uza u Samariya u roku u wutai nwalu u rawai pini a asu u da wari vi, an u wene yi, aku asuvayali a kana yi. ³⁴ U banai pini a asu u vuma vi, u sirasa yi a asu u da u tsarasai usan vi, u tsungusu yi manivi n mini ma aguma. Aku u tadangu yi a zuba u makparyagi ma ne, u banka yi a kuwa ku amoci, u kirana n eyi. ³⁵ An kain ka wansai, u bidyai ikebe i azurufa i re,[†] u nakai uza u kuwa vi. U danai, 'Vu kirana n eyi, gba i'ya baci vu wunai bamu n i na yi, n gono baci ma tsupa vu ta.'

³⁶ "A asuvu a ama a tatsu a na yi, ya vu wenei wari uza u karen u vuma da aza a magalaka a lapai vi?"

³⁷ Aku u danai, "Uza da u yanka yi ili i shinga."

Yesu tonuko yi, "Bana dem vu yansa nala."

Yesu a kuwa ku Meri n Marta

³⁸ An Yesu n atoni a ne a'ari a nwalu, aku a uwai a une u roku. Uka roku uza u kala Marta u cipuka yi a kuwa ku ne. ³⁹ Wa ta n utaku, uza u kala Meri uza da u dusuki a kapala ka Asheku wa pana kadyanshi ka ne. ⁴⁰ Shegai Marta afobi a pura yi ugboji, aku u banai ara ne u danai, "Asheku, avu wene utaku u va u asaka mu ma yan manyan utyoku u va wa? Tonuko yi u tuwa u banga mu wawa."

⁴¹ Shegai Asheku a wushunku yi, "Marta, Marta, vu dambula ta, kpm va dambula a kaci ka ili ushani. ⁴² Shegai ili i te i'ya a ka ciga, Meri dangasa ta ili i shinga. A ka wusa yi tani i'ya wa."

Uwenishike u Yesu a kaci ka kavasu

(Matiyu 6:9-13; Matiyu 7:7-11)

11 Kain ka te, Yesu wa yan kavasu a asu u roku. An u kotsoi, katoni ka ne ka te ka tonuko yi, "Asheku, wenishike tsu kavasu tyoku da Yahaya wenishikei atoni a ne."

² U tonuko le, "Ya yan baci kavasu, i dana, 'Tata, a naka kala ka vunu tsupige, tsugono tsu vunu tsu tuwa. ³ Ne tsu kain dem ilikulya. ⁴ Cimbusuka tsu unyushi u cingi u tsunu, kpaci atsu n kaci ka tsunu tsu tsu cimbusuka ta aza da a nusuka tsu. Kpm kotsu vu banka tsu a asu u ukondo wa.'"†

⁵ U doki u tonuko le, "A dana uza u te de wa n kaje, aku u banai ara ne n kayin ka pige, u tonuko yi, 'Kaje ka va, kopuku mu iburodi i tatsu. ⁶ Kaje ka va ka ka cipai nwalu gogo-na, kpm ma n ili i'ya ma naka yi u lyai wa.'

⁷ "Aku u wushuku eyi pini de a asuvu, u dana, 'Kotsu vu damgarasa mu wa, n gbagirya de utsutsu u kuwa vi. Mpa na mmuku n va tsu vaku de, ma fuda ma 'yanga ma naka vu ili wa.' ⁸ Asaka n tonuko da, ko wa 'yanga baci wa naka yi ili an wari kaje ka ne wa, wa 'yanga ta wa naka yi gba ili i'ya wa ciga, adama a umatsa u da u matsai.

⁹ "Kpm n tonuko da, rongoi ufolo, a ka ne da ta. Rongoi ubolo, ya tsara ta. Kudusai utsutsu, a ka giduwunka da ta. ¹⁰ Uza da baci dem u foloi, a ka ne yi ta. Kpm uza da baci dem u boloi, u tsu tsara ta. A tsu giduwunka ta uza da baci dem u kudai utsutsu.

¹¹ "Tata u eni u da a asuvu a de maku ma ne ma [folo yi burodi aku u naka yi katali?][†] Ko kpm u foli yi kadan, aku

[†]10:35 Kondo "Ikebe i azurufa" a kaci ka idani ka "Ikebe" a Idani i Ubanga.

[‡]11:4 Kavasu ka tagarada u Matiyo ka la ta ugadi.

[†]11:11 Akorongi a cau a ushani aza da a purai a tagarada u Luka a korongu ta, "U folo yi burodi, aku u naka yi katali?"

u bidya kali u naka yi? ¹² Ko kpmam u foli yi kako, aku u bidya kudabu u naka yi? ¹³ Eɗa ama a cingi i reve baci unaka mmuku n de ili i shinga, nala dem Tata u de uza da wari a zuba wa naka aza da a folo yi Kulu Keri.”

Yesu n Ba'alzabu

(*Matiyu 12:22-30; Marku 3:20-27*)

¹⁴ Kain ka te, Yesu wa wutukpa ityoni i cingi i tsubebe. An ityoni i cingi yi i wutai, aku kabebe ki ka danai ukuna, ama kpmam a yain majiyan. ¹⁵ Shegai ama roku a danai, “N ucira u Ba'alzabu† magono ma ityoni i cingi u da wa wutukpusa ityoni i cingi.” ¹⁶ Kpmam aza roku a ka konduso yi, aku a boloi u wenike le iryoci i roku i zuba.

¹⁷ Yesu reve ta ili i'ya a ka yawunsa, aku u tonuko le, “Tsugono tsa baci dem tsu pecei kaci ka ne kure n tsu shilakani, tsugono tsu nala tsa wacuwa ta. Nala dem kuwa ka baci ku pecei kaci ka ne kure n ku shilakani, ka wacuwa ta. ¹⁸ Kanangasi[§] ka pece baci kaci ka ne kure n u shilakani, nida tsugono tsu ne tsa yan tsu shamgba? N dana ta nala an i danai n ucira u Ba'alzabu u da ma wutukpusa ityoni i cingi. ¹⁹ N ucira u Ba'alzabu u da baci ma wutukpusa ityoni i cingi, n ucira u eni u da wa kpmam atoni a de a ka wutukpusa le? Adama a nala a ka woko ta aza a afada a de. ²⁰ N ucira u Kashila u da baci ma wutukpusa ityoni i cingi, tsugono tsu Kashila tsu tuwa ta la vi ara de.

²¹ “Uza u ucira u bidya baci iwunukatsu wa wundya kuwa ku ne, ko i te ya tsara udukuyan u ne wa. ²² Shegai uza roku uza da u la yi ucira u 'yangasaka yi baci, hal u fudai u wusha yi iwunukatsu i'ya u pityanangi n i'ya vi, aku u pecike udukuyan u ne.

²³ “Uza da baci dem bawu wari kabolo na mpa, tsilala tsa wa yan na mpa. Uza da baci bawu u banga mu ucirangusu, uwacinsa u da yi.

Ugono u ityoni i cingi

(*Matiyu 12:43-45*)

²⁴ “Ityoni i cingi i wuta baci a asu u uza, i tsu tono ta a asu u da bawu mini mari ubolo u asu uwunvuga. I tsara baci wa, aku i dana, ‘Ma gono ta a asu u da n wutai.’ ²⁵ I gono baci i cinai kuwa ki uwujumi sarara kpmam a kalai ka, ²⁶ aku i ba i bidya ityoni i cingi i shindere i roku i'ya i la yi tsicingi, a uwa a dusuku pini. Vuma u nala makorishi ma ndishi n ne ma la ta n kagita unamgba.”

²⁷ Tyoku da wari a kadyanshi, aku uka roku a asuvu a kabolo ki u 'yangasai kalagatsu u danai, “Uza da u matsa vu kpmam u comuko vu uza u una u shinga da.”

²⁸ U danai, “Una u shinga u la ta uwoko a asu u aza da a panai kadyanshi ka Kashila a yankai ka manyan.”

Iryoci i Inusa

(*Matiyu 12:38-42; Marku 8:11-12*)

²⁹ An kakuma kari a udoku n ka doki, aku Yesu danai, “Ama a a'ayin a na ama a cingi a da. A ka bolo ta iryoci, shegai iryoci i'a la a ka wenike wa, she iryoci i Inusa. ³⁰ Wata, tyoku da Inusa wokoi iryoci i aza a Niniba, nala dem Maku ma Vuma ma woko a a'ayin a na yi. ³¹ Magono ma Sheba ma mari uka ma 'yanga ta kain ka afada ma sapunku unyushi u ama a a'ayin a na yi. Kpaci a mbari n likimba n da u wutai u panakai ugboji u Solomo. Shegai uza da u lai Solomo aya naha. ³² Ama a Niniba a ka 'yanga ta kain ka afada n a sapunki unyushi u ama a a'ayin a na yi, kpaci a kpatalai adama a kubari

[§]11:18 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

ku Inusa. Gogo-na uza ɗa u lai Inusa aya naha.

Macikalu ma ikyamba

(*Matiyu 5:15; Matiyu 6:22-23*)

³³“Uza wa sapa macikalu u sokongu ma a asu u ɗa a tsu sokongu ili wa, ko u kimbā ma n kabelu wa, shegai u zuwa ma a zuba u kashamkpatsu ka ne, tsarā ama ɗa a ka uwa a wene katyashi. ³⁴A'eshi a ɗa macikalu ma ikyamba i vunu. A'eshi a vunu a lobono baci, ikyamba i vunu ya shadangu ta n katyashi. Shegai a namgba baci, ikyamba i vunu ya shadangu ta n karimbi. ³⁵Webele ko katyashi ka vari n ka vi karimbi ka. ³⁶Adama a nala, ikyamba i vunu i shadangu baci n katyashi gba, bawu kabon ka ka kari n karimbi. Gba ya woko ta katyashi, tyoku ɗa macikalu ma tsu naka vu katyashi.”

Una u cingi u teli

(*Matiyu 23:1-36; Marku 12:38-40*)

³⁷An Yesu kotsoi kadyanshi, aku Kafarishi ka roku ka libana yi ulya ilikulya. An u uwai, aku u dusuki a asu u ulya ilikulya. ³⁸An Kafarishi ka wenei Yesu dusuki ulya ilikulya bawu u sawai akere, u yain majiyan.

³⁹Asheku kpm a tonuko yi, “Eda Afarishi i tsu za ta kucina ku mako n ku kapara, shegai a asuvu a de i shadangu ta n kurura n tsicingi. ⁴⁰Eda atengeshi! Uza ɗa u yain kucina ki, aya dem u yain asuvu yi wa? ⁴¹Adama a nala, zayi asuvu yi a asu u uneshe aza a unambi ili i'ya i'ari n i'ya, kotsu a wulukpe da gba.

⁴²“Ter de Afarishi, kpaci i tsu naka ta Kashila u te a asuvu a kupa u icun i kashaun, n tsulu, n icun i ishuwan kau-kau, shegai i kpaɗai uyanka ama ili i'ya i'ari dere, kpm a ciga Kashila wa.

U laka ta i'ari i yain u makorishi vi n u kagita vi dem.

⁴³“Ter de Afarishi, kpaci i la ta uciga u asu u ndishi u shinga a agata a Kashila. Kpm ya ciga ama a rongo da udanasasa a asuvu a kuden.

⁴⁴“Ter de Afarishi, kpaci tyoku u asaun a da a yain bawu uza wa wene a da i'ari, a da ama a ka kpatsa bawu a revei.”

⁴⁵Karevi ka Mele ka roku ka wushunku yi, “Kawenishiki, ili i'ya vu danai nala vi, inyashi i'ya vu taka tsu i'ya.”

⁴⁶Yesu wushuki, “Ter de arevi a Mele, kpaci i tsu tadangusuku ta ama ucanga u araji, kpm i tsu zuwa ko majubu i dana ya banga le wa.

⁴⁷“Ter de, kpaci asaun a ntsumate n da isheku i de i wunusai a da ya masaka ikali. ⁴⁸U woko la vi de an i wushuki n manyan ma isheku i de. Kpaci alya a wunusa le, eda kpm ya masa ikali a asaun a le. ⁴⁹Ili i'ya i zuwai Kashila a asuvu a ugboji u ne, u danai, ‘Ma sukunku le ta ntsumate n asuki. A ka wuna ta aza roku, aza roku tani a yan le mavura.’ ⁵⁰Adama a nala a ka wecike ta mpasa ma ntsumate n da a wotsongi a likimba. Ili i'ya i bidyai a kagita ka uyan likimba a kaci ka ama a a'ayin a na. ⁵¹Ili i'ya i kana i mpasa n Habila hal ubana a mpasa n Zakariya uza da a wunai a mere ma asuɗaraka n Asu u Uwulukpi. ** Mayun n tonuko da, a ka kece ta n da a kaci ka ama a a'ayin a na.

⁵²“Ter de arevi a Mele, kpaci i bidyai makukupunki ma ureve. Eda i uwa wa, kpm i bishinkai aza da a ka ciga u'uwa a uwa.”

⁵³An u wuta pini a asu vi, awenishiki a Mele n Afarishi a gita yi uraga, tsara u dansa ili ushani. ⁵⁴Kpm a ka ciga a

**11:51 Kondo kulu ku Kuwa ku Kashila a makukupi ma XX.

kana yi n unyushi a asuvu a kadyanshi ka ne.

Kubari a kaci ka aza a maci a kaƙan

(Matiyu 10:26-27)

12 Pini nala, an kakuma ka ama ka bolomgbonoi ushani^{††} hal ka deshene. Yesu gitai u kpatalai a asu u atoni a ne, u barana le u danai, “Kiranai n yisti u Afarishi, wa ta n kusokongi ku gbani. ²Ili i'a la a kimbai i'ya a ka kpaɗa ukukpa wa, ili i'a la i'ya a sokonki i'ya a ka kpaɗa utofugbo wa. ³Adama a nala i'ya baci i danai a karimbi a ka pana ta i'ya a katyashi. Kpam ili i'ya baci i danai n kabini a kunu ku asuvu, a ka dansa ta dem i'ya a kateshe.

Uza da u gain a pana uwonvo

(Matiyu 10:28-31)

⁴“Eɗa aje a va, n tonuko da ta, kotsu i pana uwonvo u ama da a ka wuna ikyamba wa. A wuna baci a'a n ili i'ya a ka yan kpam wa. ⁵Shegai ma wenike da ta uza da u gain i pana uwonvo. I pana uwonvo u uza da u wuna baci, wa fuda wa vutala a asuvu a kadaƙa ka akina. Mayun n tonuko da, i pana yi uwonvo. ⁶Ma wundya mberikele n tawun n da a tsu denge anini a re^{‡‡} vi? Ko n nala, Kashila ka asansa ko n ma te wa. ⁷Gba kenji ka kaci ka de, ka ta a ukece, adama a nala, panai uwonvo wa. Tsupige tsu de ubana a asu u Kashila tsu la ta tsu mberikele ushani.

Udana u ukuna u maci a kaci ka Yesu

(Matiyu 10:32-33; Matiyo 12:32; Matiyo 10:19-20)

⁸“N tonuko da, gba uza da baci dem u tonukoi aza roku eyi uza u va u da a kapala ka ama, mpa Maku ma Vuma ma

dana ta dem a kapala ka atsumate a zuba a Kashila eyi na katonni ka va ka. ⁹Shegai uza da baci u 'yuwan mu a kapala ka ama, a ka 'yuwan yi ta a kapala ka atsumate a zuba a Kashila. ¹⁰Ko n nala, uza u nusuka baci Maku ma Vuma, a ka cimbusuka yi ta. Shegai uza da baci dem u wishai Kulu Keri a ka cimbusuka yi unyushi u ne wa.

¹¹“Kpam a banka da baci a agata a Kashila, ko a asu u ngono, ko asu u ukida u ugana, she i dambula a ili i'ya ya dana kotsu i banga kaci ka de wa. ¹²Kpaci Kulu Keri ka wenishike da ta ili i'ya ya dana pini a asu vi.”

Uza u utsari u da bawu wari n ugboji

¹³Vuma roku a asuvu a kakuma ka ama ki u tonukoi Yesu, “Kawenishiki, zuwa utoku u va u peci ucanga u da tata u tsunu u kuwai u asakai vi na mpa.”

¹⁴Yesu wushunku yi, “Uza va, ya naka mu ucira u da ma woko da uza u afada?” ¹⁵Aku u tonuko le, “Kiranai, i pecembene n kurura ku gbani, kpaci kakuma ka ucanga ka uma wa.”

¹⁶U yanka le agisani a na yi, u danai, “Kashina ka uza u utsari u roku ka matsai cika. ¹⁷U danai a katakasuvu ka ne, ‘Nɗya ma yan? Mpa na ma n asu u da ma zuwa ucanga u kashina u va wa. ¹⁸Ili i'ya ma yan i'ya, she n tassa mpon n va n mai n pige n pige, aku n tsungu pini ucanga u kashina u va n utsari u va pini gba. ¹⁹Pini nala, n tonuko kaci ka va, “Uma u va, va ta n utsari ushani uzuwi u da wa rawa vu ayen ushani. Wunvuga ili i vunu, vu lyai, vu soi, vu pana kayanyan.”

²⁰“Shegai Kashila ka tonuko yi, ‘Katengeshi, n kayin ka na a ka ciga ta

^{††}12:1 Udani “kakuma ka ama ka wura ta azu a re (2,000)” u da Luka yankai manyan.

^{‡‡}12:6 Kondo “Anini” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Ubanga.

uma u vunū. Ucanga u ḍa vu tsarai vi, u yai u ḍa wa woko?’

²¹ “Nala wa woko n uza ḍa u ciranki kaci ka ne udukuyan, shegai wā n udukuyan a asu u Kashilā wa.”

Dambulai wa

(Matiyu 6:25-34)

²² Yesu tonukoi atoni a ne, “N tonuko ḍa, yanyi kadambula ka uma u ḍe a ili i'ya ya lya ko kpmā ya uka a ikyamba wa. ²³ Kpaci uma u la tā ilikulya, ikyamba kpmā i la tā aminya. ²⁴ Webelei agawun: a tsu ce wa, a tsu kapa tani wa, a'a kpmā nā mpon n kuzuwate ku ucanga wa. Gbā n nala Kashilā ka tsu ly-atangu le tā. Eḍā i la tā nnu cika tani. ²⁵ A asuvu a ḍe, ya wa fuḍa wa doku kaci ka ne uma ulapa u uwule u te adama a kadambula? ²⁶ Cinda bawu ya fuḍa ya yan ili i kenu i na, ndya i banka ḍa kadambula ka ili i'ya i buwai?

²⁷ “Webelei tyoku ḍa apalu a tsu gbonguro, a tsu yan manyan ko a jilakā kaci ka le aminya wa. Ko Solomo n tsupige tsu ne gbā u uka aminya a ikali a ḍa a lobonoi tyoku u a le wa. ²⁸ Kashilā ka guḍa baci apalu a mete a ḍa a'ari n uma ara, nakpan a vutalā le a akina. Aminya a ḍa Kashilā ka nakā ḍa a ka la a naha wa? Eḍā aza ḍa upityanangu u ḍe u gusai. ²⁹ Dambulai a ili i'ya ya lya ko ya so wa, kpmā kotsu i asaka atakasuvu a ḍe a 'yanga wa. ³⁰ Uyawunsa u ama a likimba nte wari pini a icun i nala yi, shegai eḍā Tata u reve tā ya ciga i'ya. ³¹ I gita i zami ve tsugono tsu Kashilā, a ka doku ḍa tā ili i nala yi.

Kuzuwate ku ucanga a zuba

(Matiyu 6:19-21)

³² “Eḍā ushiga u kenu, panai uwonvo wa, kpaci Tata u ḍe wa pana tā kayanyan ka wa nakā ḍa tsugono tsu ne. ³³ Dengei utsari u ḍe, aku i banga aza a unambi. I zamuka kaci ka ḍe atsan a ikebe a ḍa

bawu a ka kutsa; wata, utsari u ḍa bawu wa kotso a zuba, a asu u ḍa bawu aboki a ka raba evu. Ko karan ka la ka ka nangasa u ḍa wa. ³⁴ Kpaci a asu u ḍa utsari u vunū wari, nte dem katakasuvu ka vunū ka yan pini ḍe.”

Fobusoi adama a utuwā u Asheku

³⁵ Yesu doki u danai, “Wampuki aminya a ḍe adama a manyan, kpmā i asaka ncikalū n ḍe usapi. ³⁶ I rongo tyoku u ama ḍa a ka vana uzakuwa u le u gono a asu u abiki, kotsu a giduwunka yi utsutsu n ukuda u utsutsu u ne. ³⁷ Agbashi a ḍa baci uzakuwa u le u cinai n a vani yi a ka pana tā kayanyan. Mayun n tonuko ḍa, wa sira tā kunya a cuku u zuwa le a dusuku a asu u ulya u ilikulya, aku u pecike le ilikulya yi. ³⁸ Agbashi a ḍa baci uzakuwa u le wa gono n kayin ka pige ko kpmā ubana kpasani u cina le ufobusi, a ka pana tā kayanyan. ³⁹ Ma ciga tā i reve, a da baci uza u kuwa u revei a'ayin a ḍa kaboki ka tuwa, wari wa asaka kaboki ka uwa yi a kuwa wa. ⁴⁰ Eḍā dem i gan tā i rongo n afobi a ḍa ya wusha Maku ma Vuma, kpaci wa tuwa tā a'ayin a ḍa bawu i zuwai uma wa tuwa.”

Kagbashi ka shinga

(Matiyu 24:45-51)

⁴¹ Aku Bituru wece yi, “Asheku, atsa ya yanka agisani a na yi, ko gai ya dem ḍa?”

⁴² Asheku a wushunku yi, “Ya kagbashi ka maci kpmā uza u ugboji? Uza ḍa uzakuwa u ne u nakā yi u kirana n kuwa ku ne u nakasa le ilikulya. ⁴³ Uzakuwa u ne u gono baci u cina yi n u yanyi nala, wa pana tā kayanyan. ⁴⁴ Mayun n tonuko ḍa, uzakuwa vi wa zuwa yi tā u kirana n utsari u ne gbā. ⁴⁵ Shegai kagbashi ki ka yawunsa baci a katakasuvu ka ne u danai, ‘Uzakuwa u va ḍa na u gono gogo wa,’ aku u gitai ulapusa ag-

bashi yi aka n a'ali, n u lyayi n u soyi hal u gutukpa. ⁴⁶ Uzakuwa u kagbashi u nala wa gono ta a kain n ulapa u uwule u da bawu a zuwai uma wa tuwa. Kpam wa yanyi ta mavura cika, aku u varangu yi a asu u ama da a 'yuwain uwushuku.

⁴⁷ “Kagbashi ka baci dem ka revei ili i'ya uzakuwa u ne wa ciga, aku u 'yuwain i'ya uyan, wa so ta malapa cika. ⁴⁸ Shegai uza da baci bawu u revei, aku u yain ili i malapa, a ka lapa yi ta kenu. Uza da baci a nakai ili ushani, ili ushani i'ya a ka ciga ara ne. Uza da kpam a nakai ugana u ili ushani, ili ushani i'ya a ka ciga ara ne.”

Yesu tukoi upecene

(*Matiyu 10:34-36*)

⁴⁹ Yesu doki u danai, “Tuwa da n tuwai n tsungu akina a likimba, uciga u va u da, a dana naha dem a ka tasa de. ⁵⁰ Shegai ma ta n ulyubugu u da a ka lyubugu mu, katakasuvu ka va ka dusuku wa, she a'ayin a da a kotsoi. ⁵¹ Ya wundya tuwa da n tuwai n tuko ndishi n shinga a likimba? Nala wa, upecene u da n tuko da. ⁵² Ubana a kapala, kuwa ku ama a tawun ka pece ta kure: ama a tatsu a yain tsilala n ama a re, ama a re kpam a yain tsilala n ama a tatsu. ⁵³ Nala a ka pecene. Tata u yain tsilala n maku ma ne, maku kpam ma yain tsilala n tata u ne. Mma u yain tsilala n makere ma ne, makere kpam ma yain tsilala na mma u ne. Kajene ka yain tsilala n anuku a ne, anuku kpam a yain tsilala n kajene ka ne.”

Ureve u iryoci i a'ayin

(*Matiyu 16:2-3; Marku 8:11-13*)

⁵⁴ Aku Yesu tonukoi kakuma ka ama ki, “I wene baci alishi a 'yangai a kalivi,^{ff} kute-kute she i dana, ‘A ka ro ta,’ nala tani u tsu woko. ⁵⁵ I wene baci uwule u

'yangai a daka, she i dana, ‘Wa sudugba ta,’ kpam nala. ⁵⁶ Aza a maci a kaban, ya fuda ta ya reve iryoci i'ya iyamba n kubain ku zuba a ka wenike, shegai ndya i bishinka da i reve iryoci i a'ayin a naha?

Sheshei kananamgbani ka de

(*Matiyu 5:25-26*)

⁵⁷ “Nda i bishinka da ya bidiga kaci ka de ili i shinga? ⁵⁸ Ya bana baci a asu u afada n uza da u banka vu, daraka vu sheshi n eyi a ure, kawa u banka vu baci a asu u uza u ukida u ugana. Uza u ukida u ugana vi wa nakangu vu ta a kukere ku katigi, katigi ki tani ka zuwa vu ta a kuwa ku a'ali. ⁵⁹ N tonuko vu va wuta wa, she vu tsupa gba ili i'ya a ka tono vu.”

Asakai tsicingi tsu de ko a wuna da

13 Pini nala, aza da a'ari pini a asu vi a yankai Yesu alabari a aza a Galili aza da Bilatu wunai a Kuwa ku Kashila, hal mpasa n le n bolomgbonoi na n da ma udarakpa u da a yain. ² Yesu wushunku le, “Ya wundya aza a Galili a nala yi a la aza a Galili a da a buwai vi unyushi u cingi da, an a panai ikyamba i nala yi? ³ N tonuko da, nala wa. I asaka baci tsicingi tsu de wa, gba de dem nala ya kuwa. ⁴ Ko kpam ya wundya ama kupa n kulla aza da a kuwai an kasaga ka ugadi ka Silawamu ka rukpai ka vara le vi, a la aza a Urishelima unyushi u cingi da? ⁵ N tonuko da, nala wa. I asaka baci tsicingi tsu de wa, ya kuwa ta gba de tyoku u le.”

⁶ U tonuko le agisani a na yi, “Vuma roku u da u wari n madanga ma kapopi a kashina ka ne, aku u tuwai n u boli ilimaci i ne, shegai u tsara wa. ⁷ Aku u tonukoi uza da wa guba kashina ki,

^{ff}12:54 A uyamba u da Yesu rongoi, a kalivi ka alishi n uwule u ucira kabolo na mpankashila n mini a tsu 'yanga.

‘Ayen a tatsu a da pa vi ma tuwa na n boli ilimaci i kapopi i na yi, n tsara tani wa. Kapa ma, nida ma kangu asu gbani?’

⁸“U wushunku yi, ‘Uzakuwa, asaka ve ma ma kyawan kayen ka lalu, n zadagba kami ki, n tsunku ma kayala ka tsishinda. ⁹Ma matsa baci ilimaci kayen ka ugono, aku a asaka ma. Ma matsa tani baci wa, aku a kapa ma.”

A tanasai uka u ukeliki kain ka Ashibi

¹⁰Kain ka te kain ka Ashibi, Yesu wa wenishike a kagata ka Kashila ka roku.

¹¹Aku uka roku u da wari n ityoni i cingi i mabala ma ukeliki hal ayen kupa n kulla, uza da u kelikei gba wa fuda wa gadigba kpmam wa. ¹²An Yesu wene yi, u isa yi u tonuko yi, “Uka, a pecembene vu de n mabala ma vunu.” ¹³U tafanku yi kukere, kute-kute u gadigbai u cikpai Kashila.

¹⁴Shegai uzapige u kagata ka Kashila vi u panai upan, an Yesu tanasa yi n kain ka Ashibi. U tonukoi ama yi, “A'ayin a da pini ushani hal a teli a da a gain a yain manyan, tuwai a tanasa da, shegai bamu n kain ka Ashibi.”

¹⁵Asheku a wushunku yi, “Eda aza a maci a kaban, uza u kanaka ko makparyagi u tsu tatsukpa ma n kain ka Ashibi u ba u ne yi mini wa? ¹⁶U gan uka u naha, kumaci ku Ibrahi, uza da Kanangasi^{§§} ka sirai ara ayen kupa n kulla a tatsukpa yi n kain ka Ashibi wa?”

¹⁷An u danai nala, atokulalu a ne a panai uwono, gba kakuma ka ama ka rongoi ipeli adama a ili i shinga i'ya Yesu wa yansa.

Agisani a ucun u musta n yisti

(Matiyu 13:31-33; Marku 4:30-32)

¹⁸Yesu danai, “Nida tsugono tsu Kashila tsari? Nda ma ratsanaka tsa n i'ya? ¹⁹Tyoku u ucun u musta da tsari,

u da vuma roku u ba u cei a kashina ka ne. U gbonguroi u wokoi mawurete ma hal nnu n cai pini ikinda a nsabu n ne.”

²⁰U doki u danai, “N iyen i'ya ma ratsanaka tsugono tsu Kashila? ²¹Tyoku u yisti u da tsari, u da uka u roku u bidyai u vurai u da a akundatsu a pige a tatsu a kira hal ku vurai n yisti vi gba.”

Utsutsu u kenu

(Matiyu 7:13-23)

²²Yesu kanai nwalu n u wenishike a iyuci n une i'ya u wurusai, hal wa rawa a Urishelima. ²³Uza roku u wece yi, “Asheku, ama a da a ka tsara iwauwi† a'a gban ushani?”

U tonuko le, ²⁴“Modonoi i uwa a ut-sutsu u kenu. Kpaci n tonuko da, ama ushani a ka zama ta a uwa, shegai a ka fuda wa. ²⁵Uza u kuwa u 'yanga baci u gidaki utsutsu vi, i gita de la vi kushani a uwotsu n i kudusi utsutsu, n i dansi, ‘Uza u kuwa, giduwuka tsu.’

“Eyi kpmam u wushuku, ‘N reve a asu u da i wutai wa.’

²⁶“Aku i dana, ‘Tsu lya ta tsu soi kpmam n avu, hal vu wenishikei a ire i tsunu.’

²⁷“Eyi kpmam u dana, ‘N tonuko da n reve a asu u da i wutai wa. Banka numu dan aza a unyushi u cingi.’

²⁸“A'ayin a nala yi ya wene ta Ibrahi n Ishaku n Yakubu na nsumate a tsugono tsu Kashila, eda kpmam she a loko da, nte ya sa pini hal n i lumusi a'anga. ²⁹Ama a ka tuwa ta a kasana n kalivi n gadi n daka, a dusuku a asu u le a tsugono tsu Kashila. ³⁰Gogo-na aza a kucina a ka woko ta aza a kapala, aza a kapala kpmam a woko aza a kucina.”

Yesu panai iyali i Urishelima

(Matiyu 23:37-39)

³¹Pini nala, Afarishi a roku a tuwai a tonuko yi, “‘Yanga vu wuta pini na vi,

§§13:16 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

kpaci Hiridu Antiba magono wa ciga ƿa u wuna vu.”

³² U tonuko le, “Walai i ba i tonuko mashe ma mete ma nala mi, ‘Ara ma wutukpa ƿa ityoni i cingi, n ƿanaƿa kƿam ama. Nakpan kƿam nala. Kain ka tatsu, aku n kotso manyan ma va.’ ³³ Gba n nala ma lya ƿa kapala na nwalu n va, ara n nakpan n nakpan kuten. Kpaci u gan a wuna matsumate a asu u roku wa, she a Urishelima.

³⁴ “Eda aza a Urishelima, aza a Urishe-
lima, awuni a ntsumate, aza a uvarasa
aza da a suki ara de. N tsu ciga ƿa n bo-
longu da tyoku da matoku ma tsu bo-
longu mmuku n ne a ashan a ne, aku i
'yuwain. ³⁵ Wundyai, kuwa ku de ka la
a asanka da uvarangi. N tonuko da ya
doku ya wene mu wa, she kain ka ya
tuwa ya dana, ‘Kashila ka zuwuka uza
da wa tuwa a asuvu a kala ka Magono
ma Zuba unu u shinga.’”

Yesu a kuwa ku Kafarishi

14 Kain ka te n Ashibi, Yesu uwai
a kuwa ku uzapige u Afarishi u
roku ulya ilikulya, ama kƿam a zuwuka
yi a'eshi. ² A kapala ka ne tani vuma roku
u da pini uza da akere a ne n a'ene a ne
a shitasai. ³ Yesu wecei Afarishi n arevi a
Mele, “U gan a ƿanaƿa mabala n kain ka
Ashibi, ko u gan wa?” ⁴ Shegai a padai
bini bini. Aku u kana'i vuma vi u ƿanaƿa
yi, u tonuko yi u wala.

⁵ U wece le, “A asuvu a de, ya maku*
ma ne ko kanaka ka ne ka rukpa a ilyukoi
kain ka Ashibi, aku u kpadfa ka uwutuk-
pa n maloko?” ⁶ A fudfa a wushuku keci
ku ne wa.

⁷ An u wenei tyoku da aza da a libanai
vi a dangasai asu u ndishi u shinga u
shinga, u wenishike le uwenishike u na
vi: ⁸ “Kain ka baci uza roku u libana vu

abiki a iyolo, kotsu vu yain maloko vu
dusuku a karatsu ka shinga wa, gaawan
a libana ƿa uza da u la vu tsupige. ⁹ Nala
baci uza da u libana da ama a re a de yi,
wa tuwa ƿa u tonuko vu, ‘Naka vuma u
na a asu u ndishi u vunu.’ Aku vu woko
n uwono, vu gono a karatsu ka kenu.
¹⁰ Shegai a libana vu baci abiki, dusuku
a karatsu ka kenu, tsara uza da u libana
vu vi, u tuwa baci u tonuko vu, ‘Kaje ka
va, 'yanga vu gono a asu u shinga.’ She
vu tsara tsupige a asu u a'eshi a atoku a
vunu amoci. ¹¹ Gba uza da baci u raga-
bai kaci ka ne, a ka vakunku yi ƿa. Uza da
kƿam u vakunki kaci ka ne, a ka raga-
bai yi ƿa.”

¹² Yesu tonukoi uza da u libana yi vi,
“Va libana baci uza abiki a ulya ilikulya
n kaara ko kayin, kotsu vu libana aje a
vunu, ko atoku a vunu, ko aza a kuwa a
vunu, ko aza a karen a vunu aza a ut-
sari wa. Kawa ele dem a ka libana vu
ƿa, a tsupa vu. ¹³ Shegai va libana baci
ama abiki a ulya ilikulya, vu libana aza
da bawu a'ari n ili, n aza a mabala ma
ukeliki, n awunu, n arumba. ¹⁴ Kƿam a
ka zuwuka vu ƿa unu u shinga, kpaci a
ka tsupa vu wa. Shegai va tsara ƿa kat-
supi ka malen ma manyan ma vunu kain
ka aza a maci a ka 'yanga a ukpa.”

Agisani a abiki a pige

(Matiyu 22:1-10)

¹⁵ An uza u te a asuvu a aza da a ka
lya kabolo, u panai nala, u tonukoi Yesu,
“Uza da wa lya ilikulya i abiki a tsugono
tsu Kashila uza u unu u shinga u da.”

¹⁶ Yesu wushunku yi, “Vuma roku u da
u fobusoi abiki a ulya ilikulya a pige, aku
u libanai ama ushani. ¹⁷ An a'ayin a ulya
ilikulya a yain, u suki kagbashi ka ne ka
ba ka tonuko amoci a da u libanai vi,
‘Tuwai, kpaci a fobuso de ko ndya wa.’

*14:5 Akorongi a cau a roku aza da a purai a tagarada u Luka a korongu ƿa “makparyagi” kpaci n Tsiheline “makparyagi” n “maku” u'isa u le u rotsono ƿa.

¹⁸“Shegai gb̄a le a git̄ai utukuso kadambula. Uza u kagit̄a u danai, ‘N tsila t̄a kashina, kpm̄ u kaṅa t̄a n ba n wene ka. Ma folo vu, vu yanka mu ahankuri.’

¹⁹“Uza roku kpm̄ u danai, ‘N tsila t̄a anaka a kulima kupa, gogo-na kpm̄ ma ciga t̄a n ba n kondo a ḍa. Ma folo vu, vu yanka mu ahankuri.’

²⁰“Uza roku kpm̄ u danai, ‘Gogo-na-na ḍa n yain iyolo, adama a nala ma fuda ma bana wa.’

²¹“Kagbashi ki ka gonoi ka tonukoi uzakuwa vi. Katsum̄a ka namgbai uzakuwa vi, aku u tonukoi kagbashi ki, ‘Wu-t̄a gogo a ire n̄a mbakuru ma ilyuci mi vu tuko aza a unambi, n aza a mbala ma ukeliki, n arumba, n awunu.’

²²“Kagbashi ka danai, ‘N yan ḍe i'ya vu danai n yain vi, shegai hal n gogo-na asu u ḍa pini u buwai.’

²³“Aku u uzakuwa vi u tonukoi kagbashi ki, ‘Wala a kateshe ka ilyuci, vu bana a ire i pige n i kenu, vu zuwa ama ḍa a'ari pini a tuw̄a a uwa a kuwa ku va, tsara ku shadangu. ²⁴N tonuko ḍa, uza wa la a asuvu a aza ḍa n libanai n kagit̄a, wa peḍe ilikulya i abiki a va wa.’”

Upana u ikyamba u utono u Yesu

(*Matiyu 10:37-38*)

²⁵Pini nala, kakum̄a ka ama ka tonoi Yesu, aku u kpatalai u tonuko le, ²⁶“Uza ḍa baci wa ciga u tuw̄a ara va, u kaṅa t̄a she u ciga mu kapala n tata u ne, n̄a mma u ne, n uka u ne. U cigi mu kpm̄ kapala n̄a mmuku n ne, n atoku a ne aka n a'ali. U kaṅa t̄a dem u cigi mu kapala n uma u ne, kawa u ratsa u woko katonni ka va wa. ²⁷Vu ratsa vu woko katonni ka va wa, vu canga baci mawandamgbani ma vunu vu tono mu wa.

²⁸“A asuvu a ḍe, ya wa git̄a kuma ku pige bawu dusuki u kecei i'ya wa wuna, u wene ko wa n ikebe i'ya wa kotso kuma ki? ²⁹Kawa u git̄a baci aku u kpaḍai ka usalakpa, gb̄a uza ḍa baci dem u wenei

wa dosuso yi ta. ³⁰A dana, ‘Vuma u na u git̄ai kuma, shegai u kpaḍai ka usalakpa.’

³¹“Ko kpm̄ magono ma eni ma ma bana kuvon n magono ma roku, aku u kpaḍa u dusuku u yawunsa u wene ko eyi uza u asoje azu kupa wa fuda wa yan kuvon n magono uza u asoje azu kamanga? ³²U wene baci ufuda wa, she u suku atsumate a ba a cina uza nide vi a folo yi ndishi n shinga, cina u buwai ve a mbari. ³³Nala dem gb̄a ḍe, uza ḍa baci bawu u fudai u asakai gb̄a ili i'ya wari n i'ya, u ratsa u woko katonni ka va wa.

Mkpaḍi n ḍa n namgbai

(*Matiyu 5:13; Marku 9:50*)

³⁴“Mkpaḍi ili i shinga i'ya, shegai n namgba baci bawu n yankpai kpm̄, n iyen i'ya a ka yankpusa n ḍa? ³⁵N ḍa ma n kalen a iyamba wa, ma tani n kalen a ili i tsishinda wa. Wotsongu ḍa a ka wotsongu n ḍa.

“Uza u atsuvu a upana, u pana.”

Agisani a macon ma ma puwain

(*Matiyu 18:12-14*)

15 Aku awushi a utafa n aza a unyushi u cingi a ka rabusa evu n Yesu tsara a panaka yi. ²Adama a nala, Afarishi n awenishiki a Mele a'ari uyan tsali a ka dansa, “Vuma u na wa wusha aza a unyushi u cingi, hal wa lya kabolo n ele.”

³U tonuko le agisani a na yi, ⁴“Ya asuvu a ḍe wa yan n̄a ncon amangatawun, aku ma te ma karai kakamba ma puwain bawu wa asaka amanganishinkupa n kuci n ḍa n buwai vi a asu u kalina u bana ubolo ma te ma ma puwain vi hal she u wene ma? ⁵U wene baci ma, wa canga t̄a ma a kutanga n u peli. ⁶U rawa baci a kuwa, wa bolongu t̄a aje a ne n aza a karen a ne. U tonuko le, ‘Banga numu ipeli, n wene ḍe macon ma ma puwan mu vi.’ ⁷N tonuko ḍa, nala dem a ka yan ipeli a zuba a kaci ka uza u un-

yushi u cingi u te ɗa baci u asakai tsicingi tsu ne. Hal i lai i aza a maci a amangan-ishinkupa n kuci ɗa bawu a'ari n unyushi u cingi.

Agisani a ukebe u ɗa u puwain

⁸Yesu lyai kapala n kadyanshi, “A dana uka roku wa n ikebe i azurufa kupa.† Aku u te u puwan yi. Nɗya wa yan? She u sapa macikalu, u wujuma kuwa ki, u zami u ɗa sawu hal u ba u wene u ɗa. ⁹U wene baci u ɗa, she u bolongu aje a ne n aza a karen a ne u dana, “Banga numu ipeli, n wene ɗe ukebe u ɗa u puwan mu vi.’ ¹⁰N tonuko ɗa, ili i ipeli i'ya a asu u atsumate a zuba a Kashila a kaci ka uza u unyushi u ɗa baci dem u asakai unyushi u cingi u ne.”

Agisani a maku ma ma puwain

¹¹Yesu doki u danai, “A yan ta vuma roku uza u mmuku ma a'ali n re. ¹²Aku uza u kenu vi u tonukoi tata u ne, “Tata, naka mu ucanga u agadu u va.’ Aku tata u le, u pecike le ucanga u ne vi.

¹³“An a yain a'ayin kenu, aku uza u kenu vi u purai utsari u ne vi gba u kanaɗi ure ubana a uyamba u roku u mbari. Pini nala, ucanga u ne u kotsoi a asu u ure u gbani, aku u rongoi ndishi n gbani. ¹⁴An ucanga u ne u kotsoi gba, aku kambulu ka uwai a uyamba vi, u uwai dem kambulu. ¹⁵U ba u bolomgbonoi kaci n uza roku uza u uyamba vi, eyi tani u zuwa yi u woko kaliniki ka mburusunu. ¹⁶U tsu ciga ta u lyai ilikulya i'ya mburusunu n tsu lyasa, shegai ko uza wa naka yi ili wa.

¹⁷“U tuwai u yawunsai, u danai, ‘Agbashi a tata u va a ɗa ɗe a'a ta n ilikulya i'ya i rawa le hal i buwai, mpa tani na mari a ukuwa n kambulu. ¹⁸Asaka n 'yanga n bana a asu u tata u va n dana, “Tata, n nusuka ta Kashila kpm

n nusuka vu ta. ¹⁹U gan gbam a doku a isa mu maku ma vunu wa. Gonuko mu tyoku u uza u te a asuvu a agbashi a vunu.”’ ²⁰Aku u 'yangai u banai a asu u tata u ne.

“Eyi ubuwi a mbari, tata u ne wene yi, aku asuvayali a kana yi, u sumai u wambatsa yi wari yi a upapura.

²¹“Aku maku mi ma tonuko yi, “Tata, n yanka ta Kashila unyushi, kpm n nusuka vu ta. U gan gbam a doku a isa mu maku ma vunu wa.’

²²“Shegai tata vi u tonukoi agbashi a ne, ‘Yanyi maloko i tuko yi matogo ma ma lakai tsulobo, i uka yi. I uka yi makawani n akpata. ²³Tukoi madyondyom ma pige ma nala mi i kidfa ma, tsu takumai, tsu yain ipeli. ²⁴Kpaci maku ma na mari ma kuwa ta, shegai gogo-na u gono ɗe n uma. Wari u puwan ta, shegai gogo-na a wene yi ɗe.’ Pini nala, a gitai uyan mazanga.

²⁵“A'ayin a nala yi, maku ma pige ma ne ma bana ta a kashina. Eyi n u goni, an u yain evu n kuwa, aku u panai a ka keme n a jeyi. ²⁶U isaɗi kagbashi ka roku ka kuwa ki u wece yi ili i'ya i tukoi ukuna u nala vi. ²⁷U tonuko yi, ‘Vangu u vunu u ɗa u gonoi. Tata u ɗe kpm u kidai madyondyom ma pige ma nala mi adama a ɗa u tsara yi bawu usan u roku.’

²⁸Aku uza u pige vi u yain upan, u 'yuwain u'uwa a kuwa ki. Tata u ne u wutai u rongo yi uleshe. ²⁹U wushunki tata u ne u danai, ‘Wundya ve ayen a ushani a ɗa n gbashika vu, n kpaɗa tani ugorimuko udani u vunu wa. Gba n nala, kain ka la ka vu naka mu maku ma malala ma ma yan mazanga n aje a va wa. ³⁰Shegai an maku ma vunu ma tuwai uza ɗa u puwunsai utsari u vunu a asu u ashankala, aku vu kidaga yi madyondyom ma pige ma nala mi.’

†15:8 Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Ubanga.

³¹ Aku tata u ne u tonuko yi, ‘Maku ma va, kain dem va ta kabolo na mpa, kpm i'ya baci dem i'ari i va, i vunu i'ya dem. ³²Dere da a yain mazanga n ipeli adama a vangu u vunu da wari u kuwai, shegai gogo-na u gonoi n uma. Wari u puwain, a wene yi kpm.’”

Agisani a kagbashi ka ugboji

16 Yesu doku u tonukoi atoni a ne, “A yan ta uza u utsari u roku uza da wari n uza da wa gubuga yi utsari u ne. A tonukoi uza u utsari vi, uza da wa gubuga yi utsari vi wa nangasa yi ta u da. ²Pini nala, u isa yi u danai, ‘Ndy a panai na a kaci ka vunu? Naka mu tyoku da va tono n utsari u va, kpaci va lya kapala n ukirana n utsari u va wa.’

³“Uza da wa guba utsari vi u tonukoi kaci ka ne, ‘Uzakuwa u va u da na wa loko mu a asu u manyan ma va. Ndy a ma yan? Ma n ucira u da ma cimba wa, kpm ma pana ta uwono u ufolu. ⁴N reve ta ili i'ya ma yan gogo-na kotsu n tsara ama da ka wusha mu a a'uwa a le, manyan ma va ma kotso baci.’

⁵“Adama a nala u isa gba ama da uza-kuwa u ne wa tono atan. Aku u wecei uza u kagita, ‘I yain i'ya uzakuwa u va wa tono vu?’

⁶“U wushuki, ‘Adele a pige a manivi a amangatawun.’³

“U tonuko yi, ‘Tagarada u vunu u da na, dusuku vu shadangu amangarenkupa.’

⁷“U wecei kpm uza roku, ‘Avu tani i yain i'ya a ka tono vu?’

“U wushuki u da, ‘Akpakpa a ilya amangatawun.’⁴

“Uza da wa guba utsari vi u tonuko yi, ‘Tagarada u vunu u da na korongu amanganishi.’

⁸“Adama a nala uzakuwa u uza da wa guba utsari vi, u cikpala yi adama a ugboji u ne. Kpaci ama a likimba a gawunsa baci n ama a likimba u le, a la ta ama a katyashi ugboji cika.”

⁹Yesu lyai kapala u danai, “Adama a nala n tonuko da, yankai utsari u likimba u de manyan i banga aza roku n u da tsara i yain aje, pini nala, a'ayin a da baci utsari vi u kotsoi, a wushi da a a'uwa a da bawu a ka kotso.

¹⁰“Uza da baci wari n ukuna u maci a ukuna u kenu, wa yan ta n ukuna u maci a ukuna u pige. Uza da baci bawu wari n ukuna u maci a ukuna u kenu, wa yan n ukuna u maci a ukuna u pige wa. ¹¹I yan baci ukuna u maci a asu u ubana u icanga i likimba wa, nida a ka yan a naka da icanga i maci i zuba? ¹²Kpm i yan baci ukuna u maci n icanga i aza roku wa, ya wa naka da ili i'ya i'ari i de?

¹³“Kagbashi ka la ka gbashika aza a a'uwa a re wa. Ucu n u kagbashi u nala wa kovo ta uza u te, aku u cigi uza u te. Ko tani u toni ukuna u uza u te, aku u goro u uza u te. Va fuda va gbashika Kashila kabolo n utsari wa.”

Yesu doki u wenishikei

(*Matiyu 11:12-13; Matiyu 5:31-32; Marku 10:11-12*)

¹⁴An Afarishi a panai nala, ele tani a wokoi acigi a ikebe a da, aku a cirakpa yi. ¹⁵U tonuko le, “Eda i tsu gonuko ta kaci ka de ama a da a'ari dere a a'eshi a ama. Shegai Kashila ka reve ta ataka-suvu a de. Ili i'ya ama a bidyai n tsupige cika, ili i icadi i'ya a kapala ka Kashila.”

¹⁶Yesu doki u danai, “Mele ma Musa n itagarada i Nsumate, i'ya awenishiki a de hal ubana a a'ayin a Yahaya. A'ayin a Yahaya a da a gitai uyan kubari ku

³16:6 Yesu yankai kakundatsu ka asu ki manyan, kpm ka wenike ta kakuma ka manivi ki derere da kari n adele amangatawunkulla (800).

⁴16:7 Kakuma ka ilya ki a denge baci i'ya, ikebe ya rawa ta i'ya kayain ka manyan ka tsara a kayen.

tsugono tsu Kashila, kpm ya dem wa modono tsara u uwa pini. ¹⁷ Gba n nala, wa laka ta shana zuba n iyamba a cimba, n u da ufyani u te u kenu u tagarada u Mele wa gusa.

¹⁸ “Uza da baci u asakai uka u ne, u zuwai uza roku, tsishankala tsa wa yan n eyi. Uza da kpm u zuwai uka u da uza roku u asakai, tsishankala tsa wa yan.”

Uza u utsari n Li'azaru

¹⁹ Yesu doki u danai, “A yan ta uza u utsari u roku, uza da u tsu ukusa aminya a mini ma galura n a da a ka lafa a pun a shinga, aku u rongo a upana kayanyan ka ne kain dem. ²⁰ A utsutsu u kuwa u ne, kafoloni ka roku ka pini a zuwai uza u kala Li'azaru. Ikyamba i ne gba a'utsu a da. ²¹ U tsu ciga ta u lyai ilikulya i'ya i tsu rukpusa vuma vi wa lya baci ilikulya. Hal gbam nshe n tsu tuwusa ta na n pedishi yi a'utsu yi.

²² “Kain ka te kafoloni ki ka kuwai, aku atsumate a zuba a canga yi ubana a asu u Ibrahi. Uza u utsari vi dem u tuwai u kuwai, aku cidangu yi. ²³ Eyi a asuvu a akina a tsukonu wari a upana ikyamba, u gadigbai kaci ka ne u wenei Ibrahi mbari n Li'azaru a asu u ne. ²⁴ U isa yi u danai, ‘Tata Ibrahi, pana asu-vayali a va. Suku Li'azaru u uka kaci ka majubu ma ne a mini u tuwa u dakanku mu a kaletsu ka va. Kpaci ikyamba i'ya ma pana a asuvu a akina a na yi.’

²⁵ “Shegai Ibrahi danai, ‘Maku ma va, ciba ndishi n vunu a likimba, vu soi kayanyan ka utsari u vunu. Li'azaru tani u panai ikyamba, shegai gogo-na kayanyan ka a ka neshe yi. Avu tani va pana ikyamba. ²⁶ Bamu n u nala, a mere ma tsunu n ada, kadaka ka pini ka pige ka ka bishinka aza da a'ari a asu u de utuwa ara tsunu. Nala kpm aza da a'ari ara tsunu a ka pasambana utuwa ara de wa.’

²⁷ “Uza u utsari vi u danai, ‘Tata, ma folo vu, vu suku yi a kuwa ku tata u va, ²⁸ kpaci ma ta n atoku a'ali ama a tawun. U ba u rono le atsuvu, kotsu ele dem a tuwa a asu u upana u ikyamba u na vi wa.’

²⁹ “Shegai Ibrahi tonuko yi, ‘A'a ta n itagarada i Musa na i Ntsumate, asaka a panaka le.’

³⁰ “Aku u danai, ‘Nala wa, tata Ibrahi, uza roku a asuvu a akushe u bana le baci, a ka kpatala ta a asaka tsicingi tsu le.’

³¹ “Ibrahi tonuko yi, ‘A panaka baci itagarada i Musa na i Ntsumate wa, ko uza roku u 'yanga baci a asuvu a akushe wa fuda wa zuwa le a asaka tsicingi tsu le wa.’”

Pana uwonvo u uyan unyushi

(Matiyu 18:6-7; Matiyu 18:21-22; Marku 9:42)

17 Yesu tonukoi atoni a ne, “U kana ta ili i'ya ya zuwa uza u rukpa i tuwa, shegai ter n u uza da wa zuwa i tuwa. ² Wa laka ta shana a siraka yi katali ka kira a udyoku u ne a varangu yi a kushiva, n u da wa zuwa uza u te a asuvu a mmuku n kenu n na u nusa. ³ Adama a nala, kiranai n kaci ka de.

“Utoku u vunu u nusuka vu baci, barana yi. U folo vu baci, vu cimbusuka yi unyushi u ne. ⁴ U nusuka vu baci kushindere a kain ka te, aku kpm u tuwai ara vunu kushindere u foloi, vu cimbusuka yi.”

⁵ Atoni a ne a tonuko yi, “Doku up-ityanangu u tsunu!”

⁶ U tonuko le, “A da baci i'ari n up-ityanangu kenukulu tyoku u ucun u musta, she i tonuko makuli ma na mi, ‘Muda vu ba vu shigba kaci ka vunu a kushiva.’ She tani u toni udani u de.

⁷ “A dana a asuvu a de, uza roku wa n kagbashi ka ka limusuka yi ko kpm wa linasaka yi ncon. U wuta baci a kakamba u rawai, uzakuwa wa laza wa tonuko yi,

‘Tuwā vu dusuku vu lyai ilikulya.’? Wa yan nala wa. ⁸Shegai wa tonuko t̄a kagbashi ki, ‘Fobusuko mu ilikulya, aku vu fobuso kaci ka vunu tsarā vu tuko mu ilikulya. N kotso baci ulya n uso, aku avu lyai.’ ⁹Wa cikpa kagbashi ki an u yain ili i'ya u tonuko yi u yain? Ko kenu. ¹⁰Edā dem nala, i yan baci i'ya a da i yain, she i dana, ‘Atsu agbashi a da gai gbani, kpaci i'ya i gain tsu yain i'ya tsu yain koshi.’”

Utanaṣa u nkutu kupa

¹¹Kain ka te, Yesu wa bana a Urishelima, wa wala a karen ka Samariya n Galili. ¹²Tyoku da wa uwa a une u roku, nkutu n roku ama kupa a shamgbai a m̄bari, ¹³aku 'yangasai alagatsu a le tsarā a shamkpa yi, a danai, “Yesu Asheku, pana asuvayali a tsunu.”

¹⁴An u wene le, u tonuko le, “Walai i ba i wenike kaci ka de a asu u adarakpi.” Tyoku da a'ari a nwalu, aku a tanai.

¹⁵An uza u te a asuvu a le u wenei a tanasa yi, aku u kpatalai u gonoi n u cikpali Kashila n ucira. ¹⁶U kudangi a kapala ka Yesu wari a ucikpa. Vuma vi tani uza u Samariya u da.

¹⁷Yesu wece yi, “Ma wundya eda ama kupa aza da a tanasai vi, ama kuci vi alya te? ¹⁸A tsarā uza da wa gono u cikpala Kashila wa, she kamoci ka na koshi.” ¹⁹Yesu tonuko yi, “‘Yanga vu yain nwalu n vunu, upityanangu u vunu u tanasa vu de.’”

Utuwā u tsugono tsu Kashila

(Matiyu 24:23-41; Marku 13:32-37)

²⁰Pini nala, Afarishi a wece yi kain ka tsugono tsu Kashila tsa tuwā. U wushunku le, “Utuwā u tsugono tsu Kashila n a'eshi a da a ka wene tsa wa. ²¹Kpam a ka dana, ‘Tsa naha,’ ko ‘Tsa

nide,’ wa. Kpaci a asuvu a de a da tsugono tsu Kashila tsari.”

²²U tonukoi atoni a ne, “A'ayin a'a t̄a a utuwā a da ya bolo uwene kain ka te a asuvu a a'ayin a Maku ma Vuma, shegai ya wene wa. ²³Ama a ka tonuko da t̄a, ‘Aya de,’ ko ‘Aya na.’ Kotsu i bana wa, kpam i tono le wa. ²⁴Kpaci tyoku da ulada u tsu wuta walu a zuba aku u lafai a kabon ka na ubana a ka nide, nala Maku ma Vuma ma woko a kain ka ne. ²⁵Shegai u kana t̄a u pana ve ikymba icun kau-kau, ama a a'ayin a na kpam a 'yuwan yi.

²⁶“Tyoku da wari a a'ayin a Nuhu, ²⁷nala dem wa woko a a'ayin a Maku ma Vuma. ²⁷A rongoi a ulya n a soyi, a rongoi uyansa iyolo n a wutukpi iyolo, hal kain ka Nuhu uwai a kpatsu. Aku mini ma pige ma tuwai ma kaduwan le gba.

²⁸“Nala dem a yain a a'ayin a Lutu.† A rongoi a ulya n a soyi, a rongoi a ut-silasa n a dengi, a rongoi a iceshi n a masi. ²⁹Shegai kain ka Lutu wutai pini a Sodom vi, a roi akina n kanga ka akina a eri. A kaduwan le gba. ³⁰“Nala dem wa woko a kain ka utuwā u Maku ma Vuma. ³¹Kain ka nala ki, uza da baci wari a asu u uwunvugusa,§ aku ucanga u ne a asuvu a kuwa, she u dana wa ba wa bidya u da wa. Nala dem uza da wari a kashina, u gono a kuwa wa. ³²Cibai n uka u Lutu! ³³Uza da baci dem wa ciga u wauwa uma u ne, wa namba t̄a u da. Shegai uza da baci dem u nekei uma u ne, wa wauwa t̄a u da. ³⁴N tonuko da, n kayin ka nala ki, ama a re a ka vaku t̄a a ivamkpatsu i te, a ka a bidya t̄a uza u te a asaka uza u te. ³⁵Aka a re a ka wurya t̄a a katali ka kira ka te, a ka bidya t̄a uza u te, a asaka uza u te.

§17:31 Luka korongi, “ama a zuba ukukpa.” Asu u da Yesu rongoi, ma da a tsu ma tyoku da uza wa kumba a zuba u kukpa u rongo ko u wunvugusa pini.

†17:26 Kag. 6:5-8.

†17:29 Kag. 18:20–19:25.

†17:32 Kag. 19:26.

[³⁶Ama a re a ka bana t̄a a kashina ka te, a bidya uza u te a asaka uza u te.]**

³⁷A wece yi, “Asheku, nte w̄a la vi?”

U wushunku le, “A asu u da kakushe kari, nte asakali a tsu bolomgbono pini.”

Agisani a maraṅa n uza u afada

18 A'ari pini, Yesu yankai atoni a ne agisani tsara u wenike an u gain a rongo a uyansa kvasu bawu ubula. ²U danai, “A ilyuci i roku a yan ta uza u afada u roku uza da bawu wa pana uwonvo u Kashila, kpm u wula uza wa. ³A ilyuci yi tani, maraṅa ma roku ma pini uza da u rongoi ubansa ara ne n u foli u yanka le afada a da a'ari dere a mere ma ne n utokulalu u ne.

⁴“Wari u 'yuwan ta, shegai u tuwai u danai a katakasuvu ka ne, ‘Ko u wokoi bawu ma pana uwonvo u Kashila, kpm ko bawu n wulai uza, ⁵tyoku da maraṅa ma na ma damgbarasa mu ma yanka le ta afada a da a'ari dere. Kute wa, wa togboluso mu ta n utuwusa kure kure.”

⁶Aku Asheku a danai, “Panai ili i'ya uza u afada u cingi u na vi u danai. ⁷Ya wundya Kashila ka yanka adangi a ne a da a ka saka yi kaara n kayin ukuna u da wari dere wa? Wa barakpa a asu u uwushunku le da? ⁸N tonuko da, wa yanka le ta ukuna u da wari dere gogo. Shegai, a'ayin a da baci mpa Maku ma Vuma n tuwai, ma cina gbam ama ushani n upityanangu a likimba?”

Agisani a Kafarishi n kawushi ka utafa

⁹Yesu yanka le agisani a aza roku aza da a bidyai kaci ka le ama a maci a da, aku a goroi aza da a buwai. U da, ¹⁰“Ama a roku ama a re, a uwai a Kuwa ku Kashila uyan kvasu. Uza u te Kafarishi ka, uza u ire tani kawushi ka utafa.

¹¹Kafarishi ki ka 'yangai ka shamgbai ka yanka kaci ka ne kvasu ka na ki, u da, ‘Kashila, n cikpa vu ta an u wokoi mpa ma tyoku u ama da a buwai wa. Wata, aza a magalaka, aza da bawu a ka yan dere, ashankala, ko kpm tyoku u kawushi ka utafa ka na ki. ¹²N tsu yan ta kakuli kure a asuvu a a'ayin a shindere. Kpm n tsu wutukpa ta u te a asuvu a kupa a ili i'ya baci dem n tsarai.’

¹³“Kawushi ka utafa ki tani kari kushani dan. U wushuku gbam u gadigba kaci ka ne a zuba wa, shegai u shamgbai wa lapa makamba ma ne adama a katsuma ka lima, n u dansi, ‘Kashila, pana asuvayali a va, mpa uza u unyushi u cingi u da.’

¹⁴“N tonuko da, kawushi ka utafa ka na ka gono ta a kuwa n katakasuvu ka ne dere a kapala ka Kashila. Tyoku uza nide u da wa. Kpaci uza da baci u bidyai kaci ka ne ili i roku, a ka vakunku yi ta. Uza da baci kpm u vakunki kaci ka ne, a ka 'yangasa yi ta.”

Yesu na mmuku n kenu

(Matiyu 19:13-15; Marku 10:13-16)

¹⁵A'ari pini, ama a ka tukuso Yesu mmuku n kenu n kenu kotsu u sawa le. An atoni a ne a wenei nala, a barana le. ¹⁶Shegai u isa mmuku ara ne u danai, “Asakai mmuku n tuwa ara va, bishinka le wa. Kpaci tsugono tsu Kashila tsu icun i le tsa. ¹⁷Mayun n tonuko da, gba uza da baci bawu u wushai tsugono tsu Kashila tyoku u maku ma kenu, wa uwa tsa wa.”

Uzapige uza u utsari

(Matiyu 19:16-30; Marku 10:17-31)

¹⁸Uzapige u roku u wecei Yesu, “Kawenishiki ka shinga, ndya ma yan n tsara uma u da bawu wari n utyoku?”

** 17:36 Akorongi a cau ushani aza da a purai a tagarada u Luka a kalatsa ta makpanda ma 36.

¹⁹ U wushunku yi, “Nɔya i zuwai vu is̄a mu uza u shinga? Uza u shinga w̄a la wa, she Kashil̄a koshi. ²⁰ Vu reve t̄a gai Mele ma na mi: ‘Kotsu vu vaku n uka ɔa bawu w̄ari u vunu wa. Kotsu vu wuna uma u vuma gbani wa. Kotsu vu boko wa. Kotsu vu sir̄aka kaβan kabetsu wa. Vu naɔa tata na mma u vunu tsupige.’” [◇]

²¹ Aku uzapige vi u danai, “Tun mpa kenu ɔa m̄ari a utono ili i na yi.”

²² An Yesu panai nala, u tonuko yi, “Hal n gogo-na ili i te i'ya pini i gusa vu. Denge gb̄a ili i'ya v̄ari n i'ya, u pecike aza a unambi. Va yan t̄a n utsari a zuba. Aku vu tuw̄a vu tonu mu.”

²³ An u panai nala, ukuna u baɔa yi cika, kpaci uza u utsari u ɔa cika. ²⁴ Yesu wundyana yi u danai, “U wuyana tani n ni uza u utsari u uwa a tsugono tsu Kashil̄a! ²⁵ U la t̄a shana karakuma ka wura a kpele ka kujulu, n u ɔa uza u utsari wa uwa a tsugono tsu Kashil̄a.”

²⁶ Aza ɔa a panai kadyanshi ki a danai, “Nala baci, ya w̄a la vi wa tsara iwauwi?”

²⁷ Shegai Yesu danai, “Ili i'ya baci bawu vuma wa fuda wa yan, Kashil̄a ka fuda t̄a ka yan i'ya.”

²⁸ Bituru danai, “Ātsa na tsu as̄aka ɔe gb̄a i'ya tsari n i'ya, tsu tonu vu.”

²⁹ Yesu tonuko le, “Mayun n tonuko ɔa, uza u fuda baci u as̄akai kuwa ku ne, u as̄akai uka u ne, u as̄akai atoku a ne, u as̄akai kpam isheku i ne, w̄a t̄a n katsupi. Uza u fuda baci dem u as̄akai mmuku n ne gb̄a adama a tsugono tsu Kashil̄a, ³⁰ wa wusha t̄a ili i'ya i lai i'ya u as̄akai a'ayin a gogo-na. Kpam n a'ayin a ɔa a ka tuw̄a, wa wusha t̄a uma u ɔa bawu w̄ari n utyoku.”

Yesu doki u danai tyoku ɔa wa kuwa
(*Matiyu 20:17-19; Marku 10:32-34*)

³¹ Yesu is̄ai Kupanamere yi paki, u tonuko le, “Ātsa na tsa bana a Urishe-lima. Gb̄a ili i'ya i'ari ukorongi a kaci ka Maku ma Vuma a akere a ntsumate ya shadangu t̄a. ³² Kpaci a ka neke yi t̄a a akere a Awulawa, a yanka yi majari, a goruso yi, a cikpunka yi at̄atsa. ³³ A ka bawan yi t̄a, a wuna yi, aku u 'yanga a kain ka tatsu.”

³⁴ Shegai ko ukuna u te a fuda a reve a asuvu a ili i'ya u tonoi vi wa. Kpaci sokongu ɔa a sokongi u ɔa, a reve ili i'ya u danai wa.

A kukpai a'eshi a karumba

(*Matiyu 20:29-34; Marku 10:46-52*)

³⁵ An Yesu yain evu n Jeriko, karumba ka roku kari a ikengi i ure wa folo. ³⁶ An u panai kakuma ka ama a ka wura, aku u wecikei ko ndya a ka yan. ³⁷ A tonuko yi, “Yesu uza u Nazara ɔa wa wura.”

³⁸ U 'yangasai kalagatsu u danai, “Yesu Maku ma Dawuda, pana asuvayali a va!”

³⁹ Aku aza ɔa a'ari a kapala a barana yi u pada. Shegai u lapulai u salai cika, “Maku ma Dawuda, pana asuvayali a va!”

⁴⁰ Aku Yesu shamgbai, u zuwai a tuko yi ara ne. An u rabai evu n eyi, u wece yi, ⁴¹ “Nɔya va ciga n yanka vu?”

U danai, “Asheku, ma ciga n wene asu.”

⁴² Yesu tonuko yi, “Wene asu, up-ityanangu u vunu u tanasa vu ɔe.”

⁴³ Kute-kute u wenei asu. U tonoi Yesu n u cikpalasi Kashil̄a. An ama a wenei nala, ele dem a cikpalai Kashil̄a.

Zaka kawushi ka utafa

19 Kain ka te, Yesu uwai a Jeriko, wa wura pini. ² Aku uza roku uza u kala Zaka, uzapige u da a asuvu a aza da a ka wusha utafa, kpam uza u utsari da. ³ Wa ciga u wene Yesu, shegai u fuda u wene yi wa, adama a kakuma ka ama, kpaci eyi magbidi ma. ⁴ Aku u sumai u yuwai makuli, kotsu u wene yi kpaci nte wa tono pini.

⁵ An Yesu rawai pini a asu vi, u gadig-bai kaci u tonuko yi, “Zaka, cipa gogo! Ara a kuwa ku vunu ka ma cipa.” ⁶ U yain maloko u cipai, u wusha yi n ipeli.

⁷ An a wenei nala, gbā le a gitai tsali, a danai, “A kuwa ku uza u unyushi u cingi u da u cipai.”

⁸ Zaka 'yangai kushani, u tonukoi Asheku, “Asheku, ma pece ta utsari u va kure, ma naka ta aza a unambi kapashi ka te. Uza da baci dem n wusai ili, ma gonuko yi ta i'ya n wusa yi i'ya vi hal kunishi.”

⁹ Yesu tonuko yi, “Ara iwauwi i tuwa ta a kuwa ku na ki, kpaci vuma u na dem maku ma Ibrahi ma. ¹⁰ Mpa Maku ma Vuma n tuwa ta n zami i'ya i puwain, n wauwa kpam i'ya.”

Agisani a ikebe i irim kupa

(Matiyu 25:14-30)

¹¹ Ele n a pani nala, Yesu lyai kapala n u tonusuko le agisani, kpaci wa ta evu n Urishelima. Kpam a ka wundaya yavu tsugono tsu Kashila tsa tuwa kute-kute. ¹² U danai, “Vuma roku u da uza u tsugono, u banai a ilyuci i roku i mbari, u wushi tsugono aku u gono. ¹³ U isai agbashi a ne kupa u naka le ikebe i zinariya i te i te.†† U tonuko le, ‘Yankai i'ya tsi-laga hal na n goni.’

¹⁴ “Shegai ama a ilyuci i ne a 'yuwan yi, hal a sukunku yi azapige a danai ele a ka ciga u lyai tsugono a kaci ka le wa.

¹⁵ “Gbā n nala, an u tsarai tsugono tsi, aku u gonoi. U zuwai a isaka yi agbashi a da u nakai ikebe yi u wene ili i'ya a tsarai a asu u tsilaga tsu le.

¹⁶ “Pini nala, uza u kagita u tuwai ara ne u danai, ‘Ukebe u te u vunu u tuko ta ikebe kupa.’

¹⁷ “U tonuko yi, ‘A danasa vu kagbashi ka shinga! An u wokoi a cina vu uza u maci a kaci ka ili i kentu. Wusha tsugono tsu ilyuci kupa i woko katsupi ka malen ma manyan ma vunu.’

¹⁸ “Uza ire u tuwai u tonuko yi, ‘Ukebe u te u vunu u tuko ta ikebe i tawun.’

¹⁹ “Eyi dem u tonuko yi, ‘A naka vu ta tsugono tsu ilyuci i tawun.’

²⁰ “Uza roku kpam u tuwai u danai, ‘Uzapige, ukebe u te u vunu u da na, a makashi ma n sirai u da n sokongi. ²¹ Kpaci ma pana ta uwonvo u vunu, adama a da bawu vari yuwu. Vu tsu bidya ta ili i'ya bawu vu zuwai. Vu cai kpam ili i'ya bawu vu cei.’

²² “U tonuko yi, ‘Kagbashi ka cingi, ma kidaga vu ta ugana a kaci ka ili i'ya vu danai n unā u vunu. Dana vu reve ta bawu mari yuwu? Uza da n tsu bidya ili i'ya bawu n zuwai? N cai kpam ili i'ya bawu n cei? ²³ Ndya i zuwai bawu vu bankai ukebe vi a kuwa ku ikebe, tsara n gono baci n wushi i'ya hal n apashani?’

²⁴ “U tonukoi aza da a'ari pini a asu vi, ‘Wushai ukebe vi a kukere ku ne, i naka uza da wari n ikebe kupa vi.’

²⁵ “A tonuko yi, ‘Asheku, wa ta tani n ikebe kupa.’

²⁶ “U da, ‘N tonuko da, uza da yankai ili i'ya a naka yi manyan mai, aya a ka doku. Uza da kpam bawu u yain ili, i kenu i'ya wari n i'ya vi, she a wusa yi i'ya. ²⁷ Atokulalu a va a nala yi aza da

††19:13 Kondo “Ikebe i zinariya” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Ubanga.

bawu a ka ciga n lyai tsugono a kaci ka le ki, tuko le na a kapala ka vā a wuna le.”

Aza a Urishelima a ryabusai Yesu

(*Matiyu 21:1-11; Marku 11:1-11; Yahaya 12:12-19*)

²⁸ An Yesu danai nala, aku u lazai n atoni a ne, wa bana a Urishelima. ²⁹ An u yain evu n Betafaji n Batani a asu u masasa ma a ka isa Masasa ma Zayitum, u suki atoni a ne ama a re. ³⁰ U tonuko le, “Uwai a une u dā wari nala a kapala ka dē ki. N u'uwa u dē, ya wene tā maku ma makparyagi usiri ma bawu kotsu uza u yuwai. I surukpa ma i tuko. ³¹ Uza da baci dem u wece dā ‘Ndyi i zuwai ya surukpa ma?’ I tonuko yi, ‘Asheku a dā a ka ciga ma.’”

³² Aku aza dā a suki vi a lazai a ba a cinai tyoku dā u tonuko le vi. ³³ A'ari pini a usurukpa makparyagi mi, aku aza a ili yi a tonuko le, “Adama a iyen a dā ya surukpa makparyagi mi?”

³⁴ A danai, “Asheku a dā a ka ciga ma.”

³⁵ Aku a tukoi ma a asu u Yesu. A polusoi aminya a le a zuba u makparyagi mi. A tadangi Yesu pini a zuba. ³⁶ Wari a asuvu a nwalu, aku ama a polusoi aminya a le a ure.

³⁷ An u rawai evu n kagidali ka Masasa ma Zayitum, gba kakuma ka atoni a ne a gitai mazanga a ka cikpala Kashila n kalagatsu ka ucira adama a ukunosavu u dā a wenei. ³⁸ A danai, “Uza u unā u shinga dā Magono ma ma tuwā a asuvu a kala ka Magono ma Zuba! Ndishi n shinga a zuba, tsupige kpmā a asu u Kashila!” [◇]

³⁹ Afarishi a roku a asuvu a kakuma ki a tonuko yi, “Kawenishiki, barana atoni a wunu!”

⁴⁰ Aku u danai, “N tonuko dā, ko ama a pada baci bini, she atali a gitā isali i mazanga.”

⁴¹ An u rawai evu n Urishelima u wenei ilyuci yi, aku u sakai i'ya. ⁴² U danai, “A'ari a dana vu reve ili i'ya ya tuko ndishi n shinga, shegai gogo-na i'a tā usokongi ara wunu. ⁴³ A'ayin a ka tuwā tā a dā atokulalu a wunu a ka maka vu agalala a kasaga ka wunu ukyawan, a kpada vu ko nte wa. ⁴⁴ A ka wasa vu tā hal she a iyamba avu n ama a wunu gba. A ka asaka katali a zuba u utoku u ne a asuvu a wunu wa, an bawu vu wushai kune ku Kashila a'ayin a dā ku tuwā dā.”

Yesu lokoi aza a tsilaga a Kuwa ku Kashila

(*Matiyu 21:12-17; Marku 11:15-19; Yahaya 2:13-22*)

⁴⁵ Aku Yesu uwai a Kuwa ku Kashila u gitai uloko aza a tsilaga. ⁴⁶ U tonuko le, “Ukorongi u dā wari, a danai, ‘Kuwa ku vā ka woko tā kuwa ku kavasu,’ shegai i gonukoi ka ‘kaburu ka aza a magalaka.’” [◇]

⁴⁷ Kain dem, u tsu wenishike tā a Kuwa ku Kashila, shegai adarakpi a pige, n awenishiki a Mele, n azapige a ama a zamai a wuna yi. ⁴⁸ A nambai tyoku dā a ka yan n eyi, kpaci kadyanshi ka ne ka pura tā ama atakasuvu.

Keci a kaci ka ucira u Yesu

(*Matiyu 21:23-27; Marku 11:27-33*)

20 Kain ka te, tyoku dā Yesu wari a uwenishike ama a Kuwa ku Kashila, n u yanyi Kadyanshi ka Shinga ka Kashila. Pini nala, adarakpi a pige n awenishiki a Mele kabolo nā nkoshi n pige, a tuwai ara ne. ² A danai, “Tonuko tsu, n ucira u eni u dā va yansa ili i na yi, kpmā ya naka vu u dā?”

³U wushunku le, “Mpa dem ma yan *ḏa* *tā* keci. Tonuko numu, ⁴ulyubugu u Yahaya, a zuba *ḏa* u wutai ko a asu u ama?”

⁵A dansai utyoku u le, a danai, “Tsu dana baci, ‘A zuba *ḏa*,’ wa dana *tā*, ndya i zuwai tsu kpaḏai uwushuku n eyi? ⁶Tsu dana baci, ‘A asu u ama,’ ama yi a ka varasa tsu *tā*, kpaci a bidya *tā* Yahaya matsumate ma.”

⁷Aku a wushuki, “Tsu reve a asu u *ḏa* u wutai wa.”

⁸Yesu tonuko le, “Nala kpam mpa dem ma tonuko *ḏa* ko ucira u eni u *ḏa* ma yansa ili i na yi wa.”

Agisani a azamaninga a cingi

(*Matiyu 21:33-46; Marku 12:1-12*)

⁹Yesu gitai uyanka ama agisani a na yi, u danai, “Vuma roku u *ḏa* u yain kashina ka cinwi, aku u *naḓai* acimbi a roku haya. U lazai a uyamba u roku u ba u *ḃarākpai*. ¹⁰An a'ayin a uta a yain, u suki kagbashi ka ne ka roku a asu u aza a haya yi, *tsara* a *naḓa* yi a asuvu a ucanga u kashina vi. Shegai acimbi yi a lapa yi, a loko yi akere a de. ¹¹U suki kpam kagbashi ka roku, eyi dem a lapa yi, a yanka yi uwono, a loko yi akere a de. ¹²U doki u suki uza u tatsu, eyi tani a zumgbusa yi, aku a loko yi.

¹³“Uza kashina vi u danai, ‘Ndya ma yan? Ma suku *tā* maku ma *va* ma ma ciga. Gaawan a ka wene *tā* karinga ka ne.’

¹⁴“Shegai an acimbi yi a wene yi, a tonukoi kaci ka le, ‘Maku ma kagita ma ne ma na vi. Tsu wuna ni *tsara* agadu yi a woko a tsunu. ¹⁵Aku a wutukpa yi a uroto u kashina vi a wuna yi.’

“Ndya *wā* uza u kashina vi wa yan?

¹⁶Wa *tuwā* *tā* u wuna acimbi yi, u *naḓa* aza roku kashina ki.”

An ama yi a panai nala, a danai, “Kashila ka jebige!”

¹⁷Shegai Yesu webele le, u danai, “Ndya kalen ka ili i'ya i'ari ukorongi a tagarada u Kashila? ¹⁸“Katali ka aza a kuma a 'yuwain, ka ka lakai kalen cika a asu u kuma.’ ¹⁸Uza *ḏa* baci dem u rukpai a zuba u katali ka nala ki, wa koduso *tā*. Shegai ka rukpa baci ka varai uza, ka yuruwa yi *tā*.”

Utsupa u utafa ara Kaisa Magono

(*Matiyu 22:15-22; Marku 12:13-17*)

¹⁹Aku awenishiki a Mele n adarākpai a pige a zamai ure u *ḏa* a ka *kaṇa* Yesu pini a a'ayin a nala yi, kpaci a reve *tā* a kaci ka le ka u yain agisani yi. Shegai a panai uwonvo u ama.

²⁰A *gita* yi uwandasa, a suki aza a akalu, ele tani a yain yavu aza a mayun a *ḏa*. A ka ciga a *kaṇa* yi n kadyanshi ka ne, *tsara* a banka yi a asu u uza u tsugono a yan yi mavura. ²¹A wece yi, “Kawenishiki, tsu reve *tā* kadyanshi ka vunu n uwenishike u vunu u maci u *ḏa*. Ya dem *una* u te u *ḏa* vu bidya yi, kpam ure u Kashila u *ḏa* va wenishike mai. ²²U gan tsu tsupa utafa ara Kaisa magono, ko tsu kpaḏa utsupa?”

²³Eyi tani u revei wanda *ḏa* a ka wanda yi, aku u tonuko le, ²⁴“Wenike numu ukebe a azurufa. ²⁴“Wenike numu ukebe a azurufa. ²⁴Kulu n kala ka yai ka *kari* pini a ukebe vi?”

A danai, “Ku Kaisa ka.”

²⁵Aku u tonuko le, “*Naḓai* Kaisa ili i'ya i'ari i Kaisa, Kashila kpam i *naḓa* yi ili i'ya i'ari i Kashila.”

²⁶A fuda a *kaṇa* yi n kadyanshi ka u yain a kapala ka ama wa. Adama a majiyan ma uwushuku u ne, a paḏai bini.

‡‡20:24 Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Uḃanga.

◇20:17 Ishp. 118:22.

Keci a kaci ka u'yangā u ukpa*(Matiyu 22:23-33; Marku 12:18-27)*

²⁷ Ama a roku a dā pini aza a Sadusi, † a tuwāi ara Yesu. Ama a na yi alya aza dā a danai u'yangā u ukpa wā la wa. ²⁸ A wece yi, “Kawenishiki, Musa koronku tsu tā, u danai, ‘Uza u kuwā baci u asakāi uka bawu mmuku, u kṇā tā utoku u ne u sotuku uka vi, u matsāka yi mmuku.’ ²⁹ A yan tā ama roku ama a shindere, uza n utoku. Uza u kapala u zuwai uka, u kuwāi u asakā maku wa. ³⁰ Uza u ire u sotuki marāṇā mi, eyi dem u kuwāi bawu maku. ³¹ Uza u tatsu kpm u sotuki marāṇā mi, eyi dem u kuwāi. Nala gbā ama a shindere yi a zuwusai uka vi, hal a kuwusai gbā le, uza wā la u asakāi maku wa. ³² A makorishi, uka vi dem u kuwāi. ³³ An u wokoi gbā ama a shindere a le a zuwusa yi vi, uka u yai u dā wa woko a a'ayin a u'yangā u ukpā?”

³⁴ Yesu wushuki, “Ama a gogo-na a ka yansa tā iyolo n a wutukpi iyolo. ³⁵ Shegai aza dā baci a wenei a gain a uwa a'ayin a dā a ka tuwā, kpm n u'yangā u ukpā vi, a ka yan iyolo ko a wutukpā iyolo wa. ³⁶ A ka doku a ka kuwā wa, kpaci dere dā a'ari n atsumate a zuba, kpm mmuku n Kashilā n dā an a wokoi mmuku ma u'yangā u ukpā n dā. ³⁷ Ukuna u akushe n u u'yangā u ukpā tani, Musa dem dana tā a ukuna u maku ma maḍāṅa ma ma tasa akina a asu u dā u isāi Magono ma Zuba ‘Kashilā ka Ibirahi, n Kashilā ka Ishaku, n Kashilā ka Yakubu.’ ³⁸ Eyi Kashilā ka akushe ka wa, shegai ka aza a uma ka, kpaci ara ne ya dem wā tā n uma.”

³⁹ Aku aza roku a asuvu a awenishiki a Mele yi a danai, “Kawenishiki, vu wushuku tā dere.” ⁴⁰ Pini nala, uza u doku u kawan u wece yi ukuna wa.

Kawauwi ki Maku ma yai ma?*(Matiyu 22:41-46; Marku 12:35-37)*

⁴¹ Aku Yesu wece le, “Nidā a ka a dana Kawauwi Maku ma Dawuda ma? ⁴² Dawuda n kaci ka ne u danai a Tagarāda u Ishipa, † ‘Magono ma Zuba ma tonukoi Asheku a vā, dusuku a ulyaki u vā, ⁴³ hal she n taḍāṅu vu a zuba u atokulalu a vunū.’ ⁴⁴ Dawuda isā yi baci ‘Asheku’, nidā wa yansa u gono u woko maku ma ne?”

Yesu baranai ama a kaci ka awenishiki a Mele*(Matiyu 23:1-36; Marku 12:38-40)*

⁴⁵ Yesu tonukoi atoni a ne a kapala ka ama gbā, ⁴⁶ “Kiranai n awenishiki a Mele aza dā a ka ciga kutambu n aminya a pige, a ka ciga a danāsa le a kuden n tsupige. Kpm a lai uciga u asu u ndishi u dā u lai tsulobo a agata a Kashilā, n asu u shinga u asu u abiki. ⁴⁷ Alya a lyai ucanga u nrāṇā, n a yanyi kavasu ka ugadi adama a ukimbusā u a'eshi. Iacun i ama a nala yi, a ka yan le tā mavura cika.”

Kune ku marāṇā*(Marku 12:41-44)*

21 Kain ka te, Yesu wari a Kuwa ku Kashilā, aku u gadigbai kaci ka ne u wenei tyoku dā aza a utsari a ka zuwusa ikebe i le a asu u uzuwusa ikebe. ² U wenei kpm marāṇā ma roku uza u unambi, ma zuwai pini irim i re i kenu[¶] a asuvu. ³ Pini nala, u da, “Mayun n tonuko dā, ili i'ya marāṇā uza u unambi u nala u zuwai, i la tā gbā ili i'ya ele a zuwusai. ⁴ Kpaci gbā le a asuvu a utsari u le u dā a kenei a zuwusai. Shegai eyi a asuvu a unambi u ne u dā u bidyai gbā ikebe i ulyaka ilikulya i ne.”

[¶]21:2 Kondo “Irim i kenu” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Uḅāṅa.

◊20:37 Uwt. 3:6. ◊20:43 Ishp. 110:1.

Iryoci i a'ayin a makorishi

(Matiyu 24:1-2; Marku 13:1-2)

⁵Aza roku a asuvu a atoni a ne, a'ari a kadyanshi tyoku da a kalai Kuwa ku Kashila n atali a shinga, n kune ku a nakai Kashila. Shegai Yesu danai, ⁶“Gba ili i'ya i wenei pini na, a'ayin a'a ta a utuwa a da ko katali ka te a ka asaka utadangi a zuba u utoku u ne, bawu a wasai ka wa.”

Upana u ikyamba u pige u da wa tuwa

(Matiyu 24:3-14; Marku 13:3-13)

⁷Pini nala, a wece yi, “Kawenishiki, nwere da ukuna u nala vi wa gita? Icun i iryoci i eni i'ya a ka wenike ya ciga baci ugita?”

⁸U tonuko le, “Kiranai kotsu uza roku u puwunsa da wa. Ama ushani a ka tuwa ta n kala ka va a dana alya Kirisiti Kawauwi. Kpam a dana, 'A'ayin a yan de evu.' Kotsu i toni le wa. ⁹A'ayin a da baci i panai ukuna u kuvon n ibili, kotsu i giruwa wa. U kana ta ukuna u nala u gita, shegai makorishi ma kotsu wa.”

¹⁰U tonuko le kpam, “Kaletsu ka ama ka 'yangasaka ta kaletsu ka ama, tsugono kpam tsu 'yangasaka tsugono.

¹¹Iyamba ya gada ta a asu kau-kau, n kambulu n usara a asu kau-kau. A ka yan ta ili i uwonvo n ikunesavu i pige i pige a zuba.

¹²“Shegai kahu ukuna u nala u gita, a ka kana da ta a yan da mavura. A banka da a agata a Kashila n a'uwa a a'ali. A banka da a asu u azapige na ngono adama a kala ka va. ¹³Nala wa woko da ta ure u da ya yanka le kadyanshi ka va. ¹⁴Shegai i vakunku atakasuvu a de, i dambula n tyoku da ya gonuko kadyanshi wa. ¹⁵Kpaci mpa ma naka da ta ucira n ugboji u da bawu atokulalu a de a ka fuda a nanamgbana, ko a nani u da wa.

¹⁶Hal n isheku i de n atoku a de n kumaci ku de, n aje a de a ka neke da ta, hal a wuna gbam aza roku a asuvu a de.

¹⁷Ya dem wa 'yuwan da ta adama a kala ka va. ¹⁸Shegai ko kenji ka kaci ka de ka te ka la ka namgba wa. ¹⁹Akawunki a de a da a ka wauwa da.”

Uwacinsa u Urishelima

(Matiyu 24:15-21; Marku 13:14-19)

²⁰Yesu lyai kapala n kadyanshi, “A'ayin a da baci i wenei asoje a kyawain Urishelima, u gan ta i reve an a yain evu n uwacinsa u da. ²¹Adama a nala, asaka aza da a'ari a uyamba u Yahuda a suma a bana a nsasa. Aza da a'ari a ilyuci a wuta a suma, kpam aza da a'ari a une kotsu a uwa a asuvu a ilyuci wa. ²²Kpaci a'ayin a katsupi ka upana u ikyamba a da, tsara a shadangu i'ya i'ari ukorongi. ²³Ter de aka a atuma n aza a mmuku n shili a a'ayin a nala yi! Kpaci a ka yan ta upana u ikyamba u pige a uyamba vi, aku upan u Kashila u rukpa a kaci ka ama ki. ²⁴A ka wuna ta aza roku n iburundu, a kanasa kpam aza roku a bansaka le a asu u tsugbashi a iyamba i likimba. Awulawa kpam a ka kpatsa ta Urishelima hal a'ayin a Awulawa a shadangu.

Utuwu a Maku ma Vuma

(Matiyu 24:29-31; Marku 13:24-27)

²⁵Yesu doku u danai, “A ka wene ta iryoci a kaara n uwoto n atala. A likimba kpam, aletsu a ama a ka dambula ta cika. A dambula cika adama a mawura ma kushiva n abali. ²⁶Ama a ka limusa ta adama a uwonvo, n a pani uwonvo u ili i'ya ya gitasa a likimba. Kpaci a ka gada ta ili i pige i pige i'ya i'ari a zuba. ²⁷A'ayin a nala a da a ka wene Maku ma Vuma utuwu a asuvu a alishi n ucira

◇21:22 Hos. 9:7.

n tsupige tsu pige. ²⁸ A'ayin a ɗa baci ukuna u nala wa gitasa, i gadigba a'aci a ɗe i kondo zuba kpaci uwutukpa u ɗe wa yan ɗe evu."

Uwenishike a kaci ka kapopi

(*Matiyu 24:32-35; Marku 13:28-31*)

²⁹ Aku Yesu yanka le agisani a na yi u da, "Webelei madanga ma kapopi na ndanga n ɗa n buwai. ³⁰ N gita baci utopo avuku, ya wene ta n kaci ka ɗe kpam i reve an ilyushi i yain evu. ³¹ Nala dem, a'ayin a ɗa baci i wenei ukuna u nala wa gitasa, i reve ta an tsugono tsu Kashila tsu yain evu.

³² "Mayun n tonuko da, ama a gogo-na a ka kotso wa, she a shadangu ili i na yi. ³³ Zuba n likimba wa cimba ta. Shegai kadyanshi ka va ka cimba wa."

Uwenishike a kaci ka afofi

³⁴ Pini nala, Yesu danai, "Kiranai n kaci ka ɗe, kotsu uma u ɗe u laka a asu u kulya ku gbani, n kuso ku umaka wa, n kadambula ka likimba, hal kain ka nala ka danda da tyoku u utyangi wa. ³⁵ Kpaci nala wa woko a kaci ka ama a likimba gba. ³⁶ Kain dem i rongo n afofi, n i yanyi kvasu, tsara i tsara i lai a asuvu a ukuna u da wa ciga u gita vi. Kpam tsara i fuda i shamgba a kapala ka Maku ma Vuma."

³⁷ Kain dem, u tsu wenishike ta a Kuwa ku Kashila. Kaara ka kotso baci aku u wuta u ba u wansa a masasa ma a ka isa Masasa ma Zayitum. ³⁸ Kpam ama a tsu tuwusa ta a Kuwa ku Kashila n usana u ɗe, tsara a panaka yi.

Yahuza Isikariyoti wushuki u neke Yesu

(*Matiyu 26:1-5; Marku 14:1-2; Yahaya 11:45-53*)

22 A'ayin a Abiki a Ulya u Ilikulya i'ya i Nambai Yisti† a da dem a ka isa Abiki a Upasamgbana a yain evu. ² Aku adarakpi a pige n awenishiki a Mele a ka zama tyoku da a ka wuna Yesu, shegai a ka pana ta uwonvo u ama. ³ Kanangasi^{§§} ka uwai Yahuza, uza da a ka isa Isikariyoti, uza u te a asuvu a Kupanamere yi. ⁴ U ba u dansai n adarakpi a pige n azapige aza a uwundya Kuwa ku Kashila tyoku da wa neke yi ara le. ⁵ A yain mazanga hal a zuwamgbana i a ka tsupa yi n ikebe. ⁶ Eyi kpam u wushuki u gitai uzama tyoku da wa neke yi ara le, kakuma ka ama ka wacuwa baci.

Yesu lyai ilikulya i Abiki a Upasamgbana

(*Matiyu 26:17-30; Marku 14:12-26; Yahaya 13:21-30; 1 Korintiya 11:23-25*)

⁷ Kain ka Abiki a Ulya Ilikulya i'ya i Nambai Yisti ka rawai; wata, kain ka ukidasa mmuku ma a'ondom ma Abiki a Upasamgbana. ⁸ Aku Yesu suki Bituru n Yahaya, u tonuko le, "Walai i ba i fobusuko tsu Abiki a Upasamgbana yi, tsara tsu lyai."

⁹ A wece yi, "Nte da va ciga tsu fobuso?"

¹⁰ U tonuko le, "N u'uwa u ɗe a ilyuci yi, ya gawunsa ta n vuma roku u cangai malanda ma mini. I toni yi hal a kuwa ka wa uwa. ¹¹ I tonuko uza u kuwa vi, 'Kawenishiki ka danai: Nte da a asu u da ma lya ilikulya i Abiki a Upasamgbana yi n atoni a va?' ¹² Wa wenike da ta kunukuzuba ku pige ka ucanga u ne wari ufobusi. Nte ya fobusuko tsu pini."

§§22:3 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

¹³ Aku a lazai a ba a cinai tyoku da u tonuko le vi. Pini nala, a fobusoi ilikulya i Abiki a Upasamgbana yi pini.

¹⁴ An a'ayin a yain, Yesu dusuki ulya ilikulya n asuki yi. ¹⁵ U tonuko le, "Mari ma ciga ta gbam n lyai ilikulya i Abiki a Upasamgbana i na yi n ada, kahu n pana ikyamba. ¹⁶ Kpaci n tonuko da, ma doku ma lya i'ya wa, she a'ayin a da a shadangi u da a tsugono tsu Kashila."

¹⁷ U bidyai mako ma mini ma cinwi, u cikpai Kashila aku u danai, "Wushai na i soi. ¹⁸ N tonuko da, ili i'ya i bidyai n gogo-na ma doku ma so mini ma cinwi wa, she a'ayin a da tsugono tsu Kashila tsu tuwai."

¹⁹ U bidyai burodi u cikpai Kashila, u jibamgbanasai u da, u naka le. U danai, "Ikyamba i va i'ya na vi i'ya a nekei adama a de. Rongoi uyansa nala tsara i cibusa na mpa."

²⁰ An a kotsoi ulya u ilikulya vi, u bidyai mako mi, u danai, "Mako ma na mi, kazuwamgbani ka savu ka a asuvu a mpasa n va n da a ka neke adama a de. ²¹ Shegai uza da wa neke mu vi, aya pini na wa lya kabolo na mpa. ²² Mayun da mpa Maku ma Vuma ma laza tyoku da a zuwai, shegai ter n uza da wa neke mu vi." ²³ A gitai uwecembene ko ya wa neke yi a asuvu a le yi.

Kananamgbani adama a tsupige

²⁴ Kananamgbani ka uwai a mere ma le, ko ya wa woko uzapige u le. ²⁵ U tonuko le, "Ngonon ma Awulawa a tsu ciga ta a wenike le ucira. Akidi a ugana a le kpam a tsu zama ta a isa le Abangi a Ama. ²⁶ Shegai ara de nala wa. Uza da wari uzapige a asuvu a de, u woko tyoku u uza u kenu. Uza da wa tono n ada, u woko tyoku u kagbashi. ²⁷ Ya lai tsupige, uza da u dusuki wa lya ilikulya

ko gai kagbashi? Uza da u dusuki wa lya ilikulya da wa? Mpa tyoku u kagbashi da mari a asuvu a de. ²⁸ Eda i shamgbai ara va a ukonduso u da n soi. ²⁹ Tyoku da Tata u va u naka mu tsugono, nala mpa dem ma naka da ucira, ³⁰ tsara i lyai i soi na mpa a tsugono tsu va. I dusuku kpam a aratsu a tsugono, n i lyayi tsugono tsu agali kupa n a re a Isara'ila.

Yesu danai Bituru wa nana yi ta

(Matiyu 26:31-35; Marku 14:27-31; Yahaya 13:36-38)

³¹ Ele pini n a lyayi, aku u danai, "Simo, Simo, Kanangasi" ka folo ta u welikpe da tyoku u ilya. ³² Shegai ma yanka vu ta kavasu, tsara upityanangu u vunu u gusa wa. Avu kpam a'ayin a da vu gonoi, vu gbamatangu aza a vunu."

³³ Bituru wushunku yi, "Asheku, ufobusi u da mari n bana n avu a kuwa ku a'ali, ko a ukpa."

³⁴ Yesu danai, "N tonuko vu Bituru, ara gbam kahu kapen ka sala, va nana mu ta vu dana vu reve mu wa hal kutatsu."

³⁵ Yesu wece le, "A'ayin a da n suku da bawu makpakata, bawu kasan, bawu akpata, ili i'a la i'ya i nambai?"

A danai, "Ko i te tsu namba wa."

³⁶ U da, "Gogo-na uza da baci wari n makpakata u bidya, nala kpam uza da wari n kasan. Uza da bawu wari n burundu, u denge kunya ku ne u tsila. ³⁷ N tonuko da, mayun da ukuna u da a korongi a kaci ka va u kana ta u shadangu, 'A kece yi ta a asuvu a aza da a 'yan-gasakai tsugono.' ³⁸ Kpaci ili i'ya a danai a kaci ka va, ushadangu u ne u rawa de."

³⁸ Aku a tonuko yi, "Asheku, iburundu i'ya na i re."

U tonuko le, "U rawa ta."

*22:31 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

◇22:37 Isha. 53:12.

Yesu yain kvasu a Masasa ma Zayitum

(*Matiyu 26:36-46; Marku 14:32-42*)

³⁹ Yesu wutai u banai a Masasa ma Zayitum tyoku da u cuwanakai, atoni a ne dem a tono yi. ⁴⁰ An u rawai a asu vi, u tonuko le, “Yanyi kvasu kotsu i rukpa a ukondo wa.” ⁴¹ U asaka le kenu, tyoku u mbari ma uvutala katali, u kudangi u yain kvasu. ⁴² U danai, “Tata, vu wushuku baci, takpa mu mako ma upana u ikyamba ma na mi, shegai udani u va u da a ka tono wa, she u vunu.” ⁴³ [Aku katsumate ka zuba ka wenikei kaci ka ne ara ne, wari yi a ugbamatangu asuvu. ⁴⁴ Kpaci wa pana ta ikyamba cika. U matsai kvasu cika, hal malen ma ne ma daka yavu mpasa.]

⁴⁵ An u yangai a asu u kvasu vi, u gono i asu u atoni a ne. U cina le n a lavuti adama a uwowi u unamgbukatsuma. ⁴⁶ U wece le, “Nda i zuwai ya lavuta? Yangai i yain kvasu, kotsu i rukpa a ukondo wa.”

A kanai Yesu

(*Matiyu 26:47-56; Marku 14:43-50; Yahaya 18:3-11*)

⁴⁷ Yesu pini a kadyanshi, aku u wenei kakuma ka ama ka tuwa yi. Uza da a ka isa Yahuza Isikariyoti, uza u te a asuvu a Kupanamere yi, wa tono n ele kapala. U rabai evu n Yesu kotsu u wambatsa yi. ⁴⁸ Aku Yesu wece yi, “Yahuza, n uwambatsa u da va neke Maku ma Vuma?”

⁴⁹ Aza da a'ari evu n eyi, an a wenei ili i'ya ya gita, a wece yi, “Asheku, tsu kapusa n iburundu da?” ⁵⁰ Aku uza u te u le u kapamgbanai kutsuvu ku ulyaki ku kagbashi ka Magono ma Adarakpi.

⁵¹ Yesu danai, “Kotsu i doku wa.” U sawai kutsuvu ku kagbashi ki, u tanasa yi.

⁵² U tonukoi aza da a yangasaka yi vi; wata, adarakpi a pige, n azapige a awundi a Kuwa ku Kashila, na nkoshi, “I tuwai n iburundu na mkpaukpau yavu aza a ukana aza a magalaka? ⁵³ A'ayin a da mari n ada kain dem a asuvu a Kuwa ku Kashila, i barakpa akere a de i dana ya kana mu wa. Shegai a'ayin a de a da na vi, n a'ayin a ucira u karimbi.”

Bituru nanai an u revei Yesu

(*Matiyu 26:57-75; Marku 14:53-72; Yahaya 18:12-27*)

⁵⁴ Pini nala, a kanai Yesu a lazai n eyi, a banka yi a kuwa ku Magono ma Adarakpi. Bituru wari le a utono mbari mbari. ⁵⁵ A tasuki akina a mere ma kuwa mi a dusuki. Bituru dem dusuki kabolo n ele. ⁵⁶ Aku kagbashi ka kari makere ka wene yi a'ayin a da katyashi ka akina ka wakanai, pini nala, kagbashi ki ka danai, “Vuma u na dem kabolo n eyi da wari.”

⁵⁷ Shegai u nanai u danai, “Mpa n reve yi wa.”

⁵⁸ An a barakpai kenu, aku uza roku u wene yi u danai, “Avu dem uza u te u le u da.”

Bituru danai, “Uza u va, mpa n reve yi wa.”

⁵⁹ A doki a barakpai hal ulapa u uwule u te, uza roku u matsa yi, u danai, “Malala ma la wa, vuma u na kabolo ka a'ari, kpaci uza u Galili u da.”

⁶⁰ Bituru danai, “Uza u va, n reve gbam i'ya va tono wa.” Kute-kute kahu u kimbana u ne, kapen ka salai. ⁶¹ Asheku a kpatalai a kondono Bituru. Aku u cibai n kadyanshi ka Asheku, u da, “Ara gbam kahu kapen ka sala, va nana mu ta vu dana vu reve mu wa hal kutatsu.” ⁶² Aku u wutai a ulanga u sai cika.

Asoje a yankai Yesu majari

(*Matiyu 26:67-68; Marku 14:65*)

⁶³ Ama da a ka wundya Yesu vi a rongo yi uyanka majari n a lapusi yi. ⁶⁴ A sira yi a'eshi, aku a danai, "Tonuko tsu ili i'ya ya gita. Ya lapa vu?" ⁶⁵ A rongo yi a uyanſaka kadyanshi ka gbani ka gbani ushani n a wishisi yi.

A bankai Yesu a asu u Asheshi a Pige

(*Matiyu 26:59-66; Marku 14:55-64; Yahaya 18:19-24*)

⁶⁶ An kain ka wansai, aku Asheshi a Pige,† (asuvu a adaraki a pige, n awenishiki a Mele) a bolomgbonoi a asu u te. A bankai Yesu a asu u Asheshi a Pige a le, a tonuko yi, ⁶⁷ "Avu Kirisiti Kawauwi da baci, tonuko tsu."

U danai, "Ko n tonuko da baci, ya wushuku wa. ⁶⁸ N yan da baci kpm keci, ya wushunku mu wa. ⁶⁹ Shegai ili i'ya i bidyai gogo-na ubana a kapala, Maku ma Vuma ma dusuku ta a ulyaki u Kashila Uza u Uciru."

⁷⁰ Gba le a danai, "Dana, avu Maku ma Kashila ma?"

U tonuko le, "I dana ta dere, mpa."

⁷¹ Aku a danai, "Iryoci i eni i'ya kpm tsa bolo? Tsu pana ta n kaci ka tsunu a unu u ne."

A bankai Yesu ara Bilatu

(*Matiyu 27:11-14; Marku 15:1-5; Yahaya 18:28-38*)

23 Pini nala, gba kabolo ka Asheshi a Pige yi a 'yangai a bankai Yesu ara Bilatu gomuna u Yahuda. ² A sapula yi, a danai, "Tsu cina ta vuma u na vi wa puwunsa a ama a tsunu. Kpm n u bishinki ama a tsupa utafa ara Kaisa. N u dansi kpm aya Kirisiti Kawauwi Magono."

³ Bilatu wece yi, "Avu magono ma aza a Yahuda ma?"

Aku u wushunku yi, "Nala wari tyoku da vu danai vi."

⁴ Bilatu tonuko adaraki a pige yi n kakuma ka ama ki, "N tsara vuma u na vi n unyushi wa."

⁵ A doki a matsa yi n a dansi, "Wa 'yan-gasasa ta atakasuvu a ama n uwenishike u ne a uyamba u Yahuda. U gitai ukuna u nala vi a Galili hal utuwa na."

A bankai Yesu ara Hiridu

⁶ An Bilatu panai nala, u wecikei ko vuma vi uza u Galili u da. ⁷ An u revei Yesu a kabon ka tsugono tsu Hiridu Antiba tsa u wutai, u gebengu yi ara Hiridu uza da wari dem a Urishelima a'ayin a nala yi.

⁸ An Hiridu wenei Yesu, u yain maza-nga cika kpaci wa ciga ta u wene yi caupa. An u panai ukuna u ne, kpm wa ciga ta u wene ukunosavu u da Yesu wa yansa. ⁹ U rongo yi a uyanſa keci, shegai u wushunku yi ili wa. ¹⁰ Adaraki a pige n awenishiki a Mele a da pini kushani a rongo yi usapulusa ushani. ¹¹ Hiridu n asoje a ne a yanka yi magori, a yanka yi kpm majari. A uka yi aminya a tsugono, aku a gonuko yi ara Bilatu. ¹² Kain ka nala ka tsije tsu Hiridu n Bilatu tsu gitai. Kpaci caupa atokulalu a da.

A kidagai Yesu uguna u ukpa

(*Matiyu 27:15-26; Marku 15:6-15; Yahaya 18:39-19:16*)

¹³ Bilatu bolomgbonoi adaraki a pige, n aza a tsugono, n ama. ¹⁴ U tonuko le, "I tuko ta vuma u na i da wa puwunsa ta ama. Kpm an n vece yi a kapala ka de, n tsara yi n unyushi ko u te a asuvu a ikuna i'ya i danai vi wa. ¹⁵ Nala dem Hiridu u tsara yi n unyushi wa, kpaci aya u gonuko yi ara tsunu. U yan ili i'ya i ratsai a ka wuna yi wa. ¹⁶ Adama a nala, ma bawan yi ta n asaka yi." [¹⁷ U tsu asanka le ta vuma

u te a asuvu a ama ḏa a'ari a kuwa ku a'ali a a'ayin a abiki.]

¹⁸ Gbā ama a 'yangasai alagatsu a le, a danai, “Rawuka vuma u na vi! Asankā tsu Baraba!” ¹⁹ (Baraba aya uza ḏa a zuwai a kuwa ku a'ali adama a u'yangasā u atakasuvu a ama u ḏa a yain n mawunuka a ilyuci yi.)

²⁰ Aku Bilatu doku u yanka le kadyan-shi, kpaci wa ciga tā u asakā Yesu.

²¹ Shegai a worukpoi n a dansi, “Wandamgbana yi! Wandamgbana yi!”

²² U doki u tonuko le u tatsu, “Ndyā i zuwai? Ili i cingi i eni i'ya u yain? N tsarā yi n ili i'ya i ratsai a ka wuna yi wa. Adama a nala ma bawan yi tā n asakā yi.”

²³ Shegai a rongo yi a umatsā, a 'yangasai alagatsu a le a danai a wandamgbana yi, hal isali i le i fudai Bilatu. ²⁴ Aku Bilatu kidāga yi ugana, tsarā a yanka le i'ya a ka ciga. ²⁵ U asankā le uza ḏa a foloi vi; wata, uza ḏa a zuwai a kuwa ku a'ali, adama a u'yangasā atakasuvu a ama n mawunuka. U nakā le Yesu tyoku ḏa a ka ciga.

A wandamgbanaɪ Yesu

(Matiyu 27:32-44; Marku 15:21-32; Yahaya 19:17-27)

²⁶ A'ari pini a nwalu n eyi, aku a kã-nai vuma roku uza u kala Simo uza u Sirani, u wutai a une. A taḏanku yi mawandamgbani mi u canga u toni Yesu. ²⁷ Kakumã ka ama ushani ka tono yi hal n aka a roku aza ḏa a rongoi kushen n a pani mbalā ma ulaza u ne. ²⁸ Yesu kpatalai ara le u danai, “Aka a Urishelima, asakai kushen adama a va. Shegai, i sakā kaci ka ḏe nã mmuku n ḏe. ²⁹ A'ayin a'a tā a utuwā a ḏa a ya dana,

‘Aza a unã u shinga a ḏa ndari, n at-sumã a ḏa bawu a matsai mmuku, kpm n mani ma bawu ma comukoi maku.’

³⁰ A'ayin a nala a ḏa a ka gitã ufolo nsasa n pige n pige, ‘Rukpai a kaci ka tsunu.’ A foli kpm agalalã a dana, ‘Cidangu tsu.’ ³¹ A yanka baci maḏanga ma taku ukuna u naha, ndya ya gitã ma ekpe baci?”†

³² A banka tā dem ama roku ama a re aza a magalaka, tsarā a wuna le kabolo n eyi. ³³ An a rawai a asu u ḏa a ka isa Mako ma Kaci, nte a wandamgbana yi pini n aza a unyushi u cingi a nala yi uza te a ulyaki, uza te a ugula. ³⁴ Yesu danai, “Tata, cimbusukã le, kpaci a reve ili i'ya a ka yan wa.” A varangi uruta a pecishei aminya a ne.

³⁵ Ama a shamgbai a'ari a akalu. Aza-pige tani a ka yanka yi majari a danai, “U wauwai aza roku, u wauwa kaci ka ne wawa, aya baci uza ḏa Kashilã ka ḏangasai u woko Kirisiti Kawauwi u Kashilã.”

³⁶ Asoje dem a yansaka yi tā majari. A banai ara ne a nakã yi mini ma kalam. ³⁷ A danai, “Aḏa baci magono ma aza a Yahuda, wauwa kaci ka vunū.”

³⁸ Ikorongi i'ya pini zuba n kaci ka ne, EYI NA MAGONO MA AZA A YAHUDA MA.

³⁹ Uza u te a asuvu a aza ḏa a wandamgbanaɪ kabolo n eyi vi, u yanka yi kadyan-shi ka gbani, u danai, “Ma wundya a ḏa Kawauwi ki. Wauwa kaci ka vunū n atsū.”

⁴⁰ Shegai uza u te vi u farana yi u da, “Avu ko uwonvo u Kashilã va pana an gbã tsunu a kidāga tsu ugana u ukpa wa?

⁴¹ Atsu tani dere ḏa tsa wusha katsupi ka manyan ma tsunu, shegai vuma u na ko ili i cingi i te u yan wa.”

†23:31 Kalen ka tsizagadi tsu Yesu tsa, “A yanka mu baci ili i na gogo-na, nida wa la vi n adã?”

◇23:30 Hos. 10:8.

⁴²U danai, “Yesu, kotsu vu ciba na mpa a'ayin a da baci vu uwai a tsugono tsu vunu.”

⁴³Yesu tonuko yi, “N tonuko vu, ko ara va ta kabolo na mpa a asu u uwunvugusa a zuba.”

Ukpa u Yesu

(*Matiyu 27:45-56; Marku 15:33-41; Yahaya 19:28-30*)

⁴⁴An kaara ka rawai a kaci, aku uyamba vi gbā u likpamgbānai n karimbi hal ubana ulapa u uwule u tatsu.

⁴⁵Kaara ka naḳa kpm katyashi wa. Aku kunya ka a barakpai a Kuwa ku Kashila ku pecembenei kure. ⁴⁶Yesu 'yangasai kalagatsu n ucira u danai, “Tata, a akere a vunu a da ma naḳa kulu ku va.” An u danai nala, aku u uma u ne u wutaḳi.

⁴⁷An katigi ka wenei ili i'ya i gitai u cikpalai Kashila, u da, “Vuma u na, mayun ili i birika yi wa.” ⁴⁸Kakuma ka ama ka ka banai akaḷu a wenei ili i'ya i gitai, a lazai n a lapi akamba a le adama a unamgbi u asuvu. ⁴⁹Shegai gbā ama da a reve yi, kabolo n aka a da a gita yi utono tun a Galili, a shamgbai a mbari a'ari a uwundya ukuna u nala vi.

Kacida ka Yesu

(*Matiyu 27:57-61; Marku 15:42-47; Yahaya 19:38-42*)

⁵⁰Vuma roku uza da wari a asuvu a Asheshi a Pige, kala ka ne ka Isuhu vuma u Arimatiya u uyamba u Yahuda, vuma u maci da. ⁵¹U wushuku n tyoku da a sheshei n i'ya a yain wa. Shegai utuwā u tsugono tsu Kashila u da wa vana. ⁵²Pini nala, u banai ara Bilatu u foloi a naḳa yi ikyamba i Yesu. ⁵³U cipuka yi u palasa yi n aminya a pun u zuwa yi a kasaun ka a shei a katali, a asu u da bawu kotsu a vakunki uza. ⁵⁴Kain ka nala ki Kain ka Afobi ka, kpaci Ashibi a yan de evu n uyan.

⁵⁵Aka a da a wutaḳi a Galili kabolo n Yesu, a tonoi Isuhu kucina. A wenei kasaun ki n tyoku da a zuwai ikyamba i ne. ⁵⁶Aku a gonoi a kuwa a ba a fobusoi ucanga u awanli n u magulani n manivi. Aku a wunvugai kain ka Ashibi ki tyoku da Mele ma danai a yain.

U'yangā u Yesu a ukpa

(*Matiyu 28:1-10; Marku 16:1-8; Yahaya 20:1-10*)

24 Kain ka kagita ka a'ayin a shindere; wata, kain ka Aladi n kpasani, aka a banai a asu u kasaun vi n ucanga u magulani u da a fobusoi. ²A cinai a gindalakpa de katali ka kasaun ki, ³shegai an a uwai a wene ikyamba i Yesu Asheku wa. ⁴A'ari a uyan majiyan ma ukuna mi, kute-kute ama a re u'uki n aminya a da ka lada a shamgbai evu n ele. ⁵Adama a uwonvo, aka yi a varai a'aci a le, shegai ama yi a tonuko le, “Ndyā i zuwai ya bolo uza u uma a asuvu a akushe? ⁶Wa pini na wa; u 'yangā de! Cibai ili i'ya u tonuko da, a'ayin a da wari kabolo n ada a Galili. ⁷U kana ta a neke Maku ma Vuma a akere a aza a unyushi u cingi, a wandamgbana yi, aku u 'yangā a kain ka tatsu.” ⁸Aku a cibai n kadyanshi ka ne.

⁹An a wutaḳi a kasaun ki a gonoi a kuwa, a tonukoi atoni kupa n u te n ama da a buwai gbā ukuna vi. ¹⁰(Meri Magadaliya n Yuwana n Meri mma u Yakubu n aka a roku a da a'ari kabolo n ele, alyā a tonukoi atoni yi ukuna u na vi.) ¹¹Shegai a wushuku n ukuna vi wa, a gonukoi u da yavu ukuna u gbani u da. ¹²Bituru 'yangai u sumai ubana a kasaun ki, u kelikei u webelei, aku u wenei kunya ka a palaka yi vi koshi. Aku u gonoi a kuwa wari uyan majiyan ma ukuna vi.

Ama a re a ure u Imawu

(Marku 16:12-13)

¹³ Kain ka nala ki, ama a re a asuvu a atoni a Yesu, a ka bana a une u roku u da a ka isa Imawu. Mb̄ari n ne n ubana a Urishelima, evu na nwalu m ulapa u uwule u re n da. ¹⁴ A'ari a kadyanshi ka ili i'ya i gitai vi. ¹⁵ Ele pini a kadyanshi ki n a yawunsi utyoku u le, tyoku da ukuna vi u gitai, aku Yesu n kaci ka ne u rafa le, a lazai kabolo. ¹⁶ Shegai a'eshi a le a kukpa a ka reve yi wa.

¹⁷ Yesu wece le, “Ukuna u iyen u da i'ari a udansa an ya wala vi?”

A shamgbusai, n a b̄ali asuvu n katsuma ka lima. ¹⁸ Uza da a ka isa Kiliyoba wushunku yi, “Avu kamoci ka a Urishe-lima? Va ciga vu dana vu reve i'ya i gitai a asuvu a a'ayin a na yi wa?”

¹⁹ U wece le, “Ukuna u eni u da la vi?”

A tonuko yi, “Ukuna u Yesu uza u Nazara, matsumate ma tani ma ucira a asuvu a manyan ma ne n kadyanshi a kapala ka Kashila n ama. ²⁰ Adaraki pi a pige na ngono a neke yi, a kidaga yi ugana u ukpa a wandamgbana yi. ²¹ Tsara tsu zuwuka yi tani ta a'eshi tsu da aya wa wutukpa Isara'ila. Ara kain tatsu da pa vi an ukuna u na vi u gitai. ²² Ara aka a roku a asuvu a tsunu a yanka tsu ta ukuna u majiyan, a banai pini a kasaun ki n usana u de. ²³ An bawu a cinai ikyamba i ne, a gonoi a tonuko tsu a wene ta kuwene ku atsumate a zuba aza da a tonuko le wa ta n uma. ²⁴ Aza roku a tsunu a banai pini a kasaun ki, a ba a cinai tyoku da aka yi a danai vi nala. Shegai eyi kaci ka ne a wene yi wa.”

²⁵ Yesu tonuko le, “Eda aza da bawu i'ari n ugboji. Aza da atakasuvu a de a razugbai bawu i wushuki gba n ikorongi i nsumate. ²⁶ U kana Kirisiti Kawauwi

u pana ikyamba, aku u tsara tsupige tsu ne wa?” ²⁷ U gitai n tagarada u Musa hal ubana a itagarada i Ntsumate, wa wutumkpusuka le ukuna u da wari a kaci ka ne a asuvu a itagarada yi.

²⁸ A yain evu n une u da a ka bana vi. U yain yavu wa wura le. ²⁹ A matsa yi a danai, “Tuwa vu cipā ara tsunu, kpaci kaara ka kotso de, kayin kpan ka yan de.” U wushuki u cipai ara le.

³⁰ An wari a ulya ilikulya kabolo n ele, u bidyai burodi u cikpai Kashila, u jibai u naka le. ³¹ A'eshi a le a kukpai aku a reve yi. Pini nala, u puwunka le. ³² A dansai utyoku u le, “Ipeli i tuwa ta a atakasuvu a tsunu a'ayin a da wa dansa n atsu a ure vi, wa wutumkpusuka tsu itagarada.”

³³ Kute-kute a 'yangai a gonoi a Urishelima a ba a cinai atoni kupa n u te vi a asu u te kabolo n aza da a'ari n ele.

³⁴ Atoni yi a danai, “Mayun da! Asheku a 'yanga ta, hal gbam u wenike ta kaci ka ne ara Bituru.”

Yesu wenikei kaci ka ne a asu u atoni

(Matiyu 28:16-20; Marku 16:14-18;

Yahaya 20:19-23; Asuki 1:6-8)

³⁵ Ama a re yi dem a danai ili i'ya i gitai n ele a ure, hal n tyoku da a reve yi a asu u da u jibai burodi. ³⁶ An a'ari pini a udansa ukuna u nala vi, kute-kute Yesu tuwai u shamgbai a mere ma le u danasa le, “Ndishi n shinga ara de.”

³⁷ Shegai a giruwai cika a panai uwonvo. A ka wundya kafofu ka a wenei.

³⁸ U tonuko le, “Ndy a i zuwai i giruwai? Ndy a i zuwai ya yan malala a atakasuvu a de? ³⁹ Webelele akere a va n a'ene a va. Mpa n kaci ka va, sawa numu i pana. Kafofu ka n inyama ko atele tyoku da i wenei mari n i'ya wa.”

⁴⁰ An u danai nala, u wenike le akere n a'ene a ne. ⁴¹ Shegai adama a mazanga

³24:13 Mb̄ari m mel u shindere da a ka dansaka pini na dere da u wari n kilomita kupa n u te.

n majiyan, a fudā a wushuku gogo wa. U wece le, “I'ā pini na n ilikulya?” ⁴² A nāka yi kabirisa ka kadan ka a zungi. ⁴³ U wushai ka u takumai a kapala ka le.

⁴⁴ U doki u tonuko le, “Kadyanshi ka vā ka pa vi ka n tonuko dā a'ayin a dā tsari kabolo, “U kṅaṅa tṅa a shadāngu ili i'ya i'ari ukorongi a kaci ka vā a asuvu a itagarāda i Mele ma Musa, n i'ya i Ntsu-mate hal n Tagarāda u Ishipa.”

⁴⁵ Aku u kukpāi atakasuvu a le tsarā a reve itagarāda yi. ⁴⁶ U tonuko le, “Nala wari ukorongi, u kṅaṅa tṅa Kirisiti Kawauwi u pana ikyamba, kain ka tatsu aku u 'yāngā a ukpā. ⁴⁷ Kpam a ka yan tṅa kubari ku ukpatala n ku ucimbusā u unyushi u cingi a asuvu a kala ka ne. A ka gitā tṅa a Urishelima ubana a aletsu a dā a buwai. ⁴⁸ Edā aza dā i wenei ili i

nala yi, kpam i dana i'ya. ⁴⁹ Ma sukunku dā tṅa Kulu Keri ka Tata u vā u yain kazuwamgbani n adā. Shegai i vana ve a Urishelima, hal n sukunku dā ka kpam ku shadāngu dā n ucira u dā wa wutā a zuba.”

A cangai Yesu ubana a zuba

(Marku 16:19-20; Asuki 1:9-11)

⁵⁰ U wutāi n ele ubana a kateshe, hal ubana evu n Batani. U 'yāngasai akere a ne u zuwuka le unā u shinga. ⁵¹ Eyi pini a uzuwusuka le unā u shinga vi, aku u pecenei n ele a canga yi ubana a zuba. ⁵² A lyaka yi kayala, a gonoi a Urishe-lima n katsumā ka eri cika. ⁵³ A rongoi a ubansa a Kuwa ku Kashilā kain dem, n a cikpalasi Kashilā.

*Kadyanshi ka Shinga ka***Yahaya****Ukukpa u kadyanshi**

Yahaya, uza da korongi tagarada u na vi u rongo ta evu n Yesu a'ayin a da Yesu yain manyan ma ne pini na a likimba. An nala u wurai, Yahaya tuwa ta u wokoi uzapige a asuvu a atoni a Yesu. A tagarada u na vi, u yan ta kadyanshi ka ili i'ya i gitai an wari kabolo n Yesu.

A tagarada u na vi tsa wene ta ili i'ya Yesu dansai n i'ya u yansai an wari kabolo n ama. Tsa wene ta alabari a uka u aza a Samariya uza da u wushai mini ma naka uma ma Yesu, uka da a kana n unyushi u cingi, kaje ka ne Li'azaru uza da u 'yangasai a ukpa, n ili i roku ushani i'ya u yansai. Yesu isa ta kaci ka ne "Mpa" kala ka lakai uwulukpi ka Kashila a kaletsu ka aza a Yahuda. U wenike ta iryoci ushani i'ya ya wenike an eyi kaliniki ka shinga ka, kpam aya katyaci ka mayun. Yahaya wenike ta ikunesavu i shindere i'ya Yesu yain i'ya i wenikei tyoku da Yesu wari. U te a asuvu a le u da, an Yesu tanasai kawunu, wa ta tyoku u tata u ne, uza da bawu wa asaka manyan ma ne.

Yahaya korongu ta ili i na yi tsara ama a pityanangu n Yesu, kpaci aya Kawauwi. A masala ma 3 makpanda ma 16, tsa wene ta kadyanshi ka ucira ka ka wenike tyoku da Kashila ka ciga ama a asuvu a likimba u na. Cinda Yahaya wenei ili i na yi n a'eshi a ne, u gan ta tsu wushuku n ili i'ya u danai vi mayun da.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Ushipa adama a ucikpala udani vi (1:1-18)

Akani a Yahaya Kalyubugi (1:19-34)
Yesu dangasai atoni a ne a kagita (1:35-51)

Ikunesavu i shindere i Yesu (2:1-12:50)

A'ayin a shindere a makorishi a Yesu: Ukondo u ne n ukpa u ne (13:1-19:42)

Yesu wa ta n uma (20:1-10)

Yesu wenikei kaci ka ne a asu u atoni a ne (20:11-21:25)

Udani u da u tsu naka uma

1 Kahu a yain likimba, Udani^f wa ta pini. Wa ta kabolo n Kashila, kpam dem Kashila ka. ²A kagita wa ta kabolo n Kashila.

³U yan ta ili i'ya i'ari pini gba, ili i'a la i'ya bawu u yain wa.

⁴Aya kami ka uma, kpam uma u nala vi u tuko ta ama katyashi. ⁵Katyashi ki ka wakana ta a asuvu a karimbi, kpam karimbi ki ka fuda ka cimbusa ka wa.

⁶Kashila ka suku ta vuma roku, uza da a ka isa Yahaya,⁸ n kadyanshi. ⁷U tuwa ta u tonuko ama ukuna u mayun u katyashi vi, tsara ya dem u pityanangu adama a ili i'ya u danai vi. ⁸Aya katyashi ki wa, shegai u tuwa ta u tonuko ama ukuna u mayun u katyashi vi. ⁹A'ayin a da baci katyashi ka mayun ki ka tuwai a likimba, ka naka ta ama gba katyashi.

¹⁰Udani vi wari ta a likimba, kpam Kashila ka yan ta manyan n eyi an u yain likimba, kpam gba n nala ama a likimba a reve yi wa. ¹¹U tuwa ta a uyamba u ne, shegai ama a ne a wusha yi wa. ¹²Ama

^f1:1 Aza a Yahuda a bidya ta Udani vi Kashila ka, kpaci caupa de a tsu isa kala ka Kashila karara wa, shegai "Udani" ko "Tata." A mkpanda n 10 n 14 n wenike tsu ta an Yahaya wa dansa a kaci ka Yesu an u yankai "Udani" manyan.

§1:6 Yahaya u makpanda ma na mi Yahaya Kalyubugi da, Yahaya kasuki uza da korongi tagarada u na vi u da wa.

roku a wusha yi t̄a, kpam a wushuki n eyi. Adama a nala u zuwa le a wokoi mmuku n Kashilā. ¹³ A'ayin a dā isheku i le i matsa le a likimba, ilimaci i nala i zuwa le a woko mmuku n Kashilā wa. Kashilā ka ka zuwa le a wokoi mmuku n ne.

¹⁴ Udani vi u woko t̄a vuma, kpam u rongoi n aṣtsu. Wā t̄a ushadangi n ukuna n shinga n u mayun. Tsu wene t̄a tsupige tsu ne; wata, tsupige tsa u wushai vi, kpaci aya koshi Maku ma Tata.

¹⁵ Yahaya dana t̄a ukuna u mayun a kaci ka Udani vi, kpam u tonukoi ama, “Uza dā n yanka dā kadyanshi a kaci ka ne aya gai na vi, ‘Uza roku dā pini wa tuwā a kucinaṅ ku vā, u la mu t̄a tsupige, kpaci wā t̄a pini kahu mpa.’”

¹⁶ Adama a nala, uciga u dā wa ciga tsu cika dā u tsu yansaṅa tsu ukuna u shinga,† kpam u tsu zuwusuka tsu t̄a unā u shinga maco. ¹⁷ Musa dā tukoi ama Mele, Yesu Kawauwi kpam u tukoi ama ukuna u shinga n u mayun. ¹⁸ Kotsu uza wā la u wenei Kashilā wa. Shegai Maku mi ma zuwa t̄a ama a revei tyoku dā Kashilā kari, kpaci aya koshi Maku ma mari ili i te n Kashilā ki, kpam wari evu n Tata.

Yahaya Kalyufugi danai ukuna u Yesu

(Matiyu 3:1-12; Marku
1:1-8; Luka 3:1-18)

¹⁹ Azapige a aza a Yahuda a Urishe-
lima a suki adarakpi n aza a Levi ubana
ara Yahaya a weci yi ko ya wari.

²⁰ Yahaya kpaḍā le uwushunku wa,
shegai u dansai n ele karara, “Mpa
Kawauwi ki wa.”

²¹ Aku a wece yi, “Aḍa baci Kawauwi
ki wa, aḍa yai? Aḍa Iliya** vi?”

U wushunku le, “A'a, mpa wa.”

A doku a wece yi, “Avu Matsumate††
ma a dangasai vi ma?”

U wushuki, “A'a, mpa wa.”

²² Aku a doku a wece yi, “Aḍa yai?
Wushunku tsu tyoku dā tsa ba tsa tonuko
aza dā a suku tsu. Ya vu bidyai kaci ka
vunu?”

²³ Yahaya wushunku le n kadyanshi ka
Ishaya matsumate:

“Mpa kalagatsu ka ka salasa a kakamba,
n ka dansi,
‘Lapulai ure adama a Asheku a dā a ka
tuwā!’” ◇

²⁴ Afarishi a dā a suki atsumate yi. ²⁵ A
wece yi, “Aḍa baci Kawauwi, ko Iliya, ko
Matsumate ma a dangasai vi wa, niḍa wa
lyuḅugusu ama naha?”

²⁶ Yahaya wushunku le, “Mpa n mini
ma ma lyuḅugusu, shegai n gogo-na
naha uza roku dā pini a asuvu a kaku-
mā ka ama uza dā bawu i revei. ²⁷ Aya
uza dā wa tuwā a kucinaṅ ku vā. Mpa n
raṣsa n surukpa isirikatsu i akpata a ne
wa.”

²⁸ Yahaya wa lyuḅugusu ama a ilyuci i
Batani, kasana n Agatā a Urudu nte ili i
na yi i gitai pini gbā.

Yesu dā Maku ma Kondom ma Kashilā

²⁹ An kain ka wansai, Yahaya wenei
Yesu, an wa gawunsa n eyi, aku u
tonukoi ama, “Maku ma Kondom ma
Kashilā† ka yankai manyan tsarā u cim-
busukaṅ ama a likimba unyushi u cingi
u le ma na. ³⁰ Aya gai ma dansaka an n
danai, ‘Uza roku dā pini wa tuwā a kuci-
nā ku vā, u la mu t̄a tsupige, kpaci wā

**1:21 Adama a dā Kashilā ka bidyai Iliya ubana a zuba n uma u ne, dā aza a Yahuda a'ari a uvana ugono u ne.

††1:21 Musa yan t̄a kazuwamgbani n aza a Isara'ila u da Kashilā ka sukunku le t̄a Matsumate tyoku u ne. Pini nala, aza a Yahuda a'ari a uvana Matsumate mi.

◇1:23 Isha. 40:3.

tā pini kahu mpa.’³¹ Māri n reve an aya wa, shegai māri ulyuḅugusu n mini tsara n zuwa aza a Yahuda a reve ko aya yai.”

³² Aku Yahaya danai, “N wene tā Kulu Keri ku wutaḅa a zuba ku cipai ara ne yavu kadya ku woko yi pini. ³³ Māri n reve an aya wa, shegai an Kashila ka suku mu n lyuḅugu ama n mini, ḁa u tonuko mu, ‘Vu wene baci Kulu Keri ku cipai ara uza roku aku ku woko yi pini, vuma u nala vi aya ya vana vi. Aya wa lyuḅugu ama n Kulu Keri.’ ³⁴ N wene tā ili i nala yi i gitai n Yesu. Adama a nala, n tonuko ḁa ukuna u mayun, aya Maku ma Kashila mi.”

Atoni a Yesu a kagita

³⁵ An kain ka wansai, Yahaya pini n u lyuḅugusi ama kaḅolo n ama a re a asuvu a atoni a ne, ³⁶ aku u wenei Yesu wa wala, u danai, “Maku ma Kondom ma Kashila ma gai na vi!”

³⁷ An atoni a re yi a panai Yahaya danai nala, a tonoi Yesu. ³⁸ An Yesu kpatalai u wenei a ka tono yi, u wece le, “Nɗa ya bolo?”

Aku a wushuki, “Rabbi,† nte va rongu?” (“Rabbi,” wata, “Kawenishiki.”)

³⁹ U wushunku le, “Tuwaḅa i wene.” (A'ayin a nala yi evu n ulapa u uwule u nishi u ḁa u kaara.) Aku a lazai n eyi a wenei asu vi, a rongoi pini hal kaara ka rukpai.

⁴⁰ Uza te a asuvu a atoni a re yi aya Andurawu utoku u Simo Bituru uza ḁa a'ari tata u te. ⁴¹ Ili i'ya Andurawu gitai uyan i'ya u zamai utoku u ne vi u tonuko yi, “Tsu wene tā Kawauwi ka a yanka tsu kazuwamgbani ki!” (N Tsiyahuda a yanka tā manyan n “Kawauwi” kpam ili i'ya i te n udani u “Kirisiti” n Tsiheline.)

⁴² Aku Andurawu bidyai utoku u ne vi ubana ara Yesu.

Yesu kondono yi u danai, “Aḁa Simo, kala ka tata u vunu ka Yahaya. A ka isa vu tā Kefa.” (“Kefa” ili i te i'ya n “Bituru.”)^{‡‡}

Yesu dangasai Filibu n Nataniya

⁴³ An kain ka wansai, Yesu yawunsai u bana a Galili. Aku u ba u cinai Filibu, u tonuko yi, “Tono mu.”

⁴⁴ Besaida ḁa ilyuci i Filibu, n ilyuci i Andurawu n Bituru. ⁴⁵ Filibu ba u boloi Nataniya, aku u tonuko yi, “Tsu wene tā vuma ḁa Musa korongi ukuna u ne a Mele mi. Kpam dem ntsumate n korongu tā ukuna u ne. Aya Yesu maku ma Isuhu, kpam ilyuci i ne i'ya Nazara.”

⁴⁶ Shegai Nataniya wece yi, “Ili i shinga i'a la ya wuta a Nazara?”

Filibu wushunku yi, “Tuwaḅa vu wene.”

⁴⁷ An Yesu wenei Nataniya wa raba evu n eyi, aku u danai, “Eyi na matsikaya ma aza a Yahuda ma mayun ma. Uza maryafuka ḁa wa.”

⁴⁸ Nataniya wece yi, “Niḁa vu yansai vu reve mu?”

U wushunku yi, “Kahu Filibu isaḅa vu, n wene vu tā a kulu ku madanga ma kapopi.”

⁴⁹ Aku Nataniya tonuko yi, “Kawenishiki, avu Maku ma Kashila ma. Aḁa Magono ma aza a Yahuda.”

⁵⁰ Yesu danai, “Wushuku ḁa vu wushuki naḅa mpa an n tonuko vu n wene vu tā a kulu ku madanga ma kapopi? Va wene tā ili i'ya i lai i naha ugbonguro.”

⁵¹ U tonuko le kpam, “Mayun n tonuko ḁa, Ya wene tā zuba u kukpaḅa kpam atsumate a zuba a Kashila n a yuwi n a cipi a zuba u Maku ma Vuma.”

Yesu zuwai mini ma wokoi mini ma cinwi

2 Pini nala, a kain ka tatsu, a ka yan abiki a iyolo a ilyuci i Kanan u Galili.

^{‡‡}1:42 Kalen ka a'ala a Kefa n Bituru ka “katali.”

Mma u Yesu wa ta dem pini a asu vi. ²A libana ta dem Yesu n atoni a ne. ³An mini ma cinwi mi ma kotsoi, aku mma u Yesu u tonuko yi, “Mini ma cinwi mi ma kotso de.”

⁴Yesu wushunku yi, “Mma, ndya i zuwai va dangbarasa mu naha? Kotsu a'ayin a va a yan wa.”

⁵Mma u ne u tonukoi agbashi yi, “Yanyi gbā ili i'ya u tonuko dā i yain.”

⁶Caupa, Kashila ka naka ta aza a Yahuda mele tyoku da a ka yansa kuza. Adama a nala, aza a kuwa yi a'a ta na mmuru n mini n teli n da a shei a atali. Maru dem ma gbonguro ta hal ma fuda ta ma bidya evu na nlanda n mini n teli.

⁷Yesu tonukoi agbashi yi, “Shadangi mmuru mi n mini.” Aku a shadangi n da tipi-tipi.

⁸U tonuko le, “Gogo-na kenei i banka uzapige u abiki vi.”

Aku a yain tyoku da u tonuko le a yain. ⁹An uzapige vi u pefei, aku u wenei ma gono de mini ma cinwi. U reve tani asu u da mini ma cinwi mi ma wutai wa, shegai agbashi a da a tukoi ma vi a reve ta. Aku u isai valisavu vi, ¹⁰u tonuko yi, “Mini ma cinwi ma shinga ma a tsu gitā a tuko, a'ayin a da baci ama a sosoi, aku a tuko ma bawu ma cinai ma kagitā kayanyan. Shegai avu vu sokongu ta mini ma cinwi ma shinga mi she gogo-na!”

¹¹A Kanan u Galili da Yesu yain ukunosavu u kagitā u ne. Nte da u wenikei pini tsupige tsu ne, kпам atoni a ne a wushuki n eyi.

¹²An nala wurai, aku u lazai ubana a ilyuci i Kafarnahum kabolo na mma u ne, n atoku a ne, n atoni a ne. A rongo ta pini a'ayin kenu.

Yesu lokoi aza a tsilaga a Kuwa ku Kashila

(Matiyu 21:12-13; Marku 11:15-17; Luka 19:45-46)

¹³Yesu banai a Urishelima, kpaci a'ayin a Abiki a Upasamgbana a yan de evu. ¹⁴An u uwai a Kuwa ku Kashila ki, aku u cinai aza a udengishe anaka, na nlala, na ntambara. U wenei aza da a tsu dusukusu a asu u iteburu i le n a savadasi ikebe icun kau-kau. ¹⁵U zamai a'awun u cai kaban u yain kajaɓu. U lokoi ama yi pini a Kuwa ku Kashila ki, kabolo na nlala n le n anaka a le dem. U mut-sukpusai iteburu i aza da a ka savadasa ikebe u wacinsai ikebe yi. ¹⁶U tonukoi aza da a ka dengishe ntambara, “Takpai ili i na yi pini na! Kotsu i gonuko kuwa ku Tata u va kuden wa!”

¹⁷An nala gitai, aku atoni yi a cibai n ili i'ya a korongi caupa a asuvu a Tagarada u Kashila: “Adama a uciga u da ma ciga kuwa ku vunu cika, u da wa zuwa mu n kuwa.” [◇]

¹⁸Azapige a aza a Yahuda a wecei Yesu, “Ukunosavu u eni u da va yan tsara u wenike tsu tyoku da vu tsarai ucira u uyan ili i na yi?”

¹⁹U wushunku le, “Wasai kuwa ku Kashila ku na ki, ma ma ta ka kпам a asuvu a a'ayin a tatsu.”

²⁰A wushunku yi, “An a gitai kuma ku Kuwa ku Kashila ku na ki, a yan ta ayen amangare n a teli kahu a kotso ka! Nida va fuda va ma ka a asuvu a a'ayin a tatsu?” ²¹Shegai an Yesu danai “kuwa ku Kashila ki,” ikyamba i ne i'ya wa dansaka. ²²A'ayin a da u tuwai u 'yangai a ukpa, da atoni yi a cibai u tonuko le ta ukuna vi. Aku a wushuki gbā ili i'ya Yesu dansai n i'ya a korongusi a Tagarada u Kashila.

◇2:17 Ishp. 69:9.

Yesu reve t̄a tyoku da ama a'ari

²³ An Yesu wari a Urishelima adama a Abiki a Upasamgbana yi, ama ushani a wushuku t̄a n eyi kpaci a wene t̄a ikunesavu i'ya u yansai. ²⁴ Yesu reve t̄a tyoku da atakasuvu a ama a'ari, adama a nala u wushuku u asank̄a le kaci wa. ²⁵ Adama a da u revei atakasuvu a ama gba, she kpam uza u tonuko yi ukuna u roku a kaci ka uza wa, kpaci eyi n kaci ka ne u reve t̄a ili i'ya i'ari a asuvu a vuma.

Nikodimu tuwai ara Yesu

3 A asuvu a Asheshi a Pige yi, uza roku da pini uza da a ka isa Nikodimu, Kafarishi ka. ² Kain ka te n kayin, u banai ara Yesu, u danai, “Uzapige, tsu reve t̄a Kashila ka ka suku vu ara tsunu vu wenshike tsu. Kpaci ko uza wa fuda wa yan ikunesavu tyoku da va yansa wa, shegai Kashila ka baci n eyi.”

³ Yesu wushuki, “Mayun n tonuko vu, uza wa la wa uwa a tsugono tsu Kashila wa, she a doku a matsa yi ilimaci i ire.”

⁴ Nikodimu wece yi, “Vuma u kutsa baci, nida wa kpam a ka doku a matsa yi? Wa doku kpam wa uwa a katsuma ka mma u ne wa. Nida a ka yan a matsa vuma ilimaci i ire?”

⁵ Shegai u wushunku yi, “Mayun n tonuko vu, uza wa la wa uwa a tsugono tsu Kashila wa, she a matsa yi ilimaci i ire n mini n Kulu Keri. ⁶ Isheku i vuma alya a tsu zuwa ikyamba i vuma i tsara uma, shegai Kulu Keri ku Kashila ka ku tsu zuwa kulu ku vuma ku tsara uma. ⁷ Kotsu vu yain majiyan an n tonuko vu, ‘She a doku a matsa da ilimaci i ire wa.’ ⁸ Uwule u tsu lapana t̄a a asu u da dem wa ciga, kpam vu tsu pana t̄a mawura ma ne, shegai vu tsu reve asu u da u gitai ko kpam a asu u da wa bana wa. Nala dem wari Kulu Keri ku matsa baci vuma.”

⁹ Nikodimu wece yi, “Nida wa yan u gita nala?”

¹⁰ U wushunku yi, “Avu kawenishiki ka ka pige a asuvu a Isara'ila. Nida vu yansai vu kpadai ureve ukuna u na?

¹¹ Mayun n tonuko vu, ukuna u da tsu revei u da tsa dansa, kpam tsu yain kadyanshi ka ili i'ya tsu wenei. Shegai i wushuku n ili i'ya tsu tonuko da wa.

¹² N tonuko da t̄a ukuna u likimba naha, shegai i wushuku n kadyanshi ka va wa. Adama a nala, ya fuda ya wushuku na mpa n tonuko da baci ili i'ya i'ari a zuba wa. ¹³ Mpa Maku ma Vuma, mpa koshi n wutai a zuba n tuwai a likimba, kpam ma doku ma gono a zuba. ¹⁴ Tyoku da Musa saki kali ka urim u shili a kakamba, nala dem a ka saku Maku ma Vuma. ¹⁵ Adama a nala, uza da baci dem u wushuki n Maku ma Vuma, wa tsara t̄a uma u da bawu wa kotsu.

¹⁶ “Tyoku da Kashila ka cigai ama a likimba cika u da na: u neke t̄a Maku ma te ma ne koshi tsara uza da baci dem u wushuki n eyi kotsu u kuwa wa, shegai u tsara uma u da bawu wari n utyoku. ¹⁷ Kashila ka suku Maku ma ne a likimba tsara u kidaga ama ugana u ukpa wa. Shegai u suku yi t̄a tsara u wauwa le. ¹⁸ A ka kidaga aza da a wushuki n Maku mi ugana wa. Shegai a kidaga de aza da bawu a wushuki vi ugana, kpaci a wushuku n Maku ma te ma Kashila mi wa. ¹⁹ Ili i'ya i zuwai a ka kidaga le ugana i'ya na: Katyashi ka tuwa t̄a a likimba. Shegai a ciga katyashi ki wa, aku a gonoi a ka ciga karimbi, kpaci manyan ma cingi ma a ka yansa. ²⁰ Aza da a ka yansa ukuna u cingi a tsu ciga katyashi wa, kpam a ka tuwa evu n ka wa, kpaci a ka ciga uza u wene manyan ma cingi ma a ka yansa wa. ²¹ Shegai aza da a ka tono ure u mayun a ka tono t̄a katyashi, ya dem wa wene t̄a a ka yansa ili i'ya Kashila ka ciga le a yain.”

Yahaya Kalyubugi cikpalai Yesu

²² An a yain a'ayin kenu, Yesu n atoni a ne a banai ubongu u Yahuda, a tsā tā a barakpāi pini kenu n a lyubugusi ama. ²³⁻²⁴ A'ayin a nala yi kotsu a banka Yahaya a kuwa ku a'ali wa. Yahaya rongo tā ulyubugusu ama a Ayino evu n Salima, kpaci asu vi mini ma pini ushani. Ama a rongo tā ubansa ara ne cika tsarā u lyubugu le. ²⁵ Kananamgbani ka rukpā tā a mere ma atoni a Yahaya n uza u Yahuda u roku a kaci ka uwulukpe u ikyamba. ²⁶ Aku a banai ara Yahaya, a danai, “Kawenishiki, vuma dā vu cinai a kapashi ka Agatā a Urudu vi, uza dā vu danai Kawauwi ka vi, aya dem pini wa lyubugusu ama. Kpam ya dem nte wa bansa de, n u dā a ka tuwā ara tsunu.”

²⁷ Aku Yahaya wushunku le, “Ili i'ya Kashilā ka nakāi vuma i'ya koshi wa tsarā. ²⁸ I panāka mu tā an n danai, ‘Mpa Kawauwi ki wa, shegai mpa Kashilā ka suki n tuwā n lapula ure adama a ne.’ ²⁹ Ukasavu u tsu bana tā a asu u dā vali u ne wari. Kaje ka valisavu ka tsu pana tā kalagatsu ka valisavu ki, u yain kpam mazangā kabolo n eyi. Mpa kaje ka valisavu ka, kpam ma pana tā kayanyan cika an u lyai kaci ka ukuna. ³⁰ U kanā tā u lyai kapala n uwoko n tsupige, mpa kpam n woko uza u kenu.”

Uza dā u wutāi a zuba

³¹ Yahaya doki u danai, “Uza dā u wutāi a zuba u la tā ama gbā tsupige. Uza dā u wutāi a likimba uza u likimba u dā, kpam ukuna u likimba u dā koshi u tsu rongo udansa. Shegai uza dā u wutāi a zuba vi u la tā ya dem tsupige. ³² U tsu yan tā kadyanshi a kaci ka ili i'ya u wenei kpam u panai, shegai ko uza u tsu wushuku n i'ya wa tono wa. ³³ Uza dā baci dem u wushuki n i'ya u danai, u wenike tā an u wushuku tā la vi n ili i'ya Kashilā ka danai mayun dā. ³⁴ Uza

dā Kashilā ka suki vi, ukuna u Kashilā u dā u tsu dansa, kpaci Kashilā ka nakā yi tā ucira u Kulu Keri gbende. ³⁵ Tata vi u ciga tā Maku mi cika, adama a nala u nakā yi tā ucira a kaci ka ili gbā. ³⁶ Aza dā a wushuki n Maku mi, a'ā tā n uma u dā bawu wa kotso. Shegai aza dā bawu a ka panāka Maku mi, a ka tsarā uma wa. Asuvu a upan a Kashilā a'ā tā a kaci ka le maco.”

Yesu dansai n uka u aza a Samariya

4 Afarishi a pana tā alabari an Yesu wa tsarāsā atoni ushani hal a lai atoni a Yahaya kakuma, kpam n u lyubugusi le. ² (Ko an u wokoi aya n kaci ka ne wa lyubugusu ama yi wa, atoni a ne a dā.) ³ An u revei Afarishi a pana tā ukuna vi, aku u lazai u asakāi Yahuda ugonon Galili.

⁴ Ure vi u pasamgbana tā a uyamba u Samariya. ⁵ Eyi pini a nwalu a Samariya vi, aku u rawai a ilyuci i roku i'ya a ka isa Saika, asu vi u barakpā n kashina ka Yakubu nakāi maku ma ne Isuhu wa. ⁶ Ilyukoi i Yakubu i'ā tā pini. N kaara a kaci, an Yesu wowoi cika, kpaci u yan tā nwalu ma mbari, aku u dusuki a ikengi i ilyukoi yi.

⁷⁻⁸ A'ayin a dā atoni a ne a banai a asuvu a ilyuci tsarā a tsila ilikulya, aku uka u aza a Samariya u roku u tuwāi ukene mini. Yesu folo yi, “Ne mu mini n soi.”

⁹ Uka vi u yan tā majiyan cika, kpaci aza a Yahuda a 'yuwan tā ili i'ya ya gawan le n aza a Samariya. Aku u tonuko yi, “Avu uza u aza a Yahuda dā, mpa kpam uka u aza a Samariya dā mari. Ndyai zuwai va folo mu mini?”

¹⁰ U wushunku yi, “Vu reve ili i'ya Kashilā ka ciga ka nakā vu wa, kpam vu reve uza dā wari vu a ufolo mini ma uso mi wa. A da baci wari vu revei, wari va folo mu tā mini ma ma nakā uma.”

¹¹ Uka vi u danai, “Uzapige, vā gbam n ili i ukenike mini wa, kpam ilyukoi yi i'ā tā lyungu-lyungu. Nte va tsarā mini ma ma nākā uma vi?” ¹² Akaya a tsunu Yakubu dā gavugā tsu ilyukoi i na yi, eyi n aza a kuwa a ne nā nnama n kuwa n le a soso tā pini mini. Avu la Yakubu tsupige dā?”

¹³ U wushuki, “Uza dā baci dem u soi mini ma na mi, wa doku tā wa pana kakuli. ¹⁴ Shegai aza dā a ka so mini ma ma nākā le vi, a ka doku a ka pana kakuli wa. Mini ma ma nākā le vi ma woko tā tyoku u keshi ka mini a asuvu a le. Mini ma nala mi ma nākā le tā uma u dā bawu wa kotso.”

¹⁵ Uka vi u tonuko yi, “Uzapige, ne mu mini ma nala mi n soi, tsarā n doku n pana kakuli wa. Kotsu n doku n gono a asu u ilyukoi i na yi ukene u mini wa.”

¹⁶ U tonuko yi, “Wala ba vu isā vali u vunū i tuwā kabolo n eyi.”

¹⁷ Uka vi u wushuki, “Mārī n vali wa.”

U wushunku yi, “Mayun dā an vu danai vārī n vali wa. ¹⁸ Vu bansa tā a'ali a tawun iyolo, kpam uza dā vārī kabolo n eyi gogo-na vi, vu yan iyolo n eyi wa. Ukuna u dā vu tonuko mu vi mayun dā.”

¹⁹ Uka vi u danai, “Uzapige, n reve tā avu matsumate ma. ²⁰ Isheku i vā i gbashika tā Kashilā a Masasa ma Gerizim, shegai edā aza a Yahuda i dā Urishelima dā koshi asu u ulya kayala.”

²¹ U tonuko yi, “Uka, wushuku nā mpa, a'ayin a ka tuwā tā a dā bawu ama a ka lyaka Tata kayala ko a masasa ko kpam a Urishelima. ²² Edā aza a Samariya kenu dā i revei a kaci ka uza dā ya lyaka kayala. Aṣu kpam aza a Yahuda tsu reve tā ukuna ushani a uza dā tsa lyaka kayala, kpaci Kashilā ka sukunku tā ama iwauwi a kukere ku aza a Yahuda. ²³ A'ayin a ka tuwā tā, mayun gbam a dā a rawa dē, a dā Kulu Keri ka zuwa ama a lyaka Tata kayala tyoku dā wārī mayun. Tyoku dā Tata wa ciga ama

a lyaka yi kayala dā la vi. ²⁴ Kashilā kulu ka, kpam u kana tā ama a lyaka yi kayala a asuvu a kulu ku le tsarā a lyaka yi kayala dere.”

²⁵ Uka vi u danai, “N reve tā Kawauwi ka tuwā tā, aya a tsu isā Kirisiti. A'ayin a dā baci u tuwā, wa todugbusuko tsu tā ili dem.”

²⁶ U wushunku yi, “Mpa uza dā gai ma dansa n avu na vi, mpa vuma u nala vi.”

Atoni a gonoi a asu u ilyukoi

²⁷ Kute-kute, atoni a Yesu yi a gonoi. A yan tā majiyan cika an a cina yi wa dansa n uka. Shegai ko uza u wece uka vi, “Ndyā va ciga?” wa, ko kpam a weci Yesu, “Nidā va dansa n eyi?” wa.

²⁸ Uka vi u asākai malanda ma mini ma ne, u lazai a ubana a ilyuci yi u tonuko ama ukuna vi, u danai, ²⁹ “Tuwā i wene vuma dā u tonuko mu gbā ili i'ya n yansai! Ko wa yan aya Kawauwi ki?” ³⁰ Aku a wutai a ilyuci yi a ba a cinai Yesu.

³¹ An a'ari pini uyan nala, aku atoni a ne a tonuko yi, “Kawenishiki, yan ahankuri tsā vu lyai ili i roku.”

³² Shegai u tonuko le, “Mā tā n ilikulya i'ya bawu i revei n i'ya.”

³³ Aku atoni yi a ka wecemgbene n a dansi, “Uza roku u tuko yi ilikulya dā?”

³⁴ U wushunku le, “Ilikulya i vā i'ya n yain manyan ma uza dā u suku mu wa ciga mu n yain, kpam n kotso ma. ³⁵ I'ā tā n tsizagadi tsa tsu danai, ‘Iwoto i nishi i wura baci, dā ama a tsu kapa ilya.’ Shegai n tonuko dā webelei mai, ya wene tā ilya i gewe dē ya ciga ukapa.

³⁶ N gogo-na naha, uza dā wa kapa vi wa tsarasa dē katsupi ka ne, kpam wa cirangusu dē ili i'ya u kapai vi adama a uma u dā bawu wa kotso. Uza dā u cei n uza dā u kapai vi a ka zanganā tā kabolo.

³⁷ Tsizagadi tsu na tsi mayun dā, ‘Uza u naha u cei, uza u nide kpam u kapai.’

³⁸ N suku dā tā i kapi ilya i'ya bawu i

yain manyan ma le. Ama roku a ɗa a gitai manyan mi, aku eɗa kpam i koruso ma.”

Aza a Samariya ushani a wushuki

³⁹ Aza a Samariya ushani a ilyuci yi a wushuku ta n Yesu adama a ukuna u na u ɗa uka vi u tonuko le: “U tonuko mu ta gba ili i'ya n yansai.” ⁴⁰ An aza a Samariya a tuwai ara Yesu, a folo yi u cipa ara le, aku u doki u dusuki pini a'ayin a re. ⁴¹ Pini nala, aza roku ushani a doku a wushuki adama a ili i'ya u danai.

⁴² A tonukoi uka vi, “A kagita tsu wushuku ta n Yesu adama a ili i'ya vu tonuko tsu, shegai gogo-na tsu wushuku ta adama a ɗa tsu panaƙa yi n kaci ka tsunu. Tsu reve ta vuma u na vi aya Kawauwi ka likimba.”

Yesu tanaƙai maku ma uzapige

(Matiyu 8:5-13; Luka 7:1-10)

⁴³ An a'ayin a re a wurai, aku Yesu lazai ubana a kaƙon ka Galili. ⁴⁴ (Wari u dana ta caupa ama a tsu wushuku n matsumate a ilyuci i ne wa.) ⁴⁵ An u rawai a Galili, ama yi a ryabusa yi. Adama a ɗa a wene ta gba ili i'ya u yansai ɗe a'ayin a Abiki a Upasamgbana a Urishe-
lima, kpaci a'a ta dem pini a asu vi.

⁴⁶ Yesu pini a Galili, aku u gonoi a ilyuci i Kanan a asu u ɗa u gonukoi mini ma wokoi mini ma cinwi. A ilyuci i Kafarnahum, uzapige u roku ɗa pini uza ɗa maku ma ne mari n mabala. ⁴⁷ An u panai a da Yesu wuta ta a Yahuda u tuwai a Galili, aku u banai ara ne u folo yi u tuwa a Kafarnahum u tanaƙa maku ma ne, kpaci maku mi ma ta a unu u ukpa.

⁴⁸ Yesu wushunku yi, “Uza wa la a asuvu a ɗe wa wushuku wa, she u wene iryoci n ikunesavu.”

⁴⁹ Uzapige vi u danai, “Kawenishiki, tuwa a kuwa ku va kahu maku ma va ma kuwa.”

⁵⁰ U wushuki, “Wala vu gono a kuwa. Maku ma vunu ma yan ta uma.”

Vuma vi u wushuki n ili i'ya Yesu tonuko yi, aku u lazai ugono a kuwa. ⁵¹ Eyi pini a nwalu a ugono, aku u gawunsai n agbashi a ne a roku, a tonuko yi, “Maku ma vunu ma tana ɗe!” ⁵² U wece le a'ayin a ɗa maku mi ma tana. A wushunku yi, “Mabala mi ma asaka yi ta nayain dere u ulapa u uwule u iyan u kaara.”

⁵³ Aku tata vi u revei derere u a'ayin a nala yi a ɗa Yesu danai, “Maku ma vunu ma yan ta uma.” Pini nala, vuma vi n ama ɗa a'ari a kuwa ku ne a wushuki n Yesu.

⁵⁴ Ukunosavu u ire u ɗa la vi u ɗa Yesu yain an u asakai Yahuda u rawai a Galili.

Yesu tanaƙai kawunu

5 An nala wurai, Yesu lazai ubana a Urishelima a asu u abiki a aza a Yahuda. ² A Urishelima vi, kadaka ka mini ka pini evu n Utsutsu u Ncon u ɗa a ka isa Betesida n Tsi'arama. A kyawan ta ka n afalaka a tawun. ³ Aza a mballa ushani a tsu vakusu ta pini evu n mini mi. Aza roku arumba a ɗa, aza roku awunu, n aza ɗa ili i soi. [A'ari a uvana mini mi ma vura, ⁴ kpaci gaawan katsu-
mate ka zuba ka tuwa ta ka vura ma. Uza ɗa baci u gitai pini u'uwa a'ayin a ɗa mini mi ma vurai vi wa tana ta.]⁴
⁵ Vuma roku u ɗa pini nvain a asu vi, uza ɗa u yain ayen kamankupa n kul-
la n mabala. ⁶ Yesu wene yi nvain, aku u revei vuma vi u barakpa ta nvain n

⁴5:4 Akorongi a cau ushani aza ɗa a purai a tagarada u Yahaya a kalatsa ta mkpanda n 3a-4.

maḅaḷa mi. Aku u wece yi, “Va ciga vu tana?”

⁷Vuma vi u wushuki, “Uzapige, ma n uza da wa banka mu a mini mi wa, a vura baci ma. A'ayin a da baci ma raba evu n mini mi, aku uza roku u lasa mu.”

⁸Yesu tonuko yi, “Yanga vu bidya kajiba ka vunu vu wala.” ⁹Kute-kute vuma vi u tana. U bidyai kajiba ka ne u gitai nwalu.

N kain ka Ashibi ka ukuna vi u gitai. ¹⁰An azapige a aza a Yahuda a wenei vuma vi u cangai kajiba ka ne, aku a tonuko yi, “Kain ka Ashibi ka! Mele ma bishinka ta a canga kajiba n kain ka Ashibi.”

¹¹U wushunku le, “Vuma da u tansa mu vi aya u tonuko mu, ‘Bidya kajiba ka vunu vu wala.’”

¹²A wece yi, “Ya uza da u tonuko vu vu yain nala vi?”

¹³Shegai u fuda u reve uza da u tansa yi vi wa, kpaci ama da pini ushani a asu vi kpam cina Yesu laza de n kabini.

¹⁴A'ari pini, aku Yesu cinai vuma vi a Kuwa ku Kashila, u tonuko yi, “Vu tana de gogo-na. Asaka uyansa unyushi u cingi kotsu ili i'ya i lai i na i gita n avu wa.” ¹⁵Aku vuma vi u lazai u banai u tonukoi azapige yi Yesu da tansa yi.

¹⁶Adama a nala, azapige a aza a Yahuda a gitai uraga Yesu adama a da u yain ili i nala n kain ka Ashibi. ¹⁷Yesu tonuko le, “Manyan ma Tata u va u tsu rongo uyansa maco, nala dem mpa.”

¹⁸Adama a nala, azapige yi a matsai tsara a wuna yi adama a da u kpadai utono mele ma Ashibi. Hal gai an u korusoi u danai Kashila ka Tata u ne, u da u zuwa yi u wokoi unu u te n Kashila.

Tata naka Maku mi ucira

¹⁹Yesu danai, “Mayun n tonuko da, Maku mi ma yan ukuna utyoku u ne wa. Ili i'ya u wenei Tata u ne u yain i'ya koshi u tsu yan. Ili i'ya dem Tata vi u yain i'ya

Maku mi dem ma tsu yan. ²⁰Tata vi u ciga ta Maku mi, kpam u wenike yi ta gba ili i'ya u tsu yansa. U tsu wenike yi ta ili i pige i pige i'ya i lai i na tsara i yain majiyan gba de. ²¹Maku mi ma tsu naka ta aza da u dangasai uma tyoku da Tata vi 'yangasa le a ukpa u naka le kpam uma.

²²Tata vi u tsu kidaga uza ugana wa, shegai u zuwai Maku ma ne ma woko uza da wa kidaga ya dem ugana. ²³Tata vi u ciga ta ama a naka Maku mi tsupige tyoku da a tsu naka yi tsupige. Uza u 'yuwan baci unaka Maku mi tsupige, u 'yuwan dem de la vi unaka Tata da u suku yi vi tsupige.

²⁴“Mayun n tonuko da, uza da baci dem u panai ili i'ya n danai, kpam u wushuki n uza da u suku mu, wa ta n uma u da bawu wa kotso. Vuma u nala vi a ka kidaga yi ugana wa, shegai u pasa de ukpa ubana uma u da bawu wa kotso.

²⁵Mayun n tonuko da, a'ayin a ka tuwa ta hal gba a da a rawa de a da akushe a ka pana kalagatsu ka va, mpa Maku ma Kashila, aza da a panai ka vi a ka tsara ta uma. ²⁶Tata vi wa ta n ucira u da wa naka uma, kpam u naka ta dem Maku mi ucun u ucira u nala vi. ²⁷U naka ta dem Maku mi ucira u kidaga ya dem ugana, kpaci aya Maku ma Vuma.

²⁸“Kotsu i yain majiyan adama a ukuna u na vi wa: A'ayin a ka tuwa ta a da akushe a da a'ari a asaun a le gba a ka pana kalagatsu ka ne. ²⁹Aku a wuta a asuvu a asaun a le. Aza da a yain ili i shinga a ka 'yanga ta a yain uma, aza da kpam a yain tsicingi a ka 'yanga ta aku a kidaga le ugana.

Yesu Maku ma Kashila ma

³⁰“N tsu yan ili adama a kaci ka va wa. Tata u da u suku mu aya u tonuko mu tyoku da ma kida ugana. N tsu kida ta ugana derere, kpaci n tsu yan ta ili i'ya

i tsu zuwa yi u pana kayanyan, n tsu yan ili i'ya ya zuwa mu n pana kayanyan wa.

³¹“A da baci mpa koshi n tsu dansa ukuna u kaci u va, uza wari wa wushuku n kadyanshi ka va wa. ³²Shegai uza roku u da pini uza da wa dansa ukuna u va, kpm n reve ta gba ili i'ya u dansai a kaci ka va mayun da. ³³I suku ta atsumate ara Yahaya, kpm u tonuko le ta ukuna u mayun a kaci ka va. ³⁴Shegai udani u vuma u da n pityanangi n u da wa, ko an u wokoi n cibuga da ukuna u kadyanshi ka Yahaya tsara i tsara iwauwi. ³⁵Yahaya rongo ta n katyashi tyoku u macikalu ma a sapai, kpm i pana ta kayanyan ka katyashi ka ne a a'ayin kenu.

³⁶“Shegai ili i roku i'ya pini i'ya i lai i Yahaya ugbonguro i'ya i wenikei ukuna u maci a kaci ka va. Ili i'ya Tata u naka mu n yain i'ya ma dansaka! Ili i na yi i wenike ta an Tata u da u suku mu. ³⁷Tata u da u suku mu vi dem u yan ta kadyanshi a kaci ka va, shegai i pana kalagatsu ka ne ko kpm i wene yi wa. ³⁸Udani u ne vi u dusuku a atakasuvu a de wa, kpaci i wushuku n uza da u suki vi wa. ³⁹I tonu ta Tagarada u Kashila mai kpaci ya wundya ta nte ya tsara pini uma u da bawu wa kotso, kpm Tagarada u nala vi mpa wa dansaka! ⁴⁰Shegai i 'yuwan ta utuwa ara va tsara n naka da uma u da bawu wa kotso vi.

⁴¹“Icikipali i ama i'ya ma ciga wa. ⁴²N reve da ta, ko uza wa la wa ciga Kashila wa. ⁴³N tuwa ta a asuvu a kala ka Tata u va, i wusha mu wa. Shegai i gonoi ya wusha ama da a ka tuwusa adama a kaci ka le. ⁴⁴I tsu ciga ta icikipali a asu u atoku a de, shegai i tsu dambula i zami icikipali i Kashila wa. Nida ya wushuku na mpa?

⁴⁵“Kotsu i wundi yavu mpa ma sapula da a asu u Tata wa, Musa da wa sapula da! Ko an u wokoi aya uza da i zuwai uma wa banga da. ⁴⁶Musa korongu ta ukuna u maci a kaci ka va, i wushuku baci n Musa, u gan ta dem i wushuku na mpa. ⁴⁷I wushuku baci n ili i'ya Musa korongi wa, nida ya fuda ya wushuku n ili i'ya n danai?”

Yesu lyatangi ama azu a tawun

(*Matiyu 14:13-21; Marku 6:30-44; Luka 9:10-17*)

6 An ukuna u nala u wurai, Yesu lazi ubana a upashi u Kushiva ku Galili (ka dem a ka isa Kushiva ku Tibariya.) ²Kakuma ka ama ushani ka tonu yi kpaci a wene yi ta wa yansa ikunesavu an wa tanasasa aza a mbala.

³⁻⁴Kpm a'ayin a Abiki a Upasambana a aza a Yahuda a yan de evu, aku Yesu banai a masasa n atoni a ne a dusuki. ⁵An Yesu wenei kakuma ka ama ka tuwa ara ne, aku u wece Filibu, “Nte tsa tsara iburodi i'ya tsa lyatangu ama a na yi?” ⁶(Wece da u wece yi tsara u kondo yi, kpaci u reve ta ili i'ya wa ciga u yain.)

⁷Filibu wushuki, “Ikebe i manyan ma uwoto kulla^{ss} ma fuda ma tsila iburodi i'ya ya dem wa tsara kajibi pini na wa.”

⁸Katoni ka ne ka roku uza da a ka isa Andurawu utoku u Simo Bituru, u danai, ⁹“Kalobo ka roku ka na ka kari n iburodi i kenu i kenu* i tawun n adan a re. Shegai a da a ka rawa kakuma ka ama ka na ki wa.”

¹⁰Yesu danai, “Tonukoi ama yi a dusuku.” Asu vi kpm wa ta n mete ushani, kpm ama evu n azu a tawun (5,000) a'ali a dusuki pini. ¹¹U bidyai iburodi yi u cikpai Kashila. Aku u nakai

^{ss}6:7 Akorongi a cau a cau a kagita a korongu ta “ikebe i azurufa 200.” Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Ubanga.

*6:9 A'ayin a nala yi aza a unambi a tsu yan ta burodi n ilya i'ya i rotsoi ityabi.

aza da a'ari pini ndishi evu n eyi. Nala kpam dem u yain n adan yi, hal ya dem cuwai.

¹² An ya dem takumai, aku u tonukoi atoni a ne, "Cirangi abuwai a da a buwai vi. Tsa yanka a da koli wa." ¹³ A cirangi abuwai a iburodi a da a buwai vi hal mbanu kupa na n re. ¹⁴ An ama yi a wenei ukunosavu u da Yesu yain, aku a danai, "Maken ma la wa, aya gai Matsu-mate ma a dangasai ma tuwa a likimba vi." ¹⁵ Yesu reve ta ama a fobuso ta a tuwa a bidya yi n ucira a gonuko yi magono ma le, aku u lazai n kabini u banna a masasa utyoku u ne.

Yesu walai a zuba u mini

(Matiyu 14:22-33; Marku 6:45-52)

¹⁶ An kaara ka rukpai, atoni a Yesu a banai a kushiva. ¹⁷ A uwai a kpatsu a ka pasa kushiva ubana a Kafarnahum. An karimbi ka yain, Yesu tani kotsu u tuwa a asu u le wa. ¹⁸ Kute-kute uwule u ucira wa lapana hal u 'yangasai abali a pige pini a kushiva ki. ¹⁹ An atoni yi a walakai kpatsu ki ubana a mere ma kushiva,† aku a wenei Yesu utuwa a zuba u mini. U gitai uraba evu n kpatsu ki, aku a panai uwonvo cika. ²⁰ U tonuko le, "Mpa, kotsu i pana uwonvo wa." ²¹ Pini nala, a wushuki a uka yi pini a kpatsu ki. Kute-kute kpatsu ki ku rawai a asu u da a ka ciga a bana.

²² An kain ka wansai, aza da a buwai a upashi u kushiva vi, a reve ta kpatsu ku te ki ka koshi ku buwai de. A reve ta kpam Yesu uwa ka u tono atoni a ne wa, atoni yi a da a lazai koshi bawu eyi. ²³ A'atsu ushani a wuta ta a ilyuci i Tibariya a rawai evu n asu u da Asheku a cikpai Kashila n iburodi i'ya ama yi a

takumai vi. ²⁴ An kakuma ki ka wenei Yesu wa kpam pini a asu vi wa, atoni a ne dem a'a pini wa, aku a uwai a'atsu ubana a Kafarnahum tsara a boli le.

Yesu da ilikulya i'ya i tsu naka uma

²⁵ An a rawai a wene yi, aku a wece yi, "Kawenishiki, nwere da vu tuwai pini na?"

²⁶ Yesu wushunku le, "Mayun n tonuko da, i'a mu ta uzama adama a da i takumai burodi i cuwai, shegai adama a kalen ka ikunesavu i va i'ya i wenei wa. ²⁷ Kotsu i zuwa ucira adama a da ya tsara ilikulya i'ya ya namgba wa, shegai i zuwa ucira a ilikulya i'ya ya naka uma u da bawu wari n utyoku. Ilikulya i'ya Maku ma Vuma ma naka da i'ya gai na vi, kpaci aya Kashila Tata u wushunki u yain nala.

²⁸ Aku a wece yi, "Ndya Kashila ka ciga tsu tsu yain?"

²⁹ U wushunku le, "Ili i'ya Kashila ka ciga da i yain i'ya na: Wushuki n uza da u suki."

³⁰ Aku a danai, "U kana ta vu wenike tsu ukunosavu, va ciga baci tsu wushuku n avu. Ndya va yanka tsu? ³¹ Isheku i tsunu a takuma ta mana† a kakamba. A korongu ta ukuna u na vi a Tagarada u Kashila: 'Musa naka le ta ilikulya i'ya i wuta a zuba tsara a lyai.' ◇"

³² U tonuko le, "Mayun n tonuko da, Musa da naka da ilikulya i'ya i wuta a zuba vi wa. Tata u va u da uza da wa naka da ilikulya i mayun a zuba. ³³ Kpam ilikulya i'ya Kashila ka tsu naka vi i'ya gai i wuta a zuba a nakai ama a likimba uma vi."

³⁴ Ama yi a danai, "Uzapige, nakasa tsu ilikulya i na yi kain dem."

†6:19 Tagarada dana ta "mel u tatsu ko u nishi" cinda Kushiva ku Galili ki upeti u ne mel u shindere da ugadi kpam mel kupa n u re, atoni yi a mere ma Kushiva ma a'ari. Mel u tatsu ko u nishi, ili i'ya i te n kilomita u tawun ko u teli.

◇6:31 Uwt. 16:4, 15.

³⁵ Aku u danai, “Mpa ilikulya i'ya i tsu naka uma. Uza da baci dem u tuwai ara va wa pana kambulu wa, uza da kpm u wushuki na mpa, wa pana kakuli wa. ³⁶ Mari n tonuko da de, n da i wene mu ta, shegai i wushuku na mpa wa. ³⁷ Tata vi u tsu naka mu ta ama a va. Ya dem a asuvu a le wa tuwa ta ara va, mpa kpm ma loko yi wa, ko kenu. ³⁸ N wuta ta a zuba n tuwai tsara n yain ili i'ya Kashila ka ciga mu n yain, shegai adama a ili i'ya mpa ma ciga wa. ³⁹ Ili i'ya uza da u suku mu vi wa ciga n yain i'ya na: Kotsu ko uza u te a asuvu a aza da u naka mu vi u puwan wa, shegai n 'yangasa le gba kain ka makorishi. ⁴⁰ Aza da a wenei Maku mi kpm a wushuki n eyi, a ka tsara ta uma u da bawu wa kotso, kpm ma 'yangasa le ta kain ka makorishi. Ili i'ya Tata u va wa ciga i'ya gai la vi.”

⁴¹ Ama a gitai tsali a kaci ka ne, an u danai, “Mpa ilikulya i'ya i wutai a zuba.”

⁴² A danai, “Yesu da na vi maku ma Isuhu. Tsu reve ta tata na mma u ne. Nida wa dana, ‘A zuba u da n wutai?’”

⁴³ U wushuku le, “Asakai uyan tsali.

⁴⁴ Tata da u suku mu. Uza wa la wa tuwa ara va wa, she Tata vi u tuko yi, kpm ma 'yangasa ta vuma u nala vi kain ka makorishi. ⁴⁵ Nsumate n korongu ta, ‘Kashila ka wenishike le ta gba le.’ ⁴⁶ Gba uza da baci u panakai Tata kpm u rotsongusi ili i'ya wa wenishike, wa tuwa ta ara va. ⁴⁷ Uza wa la u wenei Tata vi wa, she mpa uza da Kashila ka suki, mpa koshi n wene yi. ⁴⁸ Mayun n tonuko da, uza da baci u wushuki na mpa wa ta n uma u da bawu wari n utyoku. ⁴⁹ Mpa ilikulya i'ya i tsu naka uma. ⁵⁰ Isheku i de i takuma ta mana a kakamba, gba n nala a kuwusai. ⁵¹ Ilikulya i'ya i wutai a zuba i'ya na. Uza da baci dem u lyai ilikulya i na yi wa kuwa wa. ⁵² Mpa gai ilikulya i'ya i tsu naka uma vi, i'ya i wutai a zuba. Uza

da baci dem u lyai i'ya, wa tsara ta uma u da bawu wari n utyoku. Ilikulya i'ya ma naka da vi ikyamba i va i'ya, i'ya ma naka ama a likimba a tsara uma.”

⁵³ Aku aza a Yahuda a gitai kananamgbani utyoku u le, “Nida vuma u na wa naka tsu ikyamba i ne tsu takuma?”

⁵⁴ U tonuko le, “Mayun n tonuko da, i takuma baci ikyamba i Maku ma Vuma kpm i soi mpasa n ne wa, ya tsara uma vi wa. ⁵⁵ Uza da u takumai ikyamba i va kpm u soi mpasa n va, wa tsara ta uma u da bawu wari n utyoku, kpm ma 'yangasa yi ta kain ka makorishi. ⁵⁶ Ikyamba i va ilikulya i maci i'ya, mpasa n va kpm ili i uso i maci i'ya. ⁵⁷ Uza da u takumai ikyamba i va kpm u soi mpasa n va, wa ta kabolo na mpa, mpa kpm ma ta kabolo n eyi. ⁵⁸ Tata uza u uma, aya u suku mu, kpm adama a ne a da mari n uma. Uza da baci dem u takumai ikyamba i va, wa tsara ta uma a adama a va. ⁵⁹ Mpa ilikulya i'ya i wutai a zuba. Uza da baci dem u lyai i'ya, wa tsara ta uma bawu utyoku, kpm wa kuwa tyoku da isheku i de i kuwai wa, ko an u wokoi a takumai mana.” ⁶⁰ Yesu dansa ta ikuna i na yi eyi n u wenishiki a kagata ka Kashila a Kafarnahum.

Atoni ushani a asakai utono Yesu

⁶¹ An atoni a Yesu a panai nala, aku a danai, “Ukuna u na vi u wuyana ta ureve. Ya wa wushuku n u da?”

⁶² Yesu reve ta atoni a ne a ka yan tsali, aku u wece le, “Ukuna u na vi u bala da da? ⁶³ Nida ya yawunsa a'ayin a da baci i wenei mpa Maku ma Vuma ugonu a zuba? ⁶⁴ Kulu ka ku tsu naka uma u da bawu wari n utyoku. Ucira u vuma wa fuda wa yan ili wa. Kadyanshi ka n tonuko da ka zuwa da ta i tsarai Kulu Keri ku Kashila ka ku tsu naka uma. ⁶⁵ Shegai aza roku a asuvu a de

a wushuku wa.” (Yesu wari u gita ta u revei aza da a ka 'yuwan uwushuku n uza da wa neke yi.)⁶⁵ U danai, “Adama a nala n tonuko da, “Tata u tuko baci uza ara va wa, wa fuda wa tuwa wa.”

⁶⁶ Adama a kadyanshi ka Yesu yain, atoni a ne ushani a kpatalaka yi ta kucina a asaka yi utono.

⁶⁷ Aku u wecei Kupanamere, u danai, “Eda dem ya laza da?”

⁶⁸ Simo Bituru wushuki, “Asheku, ara yai da tsa laza ubana? Va ta n kadyanshi ka ka naka uma u da bawu wari n utyoku.”⁶⁹ Tsu wushuku ta kpm tsu reve ta ada Uza u Uwulukpi u Kashila.”

⁷⁰ U danai, “N dangasa da ta Kupanamere. Shegai uza u te Kalapansi ka!”⁷¹ Yahuza maku ma Simo Isikariyoti da wa dansaka. Aya wa tuwa wa neke yi, ko an u wokoi eyi dem wa ta a asuvu u Kupanamere yi.

A'angu a Yesu a wushuku n ili i'ya u danai wa

7 An nala u wurai, Yesu kyawunsai gba kabon ka Galili. Wa ciga u wala a kabon ka Yahuda wa, kpaci azapige a aza a Yahuda a da pini a ka ciga a wuna yi.

² Evu n a'ayin a Abiki a Atani a aza a Yahuda† a da. ³ Aku a'angu a Yesu a banai ara ne a danai, “Asaka asu u na vi vu bana a Yahuda tsara atoni a vunu a nide yi dem a wene ikunesavu i'ya va yansa. ⁴ Uza da baci dem wa ciga u zuwa ama a reve yi, u tsu sokongu ili i'ya u tsu yansa wa. Ada baci va yansa ili i na yi, wenike kaci ka vunu a likimba.” ⁵ Ko a'angu a ne dem a wushuku n eyi wa.

⁶ Yesu wushunku le, “A'ayin a da ma bana vi kotsu a yan wa, shegai eda ya fuda ta ya bana ko nwere da baci. ⁷ Ama a likimba a na a ka kovo da wa, mpa a ka kovo, kpaci n tsu tonuko le ta ikuna i

cingi i'ya a ka yansa. ⁸ Walai ubana a asu u abiki vi. Mpa kotsu n fobuso ubana de wa, kpaci a'ayin a da ma bana de kotsu a yan wa.” ⁹ An u danai nala, aku u shamgbai pini a Galili.

Yesu wenishikei a Kuwa ku Kashila

¹⁰ An a'angu a Yesu a lazai ubana a asu u abiki vi, aku Yesu banai dem, shegai ukpawunsi u da u banai. ¹¹ Azapige a aza a Yahuda a ka ciga a wene yi pini a asu u abiki vi, a rongoi a uwecishike, “Nte wari?”

¹² Pini a asuvu a kakuma ki, ama ushani a ka dansa n tsubini a kaci ka Yesu, aza roku a danai, “Vuma maci da.”

Aza roku kpm a ka dansa, “Kaban ka wa yansaka ama.”

¹³ Shegai ko uza u dansa n a pani wa, kpaci a ka pana ta uwonvo u azapige a aza a Yahuda.

¹⁴ Kain ka nishi ka abiki yi,‡ Yesu banai a Kuwa ku Kashila ki u gitai uwenishike. ¹⁵ Aza a Yahuda yi a yain majiyan, a danai, “Vuma u na u vi u dusuku a kukere ku kawenishiki wa, nida a yansai u revei ili ushani naha?”

¹⁶ U wushunku le, “Ili i'ya ma wenishike ara va da i wutai wa, shegai Kashila uza da u suku mu, aya u naka mu i'ya. ¹⁷ Ama a dangasa baci a yain ili i'ya Kashila ka ciga, a ka reve ta uwenishike vi a asu u Kashila da u wutai, ara va da wa. ¹⁸ Aza da a tsu wenishike n ucira u kaci u le, icikpali i ama i'ya a tsu bolo. Shegai uza da u tsu ciga a cikpala uza da u suku yi, ukuna u mayun u da u tsu dansa. U tsu yan kaban wa. ¹⁹ Musa naka da ta Mele, shegai ko uza u te u de u tono ma wa. Nida ya ciga i wuna mu?”

²⁰ Ama yi a wushuki, “Va ta n ityoni i cingi! An ya a ka ciga a wuna vu?”

²¹ U wushuki, “N yan ta ukunosavu u te, aku i yain majiyan. ²² Musa tonuko

‡7:14 A'ayin kulla da a tsu yan Abiki a Katani ka Kavasau.

ḏā tā i kida mmuku n de acombi. (Shegai isheku i cau i de i'ya i gitai n ukuna vi, Musa da wa.) I tsu kida tā maku kacombi hal n kain ka Ashibi dem.¹ ²³ Ya kida baci maku kacombi n kain ka Ashibi an Mele ma Musa ma wushunku ḏā nala, nida ya pana mu upan an n tanasai uza u mabala gba gba n kain ka Ashibi? ²⁴ Asakai uyan afada adama a tyoku da i bidyai ukuna wari, shegai i yain afada n ukuna u maci.”

Yesu da Kawauwi ki?

²⁵ Pini a a'ayin a nala yi, aza a Urishelima a roku a ka dansa utyoku u le, “Vuma da azapige a ka ciga a wuna da gai na vi. ²⁶ Shegai wa wenishike ta a asu u da ya dem wa wene kpam u pana ka yi, kpam azapige yi a shamkpa yi wa. Gaawan a reve ta aya Kawauwi ki. ²⁷ Shegai tsu reve ta ilyuci i vuma u na vi. Kawauwi ka mayun ka tuwa baci, ko uza wa reve ilyuci i ne wa.”

²⁸ Yesu n u wenishiki pini a Kuwa ku Kashila ki, aku u 'yangasai kalagatsu, “Eye, i reve mu ta, kpam i reve ta ilyuci i va. Mpa n suki kaci ka va wa, uza da u suku mu vi u dansa ta ukuna u mayun, shegai eda i reve yi wa. ²⁹ Mpa n reve yi ta, kpaci a asu u da wari u da n wutai, kpam aya u suku mu.”

³⁰ An u danai nala, aku ama yi a ka ciga a kana yi, shegai uza wa la u fudai u sawa yi wa, kpaci kotsu a'ayin a rawa wa. ³¹ Ama ushani a wushuku ta n Yesu. A ka dansa, “Ko Kawauwi ka tuwa baci, wa la gbam vuma u naha vi uyan ikunesavu ushani?”

A suki awundi a Kuwa ku Kashila a kana Yesu

³² An Afarishi a panai kakuma ka ama a ka dansa ikuna i na yi a kaci ka Yesu n tsubini, aku a bolomgbonoi kaci n adarakpi a pige a suki aza a uwundya u Kuwa ku Kashila a kana yi.

³³ Yesu danai, “Ma rongo ta kabolo n ada a'ayin kenu, aku n laza ubana a asu u uza da u suku mu. ³⁴ A'ayin a nala yi ya zama mu ta, shegai ya wene mu wa. Kpam ya fuda ya tuwa a asu u da mari wa.”

³⁵ Aku aza a Yahuda a gitai uwecishe kaci ka le, “Nte vuma na wa ciga u bana da bawu tsa fuda tsa wene yi? A ilyuci ilyuci i Nheline i'ya wa wa bana a asu u da ama a tsunu a'ari na ndishi, tsara u ba u wenishike le de? ³⁶ Ndyu kalen ka kadyanshi ka u yain an u danai, ‘Ya zama mu ta uwene, shegai ya wene mu wa,’ kpam ‘Ya fuda ya tuwa a asu u da mari wa?’”

Mini ma ma tsu naka uma

³⁷ Kain ka makorishi ka abiki yi; wata, kain ka pige ka la vi, Yesu shamgbai a kapala ka ama ki, u 'yangasai kalagatsu u danai, “Gba uza da baci wa pana kakuli, u tuwa ara va u soi. ³⁸ Tagarada u Kashila u dana ta, ‘Uza da baci dem u pityanangi na mpa, a asuvu a katakasuvu ka ne ka agata a mini ma ma tsu naka uma ma rongo uwutusā ushani.’[§]” ³⁹ Ukuna u Kulu Keri u da wa dansaka. Kotsu Kashila ka naka Kulu ki wa, kpaci kotsu u radagba Yesu u naka yi tsupige wa. Shegai ubana a kapala, ama da a wushuki n Yesu vi a ka wusha ta Kulu Keri.

⁷7:22 Tun a a'ayin a Ibrahi, aza a Yahuda a tsu kida ta mmuku n le acombi a kain ka kulla. Kagita 17:12.

[§]7:38 Izikel 47:1; Zakariya 14:8. Ire i re i'ya a ka fuda a ka yawunsa ko ara yai da mini ma wuta. 1) Aza da a pityanangi n 2) ara Yesu, kagita ka iwauwi.

Ama yi a pecenei

⁴⁰ An ama yi a panaikai Yesu, aku aza roku a danai, “Vuma u na vi Matsumate ma a dangasai vi ma mayun.”

⁴¹ Aza roku a danai, “Kawauwi ka.”

Shegai aza roku a danai, “Kawauwi ka wuta a asuvu a Galili wa. ⁴² Tagarada u Kashila u dana ta, Kawauwi ki a kumaci ku Dawuda Magono ka wa wuta, kpm a Batalami da a ka matsa yi, a ilyuci i'ya Dawuda rongoi.” ⁴³ Aku ama yi a pecenei tyoku da a ka yawunsa a kaci ka ne. ⁴⁴ Aza roku a ka ciga a kana yi, shegai ko uza u sawa yi wa.

Azapige a 'yuwain uwushuku n Yesu

⁴⁵ Aku aza da a ka wundya Kuwa ku Kashila ki a gonoi a asu u adarakpi a pige n Afarishi yi, aku a wece le, “Ndya i zuwai i kpadai utuko Yesu vi pini na?”

⁴⁶ Aza a uwundya Kuwa ki a wushuki, “Ko uza wa la u dansai tyoku da vuma u na vi u dansai wa.”

⁴⁷ Afarishi yi a danai, “Eda dem u puwunsa da de! ⁴⁸ Uza wa la a asuvu a tsunu atsu adarakpi a pige n Afarishi u wushuki n Yesu wa.” ⁴⁹ Shegai kaku-ma ka ama ka bawu ka revei n Mele ma Musa mi, Kashila ka wacinsa le ta.”

⁵⁰ Nikodimu, uza u te a asuvu a Afarishi yi, aya uza da u banai tsara u wene Yesu caupa. U tonukoi atoku a ne, ⁵¹ “Mele ma tsunu ma wushunku tsu tsu wuna uza bawu tsu panai ili i'ya wa dana wa. U gan tsu kidaga le ugana bawu tsu revei ili i'ya a yain wa.”

⁵² Aku a wushunku yi, “Avu dem uza u Galili u da? Tono Tagarada u Kashila

mai, va wene ta matsumate ma la ma wuta a kabon ka Galili wa.”

[⁵³ Aku ndishi mi n kotsoi, ya dem lazai ugonu a kuwa.

A kana kashankala

8 Pini nala, Yesu lazai ubana a Masasa ma Zayitum. ² An kain ka wansai n usana u de, aku u lazai ubana a Kuwa ku Kashila. Ama yi a tuwai a asu ne, aku u dusuki n ele u gita le uwenishike. ³ Awenishiki a Mele n Afarishi a tukoi uka roku uza da a kana n tsishankala, aku a zuwa yi u shamgba a kapala ka kakuma ka ama. ⁴ A danai, “Kawenishiki, a kana ta uka u na n u yanyi tsishankala. ⁵ Mele ma Musa ma wenishike tsu ta, uza da baci dem a kana n ucun u ili i na yi a varasa yi n atali a wuna yi. Ndya vu danai?”

⁶ A dana ta ukuna u na vi tsara a wandi Yesu tsara a tsara ili i'ya a ka sapula yi. Shegai Yesu kelikei a iyamba, u gitai uyan ikorongi n majubu ma ne. ⁷ A matsa yi n keci a kaci ka uka ki. Aku u tuwai u 'yangai u danai, “Gba uza da bawu wari pini na n unyushi, u gita u fuluku katali u vara yi.” ⁸ Aku Yesu doki u kelikei u yain ikorongi.

⁹ An a panai nala, aku a lazasai maten-maten. Nkoshi n da a gitai a lazasai, aku a asakai Yesu n uka vi pini utyoku u le. ¹⁰ Yesu 'yangai u wece yi, “Nte ama yi? Uza wa la u shamgbai u kidaga vu ugana wa?”

¹¹ U wushuki, “Uzapige, ko uza u buwa wa.”

Aku Yesu tonuko yi, “Mpa dem ma kidaga vu ugana wa. Wala ili i vunu,

**7:48 Uza u Yahuda u isa baci uza 'uza u Samariya' inyashi i'ya. A reve ta an Yesu wutai a Galili, shegai a Samariya wa.

◇7:42 2 Sam. 7:12; Mik. 5:2.

kotsu vu doku vu yain unyushi u cingi wa.”]††

Yesu da katyashi ka likimba

¹² Yesu doki u dansai n ele, “Mpa uza da u tsu naka ama a likimba katyashi. Uza da baci dem u tono mu, wa tsara ta katyashi ka ka tsu naka uma, kpmam wa wala a asuvu a karimbi wa.”

¹³ Afarishi yi a tonuko yi, “Ama a re a dansa baci a kaci ka ukuna, tsa wushuku ta.‡‡ Shegai a'ayin a da baci va dansaka kaci ka vunuu, afa koshi vu tsu bidya kadyanshi ki mayun da, adama a nala, atsu tsa wushuku n ili i'ya vu danai wa.”

¹⁴ U wushunku le, “Mayun da, a kaci ka va ka ma yan kadyanshi ka na ki, kpmam mayun da kari. N reve ta asu u da n wutai n asu u da ma bana. Shegai eda i reve asu u da n wutai n asu u da ma bana wa. ¹⁵ Eda aza da i tsu yan afada tyoku da ama a tsu yansa. Mpa ma yanka uza u afada wa. ¹⁶ Shegai ko ma yan baci afada, a da mpa ma yan a maci a da, kpaci mari utyoku u va wa. Tata u da u suku mu wa ta kabolo na mpa. ¹⁷ Mele ma de ma dana ta, ama a re a dana baci ili i te a kaci ka ukuna, u kana ta i wushuku n ili i'ya a danai. ¹⁸ Ma ta a asuvu a aza da a ka yan kadyanshi a kaci ka va, Tata u da u suku mu vi, aya uza u ire vi.”

¹⁹ Aku a wece yi, “Nte tata u vunuu vi?”

U wushunku le, “I reve mu wa, kpmam i reve Tata u va wa. I reve mu baci, ya reve ta dem Tata u va.”

²⁰ U yan ta kadyanshi ka na ki a'ayin a da wari a uwenishike a Kuwa ku Kashila, evu n asu u da a ka zuwusa ikebe. Shegai ko uza u kana yi wa, kpaci kotsu a'ayin a ne a yan wa.

Ya fuda ya bana a asu u da ma bana wa

²¹ Yesu doki u tonukoi ama yi, “Ma laza ta n asaka da, kpmam ya zama mu ta, shegai i lya baci kapala n unyushi u cingi u de, ya kuwa ta. Ya fuda ya bana a asu u da ma bana wa.”

²² Aku azapige a aza a Yahuda a danai, “U da tsa fuda tsa bana a asu u da wa bana wa. Wa ciga u dana wa wuna kaci ka ne da?”

²³ U danai, “Eda aza a likimba u na da a iyamba, shegai mpa a zuba u da n wutai. Eda aza a likimba u na da, shegai mpa uza u likimba u da wa. ²⁴ Da gai i zuwai n danai ya kuwa ta kabolo n unyushi u cingi u da ya yansa vi. I 'yuwan baci uwushuku an mpa uza da n da mari vi, mayun ya kuwa ta a asuvu a unyushi u cingi u de.”

²⁵ Aku a wece yi, “Ada yai?”

U wushunku le, “Mpa gai uza da n tsu tonusuko da mari vi. ²⁶ Ili i'ya pini ushani i'ya ma dansa a kaci ka de, kpmam n kidaga da ugana. Shegai uza da u suku mu u tsu dansa ta ukuna u maci. Kpmam n tonuko aza a likimba ili i'ya u tonuko mu koshi.”

²⁷ Shegai ama yi a fuda a reve an ukuna u Tata u da wari le utonusuko wa. ²⁸ U danai, “A'ayin a da baci i radagbai Maku ma Vuma a zuba a mawandamgbani, ya reve ta an mpa gai uza da n tonuko da mari vi. Kpmam ya reve ta an n tsu yan ili adama a kaci ka va wa. Ili i'ya Tata u va u wenishike mu i'ya n tsu dansa. ²⁹ Uza da u suku mu wa ta kabolo na mpa, u asaka mu utyoku u va wa, kpaci n tsu rongo ta uyansa ili i'ya u tsu pana kayanyan.”

††8:11 Akorongi a cau a roku aza da a purai a tagarada u Yahaya a kalatsa ta mkpanda n 7:53–8:11.

‡‡8:13 Udani u na vi ili i te i'ya n u da wari a 8:17.

³⁰ Ama ushani aza ḏa a panakai Yesu n u dansi ikuna i na yi, a wushuku ṭa n eyi.

Ukuna u mayun wa tuko ḏa ṭa utsarā u kaci

³¹ Yesu tonukoi aza ḏa a wushuki n eyi, “I lya baci kapala n utono uwenishike u va, eḏa atoni a va a ḏa a mayun.

³² Kpam ya reve ṭa ukuna u mayun, u tuko ḏa kpam utsarā u kaci.”

³³ Aku a wushuki, “Atsu mmuku n tsikaya ma Ibirahi n ḏa, kpam kotsu tsu gbashika uza roku wa. Nida va dana a ka tuko tsu utsarā u kaci?”

³⁴ U wushunku le, “Mayun n tonuko ḏa, gba uza ḏa baci dem u yain unyushi u cingi, kagbashi ka unyushi u cingi ka.

³⁵ Kagbashi ka tsu rongo a kuwa ku uza-pige maco wa, shegai maku ma vuma mi ma tsu rongo ṭa a kuwa ku tata u ne maco. ³⁶ Adama a nala, Maku mi ma tuko ḏa baci utsarā u kaci, ya tsarā ṭa utsarā u kaci u mayun. ³⁷ N reve ṭa eḏa mmuku ma Ibirahi n ḏa, shegai ya ciga ṭa i wuna mu adama a ḏa bawu i wushuki n uwenishike u va. ³⁸ Ili i'ya Tata u va u wenike mu i'ya ma tonuko ḏa, shegai ya yansa ili i'ya tata u ḏe u tonuko ḏa.”

³⁹ A wushuki, “Ibirahi ḏa tata u tsunu.”

U tonuko le, “A ḏa baci eḏa mmuku ma Ibirahi n ḏa mayun, ya yansa ṭa ili i'ya Ibirahi yain. ⁴⁰ N tonuko ḏa ṭa ukuna u mayun u ḏa n panai a asu u Kashilā, aku ya ciga i wuna mu. Ibirahi wa yan ucun u ukuna nala wa. ⁴¹ Shegai ya yan derere ili i'ya tata u ḏe wa yansa.”

Aku a wushuki, “Atsu ilimaci i kateshe i'ya wa! Kashilā n kaci ka ne aya Tata u tsunu u mayun.”

⁴² U tonuko le, “Kashilā ka baci kari Tata u ḏe, i'ari ya ciga mu ṭa, kpaci a asu u Kashilā ḏa n wuṭai n tuwai ara ḏe. N tuwa adama a kaci ka va wa, shegai aya u suku mu. ⁴³ I reve ili i'ya n danai wa,

kpaci ya wushuku n uwenishike u va wa.

⁴⁴ Kalapansi ka tata u ḏe, kpam ili i'ya u tsu ciga i'ya i tsu yan derere. Eyi uza u nkunu ḏa n uza u kaban tun a kagita. Ili i'a la i mayun a kaci ka ne wa. Kaban ka u tsu rongo a uyansa, kpaci eyi uza u kaban ḏa. Uza u kaban ḏa gbaṃ koshi wa, shegai tata u kaban u ḏa dem. ⁴⁵ An u woko i ma tonusuko ḏa ukuna u mayun ḏa i zuwai bawu i wushuki na mpa. ⁴⁶ A asuvu a ḏe ya wa fuḏa wa wuṭa karara u dana mpa uza u unyushi u cingi u ḏa? An u woko i ma tonusuko ḏa ukuna u mayun, ndya i zuwai i kpaḏai uwushuku na mpa? ⁴⁷ Maku ma Kashilā† dem ma tsu pana ṭa kadyanshi ka Kashilā. Shegai eḏa mmuku n Kashilā n ḏa wa, ḏa gai i zuwai bawu i panai vi.”

Yesu ḏa uzapige n Ibirahi

⁴⁸ Aza a Yahuda a wushunki Yesu, “Dere ḏa tsu danai avu uza u Samariya u ḏa, kpam va ṭa n ityoni i cingi!”

⁴⁹ U danai, “Ma n ityoni i cingi a asuvu a va wa. N naka ṭa Tata u va tsupige, shegai eḏa i 'yuwan mu unaka tsupige. ⁵⁰ Kumodu ka mari tsarā n tsarakā kaci ka va tsupige wa, shegai uza roku u ḏa pini uza ḏa wa ciga mu n wushi tsupige. Aya kpam dem wa yan afada. ⁵¹ Mayun n tonuko ḏa, uza ḏa baci dem u tonoi uwenishike u va, wa kuwa wa.”

⁵² A danai, “Gogo-na tsu reve ṭa an vari n ityoni i cingi a asuvu a vunu! Ko Ibirahi na nsumate a kuwusa ṭa. Shegai avu vu danai, ‘Gba uza ḏa baci u tonoi uwenishike u va, wa kuwa wa.’ ⁵³ Vu la tata u tsunu Ibirahi tsupige ḏa? U kuwa ṭa, nala dem nsumate. Ya vu bidyai kaci ka vunu?”

⁵⁴ U wushunku le, “N naka baci kaci ka va tsupige, tsupige tsu va tsa woko ili i roku wa. Uza ḏa u naka mu tsupige aya Tata u va, eḏa kpam i danai aya Kashilā ka ḏe. ⁵⁵ Eḏa kotsu i reve yi wa, mpa tani n reve yi ṭa. N ḏa baci kotsu n reve yi

wa, ma woko t̄a uza u kaḅan tyoku u ḁe. Shegai n reve yi t̄a, kpam n tonon t̄a ili i'ya u danai. ⁵⁶Tata u ḁe Ibrahi zangana t̄a u wene utuwā u va, kpam u wene t̄a u yain kpam mazanga cika.”

⁵⁷Aku a danai, “Nida va dana vu wene Ibrahi, ada tani na kotsu vu rawa ayen amangarenkupa wa?”

⁵⁸Aku u tonuko le, “Mayun n tonuko ḁa, kahu a matsa Ibrahi, Mpa† pini.”^{¶¶}
⁵⁹An Yesu danai nala, aku ama yi a bidisai atali tsara a wuna yi. Shegai u puwain, u lazai u asakai Kuwa ku Kashila ki.

Yesu tanasai karumba

9 An Yesu wari a nwalu, aku u wenei vuma roku uza ḁa a matsai karumba. ²Aku atoni a ne a wece yi, “Kawenishiki, ndya i zuwai a matsai vuma u na karumba? Nusa ḁa u nusai, ko gai isheku i ne i'ya i yain unyushi vi?”

³U wushunku le, “Vuma u na u rubana adama a unyushi u ne, ko kpam u isheku i ne wa. Matsa ḁa a matsa yi nala tsara Kashila ka wenike ucira u ne ara ne. ⁴U kana t̄a tsu yain manyan ma uza ḁa u suku mu n kaara. Kayin ka yan t̄a ḁa bawu uza wa yan manyan. ⁵A'ayin a ḁa mari pini naha a likimba, mpa n tsu zuwa katyashi a asu u ama a likimba.”

⁶An u danai nala, aku u cikpai atasa a iyamba, u vurai kalyon n a ḁa, aku u gbarai kalyon ki a a'eshi a vuma yi. ⁷Aku u tonukoi vuma vi, “Wala ba vu sawa a'eshi a vunu a kadaka ka mini ka a ka isa Silawamu.” (Kalen ka “Silawamu” ka “Uza ḁa a Suki.”) Aku vuma vi u banai u sawai a'eshi a ne. U gono t̄a n u weni.

⁸Ama a ḁa a'ari a asu vi n aza ḁa a revei karumba ki uza ḁa wari u tsu folo

vi, a wecikei, “Vuma ḁa u tsu dusukusu pini n u foli u ḁa na vi wa?”

⁹Aza roku a danai, “Aya gai vi.”

Aza roku kpam a danai, “Aya wa, rotsonon ḁa gai a rotsonoi.”

Karumba ki ka rongoi gai udansa, “Mpa gai na vi!”

¹⁰Aku a wece yi, “Nida vu yansai va wene gogo-na?”

¹¹U wushunku le, “Vuma ḁa a ka isa Yesu ḁa u vurai kalyon, aku u gbaraka mu a'eshi. Pini nala, u tonuko mu n bana a Kadaka ka Silawamu n sawa a'eshi yi. An n ba n sawai, aku n wenei.”

¹²Aku a wece yi, “Nte vuma vi?”

U danai, “N reve wa.”

Afarishi a matsai uvece tyoku ḁa u tanai

¹³A bidyai vuma ḁa wari karumba caupa vi, a banka yi a asu u Afarishi.

¹⁴Kain ka Yesu vurai kalyon u tanasai vuma vi, kain ka Ashibi ka. ¹⁵Pini nala, Afarishi yi a wecei vuma vi, “Nida a yain vu tsara a'eshi a vunu?”

U wushunku le, “Aya u gbaraka mu kalyon a a'eshi, aku n sawai, pini nala, n wenei.”

¹⁶Afarishi a roku a danai, “Yesu na vi a asu u Kashila ḁa u wutai wa, kpaci wa tonon mele ma Ashibi wa.”

Shegai aza roku a danai, “Vuma ḁa wari n unyushi u cingi wa fuda wa yan ikunesavu naha wa.” Aku ka kpadā le utuwā ka te.

¹⁷A doku a wecei vuma vi, “Ndyu a dana a kaci ka vuma ḁa u tanasa vu a'eshi yi?”

U wushunku le, “Matsumate ma.”

¹⁸Azapige a aza a Yahuda a wushuku an vuma vi karumba ka caupa, kpam gogo-na wa fuda wa wene wa, aku a suki a isa isheku i ne. ¹⁹A wece le, “Maku ma

^{¶¶}8:58 An Yesu danai “Mpa,” aza a Yahuda a nala yi a ciba t̄a an Kashila ka tonukoi Musa kala ka ne ka “Mpa.” Uwuta 3:14.

de ma na vi? I da nala i matsa yi n urumba, nida a yain aku gogo-na wa wene?”

²⁰ Aku a wushuki, “Tsu reve ta gai maku ma tsunu ma, kpam nala tsu matsa yi n urumba. ²¹ Shegai tsu reve tyoku da a yain wa wene wa. Kpam dem tsu reve uza da u tanasa yi wa. Wece ni. U ratsa ta u wushunku da n kaci ka ne.” ²² A dana ta nala adama a da a ka pana uwonvo u azapige yi. Alya a danai gba uza da baci dem a kana i da Yesu Kawauwi ka, wa doku wa uwa a kagata ka Kashila kpam wa. ²³ Da gai i zuwai isheku i ne a danai, “Wece ni, u ratsa ta u wushunku da n kaci ka ne.”

²⁴ A doku a isa vuma da a matsai karumba ki, a tonuko yi, “Tsina n Kashila vu tonuko tsu ukuna u mayun! Tsu reve ta vuma da u tanasa vu na vi uza u unyushi u cingi da.”

²⁵ U wushuki, “Ko wa n unyushi u cingi, ko wa n u da wa, mpa n reve wa. Ili i'ya gai n revei i'ya: Caupa mari ta n urumba, shegai gogo-na ma wene ta.”

²⁶ A wece yi, “Nda u yanka vu? Nida u tanasa vu?”

²⁷ U wushunku le, “N tonuko da de, shegai i pana mu wa. Nida ya ciga i doku i pana ukuna vi kpam? Ya ciga i woko atoni a ne a da dem?”

²⁸ Aku a wisha yi a danai, “Ada gai katonni ka ne, atsu atoni a Musa a da. ²⁹ Tsu reve ta Kashila ka dansa ta n Musa, shegai tsu reve gban ilyuci i'ya vuma u na u wutai wa.”

³⁰ Vuma vi u danai, “Ili i majiyan i'ya! U tanasa ta a'eshi a va, shegai nida i kpadai ureve a asu u da u wutai? ³¹ Atsu gai tsu reve ta Kashila ka tsu pana aza a unyushi u cingi wa, shegai u tsu pana ta uza da baci dem wa lyaka yi kayala kpam wa yansa ili i'ya u danai. ³² Tun an Kashila ka yain likimba, uza wa la u tanasai a'eshi a vuma da a matsai karumba wa. ³³ A da baci vuma u na

Kashila ka ka suku yi wa, wa fuda wa yan ko i te wa.”

³⁴ A tonuko yi, “Avu uza u unyushi u cingi u da mayun mayun tun kain ka a matsa vu! Va wundya va fuda va wenshike tsu ili i roku da?” Aku a loko yi pini a kagata ka Kashila ki.

Urumba u Afarishi

³⁵ An Yesu panai ili i'ya i gitai, aku u boloi vuma vi u wece yi, “Vu wushuku wa n Maku ma Vuma?”

³⁶ Vuma vi u wushuki, “Uzapige, tonuko mu ko eyi yayi, tsara n wushuku n eyi!”

³⁷ U tonuko yi, “Vu wene yi de, kpam aya gai wa dansa n avu gogo-na vi.”

³⁸ Vuma vi u danai, “Asheku, n wushuku ta!” Aku vuma vi u lyakai Yesu kayala.

³⁹ Yesu tonuko yi, “N tuwa ta tsara n pecene ama a likimba. N tuwa ta n zuwa arumba a wene, aza da kpam a ka wundya ele a ka wene n wenike le ele arumba a da.”

⁴⁰ An Afarishi a da a'ari pini vi a pana yi u danai nala, aku a wece yi, “Va wundya atsu arumba a da?”

⁴¹ U wushunku le, “A da baci eda arumba a da gman wa, i'ari ya yan n unyushi u cingi wa. Shegai an i danai eda ya wene ta, i'a ta pini n unyushi u cingi u de.”

Agisani a kaliniki

10 Yesu danai, “Mayun n tonuko da, aboki n aza a magalaka a da koshi a tsu radugu a yuwa kasaga a unu u da a ka uwa a utsutsu u asu u da a tsu zuwa ncon. ² Uza da u tsu uwa a utsutsu aya kaliniki ka ncon ki. ³ Uza da u tsu wundya utsutsu vi, aya u tsu giduwuka yi u da. Kpam ncon n ne mi n tsu pana ta kalagatsu ka ne. U tsu isa ta n ne ya dem n kala ka ne, aku u wutukpa le. ⁴ A'ayin a da baci u wutukpa le, aku u uwa a kapala

ka le, ele n a toni kpaci a reve t̄a kalagatsu ka ne. ⁵ A tsu tonon vuma roku wa, shegai a suma yi, kpaci a reve kalagatsu ka ne wa.” ⁶ Yesu tonuko le t̄a agisani a na yi, shegai a reve ili i'ya wa tonon wa.

Yesu da kaliniki ka shinga

⁷ Yesu doki u danai, “Mayun n tonuko da, Mpa utsutsu u asu u ncon vi. ⁸ Gba aza da a lasa mu utuwa, aboki a da naza a magalaka. Ncon mi a panaka le wa. ⁹ Mpa utsutsu vi, kpm uza da u uwai a asu u va, wa tsara ta iwauwi, wa fuda ta wa uwa kpm u wuta u zami ijani i utakuma. ¹⁰ Kaboki ka tsu tuwa ta uboki, u wuna, kpm u nangasa, shegai mpa n tuwa ta tsara n naka uma kpm a tsara u da ushani.

¹¹ “Mpa kaliniki ka shinga. Kaliniki ka shinga ka tsu neke ta uma u ne tsara u kangu ncon n ne. ¹² Uza da a bidyai manyan ma kalina wa tyoku u kaliniki uza da wari na ncon mi wa. U wene baci maleweni a utuwa, wa suma ta u asaka ncon mi utyoku u le. Aku maleweni mi ma ba ma zara ncon mi ma wacinsa le. ¹³ Vuma vi u suma ta kpaci bidya da a bidya yi manyan kpm u dambula a kaci ka ncon mi wa.

¹⁴⁻¹⁵ “Mpa kaliniki ka shinga. N reve ta ncon n va, nala dem Tata u va u reve mu. Ncon n va dem a reve mu ta, tyoku da dem n revei Tata vi. N neke ta uma u va tsara n banga ncon mi. ¹⁶ Ma ta na ncon n roku n da bawu mari a asuvu a ushiga u na vi, kpm u kana ta n tuko le dem. A ka pana ta kalagatsu ka va, kpm gba a ka woko ta ushiga u te n kaliniki ka te. ¹⁷ Tata vi wa ciga mu ta kpaci ma ta ufobusi tsara n naka uma u va, kpm n tuwa n wushi u da. ¹⁸ Uza wa fuda wa wusa uma u va ara va wa. N naka ta u da adama a uciga u kaci u va. Ma ta n ucira u da ma neke u da kpm n wushi u da, tyoku da Tata u va u tonuko mu n yain.”

¹⁹ Aza a Yahuda a doku a wushuku wa, aku ka kpa da le kpm utuwa ka te. ²⁰ Aza roku a le a danai, “Ityoni i cingi i'ya i uwa yi i'ya i zuwa yi ijan. Nda i zuwai ya panaka yi?”

²¹ Shegai aza roku a danai, “Uza da baci ityoni i cingi i uwai u tsu yan kadyanshi naha wa. Ityoni i cingi ya fuda ya kukpa a'eshi a karumba da?”

A 'yuwain Yesu

²² An a'ayin a uyolu a rawai, a'ayin yi a da a tsu yan Abiki a Ucibusa Unaka Kuwa ku Kashila† a Urishelima. ²³ Kain ka te, Yesu wa wala pini a Kuwa ku Kashila a asu u da a tsu isa Kafalaka ka Solomo. ²⁴ Aku aza a Yahuda yi a bolomgbonoi a kyawan yi, a danai, “Hal ku yain ka va zuwa tsu uyan malala ko avu ya vari? Ada baci Kawauwi ki, tonuko tsu karara.”

²⁵ Yesu wushunku le, “N tonuko da de caupa, shegai i kpa dai uwushuku. Ikunesavu i'ya n yansai a asuvu a kala ka Tata u va i wenike ta ko mpa yayi. ²⁶ Shegai i 'yuwain uwushuku, kpaci eda ncon n va n da wa. ²⁷ Ncon n va n tsu pana ta kalagatsu ka va, n reve le ta, ele kpm dem a tsu tonon mu ta. ²⁸ N naka le ta uma u da bawu wa kotso, kpm a ka kuwa wa. Uza wa kpm la wa wusa le a kukere ku va wa. ²⁹ Tata u va u da u naka mu n ele, u la ta ili gba tsupige, kpm uza wa fuda wa wusa le a kukere ku Tata u va wa. ³⁰ Tata vi na mpa ili i te i'ya.”

³¹ Pini nala, a doki a bidisai atali tsara a wuna yi. ³² Shegai u tonuko le, “N wenike da ta ili i shinga i shinga i'ya Tata u va u suku mu n yain. N ukuna u eni u da a asuvu a le ya ciga i varasa mu?”

³³ Aku a wushuki, “Adama a da vu yain ili i shinga i'ya i zuwai tsa ciga tsu varasa vu wa, shegai adama a da vu yankai Kashila kadyanshi ka cingi da. Avu vuma da, shegai vu danai dere da vari n Kashila!”

³⁴U wushunku le, “A korongu t̄a a Mele ma d̄e ma Kashil̄a ka danai, ‘N da, ed̄a ashil̄a a d̄a.’” ³⁵Tsu reve t̄a ili i'ya Tagar̄ada u Kashil̄a u danai mayun d̄a w̄ari hal ubana a makorishi. Kpam Kashil̄a ka is̄a t̄a ama a nala yi ashil̄a, aza d̄a u nak̄ai udani u ne. ³⁶Mpa gai, Tata u d̄angasa mu t̄a kpam u suku mu a asuvu a likimba. Nida ya dana n yanka Kashil̄a kadyanshi ka cingi an n danai, ‘Mpa Maku ma Kashil̄a ma?’ ³⁷Manyan ma Tata u v̄a wa yansa ma baci ma yansa wa, kotsu i wushuku n̄a mpa wa. ³⁸Shegai ili i'ya Tata u v̄a wa yansa i'ya baci ma yansa, u gan t̄a i wushuku adama a nala, ko i wushuku baci n kadyanshi ka v̄a wa. Aku i reve an Tata vi ili i te i'ya n̄a mpa, mpa kpam ili i te i'ya n Tata vi.” ³⁹A doki a mats̄ai tsar̄a a kan̄a yi, shegai u lai.

⁴⁰Aku u ba u pasai Agat̄a a Urudu ubana a asu u d̄a Yahaya git̄ai ulyubu-gusu, u rongoi d̄e. ⁴¹Ama ushani a tuw̄ai ara ne. A ka dansa utyoku u le, “Yahaya yan ukunosavu wa, shegai gb̄a ili i'ya Yahaya danai a kaci ka vuma u na mayun d̄a.” ⁴²Pini nala, ama ushani a wushuki n Yesu.

Ukp̄a u Li'azaru

11 Kain ka te, mab̄al̄a ma kan̄ai vuma roku uza d̄a a ka is̄a Li'azaru, uza d̄a wa rongo a ilyuci i Batani n ataku a ne Meri n Marta. ²Meri na vi, uza d̄a vangu u ne w̄ari n mab̄al̄a mi, aya uza d̄a u tuw̄ai u tsungi manivi ma magul̄ani a a'ene a Asheku, aku u yansai a d̄a n kenji ka ne. ³Pini nala, Meri n Marta a suki uza roku u ba u tonuko Yesu, “Asheku, uza d̄a va ciga vi, mab̄al̄a ma kan̄a yi d̄e.”

⁴An Yesu panai nala, u danai, “Mab̄al̄a ma nala ma kotso a ukp̄a wa. Nala u git̄a t̄a tsar̄a a tuko tsupige a asu u Kashila, n̄a mpa Maku ma Kashila, n wushi tsupige adama a nala.” ⁵Yesu wa ciga t̄a Marta n a'angu a ne. ⁶Shegai an u panai a da mab̄al̄a ma kan̄a t̄a Li'azaru, aku u doki u shamgbai pini a asu u d̄a w̄ari vi a'ayin a re.

⁷Aku u tonukoi atoni a ne, “Tsu gonoi a Yahuda.”

⁸Atoni yi a danai, “Kawenishiki, kotsu u b̄ar̄akp̄a an azapige a aza a Yahuda a ka ciga a var̄asa vu a wuna vu wa. Ndaya i zuwai va ciga vu doku vu gono d̄e?”

⁹U wushuki, “Uliva dem w̄a t̄a n ulapa uwule kupa n ure. A'ayin a d̄a baci dem katyashi kari la, ama a ka wala t̄a kpam a ka tad̄ats̄a wa. A ka wene t̄a kpaci a'̄a t̄a n katyashi ka likimba u na. ¹⁰Shegai a wala baci n karimbi, a ka tad̄ats̄a t̄a, kpaci a'̄a n katyashi wa.”

¹¹Aku u tonuko le, “Kaje ka tsunu Li'azaru aya pini wa lavuta, nte ma bana d̄e tsar̄a n 'yangasa yi.”

¹²Aku atoni yi a danai, “Asheku, alavu a d̄a yi baci, wa tan̄a t̄a!” ¹³Ele n a dani ko alavu a maci a d̄a Yesu tonuko le wa lavuta, shegai Yesu tonuko d̄a wa tonuko le Li'azaru kuw̄a d̄e.

¹⁴Aku u wutumkp̄a le a kateshe, u danai, “Li'azaru kuw̄a d̄e. ¹⁵Shegai n pana t̄a kayanyan an bawu mar̄i d̄e. Adama a nala, ya rotsongusu t̄a i wushuku n̄a mpa. Tuw̄ai tsu banai ara ne gogo-na.”

¹⁶Aku katonni ka roku Toma (uza d̄a a ka is̄a “Mapeshe”) u tonukoi aza d̄a a buwai, “Tsu soki kawenishiki ki gb̄a tsunu, tsar̄a tsu kuw̄a d̄e kabolo n eyi!”

§§10:35 Aza d̄a a wushai akani a Kashil̄a a Masasa ma Sinai mi, a lya Musa n aza a Isara'ila.

◇10:34 Ishp. 82:6.

Yesu n Meri n Marta

¹⁷ An Yesu rawai evu, u cinai cina a cidangu de Li'azaru n a'ayin a nishi. ¹⁸ Batani n Urishelima a'a ta evu evu, evu n mel u re da. ¹⁹ Adama a nala, aza a Yahuda ushani a bansa ta idyani i ukpa ara Marta n Meri adama a ukpa u vangu u le. ²⁰ An Marta panai a da Yesu wa tuwa, aku u banai u gawunsai n eyi, shegai Meri shamgbai pini a kuwa. ²¹ Marta tonukoi Yesu, "Asheku, a da baci vari pini, vangu u va wari wa kuwa wa. ²² Shegai ko n gogo-na n reve ta Kashila ka naka vu ta ili i'ya baci dem vu folo yi."

²³ U danai, "Vangu u vunu wa 'yanga ta u yain kpm uma."

²⁴ Marta wushuki, "N reve ta an wa 'yanga kain ka makorishi, Kashila ka 'yangasa baci gba akushe."

²⁵ U wushunku yi, "Mpa n tsu 'yangasa ukpa, mpa kpm uma. Aza da baci a wushuki na mpa, ko a kuwa baci a ka 'yanga ta. ²⁶ Uza da wari n uma kpm u wushuki na mpa, wa kuwa wa. Marta, vu wushuku wa?"

²⁷ U danai, "N wushuku ta, Asheku. Ada Kawauwi, Maku ma Kashila, uza da wa tuwa a likimba vi."

Yesu sai

²⁸ An Marta danai nala, aku u gonoi u ba u tonukoi vangu u ne Meri koshi, u danai, "Kawenishiki ki ka rawa de, kpm ada wa wecike." ²⁹ An Meri panai nala, aku u 'yangai gogo wa bana ara Yesu. ³⁰ Kotsu u rawa a ilyuci yi wa, nte u buwai ve de a asu u da Marta gawunsai n eyi.

³¹ Ama ushani a tuwa le ta uwene, shegai an a wenei Meri wuta a kuwa ki gogo, aku a yawunsai nte wa bana de a asu u kasaun vi tsara u sai. Aku a tono yi.

³² Meri vi u banai a asu u da Yesu wari. An u wene yi, aku u kudangi a kapala ka ne u danai, "Asheku, a da baci vari pini na, vangu u va wari wa kuwa wa."

³³ U wene yi wa sa, ama da a'ari kabolo n eyi dem a ka sa, aku u dambulai cika. ³⁴ U wece le, "Nte i cidangu yi?"

A wushunku yi, "Asheku, tuwa vu wene asu vi."

³⁵ Aku Yesu dem u sai.

³⁶ Ama da a'ari kushani pini evu a danai, "I wene ta tyoku da wa ciga Li'azaru cika."

³⁷ Shegai aza roku a le a danai, "U zuwa ta karumba ka wenei. Wari u gan ta u bishinka Li'azaru ukuwa."

Yesu 'yangasai Li'azaru a ukpa

³⁸ Eyi pini a kadambula ki, aku u banai a asu u kasaun vi. Kasaun ki tani kaaburu ka, kpm a kimba ta ka n katali ka roku a utsutsu vi. ³⁹ Aku u tonuko le, "Gindalakpai katali ki a ikengi."

Shegai Marta danai, "Asheku, vu reve ta Li'azaru kuwa de a'ayin a nishi, kawan ka yan ta pini."

⁴⁰ Yesu tonuko yi, "Vu asansa an n tonuko vu, 'Vu wushuku baci va wene ta tsupige tsu Kashila?"

⁴¹ Aku a gindalakpai katali ki a ikengi. U webelei zuba u danai, "Tata, n cikpa vu ta an vu pana ka mu. ⁴² N reve ta vu tsu pana ka mu ta maco, shegai n dana ta nala adama a ama da a kyawan mu na vi. Ma ciga ta a wushuku an ada vu suku mu."

⁴³ An u kotsoi kvasu, aku u salai, "Li'azaru, wuta!" ⁴⁴ Aku u wuta. Akere n a'ene a ne ucaci n aminya a eri, a cacai kpm upetiwa'eshi u ne n kunya.

Aku Yesu danai, "Surukpa ni i asaka yi u wala."

A sheshei tsarā a wuna Yesu

(Matiyu 26:1-5; Marku 14:1-2; Luka 22:1-2)

⁴⁵ Ama ushani a da a tuwāi tsarā a wene Meri vi a wenei ili i'ya Yesu yain, aku a wushuki n eyi. ⁴⁶ Aza roku a le a banai a asu u Afarishi a tonuko le ili i'ya Yesu yain. ⁴⁷ Aku adarākpī a pige n Afarishi a bolomgbonoi Asheshi a Pige a asu u te, a danai, “Ndyā tsa yan? Vuma u na wa yansa tā ikunesavu ushani. ⁴⁸ Tsu asakā yi baci u lyai kapala n uyansa ili i na yi, ya dem wa wushuku tā n eyi. Aku asoje a aza a Roma a tuwā a wacinsa Kuwa ku Kashilā ku tsunu n uyamba u tsunu.”

⁴⁹ Uza roku a asuvu a Asheshi a Pige yi; wata, Kayafa, uza da wari Magono ma Adarākpī a kayen ki, u danai, “Edā i reve ili i'ya i'ari pini wa! ⁵⁰ Nida ya asakā uyamba gbā u kuwā? Wa la tā tsulobo uza u te u na vi u kuwā n u da a ama gbā a ka kuwā.”

⁵¹ Uyawunsa u na vi a katakasuvu ka Kayafa ka u wutai wa. Shegai an wari Magono ma Adarākpī a kayen ka nala ki da i zuwai wa yan kadyanshi ka ili i'ya ya tuwā ya gitā: Dana da wa dana Yesu wa kuwā tā adama a aza a Yahuda. ⁵² Adama a unyushi u aza a Yahuda a da koshi Yesu wa kuwā wa. Wa kuwā tā tsarā u bolomgbono ama a Kashilā a da a wacinsai a asuvu a likimba. ⁵³ Kain ka nala ki ka azapige a aza a Yahuda a gitai ufobuso tyoku da a ka wuna Yesu.

⁵⁴ Adama a nala, Yesu doku u wala a kateshe a Yahuda wa, aku u asakai Urishelima. U lazai ubana a ilyuci i Ifuramu, i'ya i'ari a ikengi i kakamba, aku u dusuki de n atoni a ne.

⁵⁵ An a yain evu n Abiki a Upasamgbana, aku ama ushani aza da a'ari a

ilyuci i kenu kenu a lazai ubana a Urishe-
lima kahu abiki yi, tsarā a wulukpe kaci
ka le tyoku da Mele ma danai a yansa.
⁵⁶ A ka ciga a wene Yesu, ele pini a Kuwa
ku Kashilā ki, aku a ka wecemgbene,
“Ndyā i wenei? Wa tuwā gbam a asu u
abiki vi?” ⁵⁷ Adarākpī a pige n Afarishi yi
a tonukoi ama, uza da baci dem u wenei
Yesu, u tonuko le, kotsu a kaṅa yi.

Meri tsunki Yesu manivi ma magulani

12 An a'ayin a teli a wokoi kahu
Abiki a Upasamgbana yi, Yesu
banai a Batani u rawai a kuwa ku
Li'azaru uza da u 'yangasai a ukpa. ² A
fobusukoi Yesu ilikulya, Marta aya uza
da wa pecike ilikulya, Li'azaru kpm wā
tā pini ndishi kabolo n aza da a ka lya
ilikulya n eyi. ³ Aku Meri bidyai kolubo
u manivi ma mari n ikebe cika u pige,
u tsunki Yesu a a'ene. U yansai ma n
kenji ka ne. Magulani ma manivi mi ma
shadangi kuwa ki.

⁴ Katoni ka a ka isa Yahuza Isikariyoti
wā tā dem pini. Aya wa tuwā wa neke
Yesu a asu u azapige. U danai, ⁵ “Manivi
ma nala mi ma rawa tā ikebe i'ya uza wa
yan manyan ma kayen ka te.” Wari u gan
tā a denge ma, aku a naṅa aza a unambi.”
⁶ Shegai Yahuza vi u dambula gbam n
aza a unambi yi wa. U dana tā nala kpaci
kaboki ka. Aya uza da wa banā mak-
pakata ma ikebe kpm u tsu bidya tā i
roku u yanka manyan ma kaci ma ne.

⁷ Shegai Yesu tonuko yi, “Kotsu vu
damgarasa yi wa. U yan tā nala tsarā
u fobuso ikyamba i vā adama a kacida.
⁸ Ya rongo tā n aza a unambi maco, she-
gai ya rongo nā mpa maco wa.”

A ka ciga a wuna Li'azaru

⁹ A'ari pini, aku kakumā ka ama ka
panai a da Yesu rawa de a Batani. Aku

*12:5 Akorongi a cau a cau a kagitā a korongu tā “ikebe i azurufa 300.” Kondo
“Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Ubanga.

a banai an u wokoi Yesu wari de, kpm tsara a wene Li'azaru uza da Yesu 'yangasai a ukpa vi. ¹⁰ Adarakpi a pige yi a fobusoi dem tsara a wuna Li'azaru. ¹¹ Adama a Li'azaru, ama ushani a asaka le utono, aku a ka wushukusu n Yesu.

Yesu uwai a Urishelima

(*Matiyu 21:1-11; Marku 11:1-11; Luka 19:28-40*)

¹² An kain ka wansai, aku kakuma ka ama ka ka tuwai uyan Abiki a Upasamgbana vi, a panai a da Yesu da pini utuwa a Urishelima. ¹³ Aku a bidisai akere a nshuwan tsara a ba a gawunsa n eyi, n a salasi,

“Hosana,[†] cikpalai Kashila!”

“Kashila ka zuwuka uza da wari a utuwa a asuvu a kala ka Magono ma Zuba una u shinga!

Kashila ka zuwuka Magono ma aza a Isara'ila una u shinga.”

¹⁴ An Yesu tsarai maku ma makparyagi ma roku, u yuwai ma. Tyoku da Tagarada u Kashila u danai u da la vi,

¹⁵ “Aza a Sihiyona,[‡] kotsu i pana uwonvo wa!

Magono ma de ma pini a utuwa, uyuwi a maku ma makparyagi.”[◇]

¹⁶ A a'ayin a nala yi, atoni a ne kotsu a reve n ukuna vi wa. Shegai a ubana a kapala, an a tuwai a 'yangasa yi ubana a tsupige, da a cibai an Tagarada u Kashila u danai ukuna vi a kaci ka ne, hal gbam a yanka yi u da de.

¹⁷ Ama da pini ushani kabolo n Yesu a'ayin a da u 'yangasai Li'azaru a ukpa, kpm u tonuko yi u wuta a kasaun ki. Gogo-na alya a ka tonusuko ama ili i'ya u yain. ¹⁸ Ama ushani a bana ta tsara a cina Yesu, kpaci a pana ta ukuna u ukunosavu

vi. ¹⁹ Aku Afarishi yi a ka dansa utyoku u le, “Wundyai, tsu rukpa de gba gba! Likimba gba aya a ka tono!”

Nheline n roku ma ciga n wene Yesu

²⁰ Nheline n roku n bana ta a Urishe-lima ulya kayala a'ayin a Abiki a Upasamgbana. ²¹ A banai ara Filibu (uza da u wuta a ilyuci i Besaida a Galili) a danai, “Uzapige, tsa ciga ta tsu wene Yesu.” ²² Filibu banai u tonukoi Andurawu, aku a lazai ama a re a le a ba a tonukoi Yesu.

²³ Aku u tonuko le, “A'ayin a yan de a da Maku ma Vuma ma wusha tsupige tsu ne. ²⁴ Mayun n tonuko da, ucun u ulya u te u rukpa baci a iyamba u kuwai wa, wa la u te vi wa. A'ayin a da baci u kuwai, aku u woko ushani. ²⁵ Uza da baci wa ciga uma u ne a likimba u naha, wa namba ta u da. Uza da baci u 'yuwain uma u ne a likimba u naha, wa tsara ta uma u da bawu wari n utyoku. ²⁶ Uza da baci wa ciga u gbashika mu u kana ta u tono mu, tsara kagbashi ka va ka rongo a asu u da baci dem mari, kpm Tata u va wa naka ta uza da baci dem u gbashika mu tsupige.”

Yesu dansai ukuna u ukpa u ne

²⁷ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Gogo-na n dambula ta cika. Nda ma dana? N dana wa, ‘Tata, wauwa mu a a'ayin a na yi?’ Nala wa, n tuwa ta a'ayin a na adama a na, tsara n pana ikyamba. ²⁸ Tata, wenike ama tsupige tsu vunul!”

Aku kalagatsu ka wuta a zuba ka danai, “N wenike ta tyoku da mari n tsupige kpm ma doku ta ma wenike.”

[†]12:13 “Hosana” idyani i'ya ama a tsu danasa uzapige i'ya tsara a naka yi tsupige. Kalen ka ne ka, “Kashila ka wauwa yi!” ko kpm “A cikpala yi.”

[‡]12:15 Sihiyona kala ka dem ka Urishelima.

[◇]12:15 Zak. 9:9.

²⁹ Kakumā ka ama ka k̄ari pini kushani vi a pana t̄a kalagatsu ki, aku aza roku asuvu a le a danai makpankashilā ma. Shegai aza roku a danai, “Katsumate ka zuba ka ka dansai n eyi!”

³⁰ Aku Yesu tonuko le, “Adama a de a da kalagatsu ki ka tuwāi, adama a va a da wa. ³¹ Gogo-na a'ayin a yan de a da Kashilā ka yanka ama a likimba afada. Kpam dem a'ayin a da, a da wa loko uza da wa lya tsugono tsu likimba u na. ³² A 'yangasā mu baci a zuba u mawandamgbani, ma zuwa t̄a ya dem u tuwā ara va.” ³³ Yesu dana t̄a nala tsarā u wenike tyoku da wa kuwā.

³⁴ Kakumā ki ka danai, “Mele ma tsunu ma tonuko tsu t̄a Kawauwi ka rongo t̄a n uma hal ubana. Nida va dana a ka 'yangasā t̄a Maku ma Vuma a zuba u mawandamgbani? Ya Maku ma Vuma mi?”

³⁵ Yesu wushuki, “Ya tsarā t̄a katyashi a'ayin kenu. Rongoi a nwalu a'ayin a da i'ari a katyashi, tsarā i t̄adatsa wa a'ayin a da baci karimbi ka danda da. Shegai ya wala baci a karimbi, ya fuda ya reve asu u da ya bana wa. ³⁶ Wushuki n uza da u tsu zuwa katyashi ka tuwā tun wari kabolo n ada, tsarā i woko aza da a a'ari a katyashi.”

Aza roku a 'yuwain uwushuku n Yesu

An Yesu danai nala, aku u lazai u ba u kpawain tsarā a wene yi wa. ³⁷ Ko an u wokoi u yansai ikunesavu a kapala ka le, a wushuku n eyi wa. ³⁸ Nala gita t̄a tsarā ili i'ya Ishaya matsumate u danai i shadangu,

“Magono ma Zuba, ya wushuki n ili i'ya tsu danai?

Magono ma Zuba, ya vu wenikei ucira u vunu?” ◊

³⁹ Matsumate mi ma doku t̄a ma danai, ili i'ya i zuwai a kpadai uwushuku i'ya na:

⁴⁰ “Magono ma Zuba ma zuwa t̄a a'eshi a ama yi a rumbanai, kpam u zuwa le a ryagabajai.

Mpa Magono ma Zuba, n yan t̄a nala tsarā a wene ko a reve wa, kpam kotsu a kpatala utuwā ara va, tsarā n tanasa le wa.” ◊

⁴¹ Matsumate mi ma dana t̄a nala kpaci u wene t̄a tsupige tsu Yesu, kpam u dansai ukuna u ne.

⁴² A'ayin a nala yi, azapige ushani a wushuku t̄a n eyi. Shegai an a ka pana uwonvo u Afarishi, a kawan a dansa u da a kateshe wa, kotsu a wutukpa le a asuvu a kagata ka Kashilā wa. ⁴³ A tsu la t̄a uciga icikpali i ama kapala n icikpali i Kashilā.

Yesu tuwā t̄a u wauwa likimba

⁴⁴ Yesu 'yangasai kalagatsu ka ne u danai, “Gbā uza da baci dem u wushuki na mpa, na mpa da koshi u wushuku wa, hal dem n uza da u suku mu da u wushuki. ⁴⁵ Uza da kpam u wene mu, u wene t̄a dem uza da u suku mu. ⁴⁶ N tuwā t̄a a likimba n woko katyashi, tsarā uza da baci dem u wushuki na mpa u rongo a asuvu a karimbi wa.

⁴⁷ “Uza da u panai kadyanshi ka va aku u 'yuwain ka utono, mpa ma kidaga yi ugana wa. Kpaci n tuwā tsarā n kidaga likimba ugana wa, shegai n wauwa u da. ⁴⁸ Uza da wa kidaga uza da u 'yuwan mu ugana aya pini; wata, kadyanshi ka n dansai, ka ka kidaga yi ugana kain ka makorishi. ⁴⁹ Ili i'ya n wenishikei ara va da i wutai wa. Tata u da u suku mu aya u tonuko mu ili i'ya ma dana n i'ya ma wenishike. ⁵⁰ N reve t̄a ili i'ya u danai ama a yain i zuwa t̄a ama a yain uma

hal ubana. Da i zuwai n tonuko dā dere ili i'ya Tata u tonuko mu.”

Yesu bacangusi a'ene a atoni a ne

13 Cina u woko kain ka te kahu kain ka Abiki a Upasamgbana ka yain. Yesu reve t̄a a'ayin a yan d̄e a d̄a wa aṣakā likimba u na u gono a asu u Tata. Wa ciga t̄a ama a ne a d̄a a'ari a likimba, kpm gogo-na pini na u wenike le t̄a uciga yi ḡb̄a ḡb̄a bawu utyoku.

²Yesu n atoni a ne a ka lya kabolo n kuvuli. Cina Kalapansi ka zuwa d̄e Yahuza Isikariyoti maku ma Simo u yawunsa tsarā u neke yi. ³Yesu reve t̄a Tata n̄akā yi t̄a ucira u ili ḡb̄a, u wut̄a t̄a a asu u Kashilā, kpm nte wa gono d̄e ara ne. ⁴An a'ari a ulya ilikulya, Yesu 'yan-gai u mondoi matogo ma pige ma ne, aku u sirai mayaga a cuku tsu ne. ⁵U tsungi mini a kabelu u git̄a ubacangusa a'ene a atoni a ne, aku u yansai a d̄a n mayaga ma u sirai a cuku tsu ne tsi.

⁶Yesu tuw̄ai ara Simo Bituru, eyi kpm u tonuko yi, “Asheku, ad̄a va ciga vu bacangusu mu a'ene?”

⁷Yesu wushunku yi, “Vu reve ili i'ya mari uyan wa, shegai va tuw̄a t̄a va reve.”

⁸Bituru danai, “Nala wa, va bacangusu a'ene a v̄a wa.”

Yesu wushuki, “N bacangusu baci a'ene a vunu wa, avu uza u te d̄a a asuvu a ama a v̄a wa.”

⁹Simo Bituru danai, “Asheku, bacangusu gb̄am a'ene a v̄a koshi wa! Sawa mu dem akere n kaci.”

¹⁰Yesu danai, “Vuma u sumb̄a baci, ikyamba i ne ḡb̄a i tsu takpa t̄a sarara. A'ene a ne a d̄a koshi wa bacangusu. Ed̄a ama i'a t̄a sarara, shegai ḡb̄a d̄e d̄a wa.”

¹¹Yesu reve t̄a uza d̄a wa kpatalāka yi, d̄a gai i zuwai u danai, “Gb̄a d̄e d̄a i'ari sarara wa.”

¹²An u kotsoi ubacangusu a'ene a le ḡb̄a, aku u ukai matogo ma ne u gonoi

u dusuki. U wece le, “I reve ili i'ya n yanka d̄a gogo-na vi? ¹³I tsu is̄a mu t̄a ‘Kawenishiki’ n ‘Asheku’ kpm dere d̄a wari, kpaci ili i'ya mari i'ya la vi. ¹⁴Mpa, Asheku n Kawenishiki, n bacangusu t̄a a'ene a d̄e gogo-na. Ed̄a dem i bacangusu a'ene a atoku a d̄e. ¹⁵N yan t̄a nala tsarā u woko d̄a iryoci tsarā i yain dem tyoku d̄a n yanka d̄a. ¹⁶Mayun n tonuko d̄a, kagbashi ka tsu la uzakuwa u ne tsupige wa. Katsumate ka tsu la uza d̄a u suku yi tsupige wa. ¹⁷I reve t̄a ili i na yi ḡb̄a kpm Kashilā ka zuwuka d̄a t̄a un̄a u shinga i tono baci i'ya.

¹⁸“Gb̄a d̄e d̄a ma yanka kadyanshi wa. N reve t̄a aza d̄a n dangasai. Shegai u k̄a-na t̄a ili i'ya Tagarāda u Kashilā u danai i woko mayun. Kpm a dana t̄a, ‘Vuma d̄a wa lya kabolo n̄a mpa u kpatalāka mu t̄a kucina!’

¹⁹“Tonuko d̄a ma tonuko d̄a kahu ukuna vi u git̄a, tsarā u git̄a baci kotsu i wushuku an mpa mari uza d̄a wari pini maco. ²⁰Mayun n tonuko d̄a, uza d̄a baci u wushai katsumate ka v̄a, mpa u wushai. Uza d̄a baci kpm u wusha mu, u wusha t̄a uza d̄a u suku mu.”

Yesu danai ili i'ya ya git̄a n eyi

(Matiyu 26:20-25; Marku 14:17-21; Luka 22:21-23)

²¹An Yesu danai nala, u dambula t̄a cika. U tonuko le a kateshe, “Mayun n tonuko d̄a, uza u te d̄e wa neke mu t̄a.”

²²A fud̄a a reve gb̄am kalen ka kadyanshi ka Yesu yain wa. Aku a ka wundyamgbana. ²³Uza u te a asuvu a atoni yi uza d̄a Yesu wa uciga cika w̄a t̄a ndishi evu n eyi. ²⁴Simo Bituru yanka yi iryoci n kukere u danai, “Wece yi, ya wa dansaka?”

²⁵Katoni ki ka rabai evu n Yesu ka wece yi, “Asheku, ya va dansaka a asuvu a tsunu?”

²⁶Yesu wushuki, “Ma d̄aḡa t̄a kawon ka na a kusan. Uza d̄a baci n n̄ak̄ai ka,

aya gai wa kpatalaka mu vi.” Aku u dabai kawon ki a kusan u nakai Yahuza maku ma Simo Isikariyoti. ²⁷ An Yahuza wushai kawon ki, aku Kanangasi†^f ka uwa yi.

Yesu danai, “Yahuza, wala gogo vu ba vu yain ili i'ya va yan.” ²⁸ Uza wa la a asuvu a aza da a ka lya kabolo n Yesu u revei kalen ka ili i'ya i zuwai u tonuko yi nala wa. ²⁹ Shegai adama a da wari kazuwi ka ikebe ka le, aku a yawunsai a da tonuko da Yesu tonuko yi u ba u tsupa ikebe i ilikulya ko kpam u ba u nei aza a unambi ikebe. ³⁰ An u lyuki kawon ka Yesu naka yi vi, aku u wutai n maloko, n kayin ka tani.

Mele ma savu

³¹ An Yahuza lazai, Yesu danai, “A'ayin a tuwa ta a da mpa Maku ma Vuma ma uwa a asuvu a tsupige tsu va, kpam Kashila ka wusha ta tsupige adama a ili i'ya ya gita na mpa. ³² Kashila ka wusha baci tsupige adama a va, Kashila n kaci ka ne wa wenike ta ama tyoku da tsupige tsu Maku ma Vuma tsi tsari gogo.

³³ “Mmuku n va, ma tsu ta n barakpa n adu kenu. Ya tuwa ta ya zama mu, shegai ya wene mu wa. N tonuko da tyoku da n tonukoi ama, ‘Ya bana a asu u da ma bana wa.’

³⁴ “Shegai mele ma savu ma ma naka da. I cigi atoku a de dere tyoku da n ciga da. ³⁵ Ya cigambana baci, ya dem wa reve ta eda atoni a va a da.”

Yesu danai Bituru wa nana yi ta

(Matiyu 26:31-35; Marku 14:27-31; Luka 22:31-34)

³⁶ Simo Bituru wecei Yesu, “Asheku, nte va bana?”

Yesu wushuki, “Asu u da ma bana ya fuda ya bana wa, shegai ya tuwa ta ya bana.”

³⁷ Bituru wece yi, “Asheku, ndya i zuwai bawu ma tono vu gogo-na? Ma ta ufofusi tsara n kuwa adama a vunu!”

³⁸ Yesu wece yi, “Vari ufofusi vu kuwa adama a va? Mayun n tonuko vu, kahu kapen ka sala, va nana mu ta hal kutatsu, vu dana vu reve mu wa.”

Yesu da ure ubana a asu u Tata

14 Yesu tonukoi atoni a ne, “Kotsu i dambula wa. Wushuki n Kashila, i wushuku kpam na mpa. ² A'unu a da pini ushani a kuwa ku Tata u va, kpam nte ma bana de tsara n fobusuko da asu. A da baci nala wari wa, mari ma tonuko da ta. ³ A'ayin a da baci n yain nala, aku n gono n bidya da ubana ara va, aku tsu rongoi de kabolo. ⁴ I reve ta ure u asu u da ma bana.”

⁵ Toma tonuko yi, “Asheku, tsu reve asu u da va bana wa. Nida tsa reve ure u ubana de?”

⁶ U wushuki, “Mpa ure u da wa wenike ukuna u maci u Kashila, u naka kpam ama uma. Uza wa la wa bana a asu u Tata wa, she u tono mu. ⁷ I reve mu baci, ya reve ta dem Tata u va. Shegai gogo-na i reve yi ta, kpam i wene yi ta.”

⁸ Filibu danai, “Asheku, wenike tsu Tata vi, kpaci ili i'ya tsa ciga i'ya la vi koshi.”

⁹ Yesu wushuki, “Filibu, n rongu ta n adu a'ayin ushani. Ndyi i zuwai vu kpafai ureve ko ya mpa mari? Uza da baci dem u wene mu, u wene ta dem Tata vi. Nida vu danai ‘Wenike tsu Tata vi?’ ¹⁰ Vu wushuku an mpa ili i te i'ya tsari n Tata vi, kpam Tata vi ili i te na mpa wa? Kadyanshi ka n yanka da ara va da ka wutai wa. Tata da wari a asuvu a va, aya u tsu yan ili i'ya wa ciga u yain.

^f13:27 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

¹¹ Wushuki na mpa an n danai Tata vi ili i te i'ya tsari, kpa mpa vi ili i te i'ya tsari n Tata vi. Ya wushuku baci adama a kadyanshi ka va wa, u gan ta i wushuku adama a ikunesavu i na yi. ¹² Mayun n tonuko da, uza da baci u wushuki na mpa, wa fuda ta wa yan dere ili i'ya n yansai. Mayun da, aza da a wushuki, a ka yan ta hal gbam ili i'ya i lai la, kpaci ma bana ta ma rongo de n Tata u va. ¹³ Kpa m i folo baci ili a asuvu a kala ka va, ma yanka da ta i'ya, tsara Maku mi ma tuko tsupige a asu u Tata. ¹⁴ Ma yan ta ili i'ya baci dem i foloi a asuvu a kala ka va.

Kazuwambani ka utuwa u Kulu Keri

¹⁵ “Ya ciga mu baci, ya yan ta ili i'ya n danai i yain. ¹⁶ Ma folo ta Tata, eyi kpa m wa naka da ta Kabangi ka roku, uza da wa rongo n ada hal ubana. ¹⁷ Aya Kulu Keri ka ku tsu wenike ukuna u maci u Kashila. Ama a likimba a wusha yi wa, kpaci a wene yi ko a reve yi wa. Shegai i reve yi ta, kpaci u rongo ta ara de kpa m wa rongo ta a asuvu a de. ¹⁸ N laza baci, ma asaka da utyoku u de tyoku u mkpan wa, ma gono ta ara de. ¹⁹ A'ayin kenu ama a likimba a na a ka fuda a wene mu wa, shegai eda ya wene mu ta. Kpa m adama a da mari n uma, eda dem ya yan ta uma. ²⁰ Kain ka nala ka tuwa baci, ya reve ta an ili i te i'ya mari n Tata vi. Ya reve ta eda dem ili i te i'ya i'ari na mpa, mpa kpa m ili i te i'ya mari n ada. ²¹ Uza da baci dem wa ciga mu, wa yan ta ili i'ya n danai, kpa m Tata u va wa ciga yi ta. Mpa dem ma ciga yi ta, kpa m n wenike yi ko mpa yayi.”

²² Aku Yahuza (shegai Yahuza Isikariyoti wa), u danai, “Asheku, ndya i zuwai vu fobusoi vu wenike kaci ka vunu ara tsunu, bawu va wenike kaci ka vunu a asu u ama a likimba a da a buwai?”

²³ Yesu wushuki, “Ama a ciga mu baci, a ka yan ta ili i'ya n tonuko le a yain. Tata u va wa ciga le ta, aku tsu tuwa ara le tsu dusuku n ele. ²⁴ Shegai uza da baci bawu wa ciga mu, u tsu yan ili i'ya n danai wa. Ili i'ya i panai n danai na vi, ara va da i wutai wa, shegai ara Tata da u suku mu.

²⁵ “N tonuko da ta ili i na yi tun mari kabolo n ada. ²⁶ Kabangi ki ka wenishike da ta ili dem, kpa m wa zuwa da ta i ciba gba ili i'ya n tonuko da. Kabangi ka nala ki aya Kulu Keri ka Tata wa suku n kala ka va. ²⁷ N zuwa da ta i panai mazanga a atakasuvu a de. Icu n i mazanga ma mari a katakasuvu ka va ka ma zuwa da i tsara. N zuwa da i tsara ndishi n shinga n na mi dere tyoku da ama a likimba a zuwa da i tsara wa. Adama a nala kotsu i namgba katsuma ko i pana uwonvo wa.

²⁸ “I panaka mu ta an n danai ma laza ta kpa m ma bana ta ma gono ara de. Ya ciga mu baci mayun, u gan ta i yain mazanga ma ma gono ara Tata, kpaci u la mu ta tsupige. ²⁹ N tonuko da ta ili i na yi gba gogo-na kahu i tuwa i gita, tsara i gita baci, i wushuku. ³⁰ Ma barakpa n ada na n dansi wa, kpaci uza da wa lya tsugono tsu likimba u naha wa ta a utuwa. Shegai wa n ucira a kaci ka va wa. ³¹ Ili i'ya Tata u va u tonuko mu n yain i'ya n tsu yan, tsara ya dem a likimba u reve ma ciga yi ta.

“Gogo-na tuwai tsu walai.”

Katyaci n atyangi

15 Yesu lyai kapala n kadyanshi n atoni a ne, “Mpa kami ka katyaci ka mayun. Tata u va u da kacimbi. ² Katyangi ka baci kari a asuvu a va bawu ka matsai, aku u kapa ka. U tsu gyara ta kpa m u lapula katyangi ka baci dem ka matsasa tsara ka doku ka matsa cika. ³ Ili i'ya n tonuko da i zuwa ta i lapulai. ⁴ Ya rongo baci kabolo na mpa, ma rongo ta dem kabolo n ada. Katyangi ka

tsu matsa n kaci ka ne wa. Kafuda ta ka matsa ka baci kabolo n kami ka ne. Nala dem eda ya fuda ya yan ili wa, she i'a kabolo na mpa.

⁵“Mpa kami ka katyaci ki, eda atyangi. Uza da baci wa rongo kabolo na mpa, mpa kpm ma rongo kabolo n eyi, wa matsa ta ilimaci cika. Shegai ya fuda ya yan ili wa, she n banga da. ⁶Uza da baci bawu wari kabolo na mpa, wa ta tyoku u katyangi ka a varangi aku ka ekpei. Ama a tsu bidya ta atyangi a ekpi tsara a varangu a da a akina, a runukpa a da. ⁷I rongo baci kabolo na mpa kpm i tonoi uwenishike u va, ya folo ta Tata ili i'ya baci dem ya ciga, eyi kpm wa naka da ta i'ya. ⁸Ya matsasa baci ilimaci ushani, nala wa wenike ta ama eda atoni a va a da, kpm ya wenike ta ama tsupige tsu Tata u va.

⁹“Ma ciga da ta tyoku da dem Tata wa ciga mu. Gogo-na rongoi a asuvu a ucigi u va. ¹⁰I yan baci ili i'ya n danai, ya rongo ta a asuvu a uciga u va. Tyoku da n yain ili i'ya Tata u va u tonuko mu n yain, kpm ma rongo a asuvu a uciga u ne. ¹¹N tonuko da ta ili i nala yi tsara i tsara mazanga ma dem n tsara, kotsu mazanga ma de ma namba ili wa. ¹²Ili i'ya ma tonuko da i yain i'ya na: Cigai atoku a de tyoku da dem mpa n ciga da. ¹³Vuma u kuwa baci adama a kaje ka ne, nala wenike ta an wari n uciga u pige u da u lai u ya dem.

¹⁴Eda aje a va a da, i tono baci ili i'ya n danai. ¹⁵N buwa da kpm u'isa agbashi wa, adama a da uzakuwa u tsu tonuko agbashi a ne ili gba wa. Shegai n isa da ta aje kpaci n tonuko da ta gba ili i'ya Tata u va u tonuko mu. ¹⁶I dangasa mu wa, mpa n dangasa da. Kpm n naka da manyan ma na i yain: walai i ba i matsa ilimaci, icun i ilimaci i'ya ya barakpa. Aku Tata u naka da gba ili i'ya baci dem

i foloi n kala ka va. ¹⁷Ili i'ya n tonuko da i yain i'ya na: Cigai atoku a de.

Ama a likimba a kovoi atoni

¹⁸“Ama a likimba a na a kovo da baci, cibai a gita ta a kovo mu. ¹⁹Eda aza a likimba a da baci, wa ciga da ta tyoku da u tsu ciga ama a ne. Shegai n dangasa da ta a asuvu a likimba, kotsu i woko ama a ne wa. Da i zuwai likimba u kovo da. ²⁰Cibai ili i'ya n tonuko da: Kagbashi ka tsu la uzakuwa u ne tsupige wa. Ama a yanka mu baci mavura, a ka yanka da ta dem. Kpm a yan baci ili i'ya n wenishike le, a ka yan ta dem ili i'ya ya tonuko le. ²¹Shegai a ka yan da ta mavura adama a da i'ari ama a va. A ka yan ta nala kpaci a reve uza da u suku mu wa. ²²A da baci n tuwai n dansai n ele wa, a'ari a ka yan n unyushi u unyushi u cingi wa. Shegai gogo-na a'a n ure u uwuta a unyushi u cingi u le wa. ²³Uza da baci dem u kovo mu, u kovo ta dem Tata u va. ²⁴N yan ta ikunesavu cika i'ya bawu uza kotsu u yain. A da baci mari n yain manyan ma nala wa, a'ari a ka yan n unyushi u unyushi u cingi wa. Shegai gogo-na a wene ta ili i'ya n yain, gba n nala a kovo mu n Tata u va dem. ²⁵Nala gita ta tsara ili i'ya i'ari ukorongi a Mele ma le i woko mayun: ‘A kovo mu bawu kagita.’ [◇]

²⁶“Ma sukunku da ta uza da a ka isa Kabangi. Wa wuta ta a asu u Tata, aku u tuwa ara de. Aya Kulu ku mayun. U tuwa baci, wa dansa ta ukuna u va. ²⁷Eda dem u kana ta i tonuko ama ukuna u va, kpaci i rongo ta kabolo na mpa tun a'ayin a da n gitai uwenishike.”

16 Yesu lyai kapala n kadyanshi, “N tonuko da ta ukuna u na kotsu i asaka uwushukusu na mpa wa. ²A ka loko da ta a agata a Kashila. Kpm a'ayin a ka tuwa ta a da ama a ka wunusa da, a

◇15:25 Ishp. 35:19; Ishp. 64:4.

yan baci nala a ka wene t̄a yavu Kashil̄a ka a ka gbashika. ³A ka yansa t̄a ikuna i nala yi kpaci a reve Tata vi wa, kpm a reve mu wa. ⁴Shegai n tonuko d̄a t̄a ukuna u na vi gampa, tsar̄a a'ayin yi a rawa baci a d̄a a ka yan ikuna i nala yi, ya ciba t̄a ili i'ya n tonuko d̄a.

Manyan ma Kulu Keri

“A'ayin a d̄a n git̄ai uwenishike, n tonuko d̄a ili i na yi wa, adama a d̄a m̄ari kabolo n a d̄a. ⁵Gogo-na ugono u d̄a mu a asu u uza d̄a u suku mu. Shegai ko uza a asuvu a d̄e w̄a la u wece mu, ‘Nte va bana?’ wa. ⁶Gogo-na an n tonuko d̄a, atakasuvu a d̄e a shad̄angu d̄e n unamgbukatsum̄a. ⁷Shegai ukuna u mayun u d̄a ma tonuko d̄a, wa laka d̄a t̄a tsulobo n laza. N laza baci, ma sukunku d̄a t̄a Kab̄angi ki. Shegai n laza baci wa, Kab̄angi ka nala ki ka tuw̄a wa. ⁸A'ayin a d̄a baci Kab̄angi ki ka tuw̄ai, wa wenike t̄a ama a likimba an a nusai a udani u d̄a a danai, ‘Tsu reve t̄a n ukuna u unyushi u cingi, tsu reve t̄a kpm n ili i'ya i'ari dere, n tyoku d̄a Kashil̄a ka tsu yanka unyushi u cingi afada.’ ⁹A nusa t̄a a ukuna u unyushi u cingi, adama a d̄a bawu a wushuki n̄a mpa. ¹⁰A nusa t̄a a ukuna u ili i'ya i'ari dere, kpaci a asu u Tata u d̄a ma bana kpm ya doku ya wene mu wa. ¹¹A nusa t̄a a ukuna u afada, kpaci Kashil̄a ka kid̄aga d̄e uza d̄a wa lya tsugono tsu likimba u na ugana.

¹²M̄a t̄a n ili ushani i'ya ma ciga n tonuko d̄a, shegai gogo-na i la t̄a ucira u d̄a ya reve. ¹³A'ayin a d̄a baci Kulu ka ku tsu wenike ukuna u mayun u Kashil̄a ku tuw̄ai, ka zuwa d̄a t̄a i reve gb̄a ikuna i mayun i'ya i tsu wut̄a a asu u Kashil̄a. Wa dansa ili i'ya i wut̄ai ara ne wa, shegai u dansa ili i'ya u panai koshi, kpm wa tonuko d̄a t̄a ili i'ya ya tuw̄a. ¹⁴Wa n̄aka mu t̄a tsupige, kpaci wa bidya t̄a ili i'ya n danai u tonuko d̄a. ¹⁵Gb̄a ili i'ya Tata w̄ari n i'ya, i va i'ya dem. Da gai i

zuwai n danai Kulu ka bidya t̄a ili i'ya n danai u tonuko d̄a vi.

Unamgbukatsum̄a wa woko t̄a maz̄anga

¹⁶“A'ayin kenu ya wene mu wa, a yan baci a'ayin kenu kpm aku i doku i wene mu.”

¹⁷Aza roku a asuvu a atoni a ne a ka dansa utyoku u le, “N̄dya kalen ka kadyanshi ka Yesu danai vi, ‘A'ayin kenu ya wene mu wa, a yan baci a'ayin kenu kpm aku i wene mu.’ Kpm n̄dya kalen ka u danai ‘Adama a d̄a ma gono a asu u Tata?’” ¹⁸A doki a wecikei, “N̄dya kalen ka ‘a'ayin kenu yi’? Tsu reve ili i'ya wa tono wa.”

¹⁹Yesu reve t̄a atoni yi a ka ciga t̄a a yan yi keci a ukuna vi, aku u tonuko le, “Kaci ka d̄e ka ya wecemgbenishē an n danai, ‘A'ayin kenu ya wene mu wa, a yan baci a'ayin kenu kpm aku i wene mu’?” ²⁰Mayun n tonuko d̄a, ya s̄a t̄a kpm i namgba katsum̄a, shegai likimba wa pele t̄a. Ya namgba t̄a katsum̄a, shegai unamgbukatsum̄a u d̄e wa woko t̄a maz̄anga. ²¹A'ayin a d̄a baci uka wa matsa, u tsu pana t̄a m̄b̄al̄a, kpaci a'ayin a ilimaci a ne a rawa d̄e. Shegai u kotso baci ilimaci yi, aku u as̄ansa n̄a m̄b̄al̄a mi, adama a d̄a w̄ari ipeli an u matsai maku mi a likimba. ²²Nala dem w̄ari ara d̄e. Gogo-na i namgba t̄a katsum̄a, shegai ma doku t̄a ma wene d̄a, kpm i yain maz̄anga ma bawu ko uza wa fuda wa shamkpa d̄a ma. ²³A'ayin a nala a rawa baci, ya yan mu keci wa. Mayun n tonuko d̄a, Tata u va wa n̄aka d̄a t̄a gb̄a ili i'ya baci i foloi n kala ka va. ²⁴Kotsu i folo icun ili i na caupa wa. Rongoi ufoluso, Kashil̄a ka n̄aka d̄a t̄a i'ya, tsar̄a i shad̄angu n ipeli.

Kawauwi ka lya t̄a kaci ka likimba

²⁵“N yan t̄a kadyanshi ka na ki n agisani, shegai a'ayin a ka tuw̄a t̄a a

ɗa bawu ma doku ma yan nala. Aku n tonuko ɗa gb̄a ikuna i Tata karara. ²⁶Ya folo t̄a Tata vi n kala ka va, shegai u kaṇa mpa n foluko ɗa Tata vi wa. ²⁷Kashil̄a Tata u ciga ɗa t̄a adama a ɗa ya ciga mu, kpam i wushuki an ara ne ɗa n wutaɪ. ²⁸Asu u Tata u ɗa n wutaɪ, aku n tuwaɪ a likimba. Gogo-na kpam ma asaḳa likimba n gono a asu u Tata.”

²⁹Atoni yi a danai, “Gogo-na ɗa va dansa n aṣu karara! N agisani a ɗa kpam va dansa wa. ³⁰Gogo-na ɗa tsu revei an vu revei ili gb̄a. Va wushunku t̄a uza keci ku ne tun kahu gb̄am u wecike. Nala u zuwa tsu t̄a tsu wushuki an a asu u Kashil̄a u ɗa vu wutaɪ.”

³¹Yesu wushuki, “Mayun ɗa i wushuki gogo-na vi? ³²A'ayin a ka tuwa t̄a, kpam gb̄am a rawa ɗe, a ɗa a ka wacinsa ɗa gb̄a ɗe, ya dem u gono a kuwa ku ne, aku i asaḳa mu utyoku u va. Shegai Tata wa rongo t̄a kabolo na mpa, adama a nala ma rongo utyoku u va wa.

³³“N tonuko ɗa t̄a ikuna i na yi tsara i tsara ipeli i maci adama a ɗa i wokoi ili i te na mpa! Likimba wa zuwa ɗa t̄a i pana ikyamba, shegai kotsu i gbama asuvu, kpaci n lya t̄a kaci ka ucira u likimba.”

Yesu yankai atoni a ne kavasu

17 An Yesu kotsoi udansa gb̄a ili i na yi, u webeleɪ zuba u danai, “Tata, a'ayin a yan ɗe. Naḳa Maku ma vunu tsupige, tsara Maku mi dem ma naḳa vu tsupige. ²Vu naḳa t̄a Maku mi ucira a kaci ka ama gb̄a, tsara Maku mi ma naḳa uma u ɗa bawu wari n utyoku a asu u aza ɗa vu naḳa yi gb̄a. ³Ure u utsara uma u ɗa bawu wari n utyoku u ɗa na: a reve vu, uza ɗa wari Kashil̄a ka mayun koshi, kpam a reve Yesu Kawauwi, uza ɗa vu suki. ⁴N wenike t̄a tsupige tsu vunu a likimba an n kotsoi manyan ma vu naḳa mu n yain. ⁵Gogo-na Tata, doku vu naḳa mu tsupige tsa mari n tsa an mari kabolo n avu kahu a yain likimba.

⁶“Vu naḳa mu t̄a atoni a roku pini a likimba u naha, kpam n wenike le t̄a tyoku ɗa vari. Aza a vunu a ɗa caupa, shegai vu naḳa mu n ele, kpam a gorimuko t̄a kadyanshi ka vunu. ⁷A reve t̄a vu naḳa mu gb̄a ili i'ya mari n i'ya. ⁸Kpaci n tonuko le t̄a ili i'ya vu tonuko mu, kpam a wushuku t̄a n i'ya. A reve t̄a an aɗa vu suku mu. ⁹Ma le t̄a uyanka kavasu. Aza a likimba a ɗa mari uyanka kavasu wa, shegai aza ɗa vu naḳa mu, adama a ɗa a'ari aza a vunu. ¹⁰Gb̄a ama a nala yi aza ɗa a'ari atoni a va aza a vunu a ɗa, kpam gb̄a aza ɗa a'ari atoni a vunu aza a va a ɗa dem. Mayun a wenike t̄a tyoku ɗa tsupige tsu va tsari. ¹¹Ma t̄a utuwa ara vunu. Ma shamgba a likimba kpam wa. Shegai atoni a va a buwa t̄a ve pini a likimba. Wenike ucira u kala ka vunu; wata, kala ka vu naḳa mu, tsara ko ili i sawa le wa. Aku a bolomgbono a woko ili i te n atoku a le, tyoku ɗa mpa n avu tsari ili i te. ¹²N ucira u vunu u ɗa, ucira u ɗa vu naḳa mu tun mari a likimba n u ɗa n bishinkai ili i sawa le. Ko uza u te u le u puwan wa, shegai uza ɗa u ukai kaci ka ne a asuvu a ukpa vi koshi, tsara a shadangu ili i'ya Tagarada u Kashil̄a u danai.

¹³“Gogo-na mpa la a utuwa ara vunu. Shegai n dansa t̄a ili i na yi tun mari a likimba, tsara atoni a va a shadangu n mazanga tyoku ɗa dem mari. ¹⁴N tonuko le t̄a akani a vunu. Shegai ama a likimba a na a kovo le t̄a, adama a ɗa bawu a'ari ili i te n ama a likimba. Tyoku ɗa dem mpa mari ili i te n likimba wa. ¹⁵Tonuko ɗa ma tonuko vu vu wutukpa le a asuvu a likimba vi wa, shegai vu bishinka uza u cingi vi u sawa le. ¹⁶Mari a asuvu a aza a likimba u na wa, nala dem ele aza a likimba a ɗa wa. ¹⁷Gonuko le sarara vu wulukpe le a asu u uwenishike u akani a vunu a ɗa a'ari a mayun. ¹⁸N suku le t̄a a likimba, tyoku ɗa dem

vu suku mu a likimba. ¹⁹N neke t̄a kaci ka v̄a n gbashika vu kotsu ele dem a neke kaci ka le a gbashika vu.

²⁰“N yanka t̄a atoni a nala yi kavasu, kpm dem ma yanka t̄a aza da a ka tuwa a wushuku n̄a mpa kavasu adama a ili i'ya atoni a v̄a a ka tonuko le a kaci ka v̄a. ²¹Ma ciga t̄a gb̄a le a woko ili i te n atoku, tyoku da m̄ari ili i te n avu, avu kpm ili i te n̄a mpa. Ma ciga t̄a dem a woko ili i te n ātsu. Ama a likimba kpm a ka wushuku t̄a an a da vu suku mu. ²²N n̄aka t̄a ama a na tsupige tsa vu n̄aka mu tsara a woko ili i te, tyoku da mpa n avu tsari ili i te. ²³Mpa ili i te i'ya m̄ari n ele, avu kpm ili i te i'ya v̄ari n̄a mpa, tsara a woko ili i te gb̄a. Tsara ama a likimba a reve an ada vu suku mu. A reve kpm an va ciga atoni a v̄a tyoku da va ciga mu.

²⁴“Tata, vu n̄aka mu t̄a ama a na yi, kpm ma ciga le t̄a a rongo a asu u da m̄ari, tsara a wene tsupige tsu v̄a, tsupige tsa vu n̄aka mu adama a da va ciga mu kahu uyan u likimba.

²⁵“Tata, ada v̄ari uza u shinga. Likimba reve vu wa, shegai n reve vu t̄a, kpm ama a na a reve t̄a an vu suku mu. ²⁶N wenike le t̄a tyoku da v̄ari, kpm ma lya t̄a kapala n uyansa nala. Kotsu a cigamgbana dere tyoku da vu ciga mu, tsara n bolomgbono n ele.”

A k̄an̄ai Yesu

(*Matiyu 26:47-56; Marku 14:43-50; Luka 22:47-53*)

18 An Yesu kotsoi kavasu, aku a lazai kabolo n atoni a ne a pasai Karara ka Kidiron. A rawai a asu u da wari n̄a ndanga n zayitum ushani, aku a uwai pini. ²A tsu bansa t̄a pini asu u vi, adama a nala a da i zuwai Yahuza, uza da u nekei Yesu u revei asu u da a'ari. ³Adarakpi a pige n Afarishi a roku a suki aza a uwundya u Kuwa ku Kashila tsara

a soku Yahuza. Kabolo ka asoje ka aza a Roma ka dem pini, ama a na yi a'a t̄a ubani n iwunukatsu n̄a ncikaluu, n avasu. Yahuza da tonoi n ele hal ubana a asu vi.

⁴Yesu reve t̄a gb̄a ili i'ya ya gita n eyi, aku u rabai a kapala u wece le, “Ya ya zama?”

⁵A wushuki, “Yesu uza u Nazara.”

U wushunku le, “Mpa Yesu!” (Yahuza uza da u kpatalakai Yesu vi, wa t̄a kushani pini n asoje yi.) ⁶An u tonuko le, “Mpa gai vi,” aku a batsai n kucinaci-na hal a rukpusai a iyamba.

⁷U doku wece le, “Ya ya zama?”

A danai “Yesu uza u Nazara.”

⁸U wushunku le, “N tonuko da de mpa gai Yesu vi. Mpa baci ya zama vi, asakai atoni a v̄a a laza.” ⁹Nala gita t̄a tsara ili i'ya u danai caupa i woko mayun: “N puwunsa ko uza u te a asuvu a aza da vu n̄aka mu wa.”

¹⁰Aku Simo Bituru talai burundu u ne u kapamgbana kutsuvu ku ulyaki ku kagbashi ka Magono ma Adarakpi. (Kala ka kagbashi ki ka Malaku.) ¹¹Yesu tonukoi Bituru, “Gonuko burundu vi a ivin i ne. Va wundya ma wushuku n soi mako ma upana ikyamba tyoku da Tata u va u fobusoi wa?”

A bankai Yesu a asu u Magono ma Adarakpi

(*Matiyu 26:57-58; Marku 14:53-54; Luka 22:54*)

¹²Uzapige u kuvon† u Roma n asoje a ne, kabolo n aza a uwundya u Kuwa ku Kashila a k̄an̄ai Yesu aku a sira yi. ¹³A gita a banka yi ara Hanana, koku u Kayafa, uza da wari Magono ma Adarakpi a kayen ki. ¹⁴Kayafa da wari u tonukoi azapige a aza a Yahuda caupa, u da, “Wa la t̄a tsulobo uza u te u na vi u kuwa n u da a ama gb̄a a ka kuwa.”

Bituru nanai Yesu

(*Matiyu 26:69-70; Marku 14:66-68; Luka 22:55-57*)

¹⁵ Simo Bituru n katonni ka roku a tonoi Yesu. Katoni ki n Magono ma Adarāḱpi mi a revemgbene ṭa, adama a nala u uwa ṭa pini a ulanga u kuwa ku Magono ma Adarāḱpi mi kabolo n Yesu. ¹⁶ Shegai Bituru vana yi pini a utsutsu u kuwa vi. Aku katoni ki ka gonoi ka dansai n makere ma ṃari kagbashi uza ḁa ṃari a utsutsu. Aku u asakaḱ Bituru uwai, ¹⁷ makere mi ma wece yi, “Avu dem katoni ka Yesu ka, ko nala wa?”

Bituru wushuki, “Nala wa, mpa wa!”

¹⁸ A'ayin yi a ka yan ṭa kutanu, aku agbashi yi n aza a uwundya u Kuwa ku Kashila a tasuki akina a ka lyashuku. Pini nala, Bituru banai dem u shamgbai tsara u lyashuku.

Magono ma Adarāḱpi ma yansai Yesu keci

(*Matiyu 26:59-66; Marku 14:55-64; Luka 22:66-71*)

¹⁹ Magono ma Adarāḱpi ma yansai Yesu keci a kaci ka atoni a ne n uwenishike u ne. ²⁰ Yesu wushuki, “N yansa ṭa kadyanshi tsara ya dem pana. N rongo ṭa uwenishike a agata a Kashila n Kuwa ku Kashila, a asu u ḁa gba aza a Yahuda a tsu bolomgbono. N tsu dana ili ukpawunsi wa. ²¹ Nida va yan mu keci ku na? Wece ama ḁa a panai uwenishike u va. A reve ṭa ili i'ya n dansai.”

²² An Yesu danai nala, aku uza ḁa wa wundya Kuwa ku Kashila ki u basa yi, u danai, “Ya ṃari hal va dansa n Magono ma Adarāḱpi naha?”

²³ Yesu wushuki, “N dana baci ili i roku i'ya Mele ma danai i gan wa, she i dana i'ya. Shegai ili i'ya n danai mayun ḁa baci, nida u basa mu?”

²⁴ Yesu pini usiri, aku Hanana tutsuku yi ara Kayafa Magono ma Adarāḱpi.

Bituru doki u nanai Yesu

²⁵ A'ari pini, Simo Bituru pini kushani evu n akina n u lyashuki, aku a wece yi, “Avu dem katoni ka Yesu ka, ko nala wa?”

Shegai Bituru nanai u danai, “Nala wa, mpa wa!”

²⁶ Kagbashi ka Magono ma Adarāḱpi ka roku ka pini dem a asu vi. Kumaci ku vuma ḁa a kapai kutsuvu. U danai, “Yavu va ḁa n wene vu ṭa a asu u ndanga n zayitum kabolo n eyi, ko n wene vu wa?”

²⁷ Aku Bituru doki u nanai, kute-kute kapen ka salai.

A bankai Yesu ara Bilatu

(*Matiyu 27:1-2, 4; Marku 15:1-5; Luka 23:1-5*)

²⁸ Kayafa kotsu ṭa uyanka Yesu afada n kpasani. Aku a banka yi ara Bilatu, gomuna a asuvu a tsugono tsu Roma. Shegai ama yi a uwa pini a kuwa ki wa. A da baci uza roku a asuvu a le ṃari u uwai pini, ṃari wa woko ṭa n ashinda, kpmam Mele ma asaka yi u lyai ilikulya i Abiki a Upasamgbana wa. ²⁹ Aku Bilatu wutaḱ a uwotsu vi u wece le, “Kadyanshi ka eni ka i tukoḱ vuma u na n ka?”

³⁰ A wushuki, “A da baci vuma u na ṃari uza u unyushi wa, tsara tsa tuko yi ara vunu wa.”

³¹ Bilatu tonuko le, “Bidya ni n kaci ka ḁe i ba i yanka yi afada tyoku ḁa Mele ma ḁe ma danai i yanka yi.”

Aku a wushuki, “Eda aza a Roma i tsu asaka tsu tsu zuwa a wuna vuma wa.” ³² Ili i'ya a danai i wenike ṭa kadyanshi ka Yesu yain a ukuna u tyoku ḁa wa kuwa, wa woko ḁe mayun.

³³ Aku Bilatu gonoi a kuwa ku tsugono tsi, u isaḱ Yesu u wece yi, “Avu magono ma aza a Yahuda ma?”

³⁴U wushunku yi, “Keci ku vunu ka na vi, ko gai aza roku a ɗa a tonuko vu ukuna u va?”

³⁵Bilatu wece yi, “Vu reve ɗa gai mpa uza u Yahuda ɗa wa! Ama a vunu a ɗa n aɗaraƙpi a pige a vunu alya a naƙa mu n avu. Nɗya vu yain?”

³⁶U wushuki, “Tsugono tsu va tsu likimba u na tsa wa. A ɗa baci tsu likimba u na tsa, agbashi a va a ka shilakaƙa ɗa tsara a bishinka ama a neke mu a akere a azapige a aza a Yahuda a na. Mpa tyoku u ngono n ɗa ma lya tsugono tsu likimba u na ɗa mari wa.”

³⁷Bilatu wece yi, “Dana avu magono ma?”

U wushuki, “Vu dana ɗa mpa magono ma, kpam vu dana ɗa mai. Adama a nala a ɗa a matsa mu kpam adama a nala a ɗa n tuwai a likimba tsara n tonuko ama ukuna u mayun. Kpam gba uza ɗa wa ciga ukuna u mayun u tsu panaka mu ta.”

³⁸Bilatu wece yi, “Nɗya ukuna u mayun vi?”

A kidagai Yesu ugana u ukpa

(*Matiyu 27:15-31; Marku 15:6-20; Luka 23:13-25*)

An Bilatu danai nala, aku u lazai ubana a asu u aza a Yahuda yi u tonuko le, “Vuma u na u yan ili i roku i'ya i rawai ma dana, ‘U kana ɗa u kuwa’ wa. ³⁹I reve ɗa gai n tsu asaka ɗa vuma u te a asuvu a kuwa ku a'ali a'ayin a Abiki a Upasambana dem. Ya ciga n asanka ɗa ‘magono ma aza a Yahuda ɗa?’”

⁴⁰A worukpoi, “A'a, eyi na wa! Baraba ɗa tsa ciga.” (Baraba tani uza u magalaka ɗa.)

19 Pini nala, Bilatu zuwai asoje a ba a bawin Yesu. ²A cacai funi u awana kakondori aku a ukunkai yi

a kaci, a ukunka yi kunya ku mini ma galura.[§] ³A tuwusai ara ne n a dansi, “Uma u vunu u barakpa, magono ma aza a Yahuda!” A rongo yi kpam u basasa a upetiwa'eshi.

⁴Bilatu doki u banai a uwotsu vi u tonukoi ama yi, “Panai, ma tuko yi ɗa pini naha tsara n wenike an bawu n tsara unyushi u ɗa u rawai n wuna yi.”

⁵Aku Yesu wutai, u'uki n funi u awana n kunya ku mini ma galura. Bilatu tonuko le, “Vuma ɗa ɗa na!”

⁶An aɗaraƙpi a pige n aza a uwundya u Kuwa ku Kashila a wene yi, aku a salai, “Wandambana ni! Wandambana ni!”

Shegai Bilatu wushunku le, “Eɗa bidya ni i ba i wandambana. N tsara yi n unyushi u ɗa u rawai n wuna yi wa.”

⁷Azapige a aza a Yahuda yi a wushuki, “U da aya Maku ma Kashila. Adama a nala, Mele ma tsunu ma dana ɗa u kuwa.”

⁸An u panai nala, aku u doki u giruwai cika. ⁹U doki u gonoi a asuvu u wecei Yesu, “Nte vu wutai?” Shegai u wushunku yi wa. ¹⁰Bilatu danai, “Va wushunku mu wa? Ciɓa, ma ɗa n ucira u ɗa ma zuwa a asaka vu ko kpam a wandambana vu.”

¹¹Yesu wushunku yi, “Va fuda ɗa va zuwa ama a yanka mu ili i'ya vu zuwa le adama a ɗa Kashila ka zuwa vu vu fuda vu yain nala. Vuma ɗa u zuwai a tuko mu ara vunu u la vu ɗa unyushi u cingi.”

¹²An Bilatu panai nala, aku wa ciga u asaka Yesu. Shegai azapige a aza a Yahuda yi a rongoi isali, “Vu asaka baci vuma u na, vu buwa kpam kaje ka Kaisa Magono wa! Uza ɗa baci dem u gonukoi kaci ka ne magono, utokulalu u Kaisa ɗa!”

¹³An Bilatu panai ili i'ya a'ari utono, aku u wutukpai Yesu a ulanga u ɗa a

§19:2 A'ayin a nala yi, Kaisa Magono u tsu uka ɗa avuku a ɗa a piyanlasai kakondori n a ɗa a'ari n mini ma galura. A yanka ɗa Yesu nala tsara a yanka yi majari.

ka isā Ulanga u da a Kirai n Atali (N Tsi'arama tani "Gabata"). Eyi kpm u dusuki a karatsu ka afada a ulanga u kuwa ku tsugono. ¹⁴N kaara a kaci ka Kain ka Afofi ka Abiki a Upasamgbana ka.

Aku Bilatu tonukoi aza a Yahuda yi, "Magono ma de ma na!"

¹⁵Aku a worukpoi cika, "Wuna ni! Wuna ni! Wandamgbana ni!"

U wece le, "Ya ciga mu n wandamgbana magono ma de da?"

Adarakpi a pige a wushuki, "Tsa n magono ma roku ma ma wurai Kaisa wa."

¹⁶Aku Bilatu naka le Yesu tsara a ba a wandamgbana yi.

A wandamgbanaɪ Yesu

(*Matiyu 27:32-44; Marku 15:21-32; Luka 23:26-43*)

Pini nala, asoje yi a bidyai Yesu a lazai n eyi. ¹⁷An wa wuta a ilyuci yi, aku u cangai mawandamgbani ma ne ubana a asu u da a ka isā Mako ma Kaci. (Asu vi a tsu isā ta u da dem "Golugota"† n Tsi'arama). ¹⁸Nte a varai Yesu pini n ikusa. Nala dem a yankai aza a kuwa ku a'ali a roku ama a re, ya dem a kapashi ka te, Yesu aya a mere ma le.

¹⁹Bilatu zuwa le a zuwa iryoci a mawandamgbani mi. I danai, "YESU UZA U NAZARA, MAGONO MA AZA A YAHUDA." ²⁰A korongu ta i'ya hal kutatsu: i kagita n Tsiyahuda, n Tsiroma, aku n Tsiheline.† Ama ushani a yan ta i'ya kaneshi, kpaci a asu u da a wandamgbanaɪ Yesu vi, wari mbari n ilyuci yi wa. ²¹Adarakpi a pige a tonukoi Bilatu, "Kotsu vu korongu 'Magono ma aza a Yahuda wa,' shegai korongu 'Vuma u na u danai aya Magono ma aza a Yahuda.'" ²²Bilatu wushunku le, "N korongu ta u da nala, kpm nala wa woko."

²³An asoje yi a varai Yesu ikusa a mawandamgbani, aku a bidyai aminya a ne a pecei a da a asu u kunishi, kasoje dem ka tsaraɪ ka te. A bidyai dem matogo ma bululu ma ne ma mari kunya ku te ka a cai ili i'ya i bidyai a zuba ubana a iyamba.

²⁴Aku asoje yi a dansai utyoku u le, "Tsa kara ka wa. Asaka tsu varanki ka uruta tsara tsu wene uza da wa tsara ka." Nala gita ta tsara udani u Tagarada u Kashila u na u woko mayun: "A pecei aminya a va, aku a varanki matogo ma va uruta." ◇

Nala tani asoje yi a yain.

²⁵Mma u Yesu u shamgba ta a ikengi i mawandamgbani mi kabolo n anukakenu a ne, n Meri uka u Kulofa. Meri Magadaliya wa ta dem pini kushani. ²⁶Katoni ka Yesu wa ciga cika ka dem pini kushani evu na mma u Yesu vi. An Yesu wene le gba, u tonukoi mma u ne, "Vuma u na aya maku ma vunu gogo-na." ²⁷U tonukoi kpm katoni ki, "Mma u vunu u da na gogo-na." Pini nala, katoni ki ka bidyai mma vi ubana a kuwa ku ne.

Ukpa u Yesu

(*Matiyu 27:45-56; Marku 15:33-41; Luka 23:44-49*)

²⁸Yesu reve ta gogo-na u kotso de manyan ma ne. Shegai an wa ciga u shadangu udani u Tagarada u Kashila, aku u danai, "Ma pana ta kakuli!" ²⁹Kadele ka pini ushadangi n mini ma cinwi ma kalam, aku asoje yi a ukai pini kashaku, a sirai ka a kalangu, a radagbai ka ubana a una u ne. ³⁰An u comoi ma, aku u danai, "A kotso de." Aku u varai kaci ka ne a iyamba, pini nala, uma u ne u wutai.

◇19:24 Ishp. 22:18. ◇19:28 Ishp. 69:21; Ishp. 22:15.

A sapai Yesu a mabele

³¹ Kain ka Afobi ka, kain ka wansa baci Ashibi kpm a doku ta ka kalen kpaci kain ka Abiki a Upasamgbana** ka. An u wokoi aza a Yahuda bawu a ka ciga ikyamba yi i woko pini a mawandamgbani n kain ka Ashibi, a foloi Bilatu tonuko asoje a koduso a'ene a aza da a'ari a mawandamgbani mi. Aku kpm a takpusa ikyamba yi a zuba a mawandamgbani mi. ³² Asoje yi a gitai a koduso a'ene a ama a re aza da a'ari a apashi a re a Yesu yi. ³³ Shegai an a rawai ara Yesu, a cina yi cina u kuwa de, a kodo a'ene a ne wa. ³⁴ Uza u te a asuvu a asoje yi u bidyai masari ma ne u sapai yi n ma a mabele. Aku mpasa n mini ma wutai. ³⁵ Tsu reve ta ukuna vi mayun da, kpaci uza da u wenei u da a'ayin a da ukuna vi u gitai aya u danai. U tonuko tsu ta tsara i wushuku. ³⁶ Ukuna vi u gitai ta tsara udani u Tagarada u Kashila u woko mayun: "Ko katele ka te ka ne ka la ka kodo wa." ³⁷ Tagarada u Kashila kpm dem u dana ta, "A ka webele ta uza da a sapai n masari." ◇

Kacidā ka Yesu

(*Matiyu 27:57-61; Marku 15:42-47; Luka 23:50-56*)

³⁸ An nala wurai, Isuhu u Arimatiya, u wecei Bilatu ko wa asaka u bidya ikyamba i Yesu. (Isuhu katoni ka Yesu ka shegai a ukpawunsi, kpaci wa pana ta uwonvo u azapige a aza a Yahuda.) Bilatu wushuku ta, pini nala, Isuhu vi u lazai u ba u cangai ikyamba yi u lazai n i'ya. ³⁹ Nikodimu uza da wari u tuwai ara Yesu n kayin ki u soku yi ta. U tukoi ili i magulani i utsunku akushe

icun kure i'ya i rawai evu n uratsanaka amangatawun (100). ⁴⁰ Ama a re a na yi a bidyai ikyamba i Yesu a cacai i'ya ukyawan n aminya kabolo n ili i magulani yi. Tyoku da aza a Yahuda a tsu yan da la vi a ka cidangu baci kakushe. ⁴¹ Asu u uwandamgbansa vi wa ta evu n kashina ka ndanga, a asu u da wari n kasaun ka savu ka bawu kotsu a zuwai pini uza. ⁴² An u wokoi Kain ka Afobi ka kahu Abiki a Upasamgbana kpm kasaun ki kari evu, aku a ukai ikyamba i Yesu pini.

U'yangā u Yesu a ukpa

(*Matiyu 28:1-8; Marku 16:1-8; Luka 24:1-12*)

20 N kpasani ku kain ka kagita ka a'ayin a shindere; wata, kain ka Aladi, Meri Magadaliya banai a kasaun ki, u wenei a gindalaka de katali ki a giduwai una u kasaun vi. ² Aku u sumai ugonu a asu u Simo Bituru n katoni ka roku, uza da Yesu cigai, u tonuko le, "A bidya de Asheku a kasaun ki, kpm tsu reve a asu u da a zuwa yi wa!"

³ Bituru n katoni ki a lazai ubana a kasaun ki. ⁴ A'ari ilyadi gba le, aku katoni ki ka wurai Bituru u lasa yi urawa pini a kasaun ki. ⁵ An u kelikei u webelei a asuvu, u wenei aminya a kacidā yi uzuwi, shegai u uwa pini wa. ⁶ Aku Simo Bituru rawai u uwai pini a asuvu. U wenei aminya a kacidā yi uzuwi. ⁷ Aku kpm u wenei kakashi ka a palakai upetiwa'eshi u Yesu vi, a katilai ka a asu u ne kau. ⁸ Aku katoni ka ka gitai urawa a kasaun ki, eyi dem u uwai. U wenei kpm u wushuki Yesu 'yangā de a ukpa. ⁹ (Kotsu a'ari a reve an Tagarada u Kashila u danai u kana ta Yesu 'yangā

**19:31 Abiki a Upasamgbana a ka fuda ta a ka woko ko kain ka eni ka baci a asuvu a a'ayin a shindere. Adama a nala, Abiki a Upasamgbana yi a kana ta a kain ka Ashibi a kayen ka a wandamgbana Yesu, pini nala, aku a doki kain ki kalen.

◇19:36 Uwt. 12:46; Mkc. 9:12; Ishp. 34:20. ◇19:37 Zak. 12:10.

a ukpa wa.) ¹⁰ Aku atoni yi a gonoi a kuwa.

Meri Magadaliya wenei Yesu

(*Matiyu 28:9-10; Marku 16:9-11*)

¹¹ Shegai Meri shamgbai a ulanga u kasaun vi, n u sayi. U kelikei u webelei a asuvu a kasaun ki. ¹² U wenei atsumate a zuba a re pini, a ukai aminya a eri. Aku a dusuki a asu u da ikyamba i Yesu i'ari caupa. Uza u te a asu u kaci uza u te kparam a asu u a'ene.

¹³ A wece yi, "Ndy a zuwai va sa?"

U wushuki, "A bidya de Asheku a va, kparam n reve a asu u da a zuwa yi wa."

¹⁴ An Meri danai nala, aku u kpatalai u wenei Yesu kushani pini a asu vi, shegai u reve an aya wa.

¹⁵ Yesu wece yi, "Ndy a zuwai va sa? Ya va zama?"

Meri n u wundi uza da wa kirana n kashina ka ndanga ki aya, aku u danai, "Uzapige, vu bidya baci ikyamba i ne, ma folo vu, tonuko mu tsara n bana n bidya."

¹⁶ Yesu tonuko yi, "Meri."

Meri kpatalai ara ne u danai, "Rabboni!" (Wata, "kawenishiki ka va" n Tsi'arama.)

¹⁷ Yesu tonuko yi, "Kotsu vu kana mu wa, kpaci kotsu n gono ara Tata wa. Shegai wala vu bana a asu u atoni a va vu tonuko le, 'Ma gono ta ara Tata u va uza da dem wari Tata u de. Aya Kashila ka va, kparam aya dem Kashila ka de.'"

¹⁸ Aku Meri Magadaliya gonoi u tonukoi atoni yi u wene ta Asheku. U tonuko le kparam ili i'ya u tonuko yi.

Atoni a Yesu a wene yi

(*Matiyu 28:16-20; Marku 16:14-18; Luka 24:36-49*)

¹⁹ Pini n kayin ka Aladi ka nala ki, atoni yi a bolomgbonoi a kunu aku a gidakusi itsutsu yi gba, kpaci a ka pana

ta uwonvo u aza a Yahuda. Aku Yesu uwai u shamgbai a asuvu a le u danasa le, u danai, "Ndishi n shinga n rongo n ada." ²⁰ An u danai nala, aku u wenike le a'utsu a da a'ari a akere a ne n a mabele ma ne. Atoni yi a shadangu ta n maza nga cika an a wenei Asheku. ²¹ U doki u danai, "Ndishi n shinga n rongo n ada. Tyoku da Tata u va u suku mu, nala dem ma suku da." ²² Aku u fulaka le kuvi ku ne, u danai, "Wushai Kulu Keri. ²³ Aza da baci i cimbusukai unyushi u cingi u le, Kashila dem ka cimbusuka le ta, kparam a woko de ucimbusuki. Aza da baci kparam bawu i cimbusukai unyushi u cingi u le, Kashila dem ka cimbusuka le wa."

Yesu n Toma

²⁴ Uza u te a asuvu a Kupanamere yi; wata, Toma (uza da a tsu isa Mapeshe), wari pini kabolo n ele wa, a'ayin a da Yesu wenikei kaci ka ne vi. ²⁵ An u rawai, atoni a da a buwai vi a ka tonusuko yi, "Tsu wene ta Asheku!"

Shegai Toma danai, "Ma wushuku wa she n wene a'utsu a da a vara yi n ikusa yi, n uka pini kujubu ku va, kparam n uka kukere ku va a mabele ma ne."

²⁶ An a yain a'ayin a shindere, aku atoni yi a doki a bolomgbonoi a kunu ki, Toma pini dem kabolo n ele. A gidakusu ta dem itsutsu yi tyoku da a yain caupa, pini nala, Yesu tuwai u shamgbai a mere ma le. U danasa le u danai, "Ndishi n shinga n rongo n ada." ²⁷ Aku u tonukoi Toma, "Wene akere a va, uka kujubu ku vunu a a'utsu yi. Uka kukere ku vunu pini a mabele ma va. Asaka ukpada u uwushuku vu wushuku."

²⁸ Toma wushuki, "Ada Asheku a va n Kashila ka va."

²⁹ Aku Yesu tonuko yi, "Vu wushuku ta an u wokoi vu wene mu. Aza da a wushuki bawu a wene mu, a ka yan ta ipeli i mayun."

Ili i'ya i zuwai Yahaya korongi tagarāda na

³⁰ Atoni a Yesu a wene yi t̄a u yansai ikunesavu ushani i'ya bawu a korongi a asuvu a tagarāda u na. ³¹ N korongu t̄a ikuna i na yi tsarā i wushuku an Yesu aya Kawauwi Maku ma Kashila, kpam adama a dā i wushuki n eyi, ya tsarā t̄a uma.

Ibilili ushadangi n adan

21 Aku Yesu tuwāi u doki u wenikei kaci ka ne a asu u atoni a ne a ikengi i Kushivā ku Galili.†† Tyoku dā ukuna vi u gitai dā na: ² Atoni a ne ushani alyā a pini: Simo Bituru, n Toma (uza dā a tsu isa Mapeshe), n Nataniya u Kanan u Galili, nā mmuku n Zabidi, n atoni a re a roku. ³ Simo Bituru tonukoi aza dā a buwai vi, “Ma bana t̄a ukanāsa adan.”

Aku a danai, “Tsa bana t̄a dem kabolo n avu.” Aku a lazai a asuvu a kpatsu ku le. Shegai a k̄ana ko i te wa n kayin ka nala ki.

⁴ An kain ka wansai n usana u de, aku Yesu shamgbai a ikengi i kushivā, shegai atoni yi a reve an Yesu dā wa.

⁵ U isa le u danai, “Ama a vā, i k̄ana gbam adan?”

A wushuki, “A'a.”

⁶ Aku u tonuko le, “Vutalāi ibilili i dē a kapashi ka ulyaki ka kpatsu ki, ya k̄ana t̄a.” Aku a yain nala, a fuda gbam a rono ibilili yi wa kpaci adan a dā pini ushani.

⁷ Aku katoni ka Yesu wa ciga vi u tonukoi Bituru, “Asheku a dā!” An u panai a danai Asheku a dā, aku u ukai matogo ma ne (kpaci wari u mondo t̄a ma an wa yan manyan), aku u radugi u rukpai pini a mini mi. ⁸ Atoni a dā a buwai vi a rawai a kpatsu ki, aku a ka b̄ana ibilili yi ushadangi n adan. A'ari

m̄bari n kagida wa, evu n iyadi aman-gatawun (100) i'ya. ⁹ An atoni yi a wu-tai a kpatsu ki, a wenei wā t̄a n ilikulya, kpam wa zungu adan a akina.

¹⁰ Aku Yesu danai, “Tukoi adan a roku a asuvu a dā i k̄ana vi.”

¹¹ Aku Simo Bituru gonoi a kpatsu ki u rono ibilili yi ubana a kagida. Adan a pige amangatawun n amangarenkupa n a tatsu (153) a dā a'ari pini, gbā n nala ibilili yi i kara wa. ¹² Yesu tonuko le, “Tuwai i lyai ilikulya.” Ko uza u te a asuvu a atoni yi u kawan u wece yi, “Adā yai?” wa, kpaci a reve t̄a Asheku a dā. ¹³ Aku Yesu banai u bidyai burodi u naka le. U naka le kpam dem adan yi. ¹⁴ Tatsu dā la vi an Yesu wenikei kaci ka ne ara le an u 'yangai a ukpa.

Yesu n Bituru

¹⁵ An a kotsoi ulya ilikulya, Yesu wecei Simo Bituru, “Simo maku ma Yahaya, va ciga mu kapala n uciga u dā atoni a na a ka ciga mu?”

U wushuki, “Eye, Asheku, vu reve t̄a ma ciga vu.”

Yesu danai, “Linaka mmuku ma ncon n vā.”

¹⁶ Yesu doki u wecikei u ire, “Simo maku ma Yahaya, va ciga mu?”

Bituru wushuki, “Eye, Asheku, vu reve t̄a ma ciga vu!”

Yesu danai, “Kirana nā ncon n vā.”

¹⁷ U doki u wecikei utatsu, “Simo maku ma Yahaya, va ciga mu?”

Aku Bituru namgbai katumā an Yesu wece yi hal kutatsu u da wa ciga yi. Aku u tonukoi Yesu, “Asheku, vu reve t̄a ko ndya wa. Vu reve t̄a ma ciga vu.”

Yesu tonuko yi, “Linaka ncon n vā. ¹⁸ Mayun n tonuko vu, a'ayin a dā vari kalobo, vu tsu uka t̄a aminya n kaci ka vunū vu bana a asu u dā dem va ciga vu bana. Shegai vu kutsa baci, va barak-

††21:1 Kushivā ku Tibariya kala ka dem ka Kushivā ku Galili.

pa tā akere a vunu uza roku u uka vu, u rono vu ubana a asu u da bawu va ciga vu bana.”¹⁹ (Yesu dana tā nala tsara u wenike tyoku da Bituru wa kuwa tsara u naka Kashila tsupige.) Aku Yesu tonukoi Bituru, “Tono mu!”

²⁰ Bituru yiralakpai aku u wenei katoni ka Yesu wa ciga vi wa tonole, aya kpam dem uza da u rabai evu n Yesu an a ka lya ilikulya aku u wecikei, “Asheku, ya uza da wa neke vu vi?”²¹ An u wene yi, u wecei Yesu, “Asheku, ndya ya tuwa ya gita n eyi?”

²² Yesu wushunku yi, “N da baci ma asaka yi n uma hal a'ayin a da ma gono,

ndya i birika vu? Avu gai tonomu.”

²³ Aku alabari a kyawain a asu u atoni a da eyi nala vi wa kuwa wa. Shegai Yesu dana da u danai eyi na wa kpada ukuwa wa. Dana da gai u danai, “N da baci ma asaka yi n uma hal a'ayin a da ma gono, ndya i birika vu?”

²⁴ Katoni ka nala ki aya u dansai gba ili i na yi. U korongi i'ya, kpam tsu reve ta ukuna u mayun u da wa dansa.

²⁵ Yesu yansa ta ili i roku ushani. A da baci a ka korongu gba ili i na yi a itagarada, a uwene u va kabala ka la a likimba ka ka bidya i'ya wa.

Tagarāda u

Manyan ma Asuki

Ukukpā u kadyanshi

Luka uza ḡa korongi tagarāda u Luka, aya dem u korongi tagarāda u Manyan ma Asuki u na vi. Ciga ḡa wa ciga u dana ili i'ya i gitai n ama a ḡa a ka tono Yesu. Tagarāda u Manyan ma Asuki vi u gitai ḡa alabari a ne a asu u ḡa tagarāda u Luka u shamgbai.

Tagarāda u Manyan ma Asuki u yan ḡa kadyanshi ka ili i'ya i gitai n ama a ḡa a ka tono Yesu cina u kuwā ḡe. U yan ḡa kadyanshi ka tyoku ḡa a kyawunsai n a yanki ama kadyanshi a kaci ka Yesu, u yain kpam kadyanshi ka tyoku ḡa ama yi a tsu yan a pana baci kadyanshi ki. Kulu Keri ku tsu kangu ḡa kpam ku bangā ama a na yi. A kagita, ama a ḡa a'ari kaletsu ka te alya a yankai kadyanshi ka na ki koshi; wata, aza a Yahuda. Ko a asuvu a aza a Yahuda yi, aza roku a wushuku n ili i'ya a danai wa, kpam a wuna ḡa aza roku a asuvu a Atoni yi adama a ili i'ya a ka dansa a kaci ka Yesu. Ubana ḡe, pini a asuvu a tagarāda vi, Kashila ka yan ḡa kadyanshi n Atoni yi a yanka aza ḡa bawu a'ari a kaletsu ka aza a Yahuda kadyanshi a kaci ka Yesu.

Tagarāda u Manyan ma Asuki u yan ḡa alabari a tyoku ḡa akani a Atoni a tamburai hal a wurai ubongu u Isara'ila. U yan ḡa alabari a tyoku ḡa Bituru yain n Bulus, n ama ushani. U yan ḡa kadyanshi ka tyoku ḡa aza ḡa a kpatalai usavu, n tyoku ḡa a bangamgbanaḡi pini a kabon ka le n tyoku ḡa a sukusuki kune ubana a asu u Atoni a ḡa a'ari a asu u roku. Nala a'uwa a Atoni a ḡa tsu revei gogo-na vi a gitai.

Ili i'ya i'ari a tagarāda u na vi

A yan ḡa Kadyanshi ka Shinga a Urishelima (1:1–8:3)

A yan ḡa Kadyanshi ka Shinga a Yahuda n Samariya (8:4–12:25)

Bulus yain nwalu tsarā u dansa Kadyanshi ka Shinga (13:1–14:28)

Uyawunsa u shinga a Urishelima (15:1–35)

Bulus doku u yain nwalu tsarā u dansa Kadyanshi ka Shinga (15:36–18:22)

Bulus doku u yain nwalu n tatsu tsarā u dansa Kadyanshi ka Shinga (18:23–21:16)

A kanai Bulus a Urishelima (21:17–23:22)

A bankai Bulus a Kasariya (23:23–26:32)

A bankai Bulus a Roma (27:1–28:31)

Kazuwamgbani ka utuwā u Kulu Keri

1 Uzapige Tiyofilu:

An n koronku vu caupa vi, n korongu ḡa gbā ili i'ya Yesu yansai kpam u wenishikei, ili i'ya i bidyai a'ayin a ḡa u gitai manyan ma ne ²⁻³ hal ubana kain ka a canga yi ubana a zuba.

An u 'yangai a ukpā, u wenishike ḡa kaci ka ne a asu u asuki a ne a ḡa u dangasai hal a'ayin amangare. U yansa ḡa ili ushani i'ya i wenikei an wari n uma mayun. An a'ayin a ḡa a ka canga yi ubana a zuba a yain evu, u dansa ḡa n ele ukuna u tsugono tsu Kashila u tonusuko le kpam ili i'ya a ka yan. Gbā ili i na yi u yansa ḡa i'ya a asuvu a ucira u Kulu Keri.

⁴Kain ka te an wari kabolo n ele a asu u ulya ilikulya, u tonuko le, “Kotsu i laza pini a Urishelima wa hal she Tata u sukunku ḡa kune ku u zuwamgbanai vi. Māri n tonuko ḡa ḡe ukuna u na vi caupa. ⁵Yahaya lyubugusu ḡa ama n mini, shegai ubana a kapala kenu, a ka lyubugu ḡa ḡa n Kulu Keri.”

A cangai Yesu ubana a zuba

⁶Kain ka te, an asuki yi a bolomgbonoi a asu u te kabolo n Yesu, a wece yi, “Asheku, a'ayin a da va gonuko aza a Is-ara'ila tsugono tsu le a da na vi?”

⁷U tonuko le, “Tata da koshi wari n ucira u da wa reve a'ayin a da u fobusoi vi, eda ya reve wa. ⁸Shegai ya wusha ta ucira a'ayin a da Kulu Keri ku cipai asuvu a de. Ya woko ta aza da ya shamkpa mu a Urishelima, n gba a asuvu a Yahuda. I tonuko kpam aza a Samariya hal ubana a asuvu a likimba gba.”

⁹An u kotsoi kadyanshi ka na ki, ele n a wundi yi, aku a canga yi a mere ma le ubana a zuba. Pini nala, kalishi ka kimba yi, a doku a wene yi kpam wa.

¹⁰A'ayin a da a'ari pini a uwundya zuba vi, kute-kute ama a re u'uki n aminya a eri a shamgbai evu n ele. ¹¹A tonuko le, “Aza a Galili, ndya i zuwai i'ari kushani ya wundya zuba? Yesu da i wenei a cangai ubana a zuba na vi, nala kpam wa gono.”

A dangasai kasuki ka savu

¹²Aku asuki yi a lazai pini a Masasa ma Zayitum mi a gonoi a Urishelima, kpam nte masasa mi mari pini evu n Urishelima vi; wata, kagbidi ka mel u te. ^{††}

¹³An a rawai a ilyuci yi, aku a yuwai a kunukuzuba a asu u da a tsu cipa. Ama da a'ari pini vi alya; Bituru, n Yahaya, n Yakubu. Andurawu, n Filibu, n Toma a'a ta dem pini. Aza da a'ari pini a bolomgbono ta dem n Batalamawu, n Matiyu, n Yakubu maku ma Halfa, n Simo uza da a ka isa Ziloti, n Yahuza maku ma Yakubu.

¹⁴A tsu bolomgbono ta kpam a nakai

kaci ka le adama a kvasu n katakasuvu ka te. Aka roku a da dem pini hal n Meri mma u Yesu n a'angu a Yesu yi.

¹⁵A'ayin a nala yi, kakuma ka ama ka ka rawai ama amangatawun n kamanga (120) aza da a pityanangi ka ka bolomgbonoi. Pini nala, Bituru shamgbai a mere ma le u danai, ¹⁶“Ama a va, u kana ta a shadangu udani u Kashila u da Kulu Keri ku danai caupa a una u Dawuda a kaci ka Yahuza, uza da u tonoi n aza da a kana Yesu. ¹⁷Kpaci caupa uza u te u da a asuvu a tsunu, kpam a naka yi ta kapashi ka manyan ka ne a asuvu a manyan ma na mi.”

¹⁸(U tsila ta uyamba n ikebe i'ya u tsarai a asu u manyan ma cingi mi. Pini nala, u rukpai kaci uvari, aku katsuma ka ne ka tasai, ucanga u katsuma vi u tsalai a iyamba. ¹⁹Gba aza da a'ari a Urishelima a pana ta ukuna u na vi, aku a nekei asu vi kala, Akaladama n kaletsu ka le; wata, “Uyamba u Mpasa.”)

²⁰Bituru lyai kapala n kadyanshi, “Kpaci wa ta ukorongi a asuvu a Tagarada u Ishipa,† ‘Asaka kuwa ku ne ku woko uvarangi, kpam kotsu uza u dusuku pini wa.’

“Kpam a dana ta,

‘Kapashi ka manyan ka ne ki uza roku u bidya ka.’ [◇]

²¹“Adama a nala u kana ta a dangasa uza roku a asuvu a ama a na yi, uza da wari kabolo n atsu caupa a'ayin a da Yesu Asheku wari n atsu. ²²U kana ta vuma vi u woko uza da u rongoi n atsu tun a'ayin a da Yahaya lyubugi Yesu hal ubana a'ayin a da a canga yi ubana a zuba. U kana ta vuma vi u bolomgbono

^{††}1:12 Kaletsu ka aza a Yahuda ka da, mbari mi “Nwalu n kain ka Ashibi n da koshi.” Mele ma aza a Yahuda ma wushuku uza u yain nwalu n da n wurai kilomita u te, ko kpam kagbidi ka mel u te n kain ka Ashibi wa. N da ma wura la vi nwalu n minti kupa ko kpam udeshe azu a tatsu wa.

[◇]1:20 Ishp. 69:25; Ishp. 1:20b; Ishp. 109:8.

kaci n ątsu, u woko uza ąa wa tonuko ama ukuna u u'yangą u ne a ukpa.”

²³Pini nala, a wutukpai ama a re, Isuhu Barasaba uza ąa a ka isa Yusutu, n Mataya. ²⁴Asuki yi a yain kvasu a danai, “Asheku, ya dem vu reve ąa katakasuvu ka ne. Wenike tsu uza ąa vu dangasai a asuvu a ama a re a na yi, ²⁵u woko kasuki. U bidya manyan ma Yahuza kasuki u asakai kpaci u bana ąe asu u ąa u yain dere n eyi.” ²⁶A varangi uruta, aku u rukpai a kaci ka Mataya, pini nala, a zuwa yi u woko kasuki kabolo n kupa n u te vi.

Utuwą u Kulu Keri

2 An kain ka Abiki a Kain ka Aman-garenkupa†^{¶¶} ka yain, gbą Atoni yi a bolomgbonoi a asu u te. ²Kute-kute a panai mawurą ma uwule u pige u ąa u wutai a zuba u shadangi kuwa ka a'ari pini ndishi vi. ³Aku a wenei ili i roku yavu aletsu a akina a ka pecenishe n a cipusi a zuba u a'aci a le. ⁴A shadangu le n Kulu Keri, aku a gitai kadyanshi n aletsu a roku kau-kau tyoku ąa Kulu Keri ki ku tonoi n ele.

⁵A'ayin a nala yi, aza a Yahuda a roku aza ąa a ka tono Kashila a wutai a iyamba i likimba gbą ya dem n kaletsu ka ne a tuwai pini a Urishelima vi na ndishi. ⁶An a panai mawurą ma uwule mi, aku kakumą ka ama ka sumai ka banai tsara a wene ili i'ya ya gita. Aku a yain majiyan kpaci gbą le ya dem pana ąa kaletsu ka ne a asu u Atoni yi a ka dansa ka. ⁷A yain majiyan cika, hal a ka wecishike, “Aza ąa a ka dansa na vi tsa wundya gbą le aza a Galili a ąa vi?” ⁸Nida kpam gbą tsunu tsu panaka le a ka dansa aletsu a tsunu? ⁹Atsa tani na tsu wuta ąa iyamba kau-kau, aza a roku aza a Paratiya a ąa, n aza a Madaya, n aza a

Elam. Tsa ąa dem n aza a Masopotamiya, n aza a Yahuda, n aza a Kapadosiya, n aza a Pontu, n aza a Asiya asuvu a tsunu. ¹⁰Aza a Firijiya, n aza a Bamafiliya n aza a Masar a ąa dem pini. Hal n aza a kabon ka kapashi ka Libiya evu n Sirani, n amoci a uyamba u Roma aza ąa a'ari aza a Yahuda n aza ąa a uwai utono u adini a aza a Yahuda. ¹¹Atsa tani na aza a Kiriti n aza a Arabi, gbą tsa panaka le a ka dansa ukuna u manyan ma pige ma Kashila ka yain n aletsu a tsunu.”

¹²Gba le a yain majiyan, hal a lapanai a ka wecemgbene, a ąa, “Ndy a kalen ka ukuna u naha vi?”

¹³Shagai aza roku a ka yanka le majari, a danai, “Mini ma cinwi ma a soi hal a gutukpai.”

Bituru yankai kakumą ka ama kubari

¹⁴Bituru 'yangai kushani kabolo n asuki kupa n uza u te vi, u danai, “Aza a va, aza a Yahuda n aza ąa a'ari ndishi a Urishelima, panai na, kpam i kirana n ili i'ya ma tonuko ąa. ¹⁵Ama a na yi, so ąa a soi tyoku ąa i'ari uyawunsa wa. U yan ąa usana cika, ama a tsu so a gutukpa n ulapa u uwule u kuci n usana u de naha wa. ¹⁶Ili i na yi, ili i'ya Juwelu matsu-mate u danai i'ya:

¹⁷'Kashila ka danai,

A'ayin a makorishi a rawa baci, ma naka ąa ya dem Kulu Keri.

Mmuku n ąe aka n a'ali a ka yan ąa kadyanshi ka ili i'ya ya tuwa.

Alobo a ka wene ąa kuwene.

Nkoshi kpam ma lavutansa ąa.

¹⁸A'ayin a nala yi ma naka ąa agbashi a va aka n a'ali Kulu Keri,

kpam a ka dansa ąa kadyanshi ka va.

¹⁹Ma wenike ąa ikunesavu a zuba u alishi,

n iryoci i savu a likimba;

¶¶**2:1** Abiki a Kain ka Amangarenkupa a ąa a ka isa “Pentekos,” kpam kala ka abiki a ukapa u ilya ka. A tsu yan ąa a ąa a kotso baci Abiki a Upasamgbana n a'ayin amangarenkupa. Kain ka amangare n kuci ka la vi an Yesu 'yangai a ukpa.

wata, mpasa n akina,
n kanga ka alishi.

²⁰ Kaara ka woko ta karimbi,
uwoto kpm u woko san yavu mpasa.
Ili i na yi ya gita ta kahu kain ka tsupige
n ka ucira ka Magono ma Zuba ka
tuwa.

²¹ A'ayin a nala yi, uza da baci dem
u yain kavasū a asuvu a kala
ka Magono ma Zuba wa tsara ta
iwauwi.' [◇]

²² Eda aza a Isara'ila panai na! An Yesu
uza u Nazara u yansai gba iryoci n ikune-
savu yi, i wenike ta an Kashila ka ka suki
yi mayun, kpm gba de i reve ta nala
i'ari. ²³ Caupa Kashila ka reve ta ili i'ya
ya gita, kpm i'ya u fobusoi vi i gita ta an
a nekei Yesu ara de. I wandamgbana yi
ta a mawandamgbani, i wuna yi a akere
a aza a unyushi u cingi. ²⁴ Shegai Kashila
ka wutukpa yi ta a asuvu a ucira u ukpa,
kpaci ukpa wa n ucira u da wa kana yi
wa. ²⁵ Dawuda Magono u yan ta kadyan-
shi ka na a kaci ka Yesu, u danai,
'Magono ma Zuba ma ta na mpa kain
dem,

ili i'a la ya ne mu uwonvo wa,
kpaci wa ta a kukere ku ulyaki ku va.

²⁶ Adama a nala katakasuvu ka va ka
shadangu ta n mazanga,
una u va wa sala ta icikpali i ne,
kpm ikyamba i va ya rongo ta n uzuwa
u uma.

²⁷ Kpaci va asaka uma u va a asuvu a
kasaun wa,
kpm va asaka ikyamba i Uza u Uwu-
lukpi u vunu i shama wa.

²⁸ Vu wenike mu ta tyoku da ma tsara
uma,
kpm vu shadangu mu ta n mazanga
kpaci va rongo ta kabolo na mpa.' [◇]

²⁹ "Ama a va aza a Isara'ila, ma fuda
ta ma dansa ukuna u akaya a tsunu

Dawuda n ada bawu malala. U kuwa de,
a cidangu yi, kpm kasaun ka ne ka pini
hal n ara. ³⁰ Eyi matsumate ma, kpm
Kashila ka yanka yi ta kazuwamgbani, u
da wa zuwa ta uza roku a asuvu a kagali
ka ne u woko magono, tyoku da u zuwa
yi u wokoi magono. ³¹ An Dawuda wenei
nala, aku u yain kadyanshi ka ukuna u
u'yangā u ukpa u Kawauwi, u da,
'A ka asansa u ikyamba i ne a kasaun wa,
kpm i'ya ya shama wa.'

³² "Kashila ka 'yangasa ta Yesu u na
vi a ukpa, kpm atsu dem tsu wene ta
ukuna vi.

³³ "Gogo-na aya pini ndishi a ulyaki u
Kashila a asu u tsupige, kpm Kashila
Tata u ne u naka yi ta Kulu Keri tyoku
da u zuwamgbana. Gogo-na Yesu vi u
tsunku tsu de ka a a'aci a tsunu, aya u
tukoi ili i'ya tsu wenei kpm tsa pana na
vi. ³⁴ Dawuda da yuwa i a zuba wa, she-
gai eyi n kaci ka ne u dana ta,
'Magono ma Zuba ma tonukoi Asheku a
va,

dusuku a ulyaki u va,

³⁵ hal n zuwa vu tadanku atokulalu a
vunu a'ene.' [◇]

³⁶ "Adama a nala, eda aza a Isara'ila
she i reve an Yesu da i wandamgbana
nala vi, Kashila ka gonuko yi de Asheku
n Kawauwi."

³⁷ An a panai nala, aku kadyanshi ki ka
sawa le atakasuvu cika, a wecei Bituru n
asuki a da a'ari pini vi, "Atoku a tsunu,
ndya tsa yan?"

³⁸ Bituru wushunku le, "U kana ta i
asaka tsicingi tsu de i kpatala ubana a
asu u Kashila. A lyubugu da a asuvu a
kala ka Yesu Kirisiti, kotsu Kashila ka
cimbusuka da unyushi u cingi u de, tsara
i tsara kune ku Kulu Keri. ³⁹ Kazuwamg-
bani ka Kashila ka na ki adama a de a da
na mmuku n de hal gbam n aza da a'ari a

m̄bari: aza d̄a Magono ma Zuba Kashil̄a ka tsunu ka is̄ai ubana ara ne.”

⁴⁰ Bituru lyai kapala n u yanki le kūbari cika, n u dansi, “Wauwai kaci ka d̄e a upana u ikyamba u d̄a wa tuw̄a a kaci ka ama a cingi a a'ayin a na yi.”

⁴¹ Ama ushani a wushuku t̄a n kadyan-shi ka ne, aku a lyubugu le. Ama yi a rābansa t̄a ama azu a tatsu (3,000) aza d̄a a bolomgbonoi n atoni kain ki.

Tyoku d̄a Atoni yi a rongoi

⁴² A gonukoi ugboji u le a asu u uwenishike u asuki vi, n a rongi kabolo, n a lyayi ilikulya, n a yanyi kavas̄u. ⁴³ Aku ya dem panai uwonvo n majiyan, adama a iryoci n ikunesavu i'ya Kashil̄a ka yansa a akere a asuki. ⁴⁴ Gb̄a Atoni yi a bolomgbonoi a asu u te, n a yanyi manyan n ili i'ya a tsar̄ai kabolo. ⁴⁵ A dengishei utsar̄i u le aku a neshei ama d̄a bawu a'ari n ili dere tyoku d̄a a ka ciga.

⁴⁶ Kain dem a tsu gbashika t̄a Kashil̄a a Kuwa ku Kashil̄a, a gawunsusa a a'uwa a le a lyai ilikulya kabolo n katakasuvu ka te. ⁴⁷ N a cikpali Kashil̄a kain dem, kpm̄ gb̄a ama yi a ka nak̄a le t̄a tsupige. Kain dem Asheku a dokusu le t̄a ama ushani aza d̄a a ka tsar̄as̄a iwauwi.

A t̄an̄as̄ai kawunu

3 Kain ka te, Bituru n Yahaya a ka bana a Kuwa ku Kashil̄a a'ayin a uyan kavas̄u, n ulapa u uwule u tatsu u kuvuli. ² A utsutsu u d̄a a ka is̄a Utsutsu u Shinga, vuma roku d̄a pini uza d̄a a matsai kawunu. Kain dem a tsu canga yi t̄a ubana a utsutsu u Kuwa ku Kashil̄a vi tsar̄a u foli kune a asu u aza d̄a a ka uwusa pini. ³ An u wenei Bituru n Yahaya a ka uwa a Kuwa ki, u folo le kune. ⁴ Bituru n Yahaya a webele yi, aku Bituru tonuko yi, “Kondono tsu.” ⁵ Kawunu ki ka zuwa t̄a uma u ne a ara le n u wundi wa tsar̄a kune.

⁶ Bituru tonuko yi, “Ma n ikebe wa, shegai ili i'ya m̄ari n i'ya, i'ya ma nak̄a vu. A asuvu a kala ka Yesu Kawauwi, uza u Nazara, 'yanga vu wala.” ⁷ Pini nala, u kana yi kukere ku ulyaki u rādagba yi, aku a'ene n a'esha'ene a ne a gbama. ⁸ Kute-kute, u zadagbai u 'yangai kushani u gitai nwalu, u uwai a Kuwa ku Kashil̄a ki kabolo n ele, wa wala hal n u imkpusi n u cikpali Kashil̄a. ⁹ Gb̄a ama yi a wene yi n u wali n u cikpali Kashil̄a. ¹⁰ A wene t̄a ukuna u pige a yain kpm̄ majiyan ma ili i'ya i gitai n eyi, kpaci a reve t̄a an aya w̄ari u tsu dusukusu a Utsutsu u Shinga u Kuwa ku Kashil̄a n u foli vi.

Kūbari ku Bituru a Kuwa ku Kashil̄a

¹¹ Cina vuma vi buwai kabolo n Bituru n Yahaya, ama a wuranas̄ai n ilyadi a tuw̄ai pini a kafalaka ka Kuwa ku Kashil̄a ka a ka is̄a Kafalaka ka Solomo n a yanyi majiyan a kaci ka vuma vi. ¹² An Bituru wenei nala, u tonukoi ama yi, “Aza a Is-ara'ila, ndya i zuwai ya yan majiyan ma ili i na yi? Ndy a zuwai ya wundya tsu yavu n ucira u kaci u tsunu, ko kpm̄ adama a utono u Kashil̄a u tsunu u d̄a i zuwai vuma na vi u walai? ¹³ Kashil̄a ka Ibirahi, n Kashil̄a ka Ishaku, n Kashil̄a ka Yakubu, Kashil̄a ka akaya a tsunu ka ka rādagbai kagbashi ka ne Yesu. Aya uza d̄a i nekei, kpm̄ i 'yuwan yi a kapala ka Bilatu gomuna, gb̄a n uciga u d̄a Bilatu w̄ari wa ciga u as̄aka yi. ¹⁴ Shegai i 'yuwain Uza u Shinga vi, uza d̄a w̄ari bawu unyushi, i foloi a as̄ank̄a d̄a uza d̄a u wunai ama. ¹⁵ I wunai uza d̄a w̄ari kami ka uma, shegai Kashil̄a ka 'yangas̄a yi a ukpa. Ātsu tsu wene t̄a ukuna u nala vi. ¹⁶ Kawunu ka na ki ka t̄ana t̄a adama a d̄a u pityanangi n Yesu. Vuma d̄a gai na vi kpm̄ i reve yi t̄a! U t̄ana t̄a gb̄a gb̄a an u wushuki n Yesu, gb̄a d̄e i wene t̄a tyoku d̄a ukuna u na vi u gitai.

17 “Ama a va, n reve ta a asuvu a unamba u ureve u da i yain ili i nala yi, tyoku da aza da a ka tono n ada dem a yain. 18 Kpam nala Kashila ka shadangi ili i'ya u danai a unu u ntsu-mate, ‘Kirisiti u ne wa pana ta ikyamba.’ 19 Adama a nala kpatalai a asaka unyushi u cingi u de, i gono a asu u Kashila, tsara a cimbusuka da unyushi u cingi u de gba, Magono ma Zuba kpam ma naka ta atakasuvu a de uwunvuga. 20 Wa sukunku da ta Kirisiti Kawauwi ka u dangasai caupa; wata, Yesu. 21 U kana ta Yesu rongo a zuba, hal ubana a'ayin a da a ka gonuko ili dem i woko i savu, tyoku da Kashila ka danai caupa a unu u ntsumate n shinga. 22 Kpaci Musa dana ta, ‘Magono ma Zuba Kashila ka de, ma sukunku da ta matsumate a asuvu a aza a de tyoku u va. U kana ta i pana ili i'ya wa tonuko da.’ 23 Kpam, ‘Wa kana ta gba uza da u kpadai upanaka matsumate ma nala mi, a ka pece yi ta n ama a ne gba a wacinsa yi.’”

24 “Mayun, gba ntsumate n da n yain kadyanshi ki, ili i'ya i kana tun Sama'ila hal ubana, a yan ta kadyanshi ka a'ayin a na yi. 25 Eda mmuku ma ntsumate mi, eda kpam ya lya agadu a kazuwamgbani ka Kashila ka yankai akaya a de, an u tonukoi Ibirahi, ‘A asu u mmuku n vunu n da a ka zuwuka gba agali a likimba unu u shinga.’ 26 An Kashila ka dangasai kagbashi ka ne, u gita ta u suku yi ara de tsara u zuwuka da unu u shinga, u zuwa ya dem a asuvu a de u asaka tsicingi tsu ne.”

A kana Bituru n Yahaya

4 A'ayin a da Bituru n Yahaya a'ari uyanka ama kadyanshi, aku

adarakpi n azapige, n uzapige u adagari a Kuwa ku Kashila, n aza a Sadusi⁸⁸ a tuwai ara le. 2 A yain upan kpaci asuki yi a ka wenishike ta ama, a danai akushe a ka 'yanga ta a ukpa tyoku da Yesu 'yangai. 3 A kana le a gbagirya le hal kain ka wansai, kpaci n kuvuli ka. 4 Shegai ama ushani aza da a panai kubari ki a pityanangu ta, pini nala, kakuma aza da a pityanangi vi ka doki ushani hal ka rawai ama azu a tawun (5,000) a'ali.*

5 An kain ka wansai, aku azapige a aza a Yahuda yi, na nkoshi n le, n awenishiki a Mele a bolomgbonoi a Urishelima. 6 Hanana Magono ma Adarakpi wa ta kabolo n Kayafa n Yahaya n Alizanda n gba aza da a'ari kumaci ku te n Magono ma Adarakpi mi. 7 A zuwai Bituru n Yahaya a mere ma le, a wece le, “N ucira u eni u da ko kpam n kala ka eni ka i yain ili i na yi?”

8 Shegai Bituru an wari ushadangi n Kulu Keri u tonuko le, “Eda azapige na nkoshi ma ama, 9 wece da ya wece tsu ara a kaci ka ukuna u shinga u da a yankai vuma na vi, kpam ya ciga i reve uza da u tanasa yi vi? 10 Tsa ciga ta gba de i reve hal n aza a Isara'ila dem, a asuvu a kala ka Yesu uza u Nazara uza da i wandamgbani kpam Kashila ka 'yanga yi a ukpa vi, a asuvu a kala ka nala ka vuma na wari kushani n alafiya a kapala ka de. 11 Tagarada u Kashila u dana ta aya

“Katali ka aza a kuma a 'yuwain

⁸⁸4:1 Aza a Sadusi yi, azapige a aza a Yahuda a da aza da bawu a wushuki n u'yanga u ukpa.

* 4:4 A kece aka na mmuku aza da a'ari atoni wa.

◇3:22 U.Ml. 18:15.

◇3:23 U.Ml. 18:19.

◇3:25 Kag. 22:18.

ka ka lakai kalen cika a asu u kuma.’[◇]

¹²“Yesu nala vi da koshi wari n ucira u wauwa uma. Gba a asuvu a likimba, kala ka ne ka koshi ama a ka fuda a isa aku a tsara iwauwi.”

¹³Azapige yi a yain majiyan cika an a wenei Bituru n Yahaya bawu a panai uwonvo u kadyanshi, kpaci a reve ta ama a na yi a'a n ureve u roku wa. Kpam a reve le ta a'ayin a da a'ari kabolo n Yesu. ¹⁴An kpam azapige yi a wenei vuma da a tansa vi kabolo n asuki yi, aku a nambai ili i'ya a ka dana. ¹⁵A tonukoi asuki yi a wuta pini a asu u Asheshi a Pige yi, ele kpam a sheshei.

¹⁶A danai, “Ndy a tsa yan n ama a na na yi? Kpaci gba aza da a ka rongo a Urishelima a reve ta an a yain iryoci i pige a akere a ama a na yi, tsa tani n tyoku da tsa dana nala wari wa. ¹⁷Shegai tsara kotsu ukuna vi u tambura a asuvu a ama wa, asaka tsu barana le a doku a tonuko uza ukuna a asuvu a kala ka nala ki wa.”

¹⁸Pini nala, a isa asuki yi, a barana le kotsu a doku a tonuko uza ukuna ko a wenishike a asuvu a kala ka Yesu wa.

¹⁹Shegai Bituru n Yahaya a wushunku le, “Mai da wa wari a asu u Kashila tsu lai upana kadyanshi ka de n ka ka Kashila? Kondoi ve i wene. ²⁰Kpaci atsu gai tsa fuda tsa pada bini a kaci ka ili i'ya tsu panai kpam tsu wenei wa.”

²¹An a doki a barana le, aku a asaka le. A nambai tyoku da a ka yan a yan le mavura, kpaci gba ama a ka cikpala ta Kashila adama a ili i'ya i gitai. ²²Vuma da a matsai kawunu ki kpam a tansa yi n ukunosavu vi, ayen a ne a la ta amangare.

Atoni yi a yain kavas

²³An a asakai Bituru n Yahaya, a banai a asu u aza a le, a yanka le alabari a ili i'ya adarakpi a pige n aza-

pige yi a tonuko le. ²⁴Ele kpam an a panai nala aku a yangasai alagatsu a le ubana a asu u Kashila n katakasuvu ka te a danai, “Ashekapige, uza da u yain zuba n likimba n kushiva n gba ili i'ya i'ari a asuvu a le. ²⁵A asu u Kulu Keri, vu yain kadyanshi n kagbashi ka vunu; wata, akaya a tsunu Dawuda, vu da, ‘Ndy a i zuwai Awulawa a yain upan? Ndy a i zuwai ama a ka yansa afofi a gbani?”

²⁶Ngono n likimba kpam a fobusoi kushulu,

aza da a ka tonon ama kpam dem a bolomgbonoi a'aci a le, a ka yan tsilala n Magono ma Zuba n Kawauwi ka u suki.’[◇]

²⁷“Mayun da ili i na yi i gitai ta pini na a Urishelima. Hiridu magono n Bontu Bilatu a bolomgbono ta kaci n Awulawa n aza a Isara'ila n a yanyi tsilala n kagbashi ka vunu Yesu Uza u Uwulukpi, uza da vu gonukoi Kawauwi. ²⁸A bolomgbonoi tsara a yain ili i'ya vu fobusoi ya gitai a asuvu a ucira u vunu n tyoku da va ciga. ²⁹Gogo-na Magono ma Zuba, kondo ve tyoku da a ka ciga a bishinka tsu manyan. Atsu agbashi a vunu a da, ne tsu ucira u da tsa yan kadyanshi ka vunu bawu uwonvo. ³⁰Rongo usukusu kukere ku utansa, vu yansa iryoci n ikunesavu a asuvu a kala ka kagbashi ka vunu Yesu Uza u Uwulukpi.”

³¹An a kotsoi kavas, aku asu u da a bolomgbonoi vi u gbadai. A shadangu le n Kulu Keri, a rongoi udansa kadyanshi ka Kashila bawu uwonvo.

Atoni a nemgbenei ucanga u le

³²Gba kabolo ka atoni ki katakasuvu ka te ka le, uyawunsa u da le dem u te, uza wa la u danai ili i'ya wari n i'ya vi i ne i'ya koshi wa, shegai i gba le. ³³N ucira u pige u da asuki yi a danai ukuna

u u'yanga u Yesu Asheku a ukpa. Ukuna u shinga u Kashila ushani wa ta a kaci ka ya dem a asuvu a le. ³⁴ Kpam uza wa la u nambai ili a asuvu a le wa, kpaci gba aza a uyamba ko a'uwa a rongo ta udengishe n a tukusi ikebe yi, ³⁵ a ka zuwusa a kapala ka asuki yi. Kpam a ka pecishike i'ya ko ya wa tyoku da mbala n le mari.

³⁶ Nala uza roku uza u kala Isuhu yain, eyi uza u Levi u da, kumaci ku uyamba u Sayipuru, uza da asuki yi a tsu isa Baranaba; (wata, Uza da wa Gbatangu Asuvu.) ³⁷ U denge ta uyamba u ne u roku, u tukoi ikebe yi a kapala ka asuki yi.

Ananiya n Sahiratu

5 Vuma roku da pini uza u kala Ananiya n uka u ne Sahiratu, u dengei uyamba u ne u roku. ² Aku u sokongi ikebe i roku n ureve u uka u ne, u tukoi i'ya i buwai vi u zuwai a kapala ka asuki u da i'ya gai la vi gba.

³ Bituru wece yi, "Ananiya, nida vu asakai Kanangasi† ka uwai a katakasuvu ka vunu? Vu yankai Kulu Keri kaban, kpam vu sokongi ikebe i roku a asuvu a i'ya vu dengei uyamba vi? ⁴ Uyamba vi u vunu u da ko vu dengei ko bawu vu dengei. Vu denge baci, va fuda ta va yanka ikebe yi tyoku da va ciga. Nida vu yawunsai vu yain ucun u ukuna u naha? Aƙsa vu yankai kaban wa, Kashila ka vu yankai."

⁵ N u pani kadyanshi ki, aku u rukpai u kuwai. Ama da kpam a panai ukuna vi uwonvo u kana le cika. ⁶ Aलो a roku a cacai yi ikyamba yi n aminya a eri a wutukpa yi a kunu ki, a ba a cidangu yi.

⁷ An ulapa u uwule u tatsu u wurai, aku uka u ne uwai, shegai u reve ili i'ya i gitai wa. ⁸ Aku Bituru wece yi, "Utyoku u ikebe i'ya i dengei uyamba u de i'ya na vi?"

U danai, "Utyoku u da gai la vi."

⁹ Bituru wece yi, "Nida i bolomgbonoi una tsara i kondo Kulu Keri ku Magono ma Zuba? Pana nwalu ma aza da a cidangi vali u vunu a utsutsu, kpam a ka canga vu ta dem a wutukpa vu."

¹⁰ Kute-kute u rukpai a kapala ka Bituru u kuwai. An alobo yi a uwai, a cina yi cina u kuwai dem de. Aku a canga yi a ba a cidangi evu n vali u ne. ¹¹ Atoni yi n ama da a panai alabari a ukuna vi a panai uwonvo cika.

Asuki a tanasai ama ushani

¹² Asuki yi a yain iryoci n ikunesavu i roku ushani a asu u ama. Atoni yi a tsu bolomgbono ta a Kafalaka ka Solomo a Kuwa ku Kashila. ¹³ Shegai a asuvu a ama da a buwai, uza wa la u fudai u gbamai asuvu u bolomgbonoi kaci n ele wa. Gba n nala, ama a ka nakasa le ta tsupige.

¹⁴ Gba n nala aka n a'ali ushani a ka wushukusu n Asheku. ¹⁵ Hal gbam ama a'ari a uwutukpusa aza a mbala a ure n a zuwusi le a zuba u ivamkpatu n ajiba tsara Bituru wa wura baci kulu ku ne ku sawa le. ¹⁶ Ama ushani a ilyuci i'ya i'ari evu n Urishelima a'ari utukuso aza a mbala n aza da ityoni i cingi ya yan le mavura, kpam gba le a tana ta.

A ukai asuki a kuwa ku a'ali

¹⁷ Magono ma Adarakpi n aza da a'ari n eyi; wata, aza a Sadusi a yain mayon cika. ¹⁸ Pini nala, a kanai asuki yi a ukai a kuwa ku a'ali. ¹⁹ Shegai an kayin ka yain, aku katsumate ka Magono ma Zuba ka kukpusai itsutsu yi u wutukpa le, ka danai, ²⁰ "Banai i shamgba a ulanga u Kuwa ku Kashila i tonuko ama gba ukuna u uma u savu."

†5:3 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

²¹ N a pani nala, aku a uwai a Kuwa ku Kashilā ki n usana u de a gitai uwenishike.

A'ayin a da Magono ma Adarakpi n aza da a'ari kabolo n eyi a bolomgbonoi, a isa Asheshi a Pige† na nkoshi n pige m aza a Isara'ila gba, aku a sukunki aza a kuwa ku a'ali ki a tuko asuki yi.

²² Shegai an adagari a Kuwa ku Kashilā ki a banai pini a kuwa ku a'ali ki a cina le pini wa, a gonoi a yain alabari a danai, ²³ “Tsu cina ta kuwa ku a'ali ki ugbagiri, aza da kpam a ka wundya kuwa ki alyai pini a itsutsu, shegai an tsu giduwai tsu cina pini uza wa.”

²⁴ An uzapige u adagari a Kuwa ku Kashilā ki n adarakpi a pige yi a panai nala, aku a dambulai cika n a yanyi kacoco ka ili i'ya ukuna u na wa tuko.

²⁵ Uza roku u tuwai u tonuko le, “Wundyai, ama da i ukai a kuwa ku a'ali ki, alyai pini kushani a Kuwa ku Kashilā a ka wenishike ama.” ²⁶ Uzapige u adagari vi n aza da a ka tono yi vi a ba a tukoi asuki yi, shegai n ucira wa, kpaci a ka pana ta uwonvo u ama kotsu a varasa le n atali wa.

²⁷ An a tuwai n ele, aku a shamkpa le a kapala ka Asheshi a Pige, Magono ma Adarakpi ma tonuko le, ²⁸ “Tsu tonuko da ta, kotsu i doku i wenishike a asuvu a kala ka nala ki wa, shegai i kyawan de Urishelima n uwenishike u de hal gbam ya ciga i takpa tsu ukpa u ne.”

²⁹ Bituru n asuki yi a wushunku le, “U gan ta tsu gorimuko udani u Kashilā kapala n u vuma. ³⁰ Kashilā ka akaya a tsunu u 'yangasa ta Yesu uza da i wandamgbana i mawandamgbani. ³¹ Aya Kashilā ka zuwai a ulyaki u ne, u woko Uzapige n Kawauwi tsara u kukpunka aza a Isara'ila ure u u'asaka tsicingi tsu le, kpam a tsara ucimbusa u unyushi u cingi u le. ³² Atsa tsu wenei ukuna vi, nala kpam dem Kulu Keri ku tonukoi ama ukuna u na vi mayun da. Kashilā

ka suku ta Kulu Keri ku ne a asu u aza da a gorimuko yi.”

³³ An a panai nala, aku a panai upan cika hal a ka ciga a wuna le. ³⁴ Shegai a asuvu a Asheshi a Pige yi, Kafarishi ka roku ka pini a ka isa Gamaliya. Kawenishiki ka Mele ka uza da ama a ka naka tsupige. U 'yangai u danai a wutukpa le ve a ulanga. ³⁵ Pini nala, u tonukoi Asheshi a Pige yi, “Atoku a va aza a Isara'ila, kiranai n ili i'ya ya ciga i yanka ama a na yi. ³⁶ Ayen a da a wurai, a yan ta vuma roku uza u kala Tuda uza da u bidyai kaci ka ne n kalen cika. Ama amangatawanishi (400) a da a bolomgbonoi kaci n eyi. Shegai a wuna yi. Aza da kpam a ka tono yi vi a wacuwai, ko i te ukuna u nala u lekede wa. ³⁷ An u ne u kotsoi, vuma roku kpam uza u kala Yahuza uza u Galili u wutai a'ayin a da a ka yan makeci. Eyi dem tsara ama da a tono yi ushani. Shegai eyi dem a wuna yi, atoni a ne a wacuwai. ³⁸ Gogo-na adooki a va a da na a kaci ka ama a na yi, tsu asaka le shiriri. Manyan ma a ka yan na vi n ucira u kaci u le u da baci a ka yan ma, a ka barakpa wa a ka kpa da ta ma. ³⁹ N ucira u Kashilā u da baci kpam, ya fuda ya bishinka le wa, shegai i boluko kaci ka de ukuna n Kashilā gbani.”

⁴⁰ A wushuki n adooki a ne, a isa asuki yi a bawan le. Aku a bara le kotsu a doku a yain kadyanshi n kala ka Yesu wa. Pini nala, a asaka le a lazai.

⁴¹ An asuki yi a lazai pini a kapala ka Asheshi a Pige yi, aku a gitai mazanga, kpaci a wene ta a rawai a yan le mavura adama a kala ka Yesu. ⁴² Kain dem a tsu bana ta a Kuwa ku Kashilā n a wenishiki ama n a dansi Yesu aya Kawauwi, hal n a toni a'uwa a'uwa a ama.

Udangasa u ama a shindere

6 A a'ayin a nala yi an kakuma ka Atoni kari a udoku, aku aza a kaletsu ka Tsheline a ka yan tsali a kaci ka aza

a kaletsu ka Tsiyahuda, an a kpaḍḍai uki-rana nā nraṅa n le a asu u unakasa le ilikulya ushani kain dem tyoku u aza ḍa a buwai. ²Asuki kupa n ama a re yi a bolongi gbā Atoni yi asu u te a danai, “U gan tsu asakā kubari ku kadyanshi ka Kashilā tsu uwa kapeci ka ilikulya wa. ³Adama a nala atoku, ḍangasai ama a shindere asuvu a ḍe aza ḍa a'ari n ahali a shinga, ushaḍangi n Kulu Keri n ugboji, kotsu tsu naḱa le manyan mi. ⁴Aṭsu tani tsu tsarā kabala ka kvasu n uwenishike u kadyanshi ka Kashilā.”

⁵Ama yi gbā a panai kayanyan ka ili i'ya a danai. A ḍangasai Isitifanu vuma ḍa u pityanangi cika kpm ushaḍangi n Kulu Keri, n Filibu, n Burukoro. A ḍangasa tā dem Nikana, n Timan, n Baramina, n Nikala vuma u Antakiya uza ḍa u uwai utono u adini a aza a Yahuda. ⁶Ama a na a ḍa a bankai a asu u asuki yi, aku a yain kvasu a tafanku le akere.

⁷Kadyanshi ka Kashilā ka tamburai, kakumā ka Atoni a uyamba u Urishelima ka doki cika, kpm aḍarākpi ushani a pityanangi.

A kaṅai Isitifanu

⁸Isitifanu ushaḍangi n kune ku ukuna u shinga u Kashilā n ucira, u yain iryoci n ikunesav a mere ma ama. ⁹Aku aza a kagata ka Kashilā ka a ka isa Kagata ka U'asakā Agbashi, a gitai kananamgbani n Isitifanu. Ama a na yi aza a Yahuda a ḍa a wutai a Sirani n Alizandariya nala dem n aza a kabon ka Kilikiya n Asiya. ¹⁰Shegai adama a ureve u kadyanshi ka ne kabolo n Kulu Keri a fuda a nanamgbana n eyi wa.

¹¹A leshei ama roku usokongi tsarā a yain kaban, a dana, “Tsu panaka yi tā n u wishisi Musa n u yanki Kashilā kadyanshi ka cingi.”

¹²Nala a 'yangasai atakasuvu a ama n azapige n awenishiki a Mele, aku ele tani a kaṅai Isitifanu a banka yi a kapala ka Asheshi a Pige. ¹³Aku aza a kaban yi a tonukoi Asheshi a Pige yi, a danai, “Vuma na kain dem ḍa wa yansa kadyanshi ka gbani a kaci ka asu u uwulukpi u na n Mele ma Musa. ¹⁴Tsu panaka yi tā n u dansi, Yesu uza u Nazara nala vi wa wasa tā asu vi aku u savaḍa gbā agadu a ḍa Musa asanka tsu.”

¹⁵Gbā ama ḍa a'ari pini ndishi a asu u usheshe vi a zuwuka yi a'eshi, aku a wenei upetiwa'eshi u ne u wokoi tyoku u katsumate ka zuba.

Isitifanu dansai a kapala ka Asheshi a Pige

7 Magono ma Adarākpi ma wece yi, “Ikuna i na yi mayun ḍa i'ari?”

²Aku Isitifanu danai, “Eḍa atoku a va n azapige, panaka numu, Kashilā uza u tsupige u wenike tā kaci ka ne a asu u akaya a tsunu Ibirahi, a'ayin a ḍa wari a uyamba u Masopotamiya kahu u ba u dusuku a Haran. ³U tonuko yi, ‘Yanga a uyamba u ḍe, vu asakā atoku a vunu, vu bana a uyamba u ḍa ma wenike vu.’ ⁴Aku u 'yangai a uyamba u aza a Kaldiya u ba u dusuki a uyamba u Haran.

“An tata u ne u kuwai ḍa Kashilā ka tuko yi a uyamba u ḍa i'ari ndishi gogo-na vi. ⁵Shegai u naḱa yi agadu a uyamba vi ko udeshe u te wa. U yan tā kazuwamgbani n eyi wa naḱa yi u ḍa, eyi nā mmuku n tsikaya n ḍa ma tuwa a kucina ku ne, ko an u wokoi bawu wari n maku a'ayin yi. ⁶Kashilā ka tonuko yi kpm, ‘Kagali ka vunu ka gbasha tā a uyamba u tsumoci. Aza a uyamba vi kpm a ka foro le tā cika hal ayen amangatawanishi (400). ⁷Ma yanka tā aza a uyamba u ḍa a gbashikai vi mavura.

Nala u wura baci, aku a tuwa a gbashika mu a asu u na vi. [◊]

⁸“Kashila ka naka yi kazuwamgbani a ukuna u ukida u kacombi. An Ibrahi matsai Ishaku, aku u kida yi kacombi eyi n a'ayin kulla. Ukuna vi u lya ta ke-lime an Ishaku matsai Yakubu, kpm an Yakubu matsai isheku i tsunu aza da a wokoi aletsu kupa n a re.

⁹“Shegai an mmuku n Yakubu mi ma takuma vangu u le Isuhu upan, aku a denge yi ubana a uyamba u Masar. Shegai Kashila ka ta n eyi, ¹⁰kpm u wutukpa yi a asuvu a upana u ikyamba. Kashila ka naka yi ugboji, kpm u naka yi mapasa ma shinga ara Firi'auna† magono ma aza a Masar. U zuwa yi u lyai tsugono tsu Masar, u zuwa yi kpm u kirana n kuwa ku tsugono.

¹¹“Kambulu ka cipai a uyamba u Masar n Ka'ana kabolo n upana u ikyamba u pige, hal isheku i tsunu a nambai ilikulya. ¹²An Yakubu panai a da ilya i'ya pini a Masar, aku u suki isheku i tsunu de, nwalu n kagita n da la vi. ¹³Nwalu n le n ire n da Isuhu todugboi kaci ka ne ara le, u wenike le kpm ara Firi'auna.

¹⁴“Aku Isuhu sukunki tata u ne Yakubu u tuwa, n atoku a ne gba ama amangatatsunkupa n ama a tawun. ¹⁵Yakubu gonoi a Masar, nte u kuwai de n isheku i tsunu. ¹⁶Aku a purai ikyamba i le a gonuko le a Shekem, a zuwa le a kasaun ka Ibrahi tsilai n ikebe i azurufa[‡] a asu u mmuku n Hamo pini a Shekem vi.

¹⁷“An a'ayin a yain evu a da Kashila ka shadangu kazuwamgbani ka ne ara Ibrahi, aku kakuma ka ama a tsunu ka doki cika a uyamba u Masar, ¹⁸hal a yain magono ma roku uza da bawu u revei Isuhu. ¹⁹Magono ma nala mi ma ryafa

ta isheku i tsunu aku u zuwa le a panai ikyamba, hal gban u zuwai a varangusi mmuku n shili tsara a yain uma wa.

²⁰“A a'ayin a nala yi a da a matsai Musa, aya la tsulobo tsu de, aku a wo yi a kuwa ku tata u ne uwoto n tatsu. ²¹U kana ta a wutukpa yi pini a kuwa ki, pini nala, makere ma kuwa ku Firi'auna ma tsara yi u wo yi yavu maku ma ne hal u gbonguroi. ²²A wenishike yi gba ugboji u aza a Masar, eyi tani vuma da uza u ucira a asu u kadyanshi n manyan ma ne.

²³“An Musa yain ayen amangare, aku u da asaka ve u ba u kondo ama a ne aza a Isara'ila. ²⁴An u wenei vuma u Masar u roku wa lapa vuma u ne uza u Isara'ila, aku u ba u fanga yi u wunai vuma vi. ²⁵N u dani atoku a ne a ka reve an ara ne da Kashila ka wutukpa le, shegai a reve wa.

²⁶“An kain ka wansai, u wenei ama a re aza a Isara'ila a ka shilakana, aku u tuwai tsara u wansa le, u danai, ‘Eda ama a na, uza n utoku u da i'ari, nida ya shilakana?’

²⁷“Uza da u gitai n kushulu ki u gamai Musa, u danai, ‘Ya zuwa vu vu woko uzapige n uza u afada a tsunu?’ ²⁸Wata, wuna da va ciga vu wuna mu tyoku da vu wunai vuma u Masar nala nayain vi?’ ^{◊29}An Musa panai nala, u sumai u gonoi a uyamba u tsumoci a Midiya, nte u matsai pini de mmuku ma a'ali n re.

³⁰“An ayen amangare a wurai, aku katsumate ka zuba ka wenikei kaci ka ne ara Musa a kakamba evu n Masasa ma Sinai. U wenei katsumate ki a asuvu a katyashi ka akina a asuvu a madanga ma kenu. ³¹An u wenei ili i nala yi, uwonvo u kana yi cika, aku u rabai evu tsara u wene i'ya mai. Aku u panai kalagatsu ka Magono ma Zuba ka tonuko yi, ³²‘Mpa

[‡]7:16 Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Ufanga.

[◊]7:7 Kag. 15:13-14. [◊]7:28 Kag. 2:11-14.

Kashilā ka isheku i vunu, Kashilā ka Ibi-rahi, n Kashilā ka Ishaku, n Kashilā ka Yakubu.’ Aku ikyamba i Musa i gitai uje, u fudā gbām kpam u webele wa.

³³“Magono ma Zuba ma tonuko yi, ‘Fodo akpata a vunu, kpaci asu u da vāri na vi wā tā uwulukpi. ³⁴Mayun n wene tā mavura ma a ka yanka ama a vā a da a’ari a Masar, n pana tā ma’ika ma le, kpam n tuwā tā tsarā n wauwa le. Tuwā gogo n suku vu a Masar.’ [◊]

³⁵“Musa da a 'yuwain vi, hal a danai, ‘Ya zuwa vu vu woko uzapige n uza u afada a tsunu vi?’ Aya Kashilā ka suki u woko uzapige n kawauwi n ubāngā u katsumate ka zuba ka ka wenikei kaci ka ne ara ne a maḍanga mi. ³⁶U wutukpa le a asuvu a Masar, u yain kpam iryoci n ikunesavu a uyamba u Masar a Mala ma Shili† hal ayen a amangare a kakamba.

³⁷“Musa na vi da u tonukoi aza a Is-ara’ila, ‘Kashilā ka dangasaka da tā matsumate a asuvu a ama a de tyoku u vā.’ [◊]³⁸ U bolomgbonoi ama yi a kakamba. U rongoi de kabolo n isheku i tsunu n katsumate ka zuba ka ka yanka yi kadyan-shi a Masasa ma Sinai† mi. Aya kpam u naka yi kadyan-shi ka unaka uma a asu u Kashilā, aku u tonuko tsu.

³⁹“Shegai isheku i tsunu a 'yuwan yi upanaka, a 'yuwan yi. A’ari uyan maluwa a gono a Masar. ⁴⁰A tonukoi Haruna, ‘Yanka tsu ameli a da a ka tono n atsu. Kpaci Musa da wutai n atsu a Masar vi tsu reve ili i'ya i gitai n eyi de wa.’ [◊]⁴¹ A'ayin a nala yi a da a yain kameli ka ka rotsoi madyondyom. A yanka yi ufarakpa, a'ari uyan mazanga a adama a ili i'ya a yain n akere a le. ⁴²Adama a nala, Kashilā ka kpatalaka le kucina, u asaka le a gbashika atala, tyoku da wari ukorongi a asuvu a ita-garada n Ntsumate,

‘Eda aza a Isara’ila, i kidaga mu nnama kpam i yanka mu ufarakpa a a'ayin a da i rongoi a kakamba ayen aman-gare wa.

⁴³I nakai asu u da a ka gbashika Meleki kameli tsupige, hal n kameli ka katala ka de Rafani.

I yain ameli a nala yi i gbashika le. Adama a nala ma tutsuku da ta de a kucina ka uyamba u Babila.’ [◊]

⁴⁴“Caupa isheku i tsunu a'ari ta n Katani ka Kavasuu ka iryoci a kakamba. A yan ta ka tyoku da Kashilā ka tonukoi Musa yain ka. ⁴⁵An ayen ushani a wurai, aku Joshuwa† tonoi n kuvon n iyamba i Awulawa, uyamba u da Kashilā ka loko le. A cangai Katani ka Kavasuu† ki ubana a uyamba u savu vi. Nte kari pini hal utuwa a'ayin a Dawuda magono. ⁴⁶Kashilā ka pana ta kayanyan ka Dawuda. Aku Dawuda folo yi u maka Kashilā ka Yakubu Kuwa ku Kashilā, ⁴⁷shegai Solomo da mai ka.

⁴⁸“Gba n nala, Kashilā Uza u Ucira Gba u dusuku a kuwa ka ama a mai wa. Tyoku da matsumate ma danai, an u yain kadyan-shi ka Magono ma Zuba, ⁴⁹‘Zuba da karatsu ka tsugono tsu vā, likimba kpam a asu u da a'ene a vā a ka wunvuga.

Icun i kuma ku eni ka kpam ya maka mu?

Ko kpam nte a asu u uwunvuga u vā?

⁵⁰Mpa n yain ili i na yi gba n akere a vā wa?’ [◊]

⁵¹“Eda aryagbaji, aza da bawu i'ari n upanaka kpam i 'yuwain Kulu Keri. Eda tyoku u isheku i de u da i'ari aza da a tsu rongo kushulu n Kulu Keri kain dem.

⁵²A asuvu a ntsumate, matsumate ma eni ma isheku i de i kpaḍai uwisha? Hal gbām a wunusai aza da a danai Uza u Uwulukpi wā tā utuwa. Kpam gogo-na i

◊7:34 Uwt. 3:5-10. ◊7:37 U.Ml. 18:15. ◊7:40 Uwt. 32:1.

◊7:43 Emo. 5:25-27. ◊7:50 Isha. 53:7-8.

neke de Kawauwi i wuna yi kpm. ⁵³Efa i wushai Mele a akere a atsumate a zuba, shegai i kpaɗai ma utono.”

A varasai Isitifanu a wunai

⁵⁴An azapige a aza a Yahuda a panai ili i'ya Isitifanu danai, aku a namgbai katsuma cika hal a lumai ajubu a le. ⁵⁵Shegai Isitifanu wa ta ushadangi n Kulu Keri, u webelei zuba, aku u wenei tsupige tsu Kashila n Yesu kushani a kukere ku ulyaki ku Kashila. ⁵⁶U danai, “Wundyai, n wene ta zuba u kukpai aku n wenei Maku ma Vuma kushani a kukere ku ulyaki ku Kashila!”

⁵⁷Aku a salai a palai atsuvu a le, kute-kute a kana yi. ⁵⁸A wutukpa yi a uroto u ilyuci a gita yi uvarasa n atali tsara a wuna yi.

Aza da a wenei ukuna vi a zuwusai aminya a le a kapala ka kalobo ka roku uza u kala Shawulu.^f

⁵⁹An a'ari yi uvarasa, aku u yain kavasu, u danai, “Asheku Yesu, wusha kulu ku va.” ⁶⁰Aku u kudangi u salai, “Asheku, kotsu vu kana unyushi u cingi u na a kaci ka le wa.” An u danai nala, aku uma u ne u wutai.

8¹⁻²Shawulu da pini kushani wa wundya kpm u wushuki n uwuna u Isitifanu. Aku ama roku aza da a ka tono Kashila a cidangu yi n a sayi cika.

Shawulu yankai Atoni mavura

A a'ayin a nala yi mavura ma pige ma rukpai a mere ma Atoni a Yesu a Urishelima, aku gba le a wacuwai a asuvu a uyamba u Yahuda n Samariya. Shegai asuki yi alya koshi a wokoi pini a Urishelima.

³Shawulu tani u rongoi uyan Atoni yi mavura cika. U uwusai a'uwa a'uwa wa

ronuso aka n a'ali, wa ukusa le a kuwa ku a'ali.

Filibu yain kubari a Samariya

⁴Ama da a sumai a asaka Urishelima vi, a rongoi ukyawunsa n a tonusuki ama ukuna u Yesu. ⁵Filibu⁸ dem banai a ilyuci i pige i roku a uyamba u Samariya, wa tonusuko le ukuna u Kawauwi. ⁶Aku ama a kyawan yi tsara a pana ili i'ya wa dana, kpaci a wene ta iryoci i'ya u yain. ⁷U wutukpa ta ityoni i cingi a asuvu a ama ushani. An ityoni i cingi yi i wutai a asuvu a ama yi, aku i kana isali cika. U tanasai kpm aza da ili i soi ikyamba n awunu ushani. ⁸Adama a nala ilyuci yi i shadangi n ipeli.

Simo kayain ka adabu

⁹Vuma roku u da pini uza u kala Simo, uza da wari wa yansa adabu pini a ilyuci yi. Aza a Samariya† a yain majiyan ma ili i'ya u tsu yansa, hal u lapai makamba u danai eyi vuma u pige u da. ¹⁰Ama a Samariya azapige na mmuku a danai, “Vuma u na uza u ucira u da, u da a ka isa, Ucira u Kashila.”

¹¹A'ayin ushani Simo wari uyansa adabu n u zuwusi le majiyan, adama a nala u wokoi uza u ucira a asuvu a ilyuci yi. ¹²Shegai an a wushuki n Kadyanshi ka Shinga ka Filibu yain a kaci ka tsugono tsu Kashila n kala ka Yesu Kawauwi, aku a lyubugu le gba le aka n a'ali. ¹³Hal dem Simo vi n kaci ka ne u wushuki dem n kadyanshi ki. An a lyubugu yi, aku u kana utono Filibu. An u wenei tyoku da Filibu wa yansa iryoci n ikunesavu, aku u yain majiyan cika.

¹⁴An asuki a da a'ari a Urishelima a panai a da aza a Samariya a wushuku de n kadyanshi ki, aku a sukunku le Bituru

^f7:58 Shawulu: Kala ka vuma u na ka tuwa ta ka wokoi Bulus, kpm u woko ta Katoni ka Yesu ka maci.

⁸8:5 Filibu da a ka dansaka pini na vi, aya dem a ka dansaka a 6:5.

n Yahaya. ¹⁵ An a rawai, aku a yanka le kavasū tsarā a wushi Kulu Keri. ¹⁶ A'ayin a nala yi a lyubugu le tā a asuvu a kala ka Yesu Asheku, shegai ko uza u te u le wari u wusha Kulu Keri wa. ¹⁷ Aku Bituru n Yahaya a tadanku le akere, aku Kulu Keri ku cipā le.

¹⁸ An Simo wenei tyoku da a ka nakasa Kulu Keri a asu u utadangusu akere, aku wa ciga u naka le ikebe, ¹⁹ u danai, “Mpa dem naka numu ucun u ucira u nala vi tsara uza da baci dem n tadanki kukere u tsara Kulu Keri.”

²⁰ Shegai Bituru wushunku yi, “Kashila ka wuna vu ta n ikebe i vunu dem! Va wundya n ikebe i'ya va tsara kune ku Kashila? ²¹ Ko ili i pada vu n manyan ma na wa, kpaci katakasuvu ka vunu ka dere n Kashila wa. ²² She vu kpatala vu asaka tsicingi tsu vunu, vu foli Asheku a cimbusuka vu unyushi u cingi u ili i'ya vu fobusoi a katakasuvu ka vunu. ²³ Kpaci n wene ta vu shadangi n malyon ma cingi, kpam usiri a asuvu a unyushi u cingi.”

²⁴ Simo wushuki, “Yanka numu kavasū, tsara ili i'ya vu danai na vi i gita na mpa wa.”

²⁵ Bituru n Yahaya a yain kubari ku kadyanshi ka Asheku a Samariya, an a kotsoi, aku a gonoi a Urishelima. A lyai kapala n kadyanshi ki ele n a goni a une i'ya a cinasai a ure.

Filibu n vuma u Habasha

²⁶ A'ayin a nala yi, katsumate ka zuba ka yankai Filibu kadyanshi, “Yanga vu toni ubana a daka, vu toni ure u kakamba u da u wutai a Urishelima

ubana a Gaza.” ²⁷ U kana ure, eyi a nwalu, u cinai vuma roku kazuwi ka ikebe ka uyamba u Habasha,** kpam kagbashi ka shegai wa ta n tsupige a tsugono tsu Kandakatu Magono, kpam uka da magono ma Habasha mi. A Urishelima da u banai tsara u lyai kayala. ²⁸ An wa gono a kuwa, aku u dusuki a maringongo ma adoki ma ne, u kukpai tagarada u Ishaya wa yan kaneshi.

²⁹ Aku Kulu Keri ku tonukoi Filibu, “Raba evu n maringongo ma nala mi.”

³⁰ U sumai u banai asu u ne, u panaka yi wari a kaneshi u tagarada u Ishaya matsumate. U wecei vuma vi, “Vu reve ili i'ya wari a kaneshi?”

³¹ U wushunku yi, “Nte tani, she uza roku u banga mu.” Aku u tonukoi Filibu u yuwa maringongo mi u dusuku kabolo n eyi.

³² Kabon ka tagarada ka wa yan kaneshi vi ka na:

“A rono yi yavu macon† ma a ka bana ukida.

Tyoku da maku ma kondom ma tsu pada bini a ka kidasa yi baci tsileme tsu ikyamba i ne, nala dem u padai.††

³³ A yanka yi uwono hal a kidaga yi ugana n ukuna u da bawu wari dere. Uza wa la wa yan kpam kadyanshi ka mmuku,

na mmuku n tsikaya n ne wa.

Nte tani, kpaci a wuna yi kahu u tsara le.” †

³⁴ Vuma vi u tonuko yi, “N folo vu, tonuko mu kalen ka asu ki. A kaci ka yai ka matsumate mi ma yain kadyanshi ki, n kaci ka ne ka wa yan ka, ko gai uza roku u da kau?”

**8:27 Kaletsu ka Tsihelina ka yanka ta manyan n ili i'ya i'ari n kalen ka “kagbashi ka a wutukpai asanda.” Caupa ama a tsu yawunsa ta yavu a wutukpa baci agbashi a le asanda a ka yan ta manyan ma le mai.

††8:32 A asu u nala vi, ncon mi ma ta n tsileme ugadi ugadi. Uza wa fuda ta gbam wa kidasa tsa u yanka kunya bawu u kidai macon mi.

†8:33 Isha. 53:7-8.

³⁵ Aku Filibu gitai asu u tagarada u nala vi, u yanka yi alabari a Yesu. ³⁶ Ele pini a nwalu a cinai asu u roku n mini. Pini nala, vuma vi u danai, “Mini ma na, ndya ya bishinka vu vu lyubugu mu?”

[³⁷ Filibu danai, “Vu wushuku baci n katakasuvu ka te, ma lyubugu vu ta.”

Vuma vi u wushuki. “N wushuku ta n Yesu Kawauwi, Maku ma Kashila.”]^{‡‡}

³⁸ U zuwai a shamkpai maringongo ma adoki mi. Ama a re a le gba a cipai a uwai a asuvu a mini mi, aku u lyubugi yi.

³⁹ An a wutai a asuvu a mini mi, Kulu Keri ku Magono ma Zuba ku cangai Filibu. Vuma vi u doku u wene yi wa. Aku u lyai kapala na nwalu n ne ushadangi n ipeli. ⁴⁰ Filibu wenei kaci ka ne a ilyuci i Azatu. U tambai ilyuci ilyuci n u yanyi kubari ku Kadyanshi ka Shinga ka Asheku hal u rawai a Kasariya.

Shawulu wokoi Katoni

9 A'ayin a da Shawulu wari pini a uyanka Atoni a Asheku mavura cika, hal n u dani wa wuna le. Aku u banai a asu u Magono ma Adarakpi, ² u folo yi u naka yi ukanikorongi u ubana a agata a Kashila a Damasuka. Tsara u cina baci Atoni a da a wushuki n Ure u Asheku aka ko a'ali, aku u tuwa n ele usiri a Urishelima. ³ Eyi pini a nwalu, hal u yain evu n Damasuka, kute-kute u wenei katyashi ka ucira ka wutai a zuba ka wakana yi ukyawan. ⁴ Aku u rukpai a iyamba u panai kalagatsu ka danai, “Shawulu, Shawulu, ndya i zuwai va yan mu mavura?”

⁵ Shawulu wecikei, “Asheku, ada yai?”

Aku kalagatsu ki ka wushuki, “Mpa Yesu uza da vāri a uyan mavura. ⁶ Yanga vu uwa a ilyuci yi, a ka tonuko vu ta i'ya va yan.”

⁷ Aza da a ka walaka kabolo ki a fudfa a dana ukuna wa, a pana ta kalagatsu ki, shegai a wene uza wa. ⁸ Aku Shawulu yangai, shegai an u kukpai a'eshi a ne u wene asu wa. Atoku a ne a da a kana yi kukere a banka yi pini a ilyuci i Damasuka yi. ⁹ U yan ta a'ayin a tatsu pini a Damasuka vi bawu u wenei asu, kpmam u lya ili wa, u so tani ili wa.

¹⁰ A Damasuka vi katoni ka pini uza u kala Ananiya. Asheku a isa yi a asuvu a kuwene, u danai, “Ananiya!”

Aku u wushuki, “Mpa na, Asheku.”

¹¹ Asheku a tonuko yi, “Yanga vu bana a ure u da a ka isa Ure u Karara vu wecike kuwa ku Yahuza. Uza roku da pini uza u Tarsu, uza da a ka isa Shawulu. Aya pini wa yan kavas. ¹² N wenike yi ta gbam kuwene. A asuvu a kuwene ki u wene ta vuma da a ka isa Ananiya u tadanku yi kukere a kaci tsara u wene asu.”

¹³ Ananiya wushuki, “Asheku, n so ta upanasa alabari a vuma u nala vi a ili i cingi i'ya wa yansaka aza a uwulukpi a vunu a Urishelima. ¹⁴ Kpmam adarakpi a pige a wushunku yi de u kana gba uza da baci dem wa isa asuvu a kala ka vunu.”

¹⁵ Asheku a tonuko yi, “Avu gai wala, kpaci aya n dangasai u dansa kala ka va a asu u Awulawa, na ngono n le, kpmam n a asu u aza a Isara'ila. ¹⁶ Ma wenike yi ta tyoku da wa pana ikyamba adama a kala ka va.”

¹⁷ Ananiya ba u uwai a kuwa ki. U yangasai kukere u sawai Shawulu u danai, “Utoku u va, Asheku a da a suku mu; wata, Yesu uza da u wenikei kaci ka ne ara vunu a ure u da vu walai vi. Wa ciga ta vu doku vu wene asu, kpmam u shadangu vu n Kulu Keri.” ¹⁸ Kute-kute aku ili i roku i rukpai a a'eshi a Shawulu yavu apici, aku u wenei asu. Pini nala,

^{‡‡}8:37 Akorongi a cau ushani aza da a purai a tagarada u Manyan ma Asuki a'ari n makpanda ma 37 wa.

u 'yangai a lyubugu yi. ¹⁹ An u lyai ilikulya, aku ucira u ne u gonoi.

Shawulu yain kubari a Damasuka

Shawulu yain a'ayin pini a asuvu a Damasuka kabolo n Atoni a da a'ari pini vi. ²⁰ A barakpa wa, aku u gitai kubari ku kadyanshi ka Kashila a agata a Kashila n u dansi Yesu da Maku ma Kashila. ²¹ Gba aza da a panaka yi a yain majiyan, a danai, "Vuma na vi aya u 'yangasakai Atoni n u yansaki le mavura a Urishelima vi wa? Tuwa da u tuwai tsara u kana le u sirasa u banka le a asu u adarakpi a pige wa ko?"

²² Shegai Shawulu doki ucira u kubari, wari a uvurusa atakasuvu a aza a Yahuda aza da a'ari a Damasuka, n u dansi Yesu da Kawauwi.

²³ An a yain a'ayin ushani, aza a Yahuda a sheshei a wuna yi. ²⁴ Shegai u panai alabari a ili i'ya a sheshei. A'ari uwundya itsutsu i ilyuci yi kaara n kayin tsara a kana yi a wuna. ²⁵ Pini nala, kayin ka pige abangi a ne a zuralakpa yi a ilinuku i kasaga ka ilyuci a asuvu a mabana ma pige.

Shawulu banai a Urishelima

²⁶ An Shawulu rawai a Urishelima, u cigai u bolomgbono kaci n Atoni yi, shegai a panai uwonvo u ne kpaci a wushuku an eyi katoni ka wa. ²⁷ Shegai Baranaba tuko yi a asu u asuki, u tonuko le tyoku da Shawulu wenei Asheku a ure n tyoku da Asheku a dansai n eyi. N tyoku da kpm u yain kubari ku kadyanshi ka Kashila n u dansi kala ka Asheku a Damasuka bawu uwonvo.

²⁸ Asuki yi a wushuki n Shawulu. Pini nala, u dusuki n ele a Urishelima n u tamba asu asu, n u yanyi kubari n kala ka Asheku bawu uwonvo. ²⁹ U dansa ta n

u yanyi kananamgbani n aza a Yahuda a da a ka pana kaletsu ka Tsiheline, adama a nala, a'ari uzama ure u da a ka wuna yi. ³⁰ An atoku a ne a panai nala, aku a banka yi a Kasariya a tutsuku yi a kpatsu ubana a Tarsu ilyuci i ne.

³¹ Gba Atoni a da a'ari a uyamba u Yahuda, n u Galili, n u Samariya a tsarai ndishi n shinga. A panai uwonvo u Asheku, a yain ucira, Kulu Keri kpm kari a ugbamatangusu le hal a'ari a udoku kakuma.

Bituru tanasai Iniyasu

³² A'ayin a nala yi, Bituru kyawunsai uyamba vi gba, u ba u kondoi ama a Kashila da a'ari a ilyuci i Lida. ³³ Nte a gawunsai pini n vuma roku uza u kala Iniyasu, uza da wari nvain na mbala n tsuwunu hal ayen kulla. ³⁴ Aku Bituru tonuko yi, "Iniyasu, Yesu Kawauwi tanasa vu de, 'yanga vu katala kajiba ka vunu." Kute-kute u 'yangai. ³⁵ Gba aza a Lida n aza a uyamba a Sarana a wenei vuma da a tanasai vi, pini nala, a kpatalai a asu u Asheku.

Bituru 'yangasai Dokas a ukpa

³⁶ Uka roku da pini a Japa uza u kala Tabita; wata, Dokas[¶] n Tsiheline, uka vi katoni ka. U naka ta kaci ka ne a asu u manyan ma maci n u banga aza a unambi. ³⁷ A'ayin a nala yi a da u yain mabala aku u kuwai. Pini nala, a sumba yi a vakunku yi a kunukuzuba. ³⁸ An Atoni yi a panai alabari cina Bituru pini a Lida evu n Japa, aku a suki ama a re a ba a foli yi a danai, "Tuwa gogo."

³⁹ Bituru lazai kabolo n ele. An a rawai, aku a banka yi a kunukuzuba ki. Nranan n shamgbai evu n eyi a ka sa, kpm a ka wenishike yi ntogo n aminya a da Dokas yanka le cina eyi n uma.

[¶]9:36 Kala ka Tabita n Tsi'arama, n Dokas n Tsiheline gba kalen ka le ka te, kpm ka "maren."

⁴⁰ Bituru wutukpa le a ulanga, aku u kudangi u yain kvasu. U kpatalai a asu u kakushe ki u danai, “Tabita, 'yanga.” Aku u kukpai a'eshi, an u wenei Bituru, u 'yangai u dusuki. ⁴¹ Bituru kana yi kukere u banga yi tsara u 'yanga. Aku u isai Atoni yi na nra mi gba, u naka le n eyi n uma.

⁴² Alabari yi a tamburai gba a uyamba u Japa, kpm ama a wushuki n Asheku. ⁴³ Bituru dusuki a Japa a'ayin ushani, a kuwa ku uza u manyan ma ikpan uza u kala Simo.

Koniliyu isai Bituru

10 A yan ta vuma roku a ilyuci i Kasariya uza u kala Koniliyu, katigi ka a asuvu a kabolo ka asoje ka a ka isa Kabolo ka Asoje a Italiya. ² Vuma u maci u da, u tsu rongo ta ulyasaka Kashila kayala a'ayin dem. Nala dem aza da a'ari a kuwa ku ne. U tsu nakasa ta aza a unambi kune, n u yansi kvasu ubana a asu u Kashila.

³ Kain ka te, evu n ulapa u uwule u tatsu u kaara, aku u wenei katsumate ka zuba a asuvu a kuwene ka tuwai ka tonuko yi, “Koniliyu.”

⁴ Koniliyu wa wundya yi tuntu n uwonvo. U wecei katsumate ki, “Ndya yi, Asheku?”

Aku u wushuki, “Kashila ka wushuku ta kvasu ka va yansa ubana ara ne, kpm u reve ta n kune ku va yansaka aza a unambi.” ⁵ Suku ama roku ubana a ilyuci i Japa a ba a isa vuma roku uza u kala Simo, uza da dem a tsu isa Bituru. ⁶ Aya pini wa rongo n vuma roku uza da dem a tsu isa Simo, vuma vi manyan ma ikpan ma wa yansa. Kuwa ku ne evu n kushiva da kari.”

⁷ An katsumate ki ka lazai, aku Koniliyu isai agbashi a ne a re n kasoje

ka roku, uza da wa tonu Kashila a asuvu aza da a ka yansaka yi manyan kain dem. ⁸ Aku u tonuko le gba ili i'ya i gitai, pini nala, u suku le a Japa.

Bituru wenei kuwene

⁹ An kain ka wansai, n kaara a kaci ele a asuvu a nwalu, cina a yain evu n ilyuci yi, aku Bituru yuwai a zuba u kunu u yain kvasu. ¹⁰ Pini nala, kambulu ka kana yi, ele pini a ufofuso ilikulya yi, aku u wenei kuwene. ¹¹ U wenei zuba u kukpai aku ili i roku yavu kunya ku pige ku ngan n nishi ubarakpi a ka cipuka ka utuwa a iyamba. ¹² A kunya ki gba icun i nnama n da mari n a'ene a nishi na n da ma kabura na nnu n da mari pini. ^{§§} ¹³ Aku u panai kalagatsu ka danai, “Bituru, 'yanga vu kida vu takuma.”

¹⁴ Shegai Bituru wushuki, “A'a, Magono ma Zuba, kotsu n takuma ili i'ya bawu a wulukpei ko kpm i'ya i'ari n icadi i'ya Mele ma tsunu ma bishinka tsu utakuma wa.”

¹⁵ Aku u doki u panai kalagatsu ki upana u ire, “Kotsu vu isa ili i'ya Kashila ka wulukpei, ili i'ya bawu i'ari uwulukpi wa.”

¹⁶ An ukuna u nala u gitai hal kutatsu, kute-kute aku a bidyai kunya ki ugonu a zuba.

¹⁷ Bituru pini a kadambula ka kalen ka kuwene ku nala ki, aku ama da Koniliyu suki vi a rawai a utsutsu, cina a wecike de kuwa ku Simo ki. ¹⁸ A danai, “Aza-kuwa,” aku a wecikei ko nte Simo uza da a ka isa Bituru vi wari pini.

¹⁹ Eyi pini a uyawunsa a kaci ka kuwene ka u wenei vi, aku Kulu Keri ku tonuko yi, “Ama a tatsu da la a ka bolo vu. ²⁰ Cipa vu tonu le. Kotsu vu yain malala wa, kpaci mpa n suku le.”

§§10:12 A asuvu a kunya ki nnama n roku n da pini n da aza a Yahuda a tsu takuma kpm na n da bawu a tsu takuma adama a Mele.

²¹ Bituru cipai u cinai ama yi, u danai, “Mpa ya bolo. Nɗya ya boluko mu n i'ya?”

²² A danai, “Katigi ka aza a Roma, uza u kala Koniliyu aya u suku tsu. Vuma maci u ɗa, uza ɗa u tsu rongo a ulyaka Kashila kayala, uza ɗa kpam gba aza a Yahuda a ka naka karinga. Katsumate ka zuba ka kari uwulukpi ka ka tonuko yi u isa vu vu bana ara ne tsara u pana i'ya va dana.” ²³ Pini nala, Bituru uwai n ele a asuvu a kuwa, u naka le asu u ɗa a ka wansa.

Bituru banai a kuwa ku Koniliyu

An kain ka wansai, Bituru, kabolo n Atoni a roku aza a Japa, a wutaɗi a lazai kabolo n aza ɗa Koniliyu suki vi. ²⁴ An kain ka doki ka wansai, aku a uwai a Kasariya. Alya Koniliyu wari a uvana hal gbam u libanai amaci a ne n aje a ne. ²⁵ Bituru n u uwi a kuwa ki, aku Koniliyu ryabusa yi, u rukpai a kapala ka ne u lyaka yi kayala. ²⁶ Aku Bituru 'yangasa yi u tonuko yi, “'Yanga, mpa dem vuma ɗa.” ²⁷ An Bituru wari kadyanshi n eyi, aku u uwai u cinai kakuma ka ama ushani.

²⁸ U tonuko le, “Eda n kaci ka ɗe i reve ta u gan uza u Yahuda u gawan kaci ko kpam u ba u kondo Kawulawa wa. Shegai Kashila ka wenike mu ta u ɗa, kotsu n isa uza roku uza u ashinda wa. ²⁹ Adama a nala, an i isa mu n 'yuwan utuwa wa. Gogo-na ma ciga n pana ili i'ya ya isa ka mu vi.”

³⁰ Koniliyu wushuki, “A'ayin a nishi a ɗa a wurai dere n gogo-na naha, a ulapa u uwule u tatsu u kaara an mari a uyan kavasuu, aku vuma roku u tuwa mu n aminya a eri a ulada u shamgbai a kapala ka va. ³¹ U danai, ‘Koniliyu, a wushuku ɗe kavasuu ka vunu, kpam kune ku va neshe aza a unambi yi ku woko ɗe ili i ucibusa a asu u Kashila. ³² Adama a nala she vu suku a ubana a Japa a ba a isa

Simo uza ɗa a ka isa Bituru. Aya pini u cipai a kuwa ku Simo uza u manyan ma ikpan, uza ɗa wa rongo evu n kushiva.’ ³³ Da i zuwai n suki ama n maloko a isa vu vi, kpam u gan ta an vu tuwai. Gogo-na atsa na gba tsunu tsu bolomg-bonoi a asu u te tsara tsu pana ili i'ya Asheku a tonuko vu vu tonuko tsu.”

Bituru dansai a kuwa ku Koniliyu

³⁴ Pini nala, Bituru gitai kadyanshi, “Mayun ɗa, n reve ta Kashila kari n kudyangi wa. ³⁵ Shegai u wushi gba ama ɗa a ka pana yi uwonvo, n a yanyi ili i'ya wa ciga, a asuvu a kaletsu dem. ³⁶ I reve ta n akani a ɗa Kashila ka sukunki aza a Isara'ila, n a tonusuki le alabari a kayanyan ka ndishi n shinga a asu u Yesu Kawauwi. Aya kpam Asheku a ama gba. ³⁷ I reve ta n ili i'ya i gitai a uyamba u Yahuda, an Yahaya danai a lyubugu ko ya wa. Kpam a Galili ɗa ukuna u na vi u gitai. ³⁸ I reve ta Kashila ka ka nakai Yesu uza u Nazara tsupige, Kulu Keri ka ta n eyi, kpam wa ta n ucira cika. U tamba ta n u yansi ukuna u shinga, n u tansi aza ɗa Kalapansi ka 'yanki, kpaci Kashila ka ta n eyi.

³⁹ “Atsa tsu wenei ukuna u ɗa u gitai n eyi a uyamba u Yahuda, n Urishe-lima. Alya a wuna yi a mawandambani. ⁴⁰ Shegai Kashila ka 'yangasa yi a kain ka tatsu, kpam u zuwa yi u wenike kaci ka ne a asu u ama. ⁴¹ U wenike kaci ka ne a asu u ama gba wa, shegai ara tsunu; wata, atsu aza ɗa Kashila ka dangasai caupa, tsara tsu woko aza ɗa a wenei ukuna vi. Atsa aza ɗa tsu lyai kpam tsu soi kabolo n eyi an u 'yangai a ukpa. ⁴² Kpam u tonuko tsu tsu yanka ama kubari, tsu tonuko le Yesu ɗa Kashila ka dangasai u yanka aza uma n akushe afada. ⁴³ Gba ntsumate n yan ta kadyanshi ka ne a danai, ‘Gba uza ɗa baci u wushuki n kala ka ne, a ka cimbusuka yi ta unyushi u cingi u ne.”

Awulawa a tsarai Kulu Keri

⁴⁴Bituru pini a kadyanshi ki, aku Kulu Keri ku cipai a kaci ka aza da a ka panaka yi vi. ⁴⁵Aku aza a Yahuda a da a'ari Atoni a asuvu a aza da a tuwai n Bituru vi, a yain majiyan an a wenei dem Awulawa a wushai kune ku Kulu Keri ki. ⁴⁶Kpaci a panaka le ta a ka dansa n aletsu a roku, n a cikpali Kashila.

Pini nala, Bituru danai, ⁴⁷“Awulawa a na yi dem a wusha ta Kulu Keri tyoku da atsu tsu wushai. Uza wa la wa bishinka a lyubugu le wa.” ⁴⁸Aku u zuwai a lyubugu le a asuvu a kala ka Yesu Kawauwi. Pini nala, a folo yi u doku u yain a'ayin n ele.

Bituru gonoi a Urishelima

11 Asuki yi n Atoni a da a'ari a Yahuda a panai alabari a da Awulawa a wushai kadyanshi ka Kashila. ²Shegai an Bituru gonoi a Urishelima, aku Atoni a roku aza da a'ari aza a Yahuda a yanka yi kushulu. ³A danai, “Ndy a i zuwai vu banai a asu u Awulawa, hal vu lyai kabolo n ele?”

⁴Aku Bituru tonuko le ili i'ya i gitai. ⁵U danai, “Kain ka te a Japa, tyoku da mari a kvasu aku n wenei kuwene. N wenei ili i roku yavu kunya ku pige ku ngan n nishi ubarakpi a ka cipuka ka utuwa a iyamba, hal ku rawai evu na mpa. ⁶An n webelei kunya ki mai n wenei gba icun i nnama n kenu, na nnama n mete, n ili i nkaburu, na nnu. ⁷Aku n panai kalagatsu ka danai, ‘Bituru, 'yanga vu kida vu takuma.’

⁸“Pini nala, n wushuki, ‘Ko kenu, Magono ma Zuba, ili i'ya bawu i'ari uwulukupi, ko i icadi i'ya Mele ma tsunu ma bishinka tsu utakuma kotsu i uwa a unu a va wa.’

⁹“Shegai kalagatsu ka ka wutai a zuba vi ka doki ka danai ukuna u ire, ‘Kotsu vu isa ili i'ya Kashila ka wulukpei, ili i'ya

bawu i'ari uwulukupi wa.’ ¹⁰Kutatsu ka a yain nala kahu a canga ili yi ubana a zuba.

¹¹“Derere u ukuna vi u da ama a tatsu a da a suki a Kasariya a rawai a kuwa ka mari vi. ¹²Aku Kulu Keri ku tonuko mu n toni le kpam n dambula an a wokoi Awulawa wa. Atoku a va ama a teli a na yi alya a soku mu, hal tsu uwai a kuwa ku uza da u suku le vi. ¹³U tonuko tsu kpam tyoku da u wenei katsumate ka zuba ka shamgbai a kuwa ku ne ka tonuko yi, ‘Suku a ba a isa Simo uza da a ka isa Bituru a Japa. ¹⁴Aya wa tonuko vu tyoku da avu n kuwa ku vunu gba ya tsara iwauwi.’

¹⁵“Kadyanshi ka n gitai le uyanka, aku Kulu Keri ku cipai ara le dere tyoku da ku cipai tsu a kagitai. ¹⁶Pini nala, aku n cibai an kadyanshi ka Kashila ka danai, ‘Yahaya gai n mini ma u lyubugusi, shegai eda Kashila ka lyubugu da ta n Kulu Keri.’ ¹⁷An u wokoi Kashila ka yanka le kune derere tyoku da u yanka tsu a'ayin a da tsu wushuki n Yesu Asheku Kawauwi, ya mpa n bishinka Kashila?”

¹⁸An a panai nala aku a nambai ili i'ya a ka dana, pini nala, a kanai ucikpala Kashila a danai, “Gogo-na dem Kashila ka wushuku de Awulawa a kpatala utuwa ara ne, kpam u ne le de uma.”

Atoni a Antakiya

¹⁹An Isitifanu kuwai, aku a gitai uyan Atoni yi mavura, hal a wacuwai ubana a mbari. A rawa ta a Finisiya n Sayipuru n Antakiya u Suriya. A yain kubari ku Kadyanshi ka Shinga ka Kashila, shegai aza a Yahuda a da a yankai kubari ki koshi. ²⁰Asuvu a Atoni a da a wacuwai vi aza roku a wutai a Sayipuru n Sirani a banai a Antakiya, a kanai uyanka Awulawa Kadyanshi ka Shinga ka Yesu Asheku. ²¹Ucira u Asheku wa ta kabolo n ele, hal ama ushani a wushuki a kpatalai asu u Asheku.

²² An Atoni a ɗa a'ari a Urishelima a panai ili i'ya i gitai a Antakiya, a suki Baranaba ubana de. ²³⁻²⁴ Vuma u maci ɗa uza ɗa wari ushadangi n Kulu Keri kpm u pityanangi. An u rawai u wenei ukuna u shinga u ɗa Kashila ka yanka le, u yain ipeli cika. Aku u rono le atsuvu a pityanangu n Asheku n katakasuvu ka le ubana. Ama ushani a doku ta a kpatalai ubana a asu u Asheku.

²⁵ Pini nala, Baranaba banai a Tarsu uzama Shawulu. ²⁶ An u wene yi, aku u tuko yi a Antakiya. Ama a re a le gba a shamgbai pini n Atoni yi hal kayen ka te dere, n a wenishiki kakuma ka ama. A Antakiya ɗa a gitai u'isa atoni a Yesu n kala ka Aza a Kirisiti.†

²⁷ A'ayin a na yi a ɗa ntsunate n roku n wutai a Urishelima a banai a Antakiya. ²⁸ Uza u te a asuvu a le uza u kala Agaba u 'yangai u yain kadyanshi n ucira u Kulu Keri u danai, "A ka tuwa ta a yain kambulu ka pige a likimba gba." (A'ayin a ɗa Kaladiyu wa lya tsugono tsu Roma ɗa udani u na vi u shadangi.) ²⁹ A'ayin a nala yi, Atoni a sukunku ta atoku a le a ɗa a'ari a Yahuda kune. Ya dem suki utyoku u ucira u ne. ³⁰ Nala a yain a sukunki nkoshi ma atoni a Yahuda kune a akere a Baranaba n Shawulu.

Bituru a kuwa ku a'ali

12 A'ayin a nala yi a ɗa Hiridu Agaripa magono u gitai uforo ama a Kashila. ² Hal gbam u zuwai a kapamgbana kaci ka Yakubu utoku u Yahaya n burundu. ³ An u wenei aza a Yahuda a panai kayanyan ka ili i'ya u yain, aku u kana dem Bituru. A'ayin a Ulya u Ilikulya i'ya i Nambai Yisti† ɗa ukuna vi u gitai. ⁴ An u kana yi, aku u gidaku yi a kuwa ku a'ali. U nakanu yi a akere a asoje a nishi a nishi hal asu kunishi a wundi yi, tsara a kotso baci Abiki yi, u tuko yi a kapala ka ama u yanka yi afada. ⁵ A'ayin a ɗa Bituru wari pini a

kuwa ku a'ali ki, aku ama a Kashila a'ari uyan kvasu adama a ne.

Katsumate ka zuba ka wauwai Bituru

⁶ N kayin ka Hiridu wa yawunsa kain ka wansa baci u wutukpa yi tsara u yanka yi afada yi, Bituru wari alavu a mere ma asoje a re usiri n ikani i re. Kpm asoje a re aza ɗa a ka wundya kuwa ki kushani a utsutsu. ⁷ Kute-kute aku katsumate ka zuba ka Magono ma Zuba ka wenikei kaci ka ne ara ne, aku katyashi ka wakanai kunu ki. Aku katsumate ki ka sawai Bituru a ikengi u 'yangasa yi u danai, "Yang gogo!" Pini nala, ikani yi i saruwai.

⁸ Katsumate ki ka tonuko yi, "Uka matogo n akpata a vunu." Aku u yain nala. U tonuko yi kpm, "Wambana kunya ku vunu, vu tonu mu."

⁹ Aku u wutai u tonu yi, kpm u reve an ili i'ya katsumate ki ka yan vi mayun ɗa wa, eyi n u dani kuwene ka a ka wenike yi. ¹⁰ An a wurai asoje a ɗa a ka wundya kuwa ki aza a kagitā n aza a ire, aku a rawai a utsutsu u urim, utsutsu u uwa a ilyuci yi. Aku utsutsu vi u giduwai n kaci ka ne, aku a wutai. An a rawai a nsandu ma ure, kute-kute katsumate ki ka asaka yi.

Bituru gonoi asu u aza a ne

¹¹ Pini nala, ugboji u Bituru u gono yi, u danai, "Gogo-na n reve ta Magono ma Zuba ma ma suki katsumate ka zuba ka ne tsara u wauwa mu a kukere ku Hiridu, n ukuna u cingi u ɗa aza a Yahuda a fobusoi a kaci ka va."

¹² An u revei nala, aku u banai a kuwa ku Meri mma u Yahaya uza ɗa kpm dem a ka isa Marku, a asu u ɗa ama ushani a bolomgbonoi a'ari uyan kvasu.

¹³ An u kudai utsutsu u danai aza a kuwa, aku kagbashi ka kari makere uza u kala Ruda tuwai tsara u wene ko yayi.

¹⁴ An u revei kalagatsu ka Bituru ka, u

giduwa kpm utsutsu vi wa adama a mazanga, aku u gonoi a asuvu a kuwa n ilyadi, u danai, “Bituru da pini kushani a utsutsu u kuwa.”

¹⁵ A danai, “Ijan i'ya vu?” Eyi tani u matsai n u dansi aya. Aku a danai, “Yan maken wa, katsumate ka ne ka!”*

¹⁶ Bituru gai lyai kapala n ukufusa ut-sutsu vi, aku a giduwa a wene yi, a yain majiyan cika. ¹⁷ U yanka le iryoci n kukere u da a pada bini. U tonuko le tyoku da Magono ma Zuba ma wutukpa yi a kuwa ku a'ali. U doki u tonuko le, “Tonukoi Yakubu n Atoni a da a buwai ukuna vi.” Aku u 'yangai u banai a asu u roku.

¹⁸ An kain ka wansai, ugi ruwa u kenu u da asoje yi a giruwa wa, adama a ili i'ya i gitai n Bituru. ¹⁹ An Hiridu zama yi bawu u wene yi. Aku u wecishei asoje a da a ka wundya yi vi. Pini nala, u zuwai a wuna le.

Ukpa u Hiridu

An nala u wurai, Hiridu 'yangai a Yahuda ubana a Kasariya u yain a'ayin de. ²⁰ A'ayin a nala yi, Hiridu wa ta n upan u ama a Taya n Sida. Shegai an a ka ciga ilikulya a asu u tsugono tsu Hiridu, aku a tuwai ara ne n katakasuvu ka te. A boloi ubolomgbono u kaci u Bilasutu kagbashi ka ka kirana n kunu ku magono, a zamai ndishi n shinga.

²¹ Kain ka te an a fobusoi, aku Hiridu ukai aminya a tsugono u dusuki a karatsu ka tsugono, u yanka le kadyan-shi. ²² An kakuma ka ama ki ka panai, aku a 'yangasai alagatsu a le a danai, “Kalagatsu ka kashila ka roku ka na vi, ka vuma ka wa.” ²³ Kute-kute, aku katsumate ka zuba ka Magono ma Zuba ka gbasha yi, kpaci u bidiga ta kaci ka ne tsupige aku u 'yuwain unaka Kashila

tsupige. Pini nala, azun a katsuma a gitai yi utakuma hal u kuwai.

Atoni a doki ushani

²⁴ Kadyanshi ka Kashila kpm kari a ulya kapala n ka tamburi.

²⁵ An Baranaba n Shawulu a kotsoi manyan ma a naka le a Urishelima, aku a gonoi a Antakiya kabolo n Yahaya Marku.

A suki Baranaba n Shawulu

13 A asuvu a Atoni a da a'ari a Antakiya vi, ntsumate n da pini hal n awenishiki; wata, Baranaba, n Saminu uza da a ka isa “Uza u Dan,” n Lusiya uza da u wutai a Sirani, n Manayan, uza da u gbonguroi kabolo n Hiridu Antiba, n Shawulu. ² Kain ka te, tyoku da ama a na a'ari ulyaka Magono ma Zuba kayala n a yanyi kakuli, Kulu Keri ku danai, “Takpa numu Baranaba n Shawulu adama a manyan ma n isa le n ma.”

³ An a doki a yain kakuli n kvasu, aku a tadanki Baranaba n Shawulu akere a tutsuku le a kana ure.

Baranaba n Shawulu a banai a Sayipuru

⁴ An Kulu Keri ku suki Baranaba n Shawulu a banai a Salusiya, a uwai a kpatsu ubana a uyamba u mere ma mini u Sayipuru. ⁵ An a rawai a ilyuci i Salami, a yain kufari ku kadyanshi ka Kashila a agata a Kashila a aza a Yahuda. Yahaya Marku dem bana ta kabolo n ele wa banga le.

⁶ An a kyawunsai uyamba vi gba hal ubana a ilyuci i Pafasu. Aku a gawunsai n uza u Yahuda u roku uza u adabu uza u kala Bara-Yesu. Eyi matsumate ma kaban ma, ⁷ uza da wari kabolo n gomuna Sarajiya Bulus. Gomuna vi vuma

* **12:15** A a'ayin a nala yi, ama roku a bidya ta Kashila ka tsu suku ta atsumate a ne a kirana n vuma dem, kpm katsumate ki ka tsu tuwa ta a asu u vuma vi yavu vuma da.

ɗa uza u ugboji. U libana le a bana ara ne, kpaci wa ciga ƙa u pana kadyanshi ka Kashiḷa.

⁸Shegai Alimasu uza u aɗabu vi u ɓolomgbono kaci n ele wa. (Alimasu ɗa a ka isā Bara-Yesu vi n Tsiheline.) Wa ciga a kpatala ugboji u gomuna vi tsarā u pityanangu wa.

⁹Shegai Shawulu, uza ɗa a ka isā Bulus, ushadangi n Kulu Keri aku ku tonoi n eyi, u wundyanai Alimasu, u danai, ¹⁰“Avu maku ma Kalapansi uza u tsilala n i'ya i'ari i maci! Vu shadangu ƙa n tsukunu n ulapanasa. Va asakā unangasa ire i shinga i Magono ma Zuba wa? ¹¹Gogo-na asuvu a upan u Kashiḷa a ka rukpā ƙa a kaci ka vunu, va rumbanā ƙa, ubana a'ayin kenu va wene asu wa.”

Kute-kute karimbi ka kimbā yi a'eshi, aku u kanai upapa wa bolo uza ɗa wa kanā yi kukere. ¹²An gomuna wenei ili i'ya i gitai, aku u wushuki, u yain majiyan ma uwenishike u Asheku.

Bulus n Baranaba a Antakiya u Bisidiya

¹³Bulus n atoku a nwalu a ne a asakāi ilyuci i Pafasu a uwai a kpatsu ubana a uyamba u Bamafiliya. An a rawai a ilyuci i Paraga, a wutāi a kpatsu ki, aku Yahaya Marku asakā le u gonoi a Urishe-lima. ¹⁴Shegai Bulus n Baranaba a 'yangai a Paraga a lyai kapala a banai a Antakiya† u uyamba u Bisidiya.

Kain ka Ashibi a uwai a kagata ka Kashiḷa a dusuki. ¹⁵An a yain kaneshi a itagarada i Mele ma Musa n i Nsumate, aku azapige a kagata ka Kashiḷa a suki a

tonuko le, “Atoku, i'ā baci n kadyanshi ka kuɓari ku ya doku ama, she i yain.”

¹⁶Bulus 'yangai u yanka le iryoci n kukere a pada bini, u danai, “Aza a Isara'ila n Awulawa a ɗa a ka lyaka Kashiḷa kayala, panakā numu! ¹⁷Kashiḷa ka aza a Isara'ila ka dangasai isheku i tsunu, u zuwai a yain kakumā a'ayin a ɗa a rongoi a uyamba u Masar. N ucira u pige u ne u ɗa u wutukpā le pini a uyamba vi. ¹⁸U kawunki n ele hal ayen amangare a kakamba.‡ ¹⁹U wusai uyamba u aletsu a shindere a Ka'ana, aku u nakāi u ɗa ama a ne u wokoi agadu a le. ²⁰Nala gitā ƙa a asuvu a ayen amangatawanishi n amangarenkupa (450).

“U nakā le aza a afada, kpam a rongoi pini hal ubana a'ayin a Sama'ila† matsumate. ²¹Shegai aza a Isara'ila a zamai a nakā le magono, aku Kashiḷa ka nakā le Shawulu maku ma Kishu uza u kagali ka Bayami† u lyai tsugono. ²²An Kashiḷa ka takpa yi tsugono, u zuwai Dawuda. Kashiḷa ka yain kadyanshi a kaci ka Dawuda, u danai, ‘N tsā ɗe Dawuda maku ma Yese, vuma ɗa uza ɗa u tsu zuwa katakasuvu ka vā ka rongoi n ipeli, kpaci wa yan ƙa gbā ili i'ya ma ciga yi u yain.’

²³“Kashiḷa ka yain kazuwamgbani a asuvu a kagali ka vuma nala vi u zuwai Kawauwi ka aza a Isara'ila ka wutā pini. Kpam Yesu ɗa. ²⁴Shegai kahu Yesu tuwā, Yahaya rongo ƙa utonusuko ama a kpatala a lyubugu le. ²⁵An Yahaya yain evu n ukotso manyan ma ne, u wecikei, ‘Ya wundya mpa Kawauwi ki? Mpa Kawauwi ki wa. Kawauwi ki ƙa ƙa

†13:14 Ilyuci i re i'ya pini i'ya a ka isā Antakiya. I naha yi a kabon ka Bisidiya ka i'ari, i ire yi kpam a kabon ka Suriya ka i'ari a asu u ɗa Baranaba n Shawulu a'ari a ka rongo. Asuki 11:19–13:1.

‡13:18 Ure u roku u ɗa a ka fudɗa a ka reve udani u Tsiheline pini na u ɗa “Kashiḷa ka kirana ƙa n ele hal ayen amangare a kakamba.”

◇13:24 Mak. 1:4; Luk. 3:3.

a utuwa, mpa n ratsa gbam ma surukpa isirikatsu i akpata a ne wa.' [◇]

²⁶ Ama a va, eda aza da i'ari a kagali ka Ibirahi, n ada Awulawa a da a ka naka Kashila karinga, panai na! Atsa Kashila ka sukunki akani a iwauwi yi. ²⁷ Azapige a aza a Urishelima n ama a le a reve an Yesu da Kawauwi ka mayun ki wa. A reve dem an aya nsumate n korongi a kaci ka ne kpam a tsu yansa kaneshi Ashibi dem vi wa. Shegai kadyanshi ka a yain a kaci ka ne ka shadangu ta an a kidaga yi ugana u ukpa. ²⁸⁻²⁹ A yan ta dere ili i'ya tagarada u Kashila u danai. Ko an u woko a tsara unyushi u da a ka wuna yi wa, gba n nala a tonukoi Bilatu Gomuna u wandamgbana yi.

“An u kuwai, aku a cipuka yi a mawandamgbani mi a uka yi a kasaun. ³⁰ Shegai Kashila ka 'yangasa yi ta a ukpa! ³¹ A'ayin a nala yi, u wenishike ta kaci ka ne a asu u atoni a ne aza da a yansai nwalu kabolo a Galili hal ubana a Urishelima. Gogo-na alya a ka tonusuko ama a tsunu ukuna u ne.

³²⁻³³ “Kpam atsa na tsu tuko da Kadyanshi ka Shinga: ili i'ya Kashila ka yain kazuwamgbani wa yanka akaya a tsunu i'ya gai la vi. Gogo-na u yanka tsu ta i'ya atsu aza da tsari mmuku n tsikaya n ne a'ayin a da u 'yangasai Yesu a ukpa. A korongu ta ukuna u na vi a tagarada u Ishipa u ire:

“Ada Maku ma va,
ara n woko ta Tata u vunu.' [◇]

³⁴ “Kashila ka 'yangasa ta Yesu a ukpa kpam wa asaka ikyamba i ne i shama wa, dere tyoku da u danai:

‘Ma zuwuka vu ta unā u shinga u uwulukpi u da n da ma zuwuka Dawuda.' [◇]

³⁵ “A korongu ta a Ushipa u roku:

‘Va asaka Uza u Uwulukpi u vunu u shama wa.' [◇]

³⁶ “A'ayin a da Dawuda wari n uma, u panaka ta Kashila. An u tuwa u kuwai, aku a cidangu yi a asu u asaun a akaya a ne, ikyamba i ne kpam i shamai. ³⁷ Shegai Kashila ka 'yangasa ta Yesu a ukpa kpam ikyamba i ne i shama wa.

³⁸⁻³⁹ “Ama a va, zuwai atsuu mai a ili i'ya tsa tonu: adama a ili i'ya Yesu yain, i'ya i zuwai tsu tsara ucimbusa u unyushi u cingi gogo-na. Mele ma Musa ma fuda ma gonuko da i woko dere wa. Shegai adama a Yesu, uza da baci dem u wushuki wa woko ta dere. ⁴⁰ Kiranai, kawa ili i'ya nsumate n korongi ya gita ta n ada. A dana ta:

⁴¹ “Panai na, aza a majari, i shadangi n majiyan i kuwa!

Kpaci ma yan ta manyan ma roku a a'ayin a de,

manyan ma ya kpada uwushuku n ma, ko uza roku u tonuko da baci tani.” [◇]

⁴²⁻⁴³ Wuta da Bulus n Baranaba a ka wuta a kagata ka Kashila ki, aku aza a Yahuda n Awulawa ushani aza da a ka lyaka Kashila kayala a tonu le. Pini nala, Bulus n Baranaba a'ari le ugbamatan-gusu asuvu a lyai kelime n uwushukusu n ukuna u shinga u Kashila. Aku ama yi a folo le a doku a yain kadyanshi a kaci ka ili i na yi n Ashibi a da a ka tuwa.

Aza a Yahuda a 'yuwain Kadyanshi ka Shinga

⁴⁴ An Ashibi a kyawain, ama a ilyuci yi ushani a tuwa ta a pana kadyanshi ka Kashila. ⁴⁵ An aza a Yahuda a wenei kakuma ka ama ki, a yan ta malyon cika. A wishai Bulus kpam a 'yuwain ili i'ya u danai.

⁴⁶ Aku Bulus n Baranaba a dansai karara bawu uwonvo, a danai, “Eda u

[◇]13:25 Mak. 1:7; Luk. 3:16. [◇]13:32-33 Ishp. 2:7. [◇]13:34 Isha. 55:3.

[◇]13:35 Ishp. 16:10. [◇]13:41 Hab. 1:5.

kanai tsu gitā uyanka kuḅari ku kadyan-
shi ka Kashilā, shegai i 'yuwain ka
uwusha. Nala u wenike tā an bawu i
ratsai i wushi uma u ḁa bawu wari n
utyoku. Adama a nala, tsa asakā ḁa tā
aku tsu bana a asu u Awulawa. ⁴⁷ Ili i'ya
Kashilā ka tonuko tsu tsu yain i'ya na:
'N zuwa tā vu woko katyashi a asu u
Awulawa,

tsarā vu tuko iwauwi
hal ubana likimba gbā.”[◇]

⁴⁸ An Awulawa a panai nala, a pana
tā kayanyan aku a cikpalai kadyan-
shi ka Asheku. Aza ḁa a ḁangasai adama a uma
u ḁa bawu wari n utyoku a wushuku tā
n Asheku.

⁴⁹ Pini nala, kadyan-
shi ka Asheku ka
tamburai ko nte wa a uḅongu vi. ⁵⁰ Aku
aza a Yahuda a banai a asu u azapige a
roku a ilyuci yi n aka a ḁa a ka naka
tsupige. A zuwa le a 'yuwain Bulus n
Baranaba, aku a gitā le mavura hal a
loko le a kaḅon ka uyamba ki. ⁵¹ Aku
Bulus n Baranaba a kapatsai kabutā ka
a'ene a le adama u woko iryoci a kaci ka
aza a ilyuci yi, pini nala, a lazai ubana
a ilyuci i Ikaniya. ⁵² Shegai atoni a An-
takiya yi a woko tā n mazangā kpm
ushadangi n Kulu Keri.

Bulus n Baranaba a Ikaniya

14 An Bulus n Baranaba a rawai
a Ikaniya, a uwai a kagata ka
Kashilā ka aza a Yahuda tyoku ḁa a
yain kuḅari a Antakiya. Ama ushani
aza a Yahuda n Awulawa a wushuku
tā n kadyan-
shi ka Kashilā. ² Shegai aza
a Yahuda a ḁa a kpaḁai uwushuku n
kadyan-
shi ki, a vurusaḁi a'ene a Awulawa
a ḁa bawu kotsu a wushuki, a nangasai
ndishi n le n ama a Kashilā yi. ³ Gbā n
nala, asuki yi a ḅarakpai pini n ele cika,

n a yanyi kuḅari ku kadyan-
shi ka ukuna
u shinga u Asheku bawu uwonvo. Kpm
u naka le ucira u uyan iryoci n ikune-
savu. ⁴ Ama a ilyuci yi a pecei kure, aza
roku a ka tono aza a Yahuda, aza roku
kpm a ka tono asuki.

⁵ Aku Awulawa a roku n aza a Yahuda
n azapige a le a bolomgbonoi kaci tsarā
a yain asuki yi mavura, kpm a varasa
le n atali a wuna. ⁶ An asuki yi a revei
ukuna u ḁa wari a nwalu, aku a sumai
ubana a uyamba u Likiya; wata, ilyuci i
Lisitira n Daraba n une i'ya i kyawan le.
⁷ Nte a lyai pini kapala n uyan kuḅari ku
Kadyan-
shi ka Shinga.

Bulus n Baranaba a Lisitira n Daraba

⁸ A Lisitira vi, Bulus n Baranaba a cinai
vuma roku uza ḁa a matsai kawunu, uza
ḁa tun a matsa yi u wala wa. ⁹ Wari a
upana kuḅari ku Bulus wari uyan, pini
nala, Bulus wenei vuma vi wa tā n up-
ityanangu u ḁa u rawai a tanasa yi.
¹⁰ Aku u danai, “Yanga vu shamgba n
a'ene a vunu.” Kute-kute vuma vi u 'yan-
gai u gitai nwalu.

¹¹ An kakuma ka wenei ili i'ya Bulus
yain, aku a 'yangasai alagatsu n kaletsu
ka aza a Likiya, a danai, “Ama a na
yi ashilā a roku a ḁa a cipa tsu n iry-
oci i ama!” ¹² Aku a nakai Baranaba
kala Zafosa,[†] Bulus kpm Hamisa kpaci
aya kayain ka kadyan-
shi. ¹³ Pini nala,
kaḁarakpi ka katani ka Zafosa kameli ka
kari a uroto u ilyuci vi u kalai anaka n
apalu u tukoi a ḁa a utsutsu u ilyuci vi,
tsarā eyi n ama a ne a yanka asuki yi
uḁarakpa.

¹⁴ Shegai an asuki yi a panai nala, aku
a karasai aminya a le adama a unamg-
bukatsuma, a uwai a asuvu a kakuma ka
ama ki n ilyadi n a dansi, ¹⁵ “Atoku a

[†]14:12 Zafosa kameli ka pige ka aza a Heline ka, Hamisa kameli aya matsumate ma
ne.

[◇]13:47 Isha. 42:6; Isha. 49:6.

tsunu, ndya i zuwai ya yan naha? Atsu dem ama da tyoku u de. Kadyanshi ka Shinga ka tsu tuko da tsara i kpatala i asaka ili i gbani i nala yi i gono a asu u Kashila Uza u Uma, uza da u yain zuba n likimba n kushiva n gba ili i'ya i'ari pini a asuvu a le. ¹⁶Caupa u asaka ta gba ama a likimba a yain ili i'ya i luwa le. ¹⁷Shegai u tsu wenike ta kaci ka ne a asu u ili i shinga i'ya u tsu yansa. Kashila ka tsu suku ta mini ma zuba, tsara iceshi i de i yain. U naka da kpam ilikulya kpam u zuwa da ipeli.” ¹⁸Gba n kadyanshi ka a yanka le vi, she na a matsai aku a fudai a bishinka le ufarakpa vi adama a le.

¹⁹Shegai aza a Yahuda a roku a wutai a uyamba u Antakiya n Ikaniya a leshei ama yi a varasai Bulus a rono yi ubana a uroto u ilyuci, n a dani u kuwa de. ²⁰An Atoni a tuwai a kyawan yi, aku u 'yangai u gonoi pini a ilyuci yi. An kain ka wansai aku a lazai ubana a Daraba kabolo n Baranaba.

Bulus n Baranaba a gonoi a Antakiya

²¹An Bulus n Baranaba a yain ku'bari ku Kadyanshi ka Shinga a Daraba, a tsara ta Atoni ushani. Pini nala, a gonoi a Lisitira n Ikaniya n Antakiya u Bisidiya. ²²A gbamatangusu ta atakasuvu a ama a Kashila n a bara le a shamkpa upityanangu u le mai, n a dansi, “She tsu pana ikyamba aku tsu tsara u'uwa a tsugono tsu Kashila.”

²³Bulus n Baranaba a yain kvasu n kakuli, aku a dangasakai kuwa ku Atoni dem nkoshi. A naka le a asu u Asheku uza da nkoshi mi n wushuki n eyi. ²⁴An a tonoi a Bisidiya aku a rawai a Bamafiliya. ²⁵An a yain ku'bari a Paraga, aku a lazai ubana a Ataliya. ²⁶Pini nala, a uwai a kpatu a banai a Antakiya, a asu u da caupa a yanka le kvasu tsara Kashila ka kirana n ele a asuvu a manyan ma a kotsoi vi.

²⁷N urawa u le, aku a bolomgbonoi ama a Kashila a asu u te a tonuko le ili i'ya Kashila ka yain adama a le, n tyoku da kpam u kukpunkai Awulawa ure u upityanangu. ²⁸Aku a barakpai pini n ama a Kashila.

Asheshi a Atoni a Urishelima

15 An Bulus n Baranaba a'ari a Antakiya u Suriya, aku ama roku a wutai a Yahuda a tuwai a Antakiya a ka wenishike Atoni. Aku a ka dansa, “A kida da baci acombi tyoku da Mele ma Musa ma danai wa, ya tsara iwauwi wa.” ²Pini nala, Bulus n Baranaba a yain kananamgbani n ele cika, adama a kadyanshi ka nala ki. Aku Atoni† a zuwai Bulus n Baranaba n Atoni a roku a bana a Urishelima a asu u asuki na nkoshi n kuwa ku Atoni, tsara a dansa kadyanshi ki. ³Aku a soku le a lazai, a tonoi a uyamba u Finisiya n Samariya, n a naki alabari tyoku da Awulawa a wushuki. Nala zuwa ta Atoni a panai kayanyan cika. ⁴An a rawai a Urishelima, Atoni, n asuki, na nkoshi a ryabusa le. Aku Bulus n Atoni a da a banai kabolo n eyi, a tonuko le gba ili i'ya Kashila ka yankai ama ushani a akere a le.

⁵Shegai Atoni a roku, aza a ka'bon ka Afarishi, a 'yangai a danai, “U kana ta Awulawa a kida acombi, a toni kpam ili i'ya Mele ma Musa ma danai.”

⁶Aku asuki yi na nkoshi mi a bolomgbonoi, tsara a webele kadyanshi ki. ⁷An a barakpai a kananamgbani ki, aku Bituru 'yangai kushani u tonuko le, “Aza a va, i reve ta Kashila ka dangasa mu ta caupa a asuvu a de, u da ara va da Awulawa a ka pana ku'bari ku Kadyanshi ka Shinga, kpam a wushuku. ⁸Kashila uza da u revei atakasuvu a ama gba, u wenike tsu ta an u wushai Awulawa a asu u da u naka le Kulu Keri tyoku da u naka tsu. ⁹U bidya tsu kau-kau n ele wa, kpaci adama a upityanangu u le u

ɗa u wulukpe le. ¹⁰ Adama a nala, nifa ya ciga i kondo Kashila a asu u utadanku Awulawa a na ucanga u ɗa bawu atsu n isheku i tsunu tsa fuda tsa canga? ¹¹ Wa yan nala wa! Tsu wushuku ta an adama a ukuna u shinga u Yesu Asheku u ɗa tsu tsarai iwauwi, kpm tyoku ɗa ele dem a tsarai iwauwi.”

¹² Pini nala, ama yi a padai bini, a ka panaƙa Baranaba n Bulus tyoku ɗa a ka dansa iryoci n ikunesavu i'ya Kashila ka yain a asu u Awulawa a akere a le. ¹³ An a kotsoi kadyanshi, aku Yakubu⁸ danai, “Atoku a va, panaƙa numu. ¹⁴ Simo Bituru tonuko tsu ta tyoku ɗa Kashila ka gitai utuwa a asu u Awulawa a roku u gonuko le ama a ne. ¹⁵ Nala wa ta dere n kadyanshi ka nsumate n korongi ili i'ya Magono ma Zuba ma danai,

¹⁶ “Ma gono ta n lapula n mai kuwa ku Dawuda ka ku wasai.

Ko an u wokoi ku wasai, ma lapula ta n mai ka kpm n shamka ka.

¹⁷ Nala ma yan, tsara aza ɗa a buwai vi a kpatala a asu u va,

gba n Awulawa dem, n aza ɗa n dangasai a woko ama a va. Mpa, Magono ma Zuba, mpa n danai nala.

¹⁸ N yan ta kazuwamgbani nala tun caupa.” [◇]

¹⁹ Yakubu lyai kapala n kadyanshi, “Adama a nala, u gan tsu matsa Awulawa, aza ɗa a ka kpatalasa ubana a asu u Kashila wa. ²⁰ Shegai tsu koronku le ukanikorongi tsu tonuko le kotsu a lyai ilikulya i'ya a darankpai kameli wa, kotsu a yain tsishankala wa, n utakuma u inyama i manama ma a piyanlai udyoku wa, ko kpm inyama i'ya i buwai na mpasa wa. ²¹ Kpaci Mele ma Musa ma na mi a'a ta ma a uwenishike a agata a Kashila a aza a Yahuda a ilyuci dem n kain ka Ashibi tun a a'ayin a cau.”

Asheshi a korongi ukanikorongi

²² Aku asuki na nkoshi n kuwa ku Atoni, kabolo n aza a kuwa yi gba, a wenei u lobono ta a dangasa aza roku a asuvu a le a suku le a Antakiya kabolo n Bulus n Baranaba. Aku a dangasai Yahuza, uza ɗa a ka isa Barasaba, n Sila, azapige ɗa a asuvu a Atoni.

²³ A naka le ukanikorongi u ɗa u danai,

“Idyani a asu u atoku a de asuki na nkoshi n kuwa ku Atoni, ubana a asu u Awulawa aza ɗa a'ari Atoni, aza ɗa a'ari a ilyuci i Antakiya n iyamba i Suriya n Kilikiya.

²⁴ “Tsu pana ta alabari a da aza roku a asuvu a tsunu a tuwa ta ara de. Tsu pana ta a yangasaka da atakasuvu n kadyanshi ka le, a damgbarasa da, ko an u wokoi atsa tsu suku le a yain nala wa.

²⁵ An tsu dansai kadyanshi ki, tsu wenei u lobono ta tsu dangasa aza roku a asuvu a tsunu tsu suku le ara de kabolo n atoku a tsunu Baranaba n Bulus. ²⁶ Ama da a naka uma u le ko a ka kuwa baci adama a kala ka Yesu Kawauwi. ²⁷ Adama a nala a da dem tsu sukunku da Yahuza n Sila, ara le da ya pana ukuna u ili i'ya tsa koronku da na vi. ²⁸ Kulu Keri ku wenike tsu ta ku da kotsu a zuwuka da araji wa. ²⁹ Shegai kotsu i lyai ili i'ya a darankpai kameli wa. Kotsu i takuma unyama u da wari na mpasa wa, ko kpm unyama u manama ma a piyanlai udyoku. Kpm kotsu i yain tsishankala wa. I kirana baci n ili i na yi, ya rongo ta mai.

“U yan tsu ben.”

³⁰ Aku a lazai ubana a Antakiya. An a rawai a bolomgbonoi Atoni yi a asu u te, a naka le ukanikorongi vi. ³¹ An ama yi a yain u da kaneshi, aku a yain mazanga

§15:13 Yakubu na vi, vangu u Yesu da.

◇15:18 Emo. 5:25-27; Isha. 45:21.

cika a adama a ugbami u atakasuvu u da a doku le.

³²Yahuza n Sila tani an u wokoi ele n tsumate n da, aku a dansai cika n a gbamatangu le atakasuvu a shamgba n ucira. ³³An a yain a'ayin pini kenu, aku Atoni a Antakiya a soku le n katsuma ka eri tsara a gono a asu u aza da a suku le. [³⁴Shegai Sila wenei ulobono ta u shamgba pini n ele.]**

³⁵Bulus n Baranaba a wokoi a Antakiya, ele n ama roku ushani a ka wenishike n a dansi kadyanshi ka Asheku.

Upecene u Bulus n Baranaba

³⁶An a yain a'ayin, aku Bulus tonukoi Baranaba, "Tuwa tsu bana a ilyuci i'ya tsu yain kuɓari ku kadyanshi ka Asheku, tsu kondo atoku yi tsara tsu wene tyoku da a'ari." ³⁷Baranaba ciga ta a bidya Yahaya Marku u bana dem n ele. ³⁸Shegai Bulus wenei ulobono a bana n eyi wa, kpaci u asaka le ta caupa a ilyuci i Bamafiliya, kpam u 'yuwain u lyai kapala n manyan mi kabolo n ele.

³⁹Aku kananamgbani ka uwai a mere ma le, hal ka zuwai a pecenei. Baranaba bidyai Yahaya Marku a uwai a kpatsu ubana a ilyuci i Sayipuru. ⁴⁰Shegai Bulus dangasai Sila. Aku atoku yi a yanka le kvasu ka ndishi n shinga, Asheku a kirana n ele, pini nala, a lazai. ⁴¹Bulus kyawunsai uyamba u Suriya n Kilikiya n u gbamatangusi atakasuvu a aza da a'ari a a'uwa a Atoni yi.

Timoti yain nwalu n Bulus n Sila

16 Bulus banai a Daraba n Lisitira, a asu u da Katoni uza u kala Timoti wa rongo. Mma u ne dem Katoni ka, uza u Yahuda, tata u ne tani uza u Heline† u da. ²Atoni a da a'ari a Lisitira n Ikaniya

a ka cikpala ta Timoti cika. ³Bulus wa ciga ta Timoti toni le. Adama a nala u zuwai a kida yi kacombi kahu a laza. U yan ta nala adama a aza a Yahuda, kpaci ya dem reve ta tata u ne uza u Heline u da. ⁴Tyoku da a'ari ukyawunsa a ilyuci ilyuci, a rongoi utonusuko ama ukuna u da asuki na nkoshi a shamkpai a Urishe-lima, aku a folo le a toni ukuna u nala vi. ⁵Nala aza a a'uwa a Atoni yi a rongoi udoku upityanangu n ucira n kakuma kain dem.

Bulus wenei kuwene a Taruwasa

⁶Bulus n atoku a ne a lazai a tonoi a asuvu a uyamba u Firijiya n Galatiya, kpaci Kulu Keri ku bishinka le ta uyan kadyanshi ka Asheku a uyamba u Asiya a a'ayin a nala yi. ⁷An a rawai utyoku u uyamba u Misiya, a cigai a bana a Bitiniya, shegai Kulu ku Yesu ku wushunku le wa. ⁸Aku a walai a uyamba u Misiya ubana a ilyuci i Taruwasa a ikengi i kushiva.

⁹N kayin, Bulus wenei kuwene. A kuwene ki, u wenei uza u Masidaniya kushani wa folo yi, u danai, "Tuwa a Masidaniya vu banga tsu." ¹⁰An u kotsoi uwene kuwene ki, kute-kute tsu†† ka-na ure ubana a Masidaniya, kpaci tsu reve ta Kashila ka ka isa tsu tsu yanka le kuɓari ku Kadyanshi ka Shinga.

Lidiya wokoi Katoni

¹¹Aku tsu uwai kpatsu a Taruwasa, tsu karai ubana a uyamba u mere u mini u Samutarasu. An kain ka wansai, tsu rawai a ilyuci i Niyapali. ¹²Pini nala, tsu wurai ubana a Filibi, ilyuci i'ya aza a Roma a'ari ushani a uyamba u Masidaniya, u da u wari a kere ka tsugono tsu Roma. Tsu rongoi pini a'ayin ushani.

**15:34 Akorongi a cau ushani aza da a purai a tagarada u Manyan ma Asuki a kalatsa ta makpanda ma 34.

††16:10 Kazoli ka kala ka "atsu" pini na vi, yanka da a yankai ka manyan kpaci Luka uza da u korongi tagarada vi u tono ta asuki yi a a'ayin a nala yi.

¹³ Kain ka Ashibi tsu wutaḡa a utsutsu u ilyuci vi ubana a unā u agata, asu u ḡa tsu wenei yavu a asu u kvasu u aza a Yahuda wa ta pini. Aku tsu dusuki tsu dansai n aka a ḡa a bolomgbonoi ukuna u Asheku. ¹⁴ Uka roku ḡa pini uza u kala Lidiya, kapani ka uwonvo u Kashila wa panaka tsu. Eyi uza u ilyuci i Tayatira u ḡa, kadengi ka aminya a ikebe a mini ma galura a ḡa. Kashila ka kukpai katakasuvu ka ne, hal u wushuki n ili i'ya Bulus wa tono. ¹⁵ An a lyufugu yi kabolo n aza a kuwa a ne, aku u folo tsu, u danai, “An u wokoi i wushuki mpa katonu ka Asheku ka, tuwai i cipa a kuwa ku va.” U rongo tsu a ufolo hal u fuda tsu aku tsu wushuki.

A ukai Bulus n Sila a kuwa ku a'ali

¹⁶ Kain ka te, an tsa bana a asu u kvasu, tsu gawunsai n kagbashi ka kari makere, uza u ityoni i cingi i udana ili i'ya ya gita. Azakuwa a ne a ka tsarasa ta ikebe cika n manyan ma udana ili i'ya ya gita i'ya makere mi ma yansa. ¹⁷ Aku u rongo tsu utono n u salasi, “Ama a na yi agbashi a Kashila a ḡa, Uza u Ucira Gba. Tuwa ḡa a tuwai a tonuko ḡa tyoku ḡa ya tsara iwauwi.” ¹⁸ Nala u rongoi uyan hal a'ayin ushani, hal asuvu a namgbai Bulus, aku u kpatalai u bananai ityoni i cingi yi, “A asuvu a kala ka Yesu Kawauwi, pecembene n eyi.” Kute-kute i pecembene n eyi.

¹⁹ An azakuwa a makere yi a wenei ure u utsarasa u ikebe i le u kimba ḡe, aku a kanai Bulus n Sila, a rono le ubana a kuden a kapala ka aza a afada. ²⁰ An a rawai aku a danai, “Aza a Yahuda a na a ka damgbarasa ta ilyuci i tsunu. ²¹ Ili i'ya bawu i gain atsu aza a Roma tsu wushi, i'ya a ka wenishike.”

²² Aku ama a lazai a kyawan le a ka dansa, “Mayun ḡa, nala wari.” Aza a afada yi a zuwai a monduso le aminya n ucira, a bawan le. ²³ An a bawan le,

aku a uka le a kuwa ku a'ali, a zuwai uza ḡa wa kirana n kuwa ki u wundi le mai. ²⁴ An u panai nala, u uka le a kunu ku asuvu ku kuwa ki, aku u gbagbalai a'ene a le a kagbukulu.

²⁵ Ubana kayin a mere, Bulus n Sila a ka yan kvasu n ishpa i ucikpala Kashila, aza ḡa a'ari dem pini a kuwa ku a'ali ki a ka panaka le. ²⁶ Kute-kute iyamba i gbaḡai cika, hal kami ka kuwa ku a'ali ki ka gbaḡai. Pini nala, itsutsu yi i giduwaḡi gba. Ikani i'ya a sirasai aza ḡa a'ari pini a kuwa ku a'ali ki i saruwaḡi.

²⁷ An uza ḡa wa kirana n kuwa ki u rikpanakai alavu, u wenei itsutsu i kuwa yi gba ugiduwu. Wa wundya aza a kuwa ku a'ali ki a suma ḡe, aku u talai burundu u ne wa ciga u wuna kaci ka ne. ²⁸ Shegai Bulus barana yi, u danai, “Kotsu vu nei kaci ka vunu usan wa, gba tsunu tsu ta pini.”

²⁹ Aku uza ḡa wa wundya kuwa ki u danai a tuko ncikalu. U wuranai u uwai a asuvu u rukpai a kapala ka Bulus n Sila, n u jeki ikyamba adama a uwonvo. ³⁰ Aku u wutukpa le a kateshe, u danai, “Ndya ma yan tsara n tsara iwauwi?”

³¹ Ele tani a danai, “Pityanangu n Yesu Asheku, avu na aza a kuwa a vunu ya tsara ta iwauwi.” ³² Aku a yanka yi kadyanshi ka Asheku n aza a kuwa a ne gba. ³³ N kayin ka nala ki, u zasa le usan u le, aku kute a lyufugu yi n aza a kuwa a ne dem. ³⁴ Aku u uka le a asuvu a kuwa ku ne u tuko le ilikulya. Eyi n aza a kuwa a ne gba a shadangi n ipeli adama a ḡa a pityanangi n Kashila.

³⁵ An kain ka wansai, aku aza a afada yi a suki adagari a ba a dana a asaka ama a nala yi.

³⁶ Aku uza ḡa wa kirana n kuwa ku a'ali ki u bankai Bulus akani, u danai, “Aza a afada a suku ḡe a asaka ḡa, adama a nala, she i wuta i wala alafiya.”

³⁷ Shegai Bulus danai, “Atsu aza a Roma a ḡa, kpam a bawan tsu a kapala

ka ama bawu afada, a uka tsu a kuwa ku a'ali. Niɗa a ka yansa a wutukpa tsu usokongi? Wa yan wa! Shegai a tuwa n kaci ka le a wutukpa tsu.”

³⁸ Adagari yi a ba a tonukoi aza a afada kadyanshi ki. Aku uwonvo u kana aza a afada yi, an a panai a da ele aza a Roma a da. ³⁹ A tuwai a kuwa ku a'ali ki, a foloi Bulus n Sila a yanka le ahankuri. A'ayin a da a wutukpa le, aku a folo le a asaka ilyuci yi. ⁴⁰ An Bulus n Sila a wutai a kuwa ku a'ali ki, aku a lazai karara she a kuwa ku Lidiya. An a wenei Atoni, aku a gbamatangusu le atakasuvu cika kahu a asaka a ilyuci yi.

Bulus ba u kondoi Tasaloniya

17 An Bulus n Sila a wurai a Amihpali n Apoloni, aku a tuwai a Tasaloniya a asu u da wari n kagata ka Kashila ka aza a Yahuda. ² Bulus uwai pini tyoku da u cuwanakai, hal Ashibi a tatsu a'ari a uyan kadyanshi ka ukuna u Kashila a itagarada i Kashila, ³ wari le ukasanasaka n u tonusuko le mayun da Kawauwi ka pana ikyamba kpam u 'yanga a ukpa. U tonuko le, “Yesu da mari da utonusuko na vi, aya gai Kawauwi ki.” ⁴ Aku ama roku aza a Yahuda, n aza a Heline aza da a ka gbashika Kashila, n aka roku ushani, a wushuki n kadyanshi ka Bulus n Sila, kpam a bolomgbonoi n ele.

⁵ Shegai aza a Yahuda a ka yan maylon cika, aku a banai a kuden a bolomgbonoi ama aza a ahali a cingi, a 'yangaasai atakasuvu a ama a ilyuci yi gba le. A sumai ubana a kuwa ku Yason, tsara a tuko Bulus n Sila a kapala ka kakuma ka ama ki. ⁶ Shegai an bawu a cina le, aku a ronoi Yason n Atoni a roku ubana a asu u azapige a afada. A ka salasa, “Bulus n Sila alya a ka 'yangaasasa atakasuvu a ama a likimba, alya na dem a rawai ara tsunu. ⁷ Kpam Yason da cipuka le a kuwa ku ne. Kpam gba le a ka tono mele

ma Kaisa wa, n a dansi magono ma roku ma pini a ka isa Yesu.”

⁸ An a panai nala, aku aza a ilyuci yi n azapige a afada yi atakasuvu a le a 'yanga. ⁹ A asaka le wa, she na a zuwai Yason n ama yi a tsupai ikebe i u'asaka, aku a asaka le a lazai.

Bulus n Sila a ba a kondoi Biriya

¹⁰ An kayin ka yain, aku Atoni yi a soku le, a lazai ubana a Biriya. An a rawai de, a uwai a kagata ka Kashila ka aza a Yahuda. ¹¹ Shegai aza a naha a la ta aza a Tasaloniya ahali a shinga, kpaci a wusha ta kadyanshi ki n akere a re. A'ari ukonduso Itagarada i Nsumate kain dem, tsara a wene ko ili i'ya Bulus wa tonusuko le vi mayun da. ¹² Ama ushani a pityanangu ta n Asheku. A asuvu a aza da a wushuki vi, alya aza a Yahuda, kabolo n aka a roku ushani aza a Heline aza da a'ari n tsupige a ilyuci yi, hal n a'ali aza a Heline dem.

¹³ An aza a Yahuda aza da a'ari a Tasaloniya, a panai a da Bulus da pini wa yan kubari ku kadyanshi ka Kashila a Biriya, a banai de n a lapanasi kakuma ka ama ki n a 'yangaasasi le atakasuvu. ¹⁴ Kute-kute Atoni yi a soki Bulus ubana a kushiva, shegai Sila n Timoti a shamgbai ve pini. ¹⁵ Aza da a soki Bulus vi, a soku yi ta hal ubana a Atina. An a ka gono, aku Bulus naka le akani a tuwa a tonuko Sila n Timoti a tuwa a cina yi pini gogo.

A banai a ilyuci i Atina

¹⁶ A'ayin a da Bulus wari a uvana Sila n Timoti a Atina, u namgba ta katumu an u wenei ilyuci yi i shadangi n ameli. ¹⁷ U tsu yan ta kadyanshi a kagata ka Kashila n aza a Yahuda n Awulawa aza da a ka tono Kashila. Kpam kain dem u tsu yan ta kadyanshi n aza da u tsu cina a kuden. ¹⁸ An Bulus wari a uyan kubari ku Yesu n u'yanga u ukpa vi, aku ayawun-

shi a Epikuriya^{‡‡} n ayawunshi a Sitokiya a yain kananamgbani n eyi. Aza roku a le a wecikei, “Ndyā uza u kacan naha wa tonon?”

Aza roku a danai, “Yavu uza u uyan kubari ku ameli a roku a da, bamu n a tsunu.”

¹⁹ Adama a nala, aku a bidya yi a banka yi a asu u Asheshi a da a ka isa Arasa, a danai, “Ko va tonuko tsu ucun u uwenishike u savu u da va yan na vi?”
²⁰ Kpaci kotsu tsu pana ukuna u na vi wa, kpam tsa ciga ta tsu reve kalen ka ne.”
²¹ Gba aza a Atina n amoci a da a'ari pini na ndishi a la ta uciga a barakpa a upana kadyanshi ka savu kpam a dansa ka kapala n ili gba.

²² Bulus shamgbai a kapala ka asheshi yi, u danai, “Eda, aza a Atina, n reve ta eda aza a uciga utono adini a da cika.”
²³ Kpaci an ma kyawunsa a ilyuci yi, ma konduso ili i'ya ya gbashika. N wene ta asudarakpa u roku n ikorongi a zuba u ne, i danai, ‘Adama a Kashila ka Bawu a Revei.’ Uza da ya gbashika bawu i reve yi vi, aya Kashila kpam aya ma tonuko da ukuna u ne.

²⁴ “Kashila ka ka yain likimba n ili i'ya i'ari a asuvu a ne. Aya Magono ma Zuba ma zuba n iyamba, u tsu dusuku a Kuwa ku Kashila ka vuma mai wa.”
²⁵ Nala dem u tsu ciga vuma u banga yi n ili i kukere i ne wa. U namba ili wa, kpaci aya u nakai gba ama uma, n kuvi, n ili i'ya a ka ciga.
²⁶ Aya kpam u yain gba ama a asu u vuma u te. U dangasaka le asu u da a ka dusuku gba a kubain ku likimba. Kpam u fobusuko le a'ayin a da gba ama yi a ka rongo.

²⁷ “Kashila ka yan ta nala tsara a zami yi, kpaci a papura baci a ka tsara yi ta, ko an u wokoi u yan mbari n ele wa.”
²⁸ Adama a ne a da tsari n uma, tsa zamgbanasa kpam, adama a ne a da tsu wokoi ili i'ya tsari, tyoku da ashipi a de a roku a danai, ‘Atsu aza a kagali ka ne a da.’

²⁹ “An u wokoi atsu aza a kagali ka Kashila a da, u gan tsu ratsanaka Kashila n ili i'ya a yain n zinariya ko azurufa ko katali, i'ya vuma u yain n ugboji u ne wa.”
³⁰ Caupa Kashila kari ka foro ama a unyushi u le wa, adama a ukpada u ureve u le. Shegai gogo-na u tonuko ta ama kote wa a kpatala a asaka tsicingi tsu le tsu ugbashika ameli.

³¹ “Kpaci u dangasa de kain ka wa tuwa u yanka likimba afada a da a'ari dere a kukere ku uza da u dangasai. Kashila ka asaka tsu ta tsu reve vuma u nala vi a asu u da u 'yangasa yi a ukpa.”

³² An a panai adama a u'anga u ukpa, aku aza roku a yanka yi majari, shegai aza roku a danai, “Tsa ciga ta tsu doku tsu pana ukuna u da vu danai nala vi.”
³³ Pini nala, Bulus asakai asheshi yi.
³⁴ Shegai ama roku a asuvu a le a wushuki n kadyanshi ka Bulus a wokoi Atoni. A asuvu a Atoni a savu yi alya Diyonisiyu uza da wari asuvu a asheshi, n uka u roku uza da a ka isa Damari, kabolo n aza roku kpam.

Bulus ba u kondoi Korintiya

18 Aku Bulus asakai Atina u banai a Korintiya, ² nte u cinai uza u Yahuda u roku de uza da a ka isa Akila, uza da a matsai a ilyuci i Pontu. Akila n uka u ne Bilikisu a barakpa n urawa an

^{‡‡}17:18 Aza da a tsu kondonoso ili i'ya ya gitasa a likimba alya a tsu isa “Ayawunshi.” Kpam a tsu sheshishe ta a'ayin dem tyoku da likimba wari. Ayawunshi a Epikuriya a tsu rongo ta a usheshe a kaci ka ili i'ya a ka ciga adama a upana kayanyan ka kaci ka le. Ayawunshi a aza a Sitokiya a tsu rongo ta a usheshe adama a kaci ka le. Ele a tsu ciga ili i'ya ya tuko upana kayanyan wa.

a wutaɪ a uyamba u Italiya^{¶¶} wa. Kpaci an u wokoi Kaladiyu magono u zuwa ta mele u da gba aza a Yahuda a asaka ilyuci i Roma. ³ Bulus rongo ta n ele n u yani manyan n ele, kpaci ele aza a tsilaga tsa uyan atani a da tyoku u ne.

⁴ Ashibi dem Bulus wa ta a kagata ka Kashila uyan kadyanshi n aza a Yahuda n aza a Heline. Wa ciga u zuwa le a wushuku n eyi. ⁵ An Sila n Timoti a wutaɪ a Masidaniya a tuwaɪ a Korintiya, aku Bulus nakai kaci ka ne gba a asu u uyan kufari n u tonusuki aza a Yahuda, “Kawauwi ka ya bolo vi, Yesu da.” ⁶ Shegai an aza a Yahuda a 'yuwan yi a taka yi n inyashi, Bulus kapatsai kabuta ka aminya a ne,^{§§} u danai, “Mpsa n de ma ta a kaci ka de, mpa kabirya mu wa.* Ili i'ya i bidyai n gogo-na ubana a kapala a asu u Awulawa da ma bana.”

⁷ Pini nala, u ba u dusuki n Titiyu Yusutu Kawulawa uza u ulyaka Kashila kayala, kpm kuwa ku ne ka ta evu n kagata ka Kashila. ⁸ Kirisibu uzapige u kagata ka Kashila n aza a kuwa a ne gba a pityanangu ta n Asheku. Ama ushani a Korintiya dem a pityanangi, aku a lyubugu le.

⁹ Kain ka te n kayin, Asheku a ka yanka Bulus kadyanshi a kuwene u tonuko yi, “Pana uwonvo wa, yan kufari! Kotsu vu pada bini wa! ¹⁰ Kpaci ma ta n avu, kpm ko uza wa ne vu usan wa. Ma ta n ama ushani pini a ilyuci i na yi.” ¹¹ Bulus dusuki pini a ilyuci yi hal kayen ka te n uwoto u teli, u rongo le uwenishike kadyanshi ka Kashila.

¹² Shegai a a'ayin a da Galiya wari gomuna u uyamba u Akataya, aza a Yahuda a bolomgbonoi kaci a 'yan-

gasakai Bulus, a banka yi a kapala ka aza a afada. ¹³ A danai, “Vuma na ama da wa ciga a lyaka Kashila kayala a ure u da mele ma bishinkai.”

¹⁴ Shegai an Bulus wa ciga u gita kadyanshi, aku Galiya kpatalai a asu u aza da a 'yangasakai Bulus, u danai, “Panai eda aza a Yahuda, a da baci nusa da u nusai, ko kpm u yain unyushi u pige u roku, an mari ma panaka da ta. ¹⁵ Shegai an u wokoi kananamgbani ki a kaci ka idani, n a'ala a da n mele ma de koshi, she i yain afada yi n kaci ka de. Mpa ma yan icun i afada a nala yi wa.” ¹⁶ Aku u loko le a kunu ku afada ki. ¹⁷ Aku kakuma ki ka kanai Sasatsani uza-pige u kagata ka Kashila, a lapa yi a kapala ka kunu ku afada ki. Shegai Galiya kirana n ele wa.

Bulus gonoi a Antakiya n Suriya

¹⁸ An ukuna u nala u wurai, Bulus doku rongoi a Korintiya a'ayin kenu. Aku u tonukoi Atoni yi u da eyi wa laza. U uwai a kpatu kabolo n Bilikisu n Akila a kanai ure ubana a Suriya. Shegai kahu a 'yanga, Bulus kuruwa ta kaci ka ne a Kankiriya, tyoku u agadu a aza a Yahuda, an u wokoi u yain kazuwamgbani n Kashila.

¹⁹ An a rawai a Afisu, (pini a ilyuci yi Bulus asakai Bilikisu n Akila,) aku Bulus uwai a kagata ka Kashila tsara u dansa n aza a Yahuda. ²⁰ Aku a folo yi u doku u rongo n ele, eyi tani u wushuku wa. ²¹ Shegai an wa asaka le, u danai, “Kashila ka wushuku baci, ma gono ta a asu u de.”

²² An Bulus asakai Afisu u uwai kpatu ubana a Kasariya, aku u wurai ubana a

¶¶18:2 A'ayin a Yesu, ilyuci i Roma i'ya ilyuci i pige a uyamba u Italiya a asu u da Kaisa Magono wari, kpm a asu u da azapige azapige ama a'ari. Tsugono tsu Roma tsa ta tsu pige, nte dem uyamba u Masar n u Isara'ila n u Anasara wari pini.

§§18:6 A'ayin a nala yi, uza u kapatsa baci kabuta ka a'ene ko ka aminya, wa wenike ta an u 'yuwain ama.

*18:6 Ili i'ya baci dem i tsara da unyushi u de u da, mpa kabirya mu wa.

Urishelima. U ba u danasai Atoni, pini nala, u lazai ubana a Antakiya. ²³ An u barakpai pini kenu, aku u 'yangai u kyawunsai uyamba u Galatiya n uyamba u Firijiya. U tonoi a ilyuci ilyuci n u gbamatangusi Atoni atakasuvu, tsara a gbonguro a ure u Asheku.

Apolo yain kufari a Afisu

²⁴ A'ari pini, aku uza u Yahuda u roku uza u kala Apolo tuwai a Afisu. Kpam uza u ilyuci i Alizandariya u da, karevi ka kadyanshi. U reve ta tagarada u Kashila cika. ²⁵ A wenishike yi ta a asuvu a Ure u Asheku. U bidya ta kadyanshi ka Kashila ki mayun mayun n ucira, kpam wa wenishike ukuna u Yesu u maci vi. Shegai ukuna u ulyubugu u Yahaya u da u revei koshi. ²⁶ Aku u kanai kufari a kagata ka Kashila n ucira u ne gba. An Bilikisu n Akila a panai kadyanshi ka ne, a rono yi a banka yi a kuwa, a doku a tonusuko yi ukuna u Kashila cika.

²⁷ An Apolo wa ciga u pasamgbana ubana a uyamba u Akataya, Atoni a banga yi a koronki Atoni a da a'ari a Akataya vi ukanikorongi tsara a wushi yi n akere a re. An u rawai tani de, u woko ta kabangi ka aza da a pityanangi a asu u ukuna u shinga u Kashila, ²⁸ kpaci u varangu ta aza a Yahuda cika a kapala ka ama, u kasanasaaka le tagarada u Kashila an Yesu Kawauwi ka.

Bulus a ilyuci i Afisu

19 A'ayin a da Apolo wari a Korintiya, Bulus walai pini a uyamba vi hal ubana a Afisu, a asu u da u cinai Atoni a roku. ² U wece le, "I wusha Kulu Keri a'ayin a da i wushuki vi?"

A danai, "Tsu reve gbam ili i roku Kulu Keri wa."

³ U wece le, "Ucun u ulyubugu u eni u da a lubugu da?"

A wushunku yi, "Ucun u ulyubugu u Yahaya u da."

⁴ Bulus danai, "Ulyubugu u Yahaya u ukpatala u da. Yahaya tonusuko ta dem ama a pityanangu n uza da wa tuwa a kucina ku ne; wata, Yesu."

⁵ An a panai nala, aku a lyubugu le a asuvu a kala ka Yesu Asheku. ⁶ An Bulus tafanku le akere, aku Kulu Keri ku cipa le. Pini nala, a gitai kadyanshi n aletsu a roku n a yanyi kadyanshi ka ukuna u Kashila. ⁷ Gba gba evu n ama kupa n ama a re a da.

⁸ Bulus uwai a kagata ka Kashila n u yanyi kufari bawu uwonvo hal uwoto u tatsu, n u yanyi kadyanshi n ele n u tonusuko le ukuna u tsugono tsu Kashila. ⁹ Shegai aza roku a asuvu a le a gbamai atakasuvu a le. A 'yuwain uwushuku, hal a yankai aza da a wushuki vi kadyanshi ka gbani adama a Ure u Asheku vi a kapala ka ama. Aku Bulus asakai kagata ka Kashila ki, u bidyai Atoni yi, n u wenishiki le kain dem a asu u uwenishike u Tiraniyu. ¹⁰ Nala a rongoi uyansa hal ayen a re, hal gba aza a Yahuda n aza a Heline a da a'ari na ndishi a Asiya a panai kadyanshi ka Asheku.

Mmuku n Siva

¹¹ Kashila ka naka ta Bulus ucira u da wa yansa ikunesavu i'ya bawu kotsu ama a tabai uwene. ¹² Hal gbam a bidya baci mayani ma ne ko aminya a manyan a ne a da wa ukusa a bankai aza a mballa, a tsu tana ta. Nala dem ityoni i cingi i tsu pecemgbene ta n ama.

¹³ Aza a Yahuda a roku aza da a'ari ukyawunsa ilyuci ilyuci n a wutukpusi ityoni i cingi. A matsai tsara a yain manyan nala n kala ka Yesu Asheku. N a dansi, "N barana da ta n kala ka Yesu ka Bulus wa yansa kufari ku ne ki, i wuta." ¹⁴ Mmuku n Siva kadarakpi ka pige' ka aza a Yahuda, n da dem pini n shindere a'ali a asuvu a aza da a ka yansa nala vi.

¹⁵ Kain ka te, an a kondoi a yain nala a asu u uza u ityoni i cingi u roku, aku ityoni i cingi i wushunku le, “Mpa gai n reve t̄a Yesu! N reve t̄a k̄pam Bulus. Shegai eḁ̄a tani an yayi?”

¹⁶ Aku uza u ityoni i cingi vi u imkpai u git̄a le malapa hal u lyai ucira u le gb̄a. Aku a wut̄ai a kuwa ki n ilyadi ya dem kataḁ̄a ikyamba i le k̄pam n a'utsu.

¹⁷ An aza ḁ̄a a'ari ndishi a Afisu, aza a Yahuda n aza a Heline a panai ili i'ya i git̄ai, aku a panai uwonvo cika, a naḁ̄ai k̄pam kala ka Asheku tsupige. ¹⁸ Ama ḁ̄a k̄pam a wushuki vi a wut̄ai a kapala ka ama a ka dansa tsicingi tsu le. ¹⁹ Ama ushani aza a uyan aḁ̄abu a bolomgbonu-soi itagarada i le a asu u te a runukpai i'ya a kapala ka ama. An a kecei ikebe i itagarada yi, i rawa t̄a ikebe i'ya vuma wa liḁ̄a manyan ma a'ayin azu aman-garenkupa (50,000.)[†] ²⁰ Nala kadyanshi ka Asheku ka rongoi utambura k̄pam ka yain ucira cika.

²¹ An ukuna u nala u git̄ai, Bulus bidi-gai kaci ka ne u da u kyawunsa baci uyamba u Masidaniya n u Akataya, aku u bana a Urishelima. U danai k̄pam, “N bana baci ḁ̄e, u kaḁ̄a mu t̄a n bana a ilyuci i Roma. ²² Aku u suki aḁ̄angi a ne a re, Timoti n Erasutu ubana a Masidaniya, eyi k̄pam u shamgbai ve pini a uyamba u Asiya vi kenu.

A 'yangasai atakasuvu a ama a Afisu

²³ A'ayin a nala yi a ḁ̄a a 'yangasai atakasuvu a ama cika a adama a Ure u Asheku. ²⁴ U'yangasa u atakasuvu a nala vi u git̄a t̄a n karumi ka roku uza u kala Dimitiriyu, uza ḁ̄a wa yansa manyan n azurufa n u rumi agata a Aritima[‡] kameli ka kari uka. Eyi n atoku a manyan a ne a tsu tsara t̄a ikebe cika

adama a manyan ma nala mi. ²⁵ Aku u bolomgbonoi gb̄a atoku a manyan a ne n aza ḁ̄a a ka yan manyan ma ma rot-soi icun i manyan ma nala mi, u danai, “Eḁ̄a ama a va, i reve t̄a n manyan ma na ma tsa tsarasa ikebe. ²⁶ I wene t̄a k̄pam i pana t̄a tyoku ḁ̄a Bulus nala vi wa lapanasa ama. Nala wari a uyan pini na a Afisu n a asu u aza a Asiya ushani. U danai ameli a ḁ̄a ama a yain n akere, ashila a ḁ̄a wa. ²⁷ Ukuna u cingi wa git̄a t̄a, a ka nangasa t̄a manyan ma tsunu. Bamu gb̄am n nala, hal gb̄am a ka gonuko t̄a Aritima kameli ili i gb̄ani, k̄pam a pece yi n tsupige tsu ne. Eyi uza ḁ̄a gb̄a uyamba u Asiya hal gb̄am n likimba gb̄a a ka gbashika.”

²⁸ An a panai nala, aku a yain upan cika, a 'yangasai alagatsu a le, a danai, “Tsupige she Aritima u aza a Afisu.” ²⁹ Aku ama yi a dambulai, a sumai ubana a kakura a asu u ḁ̄a ama yi a bolomgbonoi, a'ari uroño Gayu n Aristaraku. Ama a na yi atoku a nwalu a Bulus a ḁ̄a aza a Masidaniya.

³⁰ Bulus ciga t̄a u uwa pini a asuvu a ama yi, shegai Atoni a bishinka yi. ³¹ Azapige a roku aza a uyamba u Asiya aje a ne a sukunku yi akani a folo yi kotsu u kawan u bana a asu u ama a nala yi wa.

³² Ama ḁ̄a a'ari pini vi atakasuvu a le gb̄a a shadangu ḁ̄e n kadambula, kpaci a reve gb̄am ili i'ya a bolomgbonoi uyan wa. Aza roku a 'yangasai alagatsu a ka dansa ili i roku, aza roku k̄pam a ka dansa ili i roku kau. ³³ Aza a Yahuda a tutsuki vuma roku uza u kala Alizanda a kapala, a ka ciga yi u kasanasa ukuna vi. Pini nala, u 'yangasai akere a zuba u danai a pada, tsara u siraka ama a ne kabetsu. ³⁴ Shegai an a revei eyi uza u

[†]19:19 Akorongi a cau a cau a kagita a korongu t̄a “ikebe i azurufa 50,000.” Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Uḁ̄anga.

[‡]19:24 Aritima kala ka kameli ka, k̄pam urotsoni u uka u ḁ̄a kari. Ama ushani a kaḁ̄on ka Asiya a tsu gbashika t̄a ka.

Yahuda u da, aku a *lyangasai* alagatsu a danai, “Tsupige she Aritima kameli.” A'ari uyansa nala hal ulapa u uwule u re.

³⁵ An nala u wurai, aku kakorongi ka ilyuci ka zuwai ama yi a padai, u danai, “Eda ama a Afisu, ama a likimba gba a reve ta an ilyuci i Afisu i'ya ya kirana n Aritima kameli. Kpam ya dem reve ta an kameli ka pige ka nala ki, ka rukpai a zuba derere a ilyuci i tsunu. ³⁶ An u wokoi ili i na yi a ka nana i'ya wa, u gan ta i pada bini, kotsu i bidya ukuna vi n udagu wa. ³⁷ I tukoi ama a na pini na, a yan uboki a kagata ka kameli ki wa, a wisha tani kameli ki wa. ³⁸ Shegai Dimitiriyu n atoku a manyan a ne a'a baci n ukuna u roku a kaci ka uza roku, kunu ku afada ka ta ukukpi. Aza a afada a da kpam pini, she i banka le de. ³⁹ Shegai i'a baci n ukuna u roku kau u da ya ciga i reve, she a dansa u da na a asu u asheshi. ⁴⁰ Mayun tani wa sudugba tsu ta a kukere ku azapige a Roma, an tsu wushuki n ukuna u u'yangasa u atakasuvu u ara u na vi, an u wokoi tsa fuda tsa naka kalen ka ili i'ya i gitai na vi wa.” ⁴¹ An u danai nala, aku u wacinsai ama yi.

Bulus gonoi a Masidaniya n Heline

20 An u'yangasa u atakasuvu vi u kotsoi, aku Bulus isai Atoni u gbamatangu le atakasuvu. Pini nala, u tonuko le, “U yan tsu ben.” Aku u lazai ubana a uyamba Masidaniya. ² An u kyawunsai abon a nala yi gba, n u gbamatangusu le atakasuvu cika, aku u lazai she a Heline. ³ U dusuki pini hal uwoto u tatsu.

Afobi a da wari a uwa a kpatsu ubana a uyamba u Suriya, aku u revei aza a Yahuda a yanka yi ta afobi a cingi. Adama a nala a da u bidigai kaci ka ne wa gono a ure u Masidaniya. ⁴ Ama a na da a soku yi: Supata maku ma Pu-

ruhu uza u Biriya, kabolo n Aristaraku n Sakunda aza a Tasaloniya, kabolo n Gayu uza u Daraba, n Timoti, hal dem n Tikiku n Tarafima aza a Asiya.

⁵ Ama a na yi a lyai kapala na nwalu a ba a vana tsu a Taruwasa. ⁶ Atsu tani an Abiki a Ilikulya i'ya i Nambai Yisti a wurai, tsu uwai a kpatsu a Filibi. Tsu yan ta nwalu ma a'ayin a tawun, aku tsu rawai a Taruwasa tsu cina le pini de. Nte tsu rongoi pini hal a'ayin a shindere.

A 'lyangasai Yutiku a ukpa

⁷ Kain ka Aladi, tsu bolomgonoi tsara tsu lyai ilikulya. Bulus dansai kadyan-shi n ama yi hal kayin ka pige, kpaci wa laza ta kain ka wansa baci. ⁸ A kunukuzuba ka tsari vi a sapusa ta pini ncikalushani. ⁹ Kalobo ka roku uza u kala Yutiku u dusuki a zuba u ilinuku i kunukuzuba ku ukumba u tatsu. Aku wa gbadiga a'ayin a da Bulus wari uyan kubari ku ugadi, hal alavu a bidya yi gbende-gbende. Aku u fatanai u rukpai a kunukuzuba utuwa a iyamba. An a canga yi, a cinai u kuwa de. ¹⁰ Pini nala, Bulus cipai a iyamba u wofo yi, u danai, “Kotsu i dambula wa, wa ta n uma.” ¹¹ An Bulus gonoi a kunukuzuba, aku tsu lyai ilikulya kabolo. U lyai kapala n kadyan-shi ki hal usana, aku u lazai. ¹² Pini nala, a lazai n kalobo ki a kuwa n uma, aku a yain mazanga cika.

Bulus banai a Milita

¹³ Bulus bidiga ta kaci ka ne u wala a a'ene ubana a Asusu. Atsu kpam tsu uwai a kpatsu, tsara tsu ba tsu gawunsa de.

¹⁴ An tsu gawunsai a Asusu, aku u uwai a kpatsu ki tsu lazai ubana a Mitilini. ¹⁵ An kain ka wansai, aku tsu lyai kapala na nwalu tsu rawai evu n a asu u da a ka isa Kiyo. An kain ka wansai kpam tsu rawai a uyamba u mere ma mini u da a ka isa Samasu. An kain ka doku ka wansai, aku tsu rawai a Milita.

¹⁶ Kpaci Bulus bidiga t̄a kaci ka ne u da wa shamgba a Afisu wa, adama a d̄a wa b̄arakpa a Asiya. Kpaci wa yan t̄a maloko u rawa a Urishelima kahu kain ka Abiki a Kain ka Amangarenkupa. †

Bulus dansai n azapige aza a Afisu

¹⁷ Shegai an tsu rawai a uyamba u Milita, d̄a Bulus sukunki nkoshi n kuwa ku Atoni a d̄a a'ari a Afisu a tuw̄a a cina yi. ¹⁸ An a rawai, aku u danai, "Ed̄a i reve t̄a gb̄a ili i'ya n yain a'ayin a d̄a n gi-tai utuw̄a a Asiya. ¹⁹ N yan t̄a manyan ma Asheku bawu aradi, kpam n meshi. N kawunki kpam n ukonduso u cingi u d̄a aza a Yahuda a tukuso mu. ²⁰ N kpaḍa d̄a utoonuko ukuna u mayun wa, n̄a n yansaka d̄a kubari a asu u ama n a'uwa a d̄e. ²¹ Kubari ku v̄a ku te ka ubana a asu u aza a Yahuda n Awulawa. N tonuko le a reve kalen ka ukpatala a gono a asu u Kashil̄a a asaka tsicingi tsu le kpam a pityanangu n Yesu Asheku.

²² "Gogo-na Kulu Keri ka na ka zuwa mu ubana a Urishelima, kpam n reve ili i'ya ya git̄a n̄a mpa d̄e wa. ²³ Ko an u wokoi Kulu Keri ka tonusuko mu t̄a a ilyuci i'ya dem n banai, ka danai a ka gidaku mu t̄a a kuwa ku a'ali kpam n pana ikyamba. ²⁴ Shegai mpa n gonuko uma u v̄a ili i roku wa, ma fuda baci ma kotso manyan ma Yesu Asheku u naka mu; wata, n dansa Kadyanshi ka Shinga ka ukuna u shinga u Kashil̄a.

²⁵ "Gogo-na n reve t̄a aza d̄a n kyawunsai n̄a yansaka le kubari ku tsugono tsu Kashil̄a a ka doku a ka wene mu wa. ²⁶ Adama a nala a d̄a ma tonuko d̄a ara, uza d̄a baci dem u tuw̄a u puw̄ain a asuvu a d̄e a ka wece mu mpasa n ne wa. ²⁷ N tonuko d̄a t̄a mai ili i'ya Kashil̄a ka ciga d̄a i reve. ²⁸ I kirana n uma u d̄e n ushiga u d̄a Kulu Keri ku zuwa d̄a i gubi. Kpam i lyai kapala n ulinaka Atoni a d̄a Kashil̄a ka tsilakai kaci ka ne n̄a mpasa n Maku ma ne. ²⁹ N reve t̄a n laza baci,

awenishiki a ka tuw̄a t̄a, aza d̄a bawu a ka wenishike ukuna u mayun. A ka yan t̄a yavu nleweni, tsara a wacinsa ncon n Kashil̄a. ³⁰ Hal gbam aza roku a asuvu a d̄e a ka yan t̄a kadyanshi ka kaban tsara a roni Atoni ubana ara le. ³¹ Adama a nala, she i rongu ufobusi, i ciba ayen a tatsu a d̄a pa vi kaara n kayin mari n ad̄a, n asaka d̄a ubara wa. Hal gbam n sai n meshi adama a d̄e.

³² "Gogo-na n nakangu d̄a t̄a a kukere ku Kashil̄a. Asaka kadyanshi ka ukuna u shinga ka ne ka kirana n ad̄a. Cibai n kadyanshi ka pige ka shinga ka nala ki. Kadyanshi ka nala ki ka ka banga d̄a ka naka d̄a ili i'ya Kashil̄a ka ciga ka naka ama a ne agadu.

³³ "N yan malyon ma ikebe ko aminya a uza roku wa. ³⁴ I reve t̄a n yan t̄a manyan n akere a v̄a, tsara n tsupuka kaci ka v̄a ili i'ya ma ciga, n aza d̄a a'ari kabolo n̄a mpa. ³⁵ Kain dem n woko t̄a iryoci ara d̄e tyoku d̄a ya yan manyan cika, tsara i banga aza a unambi. Cibai n kadyanshi ka Yesu Asheku ka u danai, 'U la t̄a un̄a u shinga vu naka n u d̄a va wusha.'"

³⁶ An Bulus kotsoi kadyanshi, aku u kudangi kabolo n ele a yain kvasu. ³⁷⁻³⁸ Aku a wofo yi gb̄a le n unamgbukatsuma a kanai kushen cika, kpaci u dana t̄a a ka doku a ka wene yi wa. Pini nala, a soku yi gb̄a le hal u uwai a kpatso.

Nwalu n Bulus ubana a Urishelima

21 An tsu pecemgbenei n ele, aku tsu uwai a kpatso ubana a uyamba u mere ma mini u Kosso. An kain ka wansai, aku tsu banai a Rodusu, pini nala, she a Patara. ² An tsu cinai kpatso ku ka bana a Finisiya, aku tsu uwai tsu lazai. ³ An tsu gitai uwene uyamba u mere ma mini u Sayipuru, aku tsu asakai i'ya a ugula u tsunu, tsu lyai kapala n̄a nwalu ubana a Suriya. Tsu cipai a Taya kpaci nte kpatso ki ka cipuka pini ucanga.

⁴Tsu cina t̄a pini Atoni, aku tsu dusuki pini n ele hal a'ayin a shindere. Kulu Keri ku tonuko le a tonuko Bulus kotsu u bana a Urishelima wa. ⁵Shegai an a'ayin a u'yanḡa a tsunu a yain, aku tsu lyai kapala n̄a nwalu n tsunu. Atoni yi a soku tsu t̄a hal gb̄am n aka a le n̄a mmuku n le gb̄a ubana a uroto u ilyuci vi. An tsu rawai a ikengi i agat̄a, aku tsu kud̄angi tsu yain kavas̄u. Tsu 'yanḡai tsu lyai kapala n̄a nwalu n tsunu. ⁶An tsu pecenei, aku tsu uwai a kpatsu, ele kpam a lazai ugono a kuwa.

⁷An tsu as̄akai Taya, tsu lyai kapala n̄a nwalu she a Talamaya. Nte tsu damamgbanas̄ai pini n atoku kpam tsu shamgbai pini n ele kain ka te. ⁸An kain ka wansai, aku tsu banai a Kasariya, tsu cip̄ai a kuwa ku Filibu uza u uyan kubari ku kadyanshi ka Kashil̄a, uza u te a asuvu a ama a shindere [◊]a d̄a a danḡasai a pecike ama ilikulya. ⁹W̄a t̄a n̄a mmuku nkere n nishi n d̄a bawu kotsu n yain iyolo, alya aza a udansa kadyanshi ka Kashil̄a.

¹⁰An tsu yain a'ayin pini a asu vi, aku uza u udansa akani a Kashil̄a u roku uza u kala Agaba, [◊]u wut̄ai a Yahuda u tuwai. ¹¹U bidyai kagbawatsu ka cuku ka Bulus, u sirai akere a ne n a'ene a ne n ka, u danai, "Ili i'ya Kulu Keri ku danai i'ya na, 'Naha d̄a aza a Yahuda a Urishelima a ka sira uza u kagbawatsu ka na vi, kpam a neke yi a akere a Awulawa."

¹²An tsu panai nala, ātsu n aza d̄a a'ari pini tsu foloi Bulus kotsu u bana a Urishelima wa. ¹³Aku u wushuki, "Ndya i zuwai i'ari a kushen ya zuwa mu unamgbukatsum̄a? Ufobusi u d̄a m̄ari a sira mu hal gb̄am a wuna mu a Urishelima adama a kala ka Yesu Asheku."

¹⁴An tsu dansai n eyi bawu tsu fuda yi, aku tsu padai bini, tsu danai, "As̄aka Magono ma Zuba ma yain i'ya i gan yi."

¹⁵An nala u wurai, aku tsu fobusoi tsu banai a Urishelima. ¹⁶Atoni a roku aza d̄a a wut̄ai a Kasariya dem a soku tsu, a banka tsu a kuwa ku Nasan uza d̄a tsa cip̄a ara ne. Eyi vuma u Sayipuru u d̄a, uza u te a asuvu a Atoni a kagita.

Bulus rawai a Urishelima

¹⁷An tsu rawai a Urishelima, atoku a ryabusa tsu n ipeli cika. ¹⁸An kain ka wansai, aku Bulus n ātsu dem tsu banai ara Yakubu, kpam gb̄a nkoshi n kuwa ku Atoni n d̄a pini. ¹⁹An Bulus damamgbanai n ele, aku u tonusuko le ili i'ya Kashil̄a ka yankai Awulawa a akere a ne. ²⁰An a panai nala, aku a cikpalai Kashil̄a, a tonukoi Bulus, "Utoku u tsunu, wene na tyoku d̄a ama azu ushani a aza a Yahuda a pityanangi. Gb̄a le gogo-na a'ā t̄a n maluwa ma a ka tono Mele ma Musa. ²¹Shegai a tonuko t̄a Atoni a savu yi alabari a vun̄u a da va wenishike t̄a aza a Yahuda a d̄a a'ari a asuvu a Awulawa vu da a varangu Mele ma Musa. Wata, kotsu a kid̄a mmuku n le acombi wa, ko kpam a toni agadu a tsunu wa.

²²"Gogo-na nid̄a tsa yan? Kpaci u ka n̄a t̄a a reve n utuw̄a u vun̄u. ²³Adama a nala, she vu yain ili i'ya tsa tonuko vu. Ts̄a t̄a n ama a nishi pini na aza d̄a a yain kazuwamgbani. ²⁴Bidya ama a nala yi i ba i wulukpe kaci ka d̄e kaḅolo, kpam vu tsupa ikebe i uwulukpe yi ts̄ara a kurruwa le. Nala wa zuwa t̄a a reve an gb̄a ili i'ya a tonuko le a kaci ka vun̄u ki kaḅan ka, kpam avu n kaci ka vun̄u va kirana t̄a n Mele mi. ²⁵Shegai ukuna u Awulawa a d̄a a wushuki, tsu koronku le t̄a ukanikorongi tsu da: kotsu a takuma ili i'ya a dar̄amkpai kameli wa, kotsu a takuma unyama u d̄a w̄ari n̄a mpasa wa, a takuma unyama u manama ma a

piyanlai udyoku wa, kpm kotsu a yain tshishankala wa.”

A kaṅai Bulus a Kuwa ku Kashilā

²⁶ An kain ka wansai, Bulus bidyai ama yi a banai a wulukpei kaci ka le, aku a uwai a Kuwa ku Kashilā. Pini nala, u tonukoi ama a'ayin a ḁa uwulukpe vi wa shadangu, n kain ka a ka yanka ya dem udarakpa.

²⁷ An a'ayin a shindere yi a yain evu n ushadangu, aku aza a Yahuda a roku aza a uyamba u Asiya a wenei Bulus a asuvu a Kuwa ku Kashilā. Aku a 'yangasai atakasuvu a ama a kaṅa yi, ²⁸ n a salasi n a dansi, “Atoku a tsunu aza a Isara'ila, ḁanga tsu! Vuma ḁa wa kyawunsa ko nte wa n u wishisi ama a tsunu, n Mele ma tsunu, kpm n Kuwa ku Kashilā ku tsunu ki aya gai na vi. Hal gbam u tukoi aza a Heline† a roku a asuvu a Kuwa ku Kashilā ki a nangasai Asu u Uwulukpi u na vi.” ²⁹ Ele n a dani ko u uwa pini n Tarafima Kawulawa ka Afisu asuvu a Kuwa ku Kashilā ki. Ili i'ya i zuwai a danai nala, kpaci a'ari a wene le ṁa kabolo a asuvu a ilyuci.

³⁰ Aku gbā ilyuci yi a dambulai cika, a wuranai n ilyadi a kaṅai Bulus. A rono yi ubana a ulanga u Kuwa ku Kashilā ki. Kute-kute a gidakusi itsutsu yi. ³¹ Pini nala, a kaṅa yi malapa a ka ciga a wuna, aku alabari a rawai ara uzapige u kuvon u aza a Roma, a ḁa gbā ilyuci i Urishe-lima i'ya pini a ka 'yangasasa atakasuvu a ama. ³² Kute-kute u bidyai atigi a roku kabolo n asoje a banai ḁe a asu u le. An ama yi a wenei uzapige vi utuwā n asoje, aku a asaka yi malapa.

³³ Uzapige vi u zuwai a kaṅai Bulus, kpm u zuwai a sira yi n ikani i re. Aku u wecei ama yi ko ya Bulus vi n ili i'ya kpm u yain. ³⁴ Aku aza roku pini

a asuvu a kakumā ki a salai a danai ili i roku, aza roku kpm a danai ili i roku kau. Adama a kacam ka ama ki, hal gbam uzapige vi u fuda u reve ili i'ya i gitai wa. U zuwai a lazai n Bulus ubana a kuwa ku asoje. ³⁵ An a rawai a asu u adeshikpetsu a u'uwa a kuwa ki, she na asoje yi a raḁagba yi a zuba adama a u'yangasa u atakasuvu u ama yi. ³⁶ Kakumā ka ama ka ka tono le vi a'ari isali n a dansi, “Wuna ni.”

Bulus dansai n kakumā ka ama ki

³⁷ An a yain evu n u'uwa a kuwa ku asoje ki, aku Bulus wecei uzapige vi, “Ko va wushuku n yain kadyanshi n avu?”

Aku uzapige vi u wece yi, “Dana vu reve ṁa Tsiheline? ³⁸ Ma wundya aḁa vuma u Masar u ḁa ayen a ḁa a wurai u 'yangasai atakasuvu a ama, hal gbam u tonoi n ama azu a nishi (4,000) a aza a magalaka a mete mi?”

³⁹ Bulus wushunku yi, “Mpa uza u Yahuda u ḁa, u ilyuci i Tarsu a uyamba u Kilikiya. Mpa uza u ilyuci i'ya i'ari n tsupige tsu nala tsi ḁa. Ma folo vu vu asaka mu n yain kadyanshi n ama a na yi.” ⁴⁰ Aku u asaka yi u yain kadyanshi, u shamgbai a zuba u adeshikpetsu a u'uwa a kuwa ki, u 'yangasakai ama yi kukere a pada. An a padai bini, aku u yanka le kadyanshi n Tsi'arama.

22 Bulus yain kadyanshi, u danai, “Atoku a va n isheku i va, panai mai n tonuko ḁa ili i'ya i gitai, tsara n wenike an bawu mari n unyushi.” ² An wa dansa n ele n kaletsu ka le, aku kakumā ka ama ka lapulai ka padai bini.†

³ Aku u danai, “Mpa uza u Yahuda u ḁa, a matsa mu ṁa a Tarsu, a uyamba u Kilikiya, shegai nte n gbonguroi pini na. N yan ṁa kaneshi a kukere ku Gamaliya uza ḁa u wenishike mu gbā mele ma

†22:2 Tsi'arama tsa aza a Urishelima a tsu dansa, kpm a yan ṁa majiyan an a wenei Bulus wa dansa n kaletsu ka le.

isheku i tsunu. Mā tā n uciga u ugbashika Kashilā, tyoku dā gbā dē i'ari uyan ara. ⁴N foro tā ama dā a ka tono Ure u Asheku, hal gbām n wunai aza roku. N sirāsai aka n a'ali n gbagirya le a asuvu a kuwa ku a'ali. ⁵Magono ma Adārākpī n azapige a Asheshi a Pige a ka dana tā mayun dā. A nāka mu tā ukanikorongi ubana a asu u atoku a tsunu aza a Yahuda a dā a'ari a Damasuka. Ukanikorongi vi u wushunku mu tā n tuko Atoni a dā a'ari dē utuwā a Urishelima usiri n ikani tsarā a yan le mavura.

Bulus danai tyoku dā u kpatalai

⁶“Kain ka te, evu n ubana kaara a kaci, cina n yan dē evu n urawa a Damasuka, aku katyashi ka wutai a zuba ka wakana mu ukyawan. ⁷Aku n rukpai a iyamba, n panai kalagatsu ka wece mu, ‘Shawulu, Shawulu, ndya i zuwai va yan mu mavura?’

⁸“Aku n wushuki, ‘Asheku, adā yai?’

“U wushuki, ‘Mpa Yesu uza u Nazara uza dā va yan mavura.’ ⁹Aza dā tsari kabolo a wene tā katyashi ki, shegai a reve ili i'ya kalagatsu ki ka tono wa.

¹⁰“Aku n wece yi, ‘Asheku, ndya va ciga n yain?’

“U wushunku mu, ‘Yanga vu uwa a Damasuka. Vu rawa baci dē a ka tonuko vu tā ili i'ya va yan.’ ¹¹Katyashi ki ka zuwa mu tā n rumbanai, aza dā tsari kabolo ki alya a rono mu ubana a Damasuka.

¹²“Aku vuma roku uza u kala Ananiya tuwai ara va. Eyi uza dā wa gbashika Kashilā tyoku dā Mele ma tsunu ma danai dā, uza dā gbā aza a Yahuda a dā a'ari a Damasuka a ka cikpalasa. ¹³U tuwai ara va, u shamgbai evu nā mpa, u danai, ‘Utoku u va Shawulu, wene asu.’ Pini a asu u nala vi dā n wene yi!

¹⁴“U tonuko mu, ‘Kashilā ka isheku i tsunu ka dangasa vu tā vu reve ili i'ya wa ciga. Kpam vu wene Uza u Uwulukpi u nala vi, vu pana kpam kadyanshi ka ne. ¹⁵Adā va bidya kadyanshi ka ne ubana ko nte wa, n vu tonusuko le i'ya vu wene n i'ya kpam vu panai. ¹⁶Kotsu vu nangasa a'ayin wa. ‘Yanga a lyubugu vu tsarā a zai unyushi u cingi u vunu. Yan nala n vu isasi kala ka Asheku.’

Bulus yain kubari a asu u Awulawa

¹⁷“Kain ka te, an n gonoi a Urishelima, mpa a uyan kavasu a Kuwa ku Kashilā, aku n wenei kuwene, ¹⁸kpam n wenei Asheku a ka dansa, u danai, ‘Asaka Urishelima gogo, kpaci a ka wushuku n ili i'ya va tonuko le a kaci ka va wa.’

¹⁹“Aku n wushuki, ‘Asheku, ele n kaci ka le dem a reve tā an n kanasai aza dā a wushuki n avu a agata a Kashilā n sirasa le kpam n lapa le. ²⁰A'ayin a dā a wunai Isitifanu, ²¹uza u uyan kadyanshi ka Kashilā, mpa pini kushani kpam n wushuku tā n ili i'ya a yain. Hal gbām mpa n banai aminya a ama dā a wuna yi vi.

²¹“Aku Asheku a tonuko mu, ‘Yanga vu wala, ma suku vu tā a mbari a asu u Awulawa.’”

²²Kakumā ka ama ki ka rongo yi upanaka hal a asu u dā u danai udani u ‘Awulawa,’ aku a salai unā u te, ‘Rawukai vuma u na vi! Wuna ni! U gan a asaka yi n uma wa!’ ²³Aku a rongoi iyoroli n a mondusi aminya a le n maloko, a shadangusi akere a le n kayala a polusoi ka a uwule.

²⁴Aku uzapige u kuvon u aza a Roma u zuwai a bidya yi ubana a kuwa ku asoje, tsarā a bawan yi adama a dā wa tonuko le ukuna u maci. ²⁵Tyoku dā a sira yi tsarā a bawin yi, aku u tonukoi katigi ka kari pini vi, “U gan a bawin uza u Roma

u da wari n ucira u uyan ili bawu a yanka yi afada?”

²⁶ An katigi ki ka panai nala, aku u banai a asu u uzapige vi, u danai, “Nɗya ya ciga n yain? Vuma u na vi uza u aza uyamba u Roma ɗa.”

²⁷ Aku uzapige vi u banai ara Bulus, u wece yi, “Tonuko mu, avu uza u aza uyamba u Roma ɗa?”

Aku u wushunku yi, “Nala wari.”

²⁸ Aku uzapige vi u danai, “She na n tsupai ikebe ushani kahu n tsara ucira u nala vi.”

Bulus danai, “Mpa kpm n u ɗa a matsa mu.”

²⁹ An asoje a ɗa a ka ciga a bawin yi vi kpm a yan yi keci ki a panai nala, aku a wozoi akere a le gogo. Uzapige u kuvon vi u pana ta uwonvo, kpaci u zuwa ta a sira yi.

Bulus dansai n Asheshi a Pige

³⁰ An kain ka wansai, aku uzapige u kuvon vi wa ciga u reve ili i'ya i zuwai aza a Yahuda a tukoi ukuna u na a kaci ka Bulus. U zuwai a surukpa yi ikani yi, aku u zuwai adarakpi a pige n Asheshi a Pige yi gba a bolomgbonoi. U zuwai a ukai Bulus a asuvu, u zuwa yi u shamgbai a kapala ka le.

23 Bulus wundyai azapige a Asheshi a Pige yi mai, aku u danai, “Aza a va, n rongo ta mai a kapala ka Kashila a a'ayin a va!” ² Aku Ananiya[§] Magono ma Adarakpi u zuwai aza ɗa a'ari evu n Bulus vi a lapa yi a una. ³ Aku Bulus danai, “Kashila ka lapa vu ta avu uza u maci u kaban u gbani, dusuku ɗa vu dusuki tsara vu yanka mu afada tyoku ɗa Mele ma danai, shegai avu gonoi vu

kodoi Mele mi, kpaci vu zuwai a lapa mu.”

⁴ Aza ɗa a'ari evu n Bulus vi a danai, “Magono ma Adarakpi ma Kashila ma va wishisa!”

⁵ Bulus wushunku le, “Yanka numu ahankuri atoku a va, n reve an Magono ma Adarakpi ma wa. Kpaci a korongu ta a da ‘Kotsu uza u wisha uzapige uza ɗa wa tono n ama wa.’” [◇]

⁶ An Bulus wenei Asheshi a Pige yi aza roku aza a Sadusi a ɗa aza roku kpm Afarishi, aku u 'yangasai kalagatsu u danai, “Aje a va, mpa Kafarishi ka ilimaci i Kafarishi. An u wokoi n zuwai katakasuvu ka va a asu u u'yangā u ukpa, ɗa i zuwai a ka yanka mu afada.”

⁷ An u danai nala, aku kananamgbani ka uwai a mere ma aza a Sadusi n Afarishi hal kaɓolo ki ka pecei kure. ⁸ Aza a Sadusi a wushuku n u'yangā u ukpa, n atsumate a eri, n a'ulu wa, shegai Afarishi a wushuku ta n ili i nala yi gba. ⁹ Aku kakan ka 'yangai cika, awenishiki a Mele aza ɗa a'ari Afarishi a 'yangai a ka banga Bulus a danai, “Tsu wene unyushi u vuma u na vi wa, ko kenu. Gaawan kulu ko kpm katsumate ka zuba ka roku ka ka yanka yi kadyanshi.”

¹⁰ An kakan ki kari uyan ushani, aku ama yi a'ari uvingasa Bulus apashi a re gba. Pini nala, uzapige u kuvon u aza a Roma u zuwai asoje a wushi Bulus a akere a le, kotsu a banka yi a kuwa ku asoje.

¹¹ N kayin ka nala ki, Yesu Asheku u wenikei kaci ka ne ara Bulus, u danai, “Lya kapala n ugami u asuvu. Tyoku ɗa vu yain kadyanshi ka va pini naha a Ur-

§23:2 Tagarada u Asuki u yan ta kadyanshi ka ama a tatsu aza ɗa a'ari n kala “Ananiya.” 5:1 Ananiya uza ɗa yankai asuki kaban, aku u kuwai. 9:10, 22:12 Ananiya uza ɗa kukpai a'eshi a Bulus a Damasuka. 23:2 Ananiya uza ɗa wari Magono ma Adarakpi.

◇23:5 Uwt. 22:28.

ishelima, u **kaṇa** **tā** **kpam** **vu** **yain** **ka** **a** **Roma**.”

A sheshei a wuna Bulus

¹² An kain ka wansai, aku aza a Yahuda a roku a fobusoi **tsarā** a wuna yi. A tsinai a da a ka lya ko a soi wa, she a wuna Bulus. ¹³ Aza **ḏa** a yain afobi a cingi a nala yi a la **tā** ama amangare. ¹⁴ Aku a banai a asu u **aḏarākp**i a pige n azapige a tonuko le, “Tsu tsina **tā**, tsu **ḏa** tsa lya ili ko tsu soi wa, she tsu wuna vuma u nala vi. ¹⁵ **Eḏā** n Asheshi a Pige, she i tonuko uzapige u kuvon u aza a Roma u tuko yi pini na a asu u Asheshi, aku i yain yavu ciga **ḏa** ya ciga i doku i veci ukuna vi sawu. **Atsu** **kpam** **ufobusi** u **ḏa** **tsari** **tsu** **pite** **yi** a **ure** **tsarā** **tsu** **wuna** **yi**.”

¹⁶ Kalobo ka utaku u Bulus ka pana **tā** ukuna u **ḏa** a sheshei vi, aku u banai a kuwa ku asoje ki u tonuko yi ukuna vi. ¹⁷ Pini nala, Bulus **isāi** katigi ka te u tonuko yi, “Banka kalobo ka na a asu u uzapige u kuvon, **Wā** **tā** n ukuna u **ḏa** wa tonuko yi.” ¹⁸ Aku vuma vi u wushuki u bankai kalobo ki ara uzapige u kuvon vi. Pini nala, katigi ki ka tonukoi uzapige u kuvon vi u danai, “Vuma **ḏa** **war**i a kuwa ku a'ali ku nala ki uza u kala Bulus vi, aya u zuwa mu n tuko kalobo ka na ara vunū, u **ḏa** **wā** **tā** n ili i'ya wa ciga u tonuko vu.”

¹⁹ Aku uzapige u kuvon vi u **kaṇai** kukere ku kalobo ki u banka yi paki, u wece yi, ‘Nḏya va ciga vu tonuko mu vi?’”

²⁰ Kalobo ki ka danai, “Ama roku a **ḏa** pini a sheshei a ka ciga a banka le Bulus a asu u Asheshi a Pige a aza a Yahuda nakpan. A ka yan **tā** yavu a ka ciga a doku a veci ukuna vi mai. ²¹ Shegai kotsu vu yain nala wa! **Kpaci** ama **ḏa** pini a la **tā** ama amangare a ka pite yi **tsarā** a wuna yi. A tsina **tā** a da a ka lya ko a soi wa, she a wuna yi. Gogo-na alya pini ufobusi, a **ḏa** a ka vana vu wushunku le.”

²² Aku uzapige vi u tonuko yi, “Kotsu vu **asakā** uza u reve an vu tonuko mu ukuna u na vi wa.” Pini nala, u tonuko yi u wala.

A bankai Bulus a Kasariya

²³ Uzapige u kuvon vi u **isāi** atigi a re a tuwā, aku u tonuko le, “Tonukoi asoje amangatawanre (200) a fobuso a bana a Kasariya n ulapa u uwule u kuci u kayin ka ara, n asoje a adoki amangatat-sunkupa n asoje a amangatawanre (200) a kuvon **nā** **nsari** n le. ²⁴ **Eḏā** **kpam** i zami kadoki ka Bulus wa yuwā. Kotsu i banka yi ara Feli gomuna, bawu ko i te i'ya ya **gitā** n eyi.” ²⁵ Aku uzapige vi u korongi ukanikorongi u na ubana ara gomuna vi. U danai,

²⁶ “Mpa Kaladiyu Lisiya, ma sukunku uzapige Feli gomuna idyani. ²⁷ Aza a Yahuda a roku a **ḏa** a **kaṇai** vuma u na, hal a ka ciga a wuna yi. Shegai an n vecei ukuna vi, n revei an vuma vi uza u uyamba u Roma u **ḏa**, aku mpa n asoje a **vā** **tsu** **wusa** yi. ²⁸ Aku n banka yi a asu u Asheshi a Pige, **tsarā** a veci unyushi u **ḏa** u yain vi. ²⁹ Pini nala, n cinai unyushi u **ḏa** a **kaṇa** yi n u **ḏa** vi u Mele ma le u **ḏa**, u rawa **gbām** a ka sira ko a wuna yi wa. ³⁰ Shegai an vuma roku u tonuko mu ukuna u cingi u **ḏa** a fobusoi a kaci ka ne, **ḏa** i zuwai n sukunku yi ara vunū kute-kute. Aku n tonukoi aza a kadyanshi yi a tuwā a dana unyushi u **ḏa** a wenei u yain vi ara vunū.”

³¹ Asoje yi a yain ili i'ya a danai a yain. N kayin ka nala ka a bidyai Bulus ubana a ilyuci i Antipatari. ³² An kain ka wansai, aku asoje a **ḏa** a ka wala a a'ene yi a gonoi a kuwa ku asoje ku le, a **asakāi** asoje a **ḏa** a ka **walāka** adoki yi a laza i n eyi ubana a Kasariya. ³³ An a rawai a Kasariya, aku a **naḳai** gomuna vi Bulus n ukanikorongi vi. ³⁴ Pini nala, Feli gomuna u yain **kaṇeshi** u ukanikorongi vi,

u wecei Bulus eyi uza u uyamba u eni u ɗa. Aku u wushunku yi, “Kilikiya.”

³⁵Pini nala, gomuna wushunku yi, “Ma panaƙa vu t̄a a'ayin a ɗa baci dem aza ɗa a sapula vu vi a rawai. An u danai nala, aku u zuwai a kpada yi a asuvu a kuwa ku tsugono ka Hiridu magono u mai.

Feli yankai Bulus afada

24 An a'ayin a tawun a wurai, aku ama roku a rawai a Kasariya, tsara a dana ili i'ya Bulus yain. Alya Ananiya Magono ma Aɗaraki kabolo n azapige a aza a Yahuda a roku n karevi ka mele ka roku uza u kala Taratulu. ²An a isai Bulus u uwa a asuvu, aku Taratulu gitai utonusuko gomuna vi ili i'ya Bulus yain, u danai, “Uzapige Feli, adama a ugboji u vunu, ɗa i zuwai ama a tsunu a'ari na ndishi n shinga tun ara wa. Adama a ɗa kpam vari n uwene u mbari, ɗa i zuwai ama a tsunu a ka pana kayanyan ka ndishi n ulya u kapala. ³Ama ko nte wa a ka cikpa vu t̄a bawu utyoku. ⁴Shegai adama a ɗa bawu ma ciga n wowotongusu vu, ma folo vu adama a ugboji u ɗa vari n u ɗa, vu panaƙa tsu a asuvu a a'ayin a kenu a na yi tsu dana ili i'ya vuma u naha vi u yain.

⁵“Vuma u na vi kashilakani ka, tsu cina yi t̄a wa 'yangaṣa atakasuvu a aza a Yahuda a likimba gba, kpam aya wa tono n kabolo ka aza ɗa a ka isa Aza a Nazara. ⁶Hal gbam wa ciga u nangasa Kuwa ku Kashila, aku tsu kana yi. [7 Tsa ciga tsu yanka yi afada n Mele ma tsunu, shegai Lisiya uzapige u kuvon u aza a Roma u wusa yi ara tsunu. Aku u zuwai tsu tuko kadyanshi ki a kunu ku afada ku vunu.]**

⁸“Vu vece yi baci n kaci ka vunu ben, va fuda t̄a va reve an ukuna u ɗa tsu

tukoi a kaci ka ne ki mayun ɗa.” ⁹Aku aza a Yahuda a ɗa a buwai a wushuki n ili i'ya Taratulu danai.

Bulus wushunki Feli

¹⁰Aku gomuna vi u yankai Bulus kukere u yain kadyanshi. Pini nala, u gitai u danai, “Uzapige, n reve t̄a vu yanka t̄a ama ushani aza a uyamba u na afada a ayen ushani, kpam n yan t̄a mazaṅga an ma wutukpa kaci ka va a kunu ku afada ku vunu. ¹¹Vu vece baci, va laza t̄a va reve an kotsu u lai a'ayin kupa n a re, an n banai a Urishelima ulya u kayala a Kuwa ku Kashila wa. ¹²N yan kananamgbani n uza roku a Kuwa ku Kashila wa, ko kpam n 'yangaṣa atakasuvu a ama a agata a Kashila ko kpam a asu u roku wa. ¹³Ama a naha a ka fuda a ka dana ili i'ya a ka dansa na vi mayun ɗa wa. ¹⁴Ili i te i'ya n revei i'ya, an ma tono Kashila ka isheku i tsunu a ure u ɗa a danai kaban ka vi, kpam n wushuki an gba ili i'ya i'ari ukorongi a asuvu a tagarada u Mele ma Musa na i Ntsumate. ¹⁵N zuwa t̄a katakasuvu ka va a asu u Kashila, tyoku ɗa aza ɗa a sapula mu na vi a zuwai, a ɗa a ka 'yangaṣa t̄a akushe aza a shinga n aza a cingi a ukpa. ¹⁶Adama a nala a ɗa mari a ukirana kain dem tsara n yain ili i'ya i'ari i maci, kpam katakasuvu ka va ka rongo na ndishi n shinga a asu u Kashila n ama.

¹⁷“N barakpa n ugono a Urishelima wa, mari t̄a a kateshe ayen ushani. N gonoi n ikebe tsara n naka ama a tsunu aza a unambi, kpam n naka kune a asu u Kashila. ¹⁸Mpa pini a uyan nala a Kuwa ku Kashila ki, cina n kotso de uwulukpe kaci ka va, aku a cina mu pini, kpam kakuma ka ama ka pini wa. ¹⁹Shegai aza a Yahuda a roku a ɗa pini aza a uyamba u Asiya, alya wari u gain a tuko kadyan-

**24:7 Akorongi a cau ushani aza ɗa a purai a tagarada u Manyan ma Asuki a kalatsa ta makpanda ma 7.

shi ka va ara vunu a'a baci n ili i'ya a ka dana a kaci ka va. ²⁰ Ko kpm asaka aza da a sapula na vi, a dana unyushi u da Asheshi a Pige a tsara mu n u da a'ayin a da a yanka mu afada a Urishelima. ²¹ Kadyanshi ka a ka fuda a dana a kaci ka va ka na koshi, an n salai n danai ukuna u na a kunu ku afada ku le; 'Adama a kadyanshi ka u'yangā u ukpa u da a ka yanka mu afada a kapala ka de ara.'"

²² Feli gomuna tani u reve ta ili ushani a Ure u Asheku, aku u shamkpa le u danai, "Shamgbai she a'ayin a da Lisiya Uzapige u Kuvon† u tuwai, aku n kifaga da ugana." ²³ Aku u zuwai katigi ka roku ka wundi yi, u tonuko yi kotsu u gidaku yi wa, kpm u bishinka aje a ne utuwa a banga yi wa.

Bulus dansai n Feli gomuna

²⁴ An a yain a'ayin, aku Feli tuwai n uka u ne uza u kala Durusila, kpm uza u Yahuda u da. A suki vuma roku u tuko Bulus, pini nala, a zuwuka yi atsuva a ka pana kadyanshi ka upityanangu n Yesu Kawauwi. ²⁵ Aku Bulus tonuko le ukuna u uyan ili i shinga, n u kana kaci, kpm n kain ka afada ka ka tuwa. An u panai nala, aku uwonvo u kana yi cika, u tonukoi Bulus, "Gogo-na u rawa ta ve. Wala. Shegai n tsara baci kabala, ma isa vu ta vu tuwa." ²⁶ Feli tsu sukunku ta Bulus tuwa u dansa n eyi, kpaci u zuwa ta uma wa tsara ta ikebe ara ne.

²⁷ An ayen a re a wurai, aku a takpai Feli gomuna, a nakai Posiya Fesutu u wokoi gomuna. Shegai an Feli wa ciga kala ka shinga a asu u aza a Yahuda, aku u asakai Bulus pini a kuwa ku a'ali.

Bulus yain kadyanshi ki ara Fesutu

25 An Fesutu kanai manyan ma gomuna ma ne n a'ayin a tatsu, aku

u 'yangai a Kasariya ubana a Urishelima. ² Aku adarakpi a pige n azapige a aza a Yahuda a tuwai n kadyanshi ka Bulus ara ne. A folo yi ³ u zuwa a gono n Bulus a Urishelima, kpaci a fobuso ta ama a pite yi a ure a wuna yi. ⁴ Shegai Fesutu wushunku le, "A Kasariya da a ka wundya Bulus, kpm nte ma gono de gogo. ⁵ U yan baci ukuna u cingi, asaka azapige a de a tono mu a ba a tuko kadyanshi ki de."

⁶ Fesutu shamgba ta n ele a'ayin kulla ubana a'ayin kupa, aku u lazai ugono a Kasariya. An kain ka wansai, u isa aza a kunu ku afada ki, u tonuko le a tuko Bulus vi. ⁷ An Bulus tuwai, aza a Yahuda a da a wutai a Urishelima vi a 'yangai a'ari utukuso kadyanshi a kaci ka ne, ka gbam bawu a ka fuda a shamkpa.

⁸ Shegai Bulus 'yuwain kadyanshi ki, u danai, "Mpa n nusuka Mele ma aza a Yahuda wa, ko Kuwa ku Kashila, ko kpm aza a tsugono tsu Roma wa."

⁹ Shegai an Fesutu wa ciga atakasuvu a aza a Yahuda a pana kayanyan, aku u wecei Bulus, "Ko va wushuku vu bana a Urishelima n ba n yanka vu afada a ukuna u na vi de?"

¹⁰ Bulus wushunku yi, "Wa yan wa, a asuvu a kunu ku afada ku Kaisa ka mari, kpm nte u gain a yanka mu pini afada. Avu n kaci ka vunu dem vu reve ta mai, n nusuka aza a Yahuda wa. ¹¹ N yan baci ili i roku i'ya i rawai ukpa, ma 'yuwan a wuna mu wa. Shegai ukuna u mayun wa baci pini a asuvu a kadyanshi ka na ki wa, uza u ratsa u neke mu a akere a ama a na yi a wuna mu wa. Ma folo da a 'yangasa kadyanshi ki ubana ara Kaisa magono ma pige."

¹² Fesutu dansai kadyanshi ki n asheshi a ne, aku u danai, "Nala wari, vu folo ta ubana ara Kaisa, kpm nte va bana de."

Fesutu n Agaripa magono

¹³An a yain a'ayin kenu, aku Agaripa^{††} magono n uka u ne Baranisi^{‡‡} a tuwai a Kasariya tsara a ryabusa Fesutu. ¹⁴An u wokoi a ka yan a'ayin de, aku Fesutu tonukoi Agaripa ukuna u kadyanshi ka Bulus. U danai, "Vuma roku u da pini a asuvu a kuwa ku a'ali uza da Feli asanka mu n yanka yi afada. ¹⁵An mari a Urishelima, adarakpi a pige n azapige a aza a Yahuda a tuko mu kadyanshi ka vuma u nala vi, a folo mu n kidaga yi ugana.

¹⁶"Shegai n tonuko le, a mele ma tsunu atsu aza a Roma tsu tsu kidaga uza u ugana wa, she a tuwa n eyi a kapala ka aza da a tukoi kadyanshi ki, kpam a tsu asaka yi ta u dansa tsara u wutukpa kaci ka ne. ¹⁷An a tuwai adama a kadyanshi ki, an kain ka wansai, n zuwai a tukoi Bulus, aku n gitai afada. ¹⁸Shegai an ama yi a yangai a dansa kadyanshi ki, a tuko unyushi u da a da u yain u da n zuwai katakasuvu n pana vi wa. ¹⁹Shegai ukuna u adini a le u da, kpam n ukuna u vuma roku uza da a ka isa Yesu uza da u kuwai, shegai Bulus matsai u da wa ta n uma. ²⁰Mpa tani mari n namba ta tyoku da ma vece ukuna u na vi, aku n wecei Bulus ko wa wushuku u bana a Urishelima tsara n ba n yanka yi afada yi de. ²¹Shegai u foloi a asaka Kaisa magono ma pige ma pana ukuna vi, aku n zuwai a zuwa yi ve pini a kuwa ku a'ali ki, hal ubana a'ayin a da ma tut-suku yi ubana ara Kaisa vi."

²²Aku Agaripa tonukoi Fesutu, "Ma ciga ta n pana ili i'ya vuma na wa dana."

Aku u wushunku yi, "Va panaka yi ta nakpan."

²³An kain ka wansai, Agaripa n uka u ne Baranisi a ukai aminya a tsugono, a tuwai kabolo n azapige a asoje n azapige a aza a ilyuci yi. Fesutu zuwai a tuko Bulus pini a asuvu a kunu ki. ²⁴Aku Fesutu danai, "Agaripa magono, n gba azapige aza da a'ari pini na kabolo n atsu, wundyai vuma u na vi, aza a Yahuda a da a'ari a Urishelima n Kasariya a tuwa ta ara va a ka ciga n wuna vuma u na vi. ²⁵Shegai mpa n wene u yan unyushi u da u rawai a ka wuna yi wa. Kpam an u wokoi u foloi a banka kadyanshi ki a asu u magono ma pige, da i zuwai n yawunsai n banka yi ara ne. ²⁶U kana ta n korongu ukuna u maci a kaci ka vuma u na ubana a asu u magono. Da i zuwai n tuko yi a kapala ka de gba, hal gai avu Agaripa magono, tsara tsu kotso baci uvece ukuna vi, n tsara ili i'ya ma korongu. ²⁷Kpaci a uwene u va, utengeshi u da a tutsuku vuma da wari a kuwa ku a'ali ubana a asu u magono bawu a danai ili i'ya u yain."

Agaripa dansai n Bulus

26 Agaripa tonukoi Bulus, "Gogo-na dansa n kaci ka vunu." Aku Bulus yangasai kukere, u gitai kadyanshi:

²"Agaripa magono, n pana ta kayanyan an u wokoi a kapala ka vunu ka ma yan kadyanshi n wutukpa kaci ka va a kadyanshi ka ama a va a tukoi adama a va. ³N revei avu vu reve ta Mele ma aza a Yahuda n gba ili i'ya a ka nanamgbanaka. Adama a nala, ma folo vu vu yain ahankuri vu panaka mu.

⁴"A wenishike mu ta uwenishike u aza a Yahuda tun mpa kenu. N rotsongusu ta a asu u ama a va n a asu u aza a Urishelima. Azapige a aza a Yahuda a reve ta n u da. ⁵A reve ta na mpa caupa, kpam

^{††}25:13 Vuma na maku ma Hiridu Agaripa ma, uza da a yain kadyanshi ka ne a 12:1-22. Kala ka te ka yi n tata u ne.

^{‡‡}25:13 Baranisi maku ma Hiridu Agaripa ma uza da a yain kadyanshi ka ne a 12:1-22. U bansa ta azapige a ama iyolo ushani, gogo-na kpam utaku u ne da wa wolo.

a ka fuda t̄a a ka dana mpa Kafarishi ka mayun, a kabon ka k̄ari n mele ma awuya a asuvu a adini a tsunu. A ka dana t̄a mayun da a ka ciga baci a dana.

⁶“Gogo-na ma t̄a a asu u afada an n wushuki n kazuwamgbani ka Kashil̄a ka yankai ama a tsunu caupa. ⁷Kazuwamgbani ka nala ki ka agali kupa n a re a zuwai uma a wene ushad̄angu u ne, da i zuwai a mats̄ai ugbashika Kashil̄a kaara n kayin. Magono, an u wokoi n zuwai uma u va a kazuwamgbani ka nala, da i zuwai aza a Yahuda a wenei unyushi u va. ⁸Ndya i zuwai i kpaɗai uwushuku an Kashil̄a ka 'yangasa akushe?

⁹“Mpa n kaci ka va caupa mari n wenei yavu mai da n yain ili i'ya ya bishinka ulya u kapala u kadyanshi ka Yesu uza u Nazara. ¹⁰Adarakpi a pigeɾ a wushunku mu t̄a n yain ili i na yi, kpm n canga t̄a Atoni ushani aza a Urishelima n uka le a kuwa ku a'ali. Hal gb̄am n ubolomgbono u kaci u va u da a wunusai aza roku. ¹¹N tonoi gb̄a agata a Kashil̄a na bawin le, kotsu gai n zuwa a yanka kala ka Kawauwi un̄a u cingi. Adama a da ma pana upan u le cika, aku ma tonuso le a ilyuci i m̄b̄ari i tsumoci na n foruso le de.

Ugawunsa u Bulus n Kawauwi

¹²“Magono ma va, kain ka te, mari a asuvu a nwalu ubana a Damasuka uyan manyan mi, n ucira u da adarakpi a pige a naka mu. ¹³N kaara a kaci, katyashi ka wutaɗi a zuba ka wakana mu n ama da a soku mu. Katyashi ki ka la t̄a ka kaara. ¹⁴An tsu rukpai a iyamba gb̄a tsunu, aku n panai kalagatsu ka dansa n Tsi'arama, ka tonuko mu, 'Shawulu, Shawulu, ndya i zuwai va yan mu mavura? Utengeshi u da kanaka ka shilakana n magutsu ma kalina.'

¹⁵“Aku n wece yi, 'Asheku, ada yai?'

“Asheku a wushunku mu, 'Mpa Yesu, uza da va yan mavura. ¹⁶Gogo-na 'yan-ga, ili i'ya i zuwai n tuwai i'ya n zuwa vu vu woko kagbashi ka va kpm vu dana ili i'ya vu wenei a kaci ka va. Va tonuko t̄a ama ukuna u ili i'ya i gitai, n ili i'ya kpm ya tuwa a'ayin a da ma wenike kaci ka va ara vunu. ¹⁷Ma suku vu t̄a a asu u aza a Yahuda, n Awulawa. Ma kirana t̄a n avu a'ayin a da va bana a asu u da n suku vu. ¹⁸Ma ciga t̄a vu kupa a'eshi a le, a kpatala a asaka karimbi ubana a katyashi. Kpm a kpatala a asaka ucira u Kanangasi^f ubana ucira u Kashil̄a. Aku Kashil̄a ka cimbusuka le unyushi u cingi u le. Pini nala, a ka tsara t̄a asu a asuvu a ama da Kashil̄a ka wulukpei an a zuwai upityanangu u le ara va.'

Bulus dansai ukuna u manyan ma ne

¹⁹“Adama a nala, Agaripa magono, ma 'yuwan utono kuwene ka ku tuwai a zuba vi wa. ²⁰N git̄a t̄a n yankai aza a Damasuka kuɓari, aku n banai a Urishelima a uyamba u aza a Yahuda gb̄a. Pini nala, n yankai Awulawa n tonuko le a kpatala a asaka tsicingi tsu le a gono a asu u Kashil̄a, kpm a yain ili i'ya ya wenike an a kpatalai.

²¹“Ili i'ya i zuwai aza a Yahuda a kana mu a Kuwa ku Kashil̄a a ka ciga a wuna mu i'ya gai la vi. ²²Shegai Kashil̄a ka banga mu t̄a, da i zuwai mari udansa kadyanshi ka na ki a asu u aza a pige na mmuku. Ili i roku i'ya Musa na ntsu-mate n da n buwai a danai ya git̄a vi i'ya, ²³Kawauwi ka pana t̄a ikyamba, kpm aya wa woko vuma u kagit̄a u da wa 'yanga a ukpa. Kpm wa woko t̄a katyashi a asu u aza a Yahuda n Awulawa.”

²⁴Kute-kute Fesutu salai, u danai, “Bulus, ijan i'ya va suma? Uyan kaneshi

^f26:18 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

ushani vi u zuwa vu vu woko kashimza da?"

²⁵ Shegai Bulus wushunku yi, "Uzapige Fesutu, ijan i'ya mu wa. Ili i'ya ma tono vi mai da i'ari, kpm n ugboji.

²⁶ Agaripa magono u reve ta n ili i na yi, kpm n eyi da ma dansa bawu uwonvo. Kpaci ukuna u na u gita ukpawunsi wa.

²⁷ Agaripa magono, vu wushuku na ntsu-mate? N revei vu wushuku ta."

²⁸ Agaripa wushunku yi, "Va ciga vu gonoku mu Katoni a asuvu a a'ayin a kenu a na a da?"

²⁹ Bulus wushunku yi, "Ko a asuvu a a'ayin a kenu ko a ushani, ma yan ta kavasu tsara Kashila ka zuwa avu n aza da a'ari pini na a ka panaka mu gogo-na a woko tyoku u va. Shegai ma ciga i uka ikani i nala yi wa."

³⁰ Aku Agaripa magono, n Fesutu gomuna, n Baranisi, n aza da a'ari kabolo n ele a 'yangai a asakai a asu vi. ³¹ An a wutai, aku a dansai n atoku a le, "Vuma nala u yan ili i'ya i rawai a ka wuna yi, ko a uka yi a kuwa ku a'ali wa." ³² Agaripa tonukoi Fesutu, "U woko baci vuma u na danai a banka kadyanshi ka ne ara Kaisa wa, she tsara tsu asaka yi."

A bidyai Bulus ubana a Roma

27 An tsu fobusoi tsara tsu uwa a kpatsu ubana a uyamba u Italiya, aku a nakai Bulus n aza a kuwa ku a'ali a kukere ku katigi ka pige ka roku uza u kala Juliyo, uza u te a asuvu a asoje a Kaisa magono. ² Aristaraku wa ta dem kabolo n atsu. Eyi uza u ilyuci i Tasaloniya u da, a ubongu u Masidaniya. Tsu uwai a kpatsu ku ka tsu rongo uyan manyan a ilyuci i Adaramitiya. Aza a kpatsu yi a fobuso ta a ka shamgbusa a ilyuci ilyuci i'ya i'ari a ikengi i kushiva i uyamba u Asiya.

³ An kain ka wansai, aku tsu rawai a Sida. Juliyo katigi u yankai Bulus ukuna u shinga, u asaka yi u ba kondoi aje a ne

tsara a naka yi gba ili i'ya wa ciga. ⁴ An tsu asakai Sida, aku uwule wa lapana tsu cika, aku tsu tonoi evu n uyamba u mere ma mini u Sayipuru tsara tsu pana shana n uwule vi. ⁵ Tsu lyai kapala na nwalu ubana a daka a ubongu u Kilikiya n Bamafiliya, aku tsu rawai a ilyuci i Mira a uyamba u Likia. ⁶ Pini nala, Juliyo katigi u tsara kpatsu ku roku ka aza a uyamba u Alizandariya kpm ka bana a Italiya, aku u zuwai tsu uwai pini.

⁷ An tsu yain a'ayin ushani n tsu wali sawu, she na tsu matsai cika, aku tsu fudai tsu rawai evu n Kinidu. An uwule u bishinka tsu ulya kapala, aku tsu kyawain a kapashi ka bawu uwule wari pini, evu n asu u da a ka isa Salamani a uyamba u mere ma mini u Kiriti. ⁸ Tsu modonoi tsu wurai asu vi n upana u ikyamba, aku tsu rawai a asu u roku u da a ka isa Asu u Uwunvuga u Shinga evu n ilyuci i Lasiya.

⁹ An u wokoi tsu barakpai cika, nwalu mi n da n buwa kpm mai wa, kpaci a'ayin a abali a da. Kpm a'ayin a Abiki a Cimbusuka Ama Unyushi u Le† a wura de. ¹⁰ Bulus tonukoi atigi a asoje yi, "Azapige, n wenei tsu lya baci kapala na nwalu n na mi, n da ma tuko ta ukuna u cingi u unangasa u kpatsu, n unamba u ucanga cika. Ama kpm a ka pana ta usan, hal gbam uma u tsunu wa ta a una u ukpa."

¹¹ Shegai katigi ka ka bana ama yi u wushuki n kadyanshi ka uza u kpatsu ki n uza da wa walaka kpatsu ki, u 'yuwain uwushuku n kadyanshi ka Bulus. ¹² Asu u Uwunvuga u Shinga vi ukukpi u da wari, kpm asu vi u lobono a lyai pini ilyushi wa, kpaci abali a tsu rongo ta ulapusa asu vi. Adama a nala, aku aza a kpatsu yi a ka ciga a bana a ilyuci i Finikiya, tsara a lyai ilyushi i le de. Finikiya tani asu u da a'atsu a tsu shamgbusa pini a uyamba u mere ma mini u Kiriti u da, asu u shinga u da u tsu kangu

tā abali, kpaci u dā wa wundya tā daka u kalivi n gadi u kalivi.

A cinai uwule u pige u ulima

¹³ An uwule vi u gitai u'yangasa kenu-kenu a daka, aku aza a kpatsu yi a ka yawunsa yavu a'ayin a dā a yain a dā a ka yan ili i'ya a fobusoi. Aku a takpai kashamkpatsu ka kpatsu ki, tsu tonoi a ikengi i uyamba u Kiriti. ¹⁴ A b̄arākpa wa, aku uwule u pige u dā a ka isa, "Uwule u Gadi u Kasana," u wutai a kagida u lapanu tsu. ¹⁵ Uwule vi u lapai kpatsu ki, hal gbam̄ tsu fuda tsu wala pini a asuvu wa. Aku tsu asakai uwule vi u purai kpatsu ki.

¹⁶ Tsu tonoi asu u roku u uyamba u mere ma mini u dā a ka isa Kawuda, a asu u dā uwule u jebei. She na tsu modonoi cika, aku tsu fudai tsu ronoi kpatsu ku kenu ki utuwā a asu u ku pige ki. ¹⁷ An tsu ronoi kpatsu ku kenu ki, aku aza a kpatsu yi a zamai aban a sirasai kpatsu ku pige ki, adama a dā ka tāsā. Kpaci a ka pana tā uwonvo u dā a ka vutalā le a kayala ka ka sodugusu ili dem u dā a ka isa Siriti, aku a cipukai kunya ka ka walaka kpatsu ki tsarā ku jebe nwalu n kpatsu mi. Pini nala, a asakai ka wala ili i ne eyi u de, kpaci a fuda a walaka ka kpm wa.

¹⁸ An kain ka wansai, aku a gitai upurusā ucanga u dā wari pini a kpatsu ki n a vutalasi a mini, kpaci mini mi ma shilakanā tā cika ma gbadā tsu. ¹⁹ Kain ka tatsu, ama yi n akere a le a dā a vutalasi ucanga u manyan ma kpatsu mi pini a mini mi. ²⁰ An tsu yain a'ayin ushani bawu tsu wenei kaara ko atala, kpm uwule u pige u ulima vi u asaka wa, aku tsu takpai uma u dā tsa la.

²¹ Uza wā la u lyai wa, gbā a a'ayin a nala yi. Aku Bulus isai aza a kpatsu yi, u danai, "Ama a vā, a da baci i'ari i panaka mu tun a kagita, tsarā tsa asaka Asu u Uwunvuga u Shinga u Kiriti u nala

vi wa, tsari tsa tsarā usan u na n unamba u ucanga u na vi wa. ²² Gbamai asuvu, uza wā la wa namba uma u ne wa, shegai kpatsu ki ka shumbugu tā. ²³ I revei gai mpa vuma u Kashila dā kpm aya ma gbashika. N kayin ka nayain, u suku tā katsumate ka zuba ka ne. ²⁴ Katsumate ki ka shamgai evu nā mpa, ka danai, 'Bulus, kotsu vu pana uwonvo wa! Va shamga tā a asu u afada a kapala ka Kaisa magono ma pige. Kpm adama a tsishinga tsu Kashila, wa wauwa tā aza dā a walaka kabolo adama a vunu.' ²⁵ Adama a nala, gbamai asuvu a de. N wushuku tā n Kashila. Wa woko tā dere tyoku dā u tonuko mu. ²⁶ Shegai u kanā tā uwule u vutalā tsu a kayala ka uyamba u mere ma mini, kpm kpatsu ku tsunu ku namgba gbā."

²⁷ A'ayin kupa n a nishi uwule vi wari ugama kpatsu ki a upashi u na ubana a upashi u nide a kushiva a daka u uyamba u Italiya. Shegai a kain ka kupa n ka nishi ki, aza a kpatsu yi a wenei tsa rawa evu n iyamba. ²⁸ A kondoi akumgbi a kadaka ka mini ki, a cinai ka rawa tā udeshe amangatawun n kamanga (120). An a tsarai a b̄arākpai kenu, aku a doku a kondoi mini mi, a cinai ma gono de udeshe amanganishinkupa koshi. ²⁹ Aku a gitai upana uwonvo kotsu kpatsu ki ku gama atali wa. Aku a vutalai ashampatsu a kpatsu a nishi a dā a'ari n araji a kucina ku kpatsu ki, tsarā a b̄ishinka kpatsu ki nwalu. A yain kvasu tsarā kayin ka wansa gogo.

³⁰ Aku aza a manyan ma kpatsu yi a ka ciga a asaka kpatsu ki. A cipukai kpatsu ku kenu ki. A yain yavu a ka cipuka kashamkpatsu ka araji ka kari a kapala ka kpatsu ki. ³¹ Shegai Bulus tonokoi katigi ki n asoje yi, "Ama a na a shamga baci a kpatsu ku pige ki wa, ya kuwā tā gbā de." ³² Aku asoje yi a kidasai aban a kpatsu ku kenu ki a asakai ka ku tonoi mini.

³³N kpasani, aku Bulus foloi ama yi a lyai ilikulya kenu. U tonuko le, “A'ayin kupa n a nishi a da pa vi i'ari a kadambula bawu i lyai ilikulya. ³⁴Ma folo da i lyai ili i roku adama a alafiya a de. I yan baci nala, ko kenji ka kaci ka de ka te ka puwan wa.” ³⁵U shamgbai a kapala ka le, u bidyai burodi u cikpai Kashila, aku u jibai u da u gitai utakuma. ³⁶A tsarai ugbami u asuvu, elem a lyai ilikulya. ³⁷Atsu ama amangatawanre n amangatatsunkupa n a teli (276) a da tsari pini a kpatsu ki. ³⁸An a lyai a cuwai, aku a jebigei kpatsu ki araji a varangusi icanga i ilya a mini mi.

Kpatsu ki ku tashasai

³⁹An kain ka wansai, aza a manyan a kpatsu yi a wene ta uyamba, shegai a fuda kpam a reve asu u da a'ari wa. A wene ta kpam asu u shinga u da wari n kayala, aku a ka ciga a banka kpatsu ki de. ⁴⁰Aku a kidasai aban a da a ka bana ashampatsu yi, a asakai a da a asuvu a mini. A tatsukpai ili i'ya ya yiralakpusa kpatsu ki. Pini nala, a 'yansasai kunya ku uwalaka kpatsu ki ka kari a kapala ka kpatsu ki dere tyoku da uwule wa pura ka ubana a asu u kayala vi. ⁴¹Kpatsu ki ku tsara urawa a asu u da wari n kayala ki wa, aku a gbashai kayala ka roku ka kari a kere ka mini. Kaci ka kpatsu ki ka uwai a asuvu a kayala ka kpadai nwalu. Kucina ku kpatsu ki ku gitai utasasa adama a abali.

⁴²Aku asoje yi a ka ciga a wunusa aza a kuwa ku a'ali yi, tsara a yain tsuwoki a suma wa. ⁴³Shegai an katigi ki ka ciga ka wauwa Bulus, u bishinka le. Aku u zuwai aza da a revei tsuwoki a radugusu pini a mini mi a yain tsuwoki ubana a kagida. ⁴⁴Aza da a buwai kpam a yuwusai agbagala a upeti, aza roku kpam a yuwusai abaci a kpatsu yi. Nala a yain a rawai a kagida gba le.

Bulus a uyamba u Malita

28 An tsu lai, aku tsu revei an a uyamba u da wari a mere ma mini u da tsari, kpam kala ka asu ki ka Malita. ²Aza a uyamba vi a ryabusa tsu ta mai, hal a zuwuka tsu akina tsara tsu lyashuku, kpaci a ka ro ta kpam kutanu ka pini. ³Bulus cirangi ncaka, a'ayin a da wa zuwa n da a akina, aku kasudugbate ka akina ki ka wutukpai kali ka roku ka tsukonu, cina eyi pini ukani na ncaka mi. Pini nala, kali ki ka kapa yi a kukere bawu ka takpai. ⁴An ama a ilyuci yi a wenei nala, aku a dansai utyoku u le, “Gaawan vuma u na kawuni ka ama ka. Ko an u lai a asuvu a abali yi, hal n gogo-na kameli ka kari uka ka afada a da a'ari dere ka buwa yi ta utono ka ciga ka wuna yi.” ⁵Bulus vishanai kukere ku ne, aku kali ki ka rukpai pini a akina yi, kpam ko i te ka yanka yi wa. ⁶Ama yi n a wundi kukere ki ka shita ko kpam wa rukpa kute-kute u kuwa. Shegai an a barakpai a wenei ili i yan yi wa, aku a savadai kadyanshi a da, “Vuma u na, kashila ka roku ka.”

⁷Evu n asu vi, uyamba u da pini u da wari u uzapige u uyamba u mere ma mini mi, uza da a ka isa Pubilu. Aya u wusha tsu u zuwa tsu a kuwa ku ne hal a'ayin a tatsu. ⁸Dana tata u ne da pini nvain n usudugbi u ikyamba n kucaru. Pini nala, Bulus ba u danasa yi, u tafanku yi akere u yanka yi kavasu u tanasa yi. ⁹An vuma u tanai, aku gba aza da a'ari a uyamba vi a tukusoi aza a mbala ara Bulus, kpam u tanasa le.

¹⁰Ama yi a nakai tsu ta karinga, kpam an tsa laza a kpatsu, a nakasa tsu ta ili i'ya tsa ciga.

A rawai a Roma

¹¹Tsu rongo ta a Malita hal uwoto u tatsu, pini nala, tsu lyai kapala na nwalu mi. Tsu uwai a kpatsu ka ku wutai a

ilyuci i Alizandariya ka k̄ari n iryoci i a'ulu a mpeshe ma amelia a d̄a a ka is̄a Kasata n Pololu^{§§} a d̄a a shei n̄a ndanga. Nte dem ku lyai pini ilyushi a ilyuci yi. ¹²An tsu rawai a ilyuci i Sirakusa, tsu rongo t̄a pini a'ayin a tatsu. ¹³Pini nala, tsu uwai kpatsu she a Rigiyun. An kain ka wansai, uwule u 'yangai a d̄aka, aku tsu lazai she a Putiyoli. ¹⁴Tsu cina t̄a pini Atoni, aku a folo tsu tsu shamgba n ele. An a'ayin a shindere a wurai, aku tsu lazai she a Roma. ¹⁵Aza a tsunu aza d̄a a'ari a Roma a reve t̄a an tsa tuw̄a, aku a tuw̄ai a k̄angu tsu a Kuden ku Apiyu n asu u d̄a a ka is̄a A'uwa a Amoci a Tatsu. * An Bulus gawunsai n ele, u cikpai Kashil̄a k̄pam ikyamba i ne i doki ucira.

Bulus yain ku'fari a Roma

¹⁶An tsu rawai a Roma, aku a zuwai Bulus rongo utyoku u ne, k̄pam kasoje n ka wundi yi.

¹⁷An tsu yain a'ayin a tatsu, Bulus is̄ai azapige aza a Yahuda, u tonuko le, "Aza a v̄a, n nusuka ama a v̄a wa, ko k̄pam ukuna u isheku i tsunu wa. Shegai gb̄a n nala a neke mu a akere a aza a Roma a Urishelima a k̄an̄a mu. ¹⁸Alya n kunu ku afada ki, an a vecei ukuna u v̄a vi, aku a ka ciga a as̄ak̄a mu, kpaci a k̄an̄a mu n unyushi u d̄a u rawai a wuna mu wa. ¹⁹Shegai an aza a Yahuda a 'yuwain uwushuku, aku u k̄an̄ai n foli a gonuko kadyanshi ki ara Kaisa. Shegai ciga d̄a ma ciga n banka ama a tsunu a asu u afada wa. ²⁰Is̄a d̄a n is̄a d̄a tsar̄a tsu dansa. A sira mu t̄a n ikani, kpaci n wushuku t̄a n uzuwa u uma u aza a Is-ara'ila; wata, Kawauwi uza d̄a tuw̄ai."

²¹Aku a danai, "Tsu pana ili i roku a kaci ka vunu wa. Tsu wene ukanikorongi

u d̄a u wut̄ai asu u aza a Yahuda wa, ko uza u tuw̄a u tonuko tsu ukuna vi wa. ²²Shegai tsa ciga t̄a tsu pana ili i'ya i'ari a katakasuvu ka vunu, kpaci ili i'ya tsu revei a kaci ka kabolo ka savu ka na ki i'ya ko nte wa a ka dana t̄a ukuna u cingi a kaci ka ne."

²³A zuwai kain ka a ka tuw̄a a gawunsa n eyi a asu u d̄a u cipai vi. Kain ki a tuw̄a t̄a ushani. Ili i'ya i bidyai usana hal ubana kuvuli, Bulus w̄ari udansa n ele ukuna u tsugono tsu Kashil̄a. U yan t̄a manyan n Mele ma Musa n Itagar̄a i Ntsumate. Wa modono tsar̄a u rono le utuw̄a a asu u Yesu. ²⁴Aza roku a wushuku t̄a n ili i'ya u danai, aza roku tani wa. ²⁵Aku a'ari kananamgbani ubana n ugono utyoku u le, aku a gitai ulazasa. A makorishi, Bulus danai, "Kulu Keri ku dana t̄a mai an ku yain kadyanshi a un̄a u Ishaya matsumate, an u tonukoi isheku i tsunu,

²⁶"Ba vu tonuko ama a v̄a, Ya pana t̄a kadyanshi ka v̄a, shegai ya reve wa.

Ya wene t̄a, shegai ya reve kalen ka ne wa.

²⁷Kpaci atakasuvu a d̄e a gbama d̄e, a votsuku d̄e atsuvu a d̄e, a kimba d̄e a'eshi a d̄e.

Tsar̄a i wene n a'eshi a d̄e wa, i pana n atsuvu a d̄e wa, k̄pam i reve n atakasuvu a d̄e wa.

A da baci nala wa, i'ari ya kpatala t̄a utuw̄a ara v̄a aku n t̄an̄as̄a d̄a.' [◇]

²⁸"Adama a nala, ma ciga i reve, alabari a iwauwi a nala yi a asu u Kashil̄a u d̄a a wut̄ai hal utuw̄a a asu u Awulawa, k̄pam alya a ka wusha a d̄a." [²⁹An u

§§28:11 Nheline n bidya t̄a an Kasata n utoku u mapeshe u ne Pololu ashil̄a a d̄a a ka kirana n aza a nwalu a kpatsu ku mini.

*28:15 Asu u re u na vi, m̄fari n le n Roma n rawa t̄a mel kamankupa.

◇28:27 Isha. 6:9-10.

danai nala, aku aza a Yahuda a 'yangai a'ari uyan kananamgbani utyoku u le.]†

³⁰ Bulus dusuku t̄a a kuwa ka wa tsu-pusa ikebe hal ayen a re n u wushi gb̄a uza ḁa baci dem u tuw̄a yi uwene.

³¹ U yain kuḁari ku tsugono tsu Kashil̄a bawu uwonvo, n u wenishiki ama ukuna u Yesu Kawauwi Asheku, kpam uza u bishinka yi wa.

†28:29 Akorongi a cau ushani aza ḁa a pur̄ai a tagar̄aḁa u Manyan ma Asuki a kalatsa t̄a makp̄and̄a ma 29.

Ukanikorongi Ubana a Asu u

Aza a Roma

Ukukpa u kadyanshi

Atoni a da a'ari a Roma alya Bulus wa koronku ukanikorongi u na vi. Kotsu wari u bana a Roma wa an u korongi u da vi. Ilyuci i Roma i'ya i lai ugbonguro a likimba a a'ayin a Bulus, kpam gba magono ma baci dem ma lya tsugono a uyamba vi, Kaisa da a tsu isa yi. Arevi a da pini ushani, kpam Bulus korongu ta n u kirani n u todugbusi ili i'ya Kawauwi ka yain a asuvu a ili i'ya Kashila ka fobusukoi likimba.

Bulus gita ta u wenikei tyoku da ya dem wari n unyushi a asu u Kashila, adama a nala ya dem pecene ta n Kashila. An u wokoi Kashila kari uza u maci, nala dem uza da dem baci wa ciga u rongo evu n Kashila she u woko uza u maci. Uza wa la wari uza u maci wa, she Yesu koshi. Ukpa u ne u woko ta ufarakpa a asu u ama gba, kpam Kashila ka naka ta ucira u ufarakpa vi a asu u uza da baci dem u wushuki n Yesu.

A tagarada u na vi, Atoni a ka fuda ta a ka rotsongusu ili ushani a kaci ka tyoku da Yesu yain manyan ma pige u wauwa le. A ka yan ta ucira a asuvu a upityanangu u le kpaci a ka reve ta tyoku da Kashila ka wene le mai. Ureve u nala vi wa zuwa le ta a rongo mai kpam wa banga le ta dem a tonuko aza roku ukuna u Yesu n tyoku da kpam wa banga le.

Ili i'ya i'ari pini a tagarada u na vi

Bulus n Kadyanshi ka Shinga ka ne (1:1-17)

Ya dem wa ta n unyushi (1:18-3:20)

Ure u da Kashila ka tsu wusha ama (3:21-4:25)

Uma u savu u ama a Kashila (5:1-8:39)

Aza a Isara'ila tani? (9:1-11:36)

Tyoku da uza wa rongo uma u savu u uciga (12:1-15:13)

Afobi a Bulus n idyani i ne (15:14-16:27)

Ukukpa u kadyanshi

1 Mpa Bulus uza da u korongi ukanikorongi u na vi. Mpa kagbashi ka Yesu† Kirisiti† Kawauwi† ka. Kashila ka dangasa mu ta n woko kasuki,† kpam u suku mu n ba n yain kufari ku Kadyanshi ka Shinga† ka ne.

²Caupa, Kashila ka yan ta kazuwamgbani† ka Kadyanshi ka Shinga ka na a asu u nsumate n ne, tyoku da a korongi a Tagarada u Kashila u Uwulukpi.† ³⁻⁴Kadyanshi ka Shinga ki ukuna u Maku ma ne u da u dansai; wata, Yesu Kawauwi Asheku a tsunu. A matsa yi ta tyoku u vuma, eyi kumaci ku Dawuda† Magono ka wari. Shegai Kulu ku uwulukpi ku wenike ta n ucira, Yesu Maku ma Kashila ma, kpaci u 'yangasa yi ta a ukpa. ⁵A asu u Kawauwi, Kashila ka naka mu ta manyan ma shinga ma kasuki. Manyan ma na mi ma ma tono n ama a iyamba gba a wushuku kpam a panaka yi. Aya ma yanka manyan ma na mi. ⁶I'a ta a asuvu a ama a nala yi a da Yesu Kawauwi u dangasai.

⁷N korongu ta ukanikorongi u na vi ubana ara de gba aza da a'ari a ilyuci i Roma.† Kashila ka ciga da ta kpam u isa da i woko ama a uwulukpi a ne.

Asaka Kashila Tata u tsunu n Asheku Yesu Kawauwi u naka da ukuna u shinga† na ndishi n shinga.

Bulus yain kvasu n ucikpa

⁸Asaka n gita n cikpa Kashila a asuvu a kala ka Yesu Kawauwi adama a de gba. N yan ta nala adama a da gba ama a asuvu a likimba a ka dansa ta ukuna

u upityanangu u de. ⁹Kashilā ka reve tā n asakā uyansa kvasu adama a de wa, nā n gbashiki yi n katakasuvu ka va, nā n dansi Kadyanshi ka Shinga ka Maku ma ne. ¹⁰A'ayin a da baci ma yan kvasu, n tsu folo tā Kashilā ka asakā mu n kondo dā, kpm nala wa woko Kashilā ka wushuku baci.

¹¹Ma ciga tā n wene dā tsarā n naka dā ucun u unā u shinga u da Kulu ku Kashilā ku naka mu. Ka ka banga dā i gbonguro a asuvu a Asheku. ¹²Dana da ma dana ma ciga tā tsu bangamgbana i n upityanangu u da tsu tsarai. Upityanangu u de wa banga mu tā, kpm upityanangu u va wa banga dā tā. ¹³Aje a va, ma ciga tā i reve an n tsu fobuso tā n tuwā n kondo dā. Shegai ili i roku i tsu kangu mu tā uyan nala. Ma ciga tā n zuwa ama a toni Kawauwi a asuvu a Roma, tyoku da n yain a asu u atoku a de Awulawa.†

¹⁴U kana tā n gbashika ama gba: Nheline n aza da bawu a'ari Nheline; aza da a'ari arevi n aza da bawu a revei ili. ¹⁵Ili i'ya i zuwai n matsai cika ma ciga n yanka dā ku'bari ku Kadyanshi ka Shinga a Roma i'ya gai la vi.

Ucira u uyan Kadyanshi ka Shinga

¹⁶N pana uwono adama a Kadyanshi ka Shinga ka Kawauwi ka na ki wa, kpaci ucira u da Kashilā ka yankai manyan u wauwai uza da baci dem u pityanangi u da la vi, ili i'ya i bidyai aza a Yahuda ubana aza da bawu a'ari aza a Yahuda.† ¹⁷Kadyanshi ka Shinga ki ka wenike tā tyoku da Kashilā ka gonukoi ama, a woko ama a maci n eyi: a asu u upityanangu u da tun a kagitā hal ubana a makorishi. Tyoku da Tagarāda u Kashilā u danai, “Uza da Kashilā ka gonukoi uza u maci† n eyi wa tsarā tā uma adama a da u wushuki n Kashilā.” [◇]

Ama gba a nusa tā

¹⁸Kashilā uza da wari a zuba† wa wenike tā tyoku da wa pana upan, a asu u ukidaga ama ugana a unyushi u cingi n ikuna i cingi i'ya a yansai. A kangu tā ukuna u mayun n tsicingi tsu le. ¹⁹Kashilā ka yan le tā mavura, adama a da a reve tā ili i'ya i gain ama a reve a ukuna u Kashilā mai, kpaci Kashilā ka wenike le tā i'ya gba. ²⁰Ama a ka wene ucira u Kashilā u da bawu wari n utyoku n a'eshi a le wa, kpm n ure u uyawunsa u ne u uwulukpi. Tun an Kashilā ka yain likimba, gba ili i'ya u yain i wenike tā tyoku da wari. Adama a nala, ama a ka tsarā ure u kunyani wa. ²¹Ko an a revei Kashilā, a 'yuwan yi tā unakā tsupige tyoku u Kashilā ka mayun, a 'yuwan yi kpm ucikpa. A unā u nala, aku uyawunsa u le u wokoi u gbani. Atakasuvu a utengeshi a le a shadangi n karimbi. ²²A da a'a tā n ugboji, shegai a wokoi atengeshi. ²³A lyaka Kashilā ka tsupige uza da wari n uma bawu utyoku kayala wa. Aku a gonoi a lyakai ameli a da a rotsoi ama aza da bawu a'ari n uma u da bawu wari n utyoku, nā nnu, nā nnama, n a'ali kayala.

²⁴Adama a da a yansai ili i nala yi, Kashilā ka asakāi ama a nala yi a karai ure u le. A yain gba ili i'ya a ka ciga a yain, kpm maluwa ma cingi ma le ma zuwa le a yamgbana i tsishankala tsu uwono n ikyamba i le. ²⁵A 'yuwain ukuna u mayun u Kashilā aku a wushuki n kaban. A lyakai ili i'ya Kashilā ka yain kayala a unā u da a ka lyaka uza da u yain i'ya kayala. Aya uza da wa wusha icikpali hal ubana bawu utyoku. Ami.†

²⁶An u wokoi a yain nala, aku Kashilā ka asakā le a tonoi maluwa ma uwono ma le. Aka a ka vakusu n atoku a le aka, kpm nala u gain u woko wa. ²⁷Nala

[◇]1:17 Hab. 2:4; Gal. 3:11; K.Ib. 10:38.

dem a'ali a yain. A asakai uciga uvakusu n aka, aku a wokoi n maluwa ma pige ma uyan tsugbani n a'ali. A yain ili i uwono n atoku a le, kpmam ili i'ya i gitai n ele i'ya mavura adama a ili i utengeshi i'ya a yain.

²⁸ Ama a yawunsa an wari n kalen a tsara ureve u mayun u Kashila wa. Aku Kashila ka lazai ka asaka le n atakasuvu a cingi a le, u asaka le a yain ili i'ya bawu i'ari i gain a yain. ²⁹ A shadangi n gba icun i unyushi u cingi n tsicingi. A ka cigaka kaci ka le ili dem. A kovoi ama. A shadangi n malyon. A ka ciga mawunuka gbani gbani, n a shilakanasi n atoku, a vurusai a'ene atoku. Kain dem uyawunsa u le u ili i cingi u da a kaci ka ama. A yain ndyami. ³⁰ A nangasai a'ala a ama. A kovoi Kashila. A wenike ama karinga wa. A yain aradi. A cikpalasai kaci ka le. A matsai a yain tsicingi a ire i savu. A naka isheku i le karinga wa. ³¹ A'a ta n utengeshi. A shadangusu kazuwamgbani ka le wa. A wenike ikuna i shinga ko asuvayali wa. ³² A reve ta mele† ma Kashila ma dana ta uza da baci wari nala u gan ta u kuwa. Shegai nala u bishinka le a lyai kelime n uyan tsicingi tsu le wa. Hal gbam a wushunki aza roku a yain dem nala.

Afada a Kashila

2 Gaawan ya rongo ta a udansa, “Ama a da va dansaka vi aza a cingi a da!” Shegai eda dem ama a cingi a da tyoku da a'ari, kpmam i'a n ili i'ya ya dana wa! I dana baci ama a cingi a da, kpmam a ka kidaga le ta ugana, kaci ka de ka ya kidaga ugana, kpaci ili i te i'ya ya yansa. ² Tsu reve ta Kashila ka yain derere an u kidagai aza da a ka yansa ili i nala yi ugana. ³ An wa i wenei unyushi u ama a na yi hal i kidaga le ugana, kpmam eda dem nala ya yansa, nida ya wundya ya la a ukida u ugana u Kashila? ⁴ I goro Kashila an wari uza u shinga, kpmam an

bawu u yanka da mavura kute-kute, ko adama ahankuri a ne? Mayun da ili i'ya i zuwai Kashila kari uza u shinga ara de i'ya an wa ciga da i kpatala† utuwa ara ne.

⁵ Shegai eda i ryagbaja ta kpmam i 'yuwain ukpatala a asu u Kashila. Wa zuwa da ta i pana ikyamba cika kain ka wa wenike upan u ne kpmam u yain afada dere. ⁶ Kashila ka tsupa ta ya dem a ili i'ya u yain. ⁷ Wa naka ta uma u da bawu wari n utyoku a asu u aza da a lyai kapala n uyan ili i shinga, aza da kpmam a zama yi u naka le tsupige, n icikpali, n uma u da bawu wari n utyoku. ⁸ Shegai wa tsungu ta upan u ne a asu u aza da a rongoi tsara a naka kaci ka le upana kayanyan koshi, kpmam a 'yuwain unaka ukuna u mayun karinga, kpmam a ka yansa ikuna i cingi maco. ⁹ Kashila ka zuwa ta ya dem uza da wa yansa unyushi u cingi maco u pana ikyamba kpmam u pana mbala. Nala wa gita ta ve a asu u aza a Yahuda, aku a asu u Awulawa. ¹⁰ Shegai wa naka ta tsupige, n icikpali, na ndishi n shinga a asu u uza da baci dem wa yansa ili i shinga. A asu u aza a Yahuda u da nala wa gita, aku a asu u Awulawa. ¹¹ Nala Kashila ka yanka ama gba afada unu u te.

¹² A ka foro ta Awulawa a yan baci unyushi u cingi, ko an u wokoi a reve Mele ma Kashila ka nakai Musa† wa. A ka foro ta aza a Yahuda a yan baci unyushi u cingi, kpaci a'a ta n Mele mi. ¹³ Kashila ka zuwa ama a woko ama a maci a kapala ka ne an a tonoi Mele wa. Shegai a ka woko ta nala a yan baci ili i'ya Mele ma danai a yain. ¹⁴ Ko an u wokoi Awulawa, aza da bawu a'ari n Mele, a dangasaka ta kaci ka le a toni ili i'ya Mele ma danai, a wenike ta a atakasuvu a le a reve ta ili i'ya i'ari dere n ili i'ya i'ari i cingi. ¹⁵ A wenike ta mele mi ma ta a asuvu a le, adama a da uyawunsa u le u tsu tonusuko le ta ili i'ya a ka yansa i'a mai

wa, ko kɓam u tsu tonusuko le t̄a a ka yansa t̄a ili mai. ¹⁶Gba ili i na yi ya gita t̄a a kain ka Kashila ka yanka uyawunsa u ama u da wari usokongi afada a asu u Yesu Kawauwi. Kadyanshi ka Shinga ka ma yansa kuɓari ku ka danai nala.

Aza a Yahuda n Mele

¹⁷Uza u Yahuda da baci wari, n Mele ma vu pityanangi. Va yan ta aradi an wari a asuvu a ama a Kashila. ¹⁸Vu reve ta ili i'ya wa ciga vu vu yain, vu reve ta kɓam ili i'ya i'ari derere, kɓaci vu rot-songusu ta Mele mi. ¹⁹Vu bidiga ta kaci ka vunu vu woko uza da wa rono arumba, vu bidigai kɓam kaci ka vunu vu woko katyashi ka aza da a'ari a asuvu a karimbi. ²⁰Vu wenei yavu va wenike ta atengeshi ili i'ya i'ari dere, kɓam i wenishike aza da bawu a revei ili. Va ta n Mele mi, adama a nala vu wenei yavu vu reve ili dem, kɓam wari n ukuna u mayun gba. ²¹Vu wenishike ta ama, ndya i zuwai bawu vu wenishikei kaci ka vunu? Vu tonusuko ta ama kotsu a yain uboki wa, shegai avu vu gonoi va boko. ²²Vu da u gan a yain tsishankala wa, shegai avu vu gonoi va yan tsa. Vu da u gan a lyaka ameli kayala wa, shegai va tsarasa ta ili i'ya i tsu uwa vu a ure u da bawu u gain a kuwa ku ameli a le. ²³Vu yan ta aradi an wari n Mele, shegai vu zuwa ta ama a goroi Kashila, kɓaci vu 'yuwain ma unaka karinga. ²⁴Dere da tyoku da Tagarada u Kashila u danai, "Awulawa a tsu wishisa ta Kashila adama a de." ◇

²⁵Uza u Yahuda da baci wari, kɓam va yan ili i'ya Mele ma danai vu yain, a kida vu baci kacombi,† u woko gbani wa. Shegai vu naka baci Mele mi karinga wa, dere da yavu a'ari a kida vu kacombi wa. ²⁶A tsu kida Awulawa acomb wa, shegai a yan baci ili i'ya Mele ma danai, Kashila ka wene le ta yavu a kida le ta

acombi. ²⁷Kashila ka tuwa ta ka yanka aza a Yahuda afada, kɓaci Awulawa n kaci ka le a naka ta Mele mi karinga. Va ta n Mele mi kɓam a kida vu ta kacombi, shegai vu 'yuwain unaka Mele mi karinga. Awulawa a naka ta Mele mi karinga, ko an u wokoi a kida le acomb wa.

²⁸Adama a da ama a revei an avu uza u Yahuda u da, kɓam a kida vu kacombi, nala u gonuko vu uza u Yahuda u mayun wa. ²⁹Mayun tani, uza u Yahuda u mayun aya uza da katakasuvu ka ne kari dere n Kashila. Kɓam ukida u kacombi u mayun u da an a kida vu ikyamba wa, shegai usavada u katakasuvu u da, manyan ma Kulu ku Kashila ma la vi. Usavada u katakasuvu u nala vi, manyan ma Mele ma a korongi ma wa. Ucuu u vuma u nala vi wa wusha ta icikpali a asu u Kashila, shegai a asu u ama wa.

3 Aza a Yahuda a'a n ili i roku i'ya ama da a buwai bawu a'ari n i'ya? Ndy a i lobonoi a kida le baci acomb? ²I lobono ta a ire ushani! Ure u kagita u da, Kashila ka wushunku ta aza a Yahuda n akani a ne.

³Mayun da aza roku a le a wushuki n akani yi wa. Nala wa bishinka Kashila uyan ili i'ya u zuwamgbani da? ⁴Ko kenu! Ko ya dem u woko baci uza u kaban, Kashila ka ta pini uza u mayun. Tagarada u Kashila u dansa ta ukuna u ne, "Ili i'ya baci dem vu dansai, ya dem wa wene ta mayun da.

A'ayin a da a baci dem a banka vu a asu u afada, vu tsu lya ta kaci." ◇

⁵Aza roku a dana ta, "Tsu yan baci unyushi, nala u wenike ta a kateshe Kashila uza u maci da. Adama a nala tsu dana de la vi Kashila ka nusa ta u foro tsu baci." (N pana ta ama a danai nala.) ⁶Shegai

◇2:24 Isha. 52:5; Izk. 36:22. ◇3:4 Ishp. 51:4.

dere. Nala wari caupa, an bawu u tsu yan ama mavura adama a unyushi u cingi u le. ²⁶ Kpam Kashila ka neke ta Yesu tsara u wenike an u yain ili i'ya i'ari dere. Gogo-na u gonuko de aza a unyushi u cingi a woko dere a kapala ka ne adama a da a wushuki n Yesu.

²⁷ Nala baci, nte kalen ka aradi a tsunu? Nte tani kari! An Kashila ka wusha tsu, adama a ili i shinga i'ya tsu yain da wa. Adama a upityanangu u tsunu u da. ²⁸ Kashila ka gonuko tsu ta tsu wokoi dere a kapala ka ne adama a da tsu wushuki, shegai adama a da tsu tonoi Mele mi u da wa. ²⁹ Kashila ka adama a aza a Yahuda koshi da? A'a! Kashila ka ta dem adama a Awulawa. Mayun, ka Awulawa ka dem. ³⁰ Kashila ka te ka koshi, kpam ure u te u da koshi u da u tsu wusha ama. U tsu gonuko ta ama a woko dere a kapala ka ne a wushuku baci n eyi. U woko she aza a Yahuda ko Awulawa wa. ³¹ Gogo-na an tsu tsarai upityanangu, tsu vutala Mele mi da? Ko kenu! Upityanangu u da u zuwa tsu tsu woko ili i'ya Mele mi ma ciga tsu tsu woko mayun.

Upityanangu u Ibrahi

4 Nda tsa dana makoshi ma cau ma tsunu Ibrahi† ma rotsongusi a ukuna u upityanangu? ² Kashila ka gonuko yi baci u wokoi dere adama a ili i'ya u yain, wa tsara ta ili i'ya wa yan aradi n i'ya, shegai ure u Kashila wa adama a uyan ili wa. ³ Tagarada u Kashila u dana ta, "Ibrahi wushuku ta n Kashila, adama a nala Kashila ka gonuko yi ta u woko vuma u maci." ⁴

⁴ Vuma u yan baci manyan, u kana ta a tsupa yi adama a ili i'ya u yain. Katsupi ka malen ma manyan ka nala ki kune ku gbani wa. ⁵ Shegai va zuwa Kashila ka gonuko vu vu woko dere adama a

ili i'ya vu yain wa. Kashila ka wusha ta aza a unyushi u cingi adama a da a pityanangi n eyi. ⁶ Dawuda dana ta dem nala an u yain kadyanshi ka ipeli i vuma da Kashila ka wushai tyoku u vuma u maci, ko an u wokoi uwoko u maci u nala vi adama a ili i'ya vuma u nala vi u yain da wa:

⁷ "Ama a da a yain ili i cingi i'ya Kashila ka cimbusai,

a yan ta ipeli i mayun.

Kashila ka takpa le de unyushi u cingi u le.

⁸ Ama a nala yi a pele ta, aza da Magono ma Zuba bawu ma cifa unyushi u cingi u le." ⁹

⁹ Ipeli i'ya Dawuda yain kadyanshi ki ya aza da a kidai acombi a da koshi? Nala wa, ko kenu! Ya aza da bawu a kidai acombi a da dem. Kpaci tsu dana de ili i'ya Tagarada u Kashila u danai, "Ibrahi wushuku ta n Kashila, adama a nala Kashila ka gonuko yi ta u woko vuma u maci." ¹⁰ Nida na vi gitai? Kashila ka wusha Ibrahi kahu a kida yi kacombi da ko cina a kida yi de? Kahu a kida yi kacombi da Kashila ka wusha yi. ¹¹ Ukida u kacombi iryoci i'ya an Ibrahi wari n upityanangu kpam Kashila ka wushuku de n eyi, aku u gonuko yi u woko vuma u maci, tun kahu a kida yi kacombi. Adama a nala Ibrahi aya asheku a aza da a'ari n upityanangu bawu a kidai acombi. A woko ta derere n Kashila adama a da a'ari n upityanangu. ¹² Ibrahi kpam aya dem asheku a aza da a kidai acombi, a'a baci gai n ucun u pityanangu u da Ibrahi wari n u da tun kahu a kida yi kacombi.

Kazuwamgbani a asu u upityanangu

¹³ Kashila ka yankai Ibrahi na mmuku n tsikaya n ne kazuwamgbani u da wa naka le ta likimba. U yan nala adama a

⁴4:3 Kag. 15:6. ⁴4:8 Ishp. 32:1-2.

ɗa Ibirahi naƙai Mele karinga wa, shegai upityanangu u ne n eyi u ɗa u zuwai u wusha yi. ¹⁴ Ama a ka wusha baci ili i'ya Kashila ka zuwamgbani a asu u utono Mele, upityanangu u woko ɗe la vi u gbani. Kpam kazuwamgbani ka Kashila ka yankai Ibirahi ka woko dem la vi ɗe ka gbani. ¹⁵ Kashila ka tsu pana ta upan u ama a kpaɗa baci utono Mele. A da baci mele mari la wa, vuma wari wa kodo ma wa.

¹⁶ Adama a nala ama a wusha ta kazuwamgbani ka Kashila an a wushuki. U neke ta ili i'ya u zuwamgbani vi gbani, kpam mayun a wusha ta u ɗa. A tono baci Mele ma aza a Yahuda, ko kpam a tono baci ma wa, a ka wusha ta u ɗa a'a baci n upityanangu tyoku u Ibirahi. Kpaci Ibirahi aya asheku a aza ɗa a wushuki gba. ¹⁷ Tyoku ɗa Tagarada u Kashila u danai an Kashila ka tonukoi Ibirahi, "N gonuko vu ta asheku a uyamba ushani." ¹⁸ Kazuwamgbani ka na ki a yanka ta ka Ibirahi adama a ɗa u wushuki n Kashila, uza ɗa u tsu 'yangasa akushe a gono n uma, kpam u zuwai ili i savu i wuta i asu u ɗa bawu ili i'ari.

¹⁸ An Kashila ka yankai Ibirahi kazuwamgbani wa woko asheku a uyamba ushani, Ibirahi wushuku ta n eyi. Kashila ka dana ta kpam, "Mmuku n tsikaya n vunu ma yan ta ushani, tyoku u atala," ¹⁹ ko an u woko i ucun u kazuwamgbani ka nala yavu ka woko mayun wa! ¹⁹ Aku Ibirahi lyai kapala n uwushuku, ko an u woko i u yan ɗe evu n ayen amangatawun (100) kpam u kutsa ɗe ɗa wa woko asheku. Uka u ne Saratu dem u yan ɗe mamici kpam u matsa wa. ²⁰ Ibirahi yan malala ma Kashila ka kpaɗa uyan ili i'ya u zuwamgbani wa, kpam u asaka uwushukusu wa. Upityanangu u ne u shadangu yi n ucira, aku u nakai

Kashila tsupige. ²¹ U wushuku ta mayun an Kashila ka fuda ka shadangu ili i'ya u yain kazuwamgbani. ²² Adama a upityanangu u Ibirahi, "Kashila ka gonuko yi ta u woko vuma u maci." ²³ An Tagarada u Kashila u danai, "Kashila ka gonuko yi ta u woko vuma u maci," Ibirahi ɗa koshi a koronki u ɗa wa. ²⁴ A koronku tsu ta dem nala, tsara a tonuko tsu Kashila ka gonuko tsu ta dem ama a maci tsu wushuku baci n eyi, uza ɗa u 'yangasai Yesu Asheku a tsunu a ukpa. ²⁵ Kashila ka neke ta Yesu u kuwa adama a unyushi u cingi u tsunu, kpam u 'yangasa yi ta n uma, tsara Kashila ka gonuko tsu tsu woko dere.

Upityanangu u tuko ta mazanga

5 Kashila ka gonuko tsu ta tsu woko i dere ubana a asu u ne adama a upityanangu u tsunu. Gogo-na tsā ta na ndishi n shinga n Kashila adama a ili i'ya Yesu Kawauwi Asheku a tsunu a yanka tsu. ² U yanka tsu ta ure tsara tsu uwa a tsishinga tsu Kashila adama a ɗa tsu wushuki n Kawauwi. Kpam tsu yan ta mazanga adama a ɗa tsari n kapashi a tsupige tsu Kashila. ³ Nala gbam koshi wa, tsā ta dem n mazanga an tsari a kadambula, adama a ɗa tsu reve ta kadambula ka nala ki ka zuwa tsu ta akawunki. ⁴ An tsu rotsongusi tyoku ɗa tsa kawunku, aku Kashila ka wushunku tsu. Adama a nala a ɗa gogo-na tsari n uzuwa u uma. ⁵ Tsā baci n uzuwa u uma ucun u na, a ka varangu tsu a iyamba wa. Gba ili i na yi i gita ta adama a ɗa Kashila ka naka tsu Kulu Keri,† uza ɗa u shadangi atakasuvu a tsunu n uciga u ne.

⁶ Kawauwi ka kuwa ta adama a tsunu a'ayin a ɗa bawu tsa fuda tsa banga kaci ka tsunu, ko an u woko i aza a unyushi

◊4:17 Kag. 17:5. ◊4:18 Kag. 15:5.

u cingi a da tsari. ⁷U wuyana ta cika uza roku u kuwa tsara u wauwa uma u uza roku u da wa tono Mele. Shegai gaawan wa tuwa ta u kuwa tsara u wauwa uma u uza da u tsu yansaka atoku ikuna i shinga maco. ⁸Shegai Kashila ka wenike tsu uciga u pige an u sukunku tsu Kawauwi u kuwa adama a tsunu cina tsu buwai ve aza a unyushi u cingi.

⁹Gogo-na Kashila ka gonuko tsu de tsu wokoi dere a asu u ne adama a mpasa n Kawauwi, adama a nala tsu reve ta maken ma la wa, wa wauwa tsu ta a asuvu a upan u Kashila. ¹⁰Tun cina tsu buwai ve atukulalu a Kashila da eyi kaci ka ne u gonuko tsu aje a ne, cinda Maku ma ne ma kuwai adama a tsunu. Gogo-na cinda tsu wokoi aje a Kashila, tsu reve ta an mayun da wa wauwa tsu a asu u uma u Maku ma ne. ¹¹Nala gbam koshi wa, tsa ta n mazanga adama a ili i'ya Kashila ka yanka tsu a asu u Yesu Kawauwi, uza da u gonuko tsu aje a Kashila.

Adamu n Kawauwi

¹²Unyushi u cingi u uwa ta a likimba adama a ili i'ya vuma u te u yain, kpam unyushi u tuwa ta kabolo n ukpa. Ili i'ya i zuwai u kanai ya dem she u kuwa i'ya gai la vi, kpaci ya dem yan ta unyushi u cingi. ¹³Unyushi u cingi wa ta pini a likimba tun kahu Kashila ka naka Mele. A'ayin a nala yi Kashila ka tsu cibusa unyushi wa, kpaci Mele mari pini wa. ¹⁴Shegai a'ayin a Adamu† ubana a a'ayin a Musa ama a kuwusa ta, ko an u wokoi a tsu 'yuwan ili i'ya Kashila ka tsu tonuko le a yain wa, tyoku u Adamu.

A ure u roku, Adamu wa ta yavu Kawauwi uza da u tuwai a kucina. ¹⁵Shegai ama a re a le yi unu u te u da a'ari wa, kpaci kune ku Kashila ka yanka tsu gbani ka tyoku u unyushi u cingi u Adamu wa. Mayun da an ama ushani a kuwai adama a unyushi u vuma u te u

nala vi. Shegai ukuna u shinga u Kashila u la ta tsupige, kpam nala ama ushani a tsara ta kune ku Kashila ki; wata, uma u da la vi a asu u ukuna u shinga u vuma u te u nala vi, Yesu Kawauwi. ¹⁶Ili i'ya uza wa tsara a asu u kune ku Kashila ki i'a ta kau n ili i'ya uza wa tsara a asu u unyushi u cingi u vuma u te u nala vi. An Adamu yain unyushi u cingi u nala vi, Kashila ka yan ta afada, u yain kpam mavura. Shegai u gonuko tsu ta tsu wokoi dere a asu u kune ku shinga ku ne, ko an u wokoi tsu yain unyushi ushani. ¹⁷Unyushi u cingi u vuma u te u na vi; wata, Adamu, u zuwa ta ukpa wa lya tsugono tsu tsunu. Shegai ili i'ya Yesu Kawauwi u yain i la ta ili i nala yi. Kashila ka yanka tsu ta ili i shinga ushani, kpaci u wushuku ta n atsu adama a Yesu. Adama a nala tsa tsara ta uma kpam tsu lyai tsugono tsu ukpa.

¹⁸Unyushi u te u Adamu vi u tuko ta ama gba mavura ma ukpa. Nala kpam, ili i te i maci i'ya Kawauwi ka yain vi i gonuko ta ama gba a woko dere a asu u Kashila. Kpam u tuko ta ama gba uma u mayun. ¹⁹Unyushi u vuma u te u nala vi ubana a asu u Kashila, u zuwa ta ama ushani a wokoi aza a unyushi u cingi. Shegai Yesu panaka ta Kashila kpam u zuwai Kashila ka wushi ama ushani.

²⁰Kashila ka naka ta Mele tsara ama a wene tyoku da caupa a'ari aza a unyushi u cingi. Shegai an ama yi a'ari a udokusu unyushi vi, aku Kashila ka doki ka yansaka le ikuna i shinga. ²¹Unyushi u cingi u lya ta tsugono tsu ama gba hal u tuko le ukpa. Nala dem gogo-na, ukuna u shinga u Kashila wa lya tsugono, kpam u wushuku ta n atsu adama a Yesu Kawauwi Asheku a tsunu. Kpam nala u tuko tsu ta uma bawu utyoku.

Unyushi u cingi wa n ucira wa

6 Ndy a tsa dana? Tsu lyai kapala n uyansa unyushi u cingi da, tsara

Kashilā ka lyai kapala n u yansāka tsu ikuna i shinga i ne? ²A'a, ko kenu! A ukuna u unyushi u cingi u da baci, atsu akushe a da, nida tsa lya kapala n uyansa unyushi u cingi? ³I asansa an gba tsunu tsu wokoi ili i te n Kawauwi an a ulyubugu† tsu? An a lyubugu tsu, tsu kuwa ta tyoku da u kuwai. ⁴An a lyubugu tsu, u woko ta yavu n Kawauwi ka a cidangu tsu, kpaci tsu kuwa ta n eyi. Tata yanka ta tsupige n ucira u ne manyan u 'yangasai Kawauwi a ukpa. Nala dem wa zuwa tsu tsu rongo uma u savu.

⁵Cinda tsu bolomgbonoi n Kawauwi a asu u ukpa u ne, Kashilā ka zuwa tsu ta tsu doku tsu 'yanga n uma tyoku da a 'yangasai Kawauwi. ⁶Tsu reve ta a wuna tsu ta tyoku da tsari caupa a mawandambani† kabolo n Yesu, tsara unyushi u cingi u namba ucira a uma u tsunu. Kashilā ka yan ta nala, tsara ikyamba i unyushi i cingi i tsunu i lyai kapala n uwoko agbashi a unyushi u cingi wa. ⁷Nala wari kpaci a'ayin a da baci dem ama a kuwai a woko de yaa, unyushi u cingi wa kpam n ucira a kaci ka le wa.

⁸Tsu kuwa baci n Kawauwi, tsu reve ta tsa yan ta uma n eyi. ⁹A 'yangasa ta Kawauwi a ukpa, adama a nala tsu reve ta wa doku wa kuwa wa. Ukpa wa kpam n ucira a kaci ka ne gogo-na wa. ¹⁰An Kawauwi ka kuwai, kuten ka u kuwai tsara u lyai kaci ka unyushi u cingi, kpam u kana u doku u kuwa wa. Gogo-na wa ta n uma u savu, kpam uma u savu u ne vi wa ta a asu u Kashilā. ¹¹Nala dem, u gan ta vu wene kaci ka vunu yavu kakushe ka vari a asu u unyushi u cingi, kpam wari n uma n Kashilā a asu u Yesu Kawauwi.

¹²Adama a nala kotsu vu asaka unyushi u cingi u toni n uma u vunu pini na a likimba wa. Vu toni kpam ili i cingi i'ya va ciga vu yain wa. ¹³Kotsu i asaka kashilā ka ikyamba ka de ka te ka woko

ili i uyanka tsicingi tsara i yain unyushi u cingi wa. Shegai da ya yan nala, nakai kaci ka de kabala a asu u Kashilā, kpaci icun i ama da a kuwai da i'ari, shegai gogo-na Kashilā ka gonuko da aza a uma. Nakai ikyamba i de kabala a asu u Kashilā tsara i yain ili i'ya i'ari dere kpam ya tuko tsupige a asu u Kashilā. ¹⁴Unyushi u cingi u buwa kpam uwoko uzapige u vunu wa. Tsishinga tsu Kashilā tsa tsa lya tsugono a kaci ka vunu, shegai Mele wa.

Agbashi a da panakai Kashilā

¹⁵An u wokoi tsishinga tsu Kashilā tsa tsa lya tsugono a kaci ka tsunu, shegai Mele wa, nala naka tsu ucira u uyansa unyushi ucingi da? Nala wari wa, ko kenu. ¹⁶I reve ta mayun da, ili i'ya baci dem i dangasai ya panaka i woko de uzapige u de. Ya fuda ta ya dangasa unyushi u cingi u da wa tonon uza ubana a ukpa, ko kpam i dangasa upanaka Kashilā aku i woko aza a maci. ¹⁷Tun caupa, eda agbashi a unyushi u cingi a da. Shegai n cikpa ta Kashilā an i shamgbai ya panaka uwenishike u da i wushai ara va. ¹⁸Kashilā ka surukpa da de a ucira u unyushi u cingi, kpam i woko de agbashi a Kashilā tsara i yain ili i'ya i'ari i maci.

¹⁹Dansa da n dansai n iryoci i na yi tsara i kana ili i'ya ma tonon maloko. Tun caupa, i'ari i asaka ta kaci ka de i woko agbashi a unyushi u cingi n tsicingi. Gogo-na u kana ta i dangasa i woko agbashi a ukuna u maci tsara i woko uwulukpi.

²⁰Tun caupa, an i'ari agbashi a unyushi u cingi, i dambula n uyan ili i'ya i'ari i maci wa. ²¹Katsupi ka eni ka i tsara i a'ayin a da i'ari ya yansa ili i cingi i'ya ya pana i'ya uwono gogo-na vi? Ili i na yi ukpa u da koshi i tsu tuko. ²²Shegai gogo-na Kashilā ka surukpa da de a ucira u unyushi u cingi, kpam i woko de agbashi a Kashilā. Gogo-na she i yain ili

i'ya ya tuko ndishi ma uwulukpi kpmam i tuko uma u da bawu wari n utyoku. ²³Katsupi ka unyushi u cingi ukpa u da, shegai Kashila ka naka tsu ta uma u da bawu wari n utyoku gbani a asu Yesu Kawauwi Asheku a tsunu.

Iryoci i iyolo

7 Ama a va, gba de i reve ta mele. Adama a nala i reve ta mayun da mele mi ma tsu lya ta tsugono tsu ama a'ayin a da baci a'ari n uma koshi. ²Tyoku u na, uka u yan baci iyolo, mele ma tsu sira yi ta a asu u vali u ne a'ayin a da wari n uma. Shegai vali vi u kuwa baci, mele ma iyolo ma sira yi kpmam wa. ³U bana baci vali roku iyolo bawu kotso vali u ne vi u kuwai, mele ma dana ta u yan ta tsishankala. Shegai vali u ne u kuwa baci, wa ta usurukpi a mele ma iyolo, kpmam u yan tsishankala wa, ko u bana baci vali roku iyolo.

⁴Ama a va, nala wari n adfa. Mele ma buwa kpmam ulya tsugono a kaci ka de wa, kpaci i kuwa ta a ucira u ne an i kuwai n Kawauwi a mawandamgbani. Kpmam gogo-na a bolomgbono da de n uza da a 'yangasai a ukpa tsara tsu gbashika Kashila. ⁵Tun caupa, kapashi ka uma u tsunu ka kari n unyushi vi ka ka lya tsugono a kaci ka tsunu. Mele mi ma ma zuwa tsu tsu yain n maluwa ma uyan ili i unyushi i'ya ya lya tsugono a ikyamba i tsunu. Kpmam adama a nala, gba ili i'ya dem tsu yain ukpa u da i tsu zuwa tsu. ⁶Shegai Mele mi ma buwa kpmam ulya tsugono a kaci ka tsunu wa. Tsa ta tyoku u akushe, kpmam Mele mi ma tsara ucira a kaci ka tsunu wa. Gogo-na tsa gbashika ta Kashila a ure u savu a asu u upanaka Kulu Keri, shegai a ure u cau u da tsu panakai Mele ma a korongi wa.

Mele n unyushi u cingi

⁷Ya wundya yavu n dana Mele unyushi u cingi u da? Nala wa ko kenu.

Mele ma ma zuwa mu n reve ili i'ya a tsu isa unyushi. Tyoku u na, mari ma reve kalen ka uciga ili i'ya i'ari i uza roku wa, shegai Mele mi ma tonuko mu kotsu n yain i'ya wa. ⁸An unyushi u tsara ucira a asu u Mele mi, da u zuwa mu n yain n maluwa ma uciga ili i'ya i'ari i uza roku. A da baci Mele mari la wa, unyushi wari wa tsara ucira u nala vi wa. ⁹Mari n dambula n ili i roku wa kahu n reve ili i'ya Mele ma danai n yain. Shegai an n revei i'ya, aku n revei n nusa ta kpmam mpa uza u unyushi u cingi da uza da wa tuwa u kuwa. ¹⁰Mele ma na mi mari ma gan ta ma zuwa mu n yain n uma, a una u da ma zuwa mu n kuwa.

¹¹Unyushi u cingi u tsara ta ure u da wa lapanasa mu, aku u yain manyan n Mele mi tsara u wuna mu. ¹²Adama a nala, Mele mi n kaci ka ne n idani i ne i'ya Kashila ka nakai, a dana ta ili i'ya i'ari derere, kpmam a banga ta ama. ¹³Dana da ma dana an ili i'ya i'ari i shinga ya zuwa mu ukpa? Nala wa, ko kenu! Unyushi u cingi u da u bidyai ili i'ya i'ari i shinga u yain manyan n i'ya u tukoi ukpa u va. Nala u gita ta tsara n wene tyoku da unyushi u cingi wari mayun. Ili i'ya i zuwai mele n udani a'ari la i'ya, tsara u wenike an unyushi u cingi wari n tsicingi.

Kumodu ka ukpadfa u uyan unyushi

¹⁴Tsu reve ta Mele ma wutai a asu u Kashila kpmam ma lobono ta. Shegai mpa vuma da koshi, adama a nala, unyushi u cingi u lya ta tsugono a kaci ka va yavu mpa kagbashi ka ne ka. ¹⁵N reve ili i'ya i tsu zuwa n yansa ili i'ya ma yansa wa. N tsu ciga ta n yansa ili i'ya i'ari derere, shegai n tsu yansa i'ya wa. Aku n gono n yansa ili i'ya n kovoi. ¹⁶N reve ta ili i'ya ma yansa i gan wa, kpmam nala u wenike ta n wushuku ta an Mele mari derere. ¹⁷Adama a nala, mpa ma yansa ili i cingi i nala yi wa. Unyushi u cingi u da wari

a asuvu a va u da wa yansa i'ya. ¹⁸ Kashiḷa ka va ka kari ka cau ka unyushi vi ka asaḳa mu n yain ili i shinga wa. Ko ma ciga baci n yain ili i'ya i'ari dere, n tsu fuda wa. ¹⁹ Ma ciga baci n yain ili i shinga, n tsu yan wa. Kpam n matsa baci tsara n kpaḍa uyan unyushi u cingi, aku n gono n yain u da. ²⁰ Shegai ma yansa baci ili i'ya bawu ma ciga n yain, mpa ma yan i'ya mayun wa. Unyushi u cingi u da wari a asuvu a va u da wa yansa i'ya.

²¹ Ili i'ya n wenei a uma u va i'ya na: a'ayin a da baci ma ciga n yain ili i shinga aku n cina kaci ka va ili i cingi i'ya ma yan. ²² Katakasuvu ka va ka zangana ta adama a Mele ma ma wutai a asu u Kashiḷa. ²³ Shegai ko nte wa a asuvu a va n cina ta ili i roku i'ya ya shilakana n ili i'ya katakasuvu ka va ka ciga uyan. Pini nala, u gonuko mu kagbashi ka unyushi u cingi u da wa lya tsugono a ili i'ya ma yansa gba. ²⁴ Adama a nala, asuvu a va a vaku wa! Ya wa wusa mu a ikyamba i na i'ya ya zuwa mu ukpa? ²⁵ N cikpa ta Kashiḷa adama a da Yesu Kawauwi, aya uza da wa wauwa mu.

Ma ta tyoku u na: a katakasuvu ka va, n tsu ciga ta n toni Mele ma Kashiḷa, shegai kapashi ka va ka ka tsu ciga ka yain unyushi u cingi, ka gonuko mu kagbashi ka unyushi.

Asaka Kulu Keri ku lyai tsugono

8 Adama a nala, ama da a'ari aza a Yesu Kawauwi, Kashiḷa ka yanka le afada ko kpam u kidaga le uguna wa. ² Kulu Keri, uza da u tsu nakasa uma u da u wutai a asu Yesu Kawauwi, u wutukpa mu de asuvu a ucira u unyushi u cingi u da wa tono n ukpa. ³ Mele ma Musa ma n ucira u da ma wauwa tsu wa, kpaci gba tsunu aza a unyushi u cingi a da. Shegai Kashiḷa ka yain ili i'ya bawu Mele ma fuda ma yan. U suki Maku ma ne a likimba n ikyamba tyoku i tsunu, shegai

i tsunu i'a ta n unyushi u cingi. Kashiḷa ka wacinsai tsugono tsu unyushi u cingi tsa tsa lya tsugono a kaci ka tsunu a asu u unaka Maku ma ne tyoku u udarakpa u unyushi u cingi u tsunu. ⁴ Yan da u yain nala, tsara tsu yain gba ili i'ya Mele ma danai a'ayin a da baci tsu panakai Kulu Keri, n u da tsa yan ili i'ya atsu tsa ciga n kaci ka tsunu.

⁵ A'ayin a da baci ama a asaḳai ili i'ya a lai n uciga i lyai tsugono tsu le, ili i unyushi u cingi i'ya a tsu rongo uyawunsa maco. Shegai aza da a asaḳai Kulu Keri ku lyai tsugono a kaci ka le, ili i'ya ya zuwa Kulu Keri ku pana kayanyan i'ya a tsu rongo uyawunsa maco. ⁶ Maluwa ma uyan unyushi u cingi u vuma ma lya baci tsugono tsu ne, wa kuwa ta. Shegai Kulu Keri ku lya baci tsugono a kaci ka ne, wa tsara ta uma na ndishi n shinga. ⁷ Maluwa ma ili i vuma ma lya yi baci tsugono, n Kashiḷa ka wa shilakana maco. U tsu tono ili i'ya Kashiḷa ka danai u yain wa. Mayun tani u tsu fuda u yain nala wa. ⁸ Aza da a asaḳai ili i unyushi u cingi i'ya a ka ciga ya lya tsugono a kaci ka le, a ka fuda a ka yan ili i'ya Kashiḷa ka pana kayanyan wa.

⁹ Shegai eda i asaḳa uciga u uyan unyushi u cingi u de wa lya tsugono a kaci ka de wa. Kulu Keri ka ta a asuvu a de mayun, kpam ka ka lya tsugono a kaci ka de. (Kpam ko ya baci bawu wari n Kulu ku Kawauwi a asuvu a ne, eyi katonit ka wa.) ¹⁰ Ikyamba i de ya kuwa ta adama unyushi u cingi. Shegai Kawauwi ka baci asuvu a de, she Kulu ku naka da uma, kpaci Kawauwi ka ka zuwai i wokoi ama a maci asu u Kashiḷa. ¹¹ Kulu ku Kashiḷa, uza da lyangasai Yesu a ukpa, ka kari a asuvu a de. Tsu reve ta Kashiḷa ka lyangasai Yesu Kawauwi a ukpa, kpam nala dem Kashiḷa ka zuwa ikyamba i de i'ya ya kuwa i yain uma a asu u Kulu ku ne ka kari a asuvu a de yi.

¹² Adama a nala ama a va, u kana ta tsu rongo tyoku da Kulu ku Kashila ku tonuko tsu. U gan tsu rongoi tyoku da u luwa tsu wa, kpaci atsu aza a unyushi u cingi a da. ¹³ Kpaci i lya baci kapala n utono maluwa ma unyushi u cingi u de, ya kuwa ta. Shegai i asaka baci Kulu ku banga da i asakai uyansa ili i cingi, ya tsara ta uma u mayun. ¹⁴ Mmuku n Kashila n mayun alya aza da a asakai Kulu ku Kashila ka tono n ele. ¹⁵ Kpaci Kulu ka Kashila ka naka da ka gonuko da agbashi wa, kpam ka zuwa da upana uwonvo wa. Shegai Kulu ki ku gono ku gonuko da mmuku n Kashila, kpam ka ku tsu naka tsu ucira tsara tsu isa Kashila, "Tata! Tata u tsunu!" ¹⁶ Kulu ku Kashila ku bolomgbono ta n kulu ku tsunu, tsara ku wenike mayun da tsari mmuku n Kashila. ¹⁷ Adama a nala, tsa wusha ta ili i'ya Kashila ka banaka ama a ne. Nala dem gba ili i'ya Kashila ka nakai Maku ma ne, Kawauwi, i woko dem i tsunu. Shegai tsa ciga baci tsu tsara tsupige tyoku da Kawauwi ka tsara, u kana ta tsu soi mavura tyoku da u soi.

Tsupige tsa tsa tuwa

¹⁸ A'ayin a da baci dem tsu cibai n tsupige tsa wa tuwa wa naka tsu a kapala, mavura ma tsa so gogo-na ili i roku i'ya wa. ¹⁹ Gba ili i'ya Kashila ka yain i'a ta a umatsi a uvana a'ayin a da Kashila ka wenike a kateshe ama da a'ari mmuku n ne n mayun. ²⁰ Kashila ka ka zuwai gba ili i'ya u yain i woko i una u cingi. Ili i'ya u yain i'ya i wushuki i woko nala wa, shegai Kashila ka ka zuwai i'ya nala. ²¹ Gba n nala, Kashila ka tuwa ta ka wutukpa ili i'ya u yain kotsu i shama wa, kpam dem tsara i woko yaa n tsupige kabolo na mmuku n Kashila.

²² Kpaci tsu reve ta hal utuwa gogo-na gba ili i'ya Kashila ka yain i'a ta a ma'ika yavu uka u ilimaci. ²³ Ko atsu dem Atoni tsa ika ta adama a mballa, ko an u wokoi

tsari n Kulu Keri, uza da wari kune ku kagita ku Kashila. Atsu dem umatsi u da tsari a uvana kain ka nala ki ka Kashila ka wusha tsu tyoku u mmuku n ne, aku u zuwa ikyamba i tsunu i woko n utsara u kaci. ²⁴ A'ari a wauwa tsu de, kpam tsara ta n uzuwa u uma u na vi. Shegai tsu wene baci ili i'ya tsu zuwukai uma vi, u woko kpam uzuwa u uma wa. Ama a tsu zuwa uma a ili i'ya a tsara wa. ²⁵ Shegai tsa zuwa ta uma a ili i'ya bawu kotsu tsu tsara, kpam tsa vana i'ya n ahankuri.

²⁶ Nala dem Kulu ka banga tsu, atsu a aza da tsari bawu ucira. Tsa reve uyan kavasu tyoku da u gain tsu yain wa. Shegai Kulu n kaci ka ne ka ku tsu yansaka ama a ne kadyanshi a asu u Kashila, hal gbam wa folusuko tsu Kashila n ma'ika ma ma lai ili i'ya vuma wa fuda wa dana. ²⁷ Kashila ka wene ta ili i'ya i'ari a atakasuvu a ama. Kpam u reve ta ili i'ya i'ari a katakasuvu ka Kulu, kpaci Kulu ku tsu yansaka ta ama a ne kadyanshi a asu u Kashila dere tyoku da Kashila ka cigaka le.

²⁸ Kpam tsu reve ta Kashila ka ka zuwusa ili dem i yain manyan kabolo, tsara u tuko ukuna u shinga u ne a asu u ama da a ka ciga yi. Alya ama da u isa, kpaci nala u fobusoi u yain u da. ²⁹ Kashila ka reve le ta kahu u yain likimba, kpam u dangasa le tsara a woko tyoku u Maku ma ne, tsara Yesu woko Maku ma kagita kpam u tsara a'angu ushani. ³⁰ An u dangasa le, aku u isa le a tuwa ara ne. An u isa le, u gonuko le a woko dere n eyi, aku u yanka le kazuwamgbani ka tsupige tsu ne.

Uciga u Kashila

³¹ Ndya tsa dana adama a ili i na yi gba? Kashila ka baci n atsu, ya wa yan tsilala n atsu? ³² Eyi uza da bawu u bishinkai Maku ma ne shegai u neke yi adama a tsunu gba. Cinda u naka tsu Yesu, mayun da wa naka tsu gba ili

gbani. ³³Ya wa takpa ama da Kashilā ka dangasai ukuna? Uza wa la wa, kpaci Kashilā ka ka gonuko le a woko dere. ³⁴Ya wa kidaga ama a Kashilā ugana? Uza wa la wa, kpaci Yesu Kawauwi u kuwa ta, shegai a 'yangasa yi ta a ukpa, kpam gogo-na wa ta a kukere ku ulyaki ku Kashilā wa foluko tsu. ³⁵Ili i'a la ya pece tsu a uciga u da Kawauwi ka ciga tsu wa, ko kadambula, ko tsu so baci mavura. Ko ama a ka foro tsu baci, nala wa pece tsu n uciga u Kawauwi wa. Ko tsu namba baci ili i'ya tsa lya, ko kpam tsu nambai ili i'ya tsa uka, gbā nala wa pece tsu n uciga vi wa. Ko ama a naka tsu baci uwonvo ko kpam a wuna tsu baci, nala wa pece tsu n uciga u Kawauwi wa.

³⁶Derere da tyoku da Tagarada u Kashilā u danai,

“Kain dem ama a ka dansa ta a ka wuna tsu adama a vunu,

ama a ka yansaka tsu tyoku da a tsu yansaka ncon n da a ka bana ukida.”
◇

³⁷Shegai gbā n ukuna u na vi, tsā ta n ulya u kaci gbā gbā a asu u uza da u ciga tsu! ³⁸N reve ta mayun da ili i'a la ya pece tsu n uciga u ne wa: Ukpā wa fuda wa, uma wa fuda wa. Atsumate a zuba ko ityoni i cingi† ko ucira kau-kau u zuba wa fuda wa pece tsu n uciga u ne wa. Ko ndya baci i gitai gogo-na ko kpam ili i'ya ya tuwa ya gitā a kapala i takpana wa. ³⁹Tsā baci a zuba u alishi, ko tsā baci a lyungu-lyungu a asuvu a kushiva ukuna u wa pini wa, kpaci ili i'a la a likimba i'ya ya fuda ya pece tsu n uciga u Kashilā u da u wenikei a asu u Yesu Kawauwi Asheku a tsunu wa.

Kashilā n aza a Yahuda

9 Ukuna u mayun u da ma tonuko da. Mpa uza u Kawauwi da kpam kaban ma yan wa. Kulu Keri ka ka lya

tsugono a katakasuvu ka va kpam u wushuku ta gbā ili i'ya ma dansa mayun da. ²Katakasuvu ka va ka shadangu ta n unamgbukatsuma u pige na mbala cika, ³adama a ama a va, aza a Yahuda tyoku u va. Kashilā ka yanka mu baci unā u pece mu n Kawauwi tsarā ama a va a tsarā iwauwi, ma wushuku ta gogo Kashilā ka yain nala. ⁴Alya aza a Isara'ila,† aza da Kashilā ka dangasai a woko mmuku n ne. U wenike le ta tsupige tsu ne, u yansa ta kazuwamgbani n ele. U naka le Mele ma Musa. U tonuko le tyoku da a ka lyaka yi kayala mayun. U zuwa le a woko aza da a ka wusha kazuwamgbani ka ne. ⁵Isheku i le ama a pige a da a Kashilā, Kawauwi n kaci ka ne aya maku ma tsikaya ma le. Kpam aya Kashilā, uza da wa lya tsugono a kaci ka ili gbā, u wusha ta icikpali hal ubana bawu utyoku! Ami.

⁶Dana da ma dana Kashilā ka kpada ta ushadangu ili i'ya u danai wa yan vi wa. Shegai mayun da gbā aza a Isara'ila a da ama a ne wa. ⁷Kpam dem gbā mmuku n tsikaya ma Ibrahi n da mmuku n da Kashilā ka yankai Ibrahi kazuwamgbani wa. Kashilā ka tonukoi Ibrahi, “Mmuku n tsikaya ma Ishaku† n da koshi a ka kece mmuku n tsikaya n vunu.” ⁸Nala u wenike ta la vi gbā mmuku n tsikaya ma Ibrahi n da mmuku n Kashilā n mayun wa. Mmuku ma Ibrahi n mayun alya aza da a wokoi mmuku n Kashilā adama a kazuwamgbani ka Kashilā ka yankai Ibrahi. ⁹Kpam kazuwamgbani ka u yain ka na: “N uma u kayen kahu n gono, Saratu† wa matsa ta maku ma vali.” ◇

¹⁰Maku ma nala mi aya tata u tsunu Ishaku. An u gbonguroi, aku u zuwai Rifikatu,† uza da u matsai mpeshe. ¹¹⁻¹²Shegai kahu u matsa, Kashilā ka tonuko ta Rifikatu vi, “Uzapige vi wa gbashika ta uza u kenu.” ◇Nala vi tun

◇8:36 Ishp. 44:22.

◇9:8 Kag. 21:12.

◇9:9 Kag. 18:10.

◇9:11-12 Kag. 25:23.

kahu mmuku mi a yain ili i shinga ko i cingi da. Kashilā ka yan tā nala tsarā uza da u dangasai vi aya uza da wa ciga, adama a tyoku da u fobusoi shegai adama a ili i'ya maku mi ma yain wa. ¹³Tyoku da wari ukorongi a Tagarāda u Kashilā, “N ciga tā Yakubu,† shegai n 'yuwain Isuwa.”† ◇

¹⁴Ndya wa tsa dana a ukuna u na? Kashilā ka tsu kpaḍa uyan dere da? Nala wa, ko kenu!

¹⁵Kashilā ka tonukoi Musa, “Ma wenike tā ukuna u shinga a asu u uza da baci dem n dangasai, kpam ma pana tā uza da baci dem n dangasai asuvayali.” ◇

¹⁶Kashilā ka wenike tā ukuna u shinga a asu u uza da baci dem u dangasai, adama a ili i'ya vuma vi wa ciga ko u yain da wa. ¹⁷Tagarāda u Kashilā u dana tā Kashilā ka tonuko tā magono ma Masar,† “N zuwa vu tā vu woko magono kpaci ma ciga tā n wenike ucira u va ara vunu, tsarā a dansa kala ka va a likimba gba.” ¹⁸Adama a nala, Kashilā ka wenike tā ukuna u shinga u ne a asu u aza roku kpaci nala wa ciga, kpam u dangasai u zuwa ama roku a woko aryagbaji.

Upan u Kashilā n asuvayali

¹⁹Uza roku wa wecike tā, “Nida Kashilā ka dana tsu nusa. Ya wa fuda wa ronomgbono n uyawunsa u ne?” ²⁰Kotsu vu dana nala wa! Kaje ka va, ma wece vu, “Ya va bidya kaci ka vunu wari da va nanambana n Kashilā? Magbodo ma tsu wece uza da u ma yi, ‘Nida vu ma mu naha?’” ²¹Kamai ka mgbodo ka tsu ma tā ili i'ya wa ciga u mai. Wa fuda tā wa bidya cin u mai magbodo ma tsulobo adama a kain ka pige, u mai kpam ma roku ma uyansaka manyan maco.

²²Kashilā ki dem nala wari, wa ciga baci u wenike upan u ne kpam u wenike ucira u ne wa fuda tā. Shegai u yan tā ahankuri a pige a asu u aza da upan u ne wari; wata, aza da a fobusukoi ukpa.

²³U yan tā nala tsarā u wenike tsupige tsu ne ushani a asu u ama a da u panai iyali; wata, aza da u fobusukoi tsupige tsu ne tun a kagita.

²⁴Kpam aṣa ama a nala yi aza da Kashilā ka isa. U dangasa tsu a asuvu a aza a Yahuda, nala da gbam koshi wa, u dangasa tsu tā dem a asuvu a Awulawa. ²⁵Tyoku da Kashilā ka danai a tagarāda u Hosiya matsumate:†

“Aza da bawu a'ari ama a va, gogo-na ma isa le tā ama a va. Kpam ma wenike tā uciga u va a asu u aza da bawu mari ma ciga.” ◇

²⁶U doku tā u danai, “Pini a asu u da Kashilā ka tonuko le, ‘Eda ama a va a da wa,’ nte da dem pini Kashilā Uza u Uma wa isa le mmuku n ne.” ◇

²⁷Ili i'ya kpam Ishaya† matsumate u danai a kaci ka aza a Isara'ila i'ya na: “Aza a Isara'ila a'a tā ushani, tyoku u kayala ka ikengi i kushiva, shegai aza da a ka tsarā iwauwi a asuvu a le a'a gan wa.

²⁸Magono ma Zuba ma yan tā ama a likimba mavura kpam u kotsu ma kuten koshi.” ◇

²⁹Ishaya doku tā u danai: “Magono ma Zuba, Uza u Ucira Gba u asaka tā ama kenu a asuvu a mmuku n tsikaya n tsunu a yain uma.

A da baci nala wa, an a'ari a wacinsa tsu de gba gba, tyoku u ilyuci i Sodom n Gomora.”† ◇

◇9:13 Mal. 1:2-3. ◇9:15 Uwt. 33:19. ◇9:25 Hos. 2:23. ◇9:26 Hos. 1:10.
◇9:28 Isha. 10:22-23. ◇9:29 Isha. 1:9.

Aza a Isara'ila n Kadyanshi ka Shinga

³⁰Ndya wa tsa dana a kaci ka ili i na? I'ya na: Awulawa a matsa a gonuko kaci ka le ama a maci n Kashila wa, shegai Kashila ka gonuko le ama a maci adama a da a wushuki n eyi. ³¹Aza a Isara'ila a matsa ta a toni Mele tsara a gonuko kaci ka le ama a maci n Kashila. Shegai a kpadai. ³²Ndya i zuwai a kpadai? Adama a da a matsa ta a gonuko kaci ka le ama a maci a asu u ili i'ya a ka yan, a una u da a ka pityanangu n Kashila u gonuko le ama a maci. A tafatsa ta a katali ka pige ka kari le a ure.

³³Tyoku da Kashila ka danai a Tagarada u Kashila:

“Da na! Ma zuwa ta katali a Sihiyona[‡] ka ka zuwa le utafatsa, tyoku u katali ka ka zuwa le urukpa. Shegai uza da baci dem u wushuki n eyi wa yan uwono wa.” [◇]

10 Ama a va, ili i'ya n lakai uciga i'ya gba aza a Yahuda a tsara iwauwi. Kvasu ka va ka la ubana a asu u Kashila. ²N reve ta a ka ciga ta a gbashika Kashila, shegai a reve ³ili i'ya i tsu zuwa yi u wushi ama wa. A una u nala, aku a ka ciga a gonuko kaci ka le ama a maci a ure u le. A 'yuwain utono ure u Kashila u da u tsu gonuko ama a woko ama a maci. ⁴Kawauwi ka zuwa ta Mele ma gono ma woko bawu ucira, tsara Kashila ka gonuko gba aza da a wushuki a woko ama a maci.

Gba ama a ka fuda ta a tsara iwauwi

⁵Musa korongu ta tyoku da Kashila ka zuwa ama a woko ama a maci adama a da a nakai Mele karinga. U danai, “Uza da baci dem u yain ili i'ya Mele ma danai, wa tsara ta uma.” ^{◇6}Shegai

ili i'ya Tagarada u Kashila u wenishikei a kaci ka uwoko ama a maci a asu u upityanangu i'ya na: “Kotsu vu tonuko kaci ka vunu, ‘Ya wa bana a zuba?’ wa.” (Wata, “Ya wa bana a zuba u ba u cipuka Kawauwi utuwa a likimba?”) ⁷“Kpam kotsu vu dana, ‘Ya wa bana a asuvu a iyamba a asu u akushe?’ wa.” (Wata, “Ya wa bana a asuvu a iyamba u yangasa Kawauwi a ukpa?”) ⁸Ili i'ya Tagarada u Kashila u danai i'ya na: “Akani yi a'a ta evu n avu; a'a ta a una u vunu kpam a katakasuvu ka vunu.” Uwenishike u upityanangu u da tsa dansaka u da gai la vi.

⁹Vu dana baci bawu uwonvo, “Yesu Asheku a da,” kpam vu wushuku baci a katakasuvu ka vunu Kashila ka yangasa yi ta a ukpa, Kashila ka wauwa vu ta.

¹⁰Tsu wushuku ta n atakasuvu a tsunu, adama a nala a da Kashila ka gonuko tsu tsu woko dere. Kpam tsu dana ta bawu u uwonvo, tsu wushuku ta, adama a nala a da kpam tsu tsara iwauwi. ¹¹Tyoku da Kashila ka danai a Tagarada u ne, “Shegai uza da baci u pityanangi n eyi wa yan uwono wa.” ^{◇12}Na vi u kana ta ya dem, kpaci aza a Yahuda n Awulawa a takpana wa. Asheku a te a da, aya kpam wa lya tsugono tsu ama gba. Kpam aya u tsu zuwuka ko ya baci u yain kvasu ubana ara ne una u shinga. ¹³Tyoku da Tagarada u Kashila u danai, “Uza da baci dem u yain kvasu a asuvu a kala ka Asheku, wa tsara ta iwauwi.” [◇]

¹⁴Nida ama a ka wushuku n Asheku kpam a foli yi u wauwa le, a taba baci upana ukuna u ne wa? Kpam nida a ka yan a pana bawu uza roku u tonuko le? ¹⁵Nida aza roku a ka ba a tonuko le, Asheku a da baci a suku le wa? Tagarada u Kashila u dana ta, “Ili i mazanga i'ya

[‡]9:33 Sihiyona kala ka dem ka Urishelima.

[◇]9:33 Isha. 8:14; Isha. 28:16. [◇]10:5 Adkp. 18:5.

[◇]10:11 (Ili i te i'ya n 9:33); Isha. 8:14; Isha. 28:16. [◇]10:13 Juw. 2:32.

i pige an aza da a ka tuko Kadyanshi ka Shinga a ka tuwa.” [◇]

¹⁶Shegai aza a Yahuda a roku a wushuku n Kadyanshi ka Shinga ki wa. Tyoku u na, Ishaya matsumate u wecike ta, “Magono ma Zuba, uza wa gban la wa wushuku n ili i'ya tsu danai?”

¹⁷Ama a pana ta Kadyanshi ka Shinga an uza roku u tonuko le ukuna u Kawauwi. A tsu gita ta a pana akani yi, aku a wushuku. ¹⁸Shegai aza a Yahuda tani? A pana akani yi? Eye, a pana ta! Tagarada u Kashila u dana ta,

“A tonuko ta ya dem akani yi.

A dansa ta a da a asu u mbari mbari u likimba.” [◇]

¹⁹Shegai mayun da aza a Isara'ila a revei? Eye, a reve ta. Ko a a'ayin a Musa Kashila ka dana ta,

“Ma zuwa vu ta vu yain n malyon, n zuwuka baci iyamba i roku unu u shinga.

Ma zuwa vu ta vu pana upan, n zuwuka baci Awulawa a da ya wundya a'a n ugboji wa unu u shinga.” [◇]

²⁰Ishaya dana ta bawu uwonvo u da Magono ma Zuba ma danai,

“Aza da bawu a zama mu, alya a tsara mu.

N wenike ta kaci ka va a asu u aza da bawu a foloi a wene mu.” [◇]

²¹Shegai Kashila ka yan ta kadyanshi a kaci ka aza a Isara'ila,

“Gba uliva n tsu barakpa ta akere a va n wushi aryagbaji aza da a 'yuwain mu unaka karinga.” [◇]

Kashila ka pana ta iyali i aza a Isara'ila

11 Yan n wecike: Kashila ka varangu ama a ne aza a Yahuda da? Ko kenu! Mpa n kaci ka va uza u Yahuda u

da. Mpa kumaci ku Ibrahi ka, a kaletsu ka Bayami.† ²Kashila ka dangasa ta aza a Isara'ila a woko ama a ne tun caupa, kpm u varangu le wa. I cifa n ili i'ya Tagarada u Kashila u danai a ukuna u na vi? Iliya matsumate u banka ta kushen ku ne a kaci ka aza a Isara'ila a asu u Kashila u danai, ³“Magono ma Zuba, a wunusa ta ntsumate n vunu, kpm a wacinsa ta asudarakpa† u vunu. Mpa koshi matsumate ma ma wokoi, kpm alya dem pini a ka ciga a koruso a wuna mu.” ⁴I cifa ili i'ya Kashila ka wushuki? U da, “Ada koshi uza da u buwai wa. Ma ta n ama azu a shindere (7,000) aza da bawu kotsu a kudanki Ba'alu† kameli!” [◇]

⁵Nala wari hal n gogo-na. Ama da pini kenu aza da Kashila ka dangasai adama a ukuna u shinga u ne. ⁶Kpm u dangasa le baci, adama a ukuna u shinga u ne u da, shegai adama a ili i'ya a yain wa. A ka woko baci ama a Kashila adama a ili i'ya a yain, kune ku shinga ku Kashila kari ka woko ku mayun wa.

⁷Nala wenike ta an gba aza a Isara'ila a ka zama ta ili, shegai aza da Kashila ka dangasai a asuvu a le alya koshi a tsarai i'ya. Aza da a buwai kpm a ryagbajai. ⁸Tyoku da Tagarada u Kashila u danai:

“Kashila ka naka ta ama yi atakasuvu a kulala.

U kimbai a'eshi a le tsara a wene wa, aku u votsuki atsuvu a le tsara a pana wa.

Nala a lyai kapala n uyansa hal n ara.” [◇]

⁹Aku Dawuda danai:

“Asaka abiki† a le a woko le utyangi, tsara a tadatsa

a wushi kpm mavura a kaci ka ili i'ya a yain.

[◇]10:15 Isha. 52:7.

[◇]10:18 Ishp. 19:4.

[◇]10:19 U.Ml. 32:21.

[◇]10:20 Isha. 65:1.

[◇]10:21 Isha. 65:2.

[◇]11:3 1 Ngo. 19:10, 14.

[◇]11:4 1 Ngo. 19:18.

[◇]11:8 U.Ml. 29:4; Isha. 29:10.

¹⁰ **Asaka** a'eshi a le a rumbana kotsu a wene wa, zuwa kucina ku le ku kelike adama a kadambula hal ubana.” [◇]

¹¹ Aku n wecikei: An aza a Yahuda a rukpai vi, a rukpa la vi de bawu u'yang'a? Ko kenu! Adama a da a yain unyushi u cingi, iwauwi i tuwa ta a asu a Awulawa, kpam nala vi wa zuwa ta aza a Isara'ila a yain malyon. ¹² Awulawa a wusha baci unu u shinga ushani adama a da aza a Yahuda a 'yuwain an Kashila ka ciga ka wauwa le, a'ayin a da aza a Yahuda a gono i tuwai a wushi iwauwi yi, unu u shinga u le vi wa la ta ushani.

Iwauwi i Awulawa

¹³ Gogo-na n ada da ma dansa Awulawa. Kashila ka dangasa mu ta n woko kasuki ubana a asu u de, kpam ma yan ta agoni adama a manyan ma pige ma u naka mu n yain. ¹⁴ Ma ciga ta n zami ure u da ma zuwa aza a Yahuda a cigi ili i'ya eda Awulawa i'ari n i'ya, tsara a ure u nala vi n wauwa aza roku a le. ¹⁵ An Kashila ka kpatalakai aza a Yahuda kucina, u woko ta kaje ka Awulawa. Adama a nala Kashila ka doku baci ka yan tsije n aza a Yahuda, wa woko ta yavu u gonuko akushe a asuvu a uma. ¹⁶ A naka baci Kashila kajibi ka tsuwa ka kagita, tsuwa tsi gba tsa woko ta tsu ne. Kpam a naka baci Kashila alu a madanga, gba atyangi yi dem a ne a da.

¹⁷ Wa ta yavu a kapusa de atyangi a roku a madanga ma zayitum.† Efa Awulawa i'a ta tyoku u katyangi ka madanga ma zayitum ma ma gbonguroi a kakamba ma a gbaamgbana i a zuba u madanga ma shinga ma a kapusai atyangi a ne yi. Gogo-na i wusha ta ili i shinga i'ya i'ari i aza a Yahuda, tyoku da katyangi ka savu ka tsu tsara ilikulya i ne a madanga mi. ¹⁸ Adama a nala

kotsu i goro atyangi a da a kapusai vi wa. Cibai, eda ya bana alu a madanga ma nala mi wa. Alu a ne a da a ka bana da. ¹⁹ Gaawan ya yawunsa ta i dana kapusa da a kapusai atyangi yi, tsara a gbaamgbana da a asu u le. ²⁰ Nala mayun da. Kapusa da a kapusai a da adama a da a 'yuwain uwushuku, eda tani adama a da i wushuki da i'ari pini ugbaamgbani. Kotsu i yain aradi wa, shegai i pana uwonvo u ili i'ya ya fuda ya gita. ²¹ Kashila ka kapusa baci atyangi a kagita a nala yi, nala dem wa fuda wa kapusa da.

²² Gogo-na i wene wa de tyoku da Kashila ka tsu wenike asuvayali n tyoku da kpam wari shen. U tsu yanka ta aza da a asaka yi utono mavura. I lya baci kapala n urongo tyoku da wa wenike da ukuna u shinga, wa wenishike da ta ukuna u shinga u ne. I yan baci nala wa, wa kapa da ta a madanga mi. ²³ Aza a Yahuda a ka gono baci a wushuku n Kashila, wa gono ta u zuwa le a asu u da a'ari caupa vi. Wa ta n ucira u da wa yan nala. ²⁴ Efa Awulawa i'a ta tyoku u atyangi a madanga ma zayitum ma a kapai a kakamba aku a gbaamgbana i a zuba u madanga ma zayitum ma shinga ma mari n kami. Nala a tsu yansa ili wa! Shegai an u wokoi aza a Yahuda a'a ta tyoku u atyangi a madanga ma shinga mi, kpam a ka doku ta a ka gbaamgbana le n madanga ma a'ari caupa vi.

Kashila ka pana ta ama gba asuvayali

²⁵ Ama a va, ma ciga da ta i reve ili i usokongi i na yi, kotsu i reve an bawu i revei ili gba, kpam kotsu i yain aradi wa. Aza roku aza a Yahuda aryagbaji a da, shegai nala wa lya ta kapala hal she a shadangu kakuma ka Awulawa, aza da Kashila ka dangasai a ka tuwa a asu u Kawauwi. ²⁶ Kpam naha da Kashila

[◇]11:10 Ishp. 69:22-23.

ka wauwa gb̄a aza a Isara'ila. Tyoku da Tagarada u Kashila u danai:

“Kawauwi ka wuta ta a Sihiyona,[¶] aku u takpa ikuna i cingi gb̄a a asuvu a amaci a Yakubu.

²⁷ Ma yan ta kazuwamgbani ka na n ele n takpa baci unyushi u cingi u le.”[◇]

²⁸ Aza a Yahuda a 'yuwan ta uwusha Kadyanshi ka Shinga ki, adama a nala a wokoï tyoku u atokulalu a Kashila. Nala u gita ta tsara u banga da, eda aza da bawu i'ari aza a Yahuda. Shegai hal n ara aza a Yahuda yi alya Kashila ka dangasai, kpm wa ciga le ta adama a kazuwamgbani ka u yain n isheku i le Ibirahi, n Ishaku, n Yakubu. ²⁹ Kashila ka tsu savada katakasuvu ka ne a asu u ama da u isaï n ili i'ya u naka le wa.

³⁰ Caupa, eda Awulawa i'ari i 'yuwan ta upanaka Kashila. Aku a'ayin a tuwai a da aza a Isara'ila a 'yuwain upanaka Kashila, da u wenike da asuvayali a ne.

³¹ Nala dem gogo-na an aza a Isara'ila a 'yuwain upanaka Kashila, aku Kashila ka lyai kelime n u weniki da asuvayali a ne. Shegai tyoku da u yanka da vi, a'ayin a'a ta a utuwa a da wa wenike le asuvayali a ne. ³² Kashila ka ciga ta ka wenike asuvayali a ne a asu u ama gb̄a, da i zuwai u gonuko le yavu aza a kuwa ku a'ali, kpaci a 'yuwan ta upanaka Kashila.

icikpali ubana a asu u Kashila

³³ Ya wa fuda wa ratsanaka utsari n kakiri n ureve u da Kashila kari n u da?

Ya wa fuda wa reve masheshi ma ne?

Ya wa fuda wa todugbuso ili i'ya wa yansa?

³⁴ Tyoku da Tagarada u Kashila u danai,

“Ya revei katakasuvu ka Magono ma Zuba?

Ya wa fuda wa naka yi adooki?”[◇]

³⁵ “Uza roku u kopuku Magono ma Zuba ili i roku i'ya u kana yi u tsupa da?”

³⁶ Kashila ka ka yain ili gb̄a.

Aya uza da u zuwai ili gb̄a i lyai kelime.

Ili gb̄a i woko ta tsara i naka yi tsupige.

U kana ta tsu cikpala Kashila hal ubana bawu utyoku! Ami.

Nakai kaci ka de asu u Kashila

12 Ama a va, an u wokoï Kashila kari n asuvayali da i zuwai ma folo da i naka kaci ka de a asu u Kashila yavu eda udarakpa u da, shegai udarakpa u da wari n uma. Nakai kaci ka de i rongo uwulukpi n i zuwusi yi upana kayanyan. Naha da u gain i lyaka Kashila kayala a asuvu a atakasuvu a de. ² Kotsu i lyai kapala n i yanyi ili i'ya ama a likimba a na a ka yansa wa, shegai i gono i asaka Kashila ka naka da atakasuvu a savu. Pini nala, da ya reve ili i'ya Kashila ka ciga da i yain: ya reve ta ili i'ya i lobonoi, n ili i'ya u tsu pana kayanyan, n tyoku da ili yi i gain i woko.

³ Kashila ka wenike mu ta ukuna u shinga, adama a nala n tonuko ta ya dem asuvu a de: kotsu vu bidya kaci ka vunu yavu vu la tyoku da wari wa, shegai vu gono vu yawunsa mai, vu zuwa kaci ka vunu a una u upityanangu u da Kashila ka naka vu. ⁴ Tsa ta n apashi ushani ubolomgbonusi a ikyamba i te, kpm ko ka eni ka wa ka ta n manyan ma ne kau. ⁵ Nala dem, tsa ta ushani, shegai ya dem kapashi ka ikyamba ka Kawauwi ka, kpm atsu dem tsa ta ubolomgboni n uza n utoku.

⁶ Kashila ka ne ta ya dem a asuvu a tsunu kune kau-kau ka wa yanka manyan. U naka tsu baci ucira u da tsa yan kuvari ku akani a ne, she tsu yanska u da manyan n gb̄a upityanangu u da

[¶]11:26 Sihiyona kala ka dem ka Urishelima.

[◇]11:27 Isha. 59:20-21; Isha. 27:9. [◇]11:34 Isha. 40:13; Ayu. 41:11.

tsari n u da. ⁷U naka tsu baci ucira u gbashika, she tsu gbashika. U naka tsu baci ucira u uwenishike, tsu wenishike. ⁸U naka tsu baci ucira u ugbamatangusu asuvu a ama, she tsu gbatangusu asuvu. U naka tsu baci ucira u maneke, she tsu neke n katakasuvu ka te. Kashila ka naka vu baci ucira u utono n ama, she vu matsa vu yain u da mai. Va panasa baci ama asuvayali, she vu yain u da n ipeli.

Ahali a shinga

⁹Ciga atoku n uciga u mayun. Kovo ili i cingi, aku vu kana ili i shinga.

¹⁰Cigambanai tyoku da uza n vangu u ne a gain a cigamgbana. Vu matsa vu wenike atoku karinga. ¹¹Kotsu vu woko kawonvoli wa, shegai vu yain manyan cika. Naka kaci ka vunu gba a asu u ugbashika Asheku. ¹²Lya kapala n ipeli kpaci va ta n uzuwa u uma. Va baci n kadambula, she vu yain ahankuri. Vu yansa kvasu maco. ¹³Naka ama a Kashila i'ya a nambai. Vu wushi amoci aza da a'ari Atoni a kuwa ku vunu.

¹⁴Ama a zuwa vu baci vu soi mavura an vari Katoni, vu yanka le unu u cingi wa, shegai vu gono vu yanka le kvasu Kashila ka zuwuka le unu u shinga. ¹⁵Pele n ama da a ka pele, kpam vu sai n ama da a ka sa. ¹⁶Dusuku ndishi n shinga n atoku a vunu, yan tsije n aza da bawu a'ari ili i roku. Yan n aradi wa, ko kpam vu bidya kaci ka vunu uza u ugboji wa.

¹⁷Uza roku u yanka vu baci tsicingi, vu tsupa yi n tsicingi wa. Matsa vu yain ili i'ya ya dem bidyai i'ari mai. ¹⁸Vu yain tyoku u ufuda u vunu vu rongo na ndishi n shinga n ama. ¹⁹Aje a va, ama nusuka da baci, kotsu i dana ya yan le mavura wa, shegai i vana Kashila ka yan le mavura n asuvu a upan u ne.

Magono ma Zuba ma dana ta a Tagarada u Kashila,

“Ma yan ta aza da a nusai mavura.

Ma tsupa le ta a kaci ka ili i'ya a yain.” [◇]

²⁰Shegai i gono i yain ili i'ya Tagarada u Kashila u danai:

“Utokulalu u vunu wa pana baci kambulu, lyatangi yi.

Wa pana baci kakuli, ne yi mini u soi.

Pini nala, da wa pana uwono u ili i'ya u yanka vu.” [◇]

²¹Kotsu vu asaka tsicingi tsu lya vu wa, lya kaci ka tsicingi a asu u uyan tsishinga.

Panakai aza a tsugono

13 Panakai ngono n da ma lya tsugono a kaci ka de. Kashila ka koshi ka tsu naka uza ucira u tsugono, kpam aya u zuwai ngono n na mi a tsugono.

²Adama a nala aza da baci a 'yuwain utono mele ma gomunati, Kashila ka a 'yuwain upanaka. Kpam a ka ronuko ta kaci ka le mavura. ³Aza da a ka yansa manyan ma shinga a ka pana uwonvo u ngono wa, shegai aza da a ka yansa ili i cingi aly a ka pana le uwonvo. Ili i'a la i'ya ya zuwa da i pana le uwonvo wa. Eda gai yanyi ili i'ya i'ari dere, kpam a ka cikpala da ta adama a ili i nala yi.

⁴Magono kagbashi ka Kashila ka, kpam manyan ma ne ma u banga da. Shegai i yan baci tsicingi da ya pana uwonvo u ne, kpaci wa ta n ucira u da wa yan da mavura. A'ayin a da baci u zuwai ama a da a yain tsicingi a soi mavura, eyi katsumate ka Kashila ka. ⁵Adama a nala u kana ta i toni gomunati, kpaci tyoku da ya katsa mavura u da la vi, kpam dem ili i'ya i'ari dere u uyan i'ya la vi. ⁶I'ya dem i zuwai ya tsupusa utafa i'ya gai la vi. Ngono agbashi a Kashila a da, wushisa da a ka wushisa utafa tsara a lyai kapala n manyan ma Kashila ka zuwa le a yain.

⁷ Tsupa le gbā ili i'ya a ka tono dā: Tsu-pai gbā icun i utafa. Naka le tsupige n karinga.

Cigai ama

⁸ Kotsu i asaka kutan ka i lyai a asu uza roku a kaci ka de wa. Ili i te i'ya i kana i yain koshi i'ya i cigamgbana. Kpaci uza da baci wa ciga ama, u tono ta gbā Mele. ⁹ Mele ma da, “Vu yain tsishankala wa. Vu wuna uma u vuma gbani wa. Vu boko wa. Vu zuwuka ili i ama a'eshi wa.” Shegai gbā ili i naha yi i'a ta a asuvu a mele ma te ma ma danai: “Ciga uza u karen u vunu tyoku da va ciga kaci ka vunu.” ¹⁰ Va ciga baci ama, va yanka le tsicingi wa. Adama a nala uciga u ama u da utono Mele mi gbā.

¹¹ U kana ta i yain ili i na yi kpaci i reve ta icun i a'ayin a da tsari. A'ayin a da a gain i rikpanaka a alavu a de a yan de, kpaci gogo-na iwauwi i tsunu i la ta evu n a'ayin a da tsu gitai tsu wushuki. ¹² U woko ta yavu kayin ka yan de evu n ukotso, kpam kain ka wansa de. Adama a nala u gan ta tsu asaka uyansa ili i karimbi, aku tsu bidya iwunukatsu tsu shilakana a katyashi. ¹³ Adama a nala, tsu rongo a uyansa ili i tsunu dere, tyoku da ama a tsu yansa a katyashi. I rongo n tsicingi a asu u abiki a gbani wa. I soi she ma maka da wa. I yansa tsishankala wa. I shilakana n atoku a de wa. I yamgbana malyon wa. ¹⁴ Shegai i asaka Asheku Yesu Kawauwi u toni n ada, aku i asaka ufobuso u ure u utsara ili i cingi i'ya ya ciga.

Kotsu i yanka ama afada wa

14 Wushai gbā Atoni a Asheku, hal dem n aza da upityanangu u le bawu u gbamai. Kotsu i nanamgbana n ele a kaci ka ili i'ya a ka wundya ko i'a i shinga ko i cingi wa. ² Tyoku u na, a

uwushuku u uza roku, wa lya ta ko icun i ilikulya i eni i'ya baci. Shegai uza da bawu wari n upityanangu u ugbami u tsu takuma inyama wa, she ili i'ya a cim-bai koshi. ³ Uza da u tsu takuma inyama kotsu u goro uza da bawu u tsu takuma wa. Kpam uza da bawu u tsu takuma kotsu u wundi yavu uza da u tsu takuma u nusa ta wa, kpaci Kashila ka wusha de vuma u nala vi. ⁴ Va yanka kagbashi ka uza roku afada wa. Uzakuwa u ne u da wa reve ko manyan ma shinga ma wa yan ko ma shinga ma wa. Ucira u Asheku u da wa banga agbashi a ne a yain ili i'ya i gain a yain.

⁵ Atoni a Asheku a roku a tsu yawunsa ta a dana kain ka roku ka pini ka ka lai a da a buwai uwulukpi, aza roku kpam a tsu yawunsa ta a dana gbā a'ayin dere da a'ari. Ya dem u dangasaka kaci ka ne. ⁶ Aza da a tsu dana an kain ka roku ka lai a da a buwai uwulukpi vi, yan da a tsu yan nala tsara a naka Asheku tsupige. Aza da a tsu lya ko ndya wa, yan da a tsu yan nala tsara a naka Asheku tsupige, kpaci a tsu cikpa ta Kashila kahu a lyai. Aza da kpam bawu a ka lya ili dem, a ka ciga ta dem a zuwa Asheku a pana kayanyan kpam a cikpa Kashila.

⁷ Adama a kaci ka tsunu a da tsari n uma koshi wa, kpam adama a kaci ka tsunu a da tsu kuwai koshi wa. ⁸ Tsu yan baci uma, adama a Asheku a da tsu yain uma, kpam tsu kuwa baci, adama a Asheku a da tsu kuwai. Adama a nala, ko tsu yain n uma ko tsu kuwa, atsu aza a Asheku a da.

⁹ Ili i'ya i zuwai Kawauwi ka kuwai kpam u 'yangai u wokoi n uma i'ya tsara u woko Asheku a kaci ka akushe n aza a uma gbā. ¹⁰ Adama a nala, ndya i zuwai ya yansaka Atoni a Asheku afada? Ndyai i zuwai vu goroi utoku u vunu? Kain ka tuwa ta ka Kashila ka yanka gbā tsunu

◊13:9 Uwt. 20:13-15, 17; Adkp. 19:18.

afada. ¹¹ Kashilā ka dana tā a Tagarāda u ne:

“N yanka dā tā kazuwamgbani mpa n kaci ka va n da ya dem wa kuḍāngu tā a kapala ka va.

Ya dem wa dana tā a kateshe mpa Kashila.” ◇

¹² Ya dem wa tonuko tā Kashilā ili i'ya u yain n ili i'ya i zuwai u yain nala.

Kotsu i zuwa ama a taḍatsa wa

¹³ U kaṅa tā tsu asaka ukidaga atoku uguna. A unā u nala, i gono i yawunsa i doku i yain ili i'ya ya zuwa uza roku u taḍatsa ko u rukpa a unyushi u cingi wa.

¹⁴ Mpa n bolomgbono tā n Yesu Asheku, kpam adama a nala n reve tā ilikulya i'a la i'ya i kpaḍai u gan ulya wa. Shegai uza u wushuku baci ili yi i gan wa, ili i nala yi i gan yi wa. ¹⁵ Kpam Katoni ka roku ka namgba baci asuvu adama a ili i'ya va lya, vu lya baci i'ya vu wenike uciga wa. Kotsu vu asaka ilikulya i'ya va lya i nangasa uza da Kawauwi ka kuwai adama a ne wa! ¹⁶ Kotsu vu asaka ili i'ya vu wenei i shinga i'ya, i woko i cingi a asu u aza roku wa. ¹⁷ Uza u yan baci kadyanshi a kaci ka tsugono tsu Kashilā,† a kaci ka mele ma ulya ko uso u da u yain kadyanshi wa, shegai a kaci ka ukuna u maci u da, na ndishi n shinga, n mazanga ma Kulu Keri ku naka da. ¹⁸ Vu gbashika baci Kawauwi tyoku u nala va zuwa tā Kashilā ka pana kayanyan, ama kpam a ka wushunku vu tā n u da.

¹⁹ Adama a nala, u kaṅa tā tsu matsa tsu yain ili i'ya ya tuko ndishi n shinga kpam i'ya ya gbamatangu atoku. ²⁰ Kotsu vu nangasa manyan ma Kashilā adama a ili i'ya va lya wa. Gba ilikulya i lobono tā ulya, shegai u gan wa vu zuwa baci uza roku u yain unyushi u

cingi adama a ili i'ya vu lyai. ²¹ Kotsu vu takuma inyama ko vu soi ili i roku, ko kpam vu yain ili i roku wa, ya zuwa baci Katoni ka roku utadatsa.

²² Gba ili i'ya baci vu wushuki n i'ya a ukuna u na vi ada n Kashilā. Ama a ka zangana tā a yawunsa baci ili i'ya a ka yansa i shinga i'ya kpam bawu a'ari n malala, ko kenu. ²³ Shegai a'a baci n malala a kaci ka ili i'ya a ka lya, aku a lyai i'ya Kashilā ka wene le tā aza a unyushi, adama a da bawu a wushuki an i'ari mai. Vu yan baci ili i roku i'ya bawu vu wushuki i'ari mai, unyushi u cingi u da.

Zuwa utoku u vunu u pana kayanyan

15 Atsu aza da upityanangu u tsunu wari n ugbami, she tsu yain ahankuri n Atoni a Asheku a da upityanangu u le bawu u gbamai. Tsu matsa tsu zuwa le a pana kayanyan n u da tsa zuwa kaci ka tsunu tsu pana kayanyan koshi. ² Tsu yawunsa a ili i'ya i lobono le, aku tsu banga le a uyan ili i'ya a ka pana kayanyan. ³ Ko Kawauwi u yan ili i'ya eyi wa pana kayanyan utyoku u ne wa. Shegai tyoku da Tagarāda u Kashilā u danai, “Aza da a wisha vu mpa dem a wishai.” ◇ ⁴ Gba ili i'ya a korongi a Tagarāda u Kashilā, korongu da a korongi i'ya tsara a wenishike tsu. Tagarāda u Kashilā u tsu naka tsu ta akawunki, na ndishi n katakasuvu, tsara tsu yain n uzuwa u uma.

⁵ Kashilā ka ka tsu naka tsu akawunki na ndishi n katakasuvu. Kvasu ka va ka u zuwa i dusuku ndishi n shinga n atoku a de a asuvu a utono u Kawauwi u de. ⁶ Aku gba de i bolomgbono a asu u te n kalagatsu ka te, i yain icikpali n unaka tsupige ubana a asu Kashilā Tata u Asheku a tsunu Yesu Kawauwi.

◇14:11 Isha. 45:23. ◇15:3 Ishp. 69:9.

Kadyanshi ka Shinga a asu u ama gba

⁷Wushai atoku a de tyoku da Kawauwi ka wusha da. Pini nala, da Kashila ka wusha tsupige. ⁸N tonuko da Kawauwi ka woko ta kagbashi ka aza a Yahuda, tsara u wenike an kazuwamgbani ka Kashila ka yankai akaya a le icun kau-kau mayun da. ⁹Kpam u tuwa ta tsara Awulawa a naka Kashila tsupige adama a iyali i'ya u pana le. Dere tyoku da Tagarada u Kashila u danai:

“Ma cikpala vu ta asuvu a Awulawa. Ma shipa ta ishpa i icikpali i kala ka vunu.” [◇]

¹⁰Tagarada u Kashila u doku ta u danai:

“Panai kayanyan, eda Awulawa, kabolo n ama a ne aza a Yahuda.” [◇]

¹¹Tagarada u Kashila u doku ta dem u danai:

“Cikpalai Magono ma Zuba gba de Awulawa.

Cikpala ni, gba de ama a likimba.” [◇]

¹²Aku Ishaya matsumate u danai:

“Uza roku asuvu a kuwa ku Dawuda Magono wa tuwa ta, wa lya ta tsugono a kaci ka Awulawa gba,

kpam a ka zuwa ta uma u le ara ne.” [◇]

¹³Kvasu ka va ka Kashila, uza da u tsu naka uzuwa u uma, u shadangu da n upana kayanyan ushani na ndishi n shinga a asu u upityanangu n eyi. Aku uzuwa u uma u de u lyai kapala n ug-bonguro a ucira u Kulu Keri.

Bulus dansai a kaci ka manyan ma ne

¹⁴Ama a va, n reve ta i'a ta ushadangi n ukuna u shinga. N reve ta i'a ta n ureve u da u gain i yain n u da, n reve ta kpam ya fuda ta ya wenishike atoku

a de. ¹⁵Shegai n koronku da ta karara a ukuna u ili i'ya ma ciga da i ciba. N yan ta ili i nala yi adama a da Kashila ka yanka mu ta ukuna u shinga, ¹⁶kpam u naka mu manyan ma uwoko kagbashi ka Yesu Kawauwi a asu u Awulawa. N gbashika ta Kashila a asu u uwenishike Kadyanshi ka Shinga ka ne. N woko ta yavu kadarakpi† tsara Awulawa a woko udarakpa u da Kashila ka wusha; wata, udarakpa u da Kulu Keri ku gonukoi uwulukpi.

¹⁷Adama a nala, n zangana ta adama a ili i'ya n yankai Kashila a asu u Yesu Kawauwi. ¹⁸Ma dansa ukuna u roku wa, she ili i'ya Kawauwi ka yain a asu u va an n tonoi n Awulawa a panaka Kashila adama a ili i'ya n danai n i'ya n yain.

¹⁹Kpam a panaka ta Kashila adama a ucira u iryoci n ikunesavu i'ya a wenishei, kpam n adama a ucira u Kulu Keri. N yan ta ku'bari ku Kadyanshi ka Shinga a Urishelima† hal gba ukyawan a kabon ka Ilirikun, kpam nala n kotsoi ku'bari ki ko nte wa. ²⁰N tsu ciga ta n yain ku'bari ku Kadyanshi ka Shinga a asu u da bawu kotsu ama a panai ukuna u Kawauwi, kpaci ma ciga n mai a asu u da uza roku u gitai wa. ²¹Tyoku da Tagarada u Kashila u danai da:

“Aza da bawu kotsu a tonukoi ukuna u ne, a ka wene ta, aza da kpam bawu a panai ukuna u ne, a ka reve ta.” [◇]

Bulus wa ciga u ba u kondo Roma

²²Manyan ma na mi ma tsu rongo mu ta ukangusu n ba n kondo da. ²³Gogo-na n kotso de manyan ma va gba a asu u na vi. Mari ma ciga da ta uwene caupa. ²⁴Mpa pini a afobi tsara n bana a kabon ka Asabaniya, a'ayin a da baci ma yan nwalu mi, ma batsa ta a Roma. A'ayin

[◇]15:9 Ishp. 18:49. [◇]15:10 U.Ml. 32:43.

[◇]15:11 Ishp. 117:1.

[◇]15:12 Isha. 11:10. [◇]15:21 Isha. 52:15.

a da baci n panai kayanyan ka ndishi n aḍa kenu, i banga mu n kana ure. ²⁵ Shegai kahu n wene da vi, she n wala ve a Urishelima tsara n banka Atoni a da a'ari de kune. ²⁶ A'uwa a Atoni a da a'ari a kabon ka Masidaniya n ka Akataya a naka de ikebe yaa tsara a banga ama a Kashila aza a unambi a da a'ari a Urishelima. ²⁷ A pana ta kayanyan ka uyan nala, shegai wa ta dem yavu a tsupa kutan, kpaci Awulawa a wusha ta ili i shinga i kulu ku Kashila a akere a aza a Yahuda. ²⁸ N kotsu le baci unaka kune ku na ki, ma kondo da ta aku n wura ubana a Asabaniya. ²⁹ N reve ta n rawa baci ara de, Kawauwi ka zuwuka mu ta unu u shinga u pige tsara n zuwuka da.

³⁰ Ama a va, ma folo da a asuvu a kala ka Asheku a tsunu Yesu Kawauwi i bolomgbono na mpa a manyan ma va a asu u uyan kvasu ubana a asu u Kashila adama a va. Yanyi nala adama a uciga u de ara va u da Kulu Keri ku naka da. ³¹ Yanyi kvasu tsara a aza da a'ari a kabon ka Yahuda, aza da bawu a wushuki n Yesu Kawauwi, kotsu a ne mu usan wa. Yanyi dem kvasu adama a da ama a Kashila a da a'ari a Urishe-lima a yain mazanga adama a ili i'ya n yanka le tsara n banga le. ³² Kashila ka wushunku mu baci nala, ma tuwa ta ara de n mazanga, kpam ukondo u va ara de wa zuwa mu ta n pana kayanyan kpam u woko mu uwunvuga. ³³ Gogo-na asaka Kashila, uza da u naka tsu ndishi n shinga, u rongo n aḍa gba de. Ami.

Bulus danasai aje a ne

16 Ma ta n ukuna u shinga u da ma dansa a kaci ka Fibi, uka u da wa gbasha a kuwa ku Atoni† a Kankiriya. ² Ma folo da ta i wushi yi a asuvu a Asheku tyoku da ama a Kashila a tsu yan. Banga ni a ure u da dem ya fuda ya banga yi, kpaci u banga mu ta u banga kpam ama roku ushani.

³ Danasai Bilikisu n Akila, aza da a yain manyan kabolo na mpa tsara tsu gbashika Yesu Kawauwi. ⁴ A yan ta gbam evu n ukpa tsara gai a banga mu. N cikpa ta cika, kpam gba a'uwa a Atoni a Awulawa a cikpa le ta dem. ⁵ Danasaka numu dem Atoni a da a tsu gawunsusa a kuwa ku le.

Danasaka numu macigi ma va Abainita. Aya Katoni ka kagita a kabon ka Asiya.

⁶ Danasai Meri,† uza da u yanka da manyan cika.

⁷ Danasai ama a va Andaraniku n Juniya, aza da a uwai a kuwa ku a'ali kabolo na mpa. A woko ta Atoni kahu mpa, kpam asuki a naka le ta karinga.

⁸ Danasai Ampiliya, macigi ma va ma, uza da wari uza u Asheku.

⁹ Danasai Urubana, uza da u gbashikai Kawauwi kabolo n atsu.

Danasai macigi ma va Isataki.

¹⁰ Danasai Abali, uza da u wenikei mayun da wa tono Kawauwi.

Danasai Aristobulu n aza a kuwa a ne.

¹¹ Danasai Hiridiyon vuma u va.

Danasai Narikisa n aza da a'ari a kuwa ku ne, aza da a'ari aza a Asheku.

¹² Danasai Tarafina n Tarafusa, aka da a yankai Asheku manyan cika.

Danasai macigi ma va Barasisa, uka roku uza da u yankai Asheku manyan cika.

¹³ Danasai Rafu, kagbashi ka Asheku ka ka shinga, kpam i danasa mma u ne, wa ta tyoku u mma ara va.

¹⁴ Danasai Asinikirita, n Filiguna, n Hamisa, n Baturoba, n Hama, kpam dem i danasa Atoni a da a'ari kabolo n ele.

¹⁵ Danasai Filologus, n Juliya, n Niriya n utaku u ne, n Ulimifa n gba ama a Kashila a da a'ari n ele.

¹⁶ Damamgbana n uciga u Kawauwi.

Gba Atoni a a'uwa a Atoni a Kawauwi a ka danasa da ta.

Kadyanshi ka makorishi

¹⁷ Ama a va, ma folo da i kirana n ama da a ka tuko upecene n aza a uzuwa ama utadatsasa, n a wenishiki ili i roku kau a uwenishike u da i wushai. Yanyi dan n ele! ¹⁸ Aza da a ka yansa nala Asheku Kawauwi ka tsunu aya a ka gbashika wa, shegai ili i'ya ya zuwa le upana kayanyan i'ya koshi a ka yansa. A tsu yinsa ta ama da bawu a revei icun i ikuna i cingi i na a asu u uyanaka le kadyanshi ka shinga ka shinga n icikpali i kaban. ¹⁹ Gba Atoni a pana ta a da i naka ta Asheku karinga, adama a nala n yan ta mazanga adama a de. Shegai ma ciga ta i yain ugboji a ili i'ya i'ari i shinga, kpam kotsu i yain ili i roku n ukuna u cingi wa.

²⁰ Kashila uza da u tsu tuko ndishi n shinga, wa barakpa wa, wa lya ta kaci ka Kanangasi.[§] U naka da ucira a kaci ka ne.

N yan ta kavasuu ukuna u shinga u Asheku a tsunu Yesu u rongo n ada.

²¹ Timoti uza da wa yan manyan kabolo na mpa wa danasa da ta. Ama a va Lusiyu, n Yason, n Susibita a ka danasa da ta dem.

²² Mpa Taritiya, uza da korongi ili i na yi i'ya Bulus tonuko mu n korongu vi, ma danasa da ta dem a asuvu a Asheku.

²³ Gayu wa danasa da ta dem. U wusha mu ta kpam u wusha ta dem Atoni a kuwa ku ne.

Erasutu kazuwi ka ikebe ka ilyuci, n Kawuta kaje ka tsunu a ka danasa da ta dem.

[²⁴ N yan ta kavasuu Asheku a tsunu Yesu Kawauwi u wenike gba de ukuna u shinga u ne. Ami.]**

Kavasuu ka icikpali

²⁵ Asaka tsu naka Kashila tsupige! Wa fuda ta wa zuwa da i shamgba n ucira a upityanangu u de, tyoku da Kadyanshi ka Shinga ka danai. Akani yi a da ukuna u Yesu Kawauwi n afofi a da Kashila ka sokongi caupa. ²⁶ Shegai gogo-na ikorongi i nsumate i zuwa le ta a revei ukuna u mayun vi a kateshe. Kpam Kashila, uza da bawu wa kuwa, u dana ta a ka zuwa ta gba iyamba a reve n akani a na yi, tsara a wushuku kpam a gorimuko yi. ²⁷ Asaka Kashila, uza da aya koshi wari n kakiri, u wushi tsupige a asu u Yesu Kawauwi hal ubana bawu utyoku. Ami.

§16:20 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

**16:24 Akorongi a cau a roku aza da a purai a tagarada u Aza a Roma a kalatsa ta makpanda ma 24.

Ukanikorongi u Kagitā Ubana a Asu u

Aza a Korintiya

Ukukpā u kadyanshi

Bulus korongu t_ā ikanikorongi i re ubana a asu u Atoni a Korintiya. Korintiya ilyuci i'ya i pige kpam a ikengi i kushivā. Ama a dā a ka rongo pini a wu-t_ā t_ā a asu kau-kau. Kala ka ilyuci ki k_āri n karingā wa adama a ukuna u cingi u dā w_āri pini. Kuwa ku kameli ka a ka is_ā Afurodita ka iryoci i tsicingi tsu ilyuci yi, kpaci a zuwa t_ā pini ashankala kazu ka te adama a aza dā a ka gbashika yi. Bulus bana t_ā a ilyuci yi u yain manyan ma uyan atani tsar_ā u tsar_ā ikebe i'ya wa lya n u wenishiki ama a ukuna u Yesu. Ama ushani aza a Korintiya yi aza a unambi a dā, shegai aza roku azapige a dā ama a reve t_ā n ele.

A ukanikorongi u na vi Bulus wenishike t_ā tyoku dā Atoni a ka rongo a asu u dā ama a ka yansa ukuna u cingi cika. U da Atoni a gan t_ā a rongo n_ā ndishi n shinga, kotsu a rongo abolo abolo a dā a ka shilak_ānas_ā wa. U wenishike t_ā u da kotsu Atoni a yansa unyushi u tsishankala ko ukuna u cingi u roku wa. U dansa t_ā tyoku dā Kashil_ā ka ciga iyolo i rongo. A ukanikorongi u na vi, Bulus wenishike t_ā tyoku dā uciga u mayun w_āri n ucira. U wenishike t_ā kpam tyoku dā ulya u kayala u mayun w_āri. A makorishi, u wenishike t_ā tyoku dā a 'y_āngas_āi Yesu a ukp_ā, nala dem atoni a ne a ka tsar_ā utsar_ā u kaci.

Utsar_ā u kaci u Yesu a ukp_ā u tuko t_ā Atoni ucira u uma. Tagar_āda u na u tonuko tsu t_ā an utsar_ā u kaci u Kirisiti u lai uciga u ili i likimba, kpam nala dem Atoni a ka fud_ā t_ā a 'yuwan ili i likimba a toni Kirisiti.

Ili i'ya i'ari a tagar_āda u na vi

Idyani n kavas_u ka Bulus (1:1-9)

Udani a kaci ka ubolomgbono kaci (1:10-4:21)

Ukp_ād_ā u upanamgbana u aza a kuwa a te (5:1-7:40)

Un_āka Kashil_ā tsupige a un_ā u kameli (8:1-11:1)

Ulya u kayala n ukuna u kuwa ku Atoni (11:2-14:40)

Utsar_ā u kaci u Kirisiti a ukp_ā (15:1-58)

Kune ubana a asu u aza a unambi (16:1-4)

Afobi a nwalu n Bulus (16:5-12)

Ili i'ya ya b_āl_ā Bulus n idyani (16:13-24)

Ukukp_ā u kadyanshi

1 Mpa Bulus uza dā wa koronku d_ā ukanikorongi u na vi, utoku u tsunu Sasatsani dem wa dan_āsa d_ā t_ā. Kashil_ā ka is_ā mu t_ā n woko kasuki ka Yesu Kirisiti Kawauwi adama a dā nala Kashil_ā ka cigai u woko.

²Ed_ā Kuwa ku Atoni ku Kashil_ā ka k_āri a Korintiya ka ma koronku. Kashil_ā ka is_ā d_ā t_ā i woko ama a uwulukpi a ne. U gonuko d_ā t_ā uwulukpi a asu u Yesu Kawauwi. U yan t_ā dem nala a asu u ama a dā gb_ā a ka lyaka kala ka Yesu Kawauwi kayala a asu kau-kau. Kawauwi aya Asheku a tsunu kpam dem n Asheku a le.

³As_āka Kashil_ā Tata u tsunu n Asheku Yesu Kawauwi u n_āka d_ā ukuna u shinga n_ā ndishi n shinga.

Bulus cikpai Kashil_ā

⁴N tsu cikpa t_ā Kashil_ā ka v_ā adama a kune ku ushani ka u ne d_ā, an i wokoi ama a Yesu Kawauwi gogo-na. ⁵I yan t_ā utsar_ā a ili dem, hal n gb_ā kadyanshi n ureve dem adama a dā i'ari kabolo n eyi. ⁶Nala u wenike t_ā la vi ili i'ya n tonuko d_ā a kaci ka ne mayun dā. ⁷Adama a nala i wusha t_ā gb_ā kune ku Kulu ku

Kashilā ka u gain i tsarā hal n i vani ugonu u Yesu Kawauwi Asheku a tsunu. ⁸Wa zuwa dā tā i gbama hal ubana a makorishi tsarā Kashilā ka kanā dā n unyushi wa kain ka baci Yesu Kawauwi Asheku a tsunu wa gono. ⁹Mayun dā Kashilā ka yanka dā nala, kpaci u tsu yansa tā gbā ili i'ya baci dem u danai, kpam u dangasa dā tā i yain tsije n Maku ma ne; wata, Yesu Kawauwi Asheku a tsunu.

Atoni a pecenei abon abon

¹⁰Ama a vā, ma folo dā, adama a kala ka Yesu Kawauwi Asheku a tsunu, gbā dē i panamgbana n atoku. Kotsu i pecene kaci ka dē abon kau-kau wa, shegai bolomgbonoi kaci ka dē tsarā i woko n katakasuvu ka te n ure u uyawunsa u te. ¹¹Ama a vā, ama roku aza dā a'ari a kuwa ku Kuluwi^{††} a tonuko mu tā a da efa pini ya yamgbana kananamgbani. ¹²A da ya dem a asuvu a dē wa dansa ili kau-kau. Uza roku u dana, “Mpa Bulus dā ma tono.” Uza roku u dana, “Mpa Apolo dā ma tono.” Uza roku u dana, “Mpa Bituru dā ma tono.” Uza roku kpam u dana, “Mpa Kirisiti Kawauwi dā ma tono.”

¹³A ka fudā a peci Kawauwi uza dā wari uza u te a asu kau-kau dā? A'a! Bulus kuwā adama a dē a mawandamgbani dā? A'a! A lyubugu dā tsarā i woko atoni a Bulus dā? A'a! ¹⁴N cikpa tā Kashilā an bawu n lyubugi ko uza u te u dē, shegai Kirisibu n Gayu. ¹⁵Gogo-na ko uza wa dana a lyubugi yi a kala ka vā wa. ¹⁶(N cifa tā gbam, n lyubugu tā dem Isitifanu n aza a kuwa a ne gbā, shegai ma fuda ma cifa an n lyubugi aza roku kpam wa.) ¹⁷Kawauwi ka suku mu n lyubugu ama wa. Shegai u suku mu tā n yain Kadyan-

shi ka Shinga. Kpam a'ayin a dā baci ma yan Kadyanshi ka Shinga ki, n tsu yan ka n ugboji u ama wa, kpaci ma ciga ucira u ukpā u Kawauwi a mawandamgbani u woko u gbani wa.

Kawauwi ka ucira n kakiri ka Kashilā

¹⁸Ama dā a'ari a ure u ubana a ukpā a pana baci akani a ukpā u Kawauwi, wa woko tā utengeshi ara le. A tsu kpam aza dā Kashilā ka wauwusa, tsu pana baci, ucira u Kashilā u dā. ¹⁹A korongu tā a Tagarāda u Kashilā:

“Ma wacinsa tā kakiri ka aza dā a bidyai kaci ka le a'ari n kakiri.

Ma kangu tā ureve u arevi.” [◇]

²⁰Ndya kalen ka likimba u ayawunshi, n awenishiki a mele, n aza a kananamgbani ka ukuna? Kashilā ka zuwa le tā a wokoi ili i gbani kpam u wenikei kakiri ka le ka woko ka gbani. ²¹Kashilā uza dā wari n kakiri u bidiga tā kaci ka ne wa asakā ama a likimba u na a yain manyan n kakiri ka le a boli yi hal a wene yi wa. A unā u nala, aku u gonoi u dangasai u wauwa aza dā a wushuki n kadyanshi ka tsu yain kuɓari, ka kari yavu utengeshi. ²²Aza a Yahuda a tsu zama tā a wene ikunesavu tsarā u wenike le Kashilā ka yan tā manyan. Awulawa a tsu ciga tā a tsarā kakiri. ²³Adama a nala, an tsu yain kuɓari ku Kawauwi ka kuwāi a mawandamgbani, aza a Yahuda a bidya tā u dā unyushi u dā, Awulawa kpam a bidyai u dā ili i gbani. ²⁴Shegai a asu u aza dā Kashilā ka isai, gbā aza a Yahuda n Awulawa, akani yi a dā na: Kawauwi, aya ucira n kakiri ka Kashilā. ²⁵Ko Kashilā ka baci n utengeshi, u la tā ya dem kakiri, kpam ko wā baci bawu ucira, u la tā ya dem ucira.

^{††}1:11 Kuluwi uka dā, kpam a dana ko ama yi ama a ne a dā ko agbashi ko aza dā a ka rongu a kuwa ku te wa.

[◇]1:19 Isha. 29:14.

²⁶ Ama a va, cibai tyoku da i'ari an Kashila ka dangasa da. Ama a likimba u naha a yawunsa an ama ushani a asuvu a de a'ari n kakiri wa. Ama da a'ari aza-pige a asuvu a de a'a gan wa. Ama da a'ari aza a kuwa ku tsugono a asuvu a de a'a gan wa. ²⁷ A una u nala, Kashila ka dangasa ta ili i'ya likimba danai ili i utengeshi i'ya tsara u nei aza da a bidyai kaci ka le a'ari n kakiri uwono. U dangasai kpm aza da bawu a'ari n ucira tsara u nei aza da a'ari n ucira uwono. ²⁸ U dangasai ili i'ya ama a likimba a goroi a yawunsai yavu i maci i'ya wa ko kpm yavu ili i roku i'ya wa gba gba, aku u yankai ili i nala yi manyan a asu u ili i'ya a wenei n kalen tsara u woko i gbani. ²⁹ U yan ta nala tsara ko uza u yain aradi a kapala ka ne wa. ³⁰ Kashila ka ka zuwa da i woko ili i te n Yesu Kawauwi. U zuwai Kawauwi eyi kaci ka ne u woko kakiri adama a ulya u kapala u tsunu. Adama a ne a da Kashila ka wusha tsu. U gonuko tsu uwulukpi, kpm u nekei kaci ka ne tsara u wutukpa tsu a asu u unyushi u cingi. ³¹ Tagarada u Kashila u dana ta, "Uza da wa ciga u yain aradi, u yain a da a ili i'ya Asheku a yain koshi."

Kadyanshi a kaci ka Kawauwi n ukpa u ne

2 Ama a va, an n tuwai n tonuko da akani a da Kashila ka sokongi vi, n dansa n ureve u kadyanshi wa, kpm n wenike ugboji wa. ² Kpaci tun a'ayin a da mari n ada, n yawunsa ta n asansa n ko ndya wa, shegai bamu n Yesu Kawauwi koshi, hal gai ukpa u ne a mawandambani. ³ A'ayin a da n tuwai ara de vi, ikyamba i va i razugba ta hal gbam ya je adama a uwonvo. ⁴ Kpm an n wenshikei na n yanyi kubari ki, n dansa ta karara. N yan ugboji wa, bele n leshi da n kadyanshi. N asaka ta Kulu Keri ku Kashila ku wenike ucira u ne. ⁵ Yan da n yain nala tsara i tsara upityanangu

adama a ucira u Kashila, shegai adama a ugboji u vuma wa.

Kakiri ka Kashila

⁶ A'ayin a da baci dem mari a asuvu a Atoni a da a'ari n ucira, n tsu yan ta kadyanshi n kakiri. Shegai icun i kakiri ka likimba wari n ka ka wa. Kpm icun i kakiri ka aza a tsugono a likimba a na a ka ciga ka wa, kpaci ele aza da ucira u le wa woko u gbani u da. ⁷ N dansa ta n kakiri ka Kashila ka kari usokongi, ka u asaka usokongi hal n gogo-na. Kahu likimba gita, Kashila ka fobuso ta kakiri ka nala ki tsara u tuko tsu tsupige. ⁸ Ko uza u tsugono u te a likimba wa la u revei n ka wa. A da baci a'ari a revei n ka, a'ari a ka wandamgbana Asheku uza u tsupige wa. ⁹ Shegai Tagarada u Kashila u dana ta:

"Ili i'ya Kashila ka fobusukoi aza da a ka ciga yi
i la ta ili i'ya a wenei n a'eshi a le,
i la ta kpm ili i'ya a panai n atsuva a le.
Ko uza kotsu u yawunsa a ukuna u nala vi wa!"

¹⁰ Tsu reve ta n ukuna u nala vi kpaci Kulu Keri ku Kashila ku wenike tsu de ko ndya wa. U tsu wene ta ko ndya wa hal dem n ili i usokongi i Kashila. ¹¹ Ada koshi vu revei ili i'ya i'ari a katakasuvu ka vunu, Kulu Keri ku Kashila kpm aya koshi u revei ili i'ya i'ari a katakasuvu ka Kashila. ¹² Shegai Kashila ka naka tsu ta Kulu Keri ku ne, ili i'ya i zuwai bawu tsu tsu yawunsa tyoku da ama a likimba a tsu yawunsa i'ya gai la vi. Da kpm dem i zuwai tsu tsu reve ili i'ya Kashila ka naka tsu vi faa. ¹³ Tsu tonuko da baci nala vi, tsu tsu yanka kakiri ka kadyanshi ka vuma manyan wa. Tsu tsu dansa ta kadyanshi ka Kulu ku Kashila ku tonuko tsu tsu dana a'ayin a da tsa wutumkpusuka aza da a'ari n Kulu ku Kashila ukuna u mayun a kateshe. ¹⁴ Da gai i zuwai she uza da wari n Kulu ki aya

koshi u tsu reve n una u shinga u Kulu ku Kashila vi. Uza da baci dem bawu wari n Kulu ku Kashila, u tsu yawunsa ta una u shinga u nala vi utengeshi u da. ¹⁵ Uza da baci wari n Kulu ki, wa fuda ta wa vece ukuna u na vi, shegai eyi ko uza wa fuda wa vece yi wa.

¹⁶ Tagarada u Kashila u dana ta:

“Ya revei katakasuvu ka Magono ma Zuba?

Ya wa fuda wa naka yi adooki?” [◇]

Shegai tsa fuda ta tsa reve ukuna u na vi, kpaci tsa ta n katakasuvu ka Kawauwi.

Agbashi a Kashila

3 Ama a va, an n dansai n ada, n dansa n ada tyoku u Atoni a da a'ari n ucira wa; u kana ta n dansa n ada yavu eda aza a likimba na da i'ari, ko kpam yavu mmuku n shili n da i'ari a asuvu a Kawauwi. ² N neshe da ilikulya wa adama a da i buwai ve ucomo mani. Ko n gogo-na kotsu i ratsa ulya ilikulya wa adama a da ya rongo ta tyoku da ama a likimba na a ka rongo. ³ Ya yamgbana malyon n atoku a de kpam n i shilakani. Nala u wenike ta an eda aza a likimba na da, kpam ya tono ure u ne. ⁴ Uza u te u de u dana ta, “Mpa Bulus da ma tono.” Uza roku kpam u danai, “Mpa Apolo da ma tono.” A'ayin a da ya dansa nala, i yan ta yavu eda ama a likimba a da.

⁵ Ya Apolo wari? Ya Bulus? Atsu agbashi a Kashila a da koshi aza da a banga da i wushuki. Ya dem a asuvu a tsunu manyan ma Asheku a naka tsu ma tsa yan. ⁶ Mpa icun i'ya n cei, Apolo kpam tsunki i'ya mini. Shegai Kashila ka ka zuwai i'ya i gbonguroi. ⁷ Uza da u cei n uza da u tsungi mini a'ari n kalen wa, shegai Kashila ka kari n kalen kpaci aya u zuwai i'ya i gbonguroi. ⁸ Uza da u cei n uza da u tsungi mini gba ciga da a

ka ciga kashina ki ka lobono. Kashila ka tsupa ta ya dem n manyan ma ne. ⁹ Kpaci atsu atoku a da aza da a ka yan manyan ma Kashila kabolo, kpam eda kashina ka Kashila.

Kuma ku Kashila ka dem i'ari. ¹⁰ N yan ta manyan ma kamai ka shinga adama a da Kashila ka ka zuwa mu n fuda n yain ma, kpam n shigbai cuku tsu kuma tsi, uza roku kpam wa ma a zuba u ne. Shegai ya dem a asuvu a de u kirana n tyoku da wa ma. ¹¹ Cuku tsu kuma tsa tsu shigbai vi aya Yesu Kawauwi, uza wa kpam la wa shigba tsu roku kau wa. ¹² A'ayin a da baci ama a ka ma a zuba u cuku tsi, aza roku a ka yan ta manyan n zinariya ko azurufa ko atali a shinga, aza roku kpam a ka yan ta manyan na ndanga ko a'iwawa ko kpam ciwawa. ¹³ Shegai a'ayin a ukondo n a afada a da pini utuwawa kain ka makorishi ka a ka kondo manyan ma kamai dem ka yain. Manyan dem a ka kondo ta ma n akina tsara a wene ko akina yi a ka lya ma. ¹⁴ Kuma ki ku rana baci wa, kamai ki ka tsara ta katsupi ka malen ma manyan ma ne. ¹⁵ Shegai ku rana baci, kamai ki ka namba ta ili gba. Kamai ki ka la ta, shegai wa woko ta yavu uza da u lai a akina.

¹⁶ N revei i reve ta eda kuwa ku Kashila ka, kpam Kulu ku Kashila kari a asuvu a de. ¹⁷ Kashila ka wacinsa ta uza da u wacinsai kuwa ku Kashila ku na ki. Kpaci kuwa ki ka ta uwulukpi, kpam eda kaci ka de kuwa ki ka.

¹⁸ Asakai uyinsa kaci ka de. Uza roku wa wundya baci eyi uza u kakiri u da, tyoku da likimba wa wundya kakiri kari, she u gonuko kaci ka ne katengeshi a kapala ka le tsara u woko uza u kakiri u mayun. ¹⁹ Ili i'ya likimba bidyai kakiri ka, i'ya Kashila ka bidyai i woko utengeshi. Tagarada u Kashila u dana ta, “Kashila ka wanda ta aza a ugboji a'ayin

[◇]2:16 Isha. 40:3.

a da a ka yan ugboji u le.”²⁰ U dana ta kɓam, “Magono ma Zuba ma reve ta afobi a da aza a kakiri a yain a gbani a da.”²¹ Kotsu i yain aradi an ya tono vuma u pige u roku wa. Ili dem i de i'ya:²² Bulus n Apolo n Bituru aza de a da. Nala dem gba likimba u de u da. Uma n ukpa n a'ayin a gogo-na n a da a ka tuwa, a de a da. Mayun, ko ndya wa i de i'ya.²³ Eda kɓam aza a Yesu Kawauwi a da, Yesu Kawauwi kɓam uza u Kashila u da.

Manyan ma asuki

4 U gan ta ama a wene tsu tyoku u agbashi a Kirisiti Kawauwi, aza da Kashila ka nakai ukuna u maci u da wari usokongi.² Kɓam ama a naka baci agbashi manyan ma uyan, a tsu ciga le ta a yain ma n unaka u katakasuvu.³ Mpa ara va, n dambula ko eda ko kuwa ku afada ku yanka mu afada wa. Mpa gbam n tsu yanka kaci ka va afada wa.⁴ N reve n ukuna u cingi u roku u da n yain wa, shegai nala u zuwa n woko uza da bawu wari n unyushi wa. Asheku a da a tsu yanka mu afada.⁵ Adama a nala kotsu i kidaga uza ugana bawu kotsu a'ayin a yain wa, vanai ve hal she a'ayin a da Asheku a gonoi. Wa wenike ta ukuna u da wari usokongi gogo-na a kateshe, wa wenike ta kɓam ili i'ya ama a ka ciga i'ya i'ari usokongi a atakasuvu a le. Aku Kashila ka woko uza da wa cikpala ya dem tyoku da u gain.

⁶ Ama a va, n zuwa da ta i wundyana mu n Apolo tyoku u iryoci a ukuna u da ma dansa vi, tsara i rotsongusu kalen ka udani u da u danai, “Tonoi i'ya a korongi a Tagarada u Kashila koshi.” Pini nala, ya yan n aradi i gorimuko uza u te i goro uza u te wa.⁷ Ya va wundya vari?

Va wundya vu la Atoni a da a buwai? Ndy a vari n i'ya, i'ya bawu Kashila ka naka vu? Kashila ka baci ka naka vu gba ili i'ya vari n i'ya, ndya i zuwai va yan aradi yavu n kaci ka vunu ka vu yain i'ya?

⁸ Ya wundya ta yavu gba ili i'ya ya ciga i'a ta n i'ya. Ya wundya ta yavu aza a utsari a da i'ari. Hal i lyai tsugono bawu atsu. A'ari a dana gbam ngono n da i'ari kotsu tsu lyai tsugono tsi kabolo n ada.⁹ U yan mu ta yavu Kashila ka zuwa tsu ta asuki tsara tsu woko ama da bawu ama a ka naka tsupige, tsu wokoi yavu aza da a'ari a kuwa ku a'ali aza da a ka ne uwono a kateshe.^{††} Tsu wokoi yavu ama da a purai a bankai a kakura tsara a wuna le, tsara gba ama n atsumate a zuba a wundi tyoku da a ka kuwa.

¹⁰ Ama a likimba a na a ka wundya yavu atsu utengeshi u da tsa yan an tsa yanka Kawauwi manyan. Shegai ara de kɓam ya wundya ta yavu i'a n kakiri an ya tono Kawauwi. Ya wundya yavu atakasuvu a tsunu a'a n ucira wa, a de kɓam n ucira. Ya wundya ama a ka nakasa da tsupige shegai atsu a ka nakasa tsu wa.

¹¹ Hal n gogo-na gbam kambulu n kakuli ka tsari a upana, tsar kɓam n aminya a u'uka a shinga wa. Ama kɓam a ka yansa tsu mavura cika. Tsara n kuwa ku kaci ku tsunu wa.¹² Tsu matsa ta tsu yain manyan n akere a tsunu. Ama a yanka tsu baci unu u cingi, tsu tsu zuwuka le ta unu u shinga. Ama a ka yansa tsu baci mavura, tsu tsu kawunku ta ma.¹³ Ama a ka dansa baci kagbani a kaci ka tsunu, tsu tsu dansa ta ukuna u shinga a kaci ka le. Gogo-na gbam tyoku u kaviri da ama a bidya tsu ili i'ya a ka wotsongu n tyoku u akama a da a ka za a wotsongu.

††4:9 Katigi ka aza a Roma ka lya baci kuvon aku a ka gono a kuwa, a kapala ka wa wala, aku asoje n aza da a banga yi a toni yi a kucina. Pini nala, aza da a kanai tyoku u agbashi a'ayin a kuvon yi a toni a makorishi. Bulus ratsanaka ta kaci ka ne n agbashi a da a'ari a makorishi.

¹⁴Ili i na yi korongu da ma korongu i'ya tsarā i pana uwono wa. Ciga da ma ciga n rono da atsuvu kpaci eda mmuku n va n da aza da ma ciga. ¹⁵Ko i'a baci n awenishiki azu kupa (10,000) aza da a ka wenishike da a kaci ka Kawauwi, mpa tata u de koshi. I woko de mmuku n va a asuvu Kawauwi an n tonuko da ukuna u ne. ¹⁶Adama a nala, ma folo da i toni iryoci i va i yain tyoku da mpa ma yansa. ¹⁷Ili i'ya gai i zuwai ma sukunku da maku ma va Timoti i'ya gai la vi. Aya macigi ma va kpm kagbashi ka maci ka Asheku. Wa cibuga da ta ili i'ya n wenishikei a kaci ka Yesu Kawauwi tyoku da n wenishikei ko nte wa a asuvu a a'uwa a Atoni.

¹⁸Aza roku a de a ka yan aradi yavu ma tuwa da ukyawan wa. ¹⁹Shegai Asheku a wushuku baci n tuwa, wa barakpa wa ya wene mu ta. N tuwa baci ma wene ta ili i'ya aza a aradi a nala yi a ka yansa. Kpm ma reve ta mayun da baci a'ari n ucira u Kashila ko kpm kadyanshi ka gbani ka a'ari a uyansa. ²⁰Kpaci tsugono tsu Kashila tsā adama a kadyanshi wa, shegai adama a ucira. ²¹A asuvu a ili i re i na yi, ndya i dangasai, n tuwa n kajaɓu, ko gai n tuwa yuwu n uciga?

Afada a kaci ka tsishankala

5 N pana ta a da uza roku a asuvu a de u yan ta tsishankala, a da wa vakusu n uka u tata u ne. Ko aza da gbam bawu a revei Kashila a kovo ta ucun u unyushi u nala vi. ²Ya yan aradi, a unā u da ya namgba katsuma. U gan ta gbam i loki yi kpm i wutukpa yi a asuvu a ama a de. ³Ko an u wokoi ma ta mbari n ada, n tsu cibusa ta n ada. N yan ta afada yavu ma pini kabolo n ada. N ucira u da Yesu Asheku a naka mu, n kidaga ta vuma da u yain unyushi u cingi u nala vi

ugana yavu ma pini n ada. ⁴A'ayin a da baci i isa ndishi a ukuna u na vi, kulu ku va ka ta n ada, ucira u Yesu Asheku kpm wa rongo ta n ada pini a asu vi. ⁵U kana ta i neke vuma u nala vi a asu u Kanangasi.†[¶] Kanangasi ka wacinsa ta ikyamba i ne, shegai a ka wauwa ta kulu ku ne kain ka baci Yesu Asheku u gonoi.

⁶Aradi a de a gan wa. I reve ta kalen ka udani u da u danai, "Maku ma yisti kenukulu ma ma tsu zuwa kira ku akala ku kasasu ku shita." Wata, i asaka baci vuma da wa yansa tsishankala tsi u lyai kelime n ada, aza roku a asuvu a de a ka gita ta uyansa unyushi u cingi tyoku da wa yansa. ⁷Tyoku da aza a Yahuda a tsu takpa gba yisti da wari a a'uwa a le kahu a yain Abiki a Upasamgbana,† nala dem ya takpa vuma u nala vi a asuvu a de. Kashila ka wulukpe da ta adama a da Kawauwi ka kuwai u wutukpa tsu a unyushi u cingi. Wa ta tyoku u ncon n da aza a Yahuda a tsu kida a'ayin a Abiki a Upasamgbana caupa. ⁸Adama a da wari mayun nala, u gan ta tsu rongo ucibusa atsu ama a Kashila a da. Tsu varangu yisti cau vi; wata, kotsu tsu rongoi n ahali a cingi n a malyon n ure u tsicingi tyoku da tsu yansai caupa kahu tsu woko Atoni wa, shegai tsu rongoi n ahali a shinga n ukuna u mayun tyoku u burodi u da bawu wari n yisti.

⁹An n koronku da caupa, n tonuko da ta kotsu i pecembene n ama da a ka yansa tsishankala. ¹⁰Aza da bawu a'ari Atoni alya ma dansaka wa. Mayun da aza roku a asuvu a le a ka yansa ta tsishankala. Aza roku a le a ka yansa ta kurura, aza roku aza a mawusuka, aza roku kpm aza a ulyasaka ameli kayala a da. Ya ciga baci i pecembene n icun i ama a nala yi, u kana ta she i asaka likimba. ¹¹Ili i'ya ma tonusuko da i'ya, i pecembene n uza da wa isa kaci ka ne

†5:5 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

Katoni, shegai wa yansa tsishankala, ko kpmam wa yansa kurura, ko kpmam uza da wa lyasaka ameli kayala. I pecembene n uza da wa wishisa aza roku, ko kasoi, ko kpmam uza u mawusuka. Kotsu gbam i lyai ilikulya kabolo n ucun u vuma u nala vi wa.

¹²Ma n ucira u da ma yanka aza da bawu a'ari Atoni afada wa. Shegai i'a ta n ucira u da ya farana Atoni a da a yain icun i inyushi i nala. ¹³Kashila ka ka yanka aza da bawu a'ari Atoni afada. Tagarada u Kashila u dana ta, "Uza roku wa baci uza u cingi a asuvu a de, loko ni." ^o

Ubansaka atoku a kunu ku afada

6 Uza roku a asuvu a de wa baci n ukuna n Katoni ka roku, kotsu i banka ukuna vi a asu u uza u afada u da bawu wari Katoni wa. Foloji ama a Kashila a yanka da afada a ukuna vi. ²I reve an kain ka roku atsu Atoni tsa yanka likimba afada wa? Efa baci ya yanka likimba afada, ya fuda ya yan afada a ikuna i kenu i na yi wa? ³I reve an a a'ayin a da a ka tuwa tsa yanka atsumate a zuba afada wa? Adama a nala ya fuda ta ya yanka ikuna i naha afada. ⁴I'a baci n ukuna icun i na, nida ya bana a asu u aza a afada a kateshe, aza da bawu ama a Kashila a ka naka karinga? ⁵N dana ta nala tsara i pana uwono. N reve ta a ka namba uza roku a asuvu a de uza da wari n kakiri ka wa fuda wa yan afada a'ayin a da baci ukuna u rukpai a mere ma Atoni wa. ⁶Shegai a una u da ya yan nala, aku i gonoi ya bansaka atoku a de a kuwa ku afada, ya yansa kananamgbani a kapala ka aza da bawu a revei Kashila.

⁷I bidya baci ukuna u de ubana a kunu ku afada, i rukpa de. Katoni ka roku ka yanka baci uza u te u de i'ya bawu i gain, kotsu u banka yi a asu u uza u afada

wa. Wa laka yi ta u yanka yi baci ukuna u roku wa. Ko kpmam Katoni ka roku ka ryafa baci uza u te u de, kotsu u banka yi a asu u uza u afada wa. Wa laka yi ta u asaka ukuna vi. ⁸Shegai efa dem i tsu nusa ta i ryafa kpmam aza roku, i tsu yan ta dem nala a asu u atoku a de Atoni!

⁹⁻¹⁰Kotsu i yinsa kaci ka de wa. Mayun i reve ta ama a cingi a ka tsara tsugono tsu Kashila wa. Ama a na yi alya, aza da a ka lyasaka ameli kayala. Nala dem aza a uyan tsishankala, n'ali a da a ka vakusu n aka a roku, n aka a da a ka vakusu n'ali a da bawu a'ari a le, icun i ama a na a ka uwa a tsugono tsu Kashila wa. A'ali a da a asaka atoku a le a'ali a ka vakusu n ele a ire kau-kau. Aza da a ka boko, n aza a kurura, n aza a mawusuka, ele dem a ka uwa a tsugono tsu Kashila wa. Asoi a da a tsu gutukpa, n aza da a wishisai a'ala a atoku a le, ama da a ka yansa gba ili i na yi a ka tsara tsugono tsu Kashila wa.

¹¹Kahu i wushuku n Kawauwi, aza roku a de a yansa ta ili i gbani i nala yi. Shegai Kashila ka zaka da de unyushi u cingi u de u gonuko da uwulukpi, kpmam u gonuko da i wokoi a asuvu a aza da a'ari dere a kapala ka ne. U yan ta gba ili i nala yi a asuvu a kala ka Yesu Kawauwi Asheku kpmam n ucira u Kulu ku Kashila ka tsunu.

Naka Kashila tsupige n ikyamba i vunu

¹²Aza roku a de a dana ta naha: "Ma fuda ta ma yan ili i'ya baci dem ma ciga, adama a da mari Katoni." Aku n wushunku le naha: "Mayun da, uwenishike u nala vi mayun da, shegai nala u wenike la vi ili dem i'ya i'ari n kalen wa." Ko n dana baci, "Ma fuda ta ma yan gba ili i'ya ma ciga," ma asaka ili yi i gonuko mu kagbashi ka ne wa. ¹³I

dana tā, “Ilikulya i lobono tā adama a katsuma, katsuma kpam ka lobono tā adama a ilikulya.” Nala wari, shegai kain ka roku Kashila ka kotso tā n ele gba. Kashila ka yan ikyamba adama a tsishankala wa. U yan tā i'ya adama a da a ka gbashika Asheku, kpam Asheku a kirana tā n ikyamba i tsunu. ¹⁴ Kashila ka 'yangasa tā Asheku a ukpa, kpam wa 'yangasa tsu tā dem n ucira u ne. ¹⁵ I reve tā ikyamba i de apashi a ikyamba i Kawauwi a da. U gan n bolomgbono kapashi ka ikyamba i Kawauwi n kashankala da? Ko kenu! ¹⁶ Kpam i reve an uza u bolomgbono baci ikyamba i ne n kashankala u woko de ikyamba i te n eyi wa? Kpaci Tagarada u Kashila u dana tā, “Ama a re a le a ka woko tā ikyamba i te.” ¹⁷ Shegai uza da wari ubolomgboni n Asheku, kulu ku ne n ku Asheku ku woko tā ku te.

¹⁸ Adama a nala she i suma uyan tsishankala. Gba icun i unyushi u cingi i'ya ama a ka yansa a kateshe ka ikyamba ka wari, shegai bamu n tsishankala. Aza a uyan tsishankala a nusuka tā ikyamba i le. ¹⁹ I reve an ikyamba i de asu da Kulu Keri ku tsu dusukusu da wa? Ka tā a asuvu a de. Kashila n kaci ka ne aya u nakai Kulu Keri. Eda i'ari n kaci ka de wa, shegai eda aza a Kashila a da. ²⁰ Kashila ka tsila da de. U tsupa de n katsupi ka pige. Adama a nala, u kana tā i yain ili i'ya ya naka Kashila tsupige n ikyamba i de.

Uwenishike a kaci ka iyolo

7 Gogo-na ma tonuko da tā ili i'ya n yawunsai a kaci ka ili i'ya i koronku mu a ukanikorongi u de. I da, “Uza wa ciga baci u zuwa Kashila ka pana kayanyan, u gan tā u rongo bawu u vaki n uka, ko kenu.” ² Shegai ili i'ya

ma tonuko da i'ya: aza roku a ka fuda a ka kana kaci ka le wa, she a ba a yan tsishankala. Adama a nala a da u gain ya dem u zuwa uka u ne u da wa vakusu n eyi koshi. Uka kpam u gan tā u bana iyolo a asu u vali da wa vakusu n eyi koshi. ³ U gan vali u kpa da uvaku n uka u ne wa, nala wari kpaci aya vali u ne. Nala wari n uka vi kpaci aya uka u ne. ⁴ Uka vi wa yan n ucira a kaci ka ikyamba i ne wa, she n vali vi. Nala dem vali vi wa n ucira a kaci ka ikyamba i ne wa, she n uka vi. ⁵ Kotsu uza u te u le u bishinka utoku u ne ikyamba i ne wa, shegai ama a re le a wushuku baci a shamgba ve hal ubana a'ayin kenu, tsara a gonuko kaci ka le a asu u kavasu. Pini nala, aku a gono kpam tsara Kanangasi^{§§} ka kondo le adama a ukpa da u kana u kaci u le wa. ⁶ Dana da n danai nala tsara i tsara ucira u da ya kana kaci ka de a asuvu a iyolo. Shegai mele ma ma zuwuka da wa. ⁷ Wa yan mu tā, gba Atoni a ka kpa da baci uyan iyolo, tyoku da mpa mari bawu uka, shegai Kashila ka naka tā ya dem kune ku ne, uza u na n kune ku ne kau, uza roku kpam n kune ku ne kau.

⁸ Gogo-na eda ma dansaka agapa na nra na aza da a'ari Atoni. Wa lobono tā i rongo nala bawu i yain kpam iyolo tyoku da mpa mari. ⁹ Shegai ya fuda baci ya kana kaci ka de wa, i yain iyolo. Wa laka tā tsulobo i yain iyolo n u da ya kuwa n maluwa.

¹⁰ Ma ciga tā n barana da eda aza da i yain iyolo. Shegai mayun mpa ma barana da wa, Yesu Asheku da. Adama a nala mpa ma barana da wa, aya. Avu uka da baci, kotsu vu peci n vali u vunu wa. ¹¹ Kpam ko vu pece baci kotsu vu yain iyolo i roku wa, shegai vu gono pini a

§§7:5 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

◊6:16 Kag. 2:24.

asu u vali u cau u vunu. Avu kɓam vali ɗa baci, kotsu vu loki uka u vunu wa.

¹²Gogo-na eɗa aza ɗa i zuwai aza ɗa bawu a'ari Atoni eɗa ma dansaka. Yesu Asheku u wenishike tsu ko i te a kaci ka nala wa, shegai ma wenishike ɗa ta a kaci ka ukuna vi. Aza roku a ɗe a'ali a Atoni yi i'a ta n aka ɗa bawu a'ari Atoni. Uka vi wa ciga baci u rongo n avu, kotsu vu loki yi wa. ¹³Avu uka ɗa wari Katoni, kɓam vali u vunu bawu wari Katoni, hal u wushuki u rongo n avu kotsu vu peci n eyi wa. ¹⁴Vali u ɗa bawu wari Katoni kɓam wari n uka u ɗa wari Katoni, iyolo yi i'a ta uwulukpi adama a uka vi. Nala dem uka u ɗa bawu wari Katoni wa baci n vali u ɗa wari Katoni, iyolo yi i'a ta uwulukpi adama a vali vi. Nala baci wa, mmuku n ɗe mari ma woko ta mmuku n ɗa bawu mari uwulukpi. Shegai gogo-na mmuku n ɗe ma woko ta uwulukpi adama a uwulukpi u ɗa vu tukoi a asuvu a iyolo yi.

¹⁵Uza ɗa bawu wari Katoni ki, wa ciga baci u peci n Katoni ki, she Katoni ki ka zuwa yi u shamgba bamu n uciga u ne wa. Nala u gita baci, Katoni ki kabirya yi kɓam n iyolo i nala yi wa. Shegai uciga utsara u ɗa baci, iyolo yi i shamgba le pini n vali ko uka ɗa bawu wari Katoni ki bawu a pecei, kpaci Kashila ka ciga ta Atoni a rongo ndishi n shinga n ama. ¹⁶N adɗa ɗa ma dansa aka a ɗa a'ari Atoni: Gaawan vali u vunu u woko Katoni ka Kawauwi adama a vunu. Nala dem eɗa a'ali a ɗa i'ari Atoni: Gaawan uka u vunu u woko dem Katoni ka Kawauwi adama a vunu.

Tonoi Asheku kain dem

¹⁷A kuwa ku Atoni ka baci dem n banai n tsu tonuko le ta a shamgba pini tyoku ɗa a'ari tun a'ayin a ɗa Yesu Asheku u dangasa le, kɓam Kashila ka isa le a woko ama a ne. Gogo-na nala kɓam ma tonuko ɗa. ¹⁸Tyoku u, uza

ɗa baci a kidai kacombi kahu u woko Katoni, kotsu u dana wa woko yavu a kida yi kacombi wa. U woko baci Katoni bawu a kida yi kacombi, kotsu u dana she u kida kacombi wa. ¹⁹Ko a kida yi kacombi ko a kida yi wa, gba ili i te i'ya. Ili i'ya i lai n kalen i'ya uyan u ili i'ya Kashila ka danai a yain. ²⁰Lyayi kelime n urongo tyoku ɗa i'ari a'ayin a ɗa Kashila ka isa ɗa. ²¹Avu kagbashi ka? Kotsu u nala u balɗa vu wa, shegai vu tsara baci kabala ka va tsara kaci ka vunu, vu lyai kelime, nala wa n ukuna wa. ²²Aza ɗa a'ari agbashi a'ayin a ɗa Asheku a isa le vi, alya a ka woko yaa a asuvu a Asheku. Nala kɓam aza ɗa bawu a'ari agbashi a'ayin a ɗa Asheku a isa le vi, a ka woko ta agbashi a Kawauwi. ²³Kashila ka tsila ɗa ɗe. U tsupa ɗe n katsupi ka pige adama a ɗe. Kotsu i woko tyoku u agbashi a ama hal i kpaɗa upanaka Kashila wa. ²⁴Ama a va, n doku ta n danai, shamgbai pini tyoku ɗa i'ari a'ayin a ɗa Kashila ka isa ɗa, wa banga ɗa ta i yain nala.

Aza ɗa bawu a'ari n iyolo

²⁵Gogo-na a kaci ka ama ɗa bawu a'ari n iyolo ɗa ma korongu. Asheku a dana ukuna u roku tyoku ɗa ama a na yi a gain a ka yan wa, adama a nala asaka n dana ili i'ya n yawunsai. Ya wushuku ta n ili i'ya n danai cinda Asheku a pana mu ta iyali. ²⁶Adama a upana u ikyamba u gogo-na ɗa i zuwai ma naka adooki a asu u aza ɗa bawu a yain iyolo a rongo pini bawu iyolo. ²⁷Shegai vu yan baci iyolo, kotsu vu peci wa. Vu yan baci kotsu iyolo wa, kotsu vu boli vu yain iyolo wa. ²⁸Ko vu zuwa baci uka, vu nusa wa. Nala dem maku ma uka ma yan baci iyolo, u yan unyushi wa. Ma ciga kadambula ka iyolo ka tsara ɗa wa.

²⁹Ama a va, n tonuko ɗa karara, a'ayin a tsunu a likimba a'a gan wa. Adama a nala a'ayin a ɗa a woko tsu

vi kotsu tsu nangasa a ɗa a asu u kadambula a kaci ka iyolo wa. ³⁰ Kpam ko va baci a kushen adama a unamgbukatsuma, vu lyai pini kapala n ugbashika Asheku. Ko va baci a idyoshi n vu pani kayanyan, kotsu vu asaka upana u kayanyan u vunu u zuwa vu vu asansa u ugbashika Asheku wa. Ko vu tsara baci ili ushani, kotsu i zuwa vu vu asaka ugbashika Asheku Yesu Kawauwi wa. ³¹ A'ayin a ɗa baci dem vu yain ili i na yi; wata, i'ya ama a tsu yan a likimba vi, kotsu vu nangasa a'ayin a vunu a ucibusa i'ya wa, kpaci likimba n ili i'ya i'ari pini gba ya kotso ta gogo.

³² Ma ciga i rongo a kadambula a kaci ka ili i likimba wa. Uza ɗa bawu wari n iyolo, wa fuda ta wa wuna a'ayin a ne a uyanka Asheku manyan, n u cibusi tyoku ɗa wa zuwa yi u pana kayanyan. ³³ Shegai uza ɗa wari n uka wa ta n kadambula cika. Wa yan ta kadambula a kaci ka ili i likimba, kpam n i'ya wa yan tsara uka u ne u pana kayanyan. ³⁴ Katakasuvu ka ne ka pece ta kure. Maku ma uka ko kpam uka ɗa bawu wari n vali, wa fuda ta wa wuna a'ayin a ne a uyanka Asheku manyan. U naka Asheku kaci ka ne, ikyamba i ne n kulu ku ne. Shegai uka ɗa baci wari n vali, u tsu yanka ta a'ayin a ɗa wari n a ɗa manyan u yain ili i likimba n i'ya wa yan tsara vali u ne u pana kayanyan. ³⁵ A'ayin a ɗa baci dem n yain kadyanshi n adfa naha, ciga ɗa ma ciga n sira da wa, shegai an ma ciga n banga da da. Ma ciga ta i rongo n ahali tyoku ɗa ama a Asheku a gain a rongo tsara i gbashika Asheku bawu ili i'ya ya damgbarasa da.

³⁶ Uza yawunsa baci u yanka kamana ka ne dere wa an bawu a yain iyolo, hal kamana ki ka wura a'ayin a iyolo. Pini nala, u gonoi u tuwa u yawunsai wa yan ta iyolo yi, wa fuda ta wa yan i'ya. Nala woko unyushi wa. ³⁷ Shegai u shamgba baci n ucira a katakasuvu ka ne wa n ukuna u ɗa wa zuwa yi u yain iyolo wa, kpam hal wa fuda wa kana kaci ka ne. U yawunsa baci gai n kaci ka ne bawu wa zuwa kamana ka ne ki. Wa n ukuna wa, u yan ta ili i'ya i'ari dere.* ³⁸ A yan baci iyolo yi ili i shinga i'ya, a yan baci iyolo yi wa, wa laka ta tsulobo.

³⁹ U kana ta uka u rongo a kuwa ku iyolo hal ukpa u vali vi. Pini nala, wa fuda ta u bana iyolo i roku, shegai u bana uza ɗa wari Katoni iyolo. ⁴⁰ Ara va wa laka ta upana kayanyan wa rongo baci marana. Kpam yavu nala dem Kulu ku Kashila ka tono.

Ilikulya i'ya a darampkai ameli

8 Gogo-na ma ciga ta n yain kadyanshi a kaci ka inyama i'ya a darampkai ameli. Gba tsunu tsu reve ta ili i roku a kaci ka ukuna u na vi. Ureve u zuwa tsu ta tsu 'yangasai avangatsu a tsunu n aradi, shegai uciga u zuwa tsu ta tsu banga atoku. ² Uza ɗa baci u wenei yavu wa n ureve, kotsu u cina ureve u mayun wa. ³ Shegai uza ɗa wa ciga Kashila, aya Kashila ka tsu reve kpam ka tsu kirana n eyi.

⁴ Ili i'ya n danai i'ya na a kaci ka utakuma u inyama i'ya a darampkai ameli: Tsu reve ta gai kameli ili i maci i roku i'ya a likimba wa, kpam tsu reve ta Kashila ka te ka koshi. ⁵ A tsu bidya ta ili i zuba n i likimba ushani "ashila"

*7:37 Mkpanda n na mi ma yan ta kpam n kalen: A dana tata wa kangu makere ma ne ubana iyolo, kpam u wura de ayen a iyolo. Gogo-na tata vi yawunsa baci ugan u bishinka yi wa, kpam makere mi n kaci ka ne wa ciga iyolo, u asaka yi u yain. Unyushi u cingi u da wa. A dana tata vi u yawunsa ta n kaci ka ne bawu uza roku naka yi adooki u da wa asaka makere ma ne ma yain iyolo wa. U toni ili i'ya u yawunsai a kaci ka makere mi kpam u woko tyoku ɗa wari. Ili i shinga i'ya dem.

n “asheku” ili i'ya bawu i'ari “ashila” n “asheku” a mayun. ⁶Shegai tsu reve t̄a ts̄a t̄a n Kashil̄a ka te koshi, aya Tata, uza d̄a u yain ili gb̄a, u yan tsu kpm̄a tsar̄a tsu gbashika yi. Yesu Kawauwi aya koshi Asheku a tsunu. Ili i'a la i'ya bawu u yain wa, kpm̄a adama a ne a d̄a ts̄ari n uma.

⁷Shegai ya dem d̄a revei nala vi mayun d̄a wa. Aza roku a cuwanāka d̄e n ameli, d̄a i zuwai hal n ara a ka takuma baci icun i inyama i nala yi, a tsu wene t̄a yavu i kameli i'ya. A wene t̄a yavu ya tsunku le t̄a ashinda a lya baci icun i ilikulya i nala yi. A yawunsa t̄a nala kpaci u wuyana le t̄a a takpana ili i shinga n i'ya bawu i'ari i shinga. ⁸Mayun d̄a ilikulya i tsu tuko tsu evu n Kashil̄a wa. Tsu lya baci i'ya wa, ya jebe tsu ili wa. Tsu lya baci i'ya, ya doku tsu ili wa. ⁹Shegai kotsu i kirana, kotsu ut-sar̄a u kaci u ulya ilikulya u d̄e u woko ili i'ya ya zuwa aza d̄a bawu uyawunsa u le u gbamai a t̄ad̄ats̄a wa. ¹⁰I reve t̄a an ameli ili i maci i roku i'ya wa, adama a nala wa woko kadambula wa vu bana baci a kunu ku kameli vu lyai ilikulya. Shegai uza d̄a bawu uyawunsa u ne u gbamai u wene vu baci va lya a kunu ku kameli, eyi dem wa yan t̄a maluwa ma wa lya. ¹¹Ili i'ya vu revei nala vi, i wacinsa t̄a vuma u nala vi uza d̄a Kawauwi ka kuwai adama a ne. ¹²Vu nusuka baci atoku a vunu tyoku u nala hal vu zuwa le a yain ili i'ya a bidyai i cingi i'ya, avu dem vu nusuka t̄a Kawauwi. ¹³Ma takuma baci inyama hal i zuwa utoku u v̄a u yain unyushi u cingi, ma doku ma takuma unyama wa gb̄a uma u v̄a, kpaci ma ciga yi u t̄ad̄ats̄a adama a v̄a wa.

Bulus ili i te i'ya n asuki a d̄a a buwai

9 Mpa yaa d̄a mari. Mpa kasuki ka. N wene t̄a Yesu Asheku a tsunu, e d̄a manyan ma Asheku a yain a akere a v̄a. ²Ko aza roku a bidya mu baci kasuki wa, e d̄a i bidya mu t̄a kasuki. E d̄a n kaci ka d̄e i'a t̄a kabolo n Asheku, ili i nala i'ya i wenikei an mpa kasuki ka.

³Uwushuku u d̄a n wushunki aza d̄a a ka wecike ucira u v̄a u d̄a na: ⁴Ts̄a t̄a n ucira u d̄a tsa wusha ilikulya adama a manyan ma tsu yain. ⁵Asuki a d̄a a buwai n a'angu a Asheku, n Bituru gb̄a a'a t̄a n aka aza d̄a a'ari atoni a Kawauwi aza d̄a a soku le a nwalu n le. Ts̄a t̄a n ucira u d̄a tsa yan dem nala. ⁶U kan̄a mpa n Baranaba tsu yain manyan aku tsu tsar̄a ikebe i'ya tsa tsila ilikulya wa.

⁷Kasoje ka bana baci a asu u kuvon, u tsu tsupa ikebe i ilikulya d̄a? Uza u tsu ce kashina aku u kpa d̄a ulya ili i kashina yi? Kaliniki ka lin̄a ushiga bawu u soi mani ma le? ⁸N yan kadyanshi ka na ki n ucira u v̄a wa, shegai Mele ma Kashil̄a ma dana t̄a dem nala. ⁹Tsu yan t̄a ka-neshi a Mele ma Musa korongi: “Kotsu i kimb̄a un̄a u kanaka a'ayin a d̄a wa lapa ilya wa.”ⁱ An Kashil̄a ka danai nala, n anaka a d̄a koshi wa yan kadyanshi? A'a! ¹⁰N ātsu d̄a wa dansa. Uza d̄a u limai n uza d̄a u lapai a yain manyan ma le n uzuwa u uma u d̄a a ka tsar̄a ka fon ka ilya yi. ¹¹An tsu tonuko d̄a akani yi, u woko t̄a yavu icun i Kashil̄a i'ya tsu cei a asuvu a atakasuvu a d̄e. Adama a nala ts̄a t̄a n ucira u d̄a tsa wusha ilikulya n ili i'ya i buwai tyoku u ili i'ya tsu kapai ara d̄e. ¹²I b̄anga baci aza roku aza d̄a a yanka d̄a ku bari, ts̄a t̄a n ucira u d̄a u lai u le.

Shegai ātsu tsu ta ba d̄a uzuwa i nāka tsu tyoku nala wa. Tsu pelenshike t̄a

ⁱ9:9 A a'ayin a nala yi, a ka ciga baci a lapi ilya, anaka a d̄a a ka rongo ukpatsa ilya yi hal she i gewe.

ili i'ya tsari n i'ya kotsu tsu bishinka Kadyanshi ka Shinga ka Kawauwi utambura wa. ¹³I reve t̄gai aza d̄a a tsu yan manyan a Kuwa ku Kashil̄a nte a tsu wusha pini ilikulya i le. Adar̄akpi a d̄a a tsu yan ufar̄akpa nte dem a tsu wusha pini kapashi ka le. ¹⁴Nala dem Asheku a wenshikei aza d̄a a tsu yan kūbari ku Kadyanshi ka Shinga a wushi ilikulya i le.

¹⁵Shegai n taba d̄a uzuwa i nāka nala wa. Kpam koronku d̄a ma koronku d̄a adama a d̄a ma ciga i nāka mu ili wa. N wene t̄gai yavu da wa laka mu t̄gai shana n kuwa n u d̄a ya yan nala. ¹⁶N yan arāfi adama a d̄a ma yansa kūbari ku Kadyanshi ka Shinga wa. Manyan ma nala mi ma Kashil̄a ka danai n yain ma, kpam u kanā t̄gai n yain ma. Ter vā n 'yuwan baci ma uyan! ¹⁷N yan baci manyan ma na adama a d̄a mpa n kaci ka vā n dangasai n yain ma, u kanā t̄gai i tsupa mu. Shegai n yan t̄gai manyan ma na mayun mayun adama a d̄a Kashil̄a ka ka nāka mu ma. ¹⁸Katsupi ka eni ka ma wusha? Kabala ka uyan kūbari ku Kadyanshi ka Shinga ka gbani, kpam n tsu zuwa ama a tsupa mu adama a manyan ma nala mi wa.

¹⁹Mpa kagbashi ka uza ka wa. Shegai n gonuko t̄gai kaci ka vā kagbashi ka ama gb̄a tsarā n lyai kaci ka ama ushani. ²⁰A'ayin a d̄a baci māri n aza a Yahuda, n tsu rongo t̄gai tyoku u uza u Yahuda tsarā n lyai kaci ka le. Mele ma Musa ma ma tsu lya tsugono tsu le, ko an u wokoi ma ma lya tsugono tsu vā wa. Shegai n tono t̄gai Mele mi derere tsarā n lyai kaci ka le. ²¹Nala dem an māri kabolo n Awulawa, n rongo t̄gai tyoku u le, aza d̄a bawu a ka tono Mele, tsarā n lyai kaci ka le. Nala u wenike an n kpādai utono Mele ma Kashil̄a wa, shegai n tono t̄gai mele ma Kawauwi. ²²Nala dem, an māri kabolo

n aza d̄a bawu a'ari n ucira a asuvu a upityanangu, n woko t̄gai dem yavu ma n ucira wa, tsarā n lyai kaci ka le. N woko t̄gai gb̄a ili i'ya ma woko a asu u ama tsarā gai n lyai kaci ka le. ²³N yan t̄gai ili i nala yi tsarā Kadyanshi ka Shinga ka tambura, kpam n pana kayanyan adama a un̄a u shinga u Kashil̄a.

²⁴Cibāi, a ka yan baci kalambale, ya dem u tsu suma t̄gai, shegai vuma u te u d̄a koshi u tsu tsarā kune. Ed̄a dem u kanā t̄gai i suma tsarā i lyai kalambale ki.

²⁵Uza d̄a baci dem u yain kalambale ka nala ki u tsu fobuso t̄gai kaci ka ne tsarā u tsarā kune ku funi† u d̄a wa namgba gogo. ³Shegai ātsu tsu tsu fobuso t̄gai kaci ka tsunu tsarā tsu tsarā kune ku funi d̄a wa rongo pini hal ubana. ²⁶Da gai i zuwai n sumai she a kabaru ka kulya ki. Da kpam i zuwai n zuwai ucira u vā gb̄a tyoku u uza d̄a u tsu shil̄akanā n adimbi a ne tsarā u lyai kaci, tyoku u uza d̄a u tsu rād̄agbusā akere a ne gbani gbani wa. ²⁷N kanā t̄gai ikyamba i vā n gonukoi i'ya kagbashi ka vā, adama a d̄a a'ayin a d̄a baci n kotsoi uyanka aza roku kūbari, Kashil̄a ka bishinka mu kune ki wa.

Kotsu i gbashika ameli wa

10 Ama a vā, ma ciga t̄gai i cibā n ili i'ya i git̄ai n isheku i tsunu aza d̄a a tonoi Musa. Kashil̄a ka tono t̄gai n ele an u suki kalishi ka walai a kapala ka le, aku u tuko le gb̄a le a upashi u Mala ma Shili† a iyamba i ekpi. ²Nala Kashil̄a ka lyufugu le a wokoi yavu atoni a Musa a asuvu a kalishi n a asuvu a kushivā. ³Gb̄a le a lya t̄gai ilikulya i'ya i wutāi a zuba. ⁴Gb̄a le a so t̄gai mini ma ma wutāi n ucira u Kashil̄a. Mini ma nala mi ma wutāi t̄gai a katali a zuba ka ka soku le, kpam katali ka nala ki Kawauwi ka. ⁵Shegai gb̄a n nala aza roku a d̄a pini ushani

³9:25 A'ayin a nala yi, uza d̄a baci u lyai kalambale u tsu wusha t̄gai funi d̄a a yain n avuku, kpam u tsu rongo u'ekpe wa.

a asuvu a le a yan ili i'ya Kashilā ka panai kayanyan ka le wa. Aku a wunusa le, ikyamba i le kpm a wacinsai i'ya a asuvu a kakamba.

⁶Kpm ili i nala yi i gitā tā tsarā u woko tsu iryoci, tsarā i bishinka tsu uciga ili i cingi tyoku da ama a nala yi a yain. ⁷Kotsu i gbashika ameli tyoku da aza roku a le a yain wa. Tagarāda u Kashilā u dana tā, “Ama yi a yan tā abiki a gbani kpm a dusuki a lyai kpm a soi. Aku a 'yangai a jei.” ⁸Aza roku a le a yain tsishankala, adama a nala, ama azu kamanga n azu a tatsu (23,000) a da a kuwai a asuvu a kain ka te. Kotsu tsu yain unyushi u cingi tyoku da a yain wa. ⁹Kotsu tsu kondo Magono ma Zuba tyoku da a aza roku a le a yain wa, aku a'ali a kapusa le a wunusai. ¹⁰Kpm kotsu i yain tsali tyoku da aza roku a le a yain wa, kpaci ili i'ya i zuwai Kashilā ka suki katsumate ka ukpa ka ne ka wuna le da gai la vi.

¹¹Gba ili i nala yi i gitā tā tsarā u woko tsu iryoci. A korongu tā i'ya tsarā u woko tsu kubari. Kpaci tsa rongo tā a a'ayin a da a'ari evu n ukotso. ¹²Va wundya baci vari n ucira, vu kirana kotsu vu rukpa wa. ¹³A'ayin a da baci Kashilā ka kondo vu, kotsu vu ciba an nala dem wa konduso ama da buwai. Kashilā ka tsu kana tā kazuwamgbani ka ne, kpm u tsu asaka ukondo vi u wura ili i'ya va kpadā ukawunku wa. A'ayin a ukondo, wa naka vu tā ucira u da va fuda va kawunku u da, kpm Kashilā ka naka vu tā ure u da va lya kaci ka ukondo vi.

¹⁴Ama a va, adama a nala kotsu i suma ulyaka ameli kayala. ¹⁵Eda aza a kakiri a da. Yawunsukai kaci ka de ko ili i'ya ma ciga n tonuko da vi i mayun i'ya. ¹⁶Tsu ciba baci a'ayin a da Asheku a lyai ilikulya i makorishi, tsu bidya baci mako tsu cikpai Kashilā, mpsa n Kawauwi n

da tsa pece. Tsu golo baci burodi tsu takumai, ikyamba i Kawauwi i'ya tsari upece. ¹⁷Tsu pece baci burodi u te, tsu woko de la vi ikyamba i te, ko an u wokoi tsa tā ushani.

¹⁸Cibai n aza a Isara'ila, ya dem reve tā an a yain ufarakpa a asudarakpa, gba aza da a takumai inyama yi a woko tā ili i te n ufarakpa vi.

¹⁹Tonuko da ma tonuko da an kameli ko ilikulya i'ya a yankai ameli ufarakpa i'ari n kalen wa. ²⁰Shegai tonuko da ma tonuko da ili i'ya a darampkai ameli, ityoni i cingi i'ya a nakai i'ya, Kashilā wa. Kpm ma ciga i woko ili i te n ityoni i cingi wa. ²¹Ya so a mako ma Asheku aku i doku i soi a mako ma ityoni i cingi wa. Ya lya ilikulya i Asheku aku i doku i lyai ilikulya i'ya a nekei ityoni i cingi wa. ²²Tsa ciga tsu zuwa Asheku malyon da? Tsa wundya tsa n ucira u da tsa 'yuwan Asheku bawu u yan tsu mavura?

Nakai Kashilā karinga maco

²³Aza roku a de a dana tā, “Tsa fuda tā tsa yan gba ili i'ya tsa ciga!” Shegai n tonuko da ili dem da ya lobono uyan wa. I dana tā, “Tsa fuda tā tsa yan ili i'ya tsa ciga!” Shegai n tonuko da ili dem da ya banga da wa. ²⁴Kotsu vu zami ili i'ya ya lobono vu koshi wa. Vu zami dem ili i'ya ya lobono ama da a buwai.

²⁵Takumai inyama i'ya a ka dengishe a kuden. Kotsu i wecike ko a darampkai i'ya kameli wa, atakasuvu a de a ka rongo tā na ndishi n shinga, ²⁶adama a da Tagarāda u Kashilā u dana tā, “Likimba u Asheku u da kabolo n ili i'ya i'ari pini a asuvu a ne gba.” [◇]

²⁷Aza da bawu a'ari Atoni a libana vu baci ulya ilikulya n ele, kpm va ciga vu yain nala, wala ba vu lyai ili i'ya dem a naka vu. Kotsu vu wecike ko i'ari n mele wa. ²⁸⁻²⁹Shegai uza roku u tonuko vu

◇10:26 Ishp. 24:1.

baci, “Ilikulya i na a neke t̄a i'ya a asu u kameli,” kotsu vu lyai ilikulya i nala yi wa, ko vu yawunsa baci unyushi u da wa, vu lyai i'ya wa. Adama a da uza da u tonuko vu vi u yawunsa t̄a unyushi u da vu lyai baci i'ya.

Nida a ka k̄angu mu uyan ili i'ya ma fuda ma yan adama a da ya zuwa uza roku unyushi? ³⁰Ma cikpa baci Kashila adama a ilikulya aku n lyai i'ya, nida a ka gonuko mu uza u unyushi adama a da n lyai i'ya?

³¹Va lya baci, ko va so, ko kpmam va yan ili i roku, yan ili dem a ure da ya n̄aka Kashila tsupige. ³²Kotsu vu yain ili i roku i'ya ya zuwa aza a Yahuda, ko Awulawa, ko kpmam Atoni a Kashila i woko le unyushi wa. ³³Yanyi tyoku da n tsu yan. N mats̄a t̄a n zuwa ya dem pana kayanyan a ili i'ya n yansai. N zama ili i'ya ya tuko mu ili i shinga wa, shegai ili i'ya i'ari i shinga a asu u ama, kotsu a tsara iwauwi.

11 U kana t̄a vu toni iryoci i va, tyoku da mpa n tonoi iryoci i Kawauwi.

Uwenishike a kaci ka ulya kayala

²N cikpala da t̄a adama a da i tsu cibusa t̄a n̄a mpa maco, kpmam n i toni uwenishike u da n tsu yanka da.

³Shegai n ciga t̄a i reve ili i na: Kawauwi ka t̄a n ucira a kaci ka vali, vali wa t̄a n ucira a kaci ka uka, Kashila kpmam ka t̄a n ucira a kaci ka Kawauwi. ⁴Vali da baci dem u palai kaci ka ne a'ayin a da wa yan kavasuu ko wa dansa akani a Kashila, wa tuko t̄a Kawauwi uwono. ⁵Uka da bawu u palai kaci ka ne a'ayin a da baci wa yan kavasuu ko wa dansa akani a Kashila, wa tuko t̄a vali u ne uwono. Uka u nala vi dere da wari n uka da a punai kaci adama a iryoci i uwono. ⁶Nala wari, u 'yuwan baci ucaca diko she a kuruwa kenji ka ne gba. An u wokoi ili i uwono i'ya a asu u uka a

kidasa yi baci kenji ko kpmam a kuruwa yi ka, she u pala kaci ka ne. ⁷Kashila ka yan t̄a a'ali tsara a rotso yi, a naka yi kpmam karinga. Nala u wenike t̄a kotsu vali u kimba ili i roku a kaci ka ne wa. Kashila ka yan t̄a uka tsara u naka vali u ne karinga. ⁸Kashila ka zuwa vali u kagita u wuta a asuvu a uka wa, shegai u zuwai uka u kagita u wuta a asuvu a vali. ⁹Kashila ka yan vali adama a uka wa, shegai u yan t̄a uka adama a vali. ¹⁰Adama a nala a da uka wa pala kaci ka ne tsara u wenike an wari a kere ka ucira u vali u ne, kpmam n adama a atsumate a zuba.

¹¹Tyoku da tsari utono Asheku, aka a'ari upeci n a'ali wa, a'ali kpmam a'ari upeci n aka wa. ¹²Mayun da uka u kagita u wuta a asuvu a vali, aka kpmam a matsai a'ali a da a buwai. Shegai Kashila ka ka yain ili gba. ¹³Wecei kaci ka de, u gan uka u yain kavasuu bawu u cacai diko a kaci ka ne? Ili i uwono i'ya wa? ¹⁴Efa i wene tyoku da Kashila ka yain likimba wa, vali wa baci n kenji zakaka u tsu woko ili i uwono wa? ¹⁵Shegai uka wa baci n kenji ka bululu ili i tsulobo i'ya. Kashila ka ka naka yi kenji nala tsara ka woko yi ili i upalaka. ¹⁶Hal n gogo-na, ama roku a ka ciga t̄a a nanamgbana a ukuna u na vi, shegai ma dana t̄a atsu n a'uwa a Atoni a da a buwai kotsu tsu yan ili i roku kau wa.

Ulya u Ilikulya i Asheku

¹⁷A'ayin a da i bolomgbonoi a asu u te, i tsu yan ili i shinga wa shegai i gono i yain i gbani. Adama a nala ma cikpala da a uwenishike u da ma ciga n yanka da gogo-na vi wa. ¹⁸A kagita, n pana t̄a a da a'ayin a da baci i bolomgbonoi i tsu pecene t̄a abon abon, kpmam n wushuku t̄a n ukuna u roku u ili i na yi. ¹⁹Malala ma la wa, u kana t̄a i yain n abon kau-kau a asuvu a de, pini nala, ya dem u wene aza da a ka yan ili

mai. ²⁰ A'ayin a ɗa baci i bolomgbonoi, i tsu wundya ɗa Ilikulya i Asheku i'ya ya lya, shegai nala wari wa. ²¹ Adama a ɗa a'ayin a ɗa baci ya lya, i tsu yan ɗa maloko i wusanasa gba ilikulya yi, aku aza roku a woko n kambulu. Aza roku gbam hal a soi a gutukpa! ²² I'a n a'uwa a de asu u ɗa ya lya kpam i soi wa? I goro kuwa ku Atoni ku Kashila ɗa? I ne aza a unambi uwono ɗa? Nɗya u gain n tonuko ɗa? Ya wundya ma cikpala ɗa an ya yansa nala ɗa? Ma cikpala ɗa wa, ko kenu!

²³ Asheku a naka mu ɗa uwenishike u ɗa n wenishike ɗa: N kayin ka a nekei Asheku Yesu vi, u bidya ɗa burodi. ²⁴ U cikpa ɗa Kashila adama a burodi vi, aku u jibamgbanasai u ɗa u danai, "Ikyamba i va i'ya na vi i'ya a nekei adama a de. Rongoi a uyansa nala kotsu i cibusa na mpa." ²⁵ Nala dem an a lyai ilikulya, aku u bidyai mako, u danai, "Mako ma na mi kazuwamgbani ka savu ka Kashila ka, nala u wenike ɗa ukuna u maci u ɗa a shamkpai a mpasa n va. A'ayin a ɗa baci dem i soi a mako ma na mi, uyansa nala wa zuwa ɗa i ciba na mpa." ²⁶ I takuma baci burodi na kpam i soi a mako ma na, dansa ɗa i'ari udansa Kawauwi ka kuwa ɗa. Rongoi udansa nala hal u gono.

²⁷ Adama a nala uza ɗa baci u taku-mai burodi u Asheku ko kpam u soi a mako ma ne a ure u ɗa bawu wa naka yi tsupige, u yan ɗa unyushi u cingi a ikyamba i Asheku na mpasa n ne. ²⁸ Da gai i zuwai u gain i kondo ve kaci ka de kahu i takuma burodi ko kpam i soi a mako ma ne mi. ²⁹ Kpaci i reve baci kalen ka ikyamba i Asheku wa, aku i takumai burodi ko kpam i soi a mako ma ne, kaci ka de ka ya ronuko ukifa u ugana. ³⁰ Ili i'ya i zuwai aza roku a de ushani a'ari na mballa kpam bawu ucira u ikyamba ɗa gai la vi, hal aza roku gbam a kuwai. ³¹ Tsa gita baci ve tsa kondo kaci ka tsunu, Kashila ka yanka tsu afada

wa. ³² Shegai Asheku a tsu yan tsu ta mavura u lapula tsu, tsara a makorishi a wacinsa tsu wa, a'ayin a ɗa baci a ka wacinsa likimba.

³³ Adama a nala ama a va, a'ayin a ɗa baci i bolomgbonoi tsara i lyai ilikulya i Asheku, kotsu i vanamgbana. ³⁴ Kpam aza roku a de a'a baci n kambulu, gitai ve i lyai ilikulya a kuwa, tsara a'ayin a ɗa baci ya lya kabolo i ronuko kaci ka de kadamaɗ a asu u Kashila wa.

Ma tonuko ɗa ta ili i'ya ya yan a ukuna u roku n tuwa baci.

Kune icun kau-kau ku Kulu Keri

12 Ama a va, gogo-na ma koronku ɗa ta a kaci ka kune ku Kulu Keri ku tsu nakasa ya dem icun kau-kau a asuvu a tsunu.

Ma ciga ɗa ta i reve ukuna u maci a kaci ka le. ² Ma ciga ta i ciba kahu i woko Atoni a Asheku, a tono ta n ada a ure u ɗa bawu u gain tsara i gbashika ameli a ɗa bawu a ka dansa. ³ Ma ciga ta i reve uza u dana baci, "Yesu uza u una u cingi da!" Kulu Keri ku Kashila ku tono n vuma u nala vi wa. Kpam uza u dana baci, "Yesu Asheku a da!" Kulu Keri ka koshi ku zuwa yi u dana nala.

⁴ Kune ka pini icun kau-kau, shegai Kulu ku te ka ku tsu neke ka. ⁵ Ire i'ya pini ushani i uyan tsugbashi, shegai gba tsunu Asheku a te a ɗa tsa gbashika. ⁶ Ama a tsu fuda ta a yain icun manyan kau-kau, shegai Kashila ka te ki ka ka tsu naka ya dem ucira u yain manyan nala.

⁷ Kulu ku tsu wenike ta kaci ka ne a asu u Katoni dem, ku naka yi baci manyan ma ma banga Atoni gba. ⁸ Kulu ku Kashila ku tsu naka ta uza ucira u uyan adooki n kakiri. Kulu ku te ki ka kpam ku tsu naka uza roku ucira u yain kadyanshi ka kari ushadangi n ureve. ⁹ Kulu ku te ki ka kpam ku tsu naka vuma upityanangu u pige. Ku naka kpam uza roku ucira u tanasa ama. ¹⁰ Ku naka uza

u na ucira u uyan ikunesavu, uza u nife kpm u *naḳa* yi ucira u kuḅari ku akani a Kashilā. Ku *naḳa* kpm uza roku ucira u utakpana ili i'ya i wuṭai a asu u Kashilā n i'ya bawu i wuṭai a asu u Kashilā. Kulu Keri ka ku tsu *naḳa* uza roku ucira u uyan kadyanshi n aletsu a roku. Ku *naḳa* kpm uza roku ucira u todugbuso ili i'ya a dansai n aletsu a roku yi. ¹¹ Kulu Keri ku te ku nala ki ka koshi ku tsu *naḳa* kune ku nala ki gbā. Aya u tsu yawunsa ko kune ku eni ka ya dem wa tsara.

Ikyamba i Kawauwi n apashi a ne

¹² Ikyamba i vuma ili i te i'ya, shegai i'a ṭa n apashi ushani. Ko an u wokoi apashi a ḁa pini ushani a ikyamba a ḁa a bolomgbonoi a wokoi ikyamba i te. Ikyamba i Kawauwi dem nala i'ari. ¹³ Aza roku a tsunu aza a Yahuda a ḁa, aza roku kpm Awulawa. Aza roku a tsunu agbashi a ḁa, aza roku kpm agbashi a ḁa wa. Shegai Kulu Keri ku lyubugu tsu ṭa ku gonuko tsu kapashi ka ikyamba i Kawauwi. Gbā tsunu Kulu ku te ka tsu wushai.

¹⁴ Mayun ḁa, ikyamba i'a ṭa n apashi kau-kau, kapashi ka te ka wa. ¹⁵ Kune ku dana baci, “Mpa ma a kapashi ka ikyamba wa, kpaci mpa kukere ku wa,” nala u kangu yi u woko a kapashi ka ikyamba ḁa? ¹⁶ Kutsuvu ku dana baci, “Mpa ma a kapashi ka ikyamba wa, kpaci kutsuvu ka koshi mari mpa keshi ka wa,” nala u kangu yi u woko a kapashi ka ikyamba ḁa? ¹⁷ A ḁa baci ikyamba gbā keshi ka, nida ya pana? Kpm a ḁa baci ikyamba gbā kutsuvu ka, nida wa tsukpa magulani? ¹⁸ Shegai Kashilā ka yan ṭa ikyamba i tsunu n apashi ushani, kpm u zuwa ṭa kapashi dem asu u ḁa wa ciga ka. ¹⁹ A'ari a ḁa baci gbā apashi a ikyamba kapashi ka te ka koshi, i'ari ya woko ikyamba wa. ²⁰ Mayun ḁa, apashi a ḁa pini ushani, shegai ikyamba i te i'ya.

²¹ Wa yan wa keshi ka tonuko kukere, “V̄ari n kalen wa!” Ko kaci ka tonuko a'ene, “I'ari n kalen wa!” ²² Wa yan nala wa! Apashi a ikyamba a ḁa tsa wundya yavu a'a n ucira wa vi, a ḁa a lakai kalen cika. ²³ Apashi a roku a ḁa pini a ikyamba i tsunu a ḁa tsu wenei yavu a'ari n kalen cika wa, shegai tsu la ṭa ukirana n a ḁa cika. Tsu tsu pala ṭa apashi a ikyamba i tsunu i'ya bawu tsa ciga a wene, ²⁴ shegai tsu tsu asaka ṭa a roku bawu tsu palai. Kashilā ka fobuso ṭa ikyamba i tsunu tyoku ḁa gbam apashi a ḁa tsu wenei yavu a'ari n kalen wa a ḁa a wokoi n kalen cika. ²⁵ U yan ṭa nala tsara u zuwa gbā apashi a ikyamba a yain manyan kabolo derere, kapashi dem ka kirana n atoku. ²⁶ Kapashi ka ikyamba ka te ka pana baci ikyamba, apashi a ḁa a buwai dem a ka pana ṭa ikyamba n eyi. A *naḳa* baci kapashi ka te tsupige, a ḁa a buwai gbā a ka zanganā ṭa kabolo n eyi.

²⁷ Gbā ḁe kabolo, ikyamba i Kawauwi i'ya i'ari. Ya dem kapashi ka ikyamba ka ne ka. ²⁸ Aza roku a ḁa na aza ḁa Kashilā ka zuwai a ikyamba i Kawauwi: aza a kagitā asuki a ḁa, aza a ire ntsumate, aku aza a tatsu awenishiki. Kashilā ka zuwai kpm aza a uyansa ikunesavu, n aza ḁa a'ari n ucira u utaṇasa ama. U zuwai kpm aza ḁa a tsu ḅangasa atoku, n aza a utono n ama. U zuwa ṭa kpm dem aza a uyan kadyanshi n aletsu a roku. ²⁹ Ya dem ḁa wari kasuki? Ya dem ḁa u tsu dansa akani a Kashilā? Gbā ḁa ama a'ari awenishiki? Ya dem ḁa wari n ucira u ḁa wa yan ikunesavu? Mayun tani nala wa. ³⁰ Ya dem ḁa wari n ucira u ḁa wa ṭanasa ama? Kashilā ka *naḳa* gbā tsunu ucira u ḁa tsa fuda tsa dansa n aletsu kau-kau? Ya dem ḁa wa fuda wa todugbuso ili i'ya a dansai n aletsu a roku? Mayun tani nala wa. ³¹ Shegai i zuwa maluwa i tsara kune ka ku lai tsulobo.

Gogo-na ma tonuko ḁa ṭa ili i roku i'ya i lakai gbā.

Uciga

13 N dansa baci n aletsu a ama, ko k_pam n kaletsu ka atsumate a zuba, shegai bawu ma ciga ama, kadyan-shi ka v_a ka rotso t_a mawur_a ma ulapa u urim,¹ ko k_pam mawur_a ma kalingi. ²Kulu ku nak_a mu baci ucira u da ma dansa akani a Kashil_a, shegai bawu ma ciga ama, mpa ili i roku i'ya wa. Nala k_pam ma fuda baci ma reve ili hal dem n ili i'ya i'ari usokongi, k_pam bawu ma ciga ama, n woko ili i roku wa. Nala dem wa woko m_a baci n upityanangu u da ma tonuko masasa ma 'yanga ma gono a asu u roku. ³Ko n nak_a baci aza a unambi gb_a ili i'ya m_ari n i'ya, k_pam ko n neke baci ikyamba i v_a udarakpa u urunukpa, n ciga baci ama wa, u woko mu t_a ili i gbani.

⁴Uciga w_a t_a n ahankuri n tsulobo. Uciga w_ari n malyon wa. Uciga u tsu dansa n aradi wa. U tsu bidiga kaci ka ne tsupige wa. ⁵U tsu dansa tsar_a u nusuka ama wa. U tsu mats_a u tsarak_a kaci ka ne ili maco wa. U tsu yan maloko ma uyan upan wa. U tsu ciba n unyushi u da ama roku a yanka yi wa. ⁶U tsu yan mazang_a a'ayin a da ukuna u cingi u git_a wa, shegai u tsu yan t_a mazang_a a'ayin a da ukuna u mayun u wut_a a kateshe. ⁷Uciga u tsu kotso wa, u tsu asak_a uwushukusu wa, w_a t_a n uzuwa u uma maco, k_pam u tsu kawunku t_a maco.

⁸Uciga u tsu barakp_a t_a hal ubana. Kune ku kadyan-shi ka akani a Kashil_a ka kotso t_a. Kune ku kadyan-shi n aletsu a roku ka kotso t_a. Kune ku ureve dem ka kotso t_a. ⁹⁻¹⁰Kpaci kune ku tsunu ku ureve n ucira u udansa akani a Kashil_a ku shadangu wa; shegai a'ayin a da baci

u da w_ari ushadangi u tuw_ai, pini nala, u da bawu w_ari ushadangi vi wa woko u gbani. ¹¹An m_ari maku, n dansa t_a tyoku u maku, n yawunsa t_a tyoku u maku, n yansa t_a kaco tyoku u maku. An n gbonguroi, aku n asak_ai uyansa tyoku da maku ma tsu yansa. ¹²A'ayin a na, an tsa wenishe ili i Kashil_a, tsu wene i'ya sarara wa, tyoku da vu tsu wene kaci ka vunu vu webele baci madubu ma m_ari dusu. A'ayin a ka tuw_a t_a a da tsa wene Kashil_a a'eshi a'eshi. Gogo-na ureve u v_a kenu da w_ari, shegai a'ayin a nala yi ma koruso t_a ma reve ili gb_a, tyoku da Kashil_a ka reve mu gb_a gb_a.

¹³Ili i tatsu i'ya pini i'ya ya barakp_a: upityanangu, n uzuwa u uma, n uciga, k_pam i pige a asuvu a le i'ya uciga.

Kulu Keri n kune

14 Yanyi gb_a ili i'ya ya yan i cigi atoku a de. K_pam dem i yain n maluwa ma uwusha kune ushani ka Kulu Keri ku tsu nak_a da, k_pam kune ka ku lakai ka ku udansa akani a Kashil_a. ²Aza da a tsu dansa n aletsu kau-kau a tsu dansa n ama da bawu a ka pana wa, shegai n Kashil_a uza da u tsu panaka le. A tsu dansa t_a ukuna u maci u da w_ari usokongi n ucira u Kulu Keri. ³Shegai aza da a tsu dansa akani a Kashil_a a tsu dansa t_a n ama tsar_a a bang_a le, a gbatangu le, k_pam a tanasa le atakasuvu. ⁴Aza da a tsu dansa n aletsu kau-kau kaci ka le ka koshi a tsu bang_a, shegai aza da a tsu dansa akani a Kashil_a a tsu bang_a t_a kuwa ku Atoni gb_a. ⁵N dana t_a, wa lobono da t_a i dansa n aletsu kau-kau gb_a de, k_pam wa la t_a tsulobo gb_a de i'ari i fuda i dansa akani a Kashil_a. Kune ku udansa akani a Kashil_a ku la t_a ka udansa n aletsu kau-kau kalen. Kune ku

¹13:1 A tsu yan t_a manyan n ili i na yi a asu u ulyaka ameli kayala. Kacan ka a tsu rongo uyansa ka tsu nak_a Kashil_a ka maci tsupige wa. Nala k_pam dem, uza roku u yan baci kadyan-shi n aletsu a roku bawu u bang_ai kuwa ku Atoni, k_a t_a tyoku u kacan ka ulyaka ameli kayala kpaci ka nak_a Kashil_a ka maci tsupige wa.

aletsu ki she a tsarā uza dā wa fudā wa todugbuso kalen ka aletsu ki dā ka bāngā gbā kuwa ku Atoni.

⁶ Ama a vā, n tuwā baci ara dē n dansai n aletsu kau-kau, nida nala wa bāngā dā? Nala wa bāngā dā wa, ko kenu. Shegai n tonuko dā baci ili i'ya Kashilā ka wenike mu, ko n tonuko dā kpm ili i ureve, ko akani a dā Kashilā ka ciga mu n dansa, ko uwenishike. ⁷ Ili i'ya a tsu fulusā tyoku u ugbali ko kpm i'ya a tsu keme tyoku u molo ili i'ya bawu i'ari n uma, uza wa reve ushipa vi wa she kakemi ki ka keme karara. ⁸ Kavana ka ka tsu tono n asoje ka shikā baci mai wa, nida asoje yi a ka fobuso? ⁹ Nala dem uza wa fudā wa reve ili i'ya va dansa wa, she vu dansa karara. Nala baci wa, n uwule u dā koshi va dansa. ¹⁰ Aletsu a dā pini icun kau-kau a likimba, kpm kaletsu ka la ka bawu kārī n kalen wa. ¹¹ Uza wa dansa baci n kaletsu ka bawu n panai, n tsu woko tā kamoci. ¹² Ya ciga baci kune ku Kulu, foloi Kashilā ka nakā dā ka ka bāngā gbā kuwa ku Atoni.

¹³ Uza dā baci wārī n kune ku kadyan-shi n aletsu kau-kau, u yain kavasu ka wa tsarā kune ka wa fudā wa todugbuso ili i'ya wa dansa. ¹⁴ Kpaci n yan baci kavasu n aletsu kau-kau, kulu ku vā ka ka yan kavasu ki, shegai n reve ili i'ya ma dansa wa. ¹⁵ Ndya ma yan? Ma yan tā i'ya gbā. Ma yan tā kavasu a kulu, kpm ma yan tā kavasu n kadyan-shi ka n revei. Ma shipa tā a kulu, kpm ma shipa tā n kadyan-shi ka n revei. ¹⁶ I bolomgbono baci ya cikpala Kashilā n kulu ku dē, ama roku a ka reve wa. A reve baci ili i'ya ya tono wa, nida a ka reve a wushuku, “Ami”? ¹⁷ Vu cikpala tā Kashilā mai, shegai nala u bāngā uza roku wa.

¹⁸ N cikpa tā Kashilā an ma fudā ma dansa n aletsu kau-kau ushani n la dā. ¹⁹ Shegai tsu bolomgbono baci ulyaka Kashilā kayala, n da u laka tā tsulobo n dansa idani i tawun i'ya ama a panai, n

u dā ma dansa idani azu kupa (10,000) n aletsu kau-kau.

²⁰ Ama a vā, asakāi uyawunsa tyoku dā mmuku n tsu yawunsa. Wokoi tyoku u ibābā i'ya bawu a yain ili i cingi. Kpm i woko aza dā a kuwai a uyawunsa u dē. ²¹ A korongu tā a Tagarāda u Kashilā: “Magono ma Zuba ma dana tā, ‘Ma dansa tā n ama a vā n aletsu kau-kau a dā amoci a ka fudā a dansa. Shegai gbā n nala a ka panāka mu wa.’”

²² Kune ku kadyan-shi n aletsu kau-kau iryoci i'ya adama a aza dā bawu a'ari Atoni, shegai Atoni wa. Kune ku udansa akani a Kashilā ka bāngā tā Atoni, shegai aza dā bawu a'ari Atoni wa. ²³ Ko n nala, aza dā bawu a'ari Atoni ko kpm aza dā bawu a revei ili i na yi, a'a baci kabolo n a dā asu u dā i bolomgbonoi vi, a panai ili i'ya ya tono n aletsu kau-kau, a ka yawunsa tā yavu ijan i'ya dā. ²⁴ Shegai ama a nala yi a pana baci ya dem wa dansa kadyan-shi ka Kashilā, a ka reve tā ele aza a unyushi a dā, kpm i'ya a panai vi ya yanka le tā afada. ²⁵ A ka dansa tā ili i'ya i'ari usokongi a atakasuvu a le. Aku a kudāngu a lyaka Kashilā kayala, a dana, “Mayun dā Kashilā ka tā kabolo n ama a na yi.”

Yanyi ikuna mai a a'ayin a ulya kayala

²⁶ Aje a vā, a'ayin a dā baci i bolomgbonoi ya lya kayala, u kanā tā i yain ili adama a dā wa lobono uza dā baci dem wārī pini. Nala wārī uza roku u shipa baci, ko wa wenishike, ko u dansa ili i'ya Kashilā ka danai, ko u dansa n aletsu kau-kau, ko u todugbo ili i'ya vuma vi u danai. ²⁷ I bolomgbono baci, ya fudā tā ya asakā uza roku u dansa n aletsu kau-kau, ko ama a re, shegai kotsu a lai ama a tatsu wa. A dansa uza u te uza u te, aku uza roku u todugbo ili i'ya a ka dansa. ²⁸ Shegai uza wā baci la wa todugbo wa, u kanā tā uza dā wa dansa

n aletsu kau-kau vi u paɗa, aku u dansa n kaci ka ne n Kashilā koshi.

²⁹ Asakā ama a re ko ama a tatsu a dansa akani a Kashilā, aku ama ɗa a buwai a kondo udyanshi vi ko wā mai. ³⁰ Shegai uza roku wa dansa baci akani a Kashilā, aku Kashilā ka wenikei uza roku ili i roku, uza ɗa wa dansa akani yi she u shamgba ve u asakā uza u nide vi u dansa. ³¹ Asakāi uza u te uza u te u dansa, tsarā gbā ɗe i rotsongusu ili i roku i tsarā ugbamatangu. ³² Ama ɗa a tsu dansa akani a Kashilā a tsu fuda tā a kanā kaci ka le a asakā aza roku a dansa. ³³ Kashilā ka ciga tā ama a yain ili i ndishi n shinga n a tonomgboni, shegai kabarikete wa.

A'ayin a ɗa baci ama a Kashilā a bolomgbonoi ulya kayala, ³⁴ aka she a paɗa bini. Kotsu i asakā le a dansa wa, adama a ɗa Mele ma dana tā aka a ka woko tā aza ɗa a ka gorimuko ama. ³⁵ Ili i'ā baci pini i'ya a ka ciga a reve, she a weci a'ali a le a gono baci kuwa. Ili i uwono i'ya aka a dansa a asu u kabolo.

³⁶ Kadyanshi ka Kashilā ara ɗe ɗa ka gitai wa, kpm ara ɗe ɗa koshi ka rawai wa. ³⁷ Va wundya baci kaci ka vunu avu uza u udansa akani a Kashilā ɗa, ko kpm vari n kune ku Kulu, va reve tā korongu ɗa ma korongu ili i'ya Asheku a tonuko mu n koronku ɗa. ³⁸ Adama a nala, kotsu i panaka uza ɗa bawu u panakai ili i'ya n korongi wa.

³⁹ Ama a va, i yain n maluwa ma udansa akani a Kashilā, shegai kotsu i kangu uza ɗa wa dansa n aletsu kau-kau wa. ⁴⁰ Gbā ili i'ya baci dem ya yan, i yain i'ya a ure u ɗa u lobonoi kpm i tonomgbonoi mai.

U'yangā u Kawauwi a ukpa

15 Ama a va, gogo-na ma ciga tā n cibuga ɗa n Kadyanshi ka Shinga ka n yanka ɗa kubari caupa. I wusha tā ka, n upityanangu u ɗa i'ari n u

ɗa gogo-na, i shamkpa tā Kadyanshi ka Shinga ka nala ki. ² Kpm Kadyanshi ka Shinga ka na ki ka ka wauwa ɗa i lya baci kapala n uwushukusu n ili i'ya n tonuko ɗa. I yan baci nala wa, upityanangu u ɗe u gbani u ɗa.

³ N tonuko ɗa tā ili i'ya a tonuko mu. Ukuna u ɗa u lai kalen u ɗa na: Kawauwi ka kuwā tā adama a unyushi u cingi u tsunu, tyoku ɗa Tagarāda u Kashilā u danai. ⁴ A cidangu yi tā, an a yain a'ayin a tatsu, aku a 'yangasā yi n uma, tyoku ɗa Tagarāda u Kashilā u danai. ⁵ U wenike tā kaci ka ne ara Bituru, aku u wenikei kaci ka ne a asu u Kupanamere. ⁶ An nala wurai, aku u wenikei kaci ka ne a asu u atoni a ne a ɗa a lai aman-gatawantawun (500) a asu u te. Ama ushani a asuvu a aza ɗa a wene yi aza roku a buwa tā n uma, shegai aza a roku a kuwusā ɗe. ⁷ Aku u wenikei kaci ka ne ara Yakubu, pini nala, u wenikei kaci ka ne a asu u asuki yi gbā. ⁸ A makorishi, aku u wenikei kaci ka ne ara va, mpa uza ɗa gbam a matsai a a'ayin a ɗa bawu a gain a matsa mu.

⁹ Gbā asuki a nala yi a la mu tā. Mpa n ratsa a isa mu kasuki wa, kpaci n yanka tā kuwa ku Atoni a Kashilā mavura. ¹⁰ Shegai ukuna u shinga u Kashilā u ɗa u gonuko mu ili i'ya mari, kpm ukuna u shinga u ne utuwā ara va ili i gbani i'ya wa. N matsai n yain manyan hal n lai gbā asuki a ɗa a buwai, shegai mayun ɗa, ukuna u shinga u Kashilā u ɗa u yain manyan mi, mpa wa. ¹¹ Adama a nala, n yanka ɗa baci kubari ko kpm kasuki ka roku a asuvu a le ka yanka ɗa kubari, gbā ili i te i'ya tsu yain, kpm ili i'ya i wushuki i'ya.

U'yangā u akushe

¹² Tsu yan baci kubari ku a 'yangasai Kawauwi a ukpa, niɗa aza roku a ɗe a ka dana akushe a ka 'yangā a gono n uma wa? ¹³ Nala mayun ɗa baci, wa

wenike la vi de a 'yangasa Kawauwi wa. ¹⁴Kpam a 'yangasa baci Kawauwi wa, kuɓari ku tsunu ku gbani ka, kpam upityanangu u de u gbani u da. ¹⁵⁻¹⁶A 'yangasa baci akushe a gonoi n uma wa, Kashila ka 'yangasa Kawauwi wa. Shegai tsu dana ta Kashila ka 'yangasa ta Kawauwi. Adama a nala a 'yangasa baci akushe wa, u woko la vi de kaɓan ka tsa yansa. ¹⁷Kpam a 'yangasa baci Kawauwi wa, upityanangu u de u gbani u da, kpam i'a ta a asuvu a unyushi u cingi u de. ¹⁸Nala mayun da baci, ama da a kuwai cina a zuwa de upityanangu u le ara ne, a ka yan le de mavura. ¹⁹Tsu wushuku baci n Kawauwi ka wauwa tsu a uma u naha bamu n uma u da wa tuwa, u gan ta ama a pana tsu asuvayali kapala n ama da a buwai.

Tyoku da a ka 'yangasa akushe

²⁰Shegai ukuna u mayun vi u da a 'yangasa ta Kawauwi a ukpa, aya gbam kagita ka u'yangas asuvu aza da a ka 'yangasa a gono n uma. ²¹⁻²²Gba ama a kuwa ta adama a ili i'ya vuma u te u yain, Adamu da tuko tsu ukpa gba tsunu. Nala dem a 'yangasai ama a ukpa adama a ili i'ya vuma u te u yain. Kawauwi ka ka tuko tsu uma gba tsunu. ²³Shegai a ka 'yangasa ta ya dem utonomgboni. Kawauwi ka a gitai u'yangasa, a'ayin a da baci Kawauwi ka gonoi, a ka 'yangasa ta ama a ne gba. ²⁴Nala u wura baci, aku makorishi ma likimba ma tuwa. Kawauwi ka wacinsa ta gba atokulalu a ne icun kau-kau, aku u gonuko Kashila Tata tsugono. ²⁵Kpaci u kana ta Kawauwi ka lyai tsugono hal u shilakanan a atokulalu a ne gba, aku u zuwa le a kere ka adeshikpetsu a ne. ²⁶Kpam utokulalu u makorishi u da wa wacinsa u da ukpa. ²⁷An Tagarada u Kashila u danai Kashila ka uka ta ili dem a kere ka ucira u Kawauwi, a isa pini Kashila wa. Kpaci aya u ukai gba ili a ucira u

Kawauwi. ²⁸Aku u lya baci kaci ka ili gba, Maku mi ma zuwa ta kaci ka ne a kere ka Kashila, uza da u zuwai ili gba a kere ka ne. Aku Kashila ka lyai tsugono tsu ili gba.

²⁹Nida ukuna u ama da a lyubugi adama a da a ka banga akushe? Ndaya kalen ka uyan nala? A ka 'yangasa baci akushe wa, nida a ka lyubugusu ama adama a le?

³⁰A ka 'yangasa baci akushe wa gba gba, nida tsa zuwa kaci ka tsunu evu n ukpa a'ayin dem? ³¹Ama a va, mayun n tonuko da, n tsu yan ta evu n ukpa kain dem. N tsu lapa ta makamba adama a ili i'ya Yesu Kawauwi Asheku a tsunu u yain ara de, kpam ukuna u na vi dem mayun da. ³²A ka 'yangasa baci akushe wa, ili i shinga i eni i'ya mu n shilakanan baci n aza a Afisu aza da a'ari nnama n cingi? Ama a tsu dansa ta, cinda nala, "Asaka tsu lyai kpam tsu soi, kpaci nakpan tsa kuwa ta."

³³Kotsu i asaka ama a yinsa da wa. A dana ta, "Aje a cingi a ka nangasa ta ahali a shinga a vunu." ³⁴Gonukoi uyawunsa u de a ili i'ya i'ari i shinga, kpam i asaka uyansa unyushi u cingi. Panai uwono an aza roku a de bawu a revei Kashila.

A'ayin a da a ka 'yangasa tsu a ukpa

³⁵Uza roku wa wecike ta, "Nida a ka 'yangasa akushe a gono n uma? Icun i ikyamba i eni i'ya a ka yan n i'ya?" ³⁶Keci ka utengeshi ka nala vi. Vu ce baci icun a iyamba, i tsu wuta wa she i kuwa ve. ³⁷Kpam ili i'ya vu cei a iyamba yi i'ya avuku a da a ka gbonguro vi wa, shegai icun i ekpi i ilya yi ko kpam icun i roku kau i'ya vu cei. ³⁸Kashila ka naka ta icun i nala yi ikyamba i'ya u dangasaka yi. Icun dem i tsu gbonguro ta a icun i avuku a ne. ³⁹Ikyamba i icun i ili i'ya i'ari n uma i'a ta icun kau-kau. Ama a'a ta n icun i ikyamba i le. Nnama

kpam n i le. Nnu n adan ya dem n i ne. ⁴⁰ Ikyamba i'ya pini a zuba, ikyamba i'ya kpam pini a likimba. Tsulobo tsu ikyamba i zuba tsā tā kau n tsulobo tsu ikyamba i likimba. ⁴¹ Kaara kā tā n tsulobo tsu ne, uwoto wā tā n tsulobo tsu ne, atala kpam n tsulobo tsu le kau; a asuvu a atala yi gbam tsulobo tsu takpana tā.

⁴² Nala wa woko a ka 'yangasā baci akushe a gono n uma. Ikyamba i tsunu i'ya i kuwā i shamai vi, ya woko tā kau a 'yangasā baci i'ya, kpaci a'ayin a nala yi ya doku ya kuwā wa. ⁴³ A cidangu baci ikyamba i tsunu, i tsu lobono wa kpam bawu ucira. A ka 'yangasā baci i'ya ya lobono tā kpam n ucira. ⁴⁴ Gogo-na ikyamba i kayala, i'ya tsa wene i'ya, shegai a 'yangasā baci i'ya, ya woko tā ikyamba i'ya Kulu Keri ka nākā uma.

Mayun dā ikyamba i kayala i'ya pini, kpam ikyamba i'ya Kulu Keri ka nākā uma i'ya pini. ⁴⁵ Tagarada u Kashilā u dana tā, “Vuma u kagitā Adāmu u wusha tā uma.” Vuma u makorishi; wata, Kawauwi, u woko tā kulu ka ka nākā uma. ⁴⁶ Ili i'ya i gitai utuwā i'ya ikyamba i kayala, aku ikyamba i kulu i tonoi a kucina. ⁴⁷ Kashilā ka kenei kayala a iyamba aku u yain vuma u kagitā Adāmu. Ucuu u vuma u ire vi a zuba dā u wutai. ⁴⁸ Ya dem a likimba wā tā n ikyamba tyoku u Adāmu. Kpam ya dem a zuba wā tā n ikyamba tyoku u uza dā u wutai a zuba. ⁴⁹ Gogo-na naha tyoku dā atsu tsari tyoku u Adāmu dā, vuma u iyamba, nala dem kain ka roku tsa woko tyoku u Kawauwi, vuma u zuba.

⁵⁰ Ama a vā, ma ciga dā tā i reve ikyamba i tsunu i na i'ya i'ari n inyama nā mpasa ya shama tā. Nala u wenike tā ya uwa a tsugono tsu Kashilā tsa bawu tsari n utyoku wa. ⁵¹⁻⁵² Gogo-na ma wenike dā tā ili i usokongi i'ya Kashilā ka wenike tsu: Aza roku a tsunu a ka kuwā wa, shegai a fulā baci kavana ka makorishi, Kashilā ka savada tsu tā gba

n uyan u a'eshi rapu, hal u lai gbam uwura u ili bal. Kpaci a fulā baci kavana, a ka 'yangasā tā akushe, kpam a ka doku a ka kuwā wa, pini nala, gba tsunu tsa wusha tā ikyamba i savu. ⁵³ Kpaci ikyamba i kayala i tsunu i'ya i tsu kuwā kpam i shama, a ka savada tā i'ya a gonuko i'ya ikyamba i zuba i'ya bawu ya kuwā. ⁵⁴ A'ayin a dā baci nala gitai, kpam a savadai ikyamba i kayala i tsunu i'ya ya kuwā, a gonukoi i'ya ikyamba i zuba i'ya bawu ya kuwā, aku a makorishi Tagarada u Kashilā u woko mayun: “A wacinsa de ukpa! Ulya u kaci a ukpa u shadangu de!”

⁵⁵ “Nte asu u dā ukpa u lyai kaci vi?

Nte kpam matafatsu ma ukpa ma ma tsu zuwa mbala mi?”

⁵⁶ Unyushi u cingi u dā u tsu zuwa ukpa u tsarā ucira u utuko mbala, kpam ucira u unyushi u cingi Mele ma. ⁵⁷ Shegai tsu cikpa tā Kashilā an u asakai Asheku a tsunu Yesu Kawauwi u nākā tsu ulya u kaci a ukpa.

⁵⁸ Ama a vā aza dā ma ciga, adama a dā Kashilā ka yain nala, shamgbai n ucira. Kotsu i asaka ili i roku i gbadā dā hal i loko dā wa. Zuwai kaci ka dē i woko ayain a manyan maco a'ayin a dā baci ya yan manyan ma Asheku, kpaci i reve tā manyan ma ya yan adama a Asheku ma gbani ma wa.

Uwushika ama a Kashilā kune

16 A'ayin a dā baci ya wushika ama a Kashilā kune, kotsu i yain tyoku dā n tonukoi a'uwa a Atoni a dā a'ari a Galatiya. ² Kain ka kagita ka a'ayin a shindere dem u kana tā i fobo ikebe i roku a ikengi a ili i'ya i tsarai. Zuwai i'ya adama a kune. I yan baci nala, ya rongo ubana n i goni tsarā i wushi i'ya a'ayin a dā baci n rawai wa. ³ Dangasai Atoni a roku a bidya ikebe yi ubana a Urishe-lima. N rawa baci ma nākā le tā ukanikorongi u dā wa wenike an i wushuki n ele.

⁴U lobono baci n bana dem, tsa yan ta nwalu mi kabolo.

Ili i'ya Bulus wa ciga u yain

⁵Ma kyawunsa baci a Masidaniya, ma bana ta n kondo da. ⁶Gaawan ma dusuku ta n ada a'ayin a re, ko gban hal ubana makorishi ma a'ayin a kuta. Aku i banga mu n kana ure ubana asu u da dem ma bana. ⁷N rawa baci ara de gogo, ma barakpa wa. Wari wa laka mu ta n barakpa a ure kahu n rawa ara de, tsara n tuwa baci n barakpa n ada Asheku a wushuku baci. ⁸Shegai ma shamgba ta pini na a Afisu hal Abiki a Kain ka Amangarenkupa† a wura. ⁹Kpaci a kukpunka mu ta ure u pige u uyan manyan ma shinga, kpam ama ushani a ka nakasa ta kaci, ko an u wokoi aza roku ushani a ka yan ta tsilala n atsu.

¹⁰A'ayin a da baci Timoti rawai, wusha ni mai. Wa yan ta manyan ma Asheku tyoku u va. ¹¹Kotsu i asaka uza roku u goro yi wa. Naka ni una u shinga u de kpam i banga yi u kana ure wa gono baci utuwa ara va. Ma vana yi ta n aza roku a gono.

¹²Gogo-na, a ukuna u utoku u tsunu Apolo. N tonuko yi ta u bolomgbono n atoku a'ayin a da baci a ka tuwa da ukondo, shegai u ciga u yain nala a'ayin a na wa. U tsa baci kabala, wa bana ta.

Bulus kotsoi ukanikorongi u ne

¹³Rongoi ufobusi. Kana ipityanangu u de gban-gban. Kotsu i pana uwonvo

wa. Yanyi ucira. ¹⁴Yanyi manyan ma de gba n uciga.

¹⁵I reve ta Isitifanu n aza a kuwa a ne alya a gitai a wokoi Atoni a Akataya, kpam a neke ta kaci ka le tsara a gbashika ama a Kashila. Ama a va ma folo da, ¹⁶i toni ama a na n aza da a'ari tyoku u le i yain manyan n ele i panaka le. ¹⁷N pana ta kayanyan an n wenei Isitifanu, n Faratunata, n Akaiku. A banga mu ta adama a da bawu i'ari pini. ¹⁸A gbamatangu mu ta cika, n reve ta dem nala a yanka da. Kpam u kana ta i naka icun i ama a nala yi tsupige.

¹⁹A'uwa a Atoni a da a'ari pini na a uyamba u Asiya a ka sukunku da ta idyani i le.

Akila n Bilikisu kabolo n ama a Kashila a da a tsu gawunsusa a kuwa ku le, a ka sukunku da ta idyani i le a asuvu a kala ka Asheku.

²⁰Gba Atoni a Asheku a ka sukunku da ta idyani i le.

Danasai atoku a de mai.

²¹Mpa Bulus uza da korongi idyani i na yi n kukere ku va.

²²N yan ta kvasu Kashila ka yanka uza da baci dem bawu wa ciga Asheku una. Kpam asaka Asheku a tuwa gogo.

²³Asaka ukuna u shinga u Asheku Yesu u rongo n ada.

²⁴Ma ciga ta gba uza da wari uza u Yesu Kawauwi.

Ukanikorongi u Ire Ubana a Asu u

Aza a Korintiya

Ukukpa u kadyanshi

Bulus korongu ta ukanikorongi u na vi ubana a asu u atoni a da a'ari a Korintiya an aza roku a le pini de a ka sapulusa Bulus. U suku ta kabangi ka ne Taitu ba u yanka ama yi kadyanshi a kaci ka ili i'ya i'ari i mayun. An Taitu gono i tonuko ta Bulus an ama ushani a wushuki n i'ya u danai, shegai aza roku a da pini a buwai bawu a wushuki. A ukanikorongi u na vi, Bulus cikpa ta abangi a ne, kpm u yain kadyanshi ka aza da a 'yuwan yi vi.

Bulus todugbusuko ta ama yi tyoku da wari wa ciga u yain, kpm n i'ya i kangu yi u yain nala vi. A kapala kpm, u yain kadyanshi a kaci ka ugbashika Kashila. U yan ta kadyanshi tyoku da Atoni a ka bangamgana. A makorishi u wenike ta kaci ka ne an wari kasuki ka maci ka Kawauwi.

Tagarada u na wa wenike tsu ta tyoku da Atoni a ka yan manyan gogo-na, n tyoku da a ka banga nkoshi ma Atoni n awenishiki a da a ka yanka Kawauwi manyan. U yan ta kadyanshi hal gai tyoku da a ka naka ikebe n ili i maci adama a manyan ma Kashila. U wenike tsu ta an makoshi ma mayun ma tsu yan manyan adama a ili i'ya wa tsara wa, shegai adama a ili i'ya ama a ka tsara. U dana ta, a'ayin a da baci a yain ukuna bawu pini ucira n uciga u Yesu, ukuna u nala u woko de u gbani. Shegai a'ayin a da baci a yain ukuna n ucira n uciga u Yesu, ukuna u nala wa zuwa ta Kashila ka pana kayanyan kpm a tsara ucira u mayun a likimba.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Bulus cikpai Kashila (1:1-11)

Manyan ma kasuki ubana a asu u ama a Kashila (1:12-2:17)

Adooki a asuvu a uciga u Kawauwi (3:1-7:16)

Kune ubana a asu u aza a unambi (8:1-9:15)

Bulus kasuki ka mayun ka (10:1-13:10)

Idyani i makorishi (13:11-13)

Idyani i Bulus

1 Mpa Bulus, Kashila ka ka cigai ka dangasa mu n woko kasuki ka Yesu Kirisiti Kawauwi. Timoti wa ta pini kabolo na mpa a'ayin a da n korongi ukanikorongi u na vi.

Kuwa ku Atoni ku Kashila ka kari a ilyuci i Korintiya ka ma koronku, n gba aza da a'ari ama a Kashila a kapashi ka Akataya.

²Asaka Kashila Tata u tsunu n Yesu Asheku Kawauwi a naka da ukuna u shinga na ndishi n shinga.

Bulus cikpai Kashila

³Cikpai Kashila eyi uza da wari Tata u Asheku a tsunu Yesu Kawauwi! Kashila Tata aya uza da wari n iyali kpm n unaka ndishi n katakasuvu. ⁴U tsu naka ta ndishi n katakasuvu a'ayin a da baci tsari a asuvu a kadambula, tsara tsu naka aza roku ndishi n katakasuvu. A'ayin a da baci aza roku a'ari a asuvu a kadambula, tsa fuda ta tsa naka le icun i ndishi n katakasuvu n nala n da Kashila ka naka tsu vi. ⁵Mayun da wari an tsa pana ikyamba cika adama a Kawauwi. Mayun da kpm tsu tsu tsara ndishi n katakasuvu cika adama a Kawauwi. ⁶Tsu pana baci ikyamba, tsa zuwa ta uma u da Kashila ka naka da ndishi m atakasuvu n iwauwi adama a upana u ikyamba u nala vi. A'ayin a da baci dem Kashila ka naka tsu ndishi n katakasuvu, tsara tsu gbatatangu da da. Kpm i fuda i kawunku n ahankuri a upana u ikyamba

vi. ⁷ Uzuwa u uma u tsunu ubana ara de wa ta n ucira, kpaci tsu reve ta i pana baci ikyamba tyoku da atsu tsu panai, ya wusha ta ndishi n katakasuvu tyoku da atsu tsu wushai.

⁸ Ama a va, tsa ciga ta i reve tyoku da tsu panai ikyamba a uyamba u Asiya. A zuwuka tsu ta ukuna u da u lai ucira u tsunu, hal tsu takpai uma gbam tsa yan uma kpm wa. ⁹ Mayun da, tsu zuwa ta tsa kuwa. Shegai ukuna u nala u zuwa tsu ta tsu gita uwushuku n Kashila, shegai kaci ka tsunu wa, kpaci aya u tsu 'yangasa akushe. ¹⁰ Kashila ka wauwa tsu ta a'ayin a da tsu yain evu n ukuwa vi, tsu reve ta kpm wa lya kapala n uwauwusa tsu. ¹¹ Wa wauwa tsu ta kpaci eda ya bangasa tsu ta an ya yansaka tsu kvasu. Adama a nala, Kashila ka wushuku ta kvasu ka de. Wa zuwuka tsu ta una u shinga, kpm ama ushani a ka cikpa yi ta adama a ili i'ya u yanka tsu.

Bulus asakai ve nwalu ma ukyawunsa u ne

¹² Tsu ciba baci n ili i'ya tsu yain, tsu tsu dana ta tsu yan ta mazanga an bawu tsu yain ukuna u gbani. Kain dem tsu tsu rongo ta mai, kpm tsu tsu sokonku da ko ili wa. Ukuna u shinga u Kashila u da u zuwai uyan ili i nala yi gba, ugboji u likimba u da wa. Tsu rongo ta mai ko nte wa, hal gai u kana baci n ada. ¹³⁻¹⁴ An tsu koronku da vi, tsu yan ta kadyanshi n ada karara, tsu sokonku da ko akani a te wa. Adama a nala, n zuwa ta uma ya reve ta gba i'ya tsu korongi. I tsa ta i revei ili i roku a ili i'ya tsa tono, shegai tsu zuwa ta uma ubana kapala ya reve ta i'ya mai mai, tsara kain ka Yesu Asheku a tsunu ka yan baci, ya yan ta mazanga adama a tsunu, atsu kpm tsu yain mazanga adama a de.

¹⁵ N reve ta ukuna u na vi mai, da gai i zuwai mari n fobusoi ma tuwa n kyawan

da ve n kagita ki, nala Kashila ka zuwuka da una u shinga kpaci mari ma tuwa ta ara de kure. ¹⁶ Mari ma ciga ta n batsa n kyawan da a'ayin a da n wurai ubana a uyamba u Masidaniya n a'ayin a da kpm ma wura ugono. Aku i'ari i banga mu kpm i soku mu a nwalu n va ubana a kabon ka Yahuda. ¹⁷ N reve ta ya wecike ta ili i'ya i bishinka mu uyan i'ya n fobusoi vi. Kadyanshi ka uvurusu a'ene ka ma yanka da wa. Gogo-na n woko la vi de tyoku u ama a likimba aza da a ka dana ukuna aku a gono a kpa da u da ushadangu?

¹⁸ I reve ta gai Kashila uza da i wushuku n eyi da, nala dem u gan ta i reve an tsu tsu dana "Eye" aku tsu gono tsu dana "A'a" kute wa. ¹⁹ Kpaci Yesu Maku ma Kashila u tsu dana "Eye" aku u gono u dana "A'a" kute wa, shegai u tsu rongo ta n katakasuvu ka te. Aya uza da mpa n Sila n Timoti tsu yanka da kadyanshi a kaci ka ne. ²⁰ Kpaci aya u shadangi gba kazuwamgbani ka Kashila. Adama a nala a da tsu tsu dana "Ami" tsu naka baci Kashila tsupige a asuvu a kala ka Kawauwi. ²¹ Cibai, Kashila ka ka tsu zuwa da hal n atsu dem tsu yain ucira a asu u Yesu. Kashila ki aya dem u dangasa tsu. ²² U kaara tsu ta kugyan tsara u wenike an atsu ama a ne a da koshi. U zuwuka tsu ta dem Kulu ku ne a asuvu a atakasuvu a tsunu tyoku u uzuwamgbana tsara u wenike tsu an ili i roku i'ari a utuwa.

²³ Kaban ka baci ma yanka da an n danai n 'yuwan ugono a Korintiya vi adama a da bawu ma ciga n yan da mavura, asaka Kashila ka yan mu mavura. ²⁴ Ili i'ya ya wushuku n i'ya, i'ya tsa tonusuko da wa. Tsu reve ta i'ya ta n upityanangu u ucira, adama a nala a da i'ari n ucira. Tsa ciga ta tsu yain manyan kabolo n ada tsara i shadangu n mazanga.

2 N tonuko tã kaci ka va, “Ma doku ma tuwã ara ðe wa, kpaci an n tuwai ara ðe caupa vi n zuwa tã gbã ðe unamgbukatsuma.” ²Shegai ma zuwa ða baci unamgbukatsuma, ya wa zuwa mu n pana kayanyan? Eða koshi, kpam eða aza ða n zuwai unamgbukatsuma. ³I'ya gai i zuwai n koronku ða nala a ukanikorongi u ða n sukunku ða vi. Ma ciga n kyawan ða wa, kpaci ugawunsa n aða wa zuwa mu tã ukpaða u upana u kayanyan. Kpam eða ama ða u gain i zuwa mu upana u kayanyan. Ili i'ya i zuwai ma ciga n pana kayanyan i'ya tsarã eða dem i pana kayanyan. ⁴A'ayin a ða n koronku ða caupa vi, ma tã n kadambula n ukpaða u upana u kayanyan a asuvu a katakasuvu ka va hal n koronku ða n meshi a a'eshi a va cika. N koronku ða tsarã n zuwa ða unamgbukatsuma wa, shegai koronku ða n koronku ða tsarã i reve an ma ciga ða cika.

Cimbusukã atoku unyushi u cingi

⁵Uza roku a asuvu a ðe u zuwa mu baci unamgbukatsuma, mpa u zuwai utyoku u va wa. Gbã ðe ða u zuwai unamgbukatsuma, kpam ya dem wã tã n tyoku ða wa pana u ða. Ma ciga n dansa cika wa. ⁶Ubolomgbono u kaci u ða aza roku a ðe ushani a yain a yan yi mavura ma ma gain a naãã yi vi, ma rawa tã. ⁷Shegai gogo-na u gan tã i cimbusukã yi i naãã yi ndishi n katakasuvu tsarã kotsu i zuwa yi u rongo n unamgbukatsuma hal upityanangu u ne u rukpa wa. ⁸Ma folo ða, wenike ni an ya ciga yi. ⁹Koronku ða ma koronku ða tsarã n kondo ða, kpam n wene ko ya pana uwenishike u va. ¹⁰I cimbusukã baci vuma nala vi, mpa dem n cimbusukã yi tã. N cimbusukã yi baci (an baci unyushi wari pini), yan ða n yain nala tsarã n yanka ða ukuna u shinga a ucira u Kawauwi.

¹¹Tsarã Kanangasi[§] ka lyai kelime n u la tsu ugboji wa, kpaci tsu reve tã afofi a Kanangasi utuwã ara tsunu.

Kufari ku Bulus a Taruwasa

¹²An n rawai a Taruwasa tsarã n yain kufari ku Kadyanshi ka Shinga a Kawauwi, n cina tã cina Asheku a fobuso ðe ure adama a manyan mi. ¹³Shegai n dambula tã cika, kpaci n wene utoku u tsunu Taitu wa. Pini nala, n tonukoi aza ða a'ari pini vi, “U yan tsu ben.” Aku n lazai ubana a Masidaniya.

Ulya u kaci adama a Kawauwi

¹⁴Tsu cikpa tã Kashilã cika! Aya u zuwa tsu tsu woko agbashi a ne kpam u tonoi n atsu a kapala adama a ulya u kaci u Kawauwi. Kashilã ka banga tsu tã dem tsu tamburuka ureve u Kawauwi kote wa tyoku u ili i magulani.† ¹⁵Uma u tsunu wã tã tyoku u magulani ma Kawauwi ka naãã Kashilã, ma kpam ma tambura a asu u ama ða Kashilã ka wauwusa hal n ama ða a ka kuwusa. ¹⁶A asu u aza ða a ka kuwusa, magulani mi ma woko le ðe kawã ka ukpa. Shegai a asu u aza ða a'ari n uma, magulani mi ma woko le ðe magulani ma uma. Ya wa fuda wa canga arãji a ukuna u nala vi? ¹⁷Tsã tyoku u ama ða a tsu yan kufari ku kadyanshi ka Kashilã tsarã a tsarã ikebe wa. Nala tsari wa. Shegai umãtsi u ða tsari u uwoko atsumate a Kashilã, kpam a asuvu a ucira u Kawauwi tsu tsu dansa tã akani yi a kapala ka Kashilã.

Kazuwambani ka savu ka Kashilã

3 Gogo-na gitã ða tsa gitã ucikpala kaci ka tsunu? Ama roku a rawa tã n ikanikorongi i icikpali ko kpam a zuwa ða i koronku le ikanikorongi i icikpali yi. U gan tsu yain n ikanikorongi nala? ²Shegai eða ukanikorongi u tsunu, kpam

[§]2:11 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapãnsi.

i'a tã a asuvu a atakasuvu a tsunu tsarã ya dem u yain kaneshi u reve kpm i'ya u yain kaneshi vi. ³I wenike tã a kateshe an eða ikanikorongi i'ya Kawauwi ka korongi aku ãtsu tsu bankai i'ya. Kulu Keri ku Kashilã Uza u Uma ku korongu ðã tã a asuvu a atakasuvu a tsunu, shegai a iwarãka ko agbagala a ðã a yain n atali wa.

⁴Tsa fudã tã tsa dana nala adama a ucira u upityanangu u tsunu a kapala ka Kashilã adama a Kawauwi. ⁵Dana ðã tsu danai tsa fudã tsa yan manyan ma nala mi n kaci ka tsunu wa. Kashilã ka ka zuwai tsu fudai tsu yain gbã i'ya tsu yain vi. ⁶U zuwa tsu tã tsu fudã tsu woko agbashi a kazuwamgbani ka savu ka ne ka ka wutãi a asu u Kulu Keri. Kazuwamgbani ka savu ki Mele ma a korongi wa, kpaci Mele ma a korongi ma tsu tuko tã ukpã, shegai Kulu ku tsu tuko tã uma.

⁷Mele ma cau a atali a ðã a tsu korongu ma, kpm a tsu wene tã tsupige tsu Kashilã a a'ayin a nala yi. Aza a Isara'ila a fudã a ðarãkpã n a wundi upetiwa'eshi u Musa wa, kpaci wa laða tã cika, ko an u wokoi uladã vi u ðarãkpã wa. Adama a nala, Mele ma ma wokoi manyan ma ne utuko u ukpã u ðã, kpm mãri n tsupige nala, ⁸tsupige tsu manyan ma Kulu Keri tsu la tã tsupige tsu Mele. Ko nala wa? ⁹Manyan ma ma tsu tuko ama ukidãga u ugana n mavura mã baci n tsupige, manyan ma ma tsu zuwa ama a woko ama a maci a kapala ka Kashilã ma yan tã n tsupige tsa tsa la nala vi. ¹⁰Mayun ðã an tsupige tsu kazuwamgbani ka cau tsu woko ðe ili i gbani, kpaci katyashi ka tsupige tsu savu ka la tã ka cau. ¹¹Mele mã tã n tsupige tsa tsu kporoi. Shegai tsupige tsu kazuwamgbani ka savu tsu la tã ucira, kpaci tsa kporo wa.

¹²Tsa dansa tã bawu uwonvo, kpaci adama a nala a ðã tsãri n uzuwa u uma. ¹³Tsã tyoku u Musa wa. Upetiwa'eshi ne u laða tã, shegai u pala tã u ðã tsarã u zuwa aza a Isara'ila a lyai kelime n uwene katyashi ki n ka kpori wa. ¹⁴Ama yi a ryagbaja tã, kpm ili i roku i tsu kãngu le tã uwene ukuna u mayun a'ayin a ðã baci a yain kaneshi u Mele. Kawauwi ka koshi ka fudã ka takpa le ili i'ya i kãngu le uwene vi. ¹⁵Ko n gogo-na, a yan baci kaneshi u Mele ma Musa, ili i'ya pini i tsu kãngu le atakasuvu. ¹⁶Shegai a'ayin a ðã baci dem uza kpatalai ubana a asu u Asheku, she u takpa yi ili i'ya i kãngu yi vi. ¹⁷Asheku a nala yi aya Kulu. Kpm asu ðã baci dem Kulu ku Magono ma Zuba kãri, ku tsu nakã tã utsarã u kaci. ¹⁸Adama a nala ipetiya'eshi i tsunu i'a kpm upali wa, tsarã tsu wenike tsupige tsu Magono ma Zuba. Kpm Kulu ku Magono ma Zuba ka yan baci manyan a asuvu a tsunu, tsa woko tã tyoku u ne aku tsu wenike tsupige tsu ne cika.

Kuzuwate ku ucanga a mgbodo n cin

4 Kashilã n upana u iyali u ne, u nakã tsu tã manyan ma na mi tsarã tsu yain. Ili i'ya i zuwai bawu tsa wowo i'ya la vi. ²Tsu 'yuwan tã uyan ili i uwono ko kpm i'ya i'ãri usokongi. Tsu tsu yinsã ko uza wa, kpm tsu tsu savadã uwenishike u Kashilã wa. Ukuna u mayun u ðã koshi tsu tsu dansa a kapala ka Kashilã, tsarã ama a wushuku an tsãri ama a maci. ³Kadyanshi ka Shinga ka tsa yansa kubari kã baci ukimbi, a asu u aza ðã a'ãri a ure u ukpã ðã kãri ukimbi. ⁴Kanangasi; ** wata, uza cingi uza ðã wa lya tsugono tsu likimba u na u rumbanãsa tã atakasuvu a le, pini nala, a wushuku n akani a ðã tsa yansa kubari a kaci ka tsupige tsu Kawauwi wa. A ka

** 4:4 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalãpãsi.

wene katyashi ka pige ka ka wakana ara le wa, kpm a reve an Kawauwi ka rotsoi Kashila wa. ⁵A'ayin a da tsa kyawunsa n tsu yani kuɓari ku Kadyanshi ka Shinga ka Kashila ki, kuɓari ku kaci ka tsunu ka tsa yansa wa, shegai ku Yesu Kawauwi an wari Asheku. Atsu agbashi a de a da adama a ili i'ya Yesu yanka tsu. ⁶Kashila ka ka danai, "Asaka katyashi ka wakana a asuvu a karimbi!" U zuwa tsu ta tsu reve an katyashi ka na ki katyashi ka tsupige tsu Kashila ka, ka tsu tsu wene a upetiwa'eshi u Yesu Kawauwi.

⁷Kuzuwate ku ucanga ku na ki a asu u Kashila da tsu tsarai ka, shegai tsari ta tyoku u mgbodo n cin a asu u da kuzuwate ku ucanga ki kari. Nala u wenike ta an ucira u pige vi a asu u Kashila da u wuta, shegai ara tsunu wa. ⁸A uka tsu a asuvu a awuya cika, shegai a fuda a minjara tsu wa. Ko tsu reve baci kpm ili i'ya tsa yan wa, tsu tsu bulu uzuwusa uma an ili i shinga i roku ya gitaw. ⁹A zuwa tsu ta tsu panai ikyamba cika, shegai Kashila ka asaka tsu wa. A tsu gbashangu tsu ta a iyamba, shegai gba n nala a wacinsa tsu wa. ¹⁰A'ayin a da baci tsa pana ikyamba nala, ikyamba i tsunu i tsu wenike ta tyoku da Yesu panai ikyamba a'ayin a da u kuwai vi. Pini nala, ama a ka wene ta uma u Yesu a asuvu a ikyamba i tsunu. ¹¹Nala wari, kain dem tsu tsu reve ta gaawan a ka wuna tsu ta adama a da tsa gbashika Yesu. Pini nala, ama a ka wene ta uma u Yesu a asuvu a ikyamba i tsunu i'ya ya kuwa. ¹²Tsu wushuku ta tsu modono n ukpa, tsara eda i tsara uma.

¹³A korongu ta a Tagarada u Kashila, "Dansa da ma dansa an u wokoi n wushuki." Uwushuku u te u da tsari n u da, kpm dansa da tsa dansa an u wokoi tsu wushuki. ¹⁴Kashila ka 'yanga-gasa ta Yesu Asheku a asuvu a ukpa. Tsu reve ta kpm an Kashila ka tuwa ka 'yanga-gasa tsu n Yesu. Kashila ka bidya tsu ta

kabolo n ada kpm tsu shamgba a kapala ka ne. ¹⁵Gba ukuna u na vi adama a ukuna u shinga u de u da. Tyoku da ama ushani a'ari ulya kelime n uwusha ukuna u shinga u Kashila, nala dem a'ari ulya kelime n ucikpa Kashila, Kashila kpm kari a udoku uwusha tsupige cika.

Upityanangu a asu u Asheku

¹⁶Ili i'ya gai i zuwai bawu tsa bulu uzuwa uma i'ya gai la vi. Ko an u wokoi ikyamba i tsunu ya kuwusa, kain dem kulu ku tsunu ku tsu tsara ta ucira u savu. ¹⁷Upana u ikyamba u da tsa pana gogo-na wa gan wa, kpm wa barakpa wa. Shegai wa banga tsu ta tsu tsara tsupige tsa tsu lai upana u ikyamba vi cika, kpm tsupige tsi tsa yan n utyoku wa. ¹⁸Tsu zuwa a'eshi a tsunu a ili i'ya tsa wene wa, shegai a ili i'ya bawu tsa wene. Ili i'ya tsa wene vi ya barakpa wa, shegai ili i'ya bawu tsa wene vi ya yan n utyoku wa.

5 Tsu reve ta a wasa baci katani ka tsa rongo na vi; wata, tsu kuwa baci tsu asakai ikyamba i na yi, Kashila ka fobusuko tsu ta kuwa ka tsa rongo a zuba. Asu u da eyi fobusoi n kaci ka ne kpm bawu wa kotsu. ²Tsu wowo de n ikyamba i'ya tsari n i'ya gogo-na, adama a nala tsu matsa de a uka tsu ikyamba i savu a zuba tyoku u aminya a savu. ³A'ayin a nala tsa rongo kpm kataba wa, kpaci tsa uka ta ikyamba i savu a zuba. ⁴An tsa rongo n ikyamba i na yi tsu ta ushadangi n kadambula kpm tsa pana ta ikyamba. Shegai uwowi u tsunu u zuwa tsu tsu cigi ukpa aku tsu asaka ikyamba i na yi wa. Tsa ciga ta tsu asaka ikyamba i cau yi, kpaci tsa wusha ta ikyamba i'ya bawu ya kuwa. ⁵Kashila ka n kaci ka ne u fobuso tsu adama a nala yi, kpm u naka tsu Kulu Keri tsara ku woko tsu uzuwamgbana u da wa wenike an uma u savu u na vi mayun da.

⁶ Adama a nala kain dem tsu rongo n atakasuvu a ucira. Tsu reve t̄a a'ayin a d̄a baci ts̄ari n uma a ikyamba i na yi, ts̄a a kuwa ku te n Asheku wa. ⁷ Tsa tono t̄a ili i'ya tsu wushuki n i'ya, shegai tsu tono ili i'ya tsu wenei wa. ⁸ Adama a nala a d̄a n danai ts̄a t̄a n atakasuvu a ucira. Tsu la t̄a uciga tsu as̄aka ikyamba i na yi ts̄ar̄a tsu bana a kuwa a asu u Asheku tsu rongo de. ⁹ Ts̄a baci n uma pini na a ikyamba i na yi, ko kpm̄a ts̄a baci bawu uma, uciga u tsunu tsu yanka yi ili i'ya wa pana kayanyan u la t̄a ili i'ya i buwai gb̄a. ¹⁰ Ili i'ya i zuwai i'ya, kain ka roku gb̄a tsunu tsa shamgb̄a t̄a a kapala ka Kawauwi kpm̄a u yanka tsu afada. Ya dem a asuvu a tsunu wa wusha t̄a kat-supi ka ili i'ya u yain a'ayin a d̄a w̄ari n uma a ikyamba i na yi, ko i'̄a baci mai ko icingi.

Utuko u ama a asu u Kashil̄a

¹¹ Adama a d̄a tsu revei an tsa pana uwonvo u Asheku d̄a i zuwai tsu mats̄ai ts̄ar̄a ama a kpatala a gono a asu u ne. Kashil̄a ka reve t̄a tyoku d̄a ts̄ari mayun, tsa ciga d̄a t̄a i reve tyoku d̄a ts̄ari. ¹² Tsa ciga tsu doku tsu wenike d̄a ar̄adi a kaci ka ili i'ya ts̄ari wa, shegai tonuko d̄a tsa tonuko d̄a ili i'ya ts̄ari ts̄ar̄a i yain mazanga adama a tsunu. Pini nala, d̄a ya ts̄ar̄a ili i'ya ya dana a kaci ka aza d̄a a tsu wenike ar̄adi a kaci ka ili i'ya ama roku a tsu dansa a kaci ka le, shegai a'̄a ama a maci a kapala ka Kashil̄a wa. ¹³ U woko baci yavu ijan i'ya tsa suma, ts̄ar̄a u tuko Kashil̄a tsupige d̄a. U woko baci kpm̄a yavu ts̄a n ugboji u tsunu, nala kpm̄a ts̄ar̄a tsu b̄anga d̄a d̄a.

¹⁴ I'ya baci dem tsa yan, yan d̄a tsa yan i'ya kpaci uciga u Kawauwi u d̄a wa tono n atsu. Tsu wushuku t̄a an uza roku; wata, Kawauwi ka kuwai adama a ko ya wa, adama a nala tsu wushuku t̄a an gb̄a

tsunu tsu kuwai. ¹⁵ U kuwa t̄a ts̄ar̄a u wauwa ko ya wa, ts̄ar̄a aza d̄a a wushai uma u savu adama a ne, a rongo kpm̄a uma u d̄a ele a ka pana kayanyan koshi wa. Shegai a rongo uma u d̄a Kawauwi ka pana kayanyan, uza d̄a kuwai kpm̄a a 'yangasa yi ts̄ar̄a u wauwa le.

¹⁶ Adama a nala a d̄a tsu as̄akai ubidisa atoku tyoku d̄a likimba u yawunsai a kaci ka le. Caupa, tsu tsu yawunsa t̄a a kaci ka Kawauwi tyoku d̄a likimba u tsu yan, shegai gogo-na nala w̄ari wa. ¹⁷ Uza d̄a baci bolomgbonoi kaci n Kawauwi, Kashil̄a ka gonuko yi t̄a vuma u savu. Ukuna u cau a kaci ka ne u kotso de, kpm̄a i puwan de. Ko ndya wa i ne Kashil̄a ka gonuko i'ya de i savu. ¹⁸ Kashil̄a ka ka yain ili i na yi gb̄a, u tuko tsu evu n eyi adama a ili i'ya Kawauwi ka yain. U naka tsu manyan ma utuko ama evu n eyi. ¹⁹ Akani a tsunu yi a d̄a, Kashil̄a ka tukuso t̄a ama evu n eyi a akere a Kawauwi. Kashil̄a ka tsu cibusa unyushi u cingi u le wa. U naka tsu t̄a kpm̄a akani a ndishi n shinga a na yi. ²⁰ Kashil̄a ka zuwa tsu t̄a tsu woko aza a manyan a un̄a u Kawauwi, kpm̄a u woko t̄a yavu folo d̄a wa folo d̄a i pana kadyan-shi ka tsa tono. Adama a Kawauwi a d̄a tsa dansa, kpm̄a tsa folo d̄a t̄a i as̄aka Kashil̄a ka tuko d̄a evu n eyi. ²¹ Kawauwi ka yan unyushi u cingi wa ko kenu! Shegai Kashil̄a ka gonuko yi uza u unyushi u cingi adama a tsunu, ts̄ar̄a Kawauwi ka gonuko tsu ama a maci a asu u Kashil̄a.

6 Tsu yan t̄a manyan kabolo n Kashil̄a, kpm̄a tsa folo d̄a t̄a kotsu i wushi ukuna u shinga u ne gbani wa. ² U dana t̄a a Tagarada u Kashil̄a, "A'ayin a rawa baci a d̄a ma wenike d̄a asuvayali, ma pana t̄a kavasu ka de. Kain ka iwauwi n b̄anga d̄a t̄a." ◇

Mayun ɗa, Kashilā ka ɗa ufobusi u ɓan-
ga ɗa gogo-na. Ara kain ka iwauwi ka.

Upana u ikyamba u Bulus

³Tsa ciga aza roku a 'yuwan manyan mi wa, adama a nala tsa ciga i'ya tsa yan i zuwa aza roku a rukpa wa. ⁴I'ya baci dem tsa yan, tsu tsu ciga ɗa tsu wenike ɗtsu agbashi a mayun a Kashilā a ɗa. Tsu kawunku ɗa gba upana u ikyamba n ahankuri. ⁵A lapa tsu ɗa. A zuwusa tsu ɗa a kuwa ku a'ali. Kakuma ka ama ka pana tsu ɗa upan hal a 'yangaasai atakasuvu a ama. Tsu yan ɗa manyan hal tsu dukpai. Roku tsu tsu lavuta wa. Roku kpm tsa tsara ilikulya wa. ⁶Tsu wenike ɗa kaci ka tsunu ɗtsu agbashi a Kashilā a ɗa, kpaci tsu nangasa kaci ka tsunu n tsicingi wa, tsā ɗa n ureve u ɗa Kashilā ka tsu naka. Tsu tsu yan tsali wa. Tsu tsu yansa ka ɗa ama ukuna u shinga. Tsā ɗa n ucira u Kulu Keri, kpm tsa ciga ɗa ama mayun mayun. ⁷Kadyanshi ka mayun ka tsa yansa kubari, kpm Kashilā ka ka naka tsu ucira vi. Tsā ɗa n ukuna u maci u ɗa u woko tsu yavu burundu n maraga ma tsa ciga adama a kuvon. ⁸Kashilā ka tsa gbashika ama a ka nakasa tsu baci karinga, ko a goruso tsu baci. Kashilā ka tsa gbashika ama a ka cikpala tsu baci, ko a ka nakasa tsu baci a'ala a cingi. Ama a bidya tsu ɗa aza a kaɓan, shegai kain dem ukuna u mayun u ɗa tsa dansa. ⁹Ya dem reve tsu ɗa, shegai a gonoi a ka yanka tsu yavu a reve tsu wa. Tsa rongo yavu ukpa wa evu, shegai ɗtsa na, hal n gogo-na tsā ɗa n uma. Tsu pana ɗa ikyamba cika, shegai a wuna tsu wa. ¹⁰Kain dem tsu tsu rongo ɗa n mazanga, ko a asuvu a a'ayin a upana u ikyamba. Aza a unambi a ɗa tsari, shegai tsu zuwai ama ushani a yain utsari a asuvu a up-

ityanangu. Tsā n ili wa, shegai mayun ɗa wari an tsari n ko ndya wa.

¹¹Eda aza a Korintiya, tsu dansa ɗa n ada karara. Atakasuvu a tsunu a shadangu ɗa n uciga u de. ¹²Tsu asaka ɗa uciga wa, shegai eda i asaka tsu ɗa uciga. ¹³Ma dansa ɗa n ada tyoku ɗa ma dansa na mmuku n va. Wenike tsu uciga tyoku ɗa ɗtsu tsu wenike ɗa.

Kuwa ku Kashilā ka uma

¹⁴Kotsu i yain manyan kabolo a asu u te n aza ɗa bawu a wushuki n Kawauwi wa. Ukuna u shinga n u cingi wa rongo kabolo wa. Katyashi n karimbi a ka rongo kabolo a asu u te wa. ¹⁵Nida Kawauwi n Kanangasi†† a ka walambana? Nida uza ɗa wushuki n Kawauwi wa walambana n uza ɗa bawu u wushuki? ¹⁶Kuwa ku Kashilā ka walambana n ameli wa, ko kenu. Kpm ɗtsa kuwa ku Kashilā Uza u Uma. Kashilā ka dana ɗa, “Ma dusuku ɗa n ele aku n zuwa kuwa ku va a asu u ɗa a'ari. Ma woko ɗa Kashilā ka le, ele kpm a ka woko ɗa ama a va.” ◊

¹⁷Adama a nala, Magono ma Zuba ma dana ɗa, “Wutai a asuvu a le i peci kaci de n ele. Kotsu i sawa ili i'ya Mele ma danai i'a n ashinda wa, tsara n wushi ɗa.” ◊

¹⁸Magono ma Zuba, Uza u Ucira Gba u dana ɗa, “Ma woko ɗa Tata u de, eda kpm ya woko ɗa mmuku n va.” ◊

7 Aje a va, Kashilā ka ka yansa tsu kazuwamgbani ka na ki. Adama a nala tsu sumai ili i'ya ya zuwa tsu nangasa ikyamba n a'ulu a tsunu n icadi. Tsu nakai Kashilā tsupige, aku tsu matsai tsu

††6:15 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

◊6:16 Adkp. 26:12; Izk. 37:27. ◊6:17 Isha. 52:11; Izk. 20:34.

◊6:18 2 Sam. 7:14.

yain gbā i'ya tsa yan tsu woko tyoku u ne dere.

Ipeli i'ya Bulus wari n i'ya

²Kukpunka tsu atakasuvu a de! Tsu nusuka ko uza wa. Tsu nangasa kpm upityanangu u uza wa. Tsu ryafa ko uza wa. ³Dana da n danai nala an ma ciga n zuwuka da unyushi wa. Mari n tonuko da ta caupa an tsu tsu rongo da ucifusa, ko ndya baci tani ya gita. ⁴N wushuku ta n ada gbā gbā. Kain dem n tsu rongo ta n mazanga adama a de. I gbamatangu mu katakasuvu. Ko an u wokoi mari ushadangi n kadambula, i zuwa mu ta ma pana kayanyan.

⁵An tsu rawai a uyamba u Masidaniya, tsu tsara uwunvuga wa. Tsu cina ta kadambula ukyawin n atsu. Tsu shilaka-nasai n atokulalu, kpm tsa modono n uwonvo a atakasuvu a tsunu. ⁶Shegai Kashila ka ka tsu naka a aza da a'ari n kadambula ndishi ma atakasuvu, u naka tsu ta ndishi ma atakasuvu a'ayin a da Taitu tuwai ara tsunu. ⁷Mayun tsu pana ta kayanyan an tsu gawunsai n Taitu, shegai gbā ili i'ya i zuwai tsu panai kayanyan cika i'ya an i gbamatangu yi katakasuvu. U tonuko tsu ta an ya ciga mu uwene kpm hal ukuna u balā da n ukuna u da i yain. U tonuko mu ta tyoku da i matsai i da ya ciga i banga mu. An n panai nala, n pana ta kayanyan cika.

⁸Ko ukanikorongi u va u nangasa da baci katsuma, ukuna u balā mu an n korongi u da wa. A kagita ukuna wa balā mu ta an u nangasa da katsuma, shegai unamgbukatsuma u de u barakpa wa. ⁹Gogo-na kpm ma ta n mazanga. Mazanga ma ma yan an n nangasa da katsuma wa, shegai unamgbukatsuma u de u zuwa da ta i savadai ahali a de. Adama a nala tsu shitangu da wa, ko kenu. ¹⁰Kpaci Kashila ka fuda ta ka yan manyan n unamgbukatsuma u tsunu u banga tsu tsu kpatala tsu asaka unyushi

u cingi tsu tsara iwauwi. Ukuna wa balā tsu n unamgbukatsuma u nala vi wa. Shegai unamgbukatsuma vi a kaci ka ukuna u likimba u da baci, wa tuko ta ukpa.

¹¹Zuwai a'eshi a asu u unamgbukatsuma u nala vi u da Kashila ka ciga da i pana u yain a asuvu a de. U zuwa da ta i gonuko ugboji. U zuwa da ta ya ciga i wenike n bawu i'ari n unyushi. U zuwa da ta upan n uwonvo. U zuwa da ta ya ciga i wene mu. U zuwa da ta i matsa i banga aza roku. U zuwa da ta uciga u uyan uza da nusai mavura dere. Ukuna u nala u zuwa da ta i wenike kaci ka de kabirya da wa. ¹²Korongu da n korongi ukanikorongi u na vi tsara i wene, a kapala ka Kashila, tyoku da i'ari ufobusi i panaka tsu. Korongu da n korongi adama a uza da nusai wa, ko adama a uza da a nusukai wa. ¹³Ili i'ya gai i zuwai tsu gbamai asuvu i'ya gai la vi.

Ko an u wokoi tsari n ugbami u asuvu, tsu la ta upana kayanyan an Taitu wari dem n upana kayanyan, kpaci i wenike ta an bawu wari n ili i'ya ya balā yi. ¹⁴Tsu tonuko yi ta tyoku da tsu panai kayanyan adama a de, kpm i wenikei an n yain dere. Gbā i'ya tsu tonuko da vi mayun da, kpm i wenikei Taitu ili i'ya tsu danai a kaci ka de ki mayun da. ¹⁵Pini nala, uciga u ne ubana ara de u lya ta kelime n ugbonguro, a'ayin a da baci u cibai tyoku da gbā de i panakai udani u ne, n tyoku da i wusha yi n uwonvo n uje u ikyamba. ¹⁶Ma ta n mazanga an ma fuda ma wushuku n ada gbā gbā.

Atoni a naka kune yaa

8 Aje a va, tsa ciga ta i reve tyoku da Kashila ka wenikei ukuna u shinga u ne a a'uwa a Atoni a uyamba u Masidaniya. ²A pana ta ikyamba kpm n unambi cika, shegai mazanga ma le ma

kotso wa, kpam a naƙa ta ili i'ya i lai i'ya a ka ciga le a naƙa. ³ Asaka gai n tonuko da, a naƙa ta tyoku da a ka fuda hal gbam u lai ushani. Ko uza u tonuko le a yain nala wa. ⁴ Shegai a rongo tsu ufolo tsu asaka le dem a ƙanga ama a Kashila aza da a'ari a Urishelima. ⁵ Tsu yawunsa gbam a ka fuda a ka naƙa nala wa! A gita ta a naƙai kaci ka le a asu u Asheku, aku ara tsunu. Ili i'ya Kashila ka ciga i'ya la vi. ⁶ Taitu da gita da uwenishike unaƙa, adama a nala tsu folo yi u doku u gono ara de u ƙanga da tsara i koruso ili i'ya i gita vi. ⁷ I yan ta ko ndya wa mai hal gbam i pasakai cika: I'a ta n upityanangu kpam i'a ta uyan u kadyanshi ka shinga. I'a ta dem n ureve, kain dem ya ciga i ƙanga, kpam ya ciga tsu cika. Adama a nala, tsa ciga da ta i yain ukuna u shinga vi mai a asu u unaƙa yaa.

⁸ Shegai dana da n danai she i naƙa ko bawu ya ciga wa, ko an u wokoi a'uwa a Atoni a roku a ka ciga ta a yain nala. Ure u roku u da dem u da ya wenike uciga u maci. ⁹ I reve ta ukuna u shinga u Yesu Kawauwi Asheku, i reve ta an Kawauwi kari n utsari, shegai adama a de u woko ta uza u unambi, tsara adama a unambi u ne eda i tsara utsari.

¹⁰ Adooki a va a da na: Nabalu eda aza a kagita aza da i cigai i naƙa, kpam eda aza a kagita a da i naƙai vi. ¹¹ Gogo-na, ma ciga ta i koruso manyan ma i gita uyan vi. Wenikei an ya fuda ya koruso manyan mi n maloko tyoku da i gita ma. Naƙai a asuvu a ili i'ya i'ari n i'ya. ¹² Ya ciga baci i naƙa, wa yan n kalen ko ndya i naƙai wa, kpaci Kashila ka la ta uciga i naƙa a asuvu a ili i'ya i'ari n i'ya, shegai i naƙa ili i'ya bawu i'ari n i'ya wa.

¹³ Ma ciga i naƙa ili ushani hal i woko bawu ili, aku i rongo a upana ikyamba an bawu i'ari n ili wa. Ma ciga ta uza da baci dem wari pini u zuwa kukere dere.

¹⁴ Gogo-na naha, i'a ta n ili ushani. Ili i'ya i'ari n i'ya ya fuda ta ya ƙanga aza da bawu a'ari n ili. Aku ubana a kapala a tuwa baci a tsara, aku a ƙanga da dem a'ayin a da baci bawu i'ari n i'ya, pini nala, she i woko una u te. ¹⁵ Tagarada u Kashila u dana ta, “Uza da baci ƙolongi ili ushani, i tsu pasa ili i'ya wa ciga wa, shegai uza da baci ƙolongi kenu, wa namba ili wa.” [◊]

Taitu n aje a ne

¹⁶ N cikpa ta Kashila an u zuwai Taitu wa ciga da tyoku da ma ciga da. ¹⁷ Taitu wushuku ta u yain ili i'ya tsu tonuko yi u yain. Wa ta n maluwa cika ma wa ciga u tuwa ara de, tun bawu tsu tonuko yi gbam nala. ¹⁸ Aya la tsa suku ƙabolo n utoku uza da wari Katoni, uza da kpam gbā Atoni a ka cikpala adama a manyan ma ne a asu u uyan kubari ku Kadyanshi ka Shinga. ¹⁹ Atoni yi a dangasa yi ta dem u bana ƙabolo n atsu tsa naƙa baci kune ku na ki. Yan da tsa yan manyan ma na mi tsara tsu naƙa Asheku tsupige, kpam tsu wenike an tsa ciga tsu ƙanga cika.

²⁰ Kpaci tsa ciga ko uza u ƙana tsu n unyushi u tyoku da tsu naƙai kune ku pige ku na ki wa. ²¹ Shegai tsa ciga ta tsu yain ili i'ya Asheku a ka pana kayanyan n ili i'ya i'ari dere a a'eshi a ama.

²² Tsa suku ta dem vuma roku ƙabolo n ama a re a nala yi. Kain dem vuma na wa ta ufobusi adama a uƙanga. U wenike tsu ta nala a ure kau-kau, kpam gogo-na dem wa la ta uciga uƙanga. Kpaci u wushuku ta n ada cika. ²³ Uza roku u we-cike baci Taitu, i dana utoku u va u da uza da wa yan manyan na mpa tsara u ƙanga da. A'uwa a Atoni a suku ta ama a na yi ara de, kpam a tuko ta tsupige a asu u Kawauwi. ²⁴ Wenike le uciga, tsara gbā a'uwa a Atoni a reve an tsu yain dere

a asu u mazanga n i'ya tsu yain adama a de.

Kune adama a aza a unambi

9 N wene ili i'ya ya zuwa mu n koronku da adama a kune ka i fobuso ya naka ama a Kashila yi wa. ²N reve ta banga da ya ciga i banga. Ma ta n mazanga adama a nala yi, kpmam ma ta a utonusuko ama a asuvu a Masidaniya n da eda Atoni a da i'ari a Akataya, i fobuso ta tun nabalu tsara i naka. Adama a umatsa u da i matsai ya ciga i naka vi, u zuwa ta aza roku aza a Masidaniya a ka ciga dem a naka. ³Shegai mpa pini ma sukunku da atoku a nala yi tsara kadyanshi ka tsunu a kaci ka de ka woko ka gbani wa. Ma ciga ta i fobuso, kpaci n tonuko le ta i fobuso de. ⁴Ma pana ta uwono, eda kpmam dem ya pana ta uwono, mpa n Atoni a roku a Masidaniya tsu tuwa baci tsu cina da bawu afofi, cina n tonuko le tani de i fobuso de! ⁵Da n wenei yavu wa gan ta n suku atoku a nala yi a kapala ka va a wene kune ka i yain kazuwamgbani ki i fobuso ta ka. Nala wa wenike ta an n ucigi u de u da i nakai, shegai mpa n matsa da wa.

⁶Ma ciga ta i reve, uza u ce baci ili kenu, ili kenu i'ya wa kapa. Uza da baci kpmam u cei ili ushani, wa kapa ta ili ushani. ⁷Adama a nala ya dem u yawunsa tyoku u kakuma ka ili i'ya wa naka. Kotsu vu naka ili wa, ikyamba i vunu i 'yanga baci vu naka wa. Kotsu vu naka ili wa, va wene baci yavu matsa da a ka matsa vu vu naka. Kpaci Kashila ka la ta uciga uza da u nakai n ipeli. ⁸Kashila kpmam ka zuwuka da ta una u shinga u da u lai ili i'ya i nambai. Pini nala, da kain dem ya yan n ili ushani, kpmam i yain n i'ya kabarikete hal i nakasa adama a manyan ma shinga gba. ⁹Tagarada u Kashila u dana ta:

“Gbani da vuma u maci u tsu naka aza a unambi kune, kpmam ukuna u maci u ne wa ta pini bawu utyoku.” [◇]

¹⁰Kpaci Kashila ka ka tsu naka kacimbi icun, u naka kpmam ilikulya. Wa doku ta ili i'ya i'ari n i'ya kakuma, tsara i tsara i'ya ya naka ushani a asu u uyan ukuna u shinga. ¹¹Wa kukpa ta ure kau-kau u da wa zuwa da i yain utsari tsara i yansa kune yaa. Pini nala, da ama ushani a ka cikpa Kashila a'ayin da baci tsu naka le kune ku de.

¹²Pini nala, ili i shinga i re ya gita ta, ili i'ya ama a Kashila a nambai a ka tsara ta i'ya, ama a ka cikpa ta kpmam Kashila n mazanga. ¹³Ya rongo ta a unaka Kashila tsupige kpaci i naka ta yaa. I wushuku ta n akani a kaci ka Kawauwi, kpmam i panaka ta a da an i nakai Atoni a Urishelima yaa hal n Atoni a da a buwai. ¹⁴Gogo-na alya pini a ka yanka da kavas, kpmam a ka ciga da uwene, adama a ukuna u shinga u pige u da Kashila ka yanka da. ¹⁵Asakai tsu cikpai Kashila adama a kune ka u naka tsu gbani.

Bulus yain kadyanshi ka manyan ma ne

10 Mpa Bulus uza da wa folo da vi, kpmam n matanu n tsishinga tsu Kawauwi tsa ma folo da. Aza roku a dana ta, a'ayin a da baci mari kabolo n ada n tsu gajarakpa ikyamba wa, aku n rongo n asuvu a shen a'ayin a da baci bawu mari evu n ada. ²A'ayin a da n doku n tuwa da ukondo, u kana ta n yanka aza da a ka wundya tsa tonon ta ukuna u likimba asuvu a shen. Ma ciga i zuwa mu n yanka da nala wa. ³A likimba da tsari, shegai kushulu ku tsunu una u te da kari n tyoku da aza likimba a ka yansa wa. ⁴Tsu tsu shilakana n iwunukatsu

[◇]9:9 Ishp. 112:9.

icun i'ya aza a likimba a tsu shilakanaka wa. Iwunukatsu i tsunu i'a ta n ucira u da u wutai a asu u Kashila u da wa wacinsa ucira u asu kau-kau u utokulalu. ⁵Tsu tsu wacinsa ta kananamgbani n gba icun i aradi a da a ka bishinka uza ureve Kashila. Tsu tsu kana ta uyawunsa u gbani u ama, aku tsu zuwa le a pana ka Kawauwi. ⁶A'ayin a da baci i wenikei ya pana ka de Kawauwi gba gba, pini nala, aku tsu rongo ufobusi adama a da tsa yanka aza da bawu a ka pana ka Kawauwi mavura.

⁷Gogo-na ili i'ya ya wene n a'eshi koshi i'ya ya wundya. Shegai u gan ta i ciba an tsari aza a Kawauwi tyoku da dem aza a aradi a nala a tsu dana ele aza a Kawauwi a da a'ari. ⁸Mayun da wari an tsu tsu dansa n agoni a kaci ka ucira u da Asheku a naka tsu tsara tsu banga da, shegai adama a da tsa varangu da wa. N tsu pana uwono adama a ukuna u nala wa. ⁹A'ayin a da n koronku da vi, ma ciga i yawunsa yavu uwonvo u da ma ciga n zuwa da i pana wa. ¹⁰Aza roku a da, "Ikanikorongi i Bulus i'a ta n ucira kpam n kalen cika, shegai wa baci kabolo n atsu, u tsu yan n ucira wa. Kpam kadyanshi ka ne ka tsu yan n kalen wa." ¹¹Ma ciga ta a reve ukuna u roku: Gogo-na naha tsu kabolo n ada wa, da i zuwai tsu korongi ukuna u na vi a ikanikorongi. Shegai a'ayin a da baci tsari kabolo n ada, tsa wenike ta ucira vi tyoku da tsu wenikei u da a ikanikorongi yi.

¹²Tsa kawan tsu bidya kaci ka tsunu unu u te n aza da a tsu yawunsa kaci ka le a'a ta n kalen wa. A tsu boluko ta kaci ka le ure u uratsanaka aku a ratsanaka kaci ka le n u da. A tsu gawuntangu ta kaci ka le n ko ndya wa tyoku da ele a'ari. Nala wa wenike ta an bawu a revei ili. ¹³Shegai atsu tsa yan aradi a kaci

ka ili i'ya i'ari a kateshe n manyan ma Kashila ka naka tsu tsu yain wa. Aradi a da koshi tsa yan a da a manyan ma Kashila ka suku tsu tsu yain, kpam eda dem i'a ta a asuvu a manyan ma nala mi. ¹⁴Aradi yi a wura tyoku da u gain tsu yain a da wa, atsa gbam aza a kagitata aza da a tuko da Kadyanshi ka Shinga ka Kawauwi. ¹⁵Tsu tsu yan aradi adama a ili i'ya aza roku a yain i woko yavu atsa tsu yain i'ya wa. Shegai tsu zuwa ta uma upityanangu u de wa gbama ta hal u zuwa manyan ma tsunu ara de ma lyai kelime cika. ¹⁶Tsa ciga ta tsu ba tsu yain Kadyanshi ka Shinga ki a asu u mbari mbari. Tsa ciga tsu yain aradi n manyan ma aza roku a yain a asu u le wa. ¹⁷Tagarada u Kashila dana ta, "Va ciga baci vu yain aradi, she vu yain a da a ili i'ya Asheku a yain." ¹⁸A kaci ka uza da wa cikpalasa kaci ka ne kpam, u tsu tsara icikpali wa. Shegai Magono ma Zuba ma wushunku baci uza, vuma nala vi aya wa tsara icikpali i mayun.

Bulus n asuki a kaban

11 Ma ciga ta i yanka mu ahankuri a'ayin a da baci n yain maku ma utengeshi. Mayun n folo da ta i yanka mu ahankuri. ²Ma kirana ta n ada cika tyoku da Kashila ka kirana n ada. I'a ta tyoku u maku ma uka ma bawu ma revei vali, uza da a yankai kazuwamgbani ka iyolo i vali u te koshi; wata, Kawauwi ka la vi n kaci ka ne. ³Shegai gogo-na ma pana ta uwonvo u da a ka puwunsa atakasuvu a de tsara i asaka utono Kawauwi mayun mayun n uwulukpi, tyoku da kali ka yinsai Hawaɾ n ugboji u cingi u ne. ⁴Tsu tonuko da ta ukuna u Yesu, kpam i wushai Kulu Keri, i wushuki kpam n akani a tsunu. Shegai i asakai aza roku a tonuko da ukuna u roku kau n u Yesu. Gogo-na ufobusi u da

◊10:17 Iri. 9:24.

i'ari i wushi kulu ku roku de kau, i wushi kpm akani a roku. ⁵ N wene aza da a ka isa kaci ka le "asuki a pige" a la mu wa. ⁶ Gaawan n tsu dansa karkar tyoku u le wa, shegai n reve ta ili i'ya ma dansa. Tsu yan ta gba i'ya tsa yan tsu wenike da ili i na yi mai. ⁷ N zuwa da i tsupa mu adama a Kadyanshi ka Shinga ka n yanka da kubari wa. N gonuko ta kaci ka va kenu, aku n naka da tsupige. An n yain nala vi, n nusa? ⁸ An a'uwa a Atoni a roku a ka nakasa mu ikebe, u woko ta yavu bokuso da ma bokuso ikebe yi tsara n gbashika da. ⁹ N namba baci ili a'ayin a da mari n ada, n tsu tonuko da i banga mu wa. Atoku a da a wutai a Masidaniya a tuwai pini na, a naka mu ta gba ili i'ya ma ciga. N taba da ufolo i banga mu wa, kpm ma folo da wa. ¹⁰ Ko uza wa la a asuvu a uyamba u Akataya uza da wa bishinka mu uyansa kadyanshi a kaci ka ili i nala wa. N dana ta kpm nala adama a ukuna u mayun u Kawauwi u da wari a asuvu a va. ¹¹ N dana baci ma ciga n zuwuka da araji wa, u woko yavu ma ciga da wa? Nala wa. Ko Kashila ka reve ta ma ciga da.

¹² Kpm ma lya ta kelime n uyan ili i'ya ma yan gogo-na vi, kpaci ma ciga ta n bishinka ama a nala utsara u ili i'ya a ka yanka aradi. A ciga ta a dana manyan ma a ka yanka aradi yi ma ta unu u te n ma tsunu. ¹³ Ama a na yi asuki a kaban a da. Manyan ma le ma a tsu yanka kaban, aku a gonukoi kaci ka le tsara a rotso asuki a mayun a Kawauwi. ¹⁴ Shegai mpa n yan majiyan ma ili i nala wa! Ko Kanangasi^{††} ka gonuko ta kaci ka ne tsara u rotso katsumate ka zubar ka katyashi. ¹⁵ Adama a nala, tsu yan majiyan an agbashi a Kanangasi a gonukoi kaci ka le a rotso agbashi a da a ka yan

manyan ma ukuna u shinga wa. Shegai a makorishi a ka tsara ta mavura dere n ili i'ya a yain.

Upana u ikyamba u Bulus

¹⁶ Asaka n doku n tonuko da: Ko uza kotsu u wundi yavu mpa katengeshi ka wa. Shegai nala baci ya wundya, she i panaka mu tyoku da ya panaka katengeshi, mpa dem aku n yain aradi kenu. ¹⁷ A'ayin a da baci ma cikpala kaci ka va nala, tyoku u Asheku u da n tsu dansa wa, shegai tyoku u katengeshi. ¹⁸ Ama ushani a ka yan ta aradi a kaci ka ili i'ya a yain a likimba. Adama a nala mpa dem ma yan ta aradi. ¹⁹ Eda aza da ya wundya yavu i'a n ugboji, i tsu pana ta kayanyan ka upana kadyanshi ka atengeshi. ²⁰ I tsu yan ta gbam ahankuri n aza da a tsu gonuko da agbashi a le, ko a ryafusa da, n aza da a tsu yinsasa da. I tsu yan ta dem ahankuri n aza da a tsu wundya yavu a la da, ko aza da a tsu basasa da. ²¹ N tsu pana ta uwono n dana tsu n ucira u da tsa yan nala wa.

A ka yan baci aradi, mpa dem ma yan ta, shegai utengeshi u da uyan nala vi. ²² A dana baci ele kagali ka Ibrahi ka, mpa dem uza u kagali ka Ibrahi ka. Ele aza a Isara'ila a da baci, mpa dem nala. Ele mmuku n tsikaya m Ibrahi n da baci, mpa dem nala. ²³ Ele agbashi a Kawauwi a da baci, wa woko mu ta utengeshi n dansa baci nala. Shegai tyoku da ma gbashika yi u la ta tyoku da ele a ka gbashika yi. N yan ta manyan cika ma ma lai ma le. A zuwusa mu ta a kuwa ku a'ali hal u lai tyoku da a zuwusa le. Malapa ma a lapusa mu ma la ta ma a lapusai ele. N yansa ta evu n ukpa a'ayin ushani. ²⁴ Aza a Yahuda a bawan mu ta n kaja bu hal kamankupa n kuci.^{¶¶}

††11:14 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

¶¶11:24 A a'ayin a nala yi, a bawan baci vuma hal amangare, wa kuwa ta kpaci asoje yi a reve ta tyoku da a ka bawan vuma hal u kuwa ko kpm ukpada ukuwa. A bawan yi ta kamankupa n kuci a asaka yi a unu u ukpa shegai wa kuwa wa.

Kutawun ka gbam a bawan mu nala. ²⁵Aza a Roma a lapusa mu ta n alangu, kutatsu ka gbam a yanka mu nala. A taba mu ta uvarasa n atali tsara a wuna. N so ta nwalu a kpatsu, kpatsu ku tasa ta na mpa hal kutatsu. N taba ta urukpa a mini n kuvuli hal ubana kuvuli ku roku. ²⁶Nwalu n kakuma mi, n tsu zuwa mu ta n yain evu n ukpa adama a uwaya u mini n adama a aza a magalaka. N yan ta evu n ukpa adama a ama a va, aza a Yahuda, kpam hal n Awulawa. N tsu yan ta evu n ukpa a ilyuci ilyuci, n a kakamba, hal n mala dem. N yan ta dem evu n ukpa adama a aza da a danai ele Atoni a da, shegai Atoni a da wa. ²⁷N yan ta manyan cika hal n togbolukoi, a'ayin ushani n tsu lavuta gbam wa. N tsu ronguso ta n kambulu n kakuli, kpam a'ayin ushani n tsu tsara ilikulya wa. N soso ta kutanu kpaci ma n aminya a u'uuka cika wa. ²⁸Hal n ara gai, kain dem u tsu woko ta yavu va da n canga ta ucanga u araji kpaci n tsu bala ta asuvu adama a a'uwa a Atoni. ²⁹A'ayin a da baci bawu aza roku a'ari n ucira, n tsu woko ta dem bawu ucira. Asuvu a tsu sudugba mu ta a'ayin a da baci n wenei a yinsa uza roku tsara u yain unyushi.

³⁰U kana baci n cikpala kaci ka va, ma yan ta nala adama a ili i'ya i zuwa mu n woko bawu ucira. ³¹Kashila ka reve ta kaban ka ma yan wa. Aya Kashila n Tata u Yesu Kawauwi Asheku, uza da a ka cikpala hal ubana bawu utyoku. ³²An mari a Damasuka, uza da wari gomuna a'ayin a da Arita wa lya tsugono, wari u ciga ta u kana mu, adama a nala, u zuwa ta aza a uwundya ukyawan a ilyuci yi. ³³Shegai aje a va a zuralakpa mu a asuvu a mabana a ilinuku i kasaga ka ilyuci ki. Tyoku da n lai a akere a gomuna yi da la vi.

Asheku a wenikei Bulus kuwene

12 U kana ta n yain aradi, ko an u wokoi ko kalen ma lya pini wa, shegai asaka n yain a da adama a kuwene n ili i'ya Asheku a wenike mu. ²Ayen kupa n a nishi a da a wurai, Kashila ka wusha ta Katoni ka Kawauwi ka roku a asu u uwunvugusa a zuba u Kashila a'ayin a roku. N reve wa, ko ikyamba i ne i'ya i walai, ko kpam kulu ku ne, shegai Kashila ka reve ta. ³⁻⁴N doku n dana, n reve ta a bidya ta vuma u na ubana a asu u uwunvugusa a zuba. Shegai ko ikyamba i ne i'ya i banai a zuba vi ko kulu ku ne ka koshi ku banai n reve wa, Kashila ka ka revei. U pana ta kadyanshi ka roku ka bawu wa fuda wa todugbo, n ili i'ya bawu Kashila ka asaka uza dana. ⁵Adama a nala ma yan ta aradi adama a vuma na vi, shegai ma yan a da adama a kaci ka va wa, she ili i'ya ya zuwa mu n reve an bawu mari n ucira. ⁶Mari ma ciga baci n yanka kaci ka va aradi, wa woko mu utengeshi wa, kpaci mari ma dansa ta ukuna u mayun. Ma yan a da adama a kaci ka va wa. Ma ciga ama a naka mu tsupige tsa tsu lai tsu ili i'ya a wenei ma yan ko n danai wa.

⁷U gan n woko n aradi a kaci ka ili i pige i pige i'ya Kashila ka wenike mu wa. Da gai i zuwai u naka mu mbala n pana ikyamba yi, tyoku da kawana ka tsu sapa ikyamba. U woko yavu katsumate ka Kanangasi^{§§} ka ka zuwa mu n pana ikyamba, u bishinka mu kpam uyan aradi. ⁸N folo ta Asheku hal kutatsu tsara u takpa mu ukuna u na vi. ⁹Shegai u tonuko mu, "Ukuna u shinga u va u rawa vu ta. A'ayin a da baci bawu wari n ucira, ucira u va u tsu shadangu ta ara vunu." Adama a nala, gogo-na ma ta n mazanga ma ma yan

§§12:7 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

aradi adama a da bawu mari n ucira, ucira u Kawauwi u yain manyan ara va. ¹⁰Adama a da wa woko ukuna u shinga a asu u Kawauwi u da baci ma namba ucira, ko ama a ka tonusuko mu baci kagbani, ma yan ta mazanga. Ma namba baci ili adama a da wa woko ukuna u shinga a asu u Kawauwi, ko a ka yansa mu baci mavura, ma yan ta mazanga. A ka zuwusa mu baci n pana ikyamba adama a da Kawauwi ka tsara ukuna u shinga, ma yan ta mazanga. Kpam a'ayin a da baci dem n nambai ucira, a'ayin a nala a da ma tsara ucira cika.

Bulus wa ciga ta aza a Korintiya

¹¹Tyoku u katengeshi u da ma dansa, shegai eda i zuwa mu ma dansa nala. Eda i gain ya dansa ukuna u maci a kaci ka va. Ko ma baci ili i roku wa, aza da a danai ele “asuki a pige” a da vi a la mu wa. ¹²A'ayin a da mari kabolo n ada vi, n rongo ta n ahankuri kpam n yansa ta manyan ma ucira n iryoci n ili i'ya ya tuko ikunesavu i'ya i gain kasuki ka mayun ka yain. ¹³Adama a nala, i wusha ta ili i'ya a'uwa a Atoni a da a buwai a wushai. Ili i te i'ya i takpanai: N gonuko kaci ka va n woko da kalandam wa. Yanka numu ahankuri!

¹⁴Mpa pini ma fobuso tsara n tuwa n kyawan da ukyawan u tatsu. Shegai hal n ara ma boluko da kalandam wa. Eda ma ciga, shegai ikebe i de wa. Mmuku n da n gain a fobo ikebe adama a ubidya araji a isheku i le wa, shegai isheku i bidya araji a mmuku n le. ¹⁵Adama a nala, ma ta n mazanga ma ma naka ko ndya wa i va adama a de, hal gbam n kaci ka va dem. Ya jebe uciga u da ya ciga mu vi an u wokoi n la da uciga?

¹⁶Aza roku a de a wushuku ta an bawu n woko da kalandam. Shegai, hal n gogo-na alya pini a ka yawunsa yavu ug-

boji u da n yain n yanka da kaban tsara n wanda da. ¹⁷Ama da n sukunku da vi, uza roku wa pini uza da ryafa da? ¹⁸N folo ta Taitu tuwa ara de, kpam n tut-suku yi ta kabolo n Katoni ka roku. Shegai u ryafa da wa. Eda dem n kaci ka de i reve ta an mpa n eyi ko ndya wa unu u te u da i'ari tsu, kpam uyawunsa u da tsu u te.

¹⁹Gaawan ya dana ta dana da tsu danai gba nala tsara tsu wenike an tsari ama a maci. Nala wa. Tsu tsu dansa ta tyoku da Kawauwi ka ciga tsu tsu dansa a kapala ka Kashila. Eda aje a tsunu a da, kpam ko ndya baci tsa yan, yan da tsa yan i'ya tsara tsu zuwa da i gbama. ²⁰Kpaci ma pana ta uwonvo u da n tuwa da baci ukyawan, ahali a de a kpada mu uyankpa, kpam adama a nala, ahali a va dem a ka yankpa da wa. Ma pana ta uwonvo u da ma cina da n i nanamgbani, ko n i yanyi malyon ma ili i'ya ama a'ari n i'ya. Ma pana ta uwonvo u da ma cina da n asuvu a shen, ko kpam ya cigaka kaci ka de ko ndya wa. Ma pana ta dem uwonvo u da ma cina da n i tonusuki ama kagbani, ko n i yanyi ndyami. Kotsu kpam gai n cina da n i yanyi aradi, ko ya rongo kabarikete bawu i kana kaci wa. ²¹Mayun da ma pana uwonvo u da n tuwa baci gaawan Kashila ka va ka gonuko mu ta kenu adama a de. Kpam ma sa ta adama a aza da a'ari a ka yansa unyushi u cingi bawu a kpatalai a asakai ukuna u ashinda u le, n tsishankala, n ukuna u uwono.

Bulus kotsoi unaka adooki a ne

13 Ma tuwa ta ara de utuwa u tatsu. Tagarada u Kashila da, “U kana ta ama a re ko ama a tatsu a reve n ukuna u da a kana vuma n u da mayun da.” ²²An n doki n tuwai ara de utuwa u ire, n rono ta aza da a ka yansa unyushi u

cingi atsuvu. Gogo-na dem an bawu mari evu n aḏa, ma doku ta ma dana u ḏa: A'ayin a ḏa baci n doku n tuwai ara ḏe, ko uza wa la a asuvu a mavura wa. ³Ma wenike ḏa ta an mayun ḏa Kawauwi ka dansa a una u va. An wa yansa manyan ara ḏe, u yansa ma bawu ucira wa, shegai wa ta n ucira. ⁴Mayun ḏa u rongoi bawu ucira a'ayin a ḏa a wandamgbana yi, shegai gogo-na n ucira u Kashila u ḏa wa rongu. Atsu dem tsa n ucira wa, tyoku ḏa Kawauwi ka rongoi a mawandamgbani. Shegai ya wene ta an tsa tuwa tsu rongu n ucira u Kashila, tyoku ḏa Kawauwi ka rongu.

⁵Vecei kaci ka ḏe mai, i kondo kaci ka ḏe i wene ko i'a pini ukani n i'ya i wushuki vi. I lya baci ukondo vi, ya reve ta an Yesu Kawauwi wari a asuvu a ḏe. I reve baci an Yesu wari a asuvu a ḏe wa, i rukpa ḏe ukondo vi. ⁶Ma zuwa ta uma i wene an bawu atsu tsu rukpai ukondo vi. ⁷Tsu yan ta kavasu ubana a asu u Kashila kotsu i yain ili i cingi wa. Yan ḏa tsa yan kavasu nala tsara ama a wene an tsari mai wa, shegai tsara u zuwa ḏa i yain ili i'ya i'ari mai, ko u woko baci yavu atsu tsu rukpa ukondo vi. ⁸Ili i'ya koshi tsa yan i'ya, i'ya ya zuwa tsu tsu tutsuku

ukuna u maci kelime. Tsa yan ili i'ya ya kangu u ḏa wa. ⁹Ko an u wokoi bawu tsari n ucira, tsa ta n mazanga an eḏa i'ari n ucira. Tsu yan ta kavasu adama a ḏa ya lapula i woko mai. ¹⁰Koronku ḏa ma koronku ḏa ili i na yi kahu n rawa la. Yan ḏa n yain nala tsara n tuwa baci, ili i'a la i'ya ya zuwa mu n barana ḏa n ucira wa ma dansa baci n aḏa n ucira u ḏa Asheku a naka mu. U naka mu ucira vi adama a ḏa ma varangu ḏa wa, shegai adama a ḏa ma ḏanga ḏa.

Idyani i makorishi

¹¹Gogo-na ama a va, ma kotso ḏe ukanikorongi u na vi. N tonuko ḏa ta: Yanyi mazanga! Savadai ahali a ḏe. Kiranai n i'ya n tonuko ḏa. Rongoi n katakasuvu ka te n ko ya wa. I rongu kabolo na ndishi n shinga. Pini nala, Kashila ka uciga n ka ndishi n shinga ka rongu ta n aḏa.

¹²Damamgbanasai a asuvu a uciga u Atoni. ¹³Gba Atoni a ḏa a'ari pini na a ka sukunku ḏa ta idyani i le.

¹⁴Asaka ukuna u shinga u Yesu Kawauwi Asheku, n uciga u Kashila, na ndishi n kabolo n Kulu Keri a rongu n aḏa gba.

Ukanikorongi Ubana a Asu u

Aza a Galatiya

Ukukp̄a u kadyanshi

Atoni a da a'ari a Galatiya a da Bulus koronki ukanikorongi u na vi. Galatiya kaƙon ka evu n uyamba u Isara'ila, kƙam ilyuci i'ya pini ushani a kaƙon ki. Gb̄a a'uwa a Atoni a da a'ari a kaƙon ki a da Bulus koronki. Bulus wari u wala ta pini a kaƙon ki, adama a nala wa ta n aje a asuvu a Atoni a asu vi. Shegai aza roku pini a kaƙon ki a da Bulus kasuki ka mayun ka wa.

Bulus koronku le ta tsara u wenike le an wari kasuki ka mayun. An u kotsoi uyan kadyanshi ka nala ki, u wenishike le ta an a wauwa le a ure u maci an a'ari n upityanangu n Kawauwi. Ure u utono mele u da wa tuko iwauwi i mayun wa. U wenike le ta an a'ari n ucira u da a ka fuda a ka tono Kashila bawu a damgbarasa le, kƙam a cigamgbana.

Gb̄a ili i'ya Bulus danai a kaci ka Atoni a Galatiya, nala dem wari a asu u Atoni gogo-na. Tsa fuda ta tsa tono Kashila bawu a damgbarasa tsu ts̄a baci n upityanangu. Mele ma zuwa tsu ta tsu reve tyoku da tsa rongo, shegai upityanangu u da wa zuwa tsu tsu bolomgbono n Kawauwi kƙam u tuko tsu iwauwi.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Kasuki ka mayun n akani a mayun (1:1-10)

Kashila ka dangasa ta Bulus woko kasuki (1:11-24)

Bulus shamƙpai akani a ne (2:1-21)

Upityanangu u da koshi ure u utsara iwauwi (3:1-4:31)

Adooki a asu u kulu n uciga (5:1-6:10)

Urono u atsuvu u makorishi (6:11-18)

Idyani

1¹⁻² Mpa Bulus uza da u korongi ukanikorongi u na ubana a asu u a'uwa a Atoni a da a'ari a kaƙon ka Galatiya. Mpa kasuki ka. Ama da a dangasa mu wa, u wuta tani a asu u vuma wa. Yesu Kirisiti Kawauwi da u dangasa mu n kaci ka ne. U yan ta nala kabolo n Kashila Tata uza da u 'yangasa yi a ukpa. Gb̄a ama a tsunu pini na a bolomgbono ta na mpa a asu u usuku idyani i na yi.

³ Asaka Kashila Tata u tsunu n Asheku Yesu Kawauwi a naka da ukuna u shinga na ndishi n shinga. ⁴ Kawauwi ka kuwa ta adama a unyushi u cingi u tsunu, dere tyoku da Kashila Tata u tsunu u fobusoi, tsara u wutukpa tsu a likimba u tsicingi u na a asu u da tsari gogo-na. ⁵ Da i zuwai gb̄a tsupige tsu Kashila tsa, gb̄a a'ayin hal ubana bawu utyoku. Ami.

Kadyanshi ka Shinga ka te ka

⁶ N yan ta majiyan cika an i lazai i kƙatalakai Kashila kucina. U dangasa da ta adama a tsishinga tsu Kawauwi. Shegai gogo-na ya tono de akani a roku kau.

⁷ Mayun da akani a roku a'a la wa, she Kadyanshi ka Shinga, shegai ama roku a da pini a ka damgbarasa da. A ka ciga ta a sava da Kadyanshi ka Shinga ka Kawauwi ka woko ili i roku de kau.

⁸ Asaka Kashila ka yanka uza da baci dem wa yan kufari ku ili i roku kau n akani a tsunu utuwa ara de un a cingi! Asaka Kashila ka yain nala, ko atsu n kaci ka tsunu ka baci tsari n akani a roku kau, ko katsumate ka zuba ka baci ka tuwai n akani a roku kau. ⁹ N dana ta u da, kƙam ma doku ta ma dana: Uza roku u yan baci kufari ku kadyanshi ka Kashila kau n ka i gitai i wushai, asaka un a cingi u Kashila u rukpa a kaci ka vuma u nala vi.

¹⁰ Ama da ma ciga n zuwa a pana kayanyan wa. Kashila ka ma ciga n zuwa

u pana kayanyan. Ya wundya ama da ma ciga n zuwa a cigi mu? Nala baci mari ma yansa, ma woko kagbashi ka Kawauwi wa.

Kashila ka isa Bulus

¹¹ Ama a va, ma ciga ta i reve an Kadyanshi ka Shinga ka n yanka da kubari ki ka ama a yain ka wa. ¹² N tsa ka a asu u uza wa. Uza wa la u wenishike mu ka wa. Yesu Kawauwi da u wenishike mu uwenishike u na vi.

¹³ I reve ta tyoku da mari n rongoi an ma tono ure u aza a Yahuda. N zuwa ta Atoni a Kashila a panai ikyamba, kpm ma ciga n wacinsa le. ¹⁴ Aza a Yahuda a da pini aza da tsari usaun u te, shegai n la ta aza roku ushani a utono mele ma nkoshi n cau n tsunu. Mari n matsa ta uciga n yain nala.

¹⁵ Shegai tun kahu a matsa mu, Kashila ka dangasa mu ta. U yan ta nala adama a tsishinga tsu ne. ¹⁶ Aku a'ayin a tuwai a da u wenike mu Maku ma ne, tsara n yain kadyanshi ka ne a asu u Awulawa. A'ayin a nala yi, n folo uza u naka mu adooki wa. ¹⁷ N bana a Urishelima n cina aza da a gitai a wokoi asuki kahu mpa n woko kasuki wa. Ili i'ya n yain i'ya n banai a Arabi n dusuki ve de. Aku n gonoi a Damasuka.

¹⁸ An ayen a tatsu a wurai, aku n banai a Urishelima tsara n kondo Bituru, kpm n rongo ta pini a'ayin kupa n a tawun. ¹⁹ N wene ta dem Yakubu, vangu u Asheku, shegai a'ayin a nala yi n wene asuki a da a buwai vi wa. ²⁰ N tsina ta a kapala ka Kashila, kaban ka mu wa.

²¹ An a yain a'ayin kenu, aku n yain nwalu ubana a ubongu u Suriya n ubongu u Kilikiya dem. ²² A'ayin a nala yi, Atoni a kabon ka Yahuda kotsu a reve mu wa. ²³ Kadyanshi ka a ka dansa a kaci

ka va ka a panai koshi ama a ka dansa, a da, "Vuma da wari wa yansa tsu mavura da gai na vi, kpm wa ciga u wacinsa Atoni. Shegai gogo-na aya wa tonusuko ama a toni akani yi." ²⁴ Aku a cikpalai Kashila adama a va.

Asuki a wushai Bulus

2 An ayen kupa n a nishi a wurai, aku n doki n gonoi a Urishelima, Baranaba n Taitu a tono mu ta. ² N yan ta nala kpaci Kashila ka wenike mu ta kuwene, u tonuko mu n gono de. Mpa de, n dansa ta n azapige a Atoni utyoku u le. Ma ciga ta n zuwa le a reve akani a da mari utonusuko Awulawa. Ma ciga ta a kondo manyan ma va ko ma dere. Ma baci dere wa, manyan ma va ma woko ta ma gbani. ³ Kpm an a panai ili i'ya n tonuko le, a wushuku ta. A matsa gban Taitu uza da soku mu vi u ba u kida kacombi wa, ko an u wokoi Kawulawa ka.*

⁴ Atoni a kaban a roku a uwa ta a asuvu a tsunu ukpawunsi. A tuwa ta tyoku u aza a kakyawunsa tsara a reve utsara u kaci u da Yesu Kawauwi u naka tsu. A ka ciga a gonuko tsu agbashi. Ama a nala yi a zuwa ta tsu dansa ukuna u ukida u kacombi. ⁵ Shegai tsu 'yuwain, tsu panaka le wa, ko kenu. Tsa ciga ta ukuna u maci u Kadyanshi ka Shinga u rongo n ada.

⁶ (Aza da ama a bidyai ele ili i roku i'ya, ko ndya baci a'ari, ili i te i'ya ara va, kpaci Kashila ka n kudyangi wa.) Adama a nala a fuda a sava da Kadyanshi ka Shinga ka n yain kubari wa. ⁷ A wene ta Kashila ka naka mu ta manyan ma uyan kubari ku Kadyanshi ka Shinga a asu u Awulawa, dere tyoku da u nakai Bituru manyan a asu u aza a Yahuda. ⁸ Kashila ka naka ta Bituru ucira u uyan manyan ma kasuki a asu u aza a Yahuda. Nala

*2:3 Taitu Kawulawa ka, kpm a tsu kida uza kacombi wa. Shegai aza a Yahuda a tsu kida ta acomb. Adama a nala, ili i majiyan i'ya an bawu asuki a danai u kana ta a kida Taitu kacombi.

dem u naka mu ucira u uyan manyan ma kasuki a asu u Awulawa.

⁹Yakubu, n Bituru, † n Yahaya† (aza da ama a revei a'ari n kalen cika) a wene ta Kashila ka naka mu ta kune ku pige ku nala ki, kpam a wushai Baranaba na mpa tyoku u ayain a manyan kabolo n ele. A gbmangu tsu asuvu tsu lyai kapala n uyan kubari a asu u Awulawa, nala kpam ele dem a ka lya kapala n manyan ma le a asu u aza a Yahuda. ¹⁰Ili i'ya a tonuko tsu tsu yain i'ya tsu ciba n aza a unambi, kpam ili i'ya mari n matsai uyansa i'ya la vi!

Bulus bongoi Bituru

¹¹Kain ka te, an Bituru tuwai a Antakiya, n bongoi yi ta a kapala ka Atoni kpaci u yansa ta ili i'ya bawu i gain. ¹²Ili i'ya i gitai i'ya na: An u gitai u rawai, u lyasa ta kabolo n Awulawa a da a'ari Atoni. Aku Yakubu suki Atoni a da a'ari aza a Yahuda a roku a Antakiya. An a rawai, Bituru doku u lya kpam ilikulya kabolo n ele wa, kpaci wa pana ta uwonvo u ili i'ya ama a nala yi a ka dana a kaci ka ne. ¹³Nala dem atoku a ne Atoni aza a Yahuda a tono yi n uyansa ili i maci i kaban, hal gbam n Baranaba tono le dem n uyansa ili i'ya bawu i gain i na yi.

¹⁴An n wenei a ka tono kpam ukuna u mayun u Kadyanshi ka Shinga wa, aku n dansai n Bituru a kapala ka le gba. N danai, “Bituru, avu uza u Yahuda u da, shegai vu yain tyoku u Kawulawa, tyoku u uza u Yahuda wa. Nala baci, nida va ciga vu zuwa Awulawa a toni Mele ma aza a Yahuda?”

¹⁵“Mpa n avu aza a Yahuda a da a ilimaci, shegai aza a unyushi u cingi tyoku u Awulawa wa. ¹⁶Shegai gba n nala, tsu reve ta tsu woko ta dere a ka-

pala ka Kashila a asu u upityanangu n Yesu Kawauwi, shegai a asu u uyansa ili i'ya Mele ma danai wa, kpaci uza wa la wa woko dere a kapala ka Kashila a asu u utono Mele wa. Adama a nala tsu wushuku ta n Yesu Kawauwi, tsara Kashila ka gonuko tsu tsu woko dere adama a upityanangu n Kawauwi.

¹⁷“Aza roku a bidya baci atsu aza a unyushi u cingi a da adama a da tsu pityanangi n Kawauwi tsara u gonuko tsu tsu woko dere a kapala ka Kashila, nala u wenike an Kawauwi ka zuwa tsu tsu yain unyushi u cingi an bawu tsu tonoi mele ma roku da? A'a, nala wari wa! ¹⁸Shegai n gono baci n tonoi Mele ma n 'yuwain vi, ma nusuka ta Kashila mayun. ¹⁹N tono ta Mele kpam a asu u utono Mele vi u da n kuwai, kpam nala zuwa mu ta n rongo n Kashila. ²⁰A wandamgbana mu ta kabolo n Kawauwi. Gogo-na mpa kpam mari n uma wa, Kawauwi ka kari n uma a asuvu a va. A'ayin a da mari a ikyamba pini na a likimba n wushuku ta n Maku ma Kashila. U ciga mu ta kpam u nekei kaci ka ne u kuwai tsara n yain uma. ²¹Ma a asuvu a ama da a 'yuwain ukuna u shinga u Kashila wa. Kashila ka wusha tsu baci a asu u Mele, ukpa u Kawauwi gbani da la vi.”

Zuwai atakasuvu a de

3 Eda atengeshi aza a Galatiya! Ya lanpanasa da n adabu a ne? N wenike da ta karara ili i'ya i zuwai Yesu Kawauwi kuwai a mawandamgbani. ²Ma yan da ta keci ku te: I wusha Kulu Keri a asu u utono Mele da? A'a, nala wa! Kulu Keri ku cipar da ta adama a da i wushuki n akani a da i panai ukuna u Kawauwi. ³I'a n ugboji wa da? I'ari i gitai ta urongo n Kawauwi a Kulu Keri, shegai gogo-na ya

†2:9 Pini a makpanda ma na mi, Bulus yanka ta kala ka Bituru ka Tsi'arama manyan: “Wata, Kefa.”

ciga t̄a i koruso n ucira u kaci u ɗe. ⁴I pana t̄a ikyamba cika adama a Kadyan-shi ka Shinga. Ma ciga u ɗa u woko u gbani wa. ⁵An Kashil̄a ka n̄aka ɗa Kulu ku ne kpam a'ayin a ɗa u yansai ikunesavu i ne a asuvu a ɗe, u yan nala adama a ɗa ya tono Mele ma Musa ɗa? Nala wa! U yan t̄a nala adama a ɗa i wushuki n akani a Kawauwi a ɗa i panai.

⁶Ili i'ya Tagar̄ada u Kashil̄a u danai i'ya na: "Ibirahi pityanangu t̄a n Magono ma Zuba, adama a nala a ɗa Kashil̄a ka gonuko yi u woko vuma u maci a kukere ku ne." ⁷Nala u wenike t̄a mmuku ma Ibirahi n maci alya aza ɗa a pityanangi n Kashil̄a. ⁸Caupa, Tagar̄ada u Kashil̄a u dana t̄a, Kashil̄a ka gonuko t̄a Awulawa a woko dere adama a upityanangu u le. Kashil̄a ka zuwamgan̄aka t̄a Ibirahi caupa, an u danai, "Gb̄a ama a likimba, Kashil̄a ka yanka le t̄a un̄a u shinga adama a vunu." ⁹Nala u wenike t̄a la vi uza ɗa baci dem wari n upityanangu, wa tsar̄a t̄a kapashi ka ne a un̄a u shinga u ɗa a zuwukai Ibirahi adama a upityanangu u ne.

¹⁰Uza ɗa baci dem wa yawunsa yavu utono u Mele wa zuwa yi u woko mai n Kashil̄a, wa wusha t̄a un̄a u cingi u Kashil̄a. Kpaci Tagar̄ada u Kashil̄a u dana t̄a, "Uza ɗa baci dem bawu wa tono gb̄a ili i'ya i'ari a asuvu a Tagar̄ada u Mele, wa wusha t̄a un̄a u cingi u Kashil̄a." ¹¹Wa wuyana uwene an uza w̄a la wa woko dere a kapala ka Kashil̄a a asu u utono Mele wa, kpaci Tagar̄ada u Kashil̄a u dana t̄a, "Kashil̄a ka n̄aka t̄a uma a asu u uza ɗa wari n upityanangu."

¹²Ili i'a la i gawain utono u Mele n upityanangu wa, kpaci Tagar̄ada u Kashil̄a u dana t̄a, "Uza ɗa baci u wushuki n Mele, u kan̄a t̄a u yansa tyoku ɗa ma danai." ¹³

¹³Shegai Kawauwi ka wutukpa tsu t̄a a asuvu a un̄a u cingi u ɗa Mele mi ma yain. An a wandamgbana yi, u wusha t̄a un̄a u cingi u ɗa wari u gain u tuw̄a ara tsunu. Kpaci Tagar̄ada u Kashil̄a u dana t̄a, "Kashil̄a ka yanka t̄a uza ɗa baci dem a wandamgbana i madanga un̄a u cingi." ¹⁴Adama a ɗa Yesu Kawauwi yain nala, Kashil̄a ka zuwuka t̄a Awulawa un̄a u shinga tyoku ɗa u yankai Ibirahi kazuwamgbani, nala kpam dem atsu Atoni tsu wushai Kulu Keri ka Kashil̄a ka yain kazuwamgbani adama a upityanangu.

Ukuna u Mele

¹⁵Ama a va, asaka n wenike ɗa tyoku ɗa tsa rongo: Ama a yan baci kazuwamgbani tyoku ɗa u gain, uza w̄a la wa cimbusa ko u savaɗa ka wa. Ili i te i'ya n kazuwamgbani ka Kashil̄a ka na.

¹⁶Kashil̄a ka yan t̄a kazuwamgbani ka na ki ara Ibirahi n a asu u kumaci ku ne. ¹⁷U yan ka a asu u amaci ushani wa, shegai a asu u ku te, kpam ka Kawauwi.

¹⁷Ili i'ya ma dansaka i'ya na: Kashil̄a ka yan t̄a kazuwamgbani n Ibirahi kpam u zuwamgbana i wa shamkpa ka. An ayen amangatawanishi n kamankupa (430) a wurai, aku u n̄akai Mele. Mele ma nala mi ma savaɗa kazuwamgbani ki wa. U yan baci nala, ma wacinsa t̄a kazuwamgbani ka u yain n Ibirahi. ¹⁸Mele mi ma n̄aka tsu baci un̄a u shinga u ɗa Kashil̄a ka zuwamgan̄akai Ibirahi, ma wura t̄a la vi kazuwamgbani ki. Shegai ma yan nala wa, kpaci Kashil̄a ka zuwuka t̄a Ibirahi un̄a u shinga gbani a asu u kazuwamgbani ka u yain.

¹⁹Ndya i zuwai Kashil̄a ka yain Mele? U yan t̄a ma kpaci ama a ka yansa t̄a unyushi u cingi. U yan t̄a Mele hal uza ɗa u danai wa tuw̄a vi u tuw̄a. U zuwa t̄a

◊3:8 Kag. 12:3; Kag. 22:18. ◊3:10 U.Ml. 27:26. ◊3:12 Adkp. 18:5.

◊3:13 U.Ml. 21:23. ◊3:16 Kag. 12:7; Kag. 13:15; Kag. 24:7.

atsumate a zuba a naka Musa Mele ma ne, aku Musa nakai aza a Isara'ila. Nala Musa wokoi ka'uwi ka mere. ²⁰ Ka'uwi ka mere ki u tsu dansa ta n abon a re gba, shegai Kashila aya u yain kazuwamgbani ka nala ki utyoku u ne.

²¹ Kashila ka kpada la vi ushamkpa kazuwamgbani ka ne an u nakai Mele mi? Nala wa, ko kenu! A ka tsara baci uma u da bawu wari n utyoku a asu u Mele, a'ari a ka woko ta mai n Kashila a asu u utono Mele mi. ²² Shegai Tagarada u Kashila u tonuko tsu ta unyushi u cingi u sira ta ya dem, kpaci u kpada ta utono u Mele. Adama a nala, ure u da Kashila ka naka uza ili i'ya u zuwamgbani u da uza u pityanangu baci n Yesu Kawauwi.

²³ Mele mi ma ma gbagirya tsu yavu aza a kuwa ku a'ali, hal ubana a'ayin a da tsa tsara upityanangu. ²⁴ Mele mi ma mari uzapige u tsunu, hal utuwa u Kawauwi. Kpam an Kawauwi ki ka tuwai u gonuko tsu ta tsu wokoi dere a kapala ka Kashila an tsu wushuki n eyi. ²⁵ Gogo-na an tsu pityanangi n eyi, Mele ma lya kpam tsugono tsu tsunu wa.

Eda mmuku n Kashila

²⁶ Eda mmuku n Kashila n da gba de adama a da i pityanangi n Yesu Kawauwi. ²⁷ Kpam an a lyubugu da, dere da wari yavu Kawauwi ka i ukai tyoku da i tsu uka aminya. ²⁸ Upityanangu n Yesu Kawauwi u da u gonukoi ya dem unā u te n utoku u ne: ko avu uza u Yahuda da baci ko Kawulawa, † kagbashi ko uza da bawu wari kagbashi, vali ko uka, ya dem unā u te da n utoku u ne. ²⁹ Adama a nala, avu uza Kawauwi da baci, gogo-na a kabon ka kumaci ka Ibi-rahi ka wari, kpam a ka naka vu ta agadu a da Kashila ka zuwamgbani.

4 Ma wenike da ta iryoci: maku ma tonon utsari u da tata u ne u da wa woko u ne vi wa. Wa ta tyoku u kagbashi ko an

u wokoi aya n utsari vi gba. ² Ama da a ka kirana n eyi n utsari vi alya a ka tonon ili gba, hal she maku mi ma gbonguro u rawa tyoku da tata vi danai. ³ Nala dem wari n atsu. Tyoku u mmuku u da tsari, kpam ucira kau-kau u likimba u na wa lya ta tsugono a kaci ka tsunu.

⁴ Shegai an a'ayin a yain derere, aku Kashila ka suki Maku ma ne, kpam uka u da u matsa yi. U tonon ta Mele mi, ⁵ tsara u wutukpa tsu a asuvu a Mele mi, kpam tsara tsu woko mmuku n Kashila. ⁶ An u wokoi eda mmuku n Kashila n da, u suku ta Kulu ku Maku ma ne a atakasuvu a de, kpam Kulu ki ku isai, "Tata, Tata u va." ⁷ Adama a nala gogo-na avu kagbashi ka kpam wa; maku ma Kashila ma vari, kpam gba ili i'ya wari n i'ya adama a mmuku n ne, i vunū i'ya dem.

Bulus ciga ta aza a Galatiya

⁸ A'ayin a da bawu i revei Kashila, i'ari i woko ta agbashi a ili i ameli, kpam ili i nala yi Kashila ka wa, ko kenu. ⁹ Shegai gogo-na an i revei Kashila, ko kpam u gan ta n dana an Kashila ka reve da. Nida ya doku i gono i woko agbashi a ucira kau-kau u likimba u na i'ya bawu i'ari n ucira, kpam bawu kalen? ¹⁰ Hal gbam i tsu cibusa ta a'ayin a abiki a ameli, n iwoto i roku, n abiki a a'ayin a manyan kau-kau, n ayen a roku. ¹¹ N pana ta uwonvo, an a'ayin a da n yain manyan ara de a woko de a gbani. ¹² Ama a va, n folo da ta i rongo n utsara u kaci, tyoku da ma rongo. Kpaci n woko ta tyoku da eda Awulawa i'ari; wata, ma ta n utsara u kaci a Mele.

An n gitai n yanka da kubari, i nusuka mu wa. ¹³ I ciba ta an bawu mari n alafiya a'ayin a da n gitai n tuko da Kadyanshi ka Shinga ka Kawauwi. ¹⁴ Ko an u wokoi mabala ma va ma zuwa da ta kadambula, gba n nala i wenike mu magori wa kpam i 'yuwan mu wa. A unā u nala, i ryabusa mu yavu katsumate ka

zuba ka Kashilā ka. I ryabusa mu yavu Yesu Kawauwi da n kaci ka ne. ¹⁵Mayun ma fuda ta ma dana, a da baci ya fuda ya fodo a'eshi a de i naka mu i'ari ya fodo ta. Shegai gogo-na nte kpm kayanyan ka i panai adama a va yi? ¹⁶N gono n woko utokulalu u de da, an n tonuko da ukuna u mayun vi?

¹⁷Awenishiki a kaban a nala yi a ka yansa ili i na adama a ukuna u shinga u da ya tsara wa. Ciga da a ka ciga tsara a lyai kaci ka de i toni le. Ciga da a ka ciga a peci da na mpa tsara i gonuko ugboji u de ara le. ¹⁸Gogo-na u lobono ta an ya ciga i yain ili i shinga, kpm u la ta tsulobo an ya yansa nala a'ayin a da bawu mari n ada. ¹⁹Shegai gba n nala, mmuku n va aza da ma ciga, wa ta yavu mbala ma ilimaci n da ma pana adama a de tyoku u caupa, mbala mi kpm ma lya ta kapala hal she ama a wene Kawauwi a asuvu a de. ²⁰A'ari a dana gban ma pini la n ada gogo-na, tsara mari n dansa n ada ben. Shegai gogo-na n dambula ta adama a ukuna u na vi.

Mmuku n re ma Ibrahi

²¹Aza roku a de hal n ara a ka ciga ta a woko a kere ka Mele. Tonuko numu, i reve ili i'ya Mele mi ma danai da? ²²Tagarada u Kashila† u dana ta, Ibrahi wa ta na mmuku ma a'ali n re. Mma u uza u te kagbashi ka, mma u uza u ire kpm kagbashi ka wa. ²³Maku ma kagbashi mi, a matsa yi ta tyoku da a cuwanakai a tsu matsa. Shegai uza da bawu wari kagbashi ki u matsa ta adama a kazuwamgbani ka Kashila ka yain n Ibrahi.

²⁴Gba ili i na yi ya wenishike ta ili i roku: Aka a re yi a'a ta tyoku u kazuwamgbani ka re a mere ma Kashila n ama a ne. Kazuwamgbani ka te ka Mele ma Kashila ka nakai Musa a Masasa ma

Sinai, kpm ama da a tonoi kazuwamgbani ki a'a ta tyoku u agbashi. Mma da a tsu isa Hajara† kagbashi ki wa ta tyoku u kazuwamgbani ka nala ki. ²⁵Aya iryoci i Masasa ma Sinai a Arabi. Kpm gogo-na ilyuci i Urishelima i'a ta tyoku u Masasa ma Sinai, kpaci ilyuci yi n ama a ne ndishi n tsugbashi n da a ka yan a asuvu a Mele. ²⁶Shegai Saratu, uza da bawu wari kagbashi, aya iryoci i Urishelima u zuba. Kpm aya mma u tsunu. ²⁷Tagarada u Kashila u yan ta kadyan-shi a kaci ka ne,

“Zangana, avu madari ma uka!

Avu uza da bawu kotsu vu panai mbala ma ilimaci, gita ishpa vu yain ikeni adama a ipeli. Kpaci mmuku n madari n la de mmuku ma uka u da wari n vali kaku-ma.” ◊

²⁸Ama a va, eda mmuku n Kashila n da adama a kazuwamgbani ka ne, tyoku da Ishaku wari. ²⁹A'ayin a nala yi, Isma'ilu,† uza da a matsai tyoku da a cuwanakai, u foroi Ishaku, uza da a matsai adama a Kulu ku Kashila. Nala dem wari gogo-na. ³⁰Shegai ndya Tagarada u Kashila u danai a ukuna u nala? U dana ta, “Lokoi kagbashi ka kari uka vi n maku ma ne dem. Maku ma kagbashi ka kari uka vi kotsu u wushi kaƙon ka agadu a tata u ne wa. Maku ma uka u da bawu wari kagbashi aya wa wusha a da gba.” ◊³¹ Ama a va, atsammuku ma uka da bawu wari kagbashi ki, shegai ma kagbashi ka kari uka wa.

Kawauwi ka naka ta utsara u kaci

5 Tsa ta n utsara u kaci gogo-na, kpaci Kawauwi ka gonuko tsu ta tsu wokoi yaa. Adama a nala, shamgbai n ucira. Kotsu i savada i woko agbashi a Mele kpm wa.

²Panai! Mpa Bulus, mpa ma tonuko dā ukuna u na vi: I asaka le baci a kida dā acombi, u woko tā la vi Kawauwi ka kpm n kalen ara de wa, ko kenu. ³N tonuko dā tā n ucira, uza da baci dem a kidai kacombi, u kana tā u toni Mele mi gba. ⁴Kpm vu matsa baci vu zuwa Kashila ka gonuko vu vu woko dere a asu u utono u Mele mi, vu kasa de la vi kaci ka vunu asu u Kawauwi kpm vu 'yuwan de la vi uwusha tsishinga tsu Kashila. ⁵Kulu ku zuwa tsu tā tsu reve an mayun da Kashila ka wusha tsu tyoku u aza a maci adama a da tsu wushuki n Kawauwi. ⁶Avu Katoni ka Yesu Kawauwi ka baci, ko a kida vu kacombi ko bawu a kidai u lamgbana wa. Shegai ili i'ya i lai kalen i'ya, upityanangu u de u zuwa dā tā ya ciga ama.

⁷Tyoku da i'ari ya tono Kawauwi wari tā dere, hal ubana a'ayin a da uza roku u zuwa dā i kpatalakai ukuna u mayun. ⁸Kpm mayun da, vuma nala vi uza u Kashila u da wa, uza da dangasa da vi. ⁹Maku ma yisti† ma zuwa tā iburodi ushani i shita. Wata, maku ma uwenishike u kaban ma ratsa tā ma yinsa ama ushani. ¹⁰Shegai n pityanangu tā n Asheku, ya wushuku n awenishiki a kaban a nala yi wa, shegai ya tono tā ili i'ya n danai. Kashila ka yan tā uza da vurusā dā a'ene mavura, ko ya tani baci wari.

¹¹Ama a va, n lya baci kapala n kufari u kana tā ama a kida acombi, ndya i zuwai aza a Isara'ila a ka zuwusa mu upana u ikyamba maco? A da baci kufari ki ka ma yansa, a unā u da ma yan kufari ku ukpa u Kawauwi, mari ma nususuka le wa. ¹²A'ari a dana gbam aza da a ka 'yangasasa dā atakasuvu a ukuna u ukida u acombi vi, acombi a de a da a kidai wa, a'ari a wutukpusa dem asanda a le.

¹³Ama a va, Kashila ka isa dā tā tsara i woko yaa! Shegai kotsu i asaka utsara u kaci u nala u woko dā kabala ka utono uciga u unyushi u cingi u de wa. A unā u nala, cigamganai kpm i gbashika atoku. ¹⁴Mele mi gba unā u te u da n udani u na vi: "Ciga uza u karen u vunu tyoku da va ciga kaci ka vunu." ¹⁵Kotsu i kirana, kawa i lya baci kapala n usukuta tā atoku, ya wacinsa tā kaci ka de gba.

Kulu ku Kashila n uciga u ili i tsunu

¹⁶Adama a nala n tonuko da: asakai Kulu ku toni n adā, kotsu i toni maluwa ma ukuna u cingi u de wa. ¹⁷Kulu ki n uciga u ili i kaci i de atokulalu a da. A tsu rongo tā kushulu maco, adama a nala ya yan ili i'ya ya ciga i yain wa. ¹⁸Shegai Kulu ka tono baci n adā, Mele ma lya tsugono a kaci ka de wa.

¹⁹Ya dem reve tā ili i'ya uciga u unyushi u cingi wari: U tsu zuwa tā tsishankala, u tsu zuwa tā uyansa ili i uwono, u tsu zuwa tā kpm uyawunsa a kaci ka tsishankala. ²⁰Uciga u uyan unyushi u cingi u tsu zuwa tā dem ugbashika ameli. U tsu zuwa tā tsukunu. Uciga u uyan unyushi u cingi u tsu zuwa tā dem makovugo. U tsu zuwa tā ama a shilakanasa. U tsu zuwa tā a yamgbana malyon. U tsu zuwa tā uyansa u upan. U tsu zuwa tā uciga u kaci. Uciga u uyan unyushi u cingi u tsu zuwa tā kpm upece a asu u ama. U tsu zuwa tā ama a pecene abolo abolo. ²¹Uciga u uyan unyushi u cingi u tsu zuwa tā uciga u ili i ama. U tsu zuwa tā ama kuso hal she ma maka le. U tsu zuwa tā ama a bansa a asu u abiki a da bawu ama a tsu kana kaci ka le. Kpm u tsu zuwa tā uyansa ili i cingi i roku icun kau-kau. Mari n rono dā tā atsuvu caupa, kpm ma doku tā ma rono dā atsuvu: aza da a ka yansa ili i na

yi a ka wusha unā u shinga u tsugono tsu Kashilā wa.

²²Shegai Kulu ku Kashilā ka tono baci n atsu, ku tsu nākā tā ilimaci i na: Ku tsu tuko tā macigamgbani. Ku tsu tuko tā ipeli. Ku tsu tuko tā ndishi n shinga. Ku tsu tuko tā kpam ahankuri. Kulu ku Kashilā ku tsu tuko tā maḅangamgbani. Ku tsu tuko tā uyansa ukuna u shinga. Ku tsu zuwa tā ama a woko aza ḁa a ka wushuku n ele. ²³Ku tsu zuwa tā ama a woko n uvakunku u kaci, n ukānā u kaci. Mele mā la ma ma danai ili i na yi i kpāḁa ulobono wa. ²⁴Aza ḁa a'ari aza a Yesu Kawauwi, a asākā ḁe ure u unyushi u cingi u le n u uyawunsa n uciga u ukuna u cingi. ²⁵Adama a ḁa Kulu ku nākā tsu uma u savu, asākā tsu yain ili i'ya ku danai tsu yain. ²⁶Kotsu tsu yain arāḁi, ko tsu rāgi atoku, ko kpam tsu yamgbana malyon wa.

Bangamgbanaḁi

6 Ama a vā, uza roku a asuvu a ḁe wa yansa baci unyushi u cingi, eḁa aza ḁa i'ari n ucira a asuvu a Kulu i gonuko vuma nala vi a ure u shinga. Shegai i yain u ḁa ben. Kotsu i kirana, tsarā eḁa dem i cigi i yain icun i ili i cingi i nala yi wa. ²Bangai atoku a'ayin a ḁa baci a'ari n ucanga u araji. I yan baci nala, ya yan ḁe la vi ili i'ya Kawauwi ka ciga ḁa i yain. ³Uza roku wa wundaya baci eyi wari n kalen kpam nala tani wari wa, kaci ka ne ka koshi wa yinsa. ⁴Asākā ya dem webele nwalu n ne. Dere ḁa baci mari yi, u lapa makamba n manyan ma ne. Shegai kotsu u ratsanaka manyan ma ne n ma ama wa. ⁵U kanā tā ya dem u canga ucanga u ne.

⁶Uza ḁa baci dem wa rotsongusu uwenishike u Kashilā, u peci gbā ili i shinga i'ya wari n i'ya n kawenishiki ka ne.

⁷Kotsu i yinsa kaci ka ḁe wa: kotsu i wene yavu ya fuda ya yanka Kashilā ma-

jari wa. Ama a tsu kapa tā ili i'ya a cei. ⁸Uza ḁa baci u cei a asu u uyawunsa u cingi u uciga u kaci u ne, uyawunsa u cingi u ne wa zuwa yi tā u kuwa. Shegai uza u ce baci tsarā u zuwa Kulu ku pana kayanyan, ka nākā yi tā uma u ḁa bawu wari n utyoku. ⁹Kotsu tsu wowo n uyan ili i'ya i'ari i shinga wa, tsa ca tā uma u ḁa bawu wari n utyoku a'ayin a ḁa a gain, tsu asākā baci wa. ¹⁰Adama a nala, asākā tsu yanka ya dem ili i shinga a'ayin a ḁa baci tsari n kabala, hal gai aza ḁa a'ari atoku a tsunu Atoni.

Adooki a Bulus a makorishi

¹¹I wene tā idyani i pige i'ya n yain an n koronku ḁa n kukere ku vā.

¹²Aza ḁa a tsu ciga a zuwa aza a Yahuda a pana kayanyan, alya a ka matsa ḁa i kida acombi. A ka pana tā uwonvo u ḁa aza a Yahuda a ka zuwa le upana u ikyamba, mawandamgbani ma Kawauwi ma baci koshi a ka tono. ¹³Aza ḁa a kidai acombi yi, ele kaci ka le a tono Mele mi wa, shegai a ciga tā a kida ḁa acombi tsarā a yain arāḁi adama a ili i'ya a matsa ḁa i yain. ¹⁴Mpa gai, ma ciga n yain arāḁi a ili i roku wa, she ukpā u Asheku a tsunu Yesu Kawauwi a mawandamgbani. Adama a mawandamgbani ma nala mi, n tsu yansa kpam ili tyoku ḁa aza a likimba u na a tsu yansa wa. Kpam a reve ko ndya i zuwai n tsu yansa nala wa. ¹⁵Wari n kalen wa ko a kida vu kacombi, ko bawu a kida vu. Ili i kalen i'ya vuma wushi uma u savu a asu u Kashilā. ¹⁶Kashilā ka nākā tā ndishi n shinga a asu u aza ḁa a tonoi akani a na, kpam wa zuwuka le tā unā u shinga. Wata, ama a nala yi alya ama a maci a Kashilā.

¹⁷Ili i'ya i bidyai n gogo-na, kotsu i asākā ko uza u damgbarasa mu n ukuna u nala wa. Alani a ḁa mari n a ḁa a ikyamba i vā a rawa tā a wenike an uza u Yesu u ḁa mari.

¹⁸ Ama a va, asaka ukuna u shinga u Asheku Yesu Kawauwi ka tsunu u rongo n ada gba. Ami.

*Ukanikorongi Ubana a Asu u***Aza a Afisu****Ukukpa u kadyanshi**

Bulus korongu ta ukanikorongi u na vi ubana a asu u Atoni a da a'ari a Afisu cina eyi a kuwa ku a'ali. Wari u rongo ta a Afisu hal ayen a tatsu n u wenishiki ama ukuna u Yesu. Katani ka Aritima kameli ka pini ka pige a ilyuci yi. Ayain a manyan ma ameli a tsu tsara ta ikebe ushani a asu u udengishe ameli a kenu a kenu. Uwenishike u Bulus u zuwa ta ama a asakai utsilasa ameli yi. Nala zuwa ta ayain a manyan ma ameli yi a yain upan n eyi.

Cina ukuna u nala vi u wura de da Bulus korongi ukanikorongi u na vi. A asuvu a ukanikorongi vi u tonuko ta Atoni a da a'ari a Afisu gba ili i shinga i shinga i'ya a ka tsara adama a da a'ari kabolo n Kawauwi. Ili i nala yi i likimba i'ya wa, shegai i zuba i'ya kpam i la ta i likimba. U tonuko le ta gba Atoni ili i te i'ya a'ari a asuvu a Kawauwi, u dambula gbam ko avu kaletsu ka eni ka vari wa. U wenishike ta tyoku da vali wa rongo n uka u ne. U wenishike ta dem tyoku da mmuku ma rongo n isheku i le, nala dem agbashi n azakuwa a le.

Gba ili i'ya Bulus danai a kaci ka Atoni a Afisu, nala dem i'ari a asu u Atoni gogo-na. Gba tsunu tsar ta n ili i shinga i shinga i zuba an tsari n Kawauwi. Nala kpam, u gan ta tsu rongo mai tyoku da tagarada u na vi u wenishikei.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani (1:1-2)

Kawauwi ka tuko ta unu u shinga u kulu (1:3-3:21)

Uma u savu kabolo n Kawauwi (4:1-6:20)

*Idyani i makorishi (6:21-24)***Idyani i Bulus**

1 Mpa Bulus, uza da wa korongu ukanikorongi u na vi. Kasuki ka Yesu Kirisiti Kawauwi ka mari, kpaci Kashila ka ka cigai ka dangasa mu n woko nala.

Ama a uwulukpi a Kashila a da a'ari a Afisu alya ma koronku, aza da kain dem Yesu Kawauwi da a'ari a totono.

² Asaka Kashila Tata u tsunu n Asheku Yesu Kawauwi a naka da ukuna u shinga na ndishi n shinga.

Unu u shinga a asuvu a Kawauwi

³ Tsu cikpalai Kashila Tata u Asheku a tsunu Yesu Kawauwi. Aya u zuwuka tsu unu u shinga a asu u da u naka tsu gba ukuna u shinga u da u wuta a zuba, tsara u banga uma u tsunu a asuvu a kulu. U yan ta nala an u bolomgono tsu n Kawauwi. ⁴ Tun kahu Kashila ka yain likimba, u dangasa tsu ta tsu woko ama a ne a asu u da u bolomgono tsu n Kawauwi. Yan da u yain nala tsara tsu rongo sarara bawu ili i'ya i nanga-sai atakasuvu a tsunu a kapala ka ne. Kpam tsara kotsu ili i roku i cingi i rongo a asuvu a tsunu i'ya ya zuwa yi u kana tsu n unyushi wa. ⁵ Kpaci Kashila ka ciga tsu ta tun caupa, u yawunsa ta u gonuko tsu mmuku n ne a asu u ili i'ya Yesu Kawauwi yain. Kashila ka pana ta kayanyan an u yain nala, kpam nala dem wa ciga u yain i'ya. ⁶ Adama a nala, tsu cikpala yi ta an u yanka tsu ukuna u shinga u pige. Gbani da u yanka tsu ukuna u shinga vi, a asuvu a Kawauwi uza da wa ciga. ⁷ A asuvu a Kawauwi tsu woko ta faa adama a mpasa ma ukpa u ne, kpam da gai i zuwai tsu tsarai ucim-busa u unyushi u cingi vi. Nala Kashila ka wenike tsu an ukuna u shinga u ne wari u pige, ⁸ kpam u wenike tsu ta u da cika. Kpaci Kashila ka ta n kakiri, kpam n ureve u ili, ⁹ u yan ta ili i'ya

wa ciga u yain. U wenike tsu t̄a ili i'ya u sokongi i'ya u fobusoi u yain a akere a Kawauwi. ¹⁰A'ayin a yan baci, afobi a ne a d̄a u bolomgbono ko ndya wa a zuba n likimba kabolo n magono ma te mi; wata, Yesu Kawauwi.

¹¹Kashil̄a ka d̄angasa tsu t̄a tsu woko ama a ne a asu u d̄a u bolomgbono tsu n Kawauwi. Tun caupa d̄a u yawunsai u yain nala, d̄a gai u yain i'ya vi, kpm u zuwa t̄a ko ndya wa i woko tyoku d̄a wa ciga. ¹²U yan t̄a nala tsar̄a ātsu aza a Yahuda aza d̄a tsari aza a kagit̄a ka uzuwa uma ara Kawauwi, tsu zuwa ama a cikpala Kashil̄a, kpaci w̄a t̄a n tsupige. ¹³Kpm nala dem wari ara d̄e. I pana t̄a Kadyanshi ka Shinga, kpm Kadyanshi ka Shinga ki ka ka wauwa d̄a. I wushuku t̄a n Kawauwi, kpm a bolomgbono d̄a n eyi. Adama a nala, Kashil̄a ka n̄aka d̄a t̄a Kulu Keri ka u zuwamgbanakai ama a ne. Kulu k̄a t̄a yavu kugyan ka ka wenike an ed̄a aza a Kashil̄a a d̄a. ¹⁴An u wokoi tsu wushai Kulu Keri, malal̄a m̄a la wa, tsa reve t̄a an Kashil̄a ka n̄aka tsu ukuna u shinga u d̄a u zuwamgbanai. Tsu reve t̄a kpm an Kashil̄a ka n̄aka ama a d̄a a'ari ama a ne utsar̄a u kaci u d̄a u shadangi. Nala wa zuwa t̄a ama a cikpala Kashil̄a kpaci w̄a t̄a n tsupige.

Kavas̄u ka Bulus

¹⁵An u wokoi Kashil̄a ka zuwuka tsu un̄a u shinga naha, kavas̄u ka ma yan ubana ara ne adama a d̄e. Tun a'ayin a d̄a n panai alabari a d̄a i wushuku d̄e n Yesu Asheku, kpm ya ciga ama a Kashil̄a, ¹⁶tun a'ayin a nala a d̄a mari a ucikpa Kashil̄a adama a d̄e maco. A'ayin a d̄a baci dem ma yan kavas̄u, n tsu yan t̄a kavas̄u adama a d̄e. ¹⁷Ubana a asu u Tata u tsunu d̄a ma yan kavas̄u, uza d̄a wari n tsupige tsu pige. Aya Kashil̄a ka Yesu Kawauwi Asheku a tsunu. N folo

yi t̄a u zuwa d̄a i yain n ugboji, kpm u wenike kaci ka ne ara d̄e, tsar̄a i lyai kapala n ureve u ne. ¹⁸N yan t̄a dem kavas̄u u zuwa d̄a i yain n ureve tsar̄a i reve ukuna u shinga u d̄a wari n u d̄a adama a d̄e. Ed̄a pini ufobusi ya vana tsar̄a i wushi ukuna u shinga u na vi, kpaci u is̄a d̄a t̄a i woko mmuku n ne. N yan t̄a kpm kavas̄u tsar̄a i reve tsupige tsu un̄a u shinga u d̄a u yain kazuwamgbani wa n̄aka ama a ne. ¹⁹N yan t̄a kpm dem kavas̄u tsar̄a i reve ucira u ne, u d̄a u lai ko ndya wa, u d̄a u tsu b̄anga tsu ātsu aza d̄a tsu wushuki. U d̄a gai ucira u pige u d̄a ²⁰u yankai manyan an u zuwai Kawauwi ka gono n uma, aku u zuwa yi u dusuku a asu u tsupige a kukere ku ulyaki ku ne a zuba. ²¹Kawauwi ka lya t̄a tsugono tsu ucira kau-kau u d̄a wari pini, ko an u wokoi a'ā t̄a n ucira. Kala ka ne ka la t̄a gb̄a a'ala a aza a tsugono tsupige. Ukuna u mayun u d̄a na vi gogo-na, kpm wa woko t̄a mayun a a'ayin a utuwa. ²²Kashil̄a ka n̄aka t̄a kpm Kawauwi tsugono a kaci ka ili gb̄a, u zuwai kpm u woko Kaci ka Atoni; wata, ikyamba i ne i'ya la vi. ²³Atoni yi ikyamba i Kawauwi i'ya, aya u tsu shadangu le n ucira u ne kpm u tsu n̄aka ko ndya uma ko nte wa.

Gogo-na ts̄a t̄a n uma

2 Caupa i'ari t̄a yavu akushe, kpaci i 'yuwain upan̄aka Kashil̄a, kpm ya yansa unyushi u cingi. ²I tsu rongo t̄a a uyansa tyoku d̄a ama a likimba a tsu yansa. I pan̄akai Kanangasi,[‡] uza d̄a wa lya tsugono tsu ityoni i cingi i'ya ya rongo a kalishi. Kanangasi ki uwule u cingi u d̄a wa yan manyan u d̄a, kpm wa tono n aza d̄a a 'yuwain upan̄aka Kashil̄a. ³Caupa gb̄a tsunu tsari t̄a tyoku u le. Gb̄a ili i cingi i'ya i luwa tsu uyan i'ya tsa yansa. Tsa tono ili i'ya uyawunsa

[‡]2:2 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapan̄si.

n maluwa ma cingi ma tsunu ma tonuko tsu tsu yain. An u wokoi tsari tsa yansa ili i cingi, dere da wari Kashila ka yan tsu mavura, tyoku da wa yanka ama da a buwai.

⁴Shegai asuvayali a Kashila a gbonguro wa wa, kpam wa ciga tsu ta cika. ⁵U bolomgbono tsu n Kawauwi, kpam u naka tsu uma u savu. U yan ta nala cina tsu buwai yavu akushe adama a unyushi u cingi u tsunu. Adama a tsishinga tsu ne da koshi Kashila ka wauwa da. ⁶U 'yangasa tsu ta a asuvu a ukpa kabolo n Kawauwi, kpam u zuwa tsu a zuba tsara tsu rongo n Kawauwi tsu lyai tsugonon n eyi. Kashila ka yan ta nala a asu u da u bolomgbono tsu n Yesu Kawauwi. ⁷A ure u na u da u wenike tsu ukuna u shinga u ne a asuvu a Yesu Kawauwi, tsara a asuvu a ayen a da a ka tuwa ama a wene tyoku da ukuna u shinga u ne wari kpam u lai ko ndya wa. ⁸Adama a ukuna u shinga u ne u da u wenike da koshi, da u wauwa da a asu u da i pityanangi n Kawauwi. U wauwa da adama a ili i shinga i'ya i yain wa, nala kune ku Kashila ka ara de, ⁹adama a ili i'ya i yain da wa. Da gai i zuwai bawu uza wari la uza da wa fuda wa cikpala kaci ka ne ki. ¹⁰Kashila ka ka yan tsu tyoku da tsari. A asuvu a Yesu Kawauwi, Kashila ka yan tsu ta tsara tsu yain manyan ma shinga. Nala u fobusoi u da tun caupa, tsara tsu rongo nala.

Kawauwi ka ka bolomgbono tsu

¹¹A matsa da aza a Yahuda wa. Efa aza a Yahuda a tsu isa "aza da bawu a kidai acombi." Aza da a tsu isa da "aza da bawu a kidai acombi" a tsu isa ta kaci ka le "aza da a kidai acombi." (Ukida u acombi u le ili i'ya a tsu yanka kaci ka le a ikyamba i'ya koshi.) ¹²Cibai, a'ayin a da bawu kotsu i'ari i revei Kawauwi, i'a aza a uyamba u Isara'ila wa. Kashila

ka yan ta kazuwamgbani n ele, shegai n ada wa. U wushuku ta kpam wa yanka le ili ushani shegai n ada wa. A likimba da ya rongo, shegai i'a n ili i'ya i zuwukai uma wa, kpam i reve Kashila wa. ¹³Caupa, i'ari ta a mbari, shegai gogo-na a bolomgbono da de n Yesu Kawauwi, kpam Kashila ka tuko da evu n eyi a asuvu a mpsa n Kawauwi.

¹⁴Kawauwi n kaci ka ne aya u tuko tsu ndishi n shinga. Caupa, tsilala tsa tsari a mere ma aza a Yahuda n Awulawa tsari ta yavu kasaga. U takpa de tsilala tsu nala tsi, aku u gonukoi gba ama ili i te. ¹⁵Mele ma aza a Yahuda ma ta n udani ushani u da u gain ama a toni, shegai gogo-na Kawauwi ka zuwa ma de a ikengi a asu u ukpa u ne. Yan da u yain nala tsara u tuko aza a Yahuda n Awulawa ara ne u yain kabolo ka savu. Nala kpam u zuwai ndishi n shinga a mere ma le. ¹⁶Uciga u Kawauwi u da tsilala tsa tsari a mere ma abolo a re a na yi tsu cina utyoku. U zuwa le a woko ikyamba i te, u gonuko le a asu u Kashila. Gba nala vi, Kawauwi ka yan ta i'ya a asu u ukpa u ne a mawandamgbani. ¹⁷Kawauwi ka tuwa ta a likimba u yain ku'ari ku Kadyanshi ka Shinga ka ku yain kadyanshi ka ndishi n shinga. U yanka da ta eda Awulawa aza da i'ari mbari, n atsu aza a Yahuda aza da tsari evu. ¹⁸Gogo-na gba tsunu aza a Yahuda n Awulawa tsa fuda ta tsa tuwa a asu u Tata a asuvu a Kulu Keri ku te adama a ili i'ya Kawauwi ka yanka tsu.

¹⁹Adama a nala, eda Awulawa i'a kpam amoci ko kpam aza da a wutai a mbari wa. Shegai i woko de aza a uyamba u te n ama a Kashila. Gogo-na eda i woko de aza a kuwa ku Kashila. ²⁰I wokoi abuku a kuma ka a mai, kpam Asuki na nsumate alya cuku tsu kuma ki, Kawauwi kpam aya katali ka ka lakai kalen cika a asu u kuma vi. ²¹Aya wa bolomgbono gba kuma ki. U zuwa ta ka

ku 'yangai hal ku wokoi kuwa ku Kashilā ku uwulukpi. ²² Adama a dā a bolomgbono dā n Kawauwi, gogo-na Kawauwi ki bolomgbono dā wa bolomgbono dā n Atoni a dā a buwai, tsarā i woko kuwa ku nala ki ka Kashilā ka rongo n ucira u Kulu Keri.

Manyan ma Bulus

3 Mpa Bulus, mā tā a kuwa ku a'ali adama a manyan ma Kirisiti Kawauwi u zuwa mu n yanka dā eḏa Awulawa. ² I reve tā an Kashilā n ukuna u shinga u ne u naḳa mu manyan ma na mi n yain tsarā n bāngā dā. ³ Kashilā ka zuwai n revei afobi a ne a dā u sokongi. Mari n koronku dā tā kenu a kaci ka ukuna u na vi. ⁴ I yan baci kaneshi u ili i'ya n korongi, ya reve tā ili i'ya n revei adama a afobi a na yi a kaci ka Kawauwi. ⁵ Kashilā ka wenike afobi a na yi a asu u ama a dā a rongoi caupa wa. Shegai gogo-na u wenike a dā dē a asu u Kulu Keri. U wenikei a dā a asu u ama a dā u dangasai a woko asuki nā ntsu-mate n ne. ⁶ Afobi a Kashilā a dā na: Eḏa Awulawa ya wusha tā unā u shinga u dā Kashilā ka naḳa, unā u te tyoku dā aza a Yahuda a ka wusha u dā. Awulawa n aza a Yahuda a woko dē ama a te. Eḏa Awulawa ya wusha tā dem ili i'ya Kashilā ka yankai ama a ne kazuwamgbani, kpaci u bolomgboni u dā i'ari n Yesu Kawauwi. Ili i'ya Kadyanshi ka Shinga ka danai i'ya la vi.

⁷ Kadyanshi ka Shinga ka na ki ka ma yan kubari. An u wokoi Kashilā uza u shinga u dā, u naḳa mu manyan ma na mi ma utonusuko ama gbā Kadyanshi ka Shinga, kpam u bāngā mu n yain ili i na yi n ucira u dā u naḳa mu. ⁸ Mpa gbā n lai unamba kalen asuvu a ama a Kashilā, shegai gbā n nala, Kashilā ka naḳa mu manyan ma na mi ma utonusuko Awulawa ili i shinga i'ya Kawauwi ka naḳasa. Ili i shinga i na yi i wura tā ama a reve.

⁹ Kpam Kashilā uza dā u yain ili gbā, u naḳa mu manyan ma utonusuko ama gbā ukuna u afobi a dā u sokongi a kagita. ¹⁰ U yain ili i na tsarā gogo-na u wenike ucira kau-kau u zuba tyoku dā wari n ugboji a ili i'ya wa yansa gbā. Kashilā ka wenikei ili i na yi a asu u ili i'ya u yankai Atoni a ne. ¹¹ Kashilā ka bidiga tā kaci ka ne u yain ili i na tun caupa kahu u yain likimba, kpam gogo-na u zuwa dē i'ya i gita a ure u dā Asheku Yesu Kawauwi ka tsunu u yain. ¹² Cinda tsu wushuki n eyi, kpam tsu bolomgbonoi n eyi, tsa fudā tā tsa tuwā a asu u Kashilā karara bawu uwonvo. ¹³ Adama a nala, ma folo dā i namba ugbamatangu an ma so mavura adama a dē wa. Mavura ma na mi ma tuko dā tā tsupige.

Kawauwi ka ciga tsu tā

¹⁴ Adama a nala, n kuḏāngu tā a kapa-pala ka Tata n yanka dā kavasu. ¹⁵ Aya Tata u maci u a'uwa gbā, gbā aza dā a'ari a zuba n aza dā a'ari a likimba dem. ¹⁶ Kashilā ka fudā tā ka zuwuka dā unā u shinga ushani. Da n folo yi tsarā Kulu ku ne ku naḳa dā ucira, kotsu atakasuvu a dē a gbama. ¹⁷ Kpam n folo yi tsarā Kawauwi ka rongo asuvu a atakasuvu a dē an i pityanangi n eyi. Kavasū ka vā ka i rongo uciga u Kashilā kpam i cigamgbana. I yan baci nala ya woko tā tyoku u maḏanga ma alu a ne a uwai asuvu a iyamba, kpam tyoku u kuwa ka a mai n cuku tsu ugbami. ¹⁸ Nala eḏa n ama a Kashilā gbā ya reve ucun u uciga u dā Kawauwi ka ciga tsu. Wa ciga tsu tā cika, uciga u dā u wurai uratsanaka. ¹⁹ Ko an u wokoi uza wā la wa fudā wa reve gbā tyoku dā Kawauwi ka ciga tsu wa, ma folo Kashilā ka asaḳa i reve u dā, tsarā i woko tyoku dā u gain i woko; wata, tyoku dā Kashilā kari.

²⁰ Kashilā ka tā n ucira u dā wa yan ili i'ya i lai i'ya tsu folo yi u yain, hal gbam n ili i'ya tsu fudai tsu yawunsai. Kpam

she u yain i'ya n ucira u ne; wata, u da wa yansa manyan a atakasuvu a tsunu. ²¹Asakai tsu cikpala ni hal ubana bawu utyoku adama tsupige tsa u wenikei a ili i'ya wa yansa a asuvu a kuwa ku Atoni, kpm n a asu u Yesu Kawauwi! Ami.

Ikyamba i te

4 Ma ta a kuwa ku a'ali adama a da ma gbashika Asheku, kpm ma folo da ta i rongo ndishi n da n rotsoi ma aza da Kashila ka isai. ²Ili i'ya baci dem ya yan, i vakunku kaci ka de, kpm i toni n ama sawu. I yain n ahankuri, kpm kotsu i yain upan a'ayin a da baci ama a ka yansa ukuna u gbani wa, kpaci ya ciga le ta. ³Kulu Keri ku gonuko da de ili i te, adama a nala, yanyi gba i'ya ya yan i rongo na ndishi n shinga, tsara i rongo pini ili i te. ⁴Gba tsunu ikyamba i te i'ya. Kulu ku Kashila ku te ka. Kpm Kashila ka naka tsu ta uzuwa u uma u te an u dangasa tsu tsu woko ama a ne. ⁵Gba tsunu Asheku a te a da tsu. Uwenishike u te u da tsu pityanangi n u da. Ulyubugu u te u da tsu wushai. ⁶Gba tsunu Kashila ka te ka tsa gbashika, kpm aya Tata u tsunu gba. Wa lya ta tsugono tsu ko ndya wa. Wa ta ko nte wa. Aya kpm pini a asuvu a tsunu gba.

⁷Kawauwi ka naka ta ya dem kune tsara tsu yain manyan ma ne. Yan da u yain nala adama a tsishinga tsupige tsu ne. ⁸Tyoku da Tagarada u Kashila u danai,

“A'ayin a da u banai a zuba u Kashila, u tono ta n aza a a'uwa a a'ali a da u kana,

kpm u nakai ama kune icun kau-kau.” [◇]

⁹(Gogo-na ma ciga ta i yawunsa a kaci ka udani, “U banai a zuba u Kashila.”

¹⁰U bana baci a zuba u Kashila, u kana ta u yain n kalen; wata, caupa, wari u

cipa ta a iyamba, a likimba u na. Vuma da cipai a likimba u na vi aya dem uza da yuwai a zuba vi, tsara u gonuko ili i woko tyoku da i gain i woko.) ¹¹Aya u nakai Atoni kune ku na ki icun kau-kau: u zuwai aza roku a woko asuki. U zuwai aza roku a woko nsumate, aza roku kpm a dansa kadyanshi ka Kashila. U zuwai aza roku a kirana n Atoni, aza roku kpm a woko awenishiki a Atoni. ¹²Yan da u yain nala tsara ama a na yi a fobuso ama a Kashila a gbashika yi, tsara Atoni yi, aza da a'ari ikyamba i Kawauwi a gbonguro n ucira. ¹³Nala gba tsunu tsa bolomgono tsu woko ili i te a asu u uwushuku n Kashila n ureve u Maku ma ne, kpm tsa woko ta aza da a gbonguroi. Wata, tsa woko ta ushadangi tyoku u Kawauwi, uza da wari tyoku da u gain u woko.

¹⁴Tsa woko kpm tyoku u mmuku wa. A ka kpatalasa tsu kabarikete tyoku u kpatsu ku abali a ka kpatalasa kabarikete wa. Tsa panaka ama da a ka ciga a yinsa tsu n uwenishike u kaban u gbani wa. ¹⁵A unu u nala, tsu dansa ukuna u mayun kpm tsu cigamgbana, tsara tsu gbonguro kpm tsu woko unu u te n Kawauwi gba gba, eyi uza da wari Kaci ka Atoni. ¹⁶Kawauwi ka bolomgono ta ama gba, tyoku da karuva ka tsu bolomgono apashi a ikyamba i vuma. Kapashi dem ka yan baci manyan ma ne, ka banga ta apashi a roku a gbonguro, tsara ikyamba yi gba i woko n alafiya, n ug-bonguro, kpm ushadangi n uciga.

Uma u savu

¹⁷Adama a nala, n tonuko da ta kpm n rono da atsuvu a asuvu a kala ka Asheku, asakai uyansa tyoku da Awulawa a ka yansa. Ure u uyawunsa u le u gbani u da. ¹⁸Atakasuvu a le a'a ta a asuvu a karimbi, a reve ko i te wa, kpaci

a panaka Kashila wa. Adama a nala a ka tsara uma u da Kashila ka naka wa. ¹⁹A'ayin a da baci a yain ili i cingi, a tsu pana kpm uwono wa. A neke de kaci ka le a uyansa ili i'ya ikyamba ya ciga, kpm a ka yansa ta gba icun i tsishankala, kpm a asaka uyansa ili i nala yi wa.

²⁰Eda tani, an i revei Kawauwi, tyoku da a tonuko da i yansa da la wa. ²¹N reve ta i pana ta ukuna u ne, kpm i'a ta a asuvu a ne, adama a nala a wenishike da ta ukuna u mayun u Yesu. ²²A wenishike da ta i asaka ili i'ya i'ari i yansai caupa. A'ayin a nala yi uma u de u namgba ta adama a da i cigai uyansa gba icun i ikuna i cingi. ²³Gogo-na asakai Kashila ka sava da uma u de tsara i gita uyawunsa a ure u savu. ²⁴Asaka Kashila ka gonuko da ama a savu. U yan da ta i woko tyoku u ne, adama a nala u kana ta i woko ama a maci kpm uwulukpi n ukuna u mayun.

²⁵U kana ta i asaka kaban. Ya dem tonusuko utoku u ne Katoni ukuna u mayun, kpaci tsar ta tyoku u apashi kau-kau a ikyamba i te. ²⁶A'ayin a da baci i yain upan, kotsu i yain unyushi u cingi wa, kiranai, kotsu i yain upan hal kaara ka rukpa wa. ²⁷Kotsu i naka Kalapansi kabala u lyai kaci ka de wa. ²⁸Uza da baci wari kaboki, kotsu u doku u boko wa. A una u nala, she u matsa uyan manyan, tsara u tsara ili i'ya wa naka aza a unambi.

²⁹Kotsu i dansa ikuna i cingi wa, shegai i dansa ikuna i shinga i'ya ya banga ama a gbonguro. Dansai ili i'ya ya gbatangu aza da a ka panaka da vi tsara i yan le n kalen. ³⁰Kpm kotsu i zuwa Kulu Keri unambukatsuma wa, kpaci ka ta tyoku u kugyan ka ku wenikei eda ama a ne a da. Kashila ka naka ta Kulu, tsara u wenike an wa wutukpa da kain ka makorishi ka rawa baci. ³¹I asaka unambi u asuvu n upan n asuvu a shen.

Kotsu i rongo n ibili ko kpm i yain ili i'ya ya tuko kunangasu wa ko kenu. ³²A una u nala, yamgbantai ili i shinga, kpm i wenike asuvayali. Cimbusukai aza da a nusuka da, tyoku da Kashila ka cimbusuka da unyushi u cingi u de a asu u Kawauwi.

Rongoi a asuvu a katyashi

5 Adama a nala rongoi tyoku u Kashila, kpaci eda mmuku n ne n da, aza da wa ciga cika. ²I cigi ama maco, tyoku da Kawauwi ka ciga tsu, hal u kuwai adama a tsunu. U nekei uma u ne tyoku u ufarakpa ubana a asu u Kashila, kpm nala vi wa ta tyoku u ili i magulani a asu u Kashila.

³Kotsu i yain tsishankala, ko ili i uwono, ko kpm kurura a mere ma de wa. Icun i inyushi i cingi i nala yi i lobono a asu u ama a Kashila wa. ⁴Kpm dem u lobono i dansa kadyanshi ka icadi wa, kpm kotsu i dansa n utengeshi ko majari ma cingi wa. A una u nala, she i cikpi Kashila adama a ili i'ya wa yanska da. ⁵I reve ta na vi mayun da: Uza u yan baci unyushi u tsishankala, ko u yain ili i cingi, ko wari n kurura, wa uwa a tsugono tsu Kawauwi n tsu Kashila wa. Uza da baci dem wa yansa ili i nala yi, kameli ka wa gbashika. ⁶Kotsu i asaka uza roku u yinsa da u tonusuko da ili i'ya bawu i'ari i mayun wa. A ka barakpa wa, Kashila ka yan ta upan n ama a da bawu a naka yi karinga, a ka yansa baci icun i ili i cingi i na yi. ⁷Adama a nala, kotsu i bolomgbono n aza da a ka yansa ikuna i cingi tyoku u nala wa.

⁸Caupa, i'ari ta a asuvu a karimbi, shegai gogo-na a bolomgbono da de n Asheku, kpm i uwa de a asuvu a katyashi. Adama a nala rongoi tyoku u ama a da a'ari aza a katyashi. ⁹N dana ta nala kpaci katyashi ka tsu zuwa ta ama a yain ili i'ya i'ari i shinga, n i maci, n i mayun. ¹⁰Adama a nala mat-

sai i rotsongusu ili i'ya ya zuwa Asheku a pana kayanyan. ¹¹ Kotsu i bolomgbono a asu u uyan ili i'ya ama a da a'ari a karimbi a ka yansa wa. Ili i nala yi i gbani i'ya. A unā u nala, zuwai ama a reve ili i na yi i cingi i'ya. ¹² Ili i uwono i'ya gbam a dansa ikuna i'ya ama a yain a ukpawunsi. ¹³ Shegai a'ayin a da baci katyashi ka wakanai ara le, ya dem wa wene tā ili i'ya ili yi i rotsoi. ¹⁴ Kpaci katyashi ka tsu wenike tā ili dem. Da i zuwai a danai, “Edā aza da ya lavuta, 'yangai! 'Yangai a ukpa, kpmam Kawauwi ka wakana tā ara de.”

¹⁵ Adama a nala, kiranai n tyoku da ya rongo. Kotsu i rongo tyoku u atengeshi wa, shegai rongoi n kakiri. ¹⁶ Yanyi manyan n kabala ka i'ari n ka mai, kpaci ama a ka yansa tā tsicingi a a'ayin a na. ¹⁷ Adama a nala kotsu i woko atengeshi wa, shegai i rotsongusu ili i'ya Asheku a ka ciga dā i yain. ¹⁸ Kotsu i tamgbal-aka n uso marā wa, kpaci nala wa nangasa dā tā. A unā u nala, asakai Kulu ku shadangu dā n ucira. ¹⁹ Shipai icun i ishpa i Kashilā gbā, kpmam i gbamatangu atoku a de. Shipai ishpa i ucikpala Asheku n atakasuvu a de gbā. ²⁰ Cikpai Kashilā Tata u tsunu maco a ili gbā adama a kala ka Asheku Yesu Kawauwi ka tsunu.

Aka n a'ali

²¹ Adama a da ya naka Kawauwi karinga, she i gorimuko atoku.

²² Edā aka a iyolo, gorimukoi a'ali a de tyoku da i tsu gorimuko Asheku, ²³ adama a da vali aya kaci ka uka, tyoku da Kawauwi kari Kaci ka Atoni; wata, ikyamba i ne. ²⁴ Adama a nala, uka dem u gorimuko vali u ne a ili dem, tyoku da Atoni a tsu gorimuko Kawauwi.

²⁵ Edā a'ali a da i'ari n aka, ya dem cigi uka u ne, tyoku da Kawauwi ka cigai Atoni hal u kuwai adama a le, ²⁶ tsara u gonuko le uwulukpi, an u za le n mini n udani u ne. ²⁷ U yan tā na vi tsara u gonuko Atoni yi a woko n tsulobo kpmam u tuko le a kapala ka ne tyoku u ukasavu u da bawu wari n kashinda ko utyacira ko kpmam icun i unamgba. Pini nala, a ka woko tā uwulukpi kpmam bawu unyushi. ²⁸ Nala kpmam dem a'ali, u kana tā a cigi aka a le, tyoku da a ka ciga ikyamba i le. Uza da baci wa ciga uka u ne, kaci ka ne ka wa ciga. ²⁹ Uza wa la wa kovo ikyamba i ne wa, shegai u lyatangu i'ya u kirana kpmam n i'ya. Kpmam ili i'ya Kawauwi ka yankai Atoni yi i'ya gai la vi, ³⁰ kpaci atsa apashi a ikyamba i ne. ³¹ Tyoku da Tagarada u Kashilā u danai, “Vali u asaka tata na mma u ne u padara n uka u ne, ama a re a le a ka woko tā ikyamba i te.” ³² Ukuna u mayun u da pini ukpawin a uwenishike u na vi. Kadyanshi ka Kawauwi n Atoni ka ma yan. ³³ Shegai mayun da ara de dem: vali dem u kana tā u cigi uka u ne tyoku da wa ciga kaci ka ne, uka kpmam u kana tā u gorimuko vali u ne.

Mmuku n isheku i le

6 Edā mmuku, gorimukoi isheku i de kpaci edā aza a Asheku a da, kpmam ili i shinga i'ya i gain i yain i'ya gai la vi. ² Mele ma kagita ma mari a asuvu a Mele Kupa ma ma korusoi n kazuwamgbani ka ka danai, “Naka tata na mma u vunu tsupige.” ³ Kpmam kazuwamgbani ka na: “Vu naka baci tata na mma u vunu tsupige, ili dem ya wala vu tā derere, kpmam va barakpa tā a likimba u na.”

⁴ Isheku, kotsu i zuwa mmuku n de n yain upan wa. A unā u nala, kiranai n ele, naka le adooki kpmam i wenishike le a ure u da Asheku a ka ciga.

Agbashi n azakuwa a le

⁵Eda agbashi, gorimukoi azakuwa a de a da a'ari pini naha a likimba. Pana le uwonvo i naka le karinga i gbashika le kpm mayun tyoku da ya gbashika Kawauwi. ⁶Matsai manyan cika a a'ayin dem, shegai kotsu i yain tsara i zuwa azakuwa a de a pana kayanyan a'ayin a da a ka wundya da koshi wa. Shegai i yain i'ya i lai la, i yain manyan ma de n atakasuwa a de gba, tyoku da Kashila ka ciga, kpaci eda agbashi a Kawauwi a da i'ari. ⁷Yanyi manyan ma de n mazanga, yavu Asheku a da ya yanka, shegai ama koshi wa. ⁸Cibai, Asheku a ka tsupa ta manyan ma shinga ma ya dem u yain, ko kagbashi ko uza da bawu wari kagbashi.

⁹Eda azakuwa, kiranai n agbashi a de dem mai. Kotsu i dana ili i'ya ya zuwa le a pana uwonvo wa. Cibai, azakuwa n agbashi gba a'a ta n Uzakuwa u te a zuba, kpm u tsu yanka ta ya dem una u te.

Icanga i kuvon i Kashila

¹⁰Akani a va a makorishi a da na: gbamai n ucira u Asheku u da wari n ugbonguro cika kain dem, kpaci i'a ta kabolo n eyi. ¹¹Kasoje ka tsu fobuso ta icanga i kuvon adama a kuvon. Nala dem, u kana ta i fobuso gba ili i'ya Kashila ka naka da, tsara a'ayin a da baci Kalapansi ka ciga ka lapanasa da, kotsu i fuda i shamgba n ucira a uwandasa u ne. ¹²Kuvon ku tsunu n ama icun i tsunu da wa, shegai n ityoni i cingi i'ya na ngono n le n ucira kau-kau u likimba u karimbi u na, kpm tsa yan ta kuvon n ucira u cingi u da wari a kalishi. ¹³Adama a nala, ukai gba icanga i kuvon i'ya Kashila ka naka da. Tsara i suma a kain ka cingi wa. Ya yan ta kuvon hal ubana a makorishi, kpm i rongo kushani n ucira. ¹⁴Adama a nala, fobusoi kaci ka de! I dansa ukuna u mayun maco. Wa ta tyoku u kagbawatsu ka cuku ka vuma sirai a

cuku, tsara u fobuso kaci ka ne u yain manyan. Yanyi ili i'ari derere, kpaci uyan ili i'ari derere i'a ta tyoku u matogo ma urim ma ma kangu i'ya ya sawa da. ¹⁵Lyayi kapala n uwushukusu n Kadyanshi ka Shinga ka ka tsu naka ndishi n shinga. Kpm ka woko ta tyoku u akpata a a'ene a de, kpm ya woko ta ufobusi mai. ¹⁶Ili i roku i'ya kpm na: lyayi kelime n upityanangusu n Yesu Kawauwi. Upityanangu u de wa woko ta tyoku u maraga ma ukangusu aya a akina a da uza u cingi vi wa takusu utuwa ara de. ¹⁷I reve baci bawu malala an Kashila ka wauwa da, wa ta tyoku u makun ma kuvon ma ma tsu kangu kaci ka de. Kpm i fobuso i yain manyan n Kadyanshi ka Kashila. Wa ta tyoku u burundu u da Kulu Keri ku naka da. ¹⁸A'ayin a da baci i yain ili i na yi, yani kavasu i foli Kashila ka banga da a ili dem maco tyoku da Kulu Keri ku tonoi n ada. Kpm ya yan baci kavasu ki, i rongo ufobusi. Rongoi uyansa kavasu maco adama a ama a Kashila.

¹⁹Yanka numu dem kavasu, tsara Kashila ka naka mu idani i maci i'ya ma dana n gita baci kadyanshi, tsara n dansa bawu uwonvo kpm n tonuko ama akani a da Kashila ka wenike tsu gogo-na a Kadyanshi ka Shinga. ²⁰Yesu Kawauwi u dangasa mu ta n woko kasuki ka ne, n yain kufari ku Kadyanshi ka Shinga ka ne, kpm ili i'ya i zuwai gogo-na a sira mu n ikani a kuwa ku a'ali da gai la vi. Yanyi kavasu tsara a'ayin a da baci ma yan Kadyanshi ka Shinga ki, n dansa bawu uwonvo tyoku da u gain.

Idyani i makorishi

²¹⁻²²Ma ciga ta i reve tyoku da tsari n ili i'ya tsa yansa. Da i zuwai ma suku Tikiku ara de. Utoku u tsunu u da uza da tsa ciga, kpm dem u gbashika ta Asheku mai. Wa tonuko da ta ili i'ya ya gitasa

n ātsu, kpam wa gbamatangusu dā̄ tā̄ atakasuvu.

²³ N yan tā̄ kavasū tsarā̄ Kashilā̄ Tata n Asheku Yesu Kawauwi u nākā̄ dā̄ ndishi n shinga, n uciga, kpam u nākā̄ Katoni

dem upityanangu! ²⁴ Asakā̄ Kashilā̄ ka wenike tsishinga tsu ne a asu u aza dā̄ gbā̄ a ka ciga Asheku Yesu Kawauwi ka tsunu n uciga u dā̄ bawu wa kotso.

Ukanikorongi Ubana a Asu u

Aza a Filibi

Ukukpa u kadyanshi

A kuwa ku a'ali ka Bulus wari an u korongi ukanikorongi u na ubana a asu u Atoni a da a'ari a Filibi. U korongu ta u da tsara u wenike ucikpa u ne adama a ili i'ya a yanka yi an wari a kuwa ku a'ali ki, kpm u wenishike le tyoku da a ka rongo mai asuvu a Kawauwi.

Bulus tonuko ta Atoni u da a rongo tyoku u Kawauwi a'ayin dem. U wenike le ta a yain mazanga ko a'a baci a asuvu a upana u ikyamba. U tonuko le ta kpm u gan ta a yain manyan kabolo mai.

A'ayin a da baci dem Atoni a ka yan kaneshi u ukanikorongi u na vi, a tsu yan ta majiyan cika kpaci wa ta ushadangi n mazanga kpm a kuwa ku a'ali ka u korongi u da. Ucira u da u zuwai u da nala u da ucira u ureve u Kawauwi kpm n uyan manyan ma uwoko tyoku u ne. Ucira u nala vi wa ta a asuvu a Atoni gogo-na, tyoku da u rongoi n Bulus n Atoni a Filibi caupa.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani n kvasu (1:1-11)

Kalen ka uma ara Bulus (1:12-30)

Iryoci i uvakunku kaci u maci u Kawauwi (2:1-18)

Alabari a kaci ka aje a Bulus (2:19-30)

Uwoko uza u maci a asu u Kashila (3:1-4:9)

Bulus cikpai aza a Filibi (4:10-20)

Idyani i makorishi (4:21-23)

1 Mpa Bulus, kpm Timoti da pini na kabolo na mpa. Atsu agbashi a Yesu Kirisiti Kawauwi a da tsari.

Nkoshi n abangi a kuwa ku Atoni n gba Atoni a aza a Filibi aza da Kashila ka dangasai alya ma koronku.

² Asaka Kashila Tata u tsunu n Asheku a tsunu Yesu Kawauwi a naka da ukuna u shinga na ndishi n shinga.

Kvasu ka Bulus n ucikpa

³ N tsu cikpa ta Kashila ka va a'ayin a da baci n cibai n ada. ⁴ Kain dem n tsu shadangu ta n mazanga ma yanka da baci kvasu, ⁵ kpaci i woko de atoku a manyan a va a asu u utamburuka Kadyanshi ka Shinga a kaci ka Kawauwi. I gita ta uyan nala tun a'ayin a da i gitai i panai alabari yi, kpm ya lya kapala n uyan nala hal n gogo-na. ⁶ Kashila ka ka gitai manyan ma shinga ma na mi ara de, kpm n reve ta wa asaka ma wa, she a'ayin a da u kotsoi ma kain ka Yesu Kawauwi wa gono.

⁷ Dere da n pana nala a kaci ka de. Ma ciga da wa wa a asuvu a katakasuvu ka va kpaci tsa yamgbana ta ukuna u shinga u Kashila. Tsu yan ta nala a'ayin a da mari a kuwa ku a'ali n a'ayin a da a asaka mu an n matsai n yain Kadyanshi ka Shinga. ⁸ Kashila ka reve ta tyoku da ma ciga da n uciga u Yesu Kawauwi. U reve ta kpm tyoku da ma ciga n rongo n ada.

⁹ Kvasu ka va ka macigamgbani ma ya cigamgbana vi ma yain ushani hal gbam ma lai tyoku da ma ciga ma yain. Ma yan ta kpm kvasu adama a da ya gbonguro a asuvu a ureve n kakiri ka de. ¹⁰ Yan da n yain kvasu ki naha kpaci ma ciga ta i reve ili i'ya i'ari i mayun kpm n kalen, tsara i rongo n uma u uwuluki kpm bawu unyushi hal kain ka Kawauwi ka gono. ¹¹ Pini nala, da uma u de wa shadangu n ilimaci i ndanga n da ma zuwa uyan ili i'ya Kashila ka wushuki a yain, kpm ya tuko ta tsupige n icikpali a asu u Kashila. Ili i nala yi i'ya Yesu Kawauwi zuwai a uma u de.

Kadyanshi ka Shinga a kuwa ku a'ali

¹² Ama a va, ma ciga ta i reve n manyan ma a yanka mu vi ma zuwa ta Kadyanshi ka Shinga ka lyai kelime. ¹³ Ya dem reve ta an a sira mu n ikani adama a da ma gbashika Kawauwi. Kpam ko asoje a da a ka wundya kuwa ku magono a reve ta an n gbashikai Kawauwi. ¹⁴ Adama a usira u va a kuwa ku a'ali, Atoni ushani pini na a tsara ta ugbamatangu, kpam gogo-na a gita de utonusuko aza roku ukuna u Kawauwi bawu uwonvo.

¹⁵⁻¹⁶ Aza roku a da pini adama a da a ka ciga mu da a ka yansa ku'bari, kpam a ka ciga a yain ukuna u da wari dere. Ama a na yi a ka yansa ta ku'bari an a revei Asheku a da a tuko mu pini na vi tsara n modono n dana ili i'ya i'ari dere i Kadyanshi ka Shinga. Kpam mayun da wari aza roku a da pini aza da a ka yansa ku'bari n malyon n tsilala. ¹⁷ Ama a nala yi a'la n uyawunsa u maci a kaci ka ku'bari ku kadyanshi ka Kawauwi wa. N uciga u kaci u da a ka yansa u da, mayun da le wa. Ciga da a ka ciga a doku a zuwa mu n pana ikyamba an mari a kuwa ku a'ali.

¹⁸ Shegai ko an uyawunsa u le wari mai ko bawu wari mai, cinda a ka yansa ku'bari ku Kawauwi, ma yan ta mazanga kpam ma lya ta kelime n uyan mazanga. ¹⁹ Kpaci n reve ta kvasu ka de n ubanga u da wa wutusa a asu u Kulu Keri ku Yesu Kawauwi wa zuwa le ta a wauwa mu.

²⁰ N matsa de n wene n yain ili i'ya bawu ya zuwa mu n yain uwono, shegai kain dem n rongo a uyanka Kawauwi manyan bawu uwonvo. Caupa n pana uwonvo wa, gogo-na kpam ma ciga ta n rongo pini n ucira ubana tsara uma u va u rongo a unakasa Kawauwi tsupige ko n uma ko bawu uma.

²¹ Ma baci n uma, adama a Kawauwi a da, shegai n kuwa baci wa laka mu ta kalen. ²² N lya baci kelime n urongo n uma n ikyamba i na yi, ma fuda ta ma lya kelime n manyan ma Kawauwi. N reve i'ya ma dangasa wa. ²³ Uyawunsa vi u wuyana ta. Roku she n wene yavu wa laka mu ta n rongo n uma, roku kpam yavu n gono a asu u Kawauwi. Urongo n Kawauwi wa laka mu ta cika. ²⁴ Shegai n reve ta u la ta kalen ara de n rongo n uma a ikyamba.

²⁵ Adama a da i buwa mu uciga vi, n reve ta ma rongo n uma tsara i rongo n ugbama a asuvu a upityanangu u de, pini nala, da ya pana kayanyan ka upityanangu vi. ²⁶ Kpam n doku baci n tuwa da ukondo, ya tsara ta ili i shinga i'ya ya zuwa i yain agoni n Yesu Kawauwi adama a va.

²⁷ Shegai ko ndya baci i gitai, i rongo uma u da wa tuko Kadyanshi ka Shinga tsupige a kaci ka Kawauwi. Ko n doku baci n tuwa da uwene, ko kpam n panai alabari a de koshi, ma reve ta an i shamgbai n ucira kpam i matsai tsara i zuwa ya dem u wushuku n Kadyanshi ka Shinga ki. ²⁸ Kotsu i pana uwonvo u atokulalu a de wa. Nala wa woko ta iryoci ara le an Kashila n kaci ka ne wa wuna le aku n wauwa da. ²⁹ Adama a Yesu Kawauwi, Kashila ka naka da ta ukuna u shinga u uwushuku n Kawauwi. U naka da kpam ukuna u shinga u upana ikyamba adama a ne. ³⁰ I reve ta tyoku da n panai ikyamba, kpam gogo-na i pana ta a da hal n ara nala wari. Efa dem nala ya pana ikyamba yi.

Tyoku da va woko tyoku u Yesu

2 I'a n ugbamatangu u asuvu an i bolomgbonoi kaci n Kawauwi? Asuvu a de a dusuku adama a uciga u ne vi? Kulu Keri ku zuwa da ya rongo kabolo? Ya pana iyali i atoku kpam ya tono n ele ben? ² An u wokoi n revei

nala wari, ma ciga ta i zuwa mu n pana kayanyan cika. Ili i'ya ma ciga i yain i'ya na: I panamgbana n atoku a de. I cigi atoku a de. I yansa manyan kabolo n uyawunsa u te kpmam i yansa ili i te.

³Kotsu i yain ili adama a uciga u kaci wa, kpmam kotsu i yain ili adama a aradi wa. Shegai a'ayin a da baci dem ya yan ili i gonuko kaci ka de kenu, i yawunsa uza roku u da pini uza da u la da. ⁴Kotsu i rongo ucifusa ukuna u da u birika da koshi wa, shegai i yain dem n i cibusi a kaci ka ukuna u aza roku.

⁵A asuvu a uma u de, i yain n i cibusi tyoku da Yesu Kawauwi u tsu cibusa n u yansi.

⁶Kain dem Yesu ili i te i'ya n Kashila, shegai kain ka la ka u danai asaka u pana kayanyan tyoku da Kashila ka pana wa.

⁷Shegai i gonuko ta kaci ka ne kenu, u wokoi yavu kagbashi.

A matsa yi ta yavu vuma.

⁸Kpmam u rongoi tyoku da vu revei vuma wari.

U panaka ta Kashila, u gonukoi kpmam kaci ka ne kenukulu, hal u rawai u kuwa a zuba u mawandamgbani.

⁹Adama a nala Kashila ka radagba yi ta a zuba gba gba,

hal u neke yi kala ka ka lai gba a'ala.

¹⁰Adama a nala, ya dem wa kudangu ta u lyai kayala

u pana baci kala ka Yesu.

Gba aza da a'ari a zuba n likimba a ka yan ta nala. [◇]

¹¹Nala dem ko unu u eni wa

wa dana ta Yesu Kawauwi Asheku a da, kpmam nala wa naka ta Kashila Tata tsupige.

Ladai tyoku u atala

¹²Aje a va, a'ayin a da mari n ada, kain dem i tsu panaka ta Kashila. Gogo-na an u wokoi bawu mari kpmam kabolo n ada, i panaka yi hal gbam u lai caupa. Lyayi kelime n i yanyi manyan ma ma wenike an a wauwa da, kpmam i yain nala n unaka karinga n upana u uwonvo. ¹³Kashila ka yan ta manyan a asuvu a de, wa zuwusa da ya ciga i panaka yi, kpmam wa nakasa da ucira u da ya yan ili i'ya wa pana kayanyan.

¹⁴A'ayin a da baci ya yan ili i roku, kotsu i yain kananamgbani ko tsali wa.

¹⁵Ya yan baci nala wa, ko uza wa takpa da n ukuna u roku wa, ko kenu. U gan ta i rongo uwulukpi, uma u da bawu wari n unyushi tyoku u mmuku n Kashila a asuvu a likimba u karimbi u da u shadangi n ama a cingi kpmam kain dem a tsu rongo a uyansa unyushi u cingi. Asaka uma u de u ladi tyoku u atala a kapala ka ama a na yi.

¹⁶Shamgbai n ugbami a akani a uma, tsara Kawauwi ka gono baci, n tsara ucira u da ma dana n kpada ulya kalam-bale ki wa, kpmam manyan ma va ma woko ma gbani wa. ¹⁷Upityanangu u de a asu u Asheku, n tyoku da ya gbashika yi, u woko ta yavu udarakpa ubana ara ne. Wa woko ta yavu a doku a wot-songu mpasa n va a asuvu a udarakpa u de vi. Nala baci, ma pana ta kayanyan, kpmam ma bolomgbano ta kaci ka va n ada tsu pana kayanyan. ¹⁸Yanyi mazanga adama a nala yi, kpmam tsu panai kayanyan kabolo.

Bulus suki kabangi

¹⁹Yesu Asheku u wushuku baci, n yawunsa ta n sukunku da Timoti gogo-na na. A'ayin a da baci u gonoi ara va, ma pana ta kayanyan n pana baci

alabari a de. ²⁰Ma n uza tyoku u ne wa, u la ta ya dem pini na upana iyali i de. ²¹Dana da n danai nala kpaci ya dem pini na ukuna u kaci u ne u da wa ciga u da wa yawunsa, shegai a ka cibusa ukuna u da Yesu Kawauwi wa ciga wa. ²²I reve ta tyoku da Timoti wenikei kaci u woko tyoku u maku n tata u ne. U banga mu ta a asu u uyan kufari ku Kadyanshi ka Shinga. ²³A'ayin a da baci n tuwai n revei ili i'ya a ka yanka mu, ma tutsuku yi ta ara de. ²⁴N zuwa ta uma Asheku a ka asaka mu ta n tuwa ara de na n a'ayin kenu.

²⁵I suku ta Abafuradita tsara u yanka mu ili i'ya ma ciga. Utoku u va da asuvu a Kawauwi, u yan ta manyan kabolo na mpa kpmam tsu modonoi yavu asoje. Gogo-na n wene ta wa laka ta tsulobo n asaka yi u gono ara de. ²⁶Kpam adama a da u matsai wa ciga u tuwa ara de da. U dambula ta cika kpaci i reve ta an bawu wari n alafiya. ²⁷Mayun da bawu wari n alafiya. Wari u yan ta gbam evu n ukpa, shegai Kashila ka pana ta iyali i ne u wauwai uma u ne. U bishinka mu dem kushen adama a unamgbukatsuma. ²⁸Ili i'ya i zuwai gai n lakai uciga n tut-sunku da n eyi i'ya gai la vi. I wene yi baci ya laka ta upana kayanyan, kpmam kadambula ka va ka jebe ta. ²⁹Ryabusa ni a asuvu a kala ka Asheku i yain mazanga cika. U gan ta i naka icun i ama a nala yi tsupige. ³⁰Yanka ni nala kpaci wari u yan de evu n ukpa adama a manyan ma Kawauwi. Tuwa da u tuwai tsara u shadangu ubanga u da bawu eda ya fuda ya banga mu.

Tyoku da va woko uza maci u mayun

3 Gogo-na ama a va, yani ipeli adama a Asheku. N pana ta kayanyan an ma korongu ili i'ya n tonuko da caupa vi. Ya doku ta gbam ya kirana n ada.

²Kotsu i asaka ama a cingi a naha a yinsa da wa. Alya a'ari n uciga u uk-

ida u acombi kabarikete, a'a ta yavu nshe n da mari n icadi. ³Atsu tsu ta n ukida u acombi u maci kpaci a asuvu a Kulu ku Kashila ka tsa lyasa kayala. Tsupige tsu tsunu tsu tsu tuwa ta adama a Yesu Kawauwi kpmam tsu tsu yan aradi n ukuna u ikyamba wa.

⁴Gaawan mpa ma fuda ta ma yan aradi n ukuna u ikyamba. Uza roku wene baci yavu wa n ukuna u roku u da wa fuda wa lya kaci ka ili i na yi, ma la yi ta a ili i na yi gba. ⁵Mpa n a'ayin kulla an a matsa mu da a kida mu kacombi. Mpa uza u aza a Isara'ila u da, uza u kagali ka Bayami. Nala wa wenike ta an mpa uza u aza a Ibirahi u mayun u da. Tsu yan baci ukuna u Mele, mpa Kafarishi ka. ⁶Caupa mpa kayain ka manyan ka cika, n tuko ta Atoni upana u ikyamba. Ko uza wa fuda wa dana ukuna u dana Mele ma n kodoi ma na wa.

⁷Caupa, n tsu yawunsa ta yavu ukuna u na wa ta n kalen cika, shegai gogo-na ukuna u gbani u da ma wundya u da adama a ili i'ya Kawauwi ka yain. ⁸Ili i'ya gba i lakai n kalen i'ya, n tsu wene ta ko ndya wa bawu kalen n gawuntangu baci i'ya n ureve u Yesu Kawauwi. Ureve u Kawauwi Asheku u va, u la ta ko ndya wa kalen, kpmam mayun da. Adama a ne n wotsongu de ko ndya wa i va, shegai gba yavu kaviri ka ma asaka ka ma wundya i'ya tsara Kirisiti Kawauwi u woko u va, ⁹kpmam kain dem ma rongo ta kabolo n eyi. Ma pityanangu kpmam n ukuna u maci u kaci u va wa, ko ucira u kaci u va adama a upanaka Mele wa, shegai n Kawauwi ka ma pityanangu tsara u wauwa mu. Yan da ma yan nala kpaci ure u Kashila u da u tsu gonuko aza a maci n kaci ka ne wa ta a asu u upityanangu. ¹⁰Ma ciga ta n reve Kawauwi, ma ciga ta kpmam n reve ucira u da u 'yangasa yi a ukpa. Ma ciga ta n bolomgbono kaci n eyi, tsara n reve upana u ikyamba u ne. Ma ciga ta kpmam

n bolomgbono n eyi a asu u ukpa u ne.
¹¹ Adama a nala, mā tā n uzuwa u uma
 a ka 'yangasa mu tā a ukpa!

Lya kelime n umodono

¹² Kotsu n yan ili i na yi gbā wa, kpm kotsu n kotsu uwoko ili i'ya i gain n woko wa. Shegai n lya tā kelime n manyan hal she ubana a makorishi ma a ka gonuko mu ili i'ya Kawauwi ka ciga mu n woko. ¹³ Ama a va, dana da n danai n kana de ili gbā wa, shegai ili i'ya n yain i'ya: n dambula kaci ka va n ili i'ya i wurai wa, n modono tā n kana ili i'ya i'ari a kapala. ¹⁴ N lya tā kelime na n yanyi manyan tsara n rawa a makorishi ma a ka naka mu ili i shinga, a'ayin a da Kashila ka isa mu ubana a zuba adama a Yesu Kawauwi.

¹⁵ U gan tā gbā aza da a'ari a asuvu a tsunu, aza da a gbonguroi a asuvu a kulu a yawunsa tyoku u na. Kpm ili i roku i'a baci pini i'ya bawu i wushuki n i'ya, Kashila ka zuwa da tā i wene ili i'ya i'ari i mayun. ¹⁶ Ili i'ya gbā i lakai kalen i'ya, tsu lyai kelime n utono ili i'ya tsu revei i'ari i mayun.

¹⁷ Ama a va, tonoi tyoku da mpa ma rongo, kpm i rotsongusu a asu u uwundya ili i'ya aza da a ka rongo a asuvu a iryoci i'ya tsu naka le. ¹⁸ Nala u gain i rongo, kpaci ama da pini ushani aza da a ka rongo tyoku da a ka wenike ele atokulalu a mawandambani ma Kawauwi a da. Mari n tonuko da de ukuna u na vi, kpm hal n gogo-na kushen ka mari n meshi kpaci ukuna u na vi mayun da. ¹⁹ Ama a na yi a rawa baci a makorishi, a ka cina tā kaci ka le a ukpa u da bawu wari n utyoku. Ili i'ya a ka lyasaka kayala i'ya ili i'ya a ka cigaka ikyamba koshi. A tsu tsara tā tsupige a ili i uwono i'ya a ka yansa. Gbā atakasuvu a le a'a tā a ili i likimba u na.

²⁰ Shegai atsu ama a zuba a da, a asu u da Yesu Kawauwi wa rongo. Kpm

tsu matsa de uvana ugono u ne tyoku u Kawauwi ka tsunu. ²¹ Wa bidya tā ikyamba i tsunu pini a likimba u na vi i'ya bawu i'ari n ucira, u gonuko i'ya i woko ikyamba i tsupige tyoku u i ne. Wa yan tā nala n ucira u da u tsu zuwa ili dem i panaka yi.

4 Ama a va, ma ciga da wa wa, kpm ma ciga tā n wene da. I zuwa mu tā n pana kayanyan kpm eda funi da a naka mu. Adama a nala, i shamgba n ucira a asuvu a utono u Asheku.

Tyoku da uza wa rongo mai

²⁻³ Utoku u va, vu yan tā manyan kabolo na mpa mayun, kpm n folo vu tā vu banga aka a re a da a'ari pini kabolo n avu. N folo tā Afodiya n Sinitiki, aka a re a na yi a doku a panamgbana adama a Asheku. Caupa, a yan tā manyan cika kabolo na mpa tsara tsu tonuko aza roku ukuna u Kadyanshi ka Shinga. A yan tā kpm manyan n Kileme n atoku a manyan a va a roku. Kashila ka korongu tā a'ala a ama a na yi a Tagarada u Aza a Uma.

⁴ Yanyi mazanga kain dem adama a Asheku. Asakai gai n doku n dana, yanyi mazanga! ⁵ I yain ben n atoku a de. I ciba an utuwā u Asheku wari evu.

⁶ Kotsu i dambula adama a ili i roku wa, shegai i yain kvasu i foli ubanga a kaci ka ili dem. Tonukoi Kashila gbā ili i'ya bawu i'ari n i'ya, i naka yi ucikpa. ⁷ I yan baci nala, i reve tā an Kashila ka fuda ka zuwa atakasuvu a de a rongo yuwu. Ili i'ya i lai tsulobo i'ya la vi cika, i lai kpm ili i'ya katakasuvu ka uza ka reve. Pini nala, Kashila ka kirana tā n atakasuvu n uyawunsa u de kpm i rongo n Kawauwi.

⁸ Ama a va, asaka n koruso n kadyanshi ka na: I zuwa atakasuvu a de a asu u ili i'ya i'ari i mayun, n tsupige n i maci. I yawunsa a kaci ka ili i'ya i'ari uwulukpi n i uciga kpm n i'ya i'ari

dere. I yawunsa a kaci ka ili i'ya i'ari i shinga cika i'ya i rawai a cikpala. ⁹Ka-
nai uyansa ili i'ya i rotsongusi ara va, i
kana kpm uyansa ili i'ya i panai n dan-
sai. I kana uyansa ili i'ya i wenei n yan-
sai. Uyansa nala wa zuwa ta Kashila ka
ndishi n shinga ka rongo n ada.

Bulus cikpa le

¹⁰Caupa i kirana ta na mpa mai, ko
an u wokoi a'ayin a roku a da pini a da
i'ari ya ciga i yanka mu nala, shegai i tsa
kabala ka ya banga mu wa. Gogo-na n
pana ta kayanyan n Asheku kpaci i gono
de ya kirana na mpa. ¹¹Dana da n danai
ili i na yi adama a da n nambai ili wa, n
rotsongusu ta n kawunku n ili i'ya mari n
i'ya. ¹²N reve ta tyoku da u tsu woko uza
u namba baci ili, n reve ta kpm tyoku
da u tsu woko uza u tsara baci ili ushani.
N reve ta tyoku da uza wa rongo n upana
kayanyan kain dem. N reve ta tyoku da
uza wa rongo n upana kayanyan wa baci
n ilikulya, n tyoku da wa rongo n maza-
ga wa baci n kambulu. N reve ta tyoku da
uza wa rongo n upana kayanyan wa baci
n ili ushani, n tyoku da wa rongo wa baci
bawu ili. ¹³Ma fuda ta ma yan ko ndya
wa adama a ucira u da Yesu Kawauwi u
naka mu.

¹⁴Shegai gba n nala, i daraka ta an i
wenike mu uciga u de a asuvu a a'ayin a
upana u ikyamba u va a na vi. ¹⁵Kpm
eda aza a Filibi yi i reve de an eda koshi
i nakai ikebe tsara i banga mu a'ayin a

da n tuko da Kadyanshi ka Shinga kpm
dem an n asakai Masidaniya. Atoni a
roku a'a la aza da a yain nala wa. ¹⁶Ko
a'ayin a da mari a Tasaloniya, i naka ta
ikebe kuten gbam wa.

¹⁷Dana da n danai nala an ma ciga
kune ku roku wa, shegai ili i'ya ma ciga
i'ya, ya wusha ta katsupi ka malen ma
manyam ma de kpaci i wenike mu ta up-
ana u iyali u de. ¹⁸Gogo-na naha, ma ta
n gba ili i'ya ma ciga. I la ta gbm i'ya
ma ciga. I suku ta kune cika a akere a
Abafuradita, kpm n wusha ta ka. Kune
ka ku shinga ku magulani, kpm Kashila
ka wusha ta ufarakpa vi, u pana ta kpm
kayanyan. ¹⁹Kashila ka va, uza da wa ki-
rana na mpa, wa naka da ta gba ili i'ya
ya ciga n utsari u ne. Utsari u ne u da ili
i'ya u naka tsu a akere a Yesu Kawauwi.
²⁰Adama a nala gba, nakai Kashila Tata
u tsunu tsupige hal ubana bawu utyoku.
Ami.

Idyani i makorishi

²¹Danasai gba Atoni a da a'ari a Filibi.
Atoku a da a'ari pini na kabolo na mpa a
ka suku ta idyani i le. ²²Gba Atoni a da
a buwai a ka sukunku da ta dem idyani.
Atoni a da a'ari a kuwa ku tsugono ku
Kaisa† a ka sukunku da ta idyani mai
mai.

²³Asaka ukuna u shinga u Yesu
Kawauwi Asheku u rongo n atakasuvu a
de.

Ukanikorongi Ubana a Asu u

Aza a Kolosi

Ukukpa u kadyanshi

Atoni a da a'ari a Kolosi a da Bulus koronki ukanikorongi u na vi cina eyi a kuwa ku a'ali. Bulus da gitai kuwa ku Atoni ku na ki wa. U taɓa gbam ukyawan asu vi wa. Reve da u revei n Atoni yi an Abafara yanka yi alabari. Abafara K-toni ka ka wutaɓi a Kolosi ka kɓam wari kaɓolo n Bulus a kuwa ku a'ali.

Atoni a da a'ari a Kolosi a'ari a gita de utono uwenishike u da bawu u gain. A'ari a ka ciga a bishinka kaci ka le uciga u ili u kateshe, kɓam a ka ciga a lyasaka atsumate a zuba kayala n ucira u kulu kau-kau. Koronku da Bulus koronku le tsara u tonuko le ukuna u nala vi ugan wa. Ciga da wa ciga u tonuko le ko ndya baci vuma wa ciga, Kawauwi ka naka yi ta i'ya. U todugbuso ta a kaci ka tyoku da Kashila n Kawauwi a ka banga Atoni.

Nala dem gogo-na, Kawauwi ka naka ta gba ili i'ya vuma wa ciga adama a da wa lyaka Kashila kayala. Tagarada u na u todugbuso ta gba ili i na yi.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani (1:1-2)

Kavasu ka ucikpa (1:3-8)

Vuma n manyan ma Kawauwi (1:9-2:19)

Uma u savu n Kawauwi (2:20-4:6)

Idyani i makorishi (4:7-18)

1 Mpa Bulus, Kashila ka ka cigai ka dangasa mu n woko kasuki ka Yesu Kirisiti Kawauwi. Timoti wa ta pini na kaɓolo na mpa, eyi utoku u tsunu u da.

² Atoni a da a'ari a Kolosi a da ma koronku. Atoku a tsunu a da kɓam a ka tono ta Kawauwi mai.

Asaka Kashila Tata u tsunu u naka da ukuna u shinga na ndishi n shinga.

Kavasu ka ucikpa

³ Tsu tsu yansaka da ta kavasu maco, kɓam tsu naka Kashila Tata u Asheku a tsunu Yesu Kawauwi ucikpa. ⁴ Ili i'ya i zuwai tani i'ya tsu pana ta a da i pityanangu ta n Yesu Kawauwi kɓam tsu pana ta a da ya ciga ta ama a Kashila gba. ⁵ I tsara ta upityanangu n uciga u nala vi adama a uzuwa u uma u de, kɓam Kashila ka zuwuka da ta ili i'ya i zuwukai uma vi a zuba, a asu u da bawu ya wene i'ya gogo-na. I rotsongusu ta uzuwa u uma u nala vi a'ayin a da i panai akani a ukuna u mayun, Kadyanshi ka Shinga ka a tonuko da. ⁶ Kadyanshi ka Shinga ka nala ki ka savada ta uma u de, tun kain ka i panai ka a kagita, da Kashila ka wenikei ukuna u shinga u ne a asu u aza a unyushi u cingi. Gogo-na Kadyanshi ka Shinga ka nala ki ka tambura de ko nte wa a likimba. Tyoku da ka savadai uma u de, nala dem ka savadai uma u aza roku.

⁷ Abafara utoku u manyan u tsunu u da, kɓam tsa ciga yi ta cika. Aya uza da u tuko da Kadyanshi ka Shinga. U gbashika ta Kawauwi mai tyoku u katsumate ka tsunu a asu u de. ⁸ Aya uza da u tonuko tsu tyoku da Kulu Keri ku naka da uciga u pige u ama.

⁹ Adama a nala tsu tsu rongo da ta uyansaka kavasu. Tsu yan ta nala tun kain ka tsu gitai tsu panai ukuna u de, kɓam tsu asaka uyanka da kavasu wa. Tsu folo ta Kashila ka naka da gba ureve u ili i'ya wa ciga i yain a atakasuvu a de, kɓam tsu folo yi ta u naka da ugboji a ukuna u kulu. ¹⁰ Nala baci ya rongo ya naka ta Asheku tsupige maco, kɓam wa yan ta mazanga n ada. I rongo umatsasa ilimaci a asu u uyansa ili i shinga, kɓam i rongo uwenike uciga a asu u atoku. Ya

yansa baci nala, ya gbonguro t̄a k̄pam i rongo ureve u Kashil̄a.

¹¹Tsu yan t̄a dem kavas̄u Asheku a n̄aka d̄a ugbami u asuvu n ucira u tsupige u ne tsar̄a i tsar̄a ahankuri n akawunki, kotsu i wowo wa. As̄aka u shadangu d̄a n maz̄anga. ¹²Tsa ciga d̄a t̄a i rongo ucikpusa Tata maco. U zuwa d̄a t̄a i wushi kapashi a ili i'ya i'ari i ama a ne a tsugono tsu katyashi tsu ne. ¹³U wusa tsu t̄a a asu u uza d̄a wa lya tsugono tsu karimbi tsu na, aku u tuko tsu a tsugono tsu Maku ma ne uza d̄a wa ciga cika. ¹⁴Kashil̄a ka tsila t̄a utsar̄a u kaci u tsunu n̄a mpasa n Maku ma ne, nala k̄pam u cimbusuk̄a tsu unyushi u cingi u tsunu.

Kawauwi ka la t̄a ko ya wa

¹⁵Kawauwi ka ka wenike tsu tyoku d̄a Kashil̄a k̄ari derere, ko an u wokoi ama a ka wene Kashil̄a n a'eshi a le wa. Aya Maku ma kagit̄a ma Kashil̄a k̄pam w̄a t̄a n tsugono tsu ili i'ya Kashil̄a ka yain gb̄a. ¹⁶Kpaci Kashil̄a ka yan t̄a ili gb̄a a asu u ne. Kawauwi ka ka yain ili i'ya i'ari a zuba n gb̄a ili i'ya i'ari a likimba. U yain gb̄a ili i'ya tsa wene, u yain k̄pam ili i'ya bawu tsa fud̄a tsa wene. U yain k̄pam gb̄a icun i tsugono n̄a ngono n ucira kau-kau u d̄a bawu tsa fud̄a tsa wene. Mayun d̄a Maku ma Kashil̄a ma yain ili dem gb̄a tsar̄a ili dem i n̄aka yi tsupige. ¹⁷W̄a t̄a pini tun kahu a yain ili gb̄a, k̄pam aya uza d̄a u zuwai ili dem i rongo mai.

¹⁸Kawauwi aya kaci ka kuwa ku Atoni, Atoni k̄pam alya ikyamba i ne. Aya uza d̄a u git̄ai kuwa ku Atoni k̄pam aya uza u kagit̄a u d̄a Kashil̄a ka 'yan-gas̄ai a ukp̄a u gonuko yi n uma. Adama a nala, aya kaci ka ili dem. ¹⁹Kashil̄a ka wenei u lobono t̄a gb̄a ili i'ya i'ari ara ne, i yain dem a asu u Kawauwi ki, ²⁰k̄pam Kashil̄a ka wenei u lobono t̄a u zuwa ko ndya wa a zuba n likimba i woko ili i

maci ara ne a asu u Kawauwi. Mpasa n Yesu n d̄a n tukoi ndishi n shinga n Kashil̄a, an a zuwai mpasa mi n tsal̄ai a'ayin a d̄a w̄ari a mawandamgbani.

²¹Kahu nala vi, i'ari i yan t̄a m̄bari n Kashil̄a. Ed̄a atokulalu a ne a d̄a i'ari, k̄pam uyawunsa u cingi n manyan ma cingi ma d̄e ma pecene d̄a d̄e n eyi. ²²Shegai gogo-na u gonuko d̄a d̄e aje a ne. U yan t̄a nala a asu u ikyamba i Maku ma ne, uza d̄a u kuw̄ai a mawandamgbani. Adama a nala, Yesu Kawauwi tuko d̄a d̄e a kapala ka Kashil̄a, k̄pam i woko d̄e uwulukpi bawu ko unyushi u cingi u te, k̄pam ko uza wa takpa d̄a n unyushi wa a'ayin a d̄a baci ya tuw̄a i shamgba a kapala ka ne. ²³Shegai u kana t̄a i rongo uwushukusu n Kadyanshi ka Shinga k̄pam i shamkpa ka n ucira. Kotsu i as̄aka uzuwa u uma u d̄a i wushai a'ayin a d̄a i panai Kadyanshi ka Shinga ki wa. Kadyanshi ka Shinga ka nala ki a yan t̄a kuḅari ku ne a likimba gb̄a, k̄pam mpa Bulus n woko t̄a kagbashi ka ucan-gasa akani yi.

Manyan ma Bulus

²⁴N yan t̄a maz̄anga an a zuwai n panai ikyamba adama a d̄e. Ma pana t̄a ikyamba i ili i'ya dem i tuw̄a mu, k̄pam ko n nala n cina upana u ikyamba u d̄a Kawauwi ka panai wa. Upana u ikyamba u nala vi u tuko t̄a ili i'ya i ḅan-gai ikyamba i ne; wata, a'uwa a Atoni. ²⁵Mpa gogo-na kagbashi ka Atoni ka kpaci Kashil̄a ka zuwa mu t̄a n tonuko d̄a tyoku d̄a kadyanshi ka Kashil̄a k̄ari mayun. ²⁶Kashil̄a ka sokongu t̄a kadyanshi ki a asu u aza d̄a a yain uma caupa, shegai gogo-na u wenike d̄e afoḅi a ne a asu u ama a ne. ²⁷Kashil̄a ka wenike t̄a akani a ne adama a d̄a wa ciga t̄a ed̄a Awulawa i reve ikuna i shinga n i tsupige i ne. Ili i'ya a'ari a sokongi, shegai gogo-na a todugboi vi i'ya na: Kawauwi ka rongo t̄a a asuvu a d̄e, k̄pam

adama a nala i reve t̄a ya dusuku a tsupige tsu ne kabolo.

²⁸ Adama a nala a d̄a tsa tonusuko ama ukuna u Kawauwi ko nte baci tsu banai. Tsu rono le t̄a atsuvu kpm tsu wenishike le t̄a. Tsu yan t̄a manyan n gb̄a ugboji u d̄a Kashil̄a ka n̄ak̄a tsu, kpaci tsa ciga t̄a aza d̄a a bolomgbonoi n Kawauwi a woko tyoku d̄a a gain a woko a gawunsa baci n Kashil̄a. ²⁹ N yan t̄a manyan cika tsar̄a ili i na yi i git̄a, kpm n pityanangu t̄a n ucira u Kawauwi u d̄a wa yan manyan a asuvu a va.

2 Ma ciga t̄a i reve tyoku d̄a mari ku-modu adama a d̄e, n adama a Atoni a d̄a a'ari a Lawudukiya, kpm n Atoni a d̄a bawu kotsu a gawunsai n̄a mpa. ² N yan t̄a nala tsar̄a n gbamatangu le kpm n bolomgbono le n uciga. Nala wa zuwa le t̄a a tsar̄a ili i shinga ushani i'ya ya tuw̄a a asu u ureve u ili i usokongi i Kashil̄a i nala yi gb̄a. Kadyanshi ka Kawauwi ka ma dansa. ³ Aya uza d̄a wa ban̄a gb̄a kuzuwate ku kakiri n ureve u d̄a bawu tsa wene vi. ⁴ N tonuko d̄a t̄a ili i na yi tsar̄a ko uza u fud̄a u yins̄a d̄a n ugboji wa kpm u nanamgbana n ad̄a wa. ⁵ Ko an u wokoi m̄a t̄a mbari n ad̄a, katakasuvu ka va k̄a t̄a ara d̄e. Kpm m̄a t̄a n mazanḡa adama a d̄a ya rongo tyoku d̄a u gain i rongo kpm adama a d̄a i'ari n upityanangu u ucira n Kawauwi.

Yesu tuko t̄a uma u maci

⁶ Gogo-na an i wushuki n Yesu Kawauwi u wokoi Asheku a d̄e, lyayi kelime n utono u ne. ⁷ Zuwai alu a d̄e a asu u ne kpm i gbonguro a asuvu a le. Nala upityanangu u d̄e wa tsar̄a kami ka ugami, dere tyoku d̄a a wenishike d̄a. Kpm adama a nala dem ya cikpa t̄a cika.

⁸ Kotsu i as̄aka ko uza u kan̄a d̄a n kananamgbani ka gbani wa. Kananamgbani ka nala ki ka yan t̄a yavu ka ugboji ka, shegai uwenishike u vuma d̄a

koshi. A ucira u likimba u na u d̄a uwenishike u nala vi u wutaj shegai a asu u Kawauwi u d̄a wa. ⁹ Gb̄a ili i Kashil̄a i'ā t̄a a asuvu a Kawauwi. ¹⁰ I'ā t̄a kabolo n eyi. Adama a nala, gb̄a ili i na yi i'ā t̄a a asuvu a d̄e, kpm wa lya t̄a tsugono tsu ucira kau-kau n ucira u tsugono gb̄a.

¹¹ An i tuw̄ai a asu u Kawauwi u kid̄a d̄a t̄a acomb̄i a asuvu a kulu, shegai ukid̄a u vuma u d̄a wa. Ili i'ya Kawauwi ka yain i'ya u kid̄a t̄a ahali a unyushi u cingi a d̄e. ¹² An a lyubugu d̄a, a cid̄angu d̄a t̄a kabolo n Kawauwi. Aku a 'yangas̄a d̄a n uma adama a d̄a i'ari n upityanangu a asuvu a ucira u Kashil̄a, uza d̄a u 'yangas̄ai Kawauwi a ukpa. ¹³ Akushe a d̄a i'ari adama a d̄a i'ari n unyushi u cingi, kpm i'ā n utsar̄a u kaci a ucira u unyushi u atakasuvu a d̄e wa. Shegai Kashil̄a ka zuwa d̄a t̄a i rongo a asuvu a Kawauwi. U cimbusuk̄a tsu d̄e unyushi u tsunu gb̄a.

¹⁴ Unyushi u tsunu u d̄a pini ushani ukorongi, kpm ili i'ya a korongi vi i shamkpa tsu t̄a. Shegai Kashil̄a ka cimbus̄a t̄a i'ya, u bidyai i'ya u wacinsai i'ya a asu u d̄a u zuwai a varai i'ya a mawandamgbani ma Kawauwi. ¹⁵ A ure u nala vi u d̄a Kashil̄a ka takpai ucira u tsugono a asuvu a ucira kau-kau n ucira u tsugono. U zuwa le a panai uwono a kapala ka ama, kpm u lyai kaci ka le a mawandamgbani ma Kawauwi.

¹⁶ Adama a nala, ko uza u tonuko d̄a baci kagbani a ili i'ya ya lya ko ya so kotsu i dambula wa. Kotsu i dambula ko ama a dans̄aka d̄a baci an i kpad̄ai uyan icun i abiki dem ko kpm abiki a uwoto u savu wa, ko kpm ukpad̄a utono mele ma kain ka Ashibi.† ¹⁷ Kpaci ili i nala yi gb̄a iryoci i ili i maci i'ya ya tuw̄a ya git̄a i'ya. Kawauwi n kaci ka ne aya ili i maci yi. ¹⁸ Ama a d̄a pini ushani aza d̄a a tsu yan ipeli a dana baci a'ā n ukana u kaci, shegai nala a'ari wa. A tsu gbashika t̄a atsumate a zuba. Kotsu i

asaka ama a nala yi a yanka da kadyan-shi ka gbani wa. Iacun i ama a nala yi a tsu dana ta gba ili i'ya a wenei, kpm atakasuvu a le a da bawu a'ari uwuluki a da a tsu zuwa le ta a yain agoni adama a uyawunsa u utengeshi u le. ¹⁹ Ama a nala yi a buwa kpm upadari n Kawauwi kaci ka ikyamba wa. Kpaci tsa ta upadari kabolo n ikyamba i ne n akawa a ne, kpm tsa gbonguro ta koshi tsu tsara baci ilikulya n ucira u tsunu a asu u Kashila.

²⁰ I kuwa ta kabolo n Kawauwi, kpm u wauwa da ta a ucira kau-kau u likimba u na. Nida ya lya kapala n utono u mele ma likimba na yavu aza a likimba a da i'ari? ²¹ Mele ma na ma dana ta, "Kotsu i kana ili i na wa!" ko kpm "Kotsu i lyai ili i na wa!" ko gbm "Kotsu i sawa ili i na wa!" ²² Mele ma na mi ma yan ta kadyan-shi ka ili i'ya bawu ya barakpa. A'ayin a da baci tsu yain manyan n ili yi, aku i wacuwa. Nala dem wari n mele ma ama a yain. ²³ A tsu wene ta yavu mele mi mai da mari, kpaci a tsu zuwa ta ama a matsa a zuwa Kashila ka pana kayanyan, ko kpm a wenike uvakunku u kaci u kaban. Nala vi kaban ka, kpm dem a tsu zuwa ta ama a pana ikyamba a asu u umatsa a zuwa Kashila ka pana kayanyan. Shegai mele ma na mi ma tsu banga uza da wa ciga u asaka uyawunsa u cingi n uciga u ili i cingi wa.

Tyoku da uza wa rongo uwuluki

3 An u wokoi a 'yangasa da a ukpa kabolo n Kawauwi, u kana ta i zuwa atakasuvu a de a ukuna u zuba, a asu u da Kawauwi kari na ndishi a ulyaki u Kashila. ² Zuwai asuvu a de a yawunsa u ili i zuba, shegai a ili i likimba wa. ³ Yansai nala an i kuwai a'ayin a da Kawauwi ka kuwai, kpm gogo-na Kawauwi ka fobugo da de uma u mayun u de n Kashila. ⁴ Kawauwi ka uma u mayun u de, kpm an Kashila ka wenike

yi a likimba gba, eda dem ya dusuku ta kabolo n eyi a tsupige tsu ne.

⁵ U kana ta i wuna ikuna i likimba i na i'a baci a asuvu a ikyamba i de. I wuna tsishankala, ko uyan manyan ma tsishankala icun kau-kau. U kana ta dem i wuna upana u maluwa ma icun i ili i nala yi. U gan ta dem i asaka upanasa icun i maluwa ma ili i cingi i nala yi. I takpa uciga u utsara u ikebe ili i'ya i'ari ili i te n ulyaka ameli kayala. ⁶ Upan u Kashila wa ta a utuwa a asu u icun i ama da a ka yansa ili i nala yi.

⁷ Eda dem i'ari ya yansa ta nala caupa a'ayin a da i'ari aza a likimba. ⁸ Shegai gogo-na u kana ta i asaka uyansa ili i nala yi a asuvu a de. I asaka unamgbi u asuvu n ibili. Kotsu i asaka dem uyansaka atoku tsicingi n kunangasu hal dem n kadyan-shi ka gbani. Asakai utonusuko ama kadyan-shi ka ka bala le. ⁹ Kotsu i yansaka kaci ka de kaban wa, an u wokoi i mondoi vuma u cau kpm n tyoku da i rongoi caupa. ¹⁰ Gogo-na i uka de vuma u savu, kpm uza da u yain vuma u savu u nala vi wa rongo da ta unakasa ureve kpm u gonuko da tyoku da eyi wari. ¹¹ A uma u savu u na vi, u dambula ko avu uza u Yahuda u da ko Kawulawa wa. Kpm u dambula ko a kida vu kacombi ko a kida vu wa. U dambula dem ko kamoci ka baci wari, ko a kaban ka kaletsu ka uryagbaji ka wari wa. U dambula ko uza da wa gbasha ko uza da bawu wa gbasha wa. Ili i'ya i'ari n kalen i'ya Kawauwi, kpm wa ta a asuvu a tsunu gba.

¹² Adama a ili i nala yi, kpm n adama a da Kashila ka dangasa da i woko ama a ne kpm u gonuko da uwuluki, n adama a da wa ciga da, kotsu i yain n asuvayali, n ubanga u atoku. Kpm i vakunku kaci ka de n ahankuri. Ili i na yi i'a ta tyoku u aminya a da i tsu uka. ¹³ Kotsu i pana upan u atoku wa, kpm unyushi wa baci pini, kotsu i cimbusuka

atoku. Asheku a cimbusukā dā tā, adama a nala, nala dem ya cimbusukā atoku a de. ¹⁴ Kunya ka ku lakai kalen ka ya uka, ka uciga. Uciga u bolomgbono tsu tā gba kpm u zuwa tsu rongo kabolo mai.

¹⁵ Asakā ndishi n shinga n Kawauwi n toni n aḍa. Yansai nala adama a da i'ari atoku a ikyamba i te kpm Kashilā ka isa dā i rongo a asuvu a ndishi n shinga. Kpm i cikpa Kashilā maco. ¹⁶ Asakai akani a Kawauwi a shamgba a atakasuvu a de ushani kpm a ka zuwa dā tā i yain n ugboji. Yankai akani a ne manyan i ɓan-gamgbanā a asu u uwenishike kaci ka de kpm i naḳa le adooki. I rongo n ucikpa a asuvu a atakasuvu a de, i rongo n i shipi gba icun i ishpa i shinga ubana a asu u Kashilā. ¹⁷ Ko ndya baci ya yan ko tani ya dana, yanyi i'ya a asuvu a kala ka Yesu Asheku. Kpm a'ayin a da ya yan ili i nala yi, i cikpi Kashilā maco a asu u ne ubana a asu u Kashilā Tata.

Tyoku da uza wa rongo a kuwa ku ne

¹⁸ Aka, gorimukoi a'ali a de, kpaci dere da wari ya tono baci Asheku.

¹⁹ A'ali, cigai aka a de kotsu i rongo n ele n asuvu a shen wa.

²⁰ Mmuku, gorimukoi isheku i de a ili dem, kpaci nala ya zuwa Asheku a pana kayanyan.

²¹ Isheku, kotsu i maṣa mmuku n de hal a kpaḍa utsarā ugbama u asuvu wa.

²² Agbashi, u kaṅa tā i gorimuko azakuwa a de pini naha a likimba. I maṣa i zuwa le a pana kayanyan. A'ayin a da baci i wenei a ka wundya dā a da ya yan nala koshi wa. Yansai nala n atakasuvu a de gba maco a'ayin a da baci bawu a ka wundya dā. Nala ya naḳa Asheku tsupige. ²³⁻²⁴ Ya yanka tā Yesu Asheku manyan a'ayin gba. Vuma da ya yanka manyan wa. Asheku a da a ka naḳa dā agadu a woko katsupi ka malen ma manyan ma i yain. Adama a nala,

yanyi manyan n ucira u de gba. ²⁵ Kpm i reve tā i yan baci ili i'ya bawu i gain, a ka tsupa dā tā n ili i cingi i'ya i yain vi. Kpaci Kashilā ka wenike kudyangi a asu u aza da a yain ili i cingi wa.

4 Azakuwa, kiranai n agbashi a de, i bidya le unā u te, an u woko i reve tā i'ari n Uzakuwa u de a zuba.

Yanyi kvasu

² Rongoi uyansa kvasu n atakasuvu a de ufofusi kpm n ucikpa a atakasuvu a de. ³ Yanyi kpm kvasu adama a tsunu. Yanyi dem kvasu tyoku da Kashilā ka kukpa ure adama a akani a tsunu, tsarā tsu tonuko ama ili i'ya i'ari usokongi i Kawauwi, ili i'ya i zuwai mari usiri n ikani da la vi. ⁴ Yanyi kvasu tsarā n dansa akani a na yi mai, tyoku da u gain. ⁵ Rongoi n ugboji a'ayin a da baci i'ari kabolo n aza da bawu a'ari Atoni. Yanyi manyan n kabala ka i tsarai mai. ⁶ Kadyanshi ka de ka woko ili i shinga kpm n maluwa ma upana, tyoku u kusan ka kari na mkipadi. Nala wa ɓanga dā tā i reve tyoku da ya wushunku uza da baci dem u yan dā keci.

Idyani i makorishi

⁷ Tikiku wa tonuko dā tā ukuna u va. Utoku u tsunu u da uza da tsa ciga. Kaɓangi ka ka maci uza da wa gbashika Asheku kabolo na mpa. ⁸ N suku yi tā a nwalu n na mi tsarā u zuwa dā i reve tyoku da tsa yansa kpm u gbamatangu dā. ⁹ Mpa dem na ma suku Onisima. Eyi dem uza u maci u da kpm utoku u da n lakai uciga. Eyi dem uza u te u da a asuvu a ama a de. A ka tonuko dā tā gba ili i'ya ya gitasa pini na.

¹⁰ Aristaraku wa tā pini na a kuwa ku a'ali kabolo na mpa. Wa danasa dā tā, nala dem Marku, uza da akaya a ne a'ari a te n Baranaba. Tsu tonuko dā tā caupa i ryabusa Marku mai u tuwa baci.

¹¹Joshuwa[¶] uza ɗa dem a tsu isa Yusutu wa sukunku ɗa ta idyani. Alya koshi Atoni a Yesu Asheku a asuvu a aza a Yahuda aza ɗa tsa yan manyan kabolo. A ka yan ta manyan na mpa adama a tsugono tsu Kashila kpm alya a vakunku mu asuvu.

¹²Abafara vuma u ilyuci i de ɗa, kpm kagbashi ka Yesu Kawauwi. Wa sukunku ɗa ta dem idyani. U tsu yansaƙa ɗa ta kavasu kain dem. U folo ta Kashila ka zuwa ɗa i yain ugbami kpm kotsu i asaka upityanangu wa, kotsu i shamgba n ucira tyoku ɗa Kashila ka ciga. ¹³Ma dana ta u matsa ta cika adama a de n adama a Atoni a ɗa a'ari a ilyuci i Lawudukiya n Hirafoli.

¹⁴Kaje ka maci ka tsunu kanaƙi ka aguma Luka wa sukunku ɗa ta dem

idyani, nala dem Dima. ¹⁵Nakangi akani a idyani i tsunu a asu u atoku a ɗa a'ari a Lawudukiya, n uka u ɗa a ka isa Nimfa n gba aza ɗa a tsu gawunsusa a kuwa ku ne.

¹⁶A'ayin a ɗa baci i kotsoi uyan kaneshi u ukanikorongi u na vi, i naka dem Atoni a ɗa a'ari a Lawudukiya tsara yain dem kaneshi. Eɗa dem i yain kaneshi u ukanikorongi u ɗa n koronku le.

¹⁷Tonukoi Arikibu udyanshi u na, “Matsa vu kotso manyan ma Asheku a naka vu.”

¹⁸Mpa Bulus uza ɗa u korongi idyani i na yi n kukere ku va.

Cibai n ikani i va.

Asaka ukuna u shinga u Kashila u toni n aɗa.

[¶]4:11 N Tsiyahuda kala ka “Joshuwa” ka “Yesu” n Tsiheline.

Ukanikorongi u Kagitā Ubana a Asu u

Aza a Tasaloniya

Ukukpā u kadyanshi

An Bulus kotsoi ukorongu ukanikorongi u na vi, aku u korongi kpm u roku ubana a asu u Atoni a Tasaloniya. Tasaloniya ilyuci i ucira i'ya a ikengi i kushivā n kuden ku pige. Pini a asu vi, atoni a ameli a da a'ari pini ushani. Bulus tuwā tā a Tasaloniya u wenishikei ama ukuna u Yesu. U yan tā dem manyan ma uyan atani tsarā u tsarā ikebe. Atoni a ameli ushani a woko tā Atoni a Yesu. Aza a Yahuda a da a'ari pini a woko tā dem Atoni.

An a yain a'ayin, aza da a ka tono n ama a ilyuci yi a gitā malyon, pini nala, a lokoi pini Bulus. An nala u wurai, Bulus tuwā tā u suki kabangi ka ne Timoti u tuko yi alabari a Atoni a da a'ari a Tasaloniya vi. Timoti tuko yi tā alabari a shinga, an u kotsoi upana alabari a shinga yi da Bulus korongi ukanikorongi vi.

Uwenishike u pige u da wari pini a ukanikorongi u na vi u da a'ayin a da Yesu wa doku wa gono pini na a likimba. Ili ushani ya gitā tā a a'ayin a nala yi. Tsa reve kain ka ili yi ya gitā wa, adama a nala u gan tā tsu rongo mai tyoku da Kashilā ka ciga hal n tsu vani kain ki. Gbā ili i na yi Bulus dana tā i'ya pini a ukanikorongi u na vi.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani (1:1-3)

Upityanangu u aza a Tasaloniya n iryoci (1:4-3:13)

Uma u da wa zuwa Kashilā ka pana kayanyan (4:1-12)

Ili i'ya tsa fuda tsa wene Asheku a gono baci (4:13-5:11)

Idani i makorishi n idyani (5:12-28)

1 Atsu an Bulus n Sila n Timoti atsa tsa korongu ukanikorongi u na ubana a asu u Atoni a Tasaloniya. Ele dem aza a Kashilā Tata u tsunu a da kpm aza a Asheku Yesu Kawauwi aza da a'ari a asu u nala vi. Ma yan tā kvasu nā n foli Kashilā ka wenike ukuna u shinga u ne ara de kpm u zuwuka da unā u shinga nā ndishi n shinga.

Upityanangu u aza a Tasaloniya

²Tsu tsu rongo tā ucikpa Kashilā adama a de gbā. Kpm gbā a'ayin a da baci tsa yan kvasu, tsu tsu ciba da tā dem. ³A'ayin a da baci tsa dansa ukuna u de n Kashilā Tata u tsunu, tsu tsu dansa tā ukuna u ili i'ya i tsu yan adama a upityanangu u de, kpm tsu tsu dansa tā manyan ma i tsu yan an ya ciga atoku, tsu tsu dansa tā kpm tyoku da i tsu rongo uzuwa uma a asu u Asheku Yesu Kawauwi a'ayin a da baci i'ari a asuvu a upana u ikyamba.

⁴Aje a vā, Kashilā ka ciga da tā, kpm tsu reve tā u dangasa da tā tsarā i woko ama a ne. ⁵An tsu tonuko da Kadyanshi ka Shinga, n udyanshi u da koshi wa, shegai n ucira u da. Kulu Keri ka ku zuwa da i reve ili i'ya tsu danai vi mayun da. Kpm an tsu rongoi n ada, i wene tā tyoku da tsu rongoi a uwenike ukuna u maci u akani vi. ⁶Nala dem, i rongo tā tyoku da tsu rongoi n tyoku da Asheku a rongoi. A asuvu a upana u ikyamba dem, i wusha tā akani yi kpm Kulu Keri ku zuwa da tā i yain mazanga.

⁷Nala i wokoi iryoci i ama gbā aza da a ka tono Asheku a ubongu u Masi-daniya n Akataya. ⁸Adama a de, kadyanshi ka Asheku ka kyawan de gbā ko nte wa a ubongu u na vi, hal gbam kapala n asu u na vi. Upityanangu u de n Kashilā a reve tā n u da ko nte wa. Adama a nala tsa ciga gbam tsu yain kadyanshi a kaci ka nala wa. ⁹Ama yi

n kaci ka le a tsu rongo t̄a uyan kadyanshi tyoku d̄a i ryabusa tsu. A tsu dansa t̄a dem tyoku d̄a i kpatalakai ameli kucina, aku ya gbashika Kashil̄a ka mayun n ka uma. ¹⁰A tsu dansa t̄a dem tyoku d̄a ya vana Maku ma ne Yesu u tuw̄a a zuba. Kashil̄a ka 'yangasa t̄a Yesu a ukpa, gogo-na kpm Yesu nala vi aya wa wauwa tsu a upana u ikyamba u upan u ne u d̄a wa tuw̄a.

Manyan ma Bulus a Tasaloniya

2 Ama a va, i reve t̄a gai utuw̄a u d̄a tsu tuw̄ai tsu kyawan d̄a u gbani u d̄a wa. ²I reve t̄a an tsari a Filibi kahu tsu tuw̄a ara d̄e. ³Nte a zuwa tsu tsu panai ikyamba pini kpm a yanka tsu tsilai. Shegai Kashil̄a ka tsunu ka nak̄a tsu t̄a ugbami u asuvu u d̄a tsa tonusuko d̄a Kadyanshi ka Shinga ka ne a kateshe, ko an u wokoi ama ushani pini a ka kangusu tsu t̄a. ⁴Akani a d̄a tsu tuko d̄a, a'ari n kaɓan wa. Tsu tuko d̄a a d̄a tsara tsu yain ugboji wa. Ryafa d̄a tsa ciga tsu ryafa d̄a wa. Nala wari wa, ko kenu! ⁵Kashil̄a ka wene tsu t̄a tsari mai d̄a gai i zuwai u nak̄a tsu Kadyanshi ka Shinga ka ne tsara tsu tonusuko aza d̄a a buwai vi. Ili i'ya tsa ciga i'ya, tsu zuwa Kashil̄a ka pana kayanyan, kpaci aya uza d̄a u kondoi atakasuvu a tsunu. Tsu tsu zuwuka kadyanshi ka ama atsuvu wa. ⁶I reve t̄a mai tsu tsu cikpala d̄a n kaɓan wa, kpm Kashil̄a n kaci ka ne wa wenishike t̄a ili i'ya tsu yain adama a kurura a d̄a wa. ⁷Tsu tsu yan ili adama a d̄a tsa tsara tsupige ara d̄e, ko ara uza wa.

Kpaci atsu asuki a Kawauwi a d̄a, tsa fuda t̄a tsa yanka ucira u nala manyan tsu zuwa d̄a i nak̄a tsu ili i'ya tsa ciga. ⁸Shegai tsu yan nala wa, aku tsu vakunki kaci utuw̄a ara d̄e tyoku d̄a mma u tsu comuko kpm u kirana na mmuku n ne. ⁹Tsu ciga d̄a t̄a cika kpm tsu pana

t̄a kayanyan tsu tuko d̄a Kadyanshi ka Shinga ka Kashil̄a, kpm dem tsu pana t̄a kayanyan tsu banga d̄a a ili dem, kpaci i woko d̄e aza d̄a tsa ciga cika.

¹⁰Ama a va, i ciba t̄a tyoku d̄a tsu yain manyan cika an tsari kabolo n ad̄a. Kaara n kayin tsu tsu modono t̄a tsu tsara ikebe tsara ili i'ya baci dem tsa ciga tsu tsila i woko ili kadambula ara uza wa, a'ayin a d̄a tsari pini n tsu yanyi kubari ku Kadyanshi ka Shinga ka Kashil̄a. ¹¹Eɗa ama a tsunu aza d̄a i wenei ukuna vi n a'eshi a d̄e, nala dem Kashil̄a, atsu t̄a t̄a sarara n ukuna u mayun, ko uza wa nak̄a tsu unyushi tyoku d̄a tsu yanka d̄a wa, eɗa aza d̄a i wushuki n Asheku. ¹²Kpm i reve t̄a tsu tono t̄a n ad̄a mai tyoku d̄a tata u tsu tono na mmuku n ne. ¹³Tsu folo d̄a t̄a, kpm tsu gbatamangu d̄a t̄a. Tsu zuwa t̄a ya dem u rongo ure u d̄a wa nak̄a Kashil̄a tsupige, kpaci u isa d̄a t̄a i uwa a tsugono tsu ne i tsara kaɓon a tsupige tsu ne.

¹⁴Kain dem tsu tsu cikpa t̄a Kashil̄a an i wushuki n akani a d̄a tsu tuko d̄a. I danai idani i tsunu i ama i'ya koshi wa. I wushai akani yi dere tyoku d̄a a'ari mayun: Akani a Kashil̄a a d̄a. Kpm akani a nala yi a ka rongo t̄a uyan manyan ara d̄e aza d̄a i wushuki.

¹⁵Ama a va, an i wushuki n ili i'ya tsu danai, ama a d̄e a foro d̄a t̄a. Nala i wokoi tyoku u Atoni a Kashil̄a a d̄a a'ari a Yahuda. Ama a nala yi a wushuku t̄a n Yesu Kawauwi, aku ama a le aza a Yahuda a foro le dem. ¹⁶Aza a Yahuda a nala yi a wuna t̄a nsumate n le, hal aza roku a le gbam a wunai Yesu Asheku. Gogo-na a zuwa tsu t̄a tsu panai ikyamba kpm a loko tsu. Ama a nala yi a yan ili i'ya Kashil̄a ka pana kayanyan wa, kpm a bishinkai gb̄a ama uwusha ukuna u shinga, ¹⁷kpaci a bishinka tsu t̄a tsu dansa n Awulawa tsara kotsu a tsara

iwauwi wa. Nala a rongoi uyansa n a dokusi unyushi u cingi u le. Aku Kashila ka tuwai ka yain upan, u yan le mavura.

Bulus wa ciga u doku u kyawan le

¹⁷ Ama a va, an a loko tsu ara de, tsu barakpa wa, she na tsu matsai cika tsu gono. Tsu asaka ucibusu n ada wa, ko kenu, kpm tsu ciga ta tsu wene da cika. ¹⁸ Mayun da tsa ciga da uwene. Mpa Bulus, n matsa ta a'ayin ushani tsara n tuwa ara de, shegai Kanangasi⁸ ka kangu mu ta. ¹⁹ Ili i'ya i zuwai ma ciga n wene da i'ya, i tuko tsu ta uzuwa u uma, i naka tsu kpm mazanga, kpm eda funi u ut-sara u kaci u tsunu. Ya zuwa tsu ta tsu yain mazanga a kapala ka Yesu Asheku a'ayin a da baci u tuwai. ²⁰ Eda tsupige tsu tsunu, eda kpm mazanga ma tsunu.

3 Adama a nala, an tsu kpadai akawunki a upana alabari a de, aku tsu wushuki tsu da atsu tsa shamgba ta a Atina, ²aku tsu suki Timoti ubana ara de. U yan ta manyan n atsu tyoku u kagbashi ka Kashila, kpm u yain kuɓari ku Kadyanishi ka Shinga ka Kawauwi. Tsu suku yi ta tsara u zuwa da i yain ugbami kpm u gbamatangu upityanangu u de. ³Tsa ciga i dambula adama a upana u ikyamba u da wa tuwusa da wa. I reve ta gai an upana u ikyamba vi wa tuwa, cinda Kashila ka ka dangasa tsu.

⁴A'ayin a da tsari n ada vi, tsu tsu ronuso da ta atsvu tsu da upana u ikyamba wa tuwa tsu ta gba tsunu gogo. Kpm i reve ta mai upana u ikyamba u tuwa de. ⁵N pana ta alabari a upana u ikyamba u de hal n kpadai ukawunku n alabari a da n panai, da i zuwai n suki Timoti vi. N suku yi ta tsara u wene ko upityanangu u de u buwa pini n ugbami. Mari n pana ta uwonvo ma wundya ko

Uza u Ukondo u fuda da de, manyan ma tsunu kpm gba ma woko ma gbani.

Timoti danai ili i'ya u wenei

⁶Gogo-na da Timoti gonoi a asu u nwalu n ne utuwa ara tsunu an u wuta ara de. U tuko tsu ta alabari a shinga a ukuna u upityanangu u de n ukuna u uciga u de. U tonuko tsu ta kpm an i'ari tsu a ucibusu n mazanga kpm ya ciga tsu uwene, tyoku da atsu dem tsa ciga da uwene.

⁷Ama a va, atsu n kaci ka tsunu dem tsa ta n upana u ikyamba kpm a ka yan tsu mavura cika, shegai tsu ta na nvain n katakasuvu an i shamgbai n ucira a upityanangu u de. ⁸Gogo-na tsu reve ta an i'ari kushani n ucira n Asheku, nala vi u doku ta u gbamatangu tsu. ⁹Tsu cikpa ta Kashila adama a de cika! Adama a de tsa ta n mazanga ma pige a kapala ka Kashila. ¹⁰Kaara n kayin tsu tsu yan ta kvasu cika adama a de. Kpm tsu folo ta Kashila ka asaka tsu tsu doku tsu wene da, tsara tsu shadangusu ili i'ya i gusai a asuvu a upityanangu u de.

¹¹Kvasu ka tsunu ka Kashila Tata u tsunu n Yesu Asheku a asaka tsu tsu kondo da. ¹²Tsa ciga ta Asheku a zuwa uciga u de u gbonguro cika hal n i cigamgbani kpm i cigi gba ama, tyoku da dem atsu tsa ciga da cika. ¹³A'ayin a da baci Asheku a tsunu a ka gono n aza a uwulukpi a ne. Tsu yan ta kvasu u zuwa atakasuvu a de a rongu n ucira cika, tsara kain ka ugono ka ne i woko uwulukpi a kapala ka Kashila Tata u tsunu kpm ko uza wa takpa da n ukuna u roku wa.

Rongoi mai a kapala ka Kashila

4 A makorishi ama a va, tsa folo da ta adama a kala ka Yesu Asheku i rongu a ure u da Kashila ka pana kayanyan.

⁸2:18 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

Tsu wenishike dā de nala vi kpm hal n gogo-na nala i'ari uyansa. Tsu gbatangu dā tā i lyai kapala n uyansa nala ²kpaci i ciba tā ili i'ya tsu wenishike dā a asuvu a kala ka Yesu Asheku.

³Tsa ciga dā tā i rongo uwulukpi, kotsu i suma unyushi u cingi u tsishankala. ⁴Ya dem u fuda u gubi ikyamba i ne i rongo ure u dā wari uwulukpi n u dā kpm ama a ka nakā karinga. ⁵Kotsu i woko agbashi a uciga u atakasuvu a de tyoku dā Awulawa a tsu yan wa, kpaci a reve Kashilā n ire i ne wa.

⁶Kotsu vu ryafa utoku u vunu Katoni vu bidya uka u ne wa, kpaci Asheku a ka foro tā gbā aza a icun i unyushi i cingi i nala yi. Tsu rono dā tā atsuvu caupa. ⁷Kashilā ka isā tsu tā tsu woko uwulukpi, u isā tsu tsarā tsu rongo uma u dā wari n ashindā wa. ⁸Gbā uza dā baci u kpādai utono ukuna u na vi, ukuna u vuma dā u kpādai unakā karinga wa, shegai Kashilā ka wari u'yuwan, uza dā u nakā dā Kulu Keri ku ne.

⁹Kashilā n kaci ka ne u wenishike dā tā i cigi atoku a de, adama a nala ili i'ā la ya zuwa mu n koronku dā ukuna u uciga u Atoni u dā ya wenike asu u ama a Kashilā wa. ¹⁰Mayun dā, ko gogo-na i'ā tā n uciga ushani ubana a asu u Atoni a dā a'ari a uyamba u Masidaniya. Ama a vā, ko an u wokoi nala, tsu folo dā tā i doku i cigi le cika.

¹¹Ili i'ya ya ciga cika i'ya: i rongo n uma u de shiriri, yawunsai a ukuna u manyan ma de koshi, kpm i yain manyan n akere a de, tyoku dā tsu tonuko dā caupa. ¹²Adama a nala, ama dā bawu a'ari Atoni a ka nakā dā tā karinga adama a uma u dā ya rongo, kpm ya zuwa ucira u de a asu u ama a nakā dā ikebe wa.

Tyoku dā Asheku a ka gono

¹³Ama a vā, ma ciga tā i reve ili i'ya ya gita n Atoni a dā a kuwai. Kotsu i

shadangu n unamgbukatsuma adama a le tyoku u ama dā bawu a'ari n uzuwa u uma wa. ¹⁴Tsu wushuku tā Yesu kuwa tā kpm u 'yangai n uma. Kpm dem tsu wushuku tā Kashilā ka gonuko baci Yesu, wa gonuko yi tā kabolo n ama dā a pityanangi n eyi kahu a kuwa.

¹⁵Yesu Asheku u tonuko tsu tā u gono baci, atsu aza dā tsari n uma a'ayin a dā Asheku a ka gono vi, tsa uwa a kapala ka aza dā a lasa tsu wa. ¹⁶Asheku n kaci ka ne wa cipā tā a zuba. A'ayin a nala yi ama a ka pana tā kalagatsu ka Asheku, kpm a ka pana tā isali i pige a asu u uza-pige u atsumate a zuba, a ka panaka le tā a fulā kavana ka Kashilā. Nala gita baci, aku aza dā a kuwai a asuvu a Kawauwi a gita a 'yanga. ¹⁷Atsu aza dā tsari n uma a likimba, a ka canga tsu tā a asuvu a alishi tsu gawunsa n Asheku a zuba, kpm tsu rongo n eyi de maco. ¹⁸Nala ya gbatangu atoku n kadyanshi ka nala ki.

5 Ama a vā, ili i'ā la ya zuwa mu n koronku dā ko nida ko nwere dā ikuna i na yi ya gita wa, ²kpaci i reve tā mai kain ka Asheku a ka tuwā wa woko tā tyoku dā kaboki ka tsu tuwā n kayin. ³A'ayin yi, ama a ka dana tā, “Tsa tā nā ndishi n shinga kpm tsā n ukuna wa,” kute-kute aku upana u ikyamba u rukpa le, tyoku dā uka u katsuma u tsu pana mbalā ilimaci ya rawa yi baci. Asu wā la u dā ama a ka la a upana u ikyamba u nala vi wa.

⁴Ama a vā, i'ari a asuvu a karimbi a ikuna i na yi wa, kpm kotsu i yain majiyan ma kain ka baci kain ka Asheku ka tuwā dā tyoku u kaboki wa. ⁵Kpaci edā mmuku n katyashi n dā kpm aza kaara. Atsu aza a karimbi n kayin a dā wa. ⁶Adama a nala she i wundi mai, kotsu i lavuta tyoku u aza dā a buwai wa. Shegai i rongo n uma kpm n ukana u kaci. ⁷N kayin ka a tsu lavuta, aza dā kpm a tsu so n kayin ka a tsu so hal a tamgbalaka. ⁸Shegai atsu aza dā tsari a

asuvu a katyashi u gan tā tsu kaṅa kaci ka tsunu. A'ayin a ḍa baci Kalāpansi ka shilakana n atsu, tsu lyai kapala n up-ityanangu n Yesu n uciga u ama, tyoku ḍa kasoje ka tsu uka maraga a makamba. Tsu zuwa uma u ḍa Yesu wa wauwa tsu, tyoku ḍa kasoje ka tsu uka makun ma kuvon. ⁹Tsu yain ili i nala yi kpaci Kashila ka bidya tā ka wauwa tsu a akere a Yesu Kawauwi Asheku. U bidiga kaci ka ne u tsungu upan u ne ara tsunu wa. ¹⁰Ko atsu n uma ko a asuvu a ukpa a'ayin a ḍa baci u gonoi tsa rongo tā n eyi bawu utyoku, kpaci Yesu Asheku u kuwa tā adama a tsunu. ¹¹Adama a nala, kotsu i gbamatangu atakasuvu a atoku a ḍe, i rongo a unakasa atoku a ḍe adooki, dere tyoku ḍa i'ari uyansa.

Uwenishike u makorishi

¹²Ama a va, nakai azapige a ḍe tsupige aza ḍa a'ari a asuvu a manyan ma Asheku. A yan tā manyan cika a asuvu a ḍe, kpam a tonuko ḍa tā ili i'ya bawu i gain i yain. ¹³Nakai ama a na yi karinga cika kpam i cigi le cika adama a manyan ma le. I rongo kpam na ndishi mai n atoku.

¹⁴Ama a va, u kaṅa tā i roni atsuvu a awonvoli. Gbamatangi aza a uwonvo. I ḍanga aza ḍa bawu a'ari n ucira, ya dem yani ahankuri n eyi.

¹⁵I kirana kotsu a tsupa ukuna u cingi n ukuna u cingi wa, shegai a'ayin dem i matsa i yain ili i shinga a asu u atoku a ḍe n ama gba.

¹⁶Kain dem i yain mazanga. ¹⁷Rongoi uyan kavasu bawu ubula. ¹⁸Ko ndya baci i gitai i cikpa Kashila, kpaci tyoku ḍa Kashila ka ciga u ḍa la vi, kpam ḍa ama a Yesu Kawauwi a ḍa.

¹⁹Kotsu i kaṅu Kulu Keri wa. ²⁰Kotsu i goro kadyanshi ka Kashila ka ka wutusa a unā u Atoni wa, ²¹shegai i kondo ili i'ya a danai gba. Shamkpai ili i'ya i'ari i shinga. ²²Sumai gba ili i'ya i'ari i cingi.

²³Tsu reve tā Kashila aya uza ḍa u tsu nakā ndishi n shinga. Kavasu ka va ka u wulukpe ḍa a ili dem. Asaka u bishinka kulu ku ḍe, n uma u ḍe, n ikyamba i ḍe uyan u unyushi u cingi ko a ure u eni u ḍa baci, hal Yesu Kawauwi Asheku u gono. ²⁴Uza ḍa u dangasa ḍa u rawa tā i wushuku n eyi, kpam wa yan tā nala.

²⁵Ama a va, yanka tsu kavasu.

²⁶Danasai Atoni n uwambatsa u uwulukpi.

²⁷N tonuko ḍa tā a asuvu a ucira u Asheku i yanka gba Atoni kaneshi u ukanikorongi u na vi.

²⁸Ma ciga tā Asheku a wenike ukuna u shinga u ne a asu u ḍe gba.

Ukanikorongi u Ire Ubana a Asu u

Aza a Tasaloniya

Ukukpa u kadyanshi

Atoni a da a'ari a Tasaloniya a da Bulus wa koronku ukanikorongi u na vi. Ukanikorongi u ire u da yi la vi ubana a asu u Atoni a da a'ari a kuden ku pige ka kari a ikengi i kushiva. U korongu ta u da kpaci aza roku pini de a ka wenshike ta uwenishike u kaban a kaci ka ugonu a Yesu. Aza roku a le a da a'a ta n ukanikorongi u da u wutai ara Bulus, shegai kaban ka.

A ukanikorongi u na vi, Bulus wenshike ta ukuna u mayun a kaci ka kain ka Yesu wa gono. I doku ta a ili i'ya wari u korongi a ukuna u na vi. Ili i tatsu i'ya pini i'ya i'ari n kalen i'ya Bulus korongi pini a ukanikorongi u na vi. U tonuko le ta ukuna u ugonu u Yesu. U tonuko le an upana u ikyamba u da a ka so vi mavura ma a asu u Kashila wa. Upana u ikyamba u na vi wa kotso ta, kpam kain ka uwunvuga ka pini. A makorishi, u da a matsa manyan hal n a vani ugonu u Yesu.

Gba ili i na yi gogo-na i woko tsu ta i mayun, tyoku da i'ari i mayun a asu u aza a Tasaloniya a a'ayin a da Bulus korongi ukanikorongi u na vi.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani (1:1-2)

Ugonu u Asheku wa tuko ta ukuna u mayun (1:3-12)

Kotsu Asheku a gono wa (2:1-12)

Rongoi n upityanangu (2:13-17)

Yanyi kavasuu n i yani manyan (3:1-15)

Kavasuu ka makorishi (3:16-18)

1 Atsu an Bulus n Sila n Timoti atsa tsa korongu ukanikorongi u na vi ubana a asu u Atoni a Tasaloniya aza da a'ari

ama a Kashila Tata u tsunu, kpam a'ari a asuvu a Asheku Yesu Kirisiti Kawauwi.

²Kavasuu ka va ka Kashila Tata n Asheku Yesu Kawauwi a naka da ukuna u shinga na ndishi n shinga!

Kavasuu ka ucikpa

³Ama a va, u gan ta an kain dem tsu tsu cikpa Kashila adama a de. Tsu tsu cikpa ta an upityanangu u de wari a ugonguro maco kpam ya dem a asuvu a de wa ta a udoku uciga utoku. ⁴Da i zuwai tsa yan baci kadyanshi ka de a asu u Atoni a roku, tsu tsu yan ta mazanga an i'ari n akawunki kpam i shamgbai pini n upityanangu ko an ya pana ikyamba n mavura cika.

⁵Upana u ikyamba u nala vi, u wenike ta an Kashila ka yanka ya dem afada dere. Adama a nala Kashila ka kece da ta a asuvu a ama a shinga a da a ka uwa a tsugono tsu Kashila, kpam eda na a ka yan mavura adama a tsugono tsu nala tsi. ⁶Kashila ka tsu yan ta ili dere. Wa yan ta aza da a ka tukuso da upana u ikyamba vi mavura. ⁷Wa tuko da ta kpam uwunvuga a asuvu a upana u ikyamba vi hal n atsu dem. Ukuna u na wa gitaa ta a'ayin a da Yesu Asheku u wutai a zuba u tuwai n atsumate a zuba a ucira a ne, kpam n aletsu a akina.

⁸Asheku a tsunu Yesu wa yan ta aza da bawu a revei Kashila kpam a 'yuwain upanaka Kadyanshi ka Shinga ka Yesu Asheku mavura. ⁹A ka zuwa le ta a upana u ikyamba; wata, ukpa u da bawu wari n utyoku. A ka pece le ta n Asheku kpam a asuvu a tsupige tsu ucira tsu ne bawu utyoku. ¹⁰Ukuna u na wa gitaa ta a'ayin a da Asheku a ka gono u wushi icikpali n tsupige a asu u aza da a'ari n upityanangu ara ne kpam a'ari ama a ne. Eda i'a ta pini a asuvu a le, kpaci i wushuku ta n i'ya tsu danai.

¹¹Ukuna u na u da u zuwa tsu tsa lya kelime n uyan kavasuu, tsara u zuwa

ɗa i woko ama a ɗa a'ari dere tyoku ɗa wa ciga. Tsa yan ta kpm kvasu, ucira u Kashila u banga ɗa i yain gba ikuna i shinga i'ya ya ciga i yain. Up-ityanangu u de u ɗa u zuwa ɗa uciga u uyan ukuna u nala vi. ¹²Nala wa zuwa ya dem u naka kala ka Asheku a tsunu Yesu tsupige adama a de. Kpm a ka naka ɗa ta tsupige tsi hal n eyi dem. Kashila ka tsunu ka ka yan ukuna u nala vi a asu u Asheku Yesu Kawauwi, adama a ukuna u shinga u le.

Magono ma U'yangasaka

2 Ama a va, tsa tonuko ɗa ta tyoku ɗa Asheku a tsunu Yesu Kawauwi wa tuwa n tyoku ɗa a ka bolomgbono tsu a asu u te tsara tsu gawunsa n eyi. ²Kotsu vu laza kute vu dambula a kaci ka aza ɗa a tsu ciga a dana kain ka Asheku ka rawa de wa. Gaawan a ka ciga ta a dana a pana tsu ta an tsa dansa akani a Kashila, ko a kadyanshi ka uza roku u danai ko kpm ka a korongi. ³Kotsu i asaka le a yanka ɗa ugboji n udani u le wa.

Ukuna u maci vi u ɗa, kain ki ka tuwa wa, she a 'yangasaka Kashila cika kpm Magono ma U'yangasaka ma nala mi ma wenike kaci ka ne, aku a wacinsa yi. ⁴Wa gonuko ta kaci ka ne uzapige, aku u bidya kaci ka ne u la ta kameli, ko kpm ili i'ya a ka lyaka kayala. Hal gbam u tsu uwa ta a Kuwa ku Kashila, n u dansi karara aya Kashila.

⁵Cibai a'ayin a ɗa mari kabolo n ada n tsu yanka ɗa ta alabari a ili i na yi. ⁶Gogo-na i reve la vi de ili i'ya ya shamkpa yi, kpaci a asuvu a a'ayin a ne a ɗa koshi a ka wenike yi. ⁷Ucira u cingi u ɗa wa yan tsilala n Kashila u ɗa pini wa yan manyan usokongi, shegai uza ɗa wa kangu u ɗa vi wa lya ta kelime n ukangu u ɗa hal she kain ka

a ka takpa yi. ⁸Pini nala, ɗa Magono ma U'yangasaka mi ma wenike kaci ka ne, aya uza ɗa Yesu Asheku wa wuna n uwule u una u ne. Wa wacinsa yi ta kpm n tsupige tsu utuwa u ne.

⁹Magono ma U'yangasaka mi ma tuwa ta ma yain manyan ma Kanangasi** a asu u ucira u kaban n iryoci i kaban, n ikunesavu i'ya i'ari i kaban. ¹⁰Kpm wa yanka ta gba ili i cingi kau-kau manyan tsara u yinsa ama ɗa a ka wacinsa. Wacinsa ɗa a ka wacinsa le kpaci a 'yuwan ta uciga ili i'ya i'ari i maci, a 'yuwan la vi de iwauwi i'ya i wuta a asu u Kashila. ¹¹Adama a nala, Kashila ka sukunku le ta ili i ucira i'ya ya yinsa le i zuwa le a wushuku n kaban ki. ¹²Nala a ka kidaga le ugana kpaci a ka pana ta kayanyan ka ili i cingi i'ya a ka yansa, a una u ɗa a ka wushuku n ukuna u mayun.

Shamgbai n ucira

¹³Ama a va, u gan ta an kain dem tsu tsu cikpa Kashila adama a de. Asheku a ka ciga ɗa ta, kpm u dangasa ɗa ta tun caupa a kagita wa wauwa ɗa ta. Iwauwi i tuwa ta an Kulu Keri ku zuwa ɗa i wokoi sarara, i tuwa ta kpm an i wushuki n kadyanshi ka ukuna u mayun. ¹⁴U isa ɗa ta utuwa a iwauwi an tsu tonuko ɗa ukuna u Kadyanshi ka Shinga, tsara i tsara agadu a asuvu a tsupige tsu Asheku a tsunu Yesu Kawauwi.

¹⁵Ama a va, adama a ukuna u na vi, u kana ta i shamgba n ucira, i kana uwenishike u ɗa tsu wenishike ɗa a asu u kadyanshi n ikorongi.

¹⁶Kashila Tata u tsunu wa ciga tsu ta. Adama a iyali i na yi ɗa u gbamatangu tsu asuvu kpm u ɗa bawu wari n utyoku n uzuwuka u uma u pige. ¹⁷Tsu yanka ɗa ta kvasu tsara Yesu Kawauwi Asheku n Kashila Tata u tsunu u zuwa atakasuvu a de a rongo n ucira, tsu yan ta kpm

**2:9 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

kavasu tsarā a naḡa dā ucira u uyan u ili i shinga n kadyanshi ka shinga.

Yanka tsu kavasu

3 A makorishi, ama a va, n folo dā tā i yanka tsu kavasu, i giṭa i yain kavasu tsarā akani a Asheku a tambura gogo kpm a naḡa a dā tsupige a asu u dā baci dem a rawai, tyoku dā i yain a'ayin a dā akani yi a rawai ara dē. ²I yain kpm kavasu a wauwa tsu a akere a aza a cingi, kpaci ya dem dā u wushuki n Asheku wa. ³Shegai Asheku a'a tā n ushamkpa u kazuwamgbani, wa zuwa dā tā i gbama kpm u kirana n aḡa a asu u uza u cingi. ⁴Tsa tā n uzuwa u uma a asu u Asheku ya yansa tā i'ya tsu tonuko dā i yansa, tsā tā kpm n u uzuwa u uma ya lya tā kapala n uyan i'ya. ⁵Asaka Yesu Kawauwi Asheku u wenike dā tyoku dā Kashila ka ciga dā. U wenike dā kpm akawunki a upana u ikyamba tyoku dā eyi u kawunki.

Kotsu i woko awonvoli wa

⁶Gogo-na ama a va, naḡa dā tsu naḡa dā udani u na a asuvu a kala ka Asheku a tsunu Yesu Kawauwi. Banai dan n uza dā wari kawonvoli a asuvu a dē uza dā bawu wa rongo tyoku u uwenishike u dā i wushai ara tsunu. ⁷Edā n kaci ka dē i reve tā u kanai i toni tyoku dā aṣu tsari. A'ayin a dā tsari kabolo n aḡa, tsu yan uwonvoli wa. ⁸Tsu tsu lya ilikulya i uza bawu tsu tsupai i'ya wa. Tsu tsu maṣa tā tsu yain manyan kaara n kayin adama a dā kotsu tsu woko kalandam a asu u uza wa. ⁹Yan dā tsu yain nala ko an u wokoi tsari n ucira u dā tsa fuda tsu dana i lyatangu tsu. Shegai tsu yan nala

wa kpaci tsa ciga tā tsu woko dā iryoci i'ya ya tono. ¹⁰A'ayin a dā tsari n aḡa, tsu naḡa dā tā ili i'ya ya tono: “Uza dā baci gai u 'yuwain uyan manyan, kotsu a naḡa yi ilikulya wa.”

¹¹Tsu reve tā aza roku a dē dusuku dā a dusuki ndishi n gbani bawu a ka yan ili la, hal a kangi manyan ma aza roku. ¹²Adama a nala a asuvu a kala ka Asheku a tsunu Yesu Kawauwi, tsa folo tā ama a na yi, tsa barana le tā gbam a asaka kugengu a 'yanga a giṭa manyan a boluko kaci ka le ilikulya.

¹³Ama a va, kotsu i wowo n uyan ili i'ya i'ari mai wa.

¹⁴Aza dā a 'yuwain upana ili i'ya tsu danai a ukanikorongi u na vi, i tonuko ama a kirana n ele. Banai dan i asaka le tsarā a woko n uwono. ¹⁵Kotsu i bidya ama a na yi tyoku u atokulalu a dē wa, shegai i dansa n ele tyoku u utoku u dē u dā wari a kuwa ku dē, uza dā ya barana u yan baci ukuna u cingi.

Idyani i makorishi

¹⁶Asaka Asheku a ndishi n shinga a naḡa dā ndishi n shinga kain dem ko nida baci ukuna wa woko. Asheku a rongo n aḡa gbā.

¹⁷Gogo-na idyani i va i'ya na, n kukere ku va ka ma korongu i'ya. Mpa Bulus, n tsu yan tā ili i na a makorishi ma ukanikorongi u dā baci dem n korongi, kpm i tsu wenike tā an ara va dā u wu-tai mayun.

¹⁸Asaka ukuna u shinga u Asheku a tsunu Yesu Kawauwi u rongo n aḡa gbā dē.

*Ukanikorongi u Bulus
u Kagit̃ Ubana Ara*

Timoti

Ukukp̃a u kadyanshi

Bulus korongu t̃a ukanikorongi u na vi ubana ara Timoti. Timoti tsu wal̃asa t̃a n Bulus maco n a yanyi manyan ma utonusuko ama ukuna u Yesu. A'ayin a ukorongu ukanikorongi u na vi, cina Timoti n u yanyi manyan a ubongu u ilyuci i pige i Afisu.

Bulus koronku t̃a Timoti u b̃anga yi n manyan ma utono n kuwa ku Atoni ka k̃ari a asu u nala vi. Adama a nala, ukanikorongi vi w̃a t̃a ushadangi n udyanshi a kaci ka tyoku d̃a a ka d̃an-gasa nkoshi, n tyoku d̃a Atoni a ka yan a a'ayin a d̃a baci dem a b̃olomgbonoi ts̃ara a yain manyan ma Yesu.

A'uwa a Atoni a tsunu gogo-na a woko t̃a asu u d̃a Atoni a ka rotsongusu ukuna u mayun a kaci ka Kashil̃a n tyoku d̃a a ka yan manyan kabolo a b̃angamgb̃ana, kpm̃ n tyoku d̃a a ka b̃anga aza d̃a a ka ciga ub̃anga. Ukanikorongi u na u wenishike t̃a nkoshi kpm̃ u wokoi iry-oci ubana a asu u Atoni.

Ili i'ya i'ari a tagar̃ada u na vi

Idyani (1:1,2)

Idani a kaci ka uma u kuwa ku Atoni (1:3–3:13)

Ukunosavu a kaci ka ure u utono u Kashil̃a u tsunu (3:14–4:5)

Adooki a Bulus ubana ara Timoti (4:6–6:21)

Ukukp̃a u kadyanshi

1 Mpa Bulus uza d̃a koronku d̃a, ka-suki ka Yesu Kirisiti Kawauwi, kpm̃ Kashil̃a ka n Yesu a zuwai u woko nala.

Kashil̃a aya uza d̃a wauwa tsu, Kawauwi kpm̃ aya uza d̃a tsu zuwai uma ara ne.

² Ad̃a ma koronku ukuna u na vi Timoti, avu uza d̃a ṽari maku ma maci ma ṽa adama a upityanangu. Kashil̃a ka Tata u tsunu, Yesu Kawauwi kpm̃ aya Asheku a tsunu. Uciga u ṽa u d̃a, a nak̃a vu ukuna u shinga n asuvayali, kpm̃ n uma u ndishi n shinga.

Kiranai n awenishiki a kaβan

³ An n banai a asuvu a uyamba u Masi-daniya n tonuko vu t̃a vu shamgba a Afisu, ts̃ara vu tonuko ama roku a d̃a a ka wenishike uwenishike u kaβan a as̃aka.

⁴ Kotsu a rongo utono alabari a itete wa, kpm̃ a nangasa a'ayin a le a uñaka al-abari a akaya wa. Uyansa nala wa zuwa t̃a kananamgbani ka gbani, kpm̃ wa b̃anga ama a yain ukuna u Kashil̃a wa.

⁵ Ili i'ya i zuwai va tonuko le nala i'ya, ts̃ara ko ya baci w̃ari pini a asuvu vi u yain n uciga u d̃a u tsu wuta a katakasuvu ka shinga n uyawunsa u ndishi n shinga kpm̃ n upityanangu u d̃a w̃ari u mayun. ⁶ Shegai aza roku a shamgba pini nala, vi wa, a'ayin a d̃a a tsu nangasa koshi a asu u ukuna u gbani. ⁷ A ka ciga t̃a a woko awenishiki a Mele ma Kashil̃a, shegai a reve kalen ka kadyanshi ka le wa, gb̃a n udani u d̃a a danai a reve t̃a.

⁸ Tsu reve t̃a an Mele ma Musa ma lobonoi, uza u tono baci ma tyoku d̃a Kashil̃a ka danai. ⁹ Tsu reve t̃a kpm̃ an bawu Kashil̃a ka yain Mele adama a aza d̃a a ka wala dere, shegai a adama a aza d̃a bawu a ka pana ukuna, n aryagbaji. U yan t̃a Mele adama a aza d̃a a 'yuwain Kashil̃a n aza d̃a a ka nususa. U yan t̃a dem ma adama a aza d̃a bawu a'ari mai n aza d̃a bawu a ka nak̃a yi karinga. Kashil̃a ka yan t̃a Mele adama a aza d̃a a wunai isheku i le ko anuku a le n aza d̃a a tsu wuna uma u vuma gbani. ¹⁰ U yain ma kpm̃ adama a aza d̃a a ka vakusu n aka ko a'ali a d̃a bawu

a'ari a le, n a'ali a da a ka vakusu n atoku a le a'ali ko aka a da a ka vakusu n atoku a le aka. Kashila ka yan ta Mele adama a aza da a tsu bokuso ama ubana a tsugbashi. Kashila ka yan ta kpmam ma adama a aza a kaban n aza da a ka yansa kaban a asu u afada. U yan ta Mele adama a ili i'ya ama a ka yansa i'ya bawu i'ari dere n uwenishike u mayun. ¹¹Uwenishike u na wa ta dere n uwenishike u Kashila u mayun u da u naka mu tsara n tonuko ama.

Ucikpa u Bulus adama a ili i shinga

¹²N cikpa ta Kirisiti Kawauwi, Asheku a tsunu, uza da u naka mu ucira. U yawunsa ta u wushuku na mpa kpmam u naka mu manyan ma ma yanka yi. ¹³Ko an u wokoi mari n tsu tonusuko ta Kashila ukuna u cingi kpmam ma yansa ama a ne mavura icun kau-kau. Shegai gba n nala Kashila ka yanka mu ukuna u shinga, kpaci a'ayin a da n yain ukuna u nala vi, n reve ili i mayun wa, kpmam n pityanangu n eyi wa. ¹⁴Asheku a tsunu a yanka mu ta ili i shinga ushani. Adama a ukuna u shinga u ne ara va u zuwa mu n pityanangi, u naka mu kpmam uciga u da Kawauwi ka wenikei ama.

¹⁵Yesu Kawauwi u tuwa ta a likimba tsara u wauwa aza a unyushi u cingi, kpmam kadyanshi ka na ki mayun da, u gan ta ya dem u wushuku n ka. Mpa mari n lai ya dem unyushi gba a asuvu a ama. ¹⁶Adama a nala, Kashila ka pana mu asuvayali u zuwa mu n woko iryoci i ahankuri a Yesu Kawauwi a da bawu a'ari n utyoku. Yan da u yain nala tsara ama a pityanangu n Kawauwi a tsara uma u da bawu wari n utyoku. ¹⁷Tsu cikpalai Kashila tsu naka yi kpmam tsupige, tsu yain nala hal ubana bawu utyoku. Aya Magono ma bawu mari n utyoku,

uza da bawu a ka wene, kpmam bawu wa kuwa. Aya koshi Kashila. Ami.

¹⁸Kahu a'ayin a na yi, ama roku a dana ta kadyanshi ka ili i'ya va tuwa va yan. Maku ma va Timoti, kadyanshi ka va ka na kpmam ka ka te n kadyanshi ka ama a yain a kaci ka vununa vi. Ma ciga ta vu shangba n ucira, vu shilakana ibili i shinga a umodono u uyan ili i shinga. ¹⁹A'ayin a da baci va yan nala vi, ma ciga ta vu shamkpa upityanangu u vununa vu zuwa katakasuvu ka vununa a asu u ndishi n shinga. Aza roku a wuna ta upityanangu u le a asu u da a 'yuwain utono ili i'ya uyawunsa u le wa tonusuko le. Adama a nala, upityanangu u le u namgba de tyoku da uwule u pige u tsu gbasha kpatsu ku mini ku tasa. ²⁰Aza roku a da a yain nala vi alya Hamanaya n Alizanda aza da n nekei a asu u Kanangasi,†† tsara a reve u gan a tonusuko Kashila ukuna u gbani wa.

Uwenishike a kaci ka ulya kayala

2 Ili i'ya ma ciga n gita vu utonuko i'ya va yan, vu yanka ya dem kvasu. A'ayin a da baci va folo Kashila, vu foli Kashila ka pana le asuvayali, kpmam vu cikpa Kashila. ²Tyoku da va yanka ngonon kvasu n aza da a'ari n tsugono u da na. Yan nala tsara tsu tsara ndishi n shinga n ukpada u u'yangasaka. Yanyi nala tsara tsu rongo tyoku da Kashila ka ciga, kpmam tsu rongo ugorimuko atoku a tsunu. ³Uyansa nala u gan ta, kpmam wa zuwa ta Kashila ka pana kayanyan. ⁴Kashila aya uza da u wauwa tsu, kpmam wa ciga ta u wauwa ya dem. Wa ciga ta ya dem u reve ili i'ya i'ari i mayun. ⁵Kashila ka te ka, kpmam uza roku da pini uza da u tsu uwa a mere ma Kashila n ama. Aya Yesu Kawauwi. ⁶Aya u nekei kaci ka ne katsupi hal a wuna yi tsara u wushi ya dem. A'ayin a da u gain a naka

††1:20 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

alabari yi a ɗa a naƙai a ɗa.^{‡‡} ⁷ Kadyan-shi ka mayun ka gai la n danai vi gba, an n danai Kashila ka dangasa mu ta n woko kasuki n uza u kuɓari. Kadyan-shi ka upityanangu u mayun ka u gain n wenishike Awulawa.

⁸ Adama a nala, a'ayin a ɗa baci dem i bolomgbonoi tsara i lyaka Kashila kayala, ma ciga ta a'ali a saku akere a le a ka yan baci kavasu, kpmam ma ciga ta akere yi a yain uwulukpi. Ama a ɗa a ka yan kavasu ki ma ciga a yain n kananamgbani ko kpmam asuvu a upan wa.

⁹⁻¹⁰ U gan ta aka a uka aminya dere a pala ikyamba i le adama a uvakunku u kaci. Tsulobo tsu le tsar ta a asu u ili i'ya a ka yansa, tsar a kuca ku kenji ko u'ukusa u ucanga u zinariya wa. Tsa wenike a asu u ityali† ko aminya a ikebe wa. U gan ta a kana kaci ka le a ili i nala yi.^{¶¶}

¹¹ Aka a gan ta a pana mai kpmam a dusuku bini, kpmam a gorimuko. ¹² N naka aka ucira a wenishike a'ali ko a lyai tsugono tsu a'ali wa. Aka a gan ta a dusuku bini. ¹³ Ili i'ya i zuwai nala i'ya, Adamu da Kashila ka gitai uyan, aku Hawa tonoi a kucina. ¹⁴ Kalapansi kpmam uka da u lapanasai, aku unyushi u cingi u gitai. Kalapansi ka lapanasar Adamu wa. ¹⁵ Gba n nala, Kashila ka wauwa ta aka a asu u ilimaci, kpmam u gan ta a pityanangu dem n Kashila, a wenike uciga a rongo kpmam tyoku da Kashila ka ciga. U gan ta a rongo mai.

Tsupige a kuwa ku atoni

3 Kadyan-shi ka na ki mayun da, uza u yawunsa baci u woko makoshi† ma Atoni, ukuna u shinga u da wa ciga u

yain. ² Makoshi ma kana ta ma rongo ndishi n da bawu uza roku wa dansaka yi n ukuna u gbani. U kana ta u yain uza u uka u te, kpmam u shamgba ara ne koshi. U kana ta u kana kaci ka ne, uza da wa tonon kaci ka ne mai. U kana ta u yain n kala ka shinga. Uza da u tsu kirana n amoci a kuwa ku ne mai. Uza da kpmam wa fuda wa wenishike. ³ U gan u woko kasoi she ma maka yi wa ko kashilakani wa. U gan ta u woko uza da kabirika yi n ukuna wa, u kana ta kpmam u cigi ndishi n shinga. U gan u woko kacigi ka ikebe kaberekete wa. ⁴ U gan ta u woko uza da wa fuda wa tonon kuwa ku ne mai, mmuku n ne kpmam n naka yi karinga a panaka yi. ⁵ Vuma fuda baci u tonoi n kuwa ku ne mai wa, nida wa fuda u toni n Atoni a Kashila? ⁶ U gan makoshi ma woko Katoni ka savu wa, kpaci wa yan ta aradi an u lazai u tsarai tsupige, pini nala, Kashila ka kidaga yi ugana tyoku da u kidagai Kalapansi. ⁷ Hal n ama a da a'ari a kateshe dem u gan ta a dansaka makoshi n kadyan-shi ka maci, nala baci wari, ama a ka fuda a ka dana kagbani a kaci ka ne wa kpmam Kalapansi ka fuda ka wanda yi wa.

⁸ Nala dem abangi a nkoshi, u gan ta a woko aza da ama a ka panaka, kpmam aza da bawu a'ari n unar u re u re. U gan a woko asoi she ma maka le wa, u gan a woko a cigi a ikebe kaberekete wa. ⁹ U kana ta a woko aza da a naka kaci ka le a ukuna u mayun u da Kashila ka wenike tsu a upityanangu u maci. U kana ta a rongo uyansa nala n uyawunsa u ndishi n shinga. ¹⁰ Kahu ama a dangasa abangi a nkoshi, u kana ta a kondo le n manyan

^{‡‡}2:6 Ure u roku u da a ka fuda a dana kalen ka roku kau pini na u da: Ukpa u Yesu a unar u udarakpa iryoci i'ya i wenikei an Kashila ka wauwai ama gba i'ya. Iryoci i nala i tuwa ta a'ayin a da i gain i tuwa.

^{¶¶}2:9-10 Udani u Tsihelina "ityali i ikebe cika" icun i ityali i'ya a tsu tsara a nnama n mini i'ya a ka dansaka. Matiyu 7:1.

◇3:8 Ask. 6:1-7.

ma roku a kagata ka Atoni, a fuda baci a yain mai, aku a dangasa le.

¹¹ Nala dem uka u kaɓangi ka nkoshi, † u kaṇa ta u woko uza da ama a ka panaḱa, kɓam kotsu u woko uza da u tsu dansaka ama n ukuna u cingi wa. U gan ta u woko uza da u kaṇai kaci ka ne kɓam ko ndya baci wa yan u yain i'ya n katakasuvu ka te.

¹² Kaɓangi ka nkoshi † ka gan ta ka yain n uka te, kɓam u shamgba ara ne koshi. U kaṇa ta u toni na mmuku n ne mai, kuwa ku ne kɓam u fuda u kirana n ka. ¹³ Aɓangi a nkoshi a da a'ari mai, ama a ka naḱa le ta karinga, katsupi ka malen ma manyan ma le ka la vi, kɓam ucira u upityanangu u le a asu u Yesu Kawauwi, wa doku ta.

¹⁴⁻¹⁵ Ma ciga ta n tuwa ara vunu na n a'ayin kenu, shegai n da asaḱa ve n koronku vu, tsara n tsara baci utuwa kaku wa, vu reve tyoku da ama a Kashila a gain a rongo. Kɓam ama a na yi alya aza da a wushuki n Kawauwi kɓam a wokoi ama a Kashila Uza u Uma. Alya Atoni, kuwa ki kɓam ka adawatsu n kami ka ukuna u mayun.

¹⁶ Ukuna u maci u pige u upityanangu u tsunu u da na, u da Kashila kari ka sokonku tsu hal utuwa gogo-na:

Kawauwi ka tuwa ta n ikyamba i vuma kɓam Kulu ku Kashila ku dana ta u rongo ta mai.

Atsumate a zuba a wene yi ta,

kɓam a tonukoi gba aletsu ukuna u ne.

Ama a asu kau-kau a likimba a pityanangu ta n eyi,

Kashila kɓam ka canga yi ubana a zuba. ◊

Kuɓari a kaci ka awenishiki a kaɓan

4 Kulu Keri ku dana ta a'ayin a makorishi, ama a ka asaḱa ta upityanangu u mayun, aku a gono a toni uwenishike

u gbani u uwule u cingi u mayinsaḱa n uwenishike u ityoni i cingi. ² Ama da a tsu wenishike ili, aku a gono a toni ukuna u roku de kau, icun i le i'ya i tsu tuko uwenishike u uwule u cingi vi. Icun i ama a na yi uyawunsa u le u kuwa de tyoku u ikyamba i'ya urim u shen u runukpai. ³ Icun i awenishiki a na yi a da u gan uza u yain iyolo wa, kɓam a da ilikulya i roku i'ya pini i'ya a ka wile. Shegai Kashila ka yan ta ilikulya yi adama a aza da a revei ukuna u mayun kɓam a wushuki n u da a ka fuda ta a lyai i'ya hal a cikpa Kashila. ⁴ Cinda gba ili i'ya Kashila ka yain i lobono ta, u gan tsu 'yuwan ko ili wa, tsu wushi i'ya n ipeli n katakasuvu ka te. ⁵ Tsu reve ta an i wokoi uwulukpi a asu u kadyanshi ka Kashila n kvasu.

⁶ Vu wenishike Atoni ili i na yi, vu yan baci nala, va woko ta kagbashi ka shinga ka Yesu Kawauwi. Avu kɓam dem va gbama ta a asuvu a kadyanshi ka mayun ka tsu wushuki n ka n uwenishike u mayun u da va tono. ⁷ Kotsu vu wushuku n itete i'ya bawu ya naḱa Kashila karinga kɓam bawu i'ari n kalen wa. Ili i'ya va yan i'ya na: Matsa vu yain n ucira a asu u utono u Kashila mai. ⁸ U gan ta uza u matsa u sukuta ikyamba i ne tsara u zuwa i yain n ucira, shegai uza u yain n ucira n ahali a shinga tyoku u Kashila, u la ta ko ndya wa kalen. U lobono ta tyoku da vari gogo-na, wa woko vu ta kɓam mai ubana a uma u da wa tuwa a kapala.

⁹ Kadyanshi ka na ki mayun da kɓam u gan ta ya dem u wushuku n ka. ¹⁰ Tso matsa ta manyan kɓam tsu panai ikyamba cika, tsara ama a wushuku n ukuna u mayun. Yan da tsu yain nala kpaci uzuwa u uma u tsunu wa ta a asu u Kashila Uza u Uma kɓam aya u wauwai

◊3:16 Rom. 1:4.

ama gba hal gai aza da a pityanangi n eyi.

¹¹ Wenishike ili i na yi, kpam vu shamgba vu wene ya dem u yan ta i'ya. ¹² Kotsu vu asaka uza u goro vu an vari maku wa, shegai vu woko iryoci a asu u Atoni gba. A asu u kadyanshi ka vunu, n tyoku da va rongo n uma u vunu, n tyoku da va ciga ama, vu woko iryoci. U gan ta vu woko iryoci a asu u upityanangu u vunu, n tyoku da va kanna kaci ka vunu n uwulukpi. ¹³ Yansaka ama kaneshi u Tagarada u Kashila, vu tonusuko le kpam n vu wenishike le hal a'ayin a da ma tuwa ara vunu. ¹⁴ Kotsu vu kpadu uyanka kune ku Kashila ka ne vu manyan wa, a'ayin a da baci nkoshi n kagata ka Atoni n taɗanku vu akere a zuwuka vu una u shinga a dansai akani a Kashila kaci ka vunu.

¹⁵ Zuwa a'eshi vu yain ili i na yi mai, vu naka kaci ka vunu a asu u manyan vi tsara ama a wene ulya u kapala u vunu. ¹⁶ Zuwa a'eshi ara vunu mai hal n uwenishike u vunu dem. Vu matsa vu wene vu yain ili i maci, Kashila ka wauwa vu ta, u wauwa kpam aza da a ka panaka vu.

Adooki a kaci ka udansa n ama

5 Kotsu vu barana makoshi n asuvu a shen wa, shegai vu toni n eyi yavu tata u vunu u da. Vu dansa n alobo yavu atoku a vunu a da va dansa n ele. ² Yanka mmici tyoku da va yanka mma u vunu. Vu yanka nkere tyoku da va yanka ataku a vunu n uwulukpi.

³ Atoni a kirana n marana ma baci dem bawu mari n uza da wa kirana n eyi. ⁴ Shegai wa baci na mmuku ko mmuku n tsikaya, u kana ta a rotsongusu tyoku da a ka wenike aza a kuwa a le ukuna u shinga u Kashila a asu u ukirana n isheku i le. Kpaci nala a ka tsupa isheku i le ili

i'ya a yanka le, kpam wa zuwa ta Kashila ka pana kayanyan.

⁵ Uka da baci wari marana ma mayun uza da bawu wari n uza da wa banga yi gba gba, icun i ne uzuwa u uma u ne a asu u Kashila da wari. U tsu rongo ta a ufolu a asu u Kashila kaara n kayin, n u yansi kavasu a'ayin dem. ⁶ Shegai marana ma ma ciga upana u kayanyan, kakushe ka asuvu a katakasuvu ka ne, ko an wari n uma. ⁷ Wenishike Atoni gba ukuna u na vi tsara a woko uwulukpi a kapala ka ama. ⁸ Shegai ama a da a 'yuwain ukirana n amaci a le hal gai a'uwa a le, a wushuku n i'ya tsu wushuki wa. Ama a nala a la ta gbam aza da bawu a pityanangi unamgba.

⁹ Marana ma ma gain ma wushi ubanga, u gan ta u yain uza da u rawai ayen a amangatatsu kpam uza da wari u rongoi n vali u ne mai. ¹⁰ Kpam u kana ta u woko uza da ama a ka pana n eyi adama a ili i shinga i'ya u yain; wata, u rongo na mmuku n ne mai? U tsu wusha amoci mai? U vakunku kaci ka ne a asu u ugbashika Atoni? U banga aza da a ka pana ikyamba? U yansa ili i shinga?

¹¹ Kotsu Atoni a zuwa nana n da bawu n yain mmici a asuvu a aza da a ka banga wa. Kpaci a'ayin a da baci uciga u vali u 'yanga le wa pece le ta n uyanka Kawauwi manyan, aku a cigi a yain iyolo. ¹² Pini nala, unyushi wa kana le ta cinda a kpadai utono kazuwamgbani ka a yain n Kawauwi a kagita. ¹³ A ka fuda ta kpam a woko awonvoli, a woko aza a utono a'uwa a ama n a dansaki ama. A ka pana ta maluwa ma ukuna u ama n a dansi kadyanshi ka bawu ka gain a dansa. ¹⁴ Adama a nala, adooki a da ma naka nana n kenu n na mi a da a yain iyolo i roku. A matsa mmuku, a kirana n kuwa ku le, pini nala, utokulalu u le

§§5:12 “ukpada utono kazuwamgbani n Yesu” A'ayin a nala yi kahu a banga marana n ili ushani, she u yan kazuwamgbani n Atoni wa ya kpam iyolo i roku wa, kpam wa gbashika ta Kawauwi.

wa tsarā asu da wa dansa kadyanshi ka gbani a kaci ka le wa. ¹⁵Aza roku a le gbam a asaka de ure u mayun vi a kanaɪ utono ure u Kanangasi.*

¹⁶Uka u da wari Katoni wa baci n amaci aza da a'ari nraṅa, u kana ta u kirana n ele, shegai u asanka Atoni manyan wa. Atoni kpm a kirana na nraṅa n da bawu mari n abangi.

¹⁷Nkoshi n kuwa ku Atoni n da n yain manyan ma le mai, u gan ta a naka le tsupige kpm a tsupa le. Hal gai a kaci ka aza da a ka dansa kadyanshi ka Kashila n aza da a ka wenishike ama ukuna u Kashila. ¹⁸Ili i'ya a korongi a kadyanshi ka Kashila ki i'ya na, "Va kimba unā u kanaka a'ayin a da wa lapa ilya wa." A doku ta a korongi kpm, "Kayain ka manyan ka gan ta a tsupa yi."

¹⁹Kotsu vu wushuku n kadyanshi ka a tuko vu a kaci ka makoshi wa, she vu tsarā aza da a kanakai uza da tukoi kadyanshi ki hal ama a re ko ama a tatsu.

²⁰Uza da baci dem u nusai, barana yi a kapala ka Atoni, tsarā aza da a buwai a pana uwonvo u unusa. ²¹A kapala ka Kashila ka n ka Yesu Kawauwi n ka atsumate a zuba aza da Kashila ka dangasai ka ma yanka vu kadyanshi ka na ki, kpm vu toni udani vi. Kotsu vu cigi uza roku kapala n uza roku wa ko vu yain kudyangi wa.

²²A'ayin a da baci va dangasa azapige, kotsu vu yain maloko vu tafanku uza akere wa. Kotsu vu bolomgbono kaci ka vunu n aza roku a asuvu a unyushi u cingi u le wa, shegai vu takpa kaci ka vunu kau n uwulukpi.

²³Mini ma de ma va rongo uso wa, vu yain n vu bolomgbonusi kenu n mini ma cinwi adama a mballa n katsuma n unambi u alafiya u da va yansa maco vi.

²⁴Ma ciga ta vu reve, aza roku a tsu yan ta unyushi u cingi kpm ama a reve n u da a kateshe kahu gbam a yanka le afada. Shegai aza roku unyushi u cingi u le n kucina ka ama a ka tuwa reve n u da. ²⁵Nala dem, aza roku a da pini aza da ama a ka reve n manyan ma shinga ma le, shegai ma aza roku n kucina ka ama a ka tuwa a reve n ma.

6 Atoni a da a'ari agbashi, u kana ta a naka azakuwa a le tsupige, tsara ama a dansa kadyanshi ka gbani a kaci ka kala ka Kashila ko kpm uwenishike u ne wa. ²Atoni a da baci a'ari agbashi a azakuwa a le dem Atoni, nala wa zuwa kagbashi ki ka kpadā unaka uzakuwa vi tsupige wa. Shegai u matsa u yanka uzakuwa vi manyan kpaci uza da wa lya kalen ka manyan ki Katoni ka dem, kpm uza da kagbashi ki ka ciga aya. I'ya va wenishike kpm vu tonuko Atoni yi a yain i'ya la vi.

Utsari u maci

³Awenishiki a kaban a roku a ka lyuwan ta ukuna u na vi, kpm uwenishike u na vi u ucira u da u Yesu Kawauwi Asheku kpm u da kami ka uza wa rongo tyoku da Kashila ka ciga. ⁴Gba uza da baci wa wenishike uwenishike u roku de kau, wa ta n aradi, kpm u reve ili wa. Icu i vuma u nala wa ta n katakasuvu ka kananamgbani ka cingi ka kalen ka idani. Nala kpm wa zuwa ta ama malyon, wa zuwa ta kpm ama kushulu. Wa zuwa ta ama a nangasa aza a le a asu u kadyanshi ka gbani. Wa zuwa ta kpm ama a bidya aza a le n ukuna u gbani a atakasuvu a le. ⁵Icu i ama a na yi a tsu tuko ta kadambula a asu u ama. Uyawunsa u le wa ta n tsicingi. A'a n ukuna u mayun wa. Utono u Kashila u le u woko le de ubolo u utsari.

*5:15 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

◇5:20 Mat. 18:15-17.

⁶Shegai utono u Kashilā a ure u maci u tsu zuwa tā ama a yain ipeli n ili i'ya a'ari n i'ya, utsari u maci kpm u pige u da gai la vi. ⁷Kain ka a matsa tsu, tsu tuwā n ili a likimba na wa. Nala kpm kain ka tsa kuwā tsa laza n ili wa. ⁸Tsu tsarā baci ilikulya n aminya a u'uka nala dem u ratsa tsu tā. ⁹Shegai aza roku a tsu ciga tā a yain n utsari cika, an a ka ciga ili i gbani, pini nala, aku a rukpā a asuvu a ukondo kpm a wanda le n ili i'ya ya nangasa le hal i banka le a kadambula a nangasai kpm ama n ili i roku. ¹⁰An u wokoi uciga u ikebe u da kagitā ka tsicingi, aza roku adama a uciga u utsari a shamgba a upityanangu u le wa, kpm a ronukoi kaci ka le kadambula cika.

Bulus nākai Timoti adooki

¹¹Shegai avu Timoti vuma u Kashilā, u kaṅa tā vu suma ukuna u cingi u nala vi, vu toni ili i'ya i'ari dere vu yain kpm i shinga. Vu rongo uma u vunu tyoku da Kashilā ka pana kayanyan n upityanangu. Vu wenike uciga n ahankuri vu yain manyan ma vunu n asuvu a ndishi. ¹²Vu shilakana ibili i shinga adama a upityanangu, vu kaṅa uma u da bawu wari n utyoku, u da Kashilā ka naka vu. Vu yanka tā ama ushani kadyanshi ka shinga ka na ki.

¹³A kapala ka Kashilā, uza da u tsu naka ili gba uma, ka ma rono vu at-suvu kpm a kapala ka Yesu Kawauwi uza da danai kadyanshi ka shinga a kapala ka Bontu Bilatu. † ¹⁴Vu pana udani u ne n katakasuvu ka vunu sarara tsara

ama a dana ukuna u gbani a kaci ka vunu wa. Kpm ko uza wa kaṅa vu n unyushi wa hal Asheku a tsunu Yesu Kawauwi u gono. ¹⁵Kashilā ka wenike tā Yesu a'ayin a da u gain u wenike yi vi. Kashilā aya u rawai a cikpala yi, aya Uzapige u Tsugono, Magono ma ngono, Asheku a isheku. ¹⁶Aya koshi bawu wa kuwā, kpm wa rongo a katyashi ka bawu uza wa fuda wa raba. Ko uza kotsu u wene yi wa, kpm uza wa wene yi wa. Aya tsa naka tsupige kpm ucira u ne wā n utyoku wa. Ami.

¹⁷Tonuko aza a utsari a likimba kotsu a yain aradi ko a pityanangu a utsari u le wa, kpaci wa barakpa wa. Shegai a pityanangu n Kashilā uza u uma, uza da kpm u tsu naka tsu i'ya tsa ciga gbani tsara tsu pana kayanyan. ¹⁸Tonuko le a yanka utsari u le ili i shinga, a yain manyan ma shinga, kpm a neke yaa, a banga kpm aza da bawu a'ari n ili. ¹⁹Nala wa zuwa le tā a zuwusuka kaci ka le utsari a zuba u da wa woko le kami ka uma u le a kapala, kpm a tsara uma u maci gogo-na.

²⁰Timoti, gana i'ya Kashilā ka naka vu vu kirana n i'ya mai. Vu suma uyansa kadyanshi ka gbani n aza da a tsu goro kadyanshi ka vunu n ureve u roku kau u da a danai a'a n u da. Iacun i kadyanshi ka nala ki ka tsu tuko Kashilā tsupige wa. ²¹Aza roku gbam a asaka de ure u da a pityanangi vi a adama a utono icun i uwenishike u nala vi.

Ukuna u shinga u Kashilā u toni n avu n gba Atoni a da a'ari pini a asu vi.

Ukanikorongi u Bulus

u Ire Ubana ara

Timoti

Ukukpa u kadyanshi

Cina Bulus a kuwa ku a'ali da u koronki Timoti ukanikorongi u na vi. Ukanikorongi u na vi wa ta yavu ukanikorongi u da tata wa koronku maku ma ne ma u lai uciga cika. Bulus tonuko ta gbam Timoti u ba u kondo yi a kuwa ku a'ali ki.

Bulus tonuko ta Timoti tyoku da wa kana kaci ka ne u suma ukondo. U wutumkpusuka yi ta tyoku da kayain ka manyan ma Kirisiti ka maci ka woko. U gbamatangusu ta Timoti u lyai kelime n manyan ma ne ma uwenishike ama a kaci ka Kawauwi.

Gogo-na Katoni dem ka tsu so ta ukonduso. Tagarada u na wa wenishike ta ama tyoku da a ka rongo bawu a rukpai a ukondo u nala vi. Idani i Bulus ubana ara Timoti gogo-na i woko dem de i Atoni.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani n kvasu adama a Timoti (1:1-2)

Kotsu vu pana uwono u Asheku wa (1:3-18)

Tyoku da va woko kasoje ka shinga ka Kawauwi (2:1-26)

Tyoku da ama a ka woko a a'ayin a makorishi (3:1-9)

Lya kelime n upityanangu (3:10-4:8)

Idani n idyani i makorishi (4:9-22)

Ukukpa u kadyanshi

1 Mpa Bulus, kasuki ka Yesu Kirisiti Kawauwi, kpaci nala Kashila ka cigai u woko. Yan da u yain nala tsara n tonuko ama an Kashila ka zuwamgbanai

ka naka ya dem uma a asu u Yesu Kawauwi.

²Timoti, koronku da ma koronku vu, avu maku ma ma ciga cika.

Kashila ka Tata u tsunu, Yesu Kawauwi kpam Asheku a tsunu. Kvasu ka va ka, a wenike vu ukuna u shinga u le n u pana u asuvayali, a naka vu kpam uma u ndishi n shinga.

Ulya u kapala n upityanangu

³Kaara n kayin n tsu cifa vu ta a asuvu a kvasu. Ma yan baci kvasu, aku n cikpa Kashila adama a vunu. Kashila ka ma gbashika n uyawunsa u shinga tyoku da isheku i cau i va i yain a'ayin a da a'ari n uma. ⁴Ma matsa ta gai n uciga n doku n wene vu, kpaci n cifa ta tyoku da vu sai n meshi an tsu pecemgbenei. Ma yan ta kpam mazanga tsu doku baci tsu gawunsai. ⁵N reve ta vu wushuku ta n Kashila mayun, kpaci va ta n upityanangu tyoku da mma u vunu Afiniki wari, tyoku da kpam mma u mma u vunu Loi u wushuki. ⁶Adama a nala a da ma tonuko vu, vu fula akina a kune ku Kashila ka naka vu an n tafanku vu akere. ⁷Kpaci Kashila ka yan atakasuvu a tsunu tsara tsu pana uwonvo u ama wa, shegai u naka tsu ta atakasuvu a ucira a da a'ari ushadangi n uciga, u tsu banga tsu ta kpam tyoku da tsa fuda tsu kana kaci ka tsunu.

⁸Vu tonuko ama ukuna u Asheku a tsunu, kpam kotsu vu pana uwonvo u ili i'ya ama a ka dana an va yan nala wa. Kpam kotsu vu pana uwono u va a kapala ka ama an a kana mu adama a Kirisiti Kawauwi wa. Shegai, adama a ucira u da Kashila ka naka vu, vu bolomgbono kaci na mpa tsu pana ikyamba adama a Kadyanshi ka Shinga ka ne. ⁹Kashila ka wauwa tsu ta kpam u dangasa tsu rongo n uma u uwuluki. Tun kahu a yain likimba da u fobusoi u yain ili i na yi nala. Ciga da u

cigai u wenike tsu uciga u ne n ukuna u shinga u ne a akere a Yesu. U dangasa tsu adama a da tsu yain ili i'ya tsu rawai wa. ¹⁰Kashila ka ka yain ili i'ya ma dansaka na vi a kateshe, a'ayin a da Yesu Kawauwi tuwai u wacinsai ucira u ukpa, u wenike tsu kpm ure u uma u da bawu wari n utyoku. Kawauwi ka tsunu ka, kpm alabari a Kadyanshi ka Shinga a da gai na vi. ¹¹Gogo-na, Kashila ka dangasa mu ta n dana ili i na yi, u dangasa mu kpm n woko kasuki, u zuwa mu n woko kawenishiki ka Kadyanshi ka Shinga. ¹²Adama a nala a da ma pana ikyamba pini a kuwa ku a'ali ku na ki. Shegai ma pana uwono wa kpaci n reve ta uza da n wushuki n eyi, kpm n reve ta wa fuda ta wa kirana n i'ya n naka yi vi, u kirana kpm n i'ya hal kain ka wa gono.[†]

¹³Kana ili i'ya n wenishike vu vi mai, i woko iryoci i uwenishike u shinga. Kpm vu ciba vu wushuku n Yesu Kawauwi vu cigi ama adama a ne. ¹⁴Vu gubi ili i'ya u naka vu. Kulu Keri ka ta asuvu a tsunu kpm ka banga vu ta vu yain ili i na yi.

¹⁵Tyoku da vu revei u da, ama a tsunu a uyamba u Asiya a 'yuwan mu ta ubanga, hal n Fijala n Hamajana dem a kpatalaka mu kucina.

¹⁶Ma ciga ta Asheku a wenike Onisifara n kuwa ku ne asuvayali, kpaci u tsu tuwa ta n u wene mu n u gbamatangusu mu asuvu. U pana uwono u va adama a da mari a kuwa ku a'ali wa. ¹⁷An u tuwai a Roma, she na u boloi asu u da mari u wene mu. ¹⁸Adama a nala, ma ciga ta Magono ma Zuba ma pana yi asuvayali kain ka Kawauwi ka gono. Kpm vu reve ta an Onisifara banga mu cika a Afisu.

Kasoje ka shinga ka Yesu Kawauwi

2 Avu maku ma va, u gan ta vu gbama a asuvu a ukuna u shinga u Yesu Kawauwi. ²Vu pana ta gai kubari ku va, kpm ama ushani a reve ta n kubari ki. Gogo-na she vu wenishike ama a maci aza da a ka fuda a wenishike aza roku kubari ki. ³Tono mu tsu pana ikyamba kabolo tsara vu woko kasoje ka shinga ka Yesu Kawauwi. ⁴Vuma wa baci a tsusoje, u tsu bolomgbono n aza da bawu a'ari asoje u yain tyoku u le wa. Nala wa zuwa uzapige u ne u pana kayanyan. ⁵Vuma gita baci kalambale, bawu u tonoi mele ma a zuwai, ko u woko baci uza u kelime, wa wusha kune ku funi wa. ⁶Kacimbi ka baci ka yain manyan cika aya wa gita ulya ilya i savu. ⁷U gan ta vu reve ili i'ya ma tonono. Magono ma Zuba ma banga vu ta vu reve ili i na yi.

⁸Kain dem vu cibusa Yesu Kawauwi. A matsa yi ta a kuwa ku Dawuda, kpm a 'yangasa yi ta a ukpa. Kadyanshi ka Shinga ka ma yan kubari ku la vi. ⁹An u wokoi ma dansa Kadyanshi ka Shinga ka nala ki, da i zuwai ma pana ikyamba, hal gbam a sira mu n ikani yavu uza da nusai. Shegai a ka sira kadyanshi ka Kashila n ikani wa. ¹⁰N naka ta kaci ka va n kawunku ko ndya baci, ya tuko baci gai iwauwi a asu u ama da Kashila ka dangasai. Kpm a tsara tsupige tsa bawu tsa kotso a asuvu a kala ka Yesu Kawauwi.

¹¹Udani u na vi mayun da.

Tsu kuwa baci n eyi,
tsa yan ta uma n eyi.

¹²Tsu kawunku baci n upana u ikyamba,

tsa lya ta tsugono n eyi.

Tsu kpatalaka yi baci kucina,
wa kpatalaka tsu ta dem kucina.

[†]1:12 Ure u roku u da tsa fuda tsa reve idani i'ya Bulus korongi pini na u da, "wa fuda ta wa kangu ili i'ya u naka mu." Wata, Kawauwi ka naka ta Bulus atoni n manyan ma uyan. Shegai gogo-na an Bulus yain evu n ukpa, u reve ta manyan ma u gitai ma lya ta kapala kpaci Kawauwi ka kirana ta n ma.

¹³Tsu kpaḍa baci ushamkpa kazuwamgbani ka tsunu, eyi wa shamkpa ta kazuwamgbani ka ne. kpac i wa nana kaci ka ne wa.

Uza manyan ḍa a wushuki n eyi

¹⁴Cibuga ya dem ili i na yi, aku vu ḅarana le a asuvu a kala ka Kashila a asaḅa kananamgbani ka kabirikete. Icu n i kananamgbani ka nala ki ka n kalen wa. Ka nangasa ta aza ḍa a ka pana ka. ¹⁵Maṣa vu yain manyan cika tsara Kashila ka wushuku n avu. Woko kayain ka manyan ka shinga, uza ḍa bawu u gain u yain n uwono, kpam uza ḍa u tsu tonuko ama kadyanshi ka maci derere. ¹⁶Kotsu vu suma aza a kadyanshi ka kpawawa ka bawu ka naka Kashila karinga. Icu n i nala yi i tsu zuwa ta ama a kpaḍa utono Kashila. ¹⁷Icu n i kadyanshi ka nala ki ka tsu tambura ta yavu kagalama ka bawu kari n aguma. Hamanaya n Filita alya iryoci i icun i kadyanshi ka na ki. ¹⁸Alya a asaḅai ure u mayun. Ama a na yi a ḍa Kashila ka kotso tsu ḍe u'yangasa a ukpa atsu aza ḍa tsu wushuki, nala a yain a puwunṣai upityanangu u aza roku. ¹⁹Shegai ukuna u mayun u Kashila wa ta pini yavu cuku tsu kuma ka a mai a katali kpam kari n ikorongi i na, "Magono ma Zuba ma reve ta ama ḍa a'ari ama a ne," kpam "Aza ḍa a ka wundya ele ama a Kashila a ḍa, a asaḅa tsicingi tsa a ka yansa."

²⁰A kuwa ku aza a utsari, apara a roku n azurufa ko zinariya ḍa a yain a ḍa, a roku kpam na ḅanga ko cin. Apara a ikebe yi, adama a abiki a pige a pige a ḍa, a ḍa kpam bawu a'ari n ikebe a manyan ma kuwa. ²¹Vu takpa baci ili i icadi i'ya i'ari ara vunu, va woko ta kapara ka Kashila ka yanka manyan tyoku ḍa wa ciga. Uma u vunu wa yan ta sarara, kpam va woko ta ufobusi tsara

Uzapige u yanka vu manyan a asu u manyan ma shinga.

²²Suma ili i'ya ya tuko unangasa u iyakpa, shegai kain dem vu yain i'ya ya tuko uyan ili i'ya i'ari dere. Maṣa vu yain ili i'ya ya tuko upityanangu n uciga na ndishi n shinga, vu pana kayanyan ka ndishi n aza ḍa a ka isaṣa asuvu a kala ka Magono ma Zuba n katakasuvu ka le sarara. ²³N doku n tonuko vu, kotsu vu uka kaci ka vunu a asu u kananamgbani ka gbani wa, kpam kotsu vu uka kaci ka vunu a asu u ama ḍa bawu a reve ili wa. Ili i na ya zuwa ta ama kushulu. ²⁴Agbashi a Magono ma Zuba a gan a shilaka-nasa wa, shegai a rongo upana asuvayali i ama. U gan ta a fuda a wenishike aza roku mai, kpam a yain ahankuri n aryagbaji. ²⁵U gan ta a wenishike aza ḍa a 'yuwain ukuna u mayun ben, gaawan Kashila ka savaḍa ta atakasuvu a ama a nala yi hal a gono a wushuku n ukuna u mayun vi. ²⁶Pini nala, ama a nala yi a ka gono ta a gita uyawunsa ukuna u shinga hal a wusa le a kukere ku Kalapansi. Kpaci hal n gogo-na Kalapansi ka pini ka gonuko le agbashi, kpam wa fuda ta wa zuwa le a yain gba ili i'ya wa ciga.

A'ayin a makorishi

3 Kotsu vu reve n ukuna u na. A'ayin a makorishi, upana u ikyamba u ḍa pini cika. ²Kpam ili i'ya i zuwai i'ya, ama a ka woko ta aza a uciga u kaci ka le koshi, a woko kpam acigi a ikebe. A ka shafangu ta n agoni, a yain kpam n aradi. A ka rongo ta uwishisa Kashila. A ka naka isheku i le tsupige wa, a ka yan n ucikpa wa. A ka naka ukuna u Kashila tsupige wa. ³A ka wenike uciga wa, kpam a ka cimbusuka atoku a le wa. A ka woko ta aza a kunangasu, a ka fuda a ka kana kaci ka le wa. A ka woko ta aza ḍa bawu a ka pana iyali, n ama ḍa bawu a ka yan n maluwa ma ili i shinga. ⁴A ka woko ta aza ḍa a ka neshike aje a le, a ka

woko t̄a aza a uyan ili kabarikete bawu uyawunsa. A ka shadangu t̄a n aradi a tsupige. A ka woko t̄a aza a uciga upana kayanyan hal u lai gbam utono u Kashila. ⁵ A ka wenike t̄a yavu a ka yan ili i'ya Kashila ka ciga, shegai a ka asaka ucira u ne u savada le wa. Kotsu vu raba icun i ama a na yi wa.

⁶ Ama a na yi a tsu uwa t̄a a a'uwa a bere ama, aku a lapanasa aka a da bawu a'ari n ugbami u asuvu aza da unyushi u cingi u lyai kaci ka le, n aza da kpm a ka tono uyawunsa u ukuna u cingi u le. ⁷ Iacun i aka a nala a tsu la t̄a utono uwenishike u savu, shegai a reve ukuna u mayun wa. ⁸ Awenishiki a na yi a tsu 'yangasaka t̄a ukuna u mayun tyoku da Yanisu n Jambure* a 'yangasakai Musa. Atakasuvu a le a shadangu t̄a n tsicingi, kpm upityanangu u le u maci u da wa. ⁹ Shegai a ka lya kaci ka ukuna vi wa, kpaci ya dem wa wene t̄a utengeshi u le. Nala dem u gitai n Yanisu n Jambure.

Bulus tonukoi Timoti ili i'ya wa yan

¹⁰ Timoti, vu reve t̄a gai ili i'ya ma wenishike, vu reve t̄a kpm tyoku da ma rongo. Vu reve t̄a ili i'ya i gain n yansa a uma u va. Vu reve t̄a n upityanangu u va n tyoku da n panai ikyamba. Vu reve t̄a n uciga u da mari n u da, n ahankuri a da mari n a da n akawunki. ¹¹ Vu reve t̄a mavura ma n soi, vu reve t̄a kpm n upana u ikyamba u da n kawunki n u da. Vu reve t̄a tyoku da a yanka mu mavura a Antakiya n Ikaniya n a Lisitira, shegai Asheku a wutukpa mu gba a ukuna u nala vi. ¹² Ukuna u mayun u da na vi, uza da baci dem u da wa rongo hal u zuwa Kashila ka pana kayanyan a asuvu a kala ka Yesu Kawauwi, she

u so mavura. ¹³ Shegai ama a cingi n aza a adabu a ka lya t̄a kapala. A'a t̄a a ulapanasa ama, kpm a ka rongo le t̄a dem ulapanasa. ¹⁴ U gan t̄a vu shamkpa ili i'ya awenishiki a vunu a wenishike vu. Vu reve t̄a gai uwenishike u mayun u da, kpaci vu reve t̄a tyoku da awenishiki a vunu a'ari. ¹⁵ Tun avu kenu, da a wenishike vu Tagarada u Kashila, da i zuwai vu tsarai ugboji u da va tsara iwauwi i'ya ya tuwa ara Yesu Kawauwi vu wushuku baci. ¹⁶ Gba ikorongi i'ya i'ari a Tagarada u Kashila a una u Kashila u da i wutai, kpm i'a t̄a n kalen a asu u uwenishike tsu ukuna u mayun, u zuwa tsu tsu reve ukuna u da bawu u gain a uma u tsunu. Kadyanishi ka Kashila ka na ki, ka tsu lapula t̄a uma u tsunu u da tsa rongo u da bawu u gain, kpm ka tsu wenishike tsu t̄a tsu yain ili i'ya i'ari dere. ¹⁷ Kashila ka yanka t̄a ili i na yi manyan tsara kagbashi ka ne ka tsara gba ili i'ya wa ciga adama a manyan ma shinga ma baci dem wa yan.

4 Vu reve t̄a gai kain ka te Yesu Kawauwi wa tuwa t̄a u yanka ama da a'ari n uma afada, u yanka dem akushe. Kain ka wa tuwa wa lya tsugono tsu ne ka la vi. Adama a nala, adama a Kashila n adama a Yesu Kawauwi, n tonuko vu, ma ciga t̄a ² vu yain kubari ku kadyanishi ka Kashila. Rongo uyansa nala kain dem ko n kabala ko bawu kabala. U kana t̄a vu rongo kpm ulapululusuka ama a vunu n ahankuri n uwenishike u shinga. Uwenishike u nala vi u kana t̄a u wenike le unyushi u le, kpm u gbamatangu le asuvu. ³ Yansa nala kpaci a'ayin a ka tuwa t̄a a da bawu ama a ka pana kpm uwenishike u maci. Ili i'ya a ka cigaka kaci ka le i'ya a ka tono koshi, kpm a ka

*3:8 "Yanisu n Jambure" Alabari aza a Yahuda a danai Yanisu n utoku u ne Jambure aza a adabu a Firi'auna a da. A kondomgbono t̄a n Musa a Tagarada u Uwuta 7:11. A'ala a le a'a pini a asuvu a Kazuwamgbani ka Cau wa

◊3:11 Ask. 14:1-28.

zama tã awenishiki aza ða a ka tonuko le ili i'ya a ka ciga a pana koshi. ⁴ Ama a na yi a ka 'yuwan tã ukuna u mayun, aku a gonuko ugboji u le a asu u upana alabari a kpawawa. ⁵ Gbã n nala, vu gonuko uyawunsa n ugboji a asu u ða dem vu cinai kaci ka vun. Kotsu vu pana uwonvo u upana ikyamba a adama a Asheku wa. Yan manyan ma utukuso ama a asu u Kawauwi, nala va yan tsarã vu kotso manyan ma Kashilã ka nakã vu.

Kadyanshi ka makorishi ka Bulus

⁶ Mpa gai gogo-na, tsungu ða a tsungu mu tyoku u uðarãkpa a asu u Kashilã. A'ayin a ukpã a va a yan ðe evu. ⁷ N shilakanã tã ibili i shinga. N kotso ðe kalambale, kpam n ukuna u maci u va u ða mari. ⁸ Ubana a kapala kenu ma tsarã tã kune, Asheku a ka nakã mu tã funi u uma u maci. Asheku a ða uza u afada a maci kpam wa nakã mu tã funi vi kain ka pige ka wa gono. Kune ku nala ki ku va ka koshi wa, shegai ku gbã aza ða a ka ciga kpam a ka wundya ugonu u tsupige u ne.

⁹ Yan gogo vu tuwã. ¹⁰ Dima laza ðe u asãkã mu kpaci u la tã uciga ucanga u uma u na. U laza ðe ubana a Tasaloniya. Karasãkã laza ðe ubana a Galatiya, Taitu kpam laza ðe ubana a Dalumatiya. ¹¹ Luka ða koshi wari gogo-na kabolo nã mpa. Va tuwã baci pini na vu tuwã kabolo n Marku kpaci wa ðangã mu tã. ¹² N suku tã Tikiku ubana a Afisu. ¹³ Ya tuwã baci kotsu i cifa i tuko mu matogo

ma pige ma va ma n asankai Kabu a ilyuci i Taruwasa. Kpam dem kotsu vu tuko mu itagarãda i va, hal gai iwarãka.

¹⁴ Vuma roku ða pini uza kala Alizanda, karumi ka. Vuma nala vi u yanka mu tã tsicingi cika, shegai Asheku a ka nakã yi tã katsupi ka ili i'ya u yain. ¹⁵ Kotsu i kirana n eyi, kpaci u tsu shilakanã tã n ili i'ya baci dem tsu danai.

¹⁶ Ko uza wã pini an a banka ma a asu u afada wa ubanka u kagitã. Ya dem asãkã mu tã. N zuwa tã uma unyushi u nala vi a ka kece u ða a kaci ka le wa. ¹⁷ Shegai Asheku a'a tã nã mpa, u nakã mu ucira tsarã n dansa Kadyanshi ka Shinga a asu u ða Awulawa a ka pana. Kpam Asheku a wauwa mu tã a unã u igabako i nala yi. ¹⁸ Nala wari, Asheku a ka wutukpã mu tã a akere a gbã ili i cingi kpam wa banka mu tã a tsugono tsu zuba tsu ne bawu usã. Asãkã tsupige tsu rongo n Asheku hal ubana bawu utyoku. Ami.

Idyani i Bulus i makorishi

¹⁹ Danasãkã mu Bilikisu n Akila n aza a kuwa a Onisifara. ²⁰ Erasutu wã tã a Korintiya. A'ayin a ða n asãkai Tarafima a ilyuci i Milita wari n alafiya wa.

²¹ Darãka vu rawa pini na kahu a'ayin a kutãnu a rawa. Awubulu, n Budi, n Lainu n Kalaudiya a ka sukunku ðã tã idyani, nala dem atoku aka n a'ali.

²² Asãkã Asheku a rongo n uma u vun. Ukuna u shinga u rongo n aña gbã.

Ukanikorongi Ubana ara

Taitu

Ukukpa u kadyanshi

Taitu da ɓangai Bulus kasuki a manyan ma ne. Bulus koronku ta Taitu ukanikorongi u na vi kpaci Taitu vi u woko ta a uyamba u Kiriti, Bulus kpmam kyai kelime na nwalu n ne.

Bulus yan ta kadyanshi ka tyoku da Atoni a Yesu a gain a rongo. U yan ta dem kadyanshi ka kabolo dem a asuvu a kuwa ku Atoni.

Avu makoshi ma Atoni ma baci a kuwa ku atoni, ko kpmam makoshi, ko mamici, ko kalobo ko makere, va tsara ta uwenishike u da u yain dere n avu a asuvu a tagarada u na vi.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani n kavasuu adama a Taitu (1:1-4)

Idani ubana a asu u nkoshi n kuwa ku atoni (1:5-16)

Idani ubana a asu u Atoni (2:1-3:11)

Adooki n idyani i makorishi (3:12-15)

Ukukpa u kadyanshi

1 Mpa Bulus, kagbashi ka Kashila, kasuki ka Yesu Kirisiti Kawauwi. Kashila ka suku mu ta n tuko upityanangu a asu u aza da u dangasai. U suku mu kpmam n wenishike le a reve ukuna u mayun u da wa wenike le, tyoku da a ka rongo hal Kashila ka pana kayanyan. ²Ukuna u mayun u nala vi u naka le ta uzuwa u uma a asu u uma u da bawu wari n utyoku u da Kashila ka zuwamganaka le kahu kagita ka likimba kpmam wa yan kaban

wa. ³Kpmam gogo-na u wutukpai Kadyanshi ka Shinga a asuvu a a'ayin a da a gain aku tsa tonusuko gba ama. Kashila Kawauwi ka tsunu aya u wushuki na mpa n yanka yi manyan ma na mi.

⁴Taitu, koronku da ma koronku vu kpaci avu maku ma va ma a asuvu a upityanangu u mayun u da tsari n u da gba tsunu. Asaka Kashila Tata n Yesu Kawauwi ka tsunu u naka vu ukuna u shinga na ndishi n shinga.

Manyan ma Taitu a Kiriti

⁵N asaka vu ta a uyamba u Kiriti, tsara vu koruso manyan ma tsunu mi, kpmam ilyuci dem vu dangasa pini nkoshi tyoku da n tonuko vu vu yain. ⁶Makoshi ma la ma ma yan n unyushi a asu u ama wa. U kana ta u yain n uka u te kpmam u shamgba ara ne koshi. U kana ta mmuku n ne n woko Atoni, kotsu a woko aza da a ka rongo uma u da bawu u gain wa. A woko kpmam aza da a ka panaka ama. ⁷U kana ta makoshi ma woko uza da kana kaci ka ne, kpaci aya wa kirana n manyan ma Kashila. Kotsu u woko uza u aradi wa, ko kpmam uza u maloko ma uyan upan wa. Kotsu u woko kasoi she ma maka yi wa, ⁸ko kashilakani wa, ko uza u uciga u ikebe kabarikete wa. ⁸U gan ta makoshi ma woko uza u ukirana n amoci a kuwa ku ne, u cigi ili i'ya i'ari i shinga. U gan ta u rongo n kakiri, u woko vuma u maci a a'eshi a ama. U woko uza da Kashila ka pana kayanyan ka uma u ne an wari uwulukpi. U woko uza da u fudai kaci ka ne. ⁹U kana ta makoshi ma woko uza da u shamkpai uwenishike u mayun u kadyanshi ka Kashila vi mayun. Aku u yanka u da manyan u gbamatangu ama u gonoko aza da a 'yuwain kadyanshi ka Kashila ki a ure.

^{1:7}A'ayin a nala yi aza a Yahuda a tsu so ta mini ma cinwi kenu a una u aguma uza wa baci a mbala. A tsu so ta kpmam kenu a ka lya baci ilikulya. Shegai a a'ayin a tsunu aza roku a dusuku baci kuso, a tsu so kenu wa, adama a nala wa laka ta shana a ka asaka baci kuso ki gba gba.

¹⁰Nala u gain u woko, kpaci ama da pini ushani aza da a 'y^{ang}asak^{ai} uwenishike u mayun vi. Iacun i ama a na yi a tsu rongo ta a uyansa kadyanshi ka gbani hal n a yinsasi ama. A asuvu a ama a na yi, aza roku a da pini ushani a matsai a da ya dem u kana ta a kida yi kacombi. Alya a lakai tsicingi. ¹¹U kana ta vu bishinka le kadyanshi, kpaci a ka nangasa ta ama n a'uwa a le a asu u uwenishike u da bawu u gain. Yan da a tsu yan nala, tsara a tsara ikebe a ure u da bawu u gain. ¹²Matsumate ma te ma pini a asuvu a aza a Kiriti uza da u yain kadyanshi a kaci ka ama a ne, u da, "Gba aza a Kiriti aza a kaban a da, nnama n cingi k^{am} awonvoli, alyai a ilikulya cika." ¹³Kadyanshi ka ne mayun da, rongo le ubaransa cika tsara vu zuwa le a yain ucira a asuvu a upityanangu. ¹⁴K^{am} a asaka upanasa alabari a kaban a da aza a Yahuda a ka dansa, k^{am} a asaka upanaka ama da a kpatalakai ukuna u mayun vi kucina.

¹⁵Ko ndya wa i uwulukpi i'ya a asu u aza da atakasuvu a le a'ari uwulukpi. Shegai ko i te i'a la uwulukpi a asu u aza a cingi n aza da a 'yuwain uwushuku wa, kpaci atakasuvu a le n uyawunsa u le gba u lobono wa. ¹⁶Iacun i ama a nala, a tsu ciga ta a dana a reve Kashila, shegai a 'yuwan yi adama a uma u cingi u le. A ka panaka yi wa, a gan a asu u uyan ukuna u shinga wa. Ko ya wa u goro le ta.

Ili i'ya i gain vu wenishike

2 Shegai u gan ta vu tonuko Atoni a rongo n uma u da u yain dere n uwenishike u maci. ²Vu wenishike nkoshi n rongo mai a kana kaci ka le a rongo uma u da ama a ka wene karinga ka le, a rongo n kakiri. U kana ta a yain n upityanangu u ucira, a yain n uciga n akawunki.

³Nala dem va wenishike mmici a rongo n uma u da u yain dere n tyoku u uza da wa gbashika Magono ma Zuba. Kotsu a woko aza a kutambu n a dansaki ama n ukuna u gbani wa. Kotsu a woko asoi hal she ma maka le wa,[§] shegai a woko aza da a ka wenishike aza roku ukuna u shinga. ⁴U kana ta mmici n wenishike aka a kenu tyoku da a ka ciga a'ali a le a cigi k^{am} mmuku n le. ⁵A wenishike le a rongo n kakiri, k^{am} a rongo uwulukpi. A wenishike le k^{am} a kirana n a'uwa a le, a yain k^{am} ili i shinga. A wenishike le a naka a'ali a le tsupige. A yan baci nala, a ka tuko kugori a asu u kadyanshi ka Kashila wa.

⁶Nala k^{am} vu tonuko alobo a gbara a yain ko ndya baci a ka yan n kakiri. ⁷Avu k^{am} u kana ta vu woko iryoci ara le a asu u ili i shinga i'ya va yansa. I'ya baci dem va yan, asaka i wenike kuryongo ku shinga n uzuwa u kaci a asu u uwenishike u vunu. ⁸Asaka uwenishike u vunu u wala dere tyoku da bawu uza wa dansaka u da n kagbani. Pini nala, aza da baci dem a ka ciga a nanamgbanaka vu a ka yan ta uwono, kpaci a ka tsara i'ya a ka tonuko kagbani a kaci ka tsunu wa.

⁹U kana ta agbashi a naka azakuwa a le tsupige, a matsa a yain i'ya a ka yan, a yanka le k^{am} ili i'ya a ka pana kayanyan. Kotsu a yanka le uryagbaji, ko uboku wa. ¹⁰Shegai u kana ta a rongo mai tsara a wushuku n ele, a wene le k^{am} mai. Pini nala, da a ka zuwa uwenishike u Kashila Kawauwi ka tsunu u luwa ama.

¹¹Nala u gain u woko, kpaci Kashila ka wenike ta gba ama ukuna u shinga u ne tsara a tsara iwauwi. ¹²Ukuna u shinga u Kashila ara tsunu u tsu zuwa tsu ta kain dem tsu rongo n Kashila. U zuwa ta k^{am} tsu asaka uciga ucanga u

[§]2:3 Kalen ka kadyanshi ka na ka te ka n masala ma 1:7

likimba kabarikete. Likimba namgba de n tsicingi, shegai gogo-na u kana ta tsu rongo pini mai n ukana u kaci. U kana ta tsu rongo n uyansa ukuna u shinga n unaka kaci a asu u Kashila. ¹³U kana ta kpm tsu rongo uwundya utuwa u kain ka pige ka Kashila ka tsunu Uza u Ucira Gba kpm Kawauwi; wata, Yesu Kirisiti. Kain ka nala ki Yesu Kawauwi wa gono ta n tsupige tsu ne. ¹⁴U naka ta uma u ne tsara u wutukpa tsu a asuvu a unyushi u cingi u da baci dem tsu yain, kpm u gonuko tsu sarara. U nakai kpm uma u ne tsara u gonuko tsu ama a ne kpm adama a nala tsa matsa ta tsu cigi tsu yain ili i shinga.

¹⁵U kana ta vu wenishike ama ili i na yi, vu tonuko le a yain i'ya. A'ayin a da baci u gain vu lapuluka le, vu lapuluka le. Va ta n ucira u da va yan ili i na yi, adama a nala u gan vu asaka ko uza u goro i'ya vu danai wa.

Yan ili i'ya i lobonoi

3 Cibuga ama yi a pana ka ngono n aza a tsupige. U gan ta ama a vunu a yain n karinga, kpm kain dem a matsa a rongo uyansa ili i'ya i lobonoi. ²Kotsu a dansaka uza n kagbani wa, kpm a asaka ibili. Ya dem a rongo mai n eyi, a wenike ele ili i roku i'ya wa.

³Nala dem tsari tsu rongoi caupa n utengeshi bawu tsa pana ukuna. Aza roku a da a yinsa tsu, aku tsu wokoi agbashi a uciga uyan ukuna u cingi, tsari tsu wokoi kpm agbashi a upana kayanyan ka uyan u ili i cingi. Uma u tsunu wari u shadangu ta n tsicingi n malyon, tsara tsa kovo atoku a tsunu ele kpm dem a'ari a ka kovo tsu.

⁴Shegai Kashila uza da wari Kawauwi ka tsunu, u wenike tsu asuvayali a ne, u wenike tsu kpm uciga. ⁵Adama a asuvayali a ne a da u wauwa tsu. Adama a ili i shinga i'ya tsu yain da wa. U za

ta unyushi u cingi u tsunu gba, u naka tsu uma u savu a asu u Kulu Keri ku ne. ⁶U naka tsu Kulu Keri ushani adama a ili i'ya Yesu Kirisiti Kawauwi ka tsunu u yain. ⁷U kece tsu ta a asuvu a aza da a'ari dere adama a ukuna u shinga u ne. Adama a nala, gogo-na tsu reve ta an tsa fuda tsa lya agadu a uma u da bawu wari n utyoku. ⁸Gba ili i'ya n tonuko vu na vi mayun da. Ma ciga ta vu matsa n i'ya, tsara gba uza da baci u wushuki n Kashila, wa kirana ta u yain ili i shinga a'ayin dem. Ukuna u na vi u gan ta, kpm ya tuko ta ama ukuna u shinga.

⁹Kadyanishi ka isheku i cau ka baci a ka yan ka bawu ka lobonoi, kotsu vu uka kaci ka vunu wa. Vu ukusa kaci ka vunu a ibili ko kushulu a kaci ka utono Mele ma aza a Yahuda wa. Ukuna u nala u gan wa, kpm unangasa u a'ayin u da. ¹⁰Uza roku wa yansa baci ili i'ya ya zuwa ama a wacuwa, vu barana yi. U 'yuwan baci upana ubarana u kagita, vu doku vu barana yi ire. U doku baci u 'yuwain upana, aku vu asaka yi. ¹¹Kpaci icun i ama a nala yi a naka de ukuna u maci kucina. Nala a yain unyushi, a varangi kaci ka le.

Idyani i Bulus i makorishi

¹²Mpa pini ma ciga n sukunku vu Atima ko Tikiku. A'ayin a da baci uza u te u le u rawai ara vunu, aku vu yain gba tyoku da va yan vu cina mu a Nikafoli gogo. Ili i'ya i zuwai i'ya, ma ciga ta n gono pini de a'ayin a kutanu. ¹³Yan gba i'ya va yan vu banga karevi ka mele ka a ka isa Zena n Apolo a nwalu n le. Vu shamgba she vu wene a tsara gba i'ya a ka ciga a adama a nwalu mi. ¹⁴U kana ta Atoni a rotsongusu uyan ili i shinga, kpm a yain n a banga atoku a le aza da a wenei a ka ciga ubanga. Ili i'ya i zuwai i'ya, u gan ta uma u ama a tsunu u tukuso ili i shinga.

¹⁵ Ko ya wa pini na wa sukunku vu ta idyani. Danasaka mu gba Atoni aza da a ka ciga tsu. Asaka ukuna u shinga u Kashila u rongo n ada gba de.

Ukanikorongi u Bulus

Ubana ara

Filimo

Ukukpa u kadyanshi

A'ayin a ɗa Bulus kasuki u korongi ukanikorongi u na vi, a kuwa ku a'ali ka wari adama a totono u Yesu. U korongu ta ukanikorongi vi ubana a asu u katonni ka Yesu ka a ka isa Filimo.

Bulus n Filimo aje a ɗa a'ari kahu a'ayin a ɗa a uka yi Bulus a kuwa ku a'ali. Filimo uza u utsari ɗa kpam wa ta n agbashi. Kagbashi ka a tsu isa Onisima ka sumai ara a Filimo. Pini nala, Onisima gitai ubanga Bulus eyi pini a kuwa ku a'ali ki, hal u tuwai u wokoi katonni ka Yesu adama a kadyanshi ka Bulus. Gogo-na Bulus wa ciga ta Onisima gono a asu u uzakuwa u ne Filimo. U ciga ta kpam Filimo wushi kagbashi ka ne tyoku ɗa u gain tyoku ɗa Yesu Kawauwi wa pana kayanyan.

Tagarada u na u yan ta kadyanshi cika a kaci ka ucimbusuka. U wenishike ta kpam tyoku ɗa uza ɗa wa tono n Atoni wa yan manyan ma ne n uvakunku u kaci, uza ɗa wa gitai ve uyan ili i shinga kahu u tonuko aza roku tyoku ɗa a ka rongu.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani ubana ara Filimo (1-3)

Bulus dansai n Filimo ukuna u Onisima (4-22)

Idyani i makorishi n kvasu (23-25)

Idyani

1 Mpa Bulus, uza ɗa u korongi ukanikorongi u na vi. A kuwa ku a'ali ka mari adama a kuɓari ku Kadyanshi ka Shinga ka Yesu Kirisiti

Kawauwi ka ma yansa. Timoti utoku u va wa ta kabolo na mpa.

Filimo ɗa ma koronku, utoku u manyan u tsunu u ɗa kpam tsa ciga yi wa wa. ²Ma koronku ta dem utoku u tsunu uka uza u kala Awufiya, n Arikibu eyi dem utoku u kumodu u tsunu u ɗa a asu u manyan mi. Ma koronku ta dem Atoni a ɗa a tsu gawunsusa a kuwa ku vunuu.

³N folo ta Kashila Tata u tsunu n Yesu Kawauwi Asheku u naka ɗa ukuna u shinga na ndishi n shinga.

Kvasu ka Bulus n ucikpa

⁴Filimo, a'ayin a ɗa baci dem ma yan kvasu adama a vunuu, n tsu cikpa ta Kashila. ⁵Yan ɗa n tsu yan nala, kpaci n pana ta kadyanshi ka shinga ka vunuu ka a tonuko mu, vu wushuku ta n Yesu Asheku. N pana ta kpam kadyanshi a ɗa va ciga ama a Kashila wa wa. ⁶Ma yanka vu ta kvasu tsara upityanangu u ɗa i'ari n u ɗa kabolo n atoku u doku, ya wenishe baci ili i shinga i'ya Kashila ka naka tsu. Asaka nala gitai adama a tsupige tsu Kawauwi. ⁷Uciga u ɗa va ciga ama a Kashila wa zuwusa mu ta ma panasa kayanyan cika kpam n ugbamatangu u asuvu. Vangu u va, vu zuwa ta ama a Kashila ushani a rongu bawu ili i'ya ya dambula le.

Bulus folukoi Onisima

⁸Adama a nala, ma ciga ta n folo vu vu yain ili i roku. A asuvu a kala ka Kawauwi ma ta n ucira u ɗa ma fuda n tonuko vu i'ya va yan, shegai ma yan nala wa. ⁹Adama a nala an u wokoi tsa cigamgbana, ma folo vu ta vu yain ili i na yi. Mpa Bulus uza ɗa u yain a'ayin a re, mpa ma dansa n avu tyoku u uza n kaje ka ne. Kpam a kuwa ku a'ali ka mari adama a Yesu Kawauwi.

¹⁰Ili i'ya ma folo vu vi i'ya, vu pana iyali i Onisima. Kpaci gogo-na maku ma va ma, an u wokoi u woko de Ka-

toni cina mpa pini na a kuwa ku a'ali.

¹¹ Caupa wari n kalen ara vunu wa, shegai gogo-na wa ta n kalen ara tsunu cika.

¹² Aya la ma tutsunku vu kpm katakasuvu ka va ka ta ara ne.

¹³ Mari ma ciga ta n asaka yi pini na kabolo na mpa. Mpa pini usiri n ikani a kuwa ku a'ali ki adama a uyan kubari ku Kadyanshi ka Shinga, u yain manyan ma wari u gain vu yanska mu. ¹⁴ Shegai ma ciga n yain nala wa, she avu vu wushuku. Kpm ma ciga vu banga mu adama a da a matsa vu wa, shegai adama a da va ciga n uciga u vunu.

¹⁵ Gaawan ili i'ya i zuwai u sumai ara vunu a a'ayin a kenu a na yi i'ya, u gono baci i rongo pini hal ubana. ¹⁶ Gogo-na kagbashi ka kpm koshi wa, u la ta kagbashi, vangu vunu da uza da u gain vu cigi. Ma ciga yi wa wa, avu kpm dem u gan ta vu cigi yi hal uciga vi u lai u va. Vu cigi yi tyoku u kagbashi, n tyoku u vangu u vunu a asuvu a Asheku. ¹⁷ Vu reve baci mpa utoku u manyan u vunu u da, she vu ryabusa yi tyoku da va ryabusa mu

n tuwa baci. ¹⁸ Wari u nusuka vu baci, ko va tono yi ili i roku, ma tsupa ta i'ya.

¹⁹ Mpa Bulus, mpa kpm ma korongu ili i na yi n kaci ka va, "Ma tsupa ta i'ya." Ma yan gbam kadyanshi ka uma u vunu u da n wusuka vu wa.

²⁰ Utoku u va, yan i'ya n foloi vi, yan i'ya yavu Asheku a da va gbashika. Nala wa zuwa mu ta n doku n gbama asuvu a Kawauwi. ²¹ Ko n gogo-na an ma koronku vu na vi, n reve ta va yan i'ya n foloi vi, hal gbam i lai i'ya n foloi.

²² Fobusuko mu kunu, kpaci n zuwa ta uma Kashila ka wushuku ta kvasu ka vunu, a asaka mu n tuwa a asu u vunu.

Idyani i Bulus i makorishi

²³ Abafara wa danasa vu, kabolo ka tsari a kuwa ku a'ali adama a Yesu Kawauwi. ²⁴ Atoku a manyan a va, Marku, n Aristaraku, n Dima, n Luka a ka danasa vu ta dem.

²⁵ Ukuna u shinga u Yesu Kirisiti Kawauwi u toni n uma u vunu.

*Ukanikorongi Ubana a Asu u***Kagali ka Ibirahi****Ukukpa u kadyanshi**

A reve ko ya korongi ukanikorongi ubana a asu u Kagali ka Ibirahi wa. Gaawan Bulus da. A reve ta an wari a asuvu a Tagarada u Kashila adama a uwenishike u da wari pini. Kpam nkoshi n kuwa ku Atoni n bidya ta u da u woko i a asuvu a Tagarada u Kashila tun caupa. Uza da korongi u da u todfugbuso ta tyoku da ulya u kayala u aza Yahuda u woko i iryoci i ulya u kayala u maci u da wari a asuvu a Kawauwi.

Kakorongi ki ka wenike ta aza a uyan kaneshi tyoku da Yesu wari n kalen. Yesu la ta gba atsumate a zuba a Kashila. U la ta dem gba ntsunate, u lai kpam dem Musa. Aya Magono ma Adarakpi ma maci kpaci u tafa uyan unyushi wa. An u nakai uma u ne, u yan ta ufarakpa u maci adama a unyushi kpam kuten koshi. An u kuwai kpam u gonoi n uma vi, u kukpa ta ure u da ya dem wa tuwa a asu u Kashila.

Adama a aza da a revei n ukuna u ufarakpa u atoni, tagarada u Kagali ka Ibirahi wa ta n uwenishike u ucira. Yesu gonuko ta gba ufarakpa ili i gbani. Gogo-na upityanangu n eyi u kukpunka ta ama ure a tuwa evu n Kashila.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Tsupige tsu Maku ma Kashila (1:1-4)
Yesu la ta atsumate a zuba (1:5-2:18)
Yesu la ta Musa n Joshuwa (3:1-4:13)
Yesu la ta Magono ma Adarakpi (4:14-7:28)

Yesu tuko ta kazuwamgbani ka shinga (8:1-9:22)

Ufarakpa u Yesu kuten ka koshi (9:23-10:31)

Ama a Kashila a roku aza da a'ari n upityanangu u pige (11:1-40)

Tono iryoci i Yesu (12:1-13:19)

Kavasuu ka makorishi n idyani (13:20-25)

Yesu Kawauwi Maku ma Kashila ma

1 Caupa, Kashila ka tsu dansa ta na nkoshi n cau n tsunu a una u ntsunate a ure kau-kau. ²Shegai gogo-na a'ayin a makorishi a na, Kashila ka tsu yanka tsu ta kadyanshi a una u Maku ma ne. Kashila ka yan ta likimba n gba ili i'ya i'ari pini a asuvu a ne a asu u Maku ma ne. Aya Kashila ka dangasai u woko uza u ili gba. ³Maku mi u ladfa ta adama a tsupige tsu Kashila, kpam u rotso ta Kashila ki derere. U tsu zuwa ta ko ndya wa i lyai kelime adama a akani u ne a ucira. An Maku mi ma zuwai ama a woko sarara a asuvu a unyushi u cingi u le, aku u dusuki a kukere ku ulyaki ku Kashila Uza u Ucira Gba a zuba.

Kawauwi ka la ta atsumate a zuba

⁴Maku mi ma la ta atsumate a zuba cika, Kashila kpam ka naka yi kala ka ka lai a le cika.

⁵Kpaci Kashila ka tonuko atsumate a zuba ili i'ya u tonukoi Maku mi wa, "Ada Maku ma va.

Ara n woko de Tata u vunu." [◇]

U doku ta dem u danai,

"Ma woko ta Tata u ne,

eyi kpam wa woko ta Maku ma va." [◇]

⁶Kpam a'ayin a da Kashila ka ciga ka suku maku ma kapala ma ne a likimba, u dana ta,

"U kana ta gba atsumate a zuba a lyaka yi kayala." [◇]

⁷Ili i'ya Kashila ka danai a kaci ka atsumate a zuba i'ya na,

[◇]1:5 Ishp. 2:7. [◇]1:5 2 Sam. 7:14. [◇]1:6 U.Ml. 32:43.

“N zuwa tā atsumate a zuba a vā a woko tyoku u uwule.

N zuwa tā agbashi a vā a woko tyoku u aletsu a akina.” [◇]

⁸ Shegai Kashilā ka tonuko tā Maku mi,

“Avu Kashilā ka, kpam tsugono tsu vunu tsa rongo tā hal ubana.

Kalangu ka tsugono ka vunu ka afada a maci ka.

⁹ Va ciga tā ili i'ya i lobonoi, kpam va kovo ili i cingi.

Da gai i zuwai Kashilā, Kashilā ka vunu, u dangasa vu vi,

kpam u nāka vu tsupige tsa tsa zuwusa vu mazāngā.

Tsupige tsu na tsu la tā tsa u nākai aza da a buwai.” [◇]

¹⁰ U dana tā kpam, “Asheku, a kagitā vu yan tā likimba, kpam akere a vunu a yain zuba.

¹¹ A'ayin a'a tā a utuwā a da ko uza bawu wa doku wa wene i'ya, shegai avu va rongo tā pini.

Gbā a ka kutsa tā tyoku da kunya ku tsu kotso.

¹² Va kaṭalā le tā tyoku u kunya ku wambana.

A ka savaḍa tā tyoku u kunya ku cau. Shegai avu va rongo tā tyoku da vari, kpam uma u vunu wa kotso wa.” [◇]

¹³ Kashilā ka tonuko ko katsumate ka zuba ka te ili i'ya u tonukoi Maku ma ne wa,

“Dusuku na a ulyaki u vā, hal she n zuwa atokulalu a vunu a woko vu ili i utafanku a'ene.” [◇]

¹⁴ Gbā atsumate a zuba a'ulu a da a ka gbashika Kashilā a da, u tsu suku le tā a woko aḅāngi a aza da a ka wusha iwauwi.

Iwauwi i tsunu i gbonguro tā

2 U gan tā tsu kirana mai tsu toni ukuna u mayun u da a wenishike tsu. Tsu yan baci nala, tsa woko wasasa wa. ² A wenike tā akani yi a mayun a da, a da Kashilā ka nākai atsumate a zuba a nākā nkoshi n cau n tsunu. Kpam gbā aza da bawu a tonoi a da, n aza da dem a 'yuwain a da vi, a tsarā tā mavura ma ma yain dere n ili i'ya a yain. ³ Tsu gonuko baci ugboji u tsunu a asu u iwauwi i pige i na yi wa, nida tsa yawunsa tsa la a mavura ma na mi? Asheku n kaci ka ne aya uza kagitā uza da tukoi ukuna u iwauwi i na, kpam aza da a panāka yi a wenike tsu tā an mayun da. ⁴ Kashilā dem n kaci ka ne u wenike tā an akani yi mayun da a asu u da u yansai gbā manyan ma pige n iryoci n ikunesavu i ucira. U nākai kpam Kulu Keri ku ne a asu u uza da baci dem u dangasai.

Uza da wa tuko tsu iwauwi

⁵ Kashilā ka dangasa atsumate a zuba a lyai tsugono tsu likimba u savu u da wa tuwā wa, likimba u nala vi u da tsa dansāka gogo-na. ⁶ Tyoku da a korongi a asu u roku a asuvu a Tagarāda u Kashilā, “Ndyā i tsu birika vu n ama?

Ndyā i zuwai vu lai udambula a kaci ka maku ma vuma?

⁷ Vu zuwai ucira u ne u kpaḍai urawa u atsumate a zuba a a'ayin kenu, vu cacika yi funi a kaci ka ne n tsupige n karinga.**

⁸ Vu zuwa yi u lyai tsugono tsu ili gbā.” [◇]

An Kashilā ka zuwa yi u lyai tsugono tsu ili gbā vi, ili i'a la i'ya bawu u lyai tsugono tsu ne wa. Shegai kotsu

**2:7 Akorongi a cau a roku aza da a purai a tagarāda u Kagali ka Ibirahi a kalatsa tā: “a'ayin kenu.”

◇1:7 Ishp. 104:4. ◇1:9 Ishp. 45:6-7. ◇1:12 Ishp. 102:25-27.

◇1:13 Ishp. 110:1. ◇2:8 Ishp. 8:4-6.

tsu wene ili i na yi i gitā wa. ⁹Uza da tsu wenei Yesu da, uza da ucira u ne bawu u rawai u atsumate a zuba a asuvu a a'ayin kenu. Shegai gogo-na a cacika yi de funi n tsupige n karinga, kpaci u pana ta ikyamba i'ya hal u kuwai adama a tsunu. Mayun da, adama a ukuna u shinga u Kashila u da, da Yesu kuwai adama a ama a likimba gba.

¹⁰Kashila ka ka yain ili gba, kpm ko ndya wa i'a ta pini tsara i naka yi tsupige. Wa ciga ta u tsara mmuku ushani n da ma uwa a asu u tsupige tsu ne, adama a nala a da u zuwai Yesu tsara asu u ndishi u da wari dere n eyi, adama a tyoku da u panai ikyamba. Yesu da wa tono n ama ubana a iwauwi. ¹¹Adama a nala, eyi n aza da u wulukpei vi, Tata u da u le u te. Adama a nala a da bawu Yesu wa pana uwono u da wa isa le atoku a ne. ¹²U tonuko ta Kashila,

“Ma tonuko ta atoku a va ili i va i'ya vu yain.

Ma cikpala vu ta a bolomgbono baci a lyaka vu kayala.” [◇]

¹³U doku ta u danai,

“Ma wushuku ta n Kashila.” [◇]

Kpm u danai,

“Mpa na kabolo na mmuku n da Kashila ka naka mu.”

¹⁴Mmuku n Kashila ama da n ikyamba na mpasa, adama a nala Yesu dem n kaci ka ne u woko ta tyoku u le. Yan da u yain nala tsara ukpa u ne u wacinsa Kalapansi uza da wari n ucira a kaci ka ukpa. ¹⁵Nala u wusai gba aza da a'ari a ndishi yavu agbashi gba uma u le adama a uwonvo u ukpa. ¹⁶Gba tsunu tsu reve ta an Yesu tuwai tsara u banga mmuku n tsikaya m Ibrahi, shegai atsumate a zuba wa. ¹⁷Adama a nala, Kashila ka zuwa ta Yesu rotsoi ama a ne a ili gba, tsara u woko Magono ma Adarakpi ma le, uza da u tsu wenike asuvayali, uza

da kpm Kashila ka wushuki n eyi. Nala kpm Yesu da wa fuda u naka ufarakpa a asu u Kashila, tsara Kashila ka cimbusuka ama unyushi u cingi u le. ¹⁸Eyi n kaci ka ne u pana ta ikyamba kpm Kalapansi ka modono ta tsara u zuwa yi u nusa. Adama a nala gogo-na wa fuda ta wa banga aza da Kalapansi ka modono tsara u zuwa le a nusa.

Yesu la ta Musa

3 Ama a va, Kashila ka dangasa da ta i woko ama a uwulukpi a ne. Adama a nala u gan ta i rongo u ucibusu tyoku da Yesu wokoi kasuki ka Kashila, kpm u wokoi Magono ma Adarakpi ma uwushuku u da tsa dansa. ²U yan ta ko ndya baci Kashila ka tonuko yi u yain. Kashila ka dangasa yi ta u yain manyan ma na mi, tyoku da Musa yain manyan ma Kashila ka tonuko yi u yain gba a asuvu a Kuwa ku Kashila. ³Tsupige tsa Yesu tsara tsu la ta tsa Musa tsara, tyoku da tsupige tsa kamai ka tsu tsara tsu tsu la tsu kuma ki. ⁴Mayun da an kuwa dem uza roku u da u tsu ma ka, shegai Kashila ka kamai ka ko ndya wa. ⁵Musa kagbashi ka Kashila ka wushunki kuwa ku ne ka, kpm manyan ma ne ma woko ta iryoci i ili i'ya Kashila ka wenike naha a kapala. ⁶Shegai Kawauwi Maku ma Kashila ma, kpm aya Kashila ka wushunki kuwa ku ne. Atsa kuwa ku ne ki, tsu lya baci kelime n ugbama asuvu, kpm tsu lya baci kelime n uwushuku n ili i'ya tsu zuwai uma.

U kana ta tsu lyai kelime n utono Kashila

⁷Tyoku da Kulu Keri ku danai da, “I pana baci kalagatsu ka Kashila ara, ⁸kotsu i ryagbaja wa, tyoku da nkoshi n cau n de n yain. A kpatalaka ta Kashila kucina,

[◇]2:12 Ishp. 22:22. [◇]2:13 Isha. 8:17-18.

an a kondoi Kashilā a kakamba.

⁹ Kashilā ka dana tā,

‘A ‘yuwunka mu tā cika tsarā a kondo mu,

ko an u wokoi a wene tā

ili i'ya n yain a asuvu a ayen a amangare yi.

¹⁰ Adama a nala n pana le tā upan, aku n danai:

‘Atakasuvu a le a tsu kpatalāka mu tā kucina maco,

a ‘yuwain uyan ili i'ya n tonuko le a yain.’

¹¹ N yan tā upan hal n tsinai,

‘A ka uwa a asu u uwunvuga u vā wa, ko kenu.’” [◇]

¹² Ama a vā, kiranai kotsu ko uza a asuvu a de u yain n katakasuvu ka kari n tsicingi ka kpmam bawu ka wushuki wa. Iacun i katakasuvu ka nala ka zuwa dā tā ukpatalāka Kashilā Uza u Uma kucina.

¹³ U kana tā i gbamatangu atoku a de kain dem, kpmam u kana tā i lyai kelime n uyan nala hal a'ayin a buwa baci a dā a ka isa “Ara.” I yan baci nala wa, unyushi u cingi wa yinsa tā aza roku a de u zuwa le uryagbaji. ¹⁴ Tsu woko tā atoku a asuvu a Kawauwi tsu lya baci kelime n upityanangu u ucira u dā tsari n u dā tun a kagitā hal ubana a makorishi.

¹⁵ Tagarāda u Kashilā u dana tā, “I pana baci kalagatsu ka Kashilā ara, kotsu i ryagbaja tyoku dā nkoshi n cau n de n ryagbajai wa.

A kpatalāka tā Kashilā kucina.”

¹⁶ An ya a panai kalagatsu ka Kashilā aku a kpatalāka yi kucina? Alya aza dā Musa tonoi n ele u wutukpa le a Masar.

¹⁷ An ya kpmam a zuwai Kashilā ka panai upan hal ayen a amangare? Alya aza dā a yain unyushi u cingi kpmam a kuwai a kakamba, n ele dā u yain upan. ¹⁸ An ya Kashilā ka dansaka an u tsinai u dā a ka uwa a asu u uwunvuga u ne wa, ko kenu?

Aza dā a ‘yuwan yi upanaka, alya wa dansaka. ¹⁹ Tsu tuwā tā tsu revei adama a ukpadā u uwushuku u le u dā a kpadai uwa vi.

Asu u uwunvuga

4 Kashilā ka yanka tsu tā kazuwamgbani ka tsa fuda tsa uwa asu u uwunvuga u ne. Adama a nala u kana tā ya dem u kirana, tsarā uza u namba u uwa pini wa. ² Tsu pana tā akani yi tyoku dā aza a Isara'ila a panai. Shegai a ‘yuwain upityanangu a ili i'ya a panai, akani yi tani a banga le wa. ³ Atsa aza dā tsu a pityanangi dā koshi tsa uwa asu u uwunvuga u ne. Aza dā kpmam bawu a pityanangi, Kashilā ka dana tā,

“N yan tā upan kpmam n tsinai, ‘A ka uwa asu u uwunvuga u vā wa, ko kenu.’” [◇]

U dana tā nala ko an u wokoi u kotso de ufobuso a asu u uwunvuga u ne a a'ayin a dā u yain likimba. ⁴ A Tagarāda u Kashilā u yan tā kadyanshi a kaci ka kain ka shindere ka a'ayin a shindere, u da: “Kain ka shindere ka Kashilā ka wunvugai a manyan ma ne gbā.” ⁵ Tsu yan tā dem kaneshi an u doki u danai a asu u roku, “Ama a na a ka uwa asu u uwunvuga u vā wa!” [◇]

⁶ Aza a kagitā a dā panai akani yi a tsarā asu u uwunvuga vi wa, kpaci a pityanangu wa. Shegai mayun dā ama roku a ka uwa tā asu u uwunvuga vi. ⁷ Adama a nala Kashilā ka zuwai a'ayin a roku a dā ama a ka uwa asu u uwunvuga u ne, kpmam a'ayin a nala yi a dā u isa “Ara.”

A barakpa tā cika an Kashilā ka danai nala kahu u tuwā u dansa a unā u Dawuda, an u danai, “Vu pana baci kalagatsu ka Kashilā ara, kotsu vu ryagbaja wa.”

[◇]3:11 Ishp. 95:7-11. [◇]4:3 Ishp. 95:11.

[◇]4:4 Kag. 2:2. [◇]4:5 Ishp. 95:11.

⁸Uyamba u Ka'ana† u da Joshuwa† tonoi n ama a uwai vi, u da a asu u uwunvuga u savu u na vi wa. A da baci u da, Kashilā kari ka yan kadyanshi a kaci ka kain ka uwunvuga ka roku ka ka tuwā wa. ⁹Nala u wenike tā a'ayin a uwunvuga u ama a Kashilā kotsu a rawa wa. A'ayin a uwunvuga a na, a'a tā ucun u uwunvuga u da Kashilā ka wunvugai a kain ka Ashibi. ¹⁰Uza da baci dem u uwai asu u uwunvuga u Kashilā, wa wunvuga tā a'ayin a da baci u kotsoi manyan ma ne tyoku da Kashilā ka wunvugai an u kotsoi uyan likimba. ¹¹Asakāi tsu matsai tyoku ufuda u tsunu tsarā tsu uwa asu u uwunvuga u ne, kotsu uza u te u tsunu u rukpa, tyoku da a yain an a 'yuwain upana wa.

¹²Akani a Kashilā a'a tā tyoku u ili i'ya i'ari n uma kpam i'ari n ucira. A la tā bu-rundu u kulya u da wari n unā u kulya u re. A tsu batsa tā kapashi ka tsunu ka kari n uma a batsa kpam kulu ka ka bana a asu u Kashilā. A tsu batsa tā dem a mere ma alātu n mere ma a'ungu a atele a tsunu. A tsu wutukpa tā ili i'ya tsa ciga tsu sokongu a kateshe; wata, ili i'ya tsu tsu yawunsa n i'ya tsu tsu ciga. ¹³Uza wā la wa sokongu ili a likimba aku Kashilā ka kpaḍa i'ya uwene wa. U tsu wene tā ili tyoku da i'ari. Aya Kashilā ka u kanai tsu tonuko gba ili i'ya tsu yain.

Kawauwi ka Magono ma Adarakpi

¹⁴Tsu lyai kapala n ubana n ugbami ili i'ya tsu da tsu pityanangi n i'ya. Tsu yain nala kpaci tsā tā n Magono ma Adarakpi, Yesu Maku ma Kashilā, uza da u banai a zuba. ¹⁵U reve tā an tsu sorukpoi. Kalapansi ka matsai ka zuwa yi unyushi u cingi a ure u da baci dem wa matsa u zuwa tsu tsu yain unyushi u cingi, shegai Kawauwi ka yan unyushi u cingi wa. ¹⁶Adama a nala asakā tsu tuwai a asu u

Kashilā bawu uwonvo. Aya uza da u yain ili i shinga ubana a asu u ama. A'ayin a da baci dem tsu yain nala, wa yanka tsu tā tsishinga kpam u banga tsu a'ayin a da tsa ciga u banga tsu.

5 Kashilā ka tsu dangasa tā Magono ma Adarakpi a asuvu a ama aku u naka yi manyan ma wa bansa a kapala ka Kashilā a unā u ama a'ayin a unaka kune, u yain kpam udarakpa adama a unyushi u cingi u ama vi. ²Magono ma Adarakpi mi mā tā dem usorukpi tyoku u ama da a buwai. Ili i'ya i zuwai u tsu tonon ben n aza da a ka nususa i'ya, kpaci a reve an ili i'ya a ka yansa vi unyushi u da wa. ³An u wokoi wari usorukpi, u kana tā u yain udarakpa adama a unyushi u cingi u ne, aku u yain kpam udarakpa adama a unyushi u ama a ne.

⁴Ko uza wa naka kaci ka ne tsupige tsu uwoko Magono ma Adarakpi wa. Uza da Kashilā ka dangasai koshi aya u tsu woko Magono ma Adarakpi, tyoku da u isai Haruna.† ⁵Nala dem wari n Kawauwi. U bidiga kaci ka ne tsupige tsu uwoko Magono ma Adarakpi wa. Kashilā ka ka tonuko yi,

“Ada Maku ma va.

Ara n woko de Tata u vunu.” ◇

⁶A asu u roku kpam, Kashilā ka dana tā,

“Va woko tā kadarakpi hal ubana, tyoku da Malikisada† wari kadarakpi.” ◇

⁷A'ayin a da Yesu wari a likimba, u folo tā Kashilā uza da wari n ucira u da wari wa wauwa yi a ukpa, u folo yi n kushen cika n meshi. Kashilā ka panaka yi tā adama a unaka kaci ka ne u da u nakai. ⁸Ko an u wokoi Yesu Maku ma Kashilā ma, u rotsongusu tā upanaka adama a upana u ikyamba. ⁹An u kotsoi uyan ili i'ya i gain u yain, u woko tā uza da u tsu zuwa ama a tsarā iwauwi hal ubana, aza da a ka yansa ili i'ya u tsu

tonuko le a yain. ¹⁰Nala Kashilā ka zuwa yi u woko Magono ma Adarākpī tyoku u Malikisada.

Kotsu i asāka utono Kashilā wa

¹¹Tsā tā n ili ushani i'ya tsa dana a kaci ka ili i na yi, shegai wa wuyana tā ukasana, an u wokoī i tsu bidya ukuna go wa. ¹²I bārākpā tā an i'arī a asuvu a Atoni, kpam u gan tā a dana gogo-na ya wenishike tā aza roku. Shegai u wokoī efa ya ciga a gono a wenishike dā uwenishike u kagitā u akani a Kashilā. Tyoku u mmuku n shili n dā n buwai kucomu dā i'arī, n u dā ya lya ilikulya. ¹³Uza dā baci bawu a kasai mani, u reve ili i shinga ko i cingi wa. ¹⁴Shegai aza dā a gbojoi, a tsu lya tā ilikulya i'ya bawu mmuku n shili ma fudā ma lya, kpam a tsu rongo tā a urotsongusu a reve ili i'ya i takpanai ili i shinga n i cingi.

6¹⁻³U gan tā a dana i reve dē uwenishike u kagitā u na vi, u dā wari dere n uwenishike u mmuku n shili. Wata, ukpatalāka u ili i'ya ya tuko ukpā kucina, kpam dem n upityanangu n Kashilā. Uwenishike a kaci ka ukuna u ulyubu-gusu n utadangusu u akere. Uwenishike a kaci ka u'yāngā u akushe n ukuna u afada a dā bawu a ka kotso, i'ā tā dem pini a asuvu a uwenishike u kagitā. Gbā u gan tā a dana i reve i'ya dē. Adama a nala, tsa yan kadyanshi a kaci ka le gogo-na wa, shegai Kashilā ka wushuku baci, tsa lya tā kapala tsu yain kadyanshi ka ili i'ya i yain dere n aza dā a gbonguroi.

⁴Ama roku a asāka baci upityanangu n Kawauwi, ko uza wā la wa zuwa le a kpatala kpam wa. Caupa, ama a na a wusha tā katyashi ka Kashilā kpam a pedei kune ku ne cika. Ama a na yi dem a wusha tā Kulu Keri ki. ⁵A reve tā tyoku dā kadyanshi ka Kashilā ka yankpai, kpam a wushai ucira a'ayin

a dā Kashilā ka lya tsugono. ⁶An a wushai ili i nala yi gbā, aku a kpatalakai Kawauwi kucina. Wa yan a zuwa icun i ama a nala yi a kpatala kpam wa, kpaci Maku ma Kashilā ma kpam a doki a ka wuna a mawandambani an a 'yuwain yi. Uwono u dā a ka zuwusa yi a kapala ka ama gbā.

⁷Ama roku tyoku u uyamba u dā u tsarai ilyushi ushani u dā a'ari. U naka tā ama dā a cimbai pini vi ilimaci i shinga, aku Kashilā ka zuwukai uyamba vi unā u shinga. ⁸Ama roku tyoku u uyamba u dā u tsu wutukpusā awana a dā a'ari n mete ma cingi, kpam wa matsa ili wa. A ka bārākpā wa, Kashilā ka yanka tā uyamba u nala vi unā kpam akina a kulātāngu u dā.

⁹Ama a vā aza dā ma ciga, ko an tsu yain kadyanshi ka na, tsari n kadambula n adā wa, kpaci tsu reve tā i'ā tā a ure u shinga, ure u iwauwi. ¹⁰Kashilā ka tsu yan tā afada a ure u dā u lobonoi. Wa ciba tā manyan ma vu yain, kpam dem wa ciba tā uciga u dā vu wenike yi an vu bāngai ama a ne, kpam va lya kapala n vu bāngā le hal n gogo-na. ¹¹Ili i'ya tsu lai n uciga i'ya i matsā ulya kapala nala hal ubana a makorishi, tsarā i tsarā ili i'ya i zuwukai uma. ¹²Tsa ciga i woko awonvoli wa. A unā u nala, tonoi iry-oci i aza dā a ka wusha ili i'ya Kashilā ka zuwamganai adama a upityanangu n ahankuri a le.

Kashilā ka tsu yan tā i'ya u zuwamganai

¹³An Kashilā ka yankai Ibirahi kazuwamgbani, u tsinai u yain ili i'ya u zuwamganai. U tsinai n kala ka ne, adama a dā uza roku wā la u lai Kashilā wa. ¹⁴U danai, “Mpa, Magono ma Zuba ma zuwuka vu ta unā u shinga, kpam ma naka vu tā ntsikaya ushani!”

◊¹⁵Ibirahi vanai u wene ushadangu u ukuna vi n ahankuri, aku u tsarai ili i'ya Kashila ka zuwamgbanai.

¹⁶Ama a ka tsina baci, n uza da u la le tsupige da a tsu tsina. Utsina u le u wenike ta ili i'ya a danai vi mayun da, kpm u tsu tuko ta utyoku u kananamgbani. ¹⁷Kashila dem u tsina ta tsara ama da a ka wusha ili i'ya u tsinakai vi, a reve mayun da bawu wa savada ili i'ya u fofusoi. ¹⁸Ili i re i na yi ya savada wa: Kashila ka yan kaban wa, u zuwamgbana baci. Kpm u tsina baci, wa yan kaban wa. Ili i na yi i tsu gbatangusu tsu ta atsu aza da tsu sumai ubana a asu u Kashila tsara u wusa tsu. I tsu naka tsu ta ucira tsu bana uzuwa u uma u da u naka tsu. ¹⁹⁻²⁰Uzuwa u uma u nala wa ta u ggbami a uma u tsunu, tyoku da kashamkpatu ka kpatu ka tsu shamkpa kpatu a asu u te. Uza da tsari n uzuwa u uma u tsunu ara ne, aya Yesu, uza da walai a asu u kunya ka a barakpai a utsutsu ubana a Asu u da u Lakai Uwulukpi† a zuba. Adama a tsunu a da u yain nala. U wokoi Magono ma Adarakpi ubana, kadarakpi ucun u Malikisada.

Malikisada kadarakpi

7 Malikisada na vi magono ma ilyuci i Salem ma, kpm kadarakpi ka Kashila ka Zuba ka. A'ayin a da Ibirahi lyai kuvon ku ngono n nishi wa gono a kuwa, Malikisada wuta ta u ba u zuwuka yi unu u shinga. ^{◊2}Aku Ibirahi naka yi i te a asuvu a ili kupa a asuvu a gba i'ya dem u tukoi a asu u kuvon vi. Ili i kagitai i'ya tsa ciga tsu dana a kaci ka Malikisada i'ya, kalen ka kala ka ne ka “magono ma ma yansa ili i maci.” Aya dem “magono ma ndishi n shinga,” kpaci kalen ka Salem ka “ndishi n shinga.” ³Ko uza u reve tata ko mma u Malikisada wa. Ko uza wa la kpm u revei asu u da

a wutai wa, ko a'ayin a da a matsa yi, ko kpm a'ayin a da u kuwai wa. Wa ta tyoku u Maku ma Kashila kpm wa woko ta kadarakpi ubana.

⁴Wene ve tyoku da Malikisada wari n tsupige! Ko Ibirahi, makoshi ma cau ma pige ma aza a Isara'ila, u reve ta tyoku da Malikisada wari n tsupige a'ayin a da u naka yi i te a asuvu a kupa a ili i'ya u tsarai a asu u kuvon. ⁵Mele ma wenshike ta u kana ta mmuku n tsikaya ma Ibirahi n naka mmuku n tsikaya n Levi† n da mari adarakpi ili i te a asuvu a kupa a ili i'ya a tsarai, ko an u wokoi mmuku n tsikaya m Ibirahi n da dem. ⁶Malikisada wa a asuvu a kaletsu ka aza a Levi wa, shegai u wusha ta i te a asuvu a kupa ara Ibirahi. Kpm u zuwuka ta Ibirahi unu u shinga, uza da u wushai kazuwamgbani icun kau-kau ka Kashila. ⁷Ya dem u reve ta an uza da baci wari n ucira u da wa zuwuka uza roku unu u shinga, u la ta uza da wa wusha unu u shinga vi tsupige. ⁸Adarakpi a tsu wusha ta i te a asuvu a kupa a ili i'ya ama a tsarai, ko an u wokoi ele dem aza da a ka kuwa alya. Shegai gba n nala, Malikisada la le ta tsupige, kpaci Tagarada u Kashila u wenshike ta an wari n uma. ⁹Tsa fuda ta gban tsa dana an mmuku n tsikaya n Levi, aza da a tsu wusha i te a asuvu a kupa yi, ele dem a naka ta i'ya an Ibirahi nakai vi. ¹⁰Kotsu a matsa Levi wa, shegai aya pini a ikyamba i makoshi ma cau ma ne Ibirahi a'ayin a da Malikisada gawunsai n Ibirahi vi.

¹¹Ko an u wokoi Mele ma Musa ma danai, u kana ta kadarakpi ka woko matsikaya ma Levi, adarakpi yi a ka fuda a ka zuwa ama a woko ama a maci wa. Adama a nala u kana ta a tsara kadarakpi tyoku u Malikisada, shegai uza da u wutai a kumaci ku Haruna wa. ¹²Icun i kadarakpi ka roku kau ka wuta baci, u

kana ta Mele ma savada dem. ¹³ A kaci ka Kawauwi ka tsa dansa ukuna u na vi, uza u kaletsu ka roku kau. Ko uza a asuvu a kaletsu ka nala ki kotsu u yan manyan tyoku u kadamaki a asudamaka wa. ¹⁴ Ya dem reve ta an u wutai a asuvu a kaletsu ka Yahuza,† kpm kotsu Musa wari u dana an ko kadamaki ka te ka wuta a kaletsu ka nala ki wa.

Kawauwi ka ta tyoku u Malikisada

¹⁵ Na woko ta a kateshe karara an kadamaki ka roku ka wutai tyoku u Malikisada. ¹⁶ A isa vuma u nala vi kadamaki adama a akaya a ne ko kpm adama a mele wa, shegai adama a ucira u uma u da bawu a ka wacinsa. ¹⁷ Tagarada u Kashila u yan ta kadyan-shi a kaci ka ne,

“Avu kadamaki ka hal ubana, tyoku da Malikisada wari kadamaki.” ◇

¹⁸ Gogo-na a zuwa de mele ma cau a ikengi, kpaci ma n ucira wa, kpm ma wokoi ili i gbani. ¹⁹ Mele ma Musa ma zuwa ko ndya wa i woko i maci wa. Shegai gogo-na Kashila ka naka tsu ta ili i shinga i'ya tsa zuwuka uma. Nala kpm tsari a uraba evu n Kashila.

²⁰ Kashila ka tsinai u da Kawauwi ka woko ta kadamaki hal a ubana, shegai u yanka ko kadamaki ka te nala wa. ²¹ A kaci ka Yesu ka koshi u danai, ‘Mpa, Magono ma Zuba, n tsina ta, kpm ma savada katakasuvu ka va wa, ko kenu.

‘Avu kadamaki ka hal ubana.’ ◇

²² Yesu da zuwai kazuwambani ka shinga ka nala ki ka woko mayun, kpm kazuwambani ki ka la ta ka Kashila ka yankai Musa.

²³ Caupa, kadamaki ka kuwa baci, wa lya kelime n uwoko kadamaki wa. Adama a nala a da a tsarai adamaki ushani. ²⁴ Shegai Yesu woko

ta kadamaki ubana, tsudamaki tsu ne tsa kotso wa. ²⁵ Adama a nala, aya wari gogo-na hal n maco, uza da wa fuda wa wauwa aza da a ka tuwusa a asu u Kashila a kukere ku ne. Wa ta n uma hal ubana tsara u folusuko le Kashila.

²⁶ Yesu da icun i Magono ma Adamaki ma tsa ciga, kpaci u tsu bang tsu ta a ure gba. Ili i'ya u tsu yan i tsu zuwa ta Kashila ka pana kayanyan. Wa n unyushi wa. Kashila ka pecene yi ta n ama a likimba aza a unyushi u cingi. U naka yi asu u da u lakai tsupige gba gba a zuba.

²⁷ Wa tyoku u Ngonon ma Adamaki n da n buwai wa, aza da kain dem she a yan udamaka adama a unyushi u cingi u le n unyushi u cingi u ama da a buwai. Shegai kuten ka koshi Yesu nakai kaci ka ne tyoku u udamaka a zuba u mawandambani adama a ama, kpm u lobono ta hal ubana. ²⁸ Mele ma wushuku ta vuma u woko Magonon ma Adamaki ko an u wokoi vuma shadangu wa. Kashila ka naka ta Musa Mele a kagita. An nala u wurai, aku u tsinai u zuwai Maku ma ne uza da wari ushadangi ma woko Magonon ma Adamaki hal ubana.

Kawauwi ka Magonon ma Adamaki

8 Ili i pige i'ya tsa dansa i'ya na: Tsa ta n Magonon ma Adamaki uza da u dusuki a ulyaki u karatsu ka tsugonon ka Kashila Uza u Ucira Gba a zuba. ² Magonon ma Adamaki ma tsunu a Asu u da u Lakai Uwuluki† u da wa gbasha, asu u ulya u kayala u mayun u da Kashila ka yain, ama da a yain asu vi wa.

³ Magonon ma Adamaki dem ma ta n manyan ma unakasa kune n udamaka-pusa ubana a asu u Kashila. Nala dem Magonon ma Adamaki ma tsunu u kana ta dem u naka Kashila kune ku ili i roku. ⁴ Wari baci na a likimba, wari wa woko kadamaki wa ko kenu, kpaci

adaraḱpi a ḱa pini na, aza ḱa a ka tonu Mele a asu u unaka Kashila kune. ⁵Manyan ma adaraḱpi a ka yan, iry-oci i'ya koshi ko kḱam kulu ka ili i'ya i'ari a zuba ka. Ili i te i'ya dem n Musa. An Musa wa fobuso uyan Katani ka Kavasū, Kashila ka tonuko yi, “Ciba a'ayin a ḱa vari a masasa, n tonuko vu ta derere tyoku ḱa va yan ka. Vu kiranā vu yain ka nala derere.” ⁶Shegai manyan ma tsudaraḱpi ma Kashila ka nakaḱai Yesu ma la ta ma a nakaḱai adaraḱpi a ḱa a buwai. Aya ka'uwi ka mere ka kazuwamgbani ka savu ka Kashila n ama, kḱam kazuwamgbani ka nala ki ka la ta ka cau. Nala u woko ta an ili i'ya Kashila ka yain a kazuwamgbani ka savu i la ta i ka cau.

⁷Kazuwamgbani ka kagita kari ka fuda baci ka yain ili gba, ili i'a la i'ya ya zuwa a yain ka ire wa. ⁸Shegai Kashila n kaci ka ne u wenei ka tyoku ḱa ka gain ka woko wa, ḱa u danai: “N tonuko ḱa, a'ayin a'a ta a utuwa, a ḱa ma yan kazuwamgbani ka savu n aza a Isara'ila n aza a Yahuza.

⁹Kazuwamgbani ka na ka woko icun i kazuwamgbani ka n yain n akaya a le, an n kana le n akere n wutukpa le a uyamba u Masar wa.

Shegai a tonu ka wa, aku n kpatalaka le kucina.

¹⁰A'ayin a ka tuwa ta a ḱa ma yan kazuwamgbani ka savu n aza a Isara'ila.

Mpa, Magono ma Zuba, ma zuwa ta mele ma va

a asuvu a le tsara a reve ma, kḱam ma korongu ta ma a atakasuvu a le

tsara a toni ma.

Ma woko ta Kashila ka le, kḱam a ka woko ta ama a va.

¹¹Ama a ka doku kḱam a wenishike atoku a le wa, a dana, ‘Revei Magono ma Zuba,’ kḱaci gba a ka reve mu ta, ili i'ya i kanaḱi uza u kenu ubana uza ḱa u lakai kalen gba.

¹²Kḱaci ma cimbusuka le ta tsicingi tsu le kḱam ma doku ma ciba unyushi u cingi u le wa, ko kenu.” ¹³An Kashila ka yain kadyanshi ka kazuwamgbani ka savu ki, ka cau ka ka buwa kḱam n manyan wa. Ko ndya baci i kutsai kḱam i wowoi, i yan la vi de evu n upuwan.

Mele ma cau a kaci ka ulya kayala

9A kazuwamgbani ka kagita ka Kashila ka yain n aza a Isara'ila, u tonuko ta ama derere tyoku ḱa a ka lya kayala, kḱam dem u tonuko le ta tyoku ḱa a ka yan Katani ka Kavasū, asu u ḱa a ka lya kayala ki. ²A yan ta katani ka a pecei apashi a re. A asuvu a kapashi ka kagita a asu u ḱa kashamkḱatsu ka macikalū n teburu u ḱa a tsu zuwusa iburodi i uwulukpi i'ya a tsu tukuso kune a asu u Kashila u ḱa. Kapashi ka na ka a isaḱi Asu u Uwulukpi. ³Kunya ku ubaraḱpa a utsutsu ka ka pecei a'unu ka pini. A isaḱi kapashi ka ire ki Asu u ḱa u Lakai Uwulukpi.† ⁴Asuvu a kapashi ka nala ki asudaraḱpa u ḱa a gbarai n zinariya u ḱa pini, asu u ḱa a tsu runukḱusa ili i magulani. Kḱam Akpati u Kazuwamgbani† u madanga, u ḱa a kumanai n zinariya gba abon a ne wa ta dem pini. Asuvu a Akpati vi ili i tatsu i'ya pini: I kagita, magbodo ma zinariya ma a shadangi n mana† ma pini. Kḱam kalangu ka Haruna ka ka topoi ka pini. Agbagala a atali a re a ḱa a korongi Mele Kupa a ḱa dem pini. ⁵A zuba u Akpati vi a ruma ta pini a'ulu a

◊8:5 Uwt. 25:40; Uwt. 26:30. ◊8:12 Iri. 31:31-34.

ili i uma^{††} i re i ashan i'ya ya wenike Kashilā k̄a t̄a pini. A barakpai ashan a le a zuba u kakimbatsu ka Akpati u Kazuwamgbani vi, a asu da Kashilā ka tsu cimbusa unyushi u cingi. Shegai tsa fuda tsa dana ko ili a kaci ka ukuna u nala vi gogo-na wa.

⁶A kotso baci ufobuso ili gb̄a nala, adarakpi yi a tsu bana t̄a asuvu a kapashi ka kagit̄a kain dem a yain manyan ma le. ⁷Shegai Magono ma Adarakpi ma koshi ma tsu uwa a asuvu a kapashi ka ire, kpm dem kuten ka u tsu yan nala a kayen. Wa uwa Asu u da u Lakai Uwulukupi bawu u fan̄ai mpasa wa. U tsu n̄aka t̄a n da kune ubana a asu u Kashilā adama a unyushi u cingi u ne, n u da ama a yain bawu a revei. ⁸Nala dem ure u da Kulu Keri ku tsu dana, Katani ka Kavasū ka buwa baci asu u ulya kayala, uza w̄a la wa uwa Asu u da u Lakai Uwulukupi yaa wa. ⁹Naha iryoci i a'ayin a gogo-na i'ya. Nala u wenike t̄a an kune n udarakpa u da a n̄akas̄ai wa fuda wa zuwa katakasuvu ka uza da wa lya kayala ka woko sarara tyoku da u gain ka woko wa. ¹⁰Ili i'ya i zuwai nala tani i'ya, an u wokoi ili i nala yi ukuna u ilikulya n kuso n ubacangusu u da. Mele ma na mi adama a ikyamba a da, kpm Kashilā ka zuwai a toni ma hal utuw̄a a'ayin a ure u savu u ne.

Mpasa n Kawauwi

¹¹Gogo-na Kawauwi ka woko de Magono ma Adarakpi a zuba u ili i shinga i'ya i rawai. U uwai a asu u ulya kayala a zuba u da lai tsulobo. Akere a ama a da a yain u da wa, kpm dem kaḥon ka likimba ka wa. ¹²Kuten ka kpm a'ayin gb̄a u bankai mpasa a Asu u da u Lakai Uwulukupi, shegai mpasa ma nryadiga n̄a ndyondyom n da wa.

U bidyai mpasa n ne, an u yain nala, u tsaraka tsu uwusa u da bawu wa kotso. ¹³Caupa, ama a'a baci n ashinda, ikyamba i le i tsu woko t̄a uwulukupi kadarakpi ka vishanasaka le baci mpasa ma nlala n aboburo kpm u polusuko le baci kakomo ka a tsarai a manuku ma kanaka ma a runukupai. ¹⁴Shegai Kawauwi ka yan unyushi u cingi wa ko kenu, aku u n̄akai kaci ka ne kune ubana a asu u Kashilā asu Kulu Keri ka kari n uma u da bawu wari n utyoku. Ili i'ya i zuwai mpasa n ne n lai ucira cika da la vi, aku u zuwai atakasuvu a tsunu a wokoi uwulukupi a asuvu a ili i'ya ya tuko ukpa. Gogo-na tsa fuda t̄a tsa gbashika Kashilā Uza u Uma!

¹⁵Adama a nala Kawauwi ka ka'uwi ka mere ka kazuwamgbani ka savu, tsara aza da Kashilā ka isai a tsara un̄a u shinga u da bawu wa kotso, u da Kashilā ka yain kazuwamgbani. Ili i na yi u yan t̄a i'ya an Kawauwi ka kuwai da u wutukupai ama a asuvu a unyushi u da a yain an a ka tono kazuwamgbani ka kagit̄a.

¹⁶Ucun u kazuwamgbani ka na, k̄a t̄a tyoku da vuma u tsu korongu tagarada wa ciga baci a peci udukuyan u ne u tuw̄a u kuw̄a baci. Shegai a ka pece u da wa she a'ayin a da ya dem u revei an vuma vi u kuwai. ¹⁷Tagarada vi w̄a n ucira wa she uza da u korongi u da vi u kuw̄a. Uza w̄a la wa fuda wa wusha ili i vuma vi wa, w̄a baci n uma. ¹⁸Ili i'ya i zuwai bawu kazuwamgbani ka kagit̄a ka shamgba i'ya la vi she n̄a mpasa ma ukpa. ¹⁹An Musa tonukoi ama gb̄a Mele mi, aku u kenei mpasa ma ndyondyom n̄a nryadiga u bolomgbonoi n mini. U bidyai tsileme tsu ncon tsa a gonukoi san kpm u bidyai avuku a maderiweni† u vishanangusuki zuba u tagarada u Mele n ama gb̄a. ²⁰U danai, “Mpasa n da n

††9:5 Zinariya da a rumai tsara u woko ili i na yi hal n ashan. N Tsigana “kerubobin” da a tsu isa i'ya.

shamkpai kazuwamgbani ka Kashilā ka danai i toni n dā na.”²¹ Nala dem Musa vishanangusi mpasa a Katani ka Kvasu n ili i'ya gbā a tsu yanka manyan a asu u ulya kayala.²² Mele mi ma danai gbā ko ndya wa a vishanaka i'ya mpasa tsarā i woko uwulukpi. Kpam Kashilā ka cim-busā unyushi u cingi bawu mpasa ma uk-pa wa.

Ukpā u Kawauwi u takpa tā unyushi

²³Ili i'ya i zuwai a wulukpei Katani ka Kvasu† n ili i'ya i'ari pini nā mpasa mā nnama i'ya gai la vi. Naha gbā iryoci i ili i'ya i'ari a zuba i'ya koshi. Shegai udarākpa u dā u tsu zuwa ili i zuba i woko uwulukpi u la tā udarākpa u nnama.²⁴ Kawauwi ka uwa a Asu u dā u Lakai Uwulukpi u dā ama a yain wa, ili i'ya i'ari iryoci i ili i'ya i'ari a zuba koshi. U banai a zuba vi kpam gogo-nante u wari de n Kashilā wa bāngā tsu.²⁵ Adama a dā wa rongo u nākāsā kaci ka ne maco dā u banai a zuba wa, tyoku dā Magono ma Adarākpi ma likimba ma tsu rongo u uwusa a Asu u dā u Lakai Uwulukpi kayen dem tsarā u yain udarākpa u manama.²⁶ A dā baci wari u yain udarākpa u kaci ka ne kayen dem, an wari u pana ikyamba ushani ili i'ya i bidyai a'ayin a dā yain likimba. Shegai a unā u nala, u tuwāi kuten koshi evu n makorishi ma a'ayin, tsarā u takpa ucira u unyushi u cingi ubana, an u kuwāi tyoku u udarākpa adama a tsunu.²⁷ U kanā tā ya dem u kuwāi kuten, aku Kashilā ka yanka yi afada.²⁸ Kuten ka Kawauwi ka kuwāi koshi, tsarā u takpa unyushi u ama ushani. Shegai u gono baci, unyushi u cingi u dā wa takpa wa. Tuwā dā wa tuwā tsarā u wauwa aza dā a ka vana yi.

Udarākpa u buwa kpam wa

10 Mele ma Musa tyoku u kulu ku ili i maci i'ya ya tuwā dā mari. Shegai kulu ku nala ki ka ili i maci yi wa, kpaci ka wutukpā ama asuvu a unyushi u cingi u le wa, ko an u wokoi a tsu yansa udarākpa kayen dem.² Mele mari ma zuwa le baci a woko sarara tyoku dā u gain a woko, she a'ari a asaka uyansa udarākpa. Kashilā kari ka zā tā unyushi u cingi u aza dā a ka lya kayala kuten kpam a'ayin gbā, uyawunsa u atakasuvu a le kpam wa yan n ashindā wa.³ Shegai nala wari wa! Udarākpa u naha vi cibusa u dā u tsu zuwa a cibusa unyushi u le kayen dem.⁴ An u wokoi mpasa ma aboburo nā nryadiga ma fudā ma takpa unyushi u cingi wa, ko kenu.

⁵An Kawauwi ka tuwāi a likimba, u tonukoi Kashilā,
“Va ciga udarākpa u nnama n kune ku ilya wa.
Shegai vu naka mu ikyamba tsarā n panaka vu.

⁶Nnama n dā a runukpai a asudarākpa n kune adama unyushi u cingi, vu tsu pana kayanyan ka le wa.

⁷Aku n danai, ‘Mpa na,
n tuwā tā n yanka vu ili i'ya va ciga,
Kashilā,
dere tyoku dā a korongi a kaci ka vā a
Tagarāda u Kashilā.’”[◇]

⁸Kawauwi kari ka dana tā bacipa,
“Va ciga udarākpa n kune wa, kpam vu tsu pana u dā kayanyan wa. Va ciga udarākpa u urunukpa n kune ku takpa unyushi u cingi wa.” (Udarākpa u na vi gbā Mele ma ma zuwai a yain u dā.)
⁹Aku u danai, “Mpa na Kashilā, n tuwā tā n yain ili i'ya va ciga.” Adama a nala, Kashilā ka takpai gbā udarākpa u kagita, tsarā u zuwa udarākpa u ire.¹⁰ An Yesu Kawauwi u yain ili i'ya Kashilā ka

◇10:7 Ishp. 40:6-8.

ciga yi u yain, tsu tsarai uza u unyushi u cingi an u yankai ikyamba i ne udarakpa kuten koshi kpm gba a'ayin.

¹¹Caupa, adarakpi a yansai manyan ma le kain dem, a lyai kapala n udarakpusa u da bawu wa takpa unyushi u cingi. ¹²Shegai Kawauwi ka nakai kaci ka ne u wokoi udarakpa u shinga kuten koshi u da wa yan manyan bawu utyoku. Gogo-na wa ta ndishi a ulyaki u Kashila. ¹³Kpm nte wa rongo de hal she Kashila ka zuwa atokulalu a ne a kere ka adeshikpetsu a ne. ¹⁴N udarakpa kuten ku nala ki, u zuwai ama a wokoi uwulukpi hal ubana tyoku da u gain a woko, aza da Kashila ka zuwai a woko ama a ne.

¹⁵Kulu Keri ku tonuko tsu ta dem ukuna u na. U gita ta u danai:

¹⁶“Magono ma Zuba ma danai, ‘A'ayin a ka tuwa ta a da ma yan kazuwamgbani ka savu n ele.

Mpa, Magono ma Zuba, ma zuwa ta mele ma va a atakasuvu a le kpm ma korongu ta ma a asuvu a le tsara a toni ma.”

¹⁷Aku u doku u danai:

“Ma doku kpm ma ciba unyushi u cingi u le

n ili i cingi i'ya a yansai wa, ko kenu.” ◇

¹⁸A'ayin a da baci Kashila ka cimbusai unyushi u cingi, ili i'a la ya zuwa kpm a yain udarakpa wa.

Lya kapala n upityanangu n Kashila

¹⁹Ama a va, tsa uwa ta a Asu u da u Lakai Uwulukpi^{‡‡} bawu uwonvo adama a mpasa n Yesu. ²⁰U naka ta ikyamba i ne tsara i kukpunka tsu ure u savu u da wa banka uza a asu u uma! Kpm ure u na u banka tsu ta asuvu n kunya

ka a barakpai a utsutsu, Kawauwi ka la vi. ²¹Tsa ta n Magono ma Adarakpi ma pige uza da wa lya tsugono tsu kuwa ku Kashila a zuba. ²²Adama a nala, tsa fuda ta tsa bana evu n Kashila. Tsu yain nala n katakasuvu ka te kpm bamu n malala. Mpasa n Kawauwi n za ta atakasuvu a tsunu, kpaci a da a tsu rongo ta ucifusa n ili i cingi i'ya tsu yansai, shegai u woko ta yavu a za tsu ta gba gba n mini ma mari uwulukpi. ²³U kana ta tsu kana uzuwa u uma u da tsu danai u tsunu u da n ugbami, kpaci tsu wushuku ta Kashila ka yan ili i'ya u zuwamgbani. ²⁴Asakai tsu yawunsai kabolo tyoku da tsa wenike uciga a asu u ama n uyansa ili i shinga. ²⁵Ama roku a tsu bolomgbono a asu u ulya kayala wa, shegai tsu yain tyoku u le wa. Tsu lyai kapala n ugbamatangusu atoku a tsunu, an u wokoi tsu revei kain ka ugonu u Asheku ka yan de evu.

²⁶Tsu lya baci kapala n uyansa unyushi u cingi daun cina tani tsu reve de ukuna u mayun, udarakpa wa kpm la u da a ka doku a ka yan adama unyushi u cingi wa. ²⁷A unu u nala, ili i'ya i buwai she tsu vana n uwonvo afada a da a ka tuwa n akina a kasudugbate cika a da a ka wacinsa atokulalu a Kashila! ²⁸Ama a re ko ama a tatsu a sapula baci uza an u 'yuwain utono Mele ma Musa, she a wuna yi bawu iyali. ²⁹Uza u 'yuwan baci unaka Maku ma Kashila karinga, nala u la ta u'yuwan Mele ma Musa tsicingi. Kpm uza tuko baci mpasa n kazuwamgbani n da ma gonuko tsu uwulukpi uwono, u la ta dem u'yuwan Mele ma Musa tsicingi. Kpm hal n gogo-na, uza wisha baci Kulu Keri uza da u tsu wenike tsu ukuna u shinga, u la ta dem

^{‡‡}10:19 Kunya ka a barakpai a utsutsu vi, ku pecene ta Asu u Uwulukpi n Asu u da u Lakai u Uwulukpi u Kuwa ku Kashila. Ku kara ta a'ayin a da Yesu kuwai tsara u wenike an Kashila ka wushunki ko ya wa u tuwa ara ne karara.

◇10:17 Iri. 31:33-34.

u'yuwan Mele ma Musa tsicingi. Icun i ama a nala, mavura ma le ma la t̄a ma uza da 'yuwain utono Mele ma Musa. ³⁰Tsu reve t̄a Kashil̄a ka danai, "Ma yan t̄a aza d̄a a yain ukuna u cingi mavura. Ma tsupa le t̄a." Kpam dem u dana t̄a, "Magono ma Zuba ma yanka t̄a ama a ne afada." ³¹Ili i uwonvo i'ya cika vuma u rukp̄a baci a kukere ku Kashil̄a Uza u Uma.

³²Ciḡa n a'ayin a d̄a a wurai, a'ayin a d̄a i git̄ai urotsongusu ukuna u mayun u Kashil̄a. I kawunki n̄a mmodu kabolo n upana u ikyamba i lyai kapala n uyan ucira. ³³Roku she a foro d̄a kpam a wishisa d̄a a kapala ka kakum̄a ka ama. Roku tani i ḡangai aza d̄a a ka so mavura ucun u de. ³⁴I pana t̄a iyali i aza d̄a a zuwai a kuwa ku a'ali. A wusa d̄a baci ili i'ya i'ari n i'ya, i tsu kawunku t̄a n ipeli, kpaci i reve t̄a i'ari n ili i shinga i'ya ya ḡarakp̄a ubana, ya vana d̄a.

³⁵Adama a nala, kotsu i asaka upityanangu n Asheku wa, ko ndya baci i git̄ai, kpaci i lya baci kapala n ugbama asuvu ya ts̄a t̄a katsupi ka pige. ³⁶Rot-songusi akawunki gogo-na, tsar̄a i yain ili i'ya Kashil̄a ka ciga, kotsu i wushi ili i'ya u yain kazuwamgbani. ³⁷Tyoku da Tagar̄ada u Kashil̄a u danai, "A ka ḡarakp̄a wa, uza d̄a wa tuw̄a vi wa tuw̄a t̄a.

Wa ḡarakp̄a wa.

³⁸Ama d̄a Kashil̄a ka wushuki n ele a ka yan t̄a uma

adama upityanangu u le.

Shegai u tsu pele n uza d̄a u kpatal̄aka yi kucina wa." ³⁹

³⁹Shegai atsu aza d̄a a kpatalai kucina a ka kuw̄a a lya wa. Tsu pityanangu t̄a n Kashil̄a, kpam adama a nala, u wauwa tsu t̄a.

Upityanangu

11 Aza d̄a a pityanangi n Kashil̄a a'ari n malal̄a an wa n̄aka le ili i'ya a zuwai uma wa. A reve t̄a ili i'ya bawu kotsu a wenei mayun d̄a. ²Kashil̄a ka wushunku t̄a ama a'ayin a cau adama a upityanangu u le.

³An tsari n upityanangu, d̄a i zuwa tsu tsu reve an a asu u kadyanshi d̄a Kashil̄a ka yain likimba n ili i'ya i'ari pini ḡḡa. An u yain nala, u yain manyan n ili i'ya bawu uza wa wene, tsar̄a u yain i'ya tsa wene.

⁴An Habilaṭ wari n upityanangu, d̄a i zuwai u yain udarakp̄a a ure u d̄a u lai u Kayinuṭ tsulobo ubana a asu u Kashil̄a. Kashil̄a ka danai u pana t̄a kayanyan ka kune ku ne, aku u isa yi vuma u maci. Ko an u wokoi Habila kuwai caupa, aya pini wa dansa ara tsunu adama upityanangu u ne.

⁵An Anuhu wari n upityanangu, d̄a i zuwai Kashil̄a ka canga yi ubana a zuba bawu u kuwai. A wene ikyamba i ne wa, an Kashil̄a ka canga yi ka laza-ga yi vi. Tagar̄ada u Kashil̄a u danai, kahu Kashil̄a ka canga yi ubana a zuba, u zuwa t̄a Kashil̄a ka panai kayanyan ka ne. ⁶Upityanangu w̄a baci la wa, uza w̄a la wa zuwa Kashil̄a ka pana kayanyan wa. Uza d̄a baci dem wa tuw̄a a asu u Kashil̄a, u kana t̄a u yain n upityanangu an Kashil̄a kari n uma, kpam u wushuku an Kashil̄a ka wenike kaci ka ne tyoku u katsupi a asu u uza d̄a baci dem wa bolo yi mayun.

⁷An Nuhuṭ wari n upityanangu, d̄a i zuwai u panai an Kashil̄a ka rono yi atsuva a ili i'ya bawu kotsu u wenei. U panakai Kashil̄a kpam u shei kpatsu ku pige tsar̄a u wauwa aza a kuwa a ne. Asu u upityanangu u ne u d̄a, u wenikei likimba an a nusai, kpam asu u

upityanangu u ne u ḏa u wokoi asuvu a aza ḏa a gonokoi ama a maci a asu u Kashilā.

⁸An Ibirahi wari n upityanangu, ḏa i zuwai u panakai an Kashilā ka isa yi u bana a asu u roku u ḏa Kashilā ka yain kazuwamgbani wa nakā yi. U asakai uyamba u ne, kpm u reve asu u ḏa wa bana wa. ⁹An Ibirahi wari n upityanangu, ḏa i zuwai u rongoi a iyamba i kazuwamgbani tyoku u kamoci a uyamba u tsumoci. U rongoi pini a katani, nala dem Ishaku n Yakubu aza ḏa a lyai agadu a ne, Kashilā ka nakā le ucun u kazuwamgbani ka te. ¹⁰Ibirahi yain nala an wa vana u uwa ilyuci i pige i'ya Kashilā ka fobusoi kpm u mai i'ya ya rongu ubana.

¹¹An Saratu† kabolo n Ibirahi a'ari n upityanangu, ḏa i zuwai a tsarai maku ko an u wokoi a kutsai cika kpm Saratu madari ma. Ibirahi pityanangu ṭa Kashilā ka yan ili i'ya u yain kazuwamgbani. ¹²Vuma u na u kutsa wa wa, eyi n kakushe unā u te u ḏa a'ari, shegai gbā n nala u wokoi makoshi ma cau ma ama ushani. Mayun, a'ā ṭa n kakumā ushani tyoku u atala a zuba ko tani kayala ka ikengi i kushiva, kpm a'ari ukece wa.

¹³Gbā ama a na a ḏa a'ari n upityanangu vi a kuwai bawu a wushai ili i'ya Kashilā ka yanka le kazuwamgbani. A yan ṭa ipeli an a wenei ili i na yi ya tuwā, ko i'ari mbari. A da ele amoci a ḏa a likimba u na. ¹⁴Ama a dana baci ili icun i nala, wenike ḏa a wenikei a ka bolo uyamba u roku u ḏa wa woko u le. ¹⁵A'ari a ka yawunsa baci a kaci ka uyamba u ḏa a asakai vi, ko i te i'ari ya bishinka le ugono pini wa. ¹⁶Shegai asu u ḏa u lai tsulobo u ḏa a ka bolo. U ḏa pini a zuba. Ili i'ya i zuwai bawu Kashilā ka tsu pana uwono a isa yi baci Kashilā ka le, kpaci u fobusuko le ṭa ilyuci i pige.

¹⁷An Ibirahi wari n upityanangu, ḏa i zuwai wari ufobusi u yain udarakpa n Ishaku an Kashilā ka kondo yi. Ibirahi ḏa Kashilā ka yankai kazuwamgbani ki, shegai u fobuso ṭa u nakā maku ma te ma ne koshi tyoku u udarakpa. ¹⁸Caupa, Kashilā ka tonuko yi ṭa, “Mmuku n tsikaya n ḏa n yanka vu kazuwamgbani ki a asu u Ishaku u ḏa a ka wuta.” ¹⁹Ibirahi bidya ṭa Ishaku kuwā baci, Kashilā ka fudā ṭa ka 'yangasa yi u woko kpm n uma. U woko ṭa yavu a asuvu a akushe a ḏa u gonoi u tsarai Ishaku vi.

²⁰An Ishaku wari n upityanangu, ḏa u zuwukai mmuku n ne n re, Yakubu n Isuwa unā u shinga. U reve ṭa Kashilā ka yanka le ili i shinga a kapala.

²¹An Yakubu wari n upityanangu, ḏa i zuwai an u yain evu n ukpa u pityanangi n kalangu ka ne u lyakai Kashilā kayala, kpm dem u zuwukai mmuku n re n Isuhu† unā u shinga.

²²An Isuhu wari n upityanangu, ḏa i zuwai an u yain evu n ukpa u yain kadyanshi ka a'ayin a ḏa aza a Isara'ila a ka asaka Masar. Aku u tonuko le a purā atele a ne a ka laza baci.

²³An isheku i Musa i'ari n upityanangu, ḏa a sokongu yi uwoto u tatsu an a matsa yi. A wenei Musa lobono wa wa, kpm a pana uwonvo u ḏa a ka 'yuwan utono udani u magono wa.

²⁴An Musa wari n upityanangu, ḏa i zuwai an u gbonguroi u 'yuwain a isa yi maku ma makere ma magono ma Masar. ²⁵U dangasai u soi mavura n ama a Kashilā, n u ḏa wa pana kayanyan ka unyushi u cingi ka a'ayin kenu. ²⁶U yawunsai, u la ṭa tsulobo u soi mavura adama a Kawauwi, n u ḏa wa tsarā kuzuwate ku Masar gbā, kpaci katsupi ka Kashilā ka ka tuwā ka wa vana. ²⁷Adama a upityanangu u ne, u asakai Masar, kpm u pana uwonvo u upan u magono wa.

Musa lyai kapala n akawunki yavu wa wene Kashilā ka bawu uza wa wene. ²⁸Adama a upityanangu u ne, u fobusoi Abiki a Upasamgbana u vishanasai mpasa a apashi a re gbā n a zuba u ututsu u kuwa, tsarā kawuni ka ka tuko ukpā u wuna mmuku n kagitā ma Isara'ila wa.

²⁹An aza a Isara'ila a'ari n upityanangu, da a pasai Mala ma Shili a iyamba i ekpi. Shegai an aza a Masar a tonoi, gbā le a kuwai asuvu a mini.

³⁰An ama a Kashilā a'ari n upityanangu, da a kyawunsai ilyuci i Jeriko a'ayin a shindere, aku kasaga ki ka wasai.

³¹An Raha† kashankala wari n upityanangu, da i zuwai u wushai aza a ukyawunsa iyamba aza a Isara'ila. Ili i'ya gai i zuwai bawu a wuna yi an a wunai aza da a 'yuwain upanaka Kashilā da la vi.

³²Ndya wā kpm ma doku n dana? Mā n a'ayin a da ma yan kadyanshi a kaci ka Gidiyo,† n Baraku, n Somso,† n Jafita, n Dawuda, n Sama'ila† nā ntsumate wa.

³³Aza da upityanangu u le u zuwai a lyasai iyamba ushani n kuvon. A yain ili i'ya i'ari dere aku a wushai ili i'ya Kashilā ka yain kazuwamgbani. A kimbai ananā a igabako. ³⁴A cimbusai akina a kasudugbate. A lai a akere a aza da a ka ciga a wuna le n iburundu. Ko an u wokoi a'ā n ucira wa, a wokoi aza a ucira. Acirani a da a asu u kuvon kpm a wacinsai asoje a amoci. ³⁵A gonunko tā aka a roku akushe a le n uma a da a'ari a kuwai. Ama roku a so tā mavura cika, shegai gbā n nala a 'yuwan tā uwusha utsarā u kaci u da a ka nakā le, tsarā a tsarā u'yangasa u da u lai tsulobo. ³⁶A yankai aza da a wushuki n Kashilā majari a cada le, a sirasai ama a roku n ikani kpm a ukusa le a kuwa ku a'ali. ³⁷Aza

roku a kuwai an varasa le n atali. Aza roku a kuwai an a kidamgbana le mere-mere. A wunai aza roku n iburundu. Aza roku a'ā n ili i uka wa, she abaci a ikpan i nlala. A rongoi n unambi, n a sukutasi le, n magori. ³⁸Ama a na a rongo tā mai, hal gbām likimba u ratsa a rongo pini wa. A gengei a kakamba nā nsasa, a kpwawsai a a'aburu n a'ele a iyamba.

³⁹Ama a na yi gbā a zuwai Kashilā ka panai kayanyan adama upityanangu u le! Shegai ko n nala a kuwai bawu a wushai ili i'ya Kashilā ka yain kazuwamgbani. ⁴⁰Kashilā ka fobusuko tsu tā ili i'ya i lai i le tsulobo, tsarā a zuwa a woko uwulukpi kabolo n ātsu tyoku da u gain tsu woko, shegai ele koshi wa.

Kufari ku Kashilā

12 Tsā tā n ama da a'ari iryoci i upityanangu ushani a ukyawan. Adama a nala asakai tsu sumai kalam-bale ka kari a kapala ka tsunu kotsu tsu shamgba wa. Tsu takpa asuvu a uma u tsunu gbā ili i'ya ya kangu tsu uyan ili i'ya i gain tsu yain; wata, unyushi u cingi u da wa fuda u gonuko tsu a kucina. ²U kana tā tsu zuwa a'eshi a tsunu a asu u Yesu, uza da wari kagitā ka upityanangu u tsunu, uza da kpm u gonukoi u da tyoku da u gain u woko. U soi mavura, kpm u kuwai a mawandamgbani. Shegai u wushuki n uwono yavu ili i roku i'ya wa, adama a mazanga ma wa tsarā a kapala. Gogo-na wā de ndishi a ulyaki u karatsu ka tsugono tsu Kashilā. ³Yawunsai n iryoci i Yesu uza da u kawunki an aza a cingi a yanka yi tsicingi. Kotsu i wowo wa, lyayi pini kapala.

⁴Kumofu ku de n unyushi u cingi ku rawa a wuna dā wa. ⁵Kotsu i asansa wa an Tagarada u Kashilā u tonukoi mmuku n ne tsarā u gbatangusu le atakasuvu:

“Maku ma va, zuwa atsuvu,
Magono ma Zuba ma yanka vu baci
kubari.

Kotsu vu wutukpa uma wa, wa bongo vu
baci.

⁶ Kpaci Magono ma Zuba ma tsu bara ta
aza da wa ciga,
kpm u yanka gba aza da u wushunki a
woko mmuku n ne mavura.” [◇]

⁷ Kawunki n mavura ma ya so, kpaci
icun u mavura ma Tata ma. Maku ma la
ma tata u ne u kpaɗai uyan mavura wa.
Kirana da Kashila ka kirana n aɗa tyoku
mmuku n ne. ⁸ Kashila ka tsu yanka ta
gba mmuku n ne kubari, kpm u kpaɗa
vu baci ubarana u wenike ta maku ma
kateshe ma vari, avu maku ma ne ma
wa. ⁹ Gba tsunu tsa ta n isheku pini na
a likimba aza da a tsu bara tsu, kpm
tsu tsu naka le ta tsupige. U la tsulobo
tsu naka Tata u uma u tsunu tsupige
tsara tsu yain uma wa? ¹⁰ Isheku i tsunu
i likimba a tsu bara tsu ta a a'ayin kenu
a ure u da a wenei wari dere. Shegai
Kashila ka tsu bara tsu ta tsara u ban-
ga tsu tsu woko uwulukpi tyoku da wari.
¹¹ Kubari ka la ka ku yankpai a'ayin a da
a ka yan ka wa, ka ta na mbala! A'ayin a
da baci Kashila ka yan le mavura tsara u
wenike le ili i'ya a yain i gan wa, kotsu
a rotsongusu a yain dere kpm a rongo
na ndishi n shinga.

Panakai Kashila

¹² I woko ta usorukpi, adama a nala
doki kpm i gbamatangu kaci ka de.
¹³ Lapulukai kaci ka de ure mai. Tsara
aza da a ka tono da ta tadatsa wa, ko an u
wokoi a'ari awunu n usorukpi u ikyamba
tsara a tsara ucira.

¹⁴ I matsa i rongo na ndishi n shinga n
ama gba, kpm i matsa i rongo n uwu-
lukpi. Uza da baci dem bawu uma u

ne wari uwulukpi, wa wene Magono ma
Zuba wa. ¹⁵ Kiranai tsara uza u namba
ukuna u shinga u Kashila wa. Kiranai
kotsu kami ka ahali a cingi ka yain a
asuvu a de wa. Icu n nala yi ya nangasa
ta ama a asuvu a de ushani. ¹⁶ Kiranai
kotsu uza u te u de u yain tsishankala da,
ko tani u 'yuwan utono Kashila tyoku da
Isuwa yain wa. Isuwa da maku ma pige
ma Ishaku, kpm wari wa tsa ta gba ili
i'ya tata u le wari n i'ya, shegai u dengei
i'ya a una u kapara ka kpayan. ¹⁷ I ciba
ta an Isuwa yain ili i na yi, wari wa ciga
tata u le u zuwuka yi una u shinga, she-
gai tata u ne u 'yuwain. Kpm ili i'a la
wa yan u savada ukuna vi wa, ko an u
foloi tata u ne n kushen n meshi. [◇]

¹⁸ Eda tyoku u aza a Isara'ila aza da a
tuwai a Masasa ma Sinai da i'ari wa,
a asu u da a ka wene kpm a sawa.
Mari urana n akina, karimbi ka kimbai
ma dan n kabatarakpa. ¹⁹ A panai mawu-
ra ma kavana n kalagatsu. An ama a
panai kalagatsu a foloi Kashila ka asaka
kadyanshi, ²⁰ kpaci a fuda a kawunku
wa, an u danai, “Ko manama ma baci ma
sawai masasa mi, u kana ta a varasa ma
a wuna.” ²¹ Musa n kaci ka ne dem u
giruwa ta cika adama a ili i'ya u wenei
an u danai, “N pana ta uwonvo cika
kpm ma jeke ikyamba.” [◇]

²² Shegai gogo-na i tuwa de a Masasa
ma Sihiyona, ilyuci i pige i Kashila Uza
u Uma n Urishelima u da wari a zuba.
Wata, a asu u atsumate a zuba a da kaku-
ma ka le bawu kari ukece a bolomgbonoi
a yain ipeli. ²³ I tuwa ta a asu u kabolo ka
mmuku n Kashila yavu gba de mmuku n
kagita n ne n da a'ari. A korongu ta a'ala
a le gba a zuba. I tuwai a asu u Kashila
uza u afada u ama gba. Kpm i tuwai a
asu u a'ulu a aza a maci aza da a kuwai
caupa, kpm Kashila ka gonuko le tyoku

[◇]12:6 Tzg. 3:11-12. [◇]12:17 Kag. 25:27-34. [◇]12:20 Uwt. 19:13.

[◇]12:21 U.Ml. 9:19.

da wa ciga le a woko. ²⁴I rawa de asu u Yesu, ka'uwi ka mere ka kazuwamgbani ka savu a asu u Kashila n ama. Mpasa n Yesu n da a vishanasai tyoku u udarakpa n da mari n akani a da a lai mpasa n Habila.[¶]

²⁵Adama a nala, kiranai kpam kotsu i 'yuwan upanaka Kashila wa, a'ayin a da baci wa dansa. Aza a Isara'ila a 'yuwan yi upanaka an u rono le atsuwu a'ayin a da a'ari a likimba, kpam a la wa. Adama a nala, u tsunu wa la ta tsu kpatalaka baci Kashila uza da wari a zuba kucina an wa rono tsu atsuwu. ²⁶An u yain kadyanshi caupa, kalagatsu ka ne ka gbadā ta likimba, shegai gogo-na u yan ta kazuwamgbani, "Ma doku ta kpam n gbadā kuten, shegai likimba da koshi wa, hal n zuba dem."^{◇27} An u danai nala, ili i'ya wa tonon i'ya na, wa wacinsa ta gba ili i'ya u yain. Ili i'ya bawu a ka gbadā i'ya koshi ya woko.

²⁸Ili i'ya i zuwai tsa cikpa i'ya, an tsu tsarai tsugono tsa bawu tsa gbadā u da. She tsu lyaka Kashila kayala a ure u da wa pana kayanyan kpam n unaka karinga u pige n uwonvo, ²⁹kpaci Kashila ka tsunu ka ta tyoku u akina a kasudugbate da a ka wacinsa ili.

Tyoku da va zuwa Kashila ka pana kayanyan

13 Lyayi kelime n i cigi atoku n uciga u Kawauwi. ²Kotsu i cifa i wushi amoci mai a a'uwa a de. Aza roku a yan ta nala, aku a ryabusai atsumate a zuba bawu a revei. ³Kotsu i asansa n aza da a'ari a kuwa ku a'ali wa. Panai ikyamba kabolo n ele yavu i'a pini a kuwa ku a'ali ki n ele. Cibai n aza roku

aza da a ka yansa mavura, yavu efa a ka yanka ma.

⁴Ya dem u naka iyolo tsupige, vali n uka u ne a kana kaci ka le mai, kpaci Kashila ka yan ta uza da u yain tsishankala ko u kpadai ushamka iyolo i ne mavura. ⁵Kotsu vu asaka uciga u ikebe u pura ugboji u vunuwu wa. Asaka i'ya wari n i'ya i rasta vu. Kashila ka dana ta, "Ma asaka vu wa, ko kenu. Kpam ma kpatalaka vu kucina wa."[◇]

⁶Adama a nala, tsa fuda ta tsa dana bawu uwonvo, "Ma pana uwonvo wa, ko kenu, kpaci Magono ma Zuba ma kabangi ka va.

Ko uza wa fuda wa yanka mu ko i te wa."[◇]

⁷Cibai n aza a kelime a de aza da a wenishike da kadyanshi ka Kashila. Yawunsai ukuna u shinga u da uma u le u tukoi, kpam i wushuku n Kashila tyoku da a yain. ⁸Yesu Kawauwi wa savafa wa, ko kenu! Ili i te i'ya wari nayain, n ara, hal ubana bawu utyoku.

⁹Kotsu i asaka a yinsa da, ko kpam uwenishike icun kau-kau u zuwa da i asaka ure u shinga wa. Ukuna u shinga u Kashila u da u gain u gbamatangusu asuvu a de, shegai utono u mele ma ilikulya ma yan nala wa, ma gbam bawu ma tsu banga aza da a ka panaka ma vi. ¹⁰Tsa ta n asudarakpa u roku kau, shegai adarakpi a da a ka gbasha a asu u ulya u kayala u aza a Yahuda, a'a n ucira u da a ka lya udarakpa u da tsu yain a asudarakpa u tsunu wa.

¹¹Magono ma Adarakpi aya u tsu bidya mpasa ma nnama ubana a Asu u da u Lakai Uwuluki a asu u da u tsu

[¶]12:24 An Kayinu wunai vangu u ne Habila, Kashila ka dana ta, "Mpasa n vangu u vunuwu n da mari a iyamba n tuko ta kushen ara va" (Kagita 4:10). Mpasa n Yesu n tuko ta ucimbusa u unyushi u cingi, shegai mpasa n Habila mari ma ciga ta a yain uza da u wuna yi mavura.

◇12:26 Hag. 2:6.

◇13:5 U.Ml. 31:6, 8.

◇13:6 Ishp. 118:6.

naka n da adama a unyushi u cingi. Shegai ikyamba i nnama yi a runukpa i'ya a uroto u asu da a zuwai agali. ¹²Ili i'ya gai i zuwai Yesu panai ikyamba a uroto u ilyuci i pige vi i'ya gai la vi, tsara u zuwa ama a ne a woko uwulukpi na mpasa n ne. ¹³Asakai tsu banai ara ne a uroto u asu da a zuwai agali yi tsu ba tsu panai uwono tyoku da eyi u panai. ¹⁴Tsa n ilyuci i pige pini na a likimba i'ya ya rongo hal ubana wa, shegai tsa pini tsa vana icun i ilyuci i pige i nala yi.

¹⁵Asaka tsu rongo utonusuko ama maco bawu uwonwo atsu atoni a Yesu a da. A'ayin a da baci tsa yansa nala vi u woko ta udarakpa u icikpali u da u rawai a asu u Kashila a asuvu a kala ka Yesu. ¹⁶Kotsu i asansa i yanka ama ukuna u shinga ko kpam i kpadfa ubangambana wa, kpaci icun i udarakpa u da u tsu zuwa Kashila ka pana kayanyan u da gai la vi. ¹⁷Panaka azapige a de i yansa ili i'ya a danai i yansa. A ka kirana ta n uma u de bawu uwunvuga, kpaci a reve ta an a ka tonuko Kashila tyoku da manyan ma le ma banga da. I panaka le baci, a ka yan ta manyan ma le n ipeli. I kpadfa le baci upanaka, a ka yan ta ma n unambukatsuma, kpam nala wa banga da wa.

¹⁸Kotsu i yansa tsu kvasu maco. Tsu reve ta atakasuvu a tsunu a'a ta

sarara, kpam kain dem tsu tsu ciga ta uyan ukuna u maci. ¹⁹Ma folo da ta n gba ucira u da mari n u da, i yain kvasu tsara Kashila ka gonuko mu ara de gogo.

Kvasu a makorishi

²⁰⁻²¹N yan ta kvasu Kashila ka ndishi n shinga u naka da gba ili i shinga i'ya bawu i'ari n i'ya, tsara i yain ili i'ya wa ciga. U yangasa ta Asheku a tsunu Yesu Kawauwi a ukpa. Gogo-na Yesu woko de Kaliniki ka Pige uza da a yankai manyan na mpasa n ne tsara a gbamatangu kazuwambani ka Kashila na ncon n ne, ka bawu ka kotso. N yan ta kvasu tsara Kashila ka yain ili i'ya i yankpa yi a asuvu a tsunu a akere a Yesu Kawauwi. Tsupige tsu woko ara ne hal ubana bawu utyoku. Ami.

²²Ama a va, n folo da ta i zuwa atsuva a akani a ugbamatangu a na yi. Ukanikorongi u kenu u da koshi.

²³Ma ciga ta i reve an a asaka de utoku u tsunu Timoti, wa kpam a kuwa ku a'ali wa. U rawa baci gogo, atsu dem tsa tuwa ta kabolo tsu wene da.

²⁴Danasai gba azapige a de n gba ama a Kashila.

Atoni a Italiya a da a'ari kabolo na mpa a ka danasa da ta dem.

²⁵Asaka ukuna u shinga u Kashila u rongo n adfa gba.

*Ukanikorongi u***Yakubu****Ukukpa u kadyanshi**

Yakubu vangu u Yesu Asheku Kawauwi aya u korongi ukanikorongi u na vi. U korongu ta ukanikorongi vi ubana a asu u Atoni a Yesu aza da a wacuwai ubana a iyamba kau-kau adama a upana u ikyamba u da a ka so adama a utono Yesu Kawauwi.

An upana u ikyamba vi u gbonguroi, da i zuwai a sumai a wacuwusai. Da gai i zuwai Yakubu koronku le ukanikorongi u na vi kpaci wa ciga ta u gbamatangu le kpam a kawunku pini a utono. Da kpam i zuwai tagarada u na vi u yain kadyanshi ka upana u ikyamba vi, n awuya, n ahankuri, n kvasu n urongo shiriri a asuvu a utono Kawauwi.

Gogo-na Atoni ushani a ka pana ta ikyamba a akere a aza da bawu a'ari atoni a Kawauwi. Gba n nala u gan ta tsu toni yi mai. Tagarada u na u wenike tsu ta an utono u Kawauwi vi urongo mai da kain dem.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani (1:1)

Uma u upityanangu n kakiri (1:2-18)

Upana n upanaka akani a Kashila (1:19-27)

Kotsu vu naka aza a utsari n aza a ucira karinga koshi wa (2:1-13)

Upityanangu n manyan (2:14-26)

Kakiri n Idani (3:1-18)

Kufari adama a tsije n likimba (4:1-5:6)

Ahankuri, ben n kvasu (5:7-20)

Ukukpa u kadyanshi

1 Mpa Yakubu, kagbashi ka Kashila, kpam n ka Asheku Yesu Kirisiti Kawauwi.

Ama da a pityanangi n Kashila alya ma koronku, aza da a wacuwai a asu kau-kau.^{§§}

Ma sukunku da ta idyani.

Uwenishike a kaci ka ukondo

² Ama a va, gba de u gan ta i yain mazanga a'ayin a da awuya a cina da.

³ Kpaci ukondo n ukuna u nala u da wa zuwa da i reve an upityanangu u de wari n ucira, kpam u zuwa da akawunki. ⁴ I kawunku hal she ukondo vi u wura. Pini nala, da ya gbonguro i shadangu, kpam ya namba i'ya i gain i tsara wa. ⁵ Uza da baci wa ciga kakiri a asuvu a de, u foli Kashila wa naka yi ta ka. Kashila uza da u tsu naka ya dem gbani, kpam u tsu naka uza da baci dem u folo yi kakiri, u tsu yan uza da baci u folo yi mavura nala wa. ⁶ Shegai va folo baci ili, u kana ta vu pityanangu kotsu vu yain malala wa. Ko ya baci dem wa yan malala, tyoku u abali a kushiva a da uwule u tsu kyawunsuka kabarikete da wari. ⁷ Ucuu u vuma u nala, kotsu u wundi yavu Kashila ka naka yi ili wa. ⁸ Uza da bawu u tsu fuda u shamka katakasuvu ka te, ucun u vuma u nala u tsu shamka ukuna u te u yain wa.

⁹ Katoni ka kari uza u unambi, u yain mazanga an Kashila ka 'yangasa yi.

¹⁰ Katoni ka kari uza u utsari, u yain mazanga an Kashila ka wenike yi tyoku da wa vakunku kaci ka ne. Uza u utsari wa ta yavu apalu a da a tsu wuta a mete, aku a laza a rukpusa. ¹¹ Kaara ka tsu wuta ta shen cika, aku ka ekpetengu apalu

§§1:1 Idani i Tsiheline pini na i'ya "Ubana asu u aletsu kupa n a re" adama a aza a Yahuda a da a woko'i Atoni ushani. Yakubu yanka ta ure u da bawu u wuyanai manyan a'ayin a nala yi tsara u wenike an ukanikorongi u ne u korongu ta u da a asu u aza da a ka tono Kashila.

yi hal a rukpusa a iyamba, kpm tsulobo tsu le tsu kotso. Nala dem uza u utsari wa kotso ko wa baci a kumodu n manyan ma ne.

¹² Kashila ka tsu naka ta mazanga a asu u aza da a kawunki n ukondo vi n ahankuri. Ukondo u kotso baci, Kashila ka naka ta uza da u lyai ukondo vi funi u uma u da bawu wari n utyoku. Kashila ka zuwambana ta ka yan ili i na a asu u aza da a ka ciga yi.

¹³ A'ayin a da baci uza wa ciga u yain tsicingi, kotsu u dana Kashila ka ciga ta ka kondo yi u yain tsicingi wa. Tsicingi tsa kondo Kashila tsu zuwa yi u yain tsicingi wa. Kashila kpm ka kondo uza adama a da u yain tsicingi wa. ¹⁴ Uciga u tsunu adama tsu yain tsicingi u da u tsu zuwa tsu uciga u ili, kpm aku u lapana tsu. ¹⁵ Uciga u nala vi u tsu yan ta katsuma, aku u matsa unyushi, unyushi kpm u gbonguro baci aku u tuko ukpa.

¹⁶ Eda aza da ma ciga cika, kotsu i toni kaban wa. ¹⁷ Ko ndya baci i lobonoi, kune ku a asu u Kashila. Kpm ko ndya baci bawu i'ari n unyushi, i wuta ta a zuba a asu u Tata uza da u yain atyashi n alishi. U tsu sava da wa, u tsu sava da u gono tyoku da kulu ku madanga ku tsu sava da wa. ¹⁸ U dangasa tsu ta tsu woko ama a ne a da wa ciga, adama a nala, u sukunku tsu akani a mayun a ne, kpm a gonuko tsu mmuku n kagita n ne.

Zuwai atsuva mai

¹⁹ Eda aza da ma ciga cika, i yain maloko a asu u upana, shegai kotsu i yain maloko a asu u udana wa, kpm kotsu i yain maloko a asu u uyan upan wa. ²⁰ I yan baci upan, ya fuda ya yan ili i'ya Kashila ka ciga da i yain wa. ²¹ U kana ta i asaka uyansa ili i'ya bawu i gain n i cingi. I vakunku kaci ka de, i wushuku n akani a da Kashila ka naka da tyoku u

icun a atakasuvu a de. Akani a na yi a'a ta n ucira u da a ka fuda a wauwa da.

²² I woko aza da a ka yansa ili i'ya akani yi a danai. Panai n atsuva koshi wa, kpaci nala baci ya yansa, ya lapana ta kaci ka de. ²³ Uza da baci wa pana udani u Kashila, aku bawu u yain ili i'ya a danai u yain, vuma u nala tyoku u uza da wa wundya kaci ka ne a madubu da wari. ²⁴ U laza baci u asaka madubu mi, aku u asansa tyoku da u wenei kaci ka ne. ²⁵ Shegai uza da baci wa wundya mele ma maci ma Kashila, kpm wa yan ili i'ya ma danai, vuma u nala wa tsara ta unu u shinga u tsara u kaci u da mele mi ma naka. Nala wari n uza da wa wundya n u asansi wa.

²⁶ Uza da baci wa wundya eyi Kashila ka wa tono, kpm u fuda u kana unu u ne wa, kaban ka wa yan kpm utono u Kashila u ne u gbani u da. ²⁷ Ure u maci n u da u mayun u utono u Kashila Tata u tsunu u da, a kirana na mkpan na nra na a asuvu a awuya a le, kpm a kirana n utono u likimba kotsu u nangasa le n ili i icadi wa.

Kotsu i wenike kudfyangi wa

2 Ama a va, Asheku a tsunu Yesu Kirisiti Kawauwi uzapige u da. Kotsu i takpana unaka tsupige wa, i'a baci upityanangi n eyi. ² Tyoku u naha, a dana uza roku u tuwa a asu u kabolo ka de n aminya a shinga a ikebe, aku u ukai kpm nkawani n zinariya a ajubu. Pini nala, uza roku kpm u tuwai uza u unambi u ukai aminya a da bawu a gain. ³ Aku i nakai vuma da u ukai aminya a shinga yi tsupige i tonuko yi, "Asu u ndishi u da na." Aku i tonuko uza u unambi vi, "Shamgba dan," ko kpm, "Dusuku a iyamba evu n a'ene a va." ⁴ I yan baci nala, ya wenike de la vi kudfyangi a asu u ama a re a na yi, kpm i yan ta dere tyoku da uza u afada uza da

wari n uyawunsa u cingi a katakasuvu ka ne.

⁵ Ama a va aza da ma ciga cika, zuwai atsuvu a de mai. Mayun da Kashila ka dangasai aza a unambi a woko aza a utsari a asuvu a upityanangu. Kpam u dangasa le a woko aza da a ka lya agadu a tsugono tsa u zuwamgbanaɪ wa naka aza da a ka ciga yi. ⁶ Gba n nala, i goroi aza a unambi yi! Shegai aza a utsari yi alya a ka sukuta da a rono da kpam ubana a kuwa ku afada. ⁷ Alya kpam a tsu dana ukuna u cingi a kala ka Yesu Kirisiti Kawauwi kpam n ka a ka isa da.

⁸ Ya yan ta ili i shinga ya kirana baci n mele ma tsugono ma mari a Tagarada u Kashila, "Ciga uza u karen u vunu tyoku da va ciga kaci ka vunu." ⁹ Shegai ya tono baci n ama tyoku da i wene le, unyushi u cingi u da ya yan, kpam mele ma varangu da ta aku i woko aza a unyushi. ¹⁰ Uza u tono baci Mele ma Kashila ka nakai, aku u kodoi ma te, vuma u nala vi u kodo de gba Mele mi. ¹¹ Kashila ka ka danai, "Kotsu vu vaku n uka u uza roku wa," aya dem u danai, "Kotsu vu wuna uma u vuma gbani wa." Adama a nala, ko vu vaku baci n uka u uza wa, aku vu wunai uma u vuma gbani, vu woko de uza da u kodoi gba Mele ma Kashila.

¹² Adama a nala, yani kadyanshi n i yani yavu a ka ciga a yanka da afada n mele ma ma tuko utsara u kaci. ¹³ Ya pana baci iyali i aza roku wa, eda dem Kashila ka pana da iyali wa. Shegai ya pana baci iyali i aza roku, Kashila uza u iyali, iyali i ne ya lya ta kaci ka afada.

Upityanangu n uyan ili i shinga

¹⁴ Ama a va, ndya kalen ka uza wa dana u pityanangu ta bawu u wenikei manyan? Ucun u upityanangu u nala wa wauwa uza wa. ¹⁵ A dana vu wene uza roku uza da u kana ta u tsara ilikulya ko

kpam aminya a u'uka. ¹⁶ Aku vu dana, "U yan tsu ben, Kashila ka zuwuka vu unu u shinga," i tonuko yi kpam Kashila ka tuko vuma u nala vi ilikulya ko aminya, eda kpam i naka vuma u nala vi ilikulya ko aminya wa. Ili i shinga i eni i'ya ukuna u nala wa yanka yi? ¹⁷ Nala dem upityanangu utyoku u ne, bawu wa walaka n manyan, upityanangu u nala vi kakushe ka.

¹⁸ Uza roku wa fuda ta u weci mu, "Avu va n upityanangu?" Aku n wushunku yi, "Ma ta n manyan." Pini nala, aku n tonuko yi, "Wenike ve upityanangu u vunu vi bawu manyan, mpa kpam n wenike da upityanangu u va n manyan ma ma yan."

¹⁹ I wushuku ta an Kashila ka te ka, u gan ta. Shegai ko ityoni i cingi i wushuku ta n ukuna u nala vi, adama a nala a tsu pana ta uwonvo cika hal n a jeki ikyamba.

²⁰ Katengeshi ka vuma, ndya i zuwai va ciga uza roku u wenike vu an upityanangu wa baci manyan wa, upityanangu u nala vi u gbani u da? ²¹ Pana na, akaya a tsunu Ibrahi, u zuwa ta Kashila ka panai kayanyan an u zuwai maku ma ne Ishaku a asudarakpa tsara u yain udarakpa n eyi. ²² Gogo-na vu wene tyoku da upityanangu u Ibrahi n manyan ma u yain a walakai kabolo wa. U wenike ta an upityanangu u ne u maci u da a asu u ili i'ya u yain. ²³ A shadangu ta udani u da a danai a Tagarada u Kashila an a danai, "Ibrahi pityanangu ta n Kashila, kpam Kashila ka pana yi kayanyan hal u gonuko yi u woko vuma u maci." Ili i'ya i zuwai a ka isa Ibrahi kaje ka Kashila i'ya gai la vi. ²⁴ Gogo-na i wene ta an tsu wokoi dere a kapala ka Kashila adama a ili i'ya tsa yansa, shegai adama a upityanangu u da koshi wa.

²⁵Nala dem, Raha kashankala ka, u zuwa ta Kashila ka panai kayanyan an u nakai aza a ukyawunsa uyamba a asu u ukpawan, kpm u wutukpa le n kaban a ilinuku. ²⁶Ikyamba i'a baci bawu kuvi, ikyamba i nala yi kakushe ka, kpm up-ityanangu u da bawu wa yan ili, u lamgbana n kakushe wa.

Uwenishike a kaci ka kaletsu

3 Ama a va, gba de da ya bidya i'ari awenishiki wa. Kpaci i reve ta Kashila ka yanka tsu afada a pige a da a lai aza da a buwai, an tsari awenishiki.

²Gba tsunu tsu tsu nusa ta cika, shegai aza da a tsu fuda a kana aletsu a le, a ka fuda ta dem a kana kaci ka le a asu u da u buwai. ³Tsu tsu ukunka ta adoki urim n kawun a una tsara a panaka tsu. Kpm tsu zuwa le a yain ili i'ya tsa ciga a yain. ⁴Nala dem a'atsu a mini, a da la a pige a pige, kpm uwule u ucira u tsu gebe le ta, gba n nala kawatiki ka yan baci manyan n kazama, she u gebe ka ubana a asu u da wa ciga. ⁵Nala kpm kaletsu kapashi ka ikyamba ka kenu, shegai ka tsu yan ta ili i pige. Kondoi ve tyoku da maku ma kakina ka mazaki ka tsu dafa kagozo ka pige. ⁶Nala dem kaletsu akina a da, ka la ta apashi a ikyamba a da a buwai tsicingi. Ka ka nangasa gba uma u vuma, ka savada ta ure u uma u vunu ubana a akina, kpaci kuwa ku akina ka ku tsu gebengu ka.

⁷Ama a ka fuda ta a zuwa gba ko manama ma eni ma baci ma panaka le, hal na nnu n a'ali n adan. ⁸Shegai uza wa fuda wa zuwa kaletsu ka ne ka panaka yi wa. Kpaci ili i cingi i'ya, i'ya bawu uza wa fuda wa kana, ka ta n tsukonu tsu cingi.

⁹N aletsu a tsunu a da tsu tsu cikpala Kashila Tata u tsunu. N a da kpm tsu tsu tonusuko ama kagbani, aza da Kashila ka yain, kpm a rotso yi. ¹⁰Gba icikpali

n kadyanshi ka cingi† a una u te u da a tsu wuta, u gan nala gita wa, eda ama a va! ¹¹Keshi ka mini ka te ka fuda ka wutukpa mini ma shinga n ma akoni? ¹²Uza wa fuda wa kasa zayitum a madanga ma kapopi ko kapopi a katyaci? Wa yan nala wa, kpm keshi ka mini ka te ka fuda ka wutukpa mini ma akoni n ma shinga wa.

Kakiri ka likimba n ka zuba

¹³Uza roku wa la a asuvu a de uza da u gbojoi kpm u revei ili i Kashila? Ama da a'ari nala a ka wenike ta u da a asu u urongo uma u shinga, a ka wenike ta u da kpm a asu u uyan ili i maci bawu a ka yan aradi. ¹⁴Shegai malyon ma pige ma baci a asuvu a de, kpm ya wenike uciga u kaci, kotsu i yain aradi an i'ari n kakiri wa. Aradi a de ukuna u mayun u da a ka 'yanku. ¹⁵Malyon n aradi a'ari a asuvu a kakiri ka Kashila wa. Ili i nala yi gba i likimba i'ya, i uciga u katakasuvu i'ya, kpm Kalapansi ka ka tsu doku i'ya ucira. ¹⁶Asu u da baci dem malyon mari n uciga u kaci, nte va cina pini ibili maco n ukuna u cingi kau-kau.

¹⁷Shegai kakiri ka baci ka wutai a zuba, mai da kari. Ka ciga ta kpm ndishi n shinga. Kain dem kabirika yi wa, ka tsu 'yangasaka kaci wa. Ka tsu pana ta ama iyali ka yanka le ili i shinga. Ka tsu wenike kudyangi wa, ka tsu bidya ta kpm ukuna mayun. ¹⁸Aza da a ka tukuso ndishi n shinga a ka ce ta ucun u ndishi n shinga kpm a kapi i shinga.

Asaka Kashila ka toni n avu

4 Nda ya tukuso kushulu n ibili a asuvu a de? Gba ili i'ya ya tukuso ili i na yi i'ya, kurura ku cingi ka ka yan kuvon a asuvu a de. ²Ya ciga de ili i'ya bawu i'ari n i'ya, adama a nala i fobusoi kpm i wunai uma tsara i tsara i'ya. Ya yan de malyon ma ili i'ya aza roku

◇2:25 Josh. 2:1-21.

a tsarai kpam ya tsara i'ya wa, adama a nala i ba i shilakanai n aza da a'ari n i'ya i wusa le i'ya. Shegai ili i'ya i zuwai bawu i tsarai ili i'ya ya ciga vi i'ya, i folo Kashila ka naka da wa. ³Kpam ko i folo baci, i tsu tsara i'ya wa, kpaci uyawunsa u de u cingi u da, ili i'ya ya zuwa da i pana kayanyan ka uma i'ya i tsu bolo koshi.

⁴Eda aza a ukpada u upityanangu, i reve an ya ciga likimba u na i woko de atokulalu a Kashila wa? ⁵Ko ya yan malala ma kubari ku Tagarada u Kashila, ka ku danai, Kulu ku ne ka kari a asuvu a tsunu, ka ta n malyon. ⁶U tsu wenike tsu ta ukuna u shinga u ne. Wene ve ili i'ya Tagarada u Kashila u danai, "Kashila ka 'yuwan ta aza a aradi, kpam u tsu wenike ta ukuna u shinga a asu u aza da a vakunki kaci ka le." [◇]

⁷Asaka Kashila ka toni n avu. 'Yuwan Kalapansi, eyi kpam wa suma ta u asaka vu. ⁸Tuwa evu n Kashila, eyi dem wa tuwa ta evu n ada. Sawai akere a de, kpaci eda aza a unyushi u cingi a da. Wulukpei atakasuvu a de, eda ama da bawu i'ari n katakasuvu ka te. ⁹Balai asuvu adama a ili i cingi i'ya i yain, panai mbala i namgba asuvu, namgbai katsuma a una u da ya dosuso, ipeli i de i gono unamgbukatsuma. ¹⁰Vakunki kaci ka de a asu u Tata, eyi kpam wa radagba da ta a zuba.

¹¹Ama a va, kotsu i tonusuko atoku a de kadyanshi ka cingi wa. Ya dansaka baci uza roku tyoku da wa yan ukuna u cingi, hal i tafanku yi unyushi, Mele ma Kashila ma ya tafanku unyushi kpam i yankai ma afada. Eda aza da ya tafanku Mele unyushi a da wa. Manyan ma de ma i toni ma. ¹²Kashila ka yan ta Mele, aya kpam koshi wa yan afada a maci a asuvu a tsunu. Aya koshi wari n ucira u

da wa wauwa ko u wuna. Ucira u eni u da vari n u da, u da va kidaga utoku u vunu ugana?

Yan aradi adama a nakpan wa

¹³Panai na, i tsu dansa ta, "Ara ko nakpan tsa bana ta a ilyuci i roku, tsu ba tsu rongo de hal kayen tsu yain tsilaga, tsu yain ikebe." ¹⁴I tsu dana ta nala, shegai i reve i'ya ya gita nakpan wa. Uma u de wa ta tyoku u maroli, kaara ka wu ta baci aku ma wacuwa. ¹⁵Shegai i'ari i dana, "Kashila ka wushuku baci tsari n uma, tsa yan ta ili i na ko i nala." ¹⁶Shegai ya yan aradi n tsilai tsu gbani. Gba tsilai tsu nala tsi tsicingi tsa. ¹⁷Cibai, unyushi u cingi u da uza u reve ili i'ya i gain u yain, aku u kpada i'ya uyan.

A baranai aza a utsari

5 Panai na eda aza a utsari, u gan ta i sai n meshi n i salasi adama a upana u ikyamba u da wa tuwa da. ²Utsari u de u shama de, kpam karan ka takuma de aminya a de. ³Azurufa n zinariya u de u gbani u da. Utsari u da ya pana n u da vi, wa takuma ta ikyamba i de a akina. Utsari u da i bolomgbonoi vi, wa woko da ta iryoci i'ya ya varangu da a a'ayin a afada a makorishi. ⁴Panai kushen ka azamaninga a da i zuwai manyan a kashina, aza da i kpada utsupa ikebe i manyan i le. I 'yuwan le utsupa katsupi ka le, kpam kushen ku le ku rawa de a asu u Kashila Uza u Ucira Gba. ⁵I rongoi a likimba bawu i yain manyan, gba n nala ya pana kayanyan ka atakasuvu a de. I gana ta kaci ka de hal i gbonguroi, shegai gogo-na kain ka a ka kida da ka na. ⁶I kidagai aza da bawu a'ari n unyushi ugana a woko aza a unyushi, i wuna le, kpam a shilakanaka da wa.

Kawunki n upana u ikyamba

⁷ Ama a va, u kana ta i rongu n ahankuri i vana ugono u Asheku. Kondo ve tyoku da acimbi a tsu vana mini ma zuba tsara a cei, kpam a vana mini hal ubana a'ayin a ukapa u iceshi yi. Kondo ve tyoku da a tsu yan ahankuri hal a'ayin a ukapa yi a rawa. ⁸ Nala dem, u gan ta i yain ahankuri, u gan ta i gbama asuvu kpaci Asheku a ka barakpa wa, wa gono ta. ⁹ Atoku a va, kotsu i damgbarasa kaci ka de n kakpadikukuna wa. Nala baci ya yansa, Kashila ka kidaga da ta ugana. Uza u afada wa ta a utsutsu utuwa.

¹⁰ Atoku a va, kondo ve tyoku da ntsu-mate aza da a tsu yan kadyanshi ka Kashila n ucira u kala ka ne. Alya iryoci i ama da a panai ikyamba. ¹¹ Tsu cikpala ta aza da a tsu kawunku pini n upana u ikyamba. Ayuba da iryoci i uza da u kawunki n ahankuri. A asu u akawunki a ne, tsu wene ta tyoku da afofi a Kashila a shinga a kotsoi mai, tyoku da Tata wari uza u asuvayali cika.

¹² Ama a va, wa ta n kalen cika, i 'yuwan utsina n i yanyi kazuwamgbani n i isasi zuba. Kotsu i yain nala n isasi likimba wa, kotsu dem i yain nala n i isasi ili i roku wa. Ili i'ya i gain i yain i'ya i dana "eye" ko "a'a" koshi, i yan baci nala ya yan unyushi u cingi, ko a kidaga da ugana wa.

Uwenishike a kaci ka kavasu

¹³ Ya wari a asuvu a de uza da wari n ukuna u da wa bala yi? She u lyai kapala n kavasu. Uza roku wari n mazanga? She u shipi ishpa i icikpali. ¹⁴ Uza roku wa a asuvu a de n mabala? She u isa nkoshi ma Atoni a Yesu a yanka yi kavasu. A ka gbaraka yi ta manivi a asuvu a kala ka Asheku. ¹⁵ Kpam kavasu ka a ka yan vi, a yan baci ka n upityanangu ka tuko ta uza u mabala vi alafiya. Kashila ka tanaasa yi ta. Uza vi u yan baci unyushi u cingi u roku, Kashila ka cimbusuka yi ta. ¹⁶ Adama a nala, tonukoi atoku unyushi u cingi u de, i yanka atoku kavasu tsara Kashila ka tanaasa da. Vuma da u zuwai Kashila ka panai kayanyan, kavasu ka ne ka ta n ucira, kpam ka tsu tuko ta makorishi ma shinga.

¹⁷ Iliya† vuma da tyoku u tsunu, u yain kavasu cika kotsu a roi wa, kpam a ro wa hal ayen a tatsu n uwoto u teli. ¹⁸ U doki u yain kavasu, aku zuba nakai mini, uyamba kpam u wutukpai ilikulya.

¹⁹ Ama a va, uza roku u puwan baci bawu wa yan ukuna u mayun, uza roku u gonuko yi a ure. ²⁰ U gan ta i reve mai, uza da baci u gonukoi uza u unyushi u cingi a ure u maci u asakai tsicingi tsu ne, vuma u nala vi u wauwa yi ta a asuvu a ukpa, adama a nala a ka cimbusuka yi ta unyushi u cingi ushani.

Ukanikorongi u Kagitā u

Bituru

Ukukpā u kadyanshi

Bituru uza da u korongi Tagarāda u na vi, kasuki ka. U rongo tā kabolo n Yesu. A'ayin a da Yesu panai ikyamba u wene tā n a'eshi a ne. A ukanikorongi u na vi, u yan tā kadyanshi n Atoni a asu kau-kau a kaci ka upana u ikyamba.

Bituru tonuko tā Atoni u da, gbā a a'ayin a da baci upana u ikyamba u cina le, a yain mazāngā. Cinda Yesu panai ikyamba a'ayin a da wari a likimba, nala dem atoni a ne u kanā tā a pana ikyamba. Upana u ikyamba u tsu zuwa tā upityanangu u uza u doku u gbama. U tonuko le tā ukuna u shinga u Kashilā wā tā n ele a'ayin a da baci dem a ka pana ikyamba.

Gogo-na Atoni a ka pana tā dem ikyamba. Kashilā kā tā pini tyoku da wari. Ukanikorongi u na u naka tsu tā ureve a kaci ka ukuna u mayun u kulu u da wa bāngā tsu a'ayin a da baci dem tsa pana ikyamba. U tonuko tsu tā dem ukuna u shinga u shinga u da tsa yan, a'ayin a da baci tsa pana kayanyan ko tsa pana ikyamba.

Ili i'ya i'ari a Tagarāda u na vi

Idyani n kvasu (1:1-2)

Ili i maci i uzuwa u uma (1:3-12)

Kuryongo tyoku u ama a uwulukpi a Kashilā (1:13-2:17)

Iryoci i upana u ikyamba u Atoni (2:18-25)

Uwoko u katoni n upana u ikyamba (3:1-4:19)

Adooki ubana a asu u nkoshi n kuwa ku Atoni (5:1-11)

Idyani i makorishi (5:12-14)

1 Mpa Bituru kasuki ka Yesu Kirisiti Kawauwi da ma sukunku da ukanikorongi u na vi. Ama da Kashilā ka dangasai alya ma koronku. Alya aza da a'ari ndishi yavu amoci a uyamba u Pontu, n Galatiya, n Kapadosiya, n Asiya, n Bitiniya.

² Kashilā Tata u dangasa da tā caupa, kpm Kulu Keri ku wulukpe da de. An u woko i naka Yesu Kawauwi karinga, mpasa n ne kpm n za da de. Kvasu ka va ka i tsara tsishinga tsu Kashilā ushani, na ndishi n shinga n ne a uma u de.

Atoni a yain n uzuwa u uma

³ Cikpalai Kashilā Tata u Asheku a tsunu Yesu Kawauwi. Wa tā n asuvayali cika hal u doku u matsa tsu ilimaci i savu. Adama a ilimaci i nala yi da tsari n uzuwa u uma u da wari n uma, kpm tsu tsarai ilimaci yi an a 'yangasai Yesu Kawauwi a ukpa. ⁴I naka tsu tā dem agadu a da bawu a ka namgba, n a da a'ari sarara kpm a ka kporo wa. Kashilā kā tā n agadu a de a zuba, kpm wa asaka ko i te i sawa a da wa. ⁵I wushuku baci n Kashilā, agadu a nala yi a de a da, kpm adama a ucira u ne, wa kanku da tā ili i cingi kotsu i sawa da wa, hal she u wenike iwauwi a a'ayin a makorishi. Gba ama a ka reve tā n ukuna u iwauwi i nala yi.

⁶Ili i nala yi mayun da, yanyi maza-nga adama a ili yi. Shegai gogo-na ya pana tā ikyamba icun kau-kau a ukondo a'ayin kenu. ⁷Upana u ikyamba vi wa tuwa tā tsara u wenike upityanangu u de u mayun u da. Upityanangu u de wa tā n kalen cika, u la tā zinariya kalen. Akina a tsu zuwa tā zinariya u woko sarara, shegai gba n nala u tsu namgba tā. A'ayin a da baci a ka wenike Yesu Kawauwi a asu u ama, ya tsara tā icikpali, n tsupige, n karinga adama a ukuna u mayun u upityanangu u de. ⁸Ya ciga tā Kawauwi ko an bawu kotsu i wene yi. Ko

an u wokoi bawu ya wene yi gogo-na, i wushuku t̄a n eyi. Kpam ko gogo-na ya pana t̄a kayanyan n i yanyi mazanga ma gbam bawu ya fuda ya dana. ⁹ Adama a da i wushuki n eyi, ya tsara t̄a kune ku iwauwi i uma u de.

¹⁰ Ntsumate n yan t̄a kadyanshi ka tyoku da Kashila ka wenike ukuna u shinga u ne ara de. A vece t̄a ben tsara a reve ureve u iwauwi i'ya wa naka da.

¹¹ Kulu ku Kawauwi ka t̄a a asuvu a le, kpam ku yan t̄a kadyanshi ka upana u ikyamba u Kawauwi n tsupige tsa tsa tuwa ara ne a'ayin a da baci u panai ikyamba yi. Ntsumate mari ma ciga t̄a n reve ko nwere da, ko kpam nida ukuna u na wa gita. ¹² Kashila ka wenike le t̄a ili i'ya a ka yan kadyanshi a kaci ka ili i'ya ya gita, shegai a a'ayin a le a da ya gita wa. Ukuna u mayun u da a danai vi adama a de a da. Gogo-na Kashila ka suku t̄a Kulu Keri tsara ku banga ama an a yanka da Kadyanshi ka Shinga ka ku'bari. Ko atsumate a zuba a ciga t̄a dem a reve ikuna i na yi.

U kana t̄a vuma rongo uwulukpi

¹³ Adama a ili i na yi gba, yawunsai mai i rotsongusu tyoku da ya kana kaci ka de. Yawunsai tyoku da Kashila ka wenike ukuna u shinga u ne ara de a'ayin a da baci Kawauwi ka gonoi. A'ayin a da baci ya yawunsa a ikuna i na yi, ya tsara t̄a uzuwa u uma. ¹⁴ Naka Kashila karinga, kpaci eda mmuku n ne da. Kotsu i gono i kpatala i yain ili i'ya bawu i gain tyoku da i yansai a uma u cau u de wa. A a'ayin a nala yi, i'ari i reve ili i'ya i gain i yain wa. ¹⁵ Kashila ka dangasa da t̄a i woko mmuku n ne. U kana t̄a i woko uwulukpi a ili i'ya dem ya yan, tyoku da Kashila kari uwulukpi. ¹⁶ Kpaci Kashila ka dana t̄a n kaci ka ne,

“U kana t̄a i woko uwulukpi, kpaci mpa ma t̄a uwulukpi.” [◇]

¹⁷ Cibai i tsu yan t̄a kvasu a asu u Tata da wari a zuba. Aya uza u afada, kpam u tsu wenike ukuna u shinga a asu u vuma te kapala n uza roku wa. Wa yanka da t̄a afada a una u ili i'ya i yain. U kana t̄a i naka Kashila karinga a'ayin a da ya yan tsumoci pini naha a likimba. ¹⁸ I reve t̄a gai Kashila ka tsupa t̄a ili i pige tsara u wauwa da a uma u cingi u de, an u wokoi isheku i de i yansai dem nala. Kpam ili i'ya u tsupukai vi tyoku u zinariya ko azurufa da i'ari wa, kpaci zinariya ko azurufa u tsu barakpa wa. ¹⁹ U tsupuka da t̄a na mpasa n Yesu Kawauwi n da mari n kalen cika. Aya Maku ma Kondom ma Kashila† uza da bawu u nusukai ko uza, kpam wa n ashinda wa, ko kenu. ²⁰ Kashila ka dangasa yi t̄a adama a ukuna u nala vi caupa kahu a yain likimba, kpam a a'ayin a makorishi a na yi Kashila ka suku yi t̄a a likimba tsara ya dem wene. Kashila ka yan t̄a ukuna u nala vi gba adama a de. ²¹ Gogo-na i wushuku t̄a n Kashila adama a Kawauwi. Kpam adama a da Kashila ka 'yangasa yi a ukpa u naka yi kpam tsupige, ya wushuku t̄a kpam i zuwa uma a asu u Kashila.

²² Gogo-na u gan t̄a i cigi atoku a de n uciga u mayun, tyoku da aza da a'ari ilimaci i te a tsu cigamgbana. A wulukpe da t̄a an i wushuki n Kadyanshi ka Shinga, ukuna u maci u da. Adama a nala, i cigamgbana cika, n ucira u ataka-suvu a de. ²³ Kashila ka zuwa t̄a a doku a matsa da ilimaci i savu. Uma u savu u de a asu u isheku i de u da u wutai wa, kpaci uma u da ele a naka da, wa kotso t̄a a ukpa. Shegai uma u savu u na wa rongo t̄a pini bawu makorishi, kpaci u wuta t̄a a asuvu a kadyanshi ka uma

[◇]1:16 Adkp. 11:44-45; Adkp. 19:2; Adkp. 20:7.

u Kashilā, uma u nala vi kṑam u ḑa wa kotso wa. ²⁴Matsumate ma korongu tā:

“Ama gbā a'ā tā tyoku u mete ma ma tsu laza ma kuwā;

tsulobo tsu le kṑam tsu laza tsu kotso tyoku u tsulobo tsu apālu a kakamba.

Mete mi ma ekpe,

aku apālu a rukpā a iyamba.

²⁵Shegai kadyanshi ka Magono ma Zuba ka kotso wa.” ◊

Kadyanshi ka Magono ma Zuba ka nala ki, ka gai Kadyanshi ka Shinga ka tsa tonuko ḑa na vi.

2 Adama a nala, u kaṅā tā i varangu gbā ikuna i cingi i'ya ya yansa. I aṣakā uyinsā ama. Aṣakāi u dansāka kaci ka ḑe aza a shinga kṑam nala i'ari wa. Kotsu i yain malyon ko kṑam i yain kadyanshi ka ka bālā aza roku wa. ²U kaṅā tā i yain maluwa ma uso mani ma mārī uwulukpi ma kulu, tsarā i gbonguro n ucira u maci u iwauwi. Sayi adama a mani mi tyoku ḑa bābā tsu sākā mani, ³kṑaci i pefe ḑe ukuna u shinga u Yesu Asheku.

Katali ka uma

⁴Tuwāi ara Yesu Asheku Katali ka uma. Ama ushani a 'yuwan yi tā, shegai Kashilā ka ḑangasa yi kṑam wa ciga yi tā cika. ⁵Edā dem tyoku u ne ḑa i'ari. Edā atali a uma a ḑa Kashilā ka yanka manyan tsarā u mai kuwa ku tsugono tsu ne a asuvu a ḑe. Edā dem kaḑolo ka aḑarākpi a uwulukpi a ḑa i'ari, tsarā i yansa udarākpa u kulu u ḑa wa zuwa Kashilā ka pana kayanyan adama a Yesu Kawauwi. ⁶Kadyanshi ka Kashilā ka tonuko tsu tā ukuna u na vi:

“Wundyai! Ma zuwuka ḑā tā katali ka ka lakai kalen cika a asu u kuma a Sihiyona†*.”

ka n ḑangasai kṑam ka n lakai uciga.

Gbā uza ḑa baci u wushuki n eyi, wa yan uwono wa.” ◊

⁷Mayun ḑa, aya macigi ma ḑe, edā aza ḑa i wushuki n eyi. Shegai aza ḑa a 'yuwan yi,

“Katali ka aza a kuma a 'yuwain ka ka lakai cika a asu u kuma.” ◊

⁸Kadyanshi ka Kashilā ka dana tā dem,

“Aya katali ka ka tsu zuwa ama a taḑātsa,

katali ka ka zuwa urukpā.” ◊

A tsu taḑātsa tā kṑaci a tsu pana kadyanshi ka Kashilā a naḑā ka karinga wa, kṑaci nala Kashilā ka fobusuko le.

⁹Shegai edā i'ā tyoku u ama a nala yi wa, kṑaci edā kaletsu ka ka Kashilā ka ḑangasai ka. Edā kaḑolo ka aḑarākpi a ḑa a gbashikai Kashilā yavu Magono, edā ama a uwulukpi u ḑa, kṑam edā kaletsu ka Kashilā ka. Kashilā ka wutukpā ḑā tā a asuvu a karimbi u tuko ḑā a asu u katyashi ka ne. Gogo-na u kaṅā tā i dansa gbā manyan ma pige ma pige ma u yansai. Kadyanshi ka Kashilā ka dana tā,

¹⁰“Caupa, edā kaletsu ka wa;

shegai gogo-na edā kaletsu ka Kashilā ka.

Caupa i'ari i wusha asuvayali a Kashilā wa; shegai gogo-na i wusha tā asuvayali a ne.” ◊

¹¹Ama a vā, edā amoci a ḑa pini na kṑam aza a kugengu. N rono ḑā tā at-suvu kotsu i toni uciga u ili i cingi wa, kṑaci a tsu shilākāṅā tā n uma u mayun u ḑe. ¹²Kiranai n tyoku ḑa ya rongo n atoku a ḑe aza ḑa bawu a'ari atoni. Ko a takunku ḑā baci unyushi, edā gai i wenike le ahali a shinga. A ka wushuku

*2:6 Sihiyona kala ka dem ka Urishelima.

◊1:25 Isha. 40:6-8.

◊2:6 Isha. 28:16.

◊2:7 Ishp. 118:22.

◊2:8 Isha. 8:14.

◊2:10 Hos. 1:6, 9; Hos. 2:23.

tā kpm a nākā Kashilā tsupige u tuwā baci u yanka likimba afada.

Gorimukoi azapige a de

¹³ Kashilā ka ciga dā tā i gorimuko gbā aza a tsupige. Gorimukoi aza a tsugono, ¹⁴ n azapige a dā dem u tsu suku. Yansai nala kpaci magono ma suku le tā tsarā a foro gbā uza dā baci u nusai, kpm u suku le tā tsarā a nākā uza dā yain ili i maci tsupige.

¹⁵ Kashilā ka ciga dā tā i yain ili i shinga, kpm i yan baci, ya zuwa tā atengeshi a ama dā a tsu takunkusu dā unyushi a padā bini. ¹⁶ Edā agbashi a dā wa; i tsarā de kaci ka de. Shegai ut-sarā u kaci u de u nākā ucira u dā ya yan ili i cingi wa. I tsarā tā kaci ka de tsarā i woko tyoku u agbashi a Kashilā. ¹⁷ Nakai ya dem karinga kpm i wenike uciga u maci a asu u ama a Kashilā. Nakai Kashilā tsupige kpm i gorimuko magono.

¹⁸ Agbashi, u kpanā tā i gorimuko aza-kuwa a de kpm i nākā le karinga kain dem. Yanyi nala a asu u aza a shinga n aza a ahali a maci, u kpanā tā dem i yain nala a asu u aza a asuvu a shen. ¹⁹ Uza yan baci unyushi wa, aku u kawunki upana u ikyamba u ili i'ya bawu u yain adama a dā u revei Kashilā, Kashilā ka pana tā kayanyan ka ne. ²⁰ I lekede ili wa a lapa dā baci adama a unyushi u dā i yain. Shegai Kashilā ka zuwuka dā tā unā u shinga i pana baci ikyamba a asu u uyan ukuna u shinga. ²¹ Kawauwi ka iry-oci i de, u pana tā ikyamba adama a de. Tonoi dem nala. Upana u ikyamba wā tā a asuvu a ili i'ya Kashilā ka zuwa tsu tsu pana. Kadyanshi ka Kashilā ka dana tā:

²² “Kawauwi ka yan unyushi u cingi wa,

kpm u yinsā uza wa.” ◇

²³ An ama a wisha yi, u tsupa wa. An a zuwa yi u pana ikyamba, u dana ele dem a pana ikyamba wa. U zuwa tā kaci ka ne a akere a Kashilā uza dā u tsu yan afada a maci. ²⁴ Eyi n kaci ka ne u bidya tā unyushi u cingi u tsunu a ikyamba i ne a mawandamgbani tsarā tsu 'yuwan uyan unyushi, kpm tsu rongo n ili i shinga. A tanāšā dā tā adama a a'utsu a ne! ²⁵ Caupa i'ari tā a kugengu tyoku u ncon n dā n puwain. Shegai gogo-na i gono de a asu u Kaliniki ka de, uza dā wa gūba uma u de.

Tyoku dā a tsu yan a asuvu a iyolo

3 Edā aka she i gorimuko a'ali a de. Ko a'ali a roku a 'yuwain baci uwushuku n Kadyanshi ka Shinga ki, uma u shinga u de wa purā tā ugboji u le kapala n kadyanshi ka roku. ² Yan dā a ka yan nala an a wenei uma u shinga n u maci u dā ya rongo.

³ Kotsu i matsā i lobono a uwene a a'eshi a aza roku wa. Kotsu i dambula kaci ka de n kuca ku kenji ushani wa, ko ili i udyoku i ikebe wa, ko aminya a ikebe a shinga wa. ⁴ Nala wa. U la tā tsulobo a reve vu n tsulobo tsa tsa wutā a katakasuvu ka vunū. Tsulobo tsu nala tsi tsu tsu wutā tā a asu u uvakunku u kaci n ukana u kaci n kakirani. Wā tā n kalen cika a asu u Kashilā kpm wa kotso wa. ⁵ Tyoku dā gai aka a uwulukpi a caupa a gonukoi kaci ka le n tsulobo u dā la vi. A wushuku tā n Kashilā kpm a ka gorimuko a'ali a le. ⁶ Hal gai Saratu,† u gorimuko tā vali u ne Ibirahi, an u isa yi uzakuwa u ne. Edā nkere n ne n dā, ya yan baci ukuna u shinga kotsu i asakā uwonvo u bishinka dā uyan ili wa.

⁷ Nala dem a'ali, u gan tā i wundi aka a de n karinga. I toni n ele mai tyoku dā ya rongo kabolo. Kotsu i ciba an i la le n ucira. I reve kpm an ele dem a wushai

kune ku shinga ku uma u Kashilā. Ya ciga baci ko i te i kangu kavasu ka de ubana a asu u Kashilā wa, she i yain nala.

Rongoi mai a asuvu a de

⁸Gogo-na gbā de she i wushuku n atoku a de, i kirana n i'ya ya tsarasa atoku a de. I cigamgbana yavu uza n vangu u da i'ari. I pana asuvayali a atoku, i vakunku kaci ka de. ⁹Uza u yanka dā baci ukuna u cingi, kotsu i yanka yi dem ukuna u cingi wa. Uza roku tonuko dā baci kagbani, kotsu i gonuko yi n kagbani wa. Nala gitā baci, i zuwuka icun i ama a nala yi unā u shinga. Yanyi nala kpaci Kashilā ka isa dā tā tsarā i zuwuka ama unā u shinga. Kpam edā dem Kashilā ka zuwuka dā tā unā u shinga. ¹⁰Kadyanshi ka Kashilā ka dana tā,

“Uza wa ciga baci u rongo n mazanga n a'ayin a shinga,

u kana tā u kirana n kaletsu ka ne a asu u udansa kadyanshi ka gbani.

U kirana kpam n unā u ne a asu u uyansa kaban.

¹¹U kana tā u suma uyansa ukuna u cingi, u gono u yansa ukuna u maci.

U matsā u wene u rongo n ya dem nā ndishi n shinga.

¹²A'eshi a Magono ma Zuba a ka wundya tā aza dā a ka yansa ukuna u shinga.

Kpam atsuvu a ne a'ā tā ukukpi tsarā u panāka le a yan baci kavasu.

Shegai u tsu kpatalāka tā aza dā a tsu yansa ukuna u cingi kucina.” [◇]

¹³⁻¹⁴Ya wa yanka dā ukuna u cingi i'ā baci ufobusi i yanka le ukuna u shinga? Shegai a ka yan dā baci mavura an ya yansa ukuna u maci, kotsu i pana uwonvo wa kpam kotsu i namgba asuvu wa. Kashilā ka naka dā tā katsupi ka ya

yansa ukuna u dā wari u shinga. ¹⁵A unā u dā ya dambula a asuvu a de, she i lyaka Kawauwi kayala tyoku u Asheku n katakasuvu ka de. I rongo ufobusi u dā ya wushunku uza dā baci dem u wece dā i tonuko yi ili i'ya i zuwai i'ari n uzuwa u uma. Kpam u kana tā i yain u dā sawu nā unakā tsupige. ¹⁶I rongo n atakasuvu a de sarara. Pini nala, ama a dansa baci kagbani a kaci ka de, a ka woko tā n uwono a wene baci uma u shinga u dā ya rongo an i'ari aza a Kawauwi.

¹⁷Cibai, u la tā tsulobo i yain ukuna u shinga i pana ikyamba, Kashilā ka baci ka cigai u dā nala. I pana baci ikyamba nala, u la tā tsulobo n u dā ya pana ikyamba an i yain ukuna u cingi.

¹⁸Kawauwi ka pana tā dem ikyamba an u kuwai adama a unyushi u cingi u tsunu, kpam wa doku wa yan nala wa. U yan unyushi u cingi wa, shegai u kuwā tā adama a aza a unyushi u cingi tsarā u tuko tsu a asu u Kashilā. Ikyamba i ne i kuwā tā, shegai a 'yangasa yi n ucira u Kulu Keri.

¹⁹Aku ku zuwa yi u ba u yankai a'ulu a akushe a dā a'ari a kuwa ku a'ali ku'ari.

²⁰Ama a na yi a 'yuwan tā upanāka Kashilā a'ayin a dā Nuhu wa yan kpatsu. Shegai Kashilā ka yan tā ahankuri n ele. Ama kullā a uwa tā pini a kpatsu ki, aku Kashilā ka wauwa le a mini mi.

²¹Mini ma nala mi ma woko tā yavu ulyubugu u dā wa wauwa dā gogo-na. Shegai ulyubugu u uzā u ashinda a ikyamba u dā wa. U ukpatala ubana a asu u Kashilā n katakasuvu ka de sarara dā, kpaci a 'yangasa tā Yesu Kawauwi a ukpa. ²²Gogo-na Kawauwi ka tā a zuba ndishi a kukere ku ulyaki ku Kashilā. Gbā atsumate a zuba n ucira kau-kau u zuba n gbā ityoni i cingi u kana tā a panāka yi.

Ya dem yain tyoku u Kawauwi

4 An u wokoi Kawauwi ka panai ikyamba n ikyamba i ne, edā dem she i fobuso i yain nala. Ili i'ya i zuwai tani i'ya, i wushuku baci ya pana ikyamba adama a Kawauwi, uyan u unyushi u cingi u da la vi ya suma. ²Nala kpm ya tono upana u kayanyan u cingi u ikyamba i de wa. Shegai ya yanka tā gbā uma u de manyan i yain i'ya Kashilā ka ciga. ³I'ari i bārakpa tā n i yanyi ili i'ya aza da bawu a revei Kashilā a ka yansa. Tsishankala tsu kabarikete, uciga u ili i cingi, i rongoi a kuso n i gutukpi, ya yansa kpm abiki a gbani hal n isoshi i kabarikete, i lyakai ameli kayala ili i'ya Kashilā ka kovo.

⁴Aje a cau a de a yan tā majiyan an bawu ya bansa kpm n ele a asu u uyansa ukuna u gbani vi. Hal gbam a ka yansa kadyanshi ka gbani a kaci ka de adama a ukuna u nala vi. ⁵Shegai u kaṅā tā a wushunku uza da wa tuwā u yanka ya dem afada, aza a uma n aza da a kuwāi gbā. ⁶Adama a nala, Yesu yanka tā aza da a kuwāi vi kuḅari ku Kadyanshi ka Shinga. Ko an u wokoi a ka yanka le dem afada tyoku u ama da a buwai, yanka da u yanka le nala tsarā a tsarā a'ayin a da a ka kpatala a rongo a asuvu a uma tyoku da Kulu ku Kashilā ku tonoi n ele.

⁷Ko ndya wa ya kotso tā na n a'ayin kenu. Adama a nala i vakunku asuvu a de, i kaṅā kaci ka de tsarā i yain kavasu. ⁸Gbā ili i'ya gbam i lakai kalen i'ya, i lyai kelime n i weniki atoku a de uciga u maci. Ili i'ya kpm i zuwai i'ya, ya cimbusuka tā gbā ikuna i cingi i kakumā i'ya a ka yansaka dā. ⁹U kaṅā tā i wushi ama a a'uwa a de, kpm kotsu i yain tsali wa.

¹⁰Kashilā ka naka tā ya dem kune icun kau-kau. U gan tā i yanka ili i'ya Kashilā ka naka dā manyan mai, tsarā i wenike

ukuna u shinga u Kashilā a asu u ama. ¹¹Avu uza da Kashilā ka naka kune ku kuḅari, vu yain ka yavu Kashilā ka ka dansa a asuvu a vunū. Isā da a isā vu vu bāṅga ama? Bāṅga le n gbā ucira u da Kashilā ka naka vu. Pini nala, Kashilā ka wusha tā tsupige tsu ili gbā a asu u Yesu Kawauwi. Tsupige tsu Kashilā tsā tā pini hal ubana bawu utyoku, nala kpm dem ucira u ne. Ami.

A ka yan dā tā mavura

¹²Ama a va, kotsu i yain majiyan an a ka konduso dā n upana u ikyamba yavu i'ari a asuvu a akina wa. Kotsu i wene yavu ukuna u roku u da u savu wa. ¹³Wa laka dā tā tsulobo i yain mazāṅga an edā dem i uwai a asuvu a upana u ikyamba u Kawauwi. Yansai nala ya tsarā tā mazāṅga cika a'ayin a da baci a wenikei tsupige tsu ne. ¹⁴A yanka dā baci kagbani adama a kala ka Kawauwi, i tsā la vi de unā u shinga, kpaci u wenike tā an tsupige tsu Kulu Keri ku Kashilā tsari n adā. ¹⁵Mai da wari uza u pana ikyamba u wuna baci uma gbani gbani, ko uboku ko kpm ukuna u gbani u roku u da uza u yain. Nala dem wari, uza wa uwusa baci ukuna u ama kabarikete u gan tā u pana ikyamba. ¹⁶Nala wari wa, a ka yan dā baci mavura an i'ari Atoni. Kotsu i pana uwono n upana u ikyamba u nala vi wa. Shegai i cikpala Kashilā an i'ari n kala ka nala ki.

¹⁷Gogo-na da a'ayin a da Kashilā ka gitā afada a ne, kpm wa gitā tā u yanka kuwa ku ne. Pini nala, a gitā baci n atsu an tsari Atoni, ndya ya woko makorishi ma aza da a 'yuwain upana Kadyanshi ka Shinga ka ne? ¹⁸Kadyanshi ka Kashilā ka da,

“Iwauwi i tsu tuwā tā a asu u ama a shinga n upana u ikyamba, shegai ama da a 'yuwain upanaka Kashilā kpm a

tsu nususa, ama a na a ka la t̄a ama a shinga upana ikyamba.”[◇]

¹⁹Ili i'ya ukuna u na wa tono u d̄a: va pana baci ikyamba tyoku d̄a Kashil̄a ka ciga, vu lyai kelime n unak̄a kaci ka vunū a asu Kashil̄a uza d̄a yan vu. Vu lyai k̄pam kelime n uyansa ili i shinga, wa b̄anga vu t̄a. Mayun, wa k̄pad̄a vu ub̄anga wa.

Uwenishike ubana a asu u nkoshi

5 Gogo-na nkoshi ma Atoni n d̄a ma dans̄aka. Mpa dem makoshi ma k̄pam n wene t̄a upana u ikyamba u Kirisiti Kawauwi. Ma tono yi t̄a a tsupige tsu ne n karinḡa ka ne u gono baci. ²Tyoku d̄a aliniki a tsu kirana n̄a ncon n le, nala dem u gain i kirana n ḡba ko ya baci Kashil̄a ka zuwai a akere a d̄e. I yain u d̄a n uciga u d̄e, kotsu i yain tsali an ya yan u d̄a wa. I yain nala an ya pana kayanyan ka ugbashika Kashil̄a. Kotsu i yain nala n i zuwi uma a ili i likimba i'ya ya tuw̄a d̄a wa. ³Kotsu i gonuko kaci ka d̄e azapige hal n i b̄aran̄asi ama kabarikete wa, shegai i gonuko kaci ka d̄e i woko iryoci i shinga. ⁴Nala k̄pam, Magono ma Aliniki ma tuw̄a baci, wa nak̄a d̄a t̄a funi u tsupige u d̄a bawu wa k̄poro.

Uwenishike ubana a asu u alobo

⁵Ed̄a alobo, panai karinḡa ka nkoshi. Ḡba d̄e k̄pam she i b̄angamgb̄ana yavu agbashi a d̄a a vakunki kaci ka le, k̄paci “Kashil̄a ka 'yuwan t̄a aza d̄a a'ari n ar̄adi, u nak̄ai k̄pam ukuna u shinga u ne a asu u aza d̄a a vakunki kaci ka le.”[◇]

⁶Adama a nala, i vakunku kaci ka d̄e a ucira u Kashil̄a. A'ayin a d̄a baci a'ayin

a ne a tuw̄ai, wa rad̄agb̄a d̄a t̄a a zuba. ⁷Tsunki Kashil̄a ḡba ili i'ya ya b̄ala d̄a, k̄paci wa kirana t̄a n ad̄a.

⁸Kain dem i rongo a uwundya n afobi. Kalap̄ansi ka utokulalu u d̄e, k̄pam aya pini wa genge tyoku u gabako wa bolo uza d̄a wa kan̄a tsar̄a u takuma. ⁹Shamgbai n ucira a ili i'ya i wushuki n i'ya, nala ya yan i lyai kaci ka ne n ucira. U gan t̄a i reve, ḡba Atoni a Asheku ko nte wa a likimba a ka pana t̄a icun i upana u ikyamba u na vi.

¹⁰A'ayin a d̄a baci i panai ikyamba kenu, Kashil̄a ka kirana t̄a n ad̄a, k̄pam u zuwa atakasuvu a d̄e a gbama, wa zuwa d̄a t̄a k̄pam i shamḡba n ucira. Yan d̄a Kashil̄a ka tsu yan nala adama a d̄a wari uza u shinga a'ayin dem. U zuwa d̄a t̄a i tsar̄a tsupige tsu ne bawu utyoku a asu u d̄a u bolomgbono d̄a n Kawauwi. ¹¹Kashil̄a ka lya t̄a tsugono tsu ko ndya wa hal ubana bawu utyoku. Ami.

Idyani

¹²Ma wundya t̄a Sila tyoku u utoku k̄pam uza d̄a n wushuki n eyi. U b̄anḡa mu t̄a a asu u ukorongu maku ma ukanikorongi u na vi. Ili i'ya i zuwai n korongi u d̄a i'ya, tsar̄a n gbamatangu d̄a, k̄pam n tonuko d̄a tyoku d̄a Kashil̄a k̄ari uza u shinga, adama a d̄a kain dem i rongo uwushukusu n eyi. ¹³Atoni a Babila[†] a ka sukunku d̄a t̄a idyani. Kashil̄a ka dangasa le t̄a dem tyoku d̄a u dangasa d̄a. Maku ma v̄a dem Marku wa danasa d̄a t̄a. ¹⁴Damamgb̄ana a asuvu a uciga u Atoni. Kavasū ka v̄a ka Kashil̄a ka nak̄a d̄a ndishi n shinga, ed̄a aza d̄a i'ari aza a Kirisiti Kawauwi.

[†]5:13 Arevi a Tagar̄a d̄a u Kashil̄a a wushuku t̄a an Bituru yankai “Babila” manyan tsar̄a u yain kadyanshi a kaci ka ilyuci i Roma.

[◇]4:18 Tzg. 11:31. [◇]5:5 Tzg. 3:34.

Ukanikorongi u Ire u

Bituru

Ukukpa u kadyanshi

Ukanikorongi u ire u da u wutaɪ ara Bituru ubana a asu u Atoni aza da a wacuwai a asu kau-kau u da na vi.

A asuvu a ukanikorongi u na vi, Bituru tonuko ta ayain a kaneshi, Kashila ka kirana ta n aza da a korongi Tagarada u Kashila, adama a nala u gan ta Katoni dem ka reve Tagarada u Kashila mai. U todugbuso ta kpaɱ u da, a ka yan ta awenishiki a kaban, u wenikei kpaɱ tyoku da a ka reve ili i maci n i kaban. A makorishi u da a zuwa uma a a'ayin a da Kawauwi ka gono.

Awenishiki a kaban n uwenishike u kaban u da pini ushani gogo-na. Adama a nala, u kana ta Atoni a reve Tagarada u Kashila mai. Tsu kondo baci a Tagarada u Kashila, tsa wene ta an Asheku Kawauwi wa gono ta, adama a nala a da tsari n uzuwa u uma u da bawu uza roku wa fuda wa wusha tsu u da vi.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani n kavasɱ (1:1-2)

Tyoku da Atoni a Asheku a gain a rongo (1:3-15)

Tsupige tsu Kawauwi (1:16-21)

Ntsumate n awenishiki a kaban (2:1-22)

Ugono u Asheku mayun da (3:1-18)

Ukukpa u kadyanshi

1 Mpa Simo Bituru, kagbashi ka Yesu Kirisiti Kawauwi, kasuki ka ne ka dem mari. Gba de da ma koronku, eda aza da i'ari n upityanangu tyoku da tsari n u da. Upityanangu u nala tani wa ta n kalen cika, kpaci Kashila n Yesu

Kawauwi alya a naka tsu u da adama a ukuna u maci u le.

²Ma ciga ta Kashila ka wenike da ukuna u shinga na ndishi n shinga cika a'ayin a da baci i'ari a ureve Yesu n i revi, kpaci aya Kashila n Asheku a tsunu.

Ili i'ya i zuwai tsari n uzuwa u uma

³An ureve u Yesu u tsunu wari a ulya kapala, u yanka ta ucira u tsugono u ne manyan tsara u naka tsu gba i'ya tsa ciga, kpaɱ tsu rongo tyoku da wa yankpa Kashila. U isa tsu ta tsu tuwa tsu wushi tsupige tsu ne, tsu wushi kpaɱ ukuna u shinga u ne. ⁴N ucira u pige u nala u da kpaɱ u naka tsu kazuwamgbani ka pige ka pige n ka shinga ka shinga. U zuwamgbana ta u da a ka zuwa tsu ta tsu lai a asuvu a ukuna u cingi u da u kyawan tsu u da uyawunsa u ukuna u cingi u tsu tuko. U zuwamgbana ta kpaɱ u da ya woko ta tyoku u Kashila.

⁵Adama a nala, cinda i wokoi tyoku u Kashila, kotsu i kaka tsara i doku ukuna u shinga a asuvu a upityanangu u de. Uma u ukuna u shinga u tsu zuwa da ta i doku ureve u Kashila cika. ⁶Ureve u Kashila u tsu tuko ta ukana u kaci. Ukana u kaci kpaɱ u tsu tuko ta akawunki. Akawunki yi kpaɱ a tsu zuwa da ta i rongo gba adama a Kashila. ⁷Ya rongo baci nala, ya yan ta n uciga u atoku. A makorishi kpaɱ ya yan ta n uciga u maci a asu u ama gba. ⁸I lya baci kelime n udoku u ili i shinga i na yi, ya bishinka da ta uwoko aza a gbani n aza a ndishi n gbani, i yain kpaɱ ili i shinga ushani adama a ureve u Asheku Yesu Kawauwi. ⁹Shegai aza da a kpaɱ uyan ili i shinga i na yi arumba a da, ko kpaɱ a ka wene mai wa. A asansa ta an Kashila ka zai uma u cau u le u unyushi u cingi.

¹⁰Ama a va, adama a nala, u kana ta i doku uyan ili i'ya ya wenike an Kashila ka isa da mayun, i wenike kpaɱ an u dangasa da i woko ama a ne. I yan baci

nala ya taḍatsa wa, ya rukpa tani wa.
¹¹ Kashila kpm ka wusha ḍa ta mai a asuvu a tsugono tsu Yesu Kirisiti Asheku n Kawauwi ka tsunu.

Zuwai atsuvu a asu u akani a Kashila

¹²I reve ḍe ili i na yi, kpm i'ari kushani a ukuna u mayun n ucira. Gba n nala ma ciga ta n rongo ḍa ucibusuka ili i na yi. ¹³Wa lobono ta n rongo ḍa ucibusuka ili i na yi hal she kain ka n kuwai. ¹⁴Kpm Asheku Yesu Kawauwi u wenike mu ḍe a ka barakpa wa ma kuwa ta. ¹⁵Adama a nala, ma matsa ta n wene n wenishike ḍa ili i na yi mai. Ma ciga ta i ciba ko u barakpa baci an n lazai.

¹⁶An tsu tonuko ḍa tyoku ḍa Asheku a tsunu Yesu Kawauwi a ka gono n ucira, itete i ugboji i'ya uza roku u yain i'ya tsa dansa wa. Tsu wene ta tsupige tsu ne mayun n a'eshi a tsunu. ¹⁷Kashila Tata u naka yi ta tsupige tsa a raḍagba yi kpm an u isa yi n kalagatsu a asu u Ucira n Tsupige, u da, "Maku ma va ma na vi, uza ḍa ma ciga cika, kpm ma pana ta kayanyan n eyi." ¹⁸Tsa ta pini a zuba u masasa ma uwulukpi ma nala mi kabolo n Yesu a'ayin yi, kpm tsu pana ta kalagatsu ki ka dansai a zuba.

¹⁹Gba ikuna i na yi i zuwa tsu ta tsu doki tsu wushuki ili i'ya nsumate n danai vi mayun ḍa. Adama a nala she i gonuko ugboji a asu u kadyanshi ka le ki i woko yavu macikalu ma ma wantukpa a karimbi. Lyayi kelime n i yanyi ili i na yi hal kain ka Kawauwi ka wenikei kaci ka ne kpm katyashi ka ne ka wantukpai a atakasuvu a ḍe. ²⁰Ili i'ya i lakai gba, u kana ta i reve a'ayin a ḍa baci nsumate n yain kadyanshi a Tagarada u Kashila,

ara le ḍa ka wutai wa. ²¹Ntsumate mi a tsu yan kadyanshi adama a ḍa an ele a ka ciga a dansa wa. Nala wari wa. Kulu Keri ka ku tsu zuwa le a dansa akani a Kashila.

Awenishiki a kaban

2 A'ayin a ḍa a wurai, a yan ta nsumate n kaban aza ḍa a yain kadyanshi a asuvu a Isara'ila, nala kpm a asuvu a ḍe ya tsara awenishiki a kaban. A ka yan ta manyan n ugboji a tuko kaban ka ka tuko kunangasu a kaci ka Kashila. A ka 'yangasaka ta Ashekapige, uza ḍa u wauwa le. Ele n kaci ka le dem a ka barakpa n uwusha u ukpa wa. ²Ama ushani a ka tono ta uwenishike u cingi u le, aku a toni ukuna u gbani u uwono u le. Adama a le ama a ka dansa ta kadyanshi ka gbani a kaci ka Kawauwi n uwenishike u mayun u ne. ³Awenishiki a na yi a ta n kurura, kpm a tsu yanka ta ugboji n kaban manyan a ryafa ḍa. Shegai Kashila ka bidya ta u wacinsa le tun caupa kpm ukpa u le wa ta a ure.

⁴Kashila ka jebige atsumate a zuba mavura a'ayin a ḍa a yain unyushi u cingi wa. U tsu varangu le ta a asu upana u ikyamba kpm a asuvu a a'ele a lyungu-lyungu a karimbi, nte a ka rongo pini hal a'ayin a afada. ⁵Kashila ka jebige ama mavura a likimba a'ayin a cau a Nuhu wa. U wauwa ta Nuhu n ama a shindere aza a kuwa a ne. Nuhu rono ta ama atsuvu a kaci ka afada a maci a Kashila, pini nala, Kashila ka cimbusai gba likimba n ama a cingi yi n mini ma pige.

⁶U doki u yain ilyuci i Sodom n Gomora mavura u dabai i'ya u gonukoi

[†]1:19 Idani i na n Tsiheline i'ya, "She a'ayin a ḍa kain ka wansai kpm kataka ka kpasani ka 'yangai a katakasuvu ka vunu."

[†]1:20 A ka fuda ta a ka reve idani i Tsiheline pini na n kalen ka na dem, "U kana ta u reve an uza wa la wa reve akani a nsumate n kaci ka ne wa."

[◇]1:17 Mat. 17:5; Mak. 9:7; Luk. 9:35.

i'ya kakomo. U zuwai a wokoi iryoci a ili i'ya ya gita n aza da a kpaɗai upanaka Kashila. ⁷ Shegai gba n nala, Kashila ka wauwa ta Lutu. Lutuɗ vuma da rongoi n Kashila mai da, kpm u pana kayanyan ka ukuna u gbani n u cingi u da a ka yansa a asu u da wari vi wa. ⁸ An u wokoi vuma da uza da wa pana Kashila karinga, u dambula ta a asuvu a ne cika an u wenei tsicingi kpm wa panasa ukuna gbani kain dem.

⁹ Ili i na i wenike ta an Kashila ka fuda ka wauwa ama da a ka tono yi mai a asuvu a upana u ikyamba u da a ka panasa. Ili yi ya wenike ta dem an Kashila ka kana ama da a 'yuwan yi unaka karinga, kpm wa lya ta kelime n uyan le mavura hal ubana kain ka afada.

¹⁰ Kashila ka doku ta upana u ikyamba u ama da a ka tono uciga u ili i ikyamba i le kpm a 'yuwan yi unaka karinga. Iacun i ama a na yi a'a ta n aradi kpm a bidya kaci ka le evu wa. Hal gbam a tonusukoi tsupige tsu aza a zuba kadyan-shi ka gbani, kpm a tsu wece kain ka a ka yan nala wa. ¹¹ Shegai atsumate a zuba a la ta ama a na yi ucira cika, kpm gba n nala atsumate a zuba yi a tsu tonusuko tsupige tsu aza a zuba a nala yi kadyan-shi ka gbani a kapala ka Kashila wa.

¹² Ama a na a a'a ta tyoku u nnama n mete n da bawu n tsu yan majiyan. N da a matsai tsara a kana a wuna. A tsu tonuko ta ili i'ya bawu a revei kadyan-shi ka gbani. Ahali a cingi a le a da a ka wuna le. ¹³ A ka wusha ta ukpa u woko katsupi ka malen ma manyan ma le adama a ukuna u cingi u da a ka yansaka ama. A tsu yan ta mazanga a'ayin a da a ka yan ukuna u cingi ko n kaara ka baci. A tsu tuko ta uwono a kabolo ka de, a gonuko da aza a ashinda. A tsu lya ta kelime n a yanyi ukuna

u kaban u na vi ko a ka lya baci ilikulya kabolo n adfa a asu u abiki. ¹⁴ A tsu yan ta tsishankala n a'eshi a le, kpm a tsu cuwa n uyan unyushi wa. A tsu kpatalasa ta aza da bawu a shamgbai a asu u te a yain unyushi. A tsu wenishike ta kaci ka le kurura, ele aza da a yankai un a da. ¹⁵ A asaka de ure u maci a tonoi ure u matsumate Bala'amɗ maku ma Beyu. Bala'am vuma da uza da u lai uciga ikebe a asu uyan ili i'ya bawu i gain. ¹⁶ Shegai makparyagi ma farana ta Bala'am. Man-ama ma bawu ma tsu dansa, ma dana ta ukuna yavu vuma ma bishinkai matsumate mi uyan ijan i ne.

¹⁷ Ama a na a'a ta yavu a'eshi a mini a da a ekpei. Tyoku u alishi a da a tsu kyawunsa a zuba a uwule da a'ari. A tsu yan ta kazuwamgbani cika shegai ko i te a tsu shadangu wa. Kashila ka zuwa ta icun i ama a na yi a asu u da u lakai karimbi. ¹⁸ Ama a na yi a tsu yan ta aradi n kadyan-shi ka gbani. Vuma wa yan baci evu n u'asaka ure u cingi, ama na yi a ka yanka ta kurura ku cingi ku le manyan a gonuko yi a ure u cingi.

¹⁹ A yanka ta ya dem kazuwamgbani ka utsara u kaci, shegai ele dem agbashi a uyansa ukuna u cingi a da, kpaci ama agbashi a ili i'ya ya tonon ele a da.

²⁰ Ama a ka tsara ta iwauwi a ili i likimba i'ya ya nangasa le, a tuwa baci a asu u Asheku a tsunu Yesu Kirisiti Kawauwi. Shegai ili i nala yi i doku baci i kana i ama a nala yi pini, hal i lyai kaci ka ama ki, upana u ikyamba u le wa la ta upana u ikyamba u cau. ²¹ Wari wa laka ta ama a nala tsulobo a'ari a kpaɗa baci ureve ili i'ya ya zuwa Kashila upana u kayanyan. U lobono wa, ko kenu, uza u reve ili i'ya i gain u yain, aku u 'yuwan kadyan-shi ka uwulukpi ka shinga ka Kashila ka naka le a yain. ²² Ili i'ya i'ari i mayun a asuvu a tsizagadi tsu na tsi, i mayun i'ya dem a

asu u ama a na yi, “Mashe ma tsu gono t̄a tsar̄a ma lyai tsishami tsu ne.” Tsizagadi tsu roku kpm̄a tsu dana t̄a, “A sum-b̄a baci maburusunu, ma gono t̄a a asu u icadi.”

Yesu wa doku t̄a wa gono

3 Aza d̄a ma ciga, gogo-na n koronku d̄a de ikanikorongi i re, kpm̄a a asuvu a ikanikorongi yi n mats̄a t̄a tsar̄a n zuwa d̄a i yawunsa mai kpm̄a i cifa dere. ²Ma ciga t̄a i cifa i reve kpm̄a n akani a nsumate ma uwulukpi n caupa, ma ciga t̄a kpm̄a i cifa i reve kpm̄a ili i'ya Asheku n Kawauwi ka tsunu ka zuwai asuki a tonuko d̄a i yain.

³W̄a t̄a n kalen cika i reve a a'ayin a makorishi a ka yan t̄a aza a majari, aza d̄a a ka dosuso ukuna u maci, a yain gb̄a ili i cingi i'ya a ka ciga a yain. ⁴A ka dana t̄a, “Utuw̄a u d̄a u zuwamgbanai wa tuw̄a vi u d̄a te? Azapige a kagit̄a a kuw̄a de gb̄a, kpm̄a ko ndya wa i'ā t̄a tyoku d̄a i'ari tun a kagit̄a ka uyan likimba.”

⁵Shegai ama a na yi a zuwa t̄a kaci ka le a asans̄a an tun caupa Kashil̄a ka yain zuba, u wutukpai uyamba a asuvu a mini u zuwai kpm̄a mini ma kyawain uyamba vi n kadyanshi ka ne. ⁶An a tsar̄ai a yain a'ayin, Kashil̄a ka zuwai mini ma nala mi ma wacinsai likimba. ⁷Shegai Kashil̄a ka tonuko t̄a zuba n likimba u gogo-na a yain pini hal ubana kain ka afada. Pini nala, aku akina a tuw̄a le, kpm̄a a wacinsa aza d̄a bawu a wushuki n Kashil̄a.

⁸Aza d̄a ma ciga, kotsu i asans̄a an Kashil̄a ka tsu wene kain ka te yavu ayen kazu ka te wa, u wene kpm̄a ayen kazu yavu kain ka te. ⁹Aza roku a bidya t̄a Magono ma Zuba ma bar̄akpa t̄a kahu u shadangu kazuwamgbani ka ne, shegai nala wari wa, wa bar̄akpa tyoku d̄a

a ka yawunsa wa. W̄a t̄a n ahankuri ara de. Wa ciga ko uza u kuw̄a wa, shegai wa ciga t̄a ya dem u kpatala ugono ara ne. ¹⁰Kain ka Asheku ka t̄a a utuw̄a ka danda ama tyoku d̄a kaboki ka tsu tuw̄a. Zuba kpm̄a wa kotso t̄a n mawur̄a ma pige, aku akina a runukpa ko ndya wa. Wa wenike t̄a ya dem tyoku d̄a a ka todugbo likimba n gb̄a ili i'ya i'ari pini kpm̄a a kidaga u d̄a ugana.⁸

¹¹An u woko i a ka wacinsa ko ndya wa, icun i ama a eni a d̄a ya woko? Adama a nala she i gbashika kpm̄a i naka Kashil̄a tsupige n uma u de. ¹²I zuwa a'eshi a de a kain ka nala ki i banga ka ka tuw̄a gogo. A'ayin a nala yi a ka wacinsa t̄a zuba n akina, kpm̄a gb̄a i'ya i'ari pini a akina yi i darakpa. ¹³Shegai tsa vana t̄a zuba u savu n likimba u savu u d̄a Kashil̄a ka zuwamgbanai wa yan, likimba d̄a gb̄a aza d̄a a'ari pini a ka yan ili i'ya Kashil̄a ka danai i'ari dere.

Idyani i makorishi

¹⁴Aza d̄a ma ciga, adama a nala, she i rongo na ndishi n shinga n Kashil̄a kpm̄a i yain gb̄a i'ya ya yan i rongo mai bawu unyushi u cingi a asuvu a a'ayin a d̄a ya vana ukuna u na u git̄a vi.

¹⁵Kotsu i cifa, Magono ma Zuba uvana u d̄a wari tsar̄a ama a tsar̄a kabala ka a ka tsar̄a iwauwi. Tyoku d̄a utoku u tsunu Bulus uza d̄a tsa ciga, u koronku d̄a n ureve u d̄a Kashil̄a ka naka yi. ¹⁶Bulus yan t̄a kadyanshi ka ili i na ki asuvu a gb̄a ikanikorongi i'ya u korongusi, shegai ili i roku i'ya u korongi vi i wuyana t̄a ureve. Aza roku aza d̄a bawu a revei ili n aza d̄a bawu a shamkpa kaci ka le a asu u te a vur̄a t̄a ikanikorongi i ne yi tsar̄a i naka kalen ka roku kau. Nala dem a tsu yan n apashi a roku a Tagar̄a da u

§3:10 Akorongi a cau a roku aza d̄a a pur̄a i tagar̄a da u 2 Bituru a korongu t̄a “kpm̄a ili i likimba ya darakpa t̄a n usudugbi u shen cika.”

Kashila. Pini na kaci ka le ka a ka ronuko uwacinsa.

¹⁷ Aza da ma ciga, a rono da ta atsuva kaku kahu kain ki, i kirana kotsu unyushi u ama a cingi u na u pura da ugboji wa. Shamgbai a asuvu a uwushuku u de,

kotsu i rukpa wa. ¹⁸ I lyai kelime n ug-bama a asuvu a ukuna u shinga n ureve u Yesu Kirisiti Asheku n Kawauwi ka tsunu. Asaka tsupige n karinga u woko ara ne n gogo-na hal ubana. Ami.

*Ukanikorongi u Kagit̃a u***Yahaya****Ukukp̃a u kadyanshi**

Yahaya korongu t̃a ikanikorongi i kenu i kenu i tatsu ubana a asu ama kau-kau. U na vi; wata, u kagit̃a, u isa t̃a aza a uyan kaneshi vi mmuku n ne. Cinda Yahaya kasuki ka kpmam makoshi ma Atoni a a'ayin a nala yi, nala wenike t̃a an ukanikorongi vi u Atoni u da gb̃a.

A ukanikorongi u na vi, Yahaya yan t̃a kadyanshi ka tyoku d̃a uza wa rongo evu n Kashil̃a. U yan t̃a ka tyoku d̃a uza wa rongo evu n Kashil̃a ki icun ku re. Ure u kagit̃a u da uza u rongo a katyashi ka Kashil̃a. Ure u ire kpmam u da uza u rongo a uciga u Kashil̃a.

Tagar̃ada u na u yan t̃a kadyanshi ka urongo a katyashi ka Kashil̃a u da uza u rongo tyoku d̃a Kashil̃a ka ciga. Adama a nala ili i'a kpmam la i'ya ya rongo usokongi a asu u ama n Kashil̃a kpmam wa. Tagar̃ada vi u yan t̃a kpmam kadyanshi ka uza u rongo a uciga u Kashil̃a u da uza u cigi atoku pini na a likimba. A makorishi, u cibuga tsu t̃a an ts̃ari n utsar̃a u kaci u pige ts̃a baci kabolo n Kawauwi.

Ili i'ya i'ari a tagar̃ada u na vi

Udani u da wa nak̃a uma (1:1-4)

Kashil̃a ka katyashi, Yesu kpmam aya iryoci i tsunu (1:5-2:6)

Kazuwamgbani ka savu (2:7-17)

Atokulalu a Kawauwi na mmuku n Kashil̃a (2:18-3:10)

Uciga u Kashil̃a n uciga u tsunu (3:11-4:21)

Utsar̃a u kaci n likimba (5:1-21)

Akani a uma

1 Uza da tun caupa wari pini a kagit̃a ki, aya uza da tsu panak̃ai kpmam tsu wenei. Tsu wene yi t̃a n a'eshi a tsunu, tsu sawa yi kpmam n akere a tsunu. Aya Yesu Kirisiti Kawauwi Udani u uma. ²Uza da u tsu nak̃a uma, u tuw̃a t̃a ara tsunu! Tsu wene yi t̃a, kpmam tsa tonuko d̃a ili i'ya tsu wenei vi. Gogo-na ukuna u uma u da bawu wa kotsu u na u da wari n Tata vi kpmam u tuw̃a tsu vi, u da tsa tonuko d̃a. ³I'ya tsu wenei kpmam tsu panai i'ya tsa tonuko d̃a, tsar̃a ed̃a dem i tsar̃a urongo u kabolo n at̃su u nala vi. Kabolo ka ts̃ari n u da n Tata n Maku ma ne Yesu Kawauwi. ⁴Koronku da tsa koronku d̃a ili i na yi tsar̃a i shadangu n mazanga kabolo n at̃su.

Kashil̃a katyashi ka

⁵Udani u da tsu panai ara Yesu Kawauwi u da na, kpmam u da tsa tonusuko d̃a: Kashil̃a ka katyashi, kpmam wari n karimbi wa, ko kenu. ⁶Tsu da baci ts̃a n uma kabolo n eyi, kpmam tsu lyai ke-lime n urongo n uma u tsunu a asuvu a karimbi, aza a kaban a da ts̃ari, tsa tonu ukuna u mayun wa. ⁷Shegai tsa rongo baci a asuvu a katyashi tyoku d̃a Kashil̃a ka rongo a katyashi, tsa rongo t̃a la vi kabolo n atoku. Kpmam mpasa n Maku ma ne Yesu n wulukpe t̃a unyushi u cingi u tsunu.

⁸Tsu da baci ts̃a n unyushi u cingi wa, kaci ka tsunu ka tsa yinsa, kpmam ukuna u mayun wari a asuvu a tsunu wa. ⁹Shegai tsu dana baci unyushi u cingi u tsunu, wa cimbusuk̃a tsu t̃a. Kpaci Kashil̃a ka tsu shadangu t̃a kazuwamgbani ka ne, wa yan t̃a ili i'ya i'ari mai. Wa wulukpe tsu t̃a a asuvu a ukuna u cingi u da tsu yain. ¹⁰Tsu da baci tsu yan unyushi u cingi wa, Kashil̃a ka tsa isa uza u kaban. Kpmam tsa wenike kadyanshi ka ne a asuvu a atakasuvu a tsunu wa.

Yesu da kabangi ka tsunu

2 Mmuku n va aza da ma ciga, koronku da ma koronku da ili i na yi tsara i yain unyushi u cingi wa. Shegai i nusa baci, kain dem Yesu Kawauwi uza da wari uza u maci, wa folo ta Tata a una u tsunu. ²Aya udarakpa u unyushi u cingi u tsunu. Unyushi u tsunu u da gbam u bidyai koshi wa, shegai hal n unyushi u ama a likimba gba.

³Nala tsa reve an gogo-na tsu revei Kashila, tsa tono baci udani u ne mai.

⁴Uza da baci dem u danai, "N reve ta Kashila," shegai bawu wa tono ili i'ya u danai, vuma nala uza u kaban da. Kpam wa n ukuna u mayun a asuvu a ne wa.

⁵Shegai tsa yan baci ili i'ya Kashila ka danai, kpam uciga u ne wari ara tsunu tyoku da u gain u woko, tsa reve ta an tsari ama a ne mayun. ⁶Tsu da baci atsu ama a ne a da, tsu rongo tyoku da Yesu rongoi.

Kashila ka da tsu cigi atoku a tsunu

⁷Aje a va aza da ma ciga, koronku da ma koronku da adama a da ma naka da mele ma savu wa. Ma gai a naka da caupa vi ma, kpam i reve ta n udani vi. ⁸Shegai i savu u da dem. Kawauwi ka wenike ta an mele mi mayun da, eda kpam dem i wenike ta an mayun da. Kpaci karimbi ki ka ta a ucimba, katyashi ki kpam kari a uwakana.

⁹Uza u dana baci, "A katyashi ka ma rongo," shegai wa kovo utoku u ne, vuma nala vi a karimbi ka wa rongo.

¹⁰Uza da baci wa ciga atoku a ne, a katyashi ka wa rongo kpam wa tuko utadatsasa wa. ¹¹Tsa kovo baci atoku a tsunu, a karimbi ka tsa rongo kpam tsa wala pini. Tsu reve kpam a asu u da tsa bana wa, kpaci tsa wene ure n karimbi wa.

¹²Koronku da ma koronku da, mmuku n va,

kpaci Kashila ka cimbusuka da de unyushi u cingi u de adama a ili i'ya Yesu yain.

¹³Koronku da ma koronku da, isheku, kpaci i reve ta uza da wari pini tun a kagita.

Koronku da ma koronku da, alobo na nkere,

kpaci i lya ta kaci ka uza u cingi vi.

Koronku da ma koronku da, mmuku, kpaci i reve ta Tata.

¹⁴Koronku da ma koronku da, isheku, kpaci i reve ta uza da wari pini tun a kagita.

Koronku da ma koronku da, alobo na nkere,

kpaci i'a ta n ucira.

Udani u Kashila wa ta ara de,

kpam i lya de kaci ka uza u cingi vi.

¹⁵Kotsu i cigi likimba ko kpam ili i'ya i'ari pini a asuvu a ne wa. Ya ciga baci likimba, uciga u Tata wa la vi ara de wa.

¹⁶Tsa rongo baci tyoku da likimba wa ciga, kain dem tsa rongo ta uciga tsu yain ili i'ya i'ari unyushi. Tsu cigi tsu tsara ili i'ya baci dem tsu wenei, tsu yain dem aradi a ili i'ya baci dem tsa yan kpam tsari n i'ya. Ko an u wokoi ili i nala yi unyushi u da. Gba ili i nala yi i Tata i'ya wa, shegai i likimba i'ya. ¹⁷Likimba n gba ili i'ya i'ari pini ya wura ta, shegai uza da baci wa yan ili i'ya Kashila ka ciga, wa yan ta n uma hal ubana.

Utukulalu u Kirisiti Kawauwi

¹⁸Mmuku n va aza da ma ciga, a'ayin a makorishi a da. I pana ta a da utokulalu u Kawauwi wa ta a utuwa, gogo-na kpam atokulalu a Kawauwi a da pini na ushani. Nala tsu yain tsu reve an a'ayin a makorishi da na vi. ¹⁹Ama a na yi a asaka de kuwa ku Atoni ku tsunu, kpaci a'ari a asuvu a tsunu mayun wa. A da baci mayun da a'ari a asuvu a tsunu, a'ari a ka shamgba ta n atsu. An a asaka

tsu vi, u wenike t̄a an a'ari a asuvu a tsunu wa.

²⁰ I'ā t̄a n kune ka Uza u Uwulukpi u naka dā, adama a nala gba dē i reve t̄a ukuna u mayun. ²¹ U k̄anā mu she n koronku dā a kaci ka ukuna u mayun vi wa, kpaci i reve t̄a n u dā. I reve t̄a kpam an aza a kaḅan a'ari a asuvu a aza a mayun wa. ²² Ya uza u kaḅan? Uza dā baci dem u nanai Yesu Kawauwi, uza u kaḅan dā. Uza dā baci dem u danai nala, utokulalu u Kawauwi dā, kpam u 'yuwan t̄a Tata n Maku mi dem. ²³ Uza dā baci dem u 'yuwain Maku mi, vuma u nala vi u 'yuwan t̄a dem Tata vi. Shegai tsu da baci tsu wushuku n Maku mi, tsā t̄a dem n Tata vi.

²⁴ Kotsu i maṣa i wene i toni uwenishike u dā i tsarai a kagita. I lya baci kelime n utono u ili i'ya i panai a kagita, ya rongo t̄a kaḅolo n Maku mi kpam n Tata vi. ²⁵ Ili i'ya kpam Kawauwi ka zuwamgbani wa naka tsu i'ya na: uma u dā bawu wa kotso.

²⁶ Koronku dā ma koronku dā tsarā n rono dā atsuvu a kaci ka ama a nala yi, aza dā a ka ciga a yinsa dā vi. ²⁷ Shegai edā, Kawauwi ka tsunku dā dē Kulu Keri ku ne. Kulu ku ne k̄a baci ara dē, she kpam uza u wenishike dā wa. Kpaci Kulu ku ne ka wenishike dā t̄a ko ndya wa, kpam ko ndya baci ku wenishikei mayun dā, kaḅan ka wa. Tono i uwenishike u Kulu vi, i rongo kpam a asuvu a Kawauwi.

²⁸ Mayun mmuku n va, lyayi kelime n uwoko ili i te n Kawauwi, tsarā u gono baci tsa pana uwonvo wa, kpam tsa pana uwono a kapala ka ne wa. ²⁹ I reve t̄a an Kawauwi k̄ari uza u maci, kotsu kpam i reve uza dā baci dem wa yansa ili i'ya i'ari i maci, maku ma Kashilā ma.

Atsu mmuku n Kashilā n dā

3 Tata wa ciga tsu wa wa, adama a nala a dā a ka isa tsu mmuku n

Kashilā. Kpam mayun dā tsari mmuku n Kashilā mi. Aza a likimba a reve Tata vi wa, dā gai dem i zuwai bawu likimba vi u reve tsu vi. ² Aje a va aza dā ma ciga, gogo-na atsu mmuku n Kashilā n dā, kpam kotsu u wenike tsu ve ili i'ya tsa woko wa, Kawauwi ka gono baci. Shegai tsu reve t̄a Kawauwi ka gono baci, tsa woko t̄a tyoku u ne, kpaci tsa wene yi t̄a tyoku dā wari mayun. ³ Gba aza dā a wushuki n ukuna u na vi, a ka zuwa t̄a kaci ka le a rongo uwulukpi tyoku dā Kawauwi k̄ari uwulukpi.

⁴ Uza dā baci u yain unyushi u cingi, mele ma Kashilā ma u pasai, kpaci uyan u unyushi u cingi dere dā wari n kushulu n Kashilā n mele ma ne. ⁵ I reve t̄a an Kawauwi ka tuwai u takpa unyushi u cingi, kpaci wa n unyushi u cingi wa. ⁶ Adama a nala, uza dā baci wa rongo kaḅolo n eyi, wa lya kelime n uyansa unyushi u cingi wa. Shegai uza dā baci u lyai kelime n uyansa u unyushi u cingi, kotsu u wene yi wa kpam u reve yi wa.

⁷ Mmuku n va, kotsu i asaka uza u yinsa dā a kaci ka ukuna u na vi wa: ama a ka wenike baci uma u shinga, aza a uma u shinga a dā tyoku dā Kawauwi k̄ari. ⁸ Gba uza dā baci wa yansa unyushi u cingi, uza u Kalapansi dā, kpaci Kalapansi ka gitā t̄a uyansa u unyushi u cingi tun a kagita. Adama a nala a dā Maku ma Kashilā ma tuwai tsarā u cimbusa manyan ma Kalapansi. ⁹ Aza dā baci a'ari mmuku n Kashilā a ka fuda a ka lya kelime n uyansa u unyushi u cingi wa, kpaci u naka le t̄a uma u savu. An u wokoi Kashilā ka Tata u le, a ka lya kelime n uyansa u unyushi u cingi wa. ¹⁰ Adama a nala, tsa wene t̄a ko ya maku ma Kashilā, n ko ya kpam maku ma Kalapansi. Uza dā baci dem bawu wa rongo n uma u shinga, maku ma Kashilā ma wa, nala dem uza dā bawu wa ciga utoku u ne.

Cigai atoku a de

¹¹ Udani u na u te u da n u da i'ari i gitai i panai vi: tsu cigi atoku a tsunu. ¹² Kotsu i woko tyoku u Kayinu wa, uza u uza u cingi vi u da, aku u wunai vangu u ne. Nda ya zuwai u wuna yi? Kpaci ili i'ya Kayinu yain i gan wa, ili i'ya kpam vangu u ne u yain i'ya i lobono ta. ¹³ Aje a va, kotsu i yain majiyan an ama a likimba a ka kovo da wa. ¹⁴ Uciga u atoku a tsunu, wa wenike ta an tsu pasamgbana i ukpa ubana a uma. Uza da baci bawu wa wenike uciga nala, u buwa ta a asuvu a ukpa. ¹⁵ Uza da baci dem wa kovo utoku u ne, kawuni ka uma u vuma gbani ka. Kpam i reve ta aza da a ka wunusa uma u ama gbani, a'a n uma u da bawu wa kotso a asuvu a le wa.

¹⁶ Tyoku da tsa reve uciga vi wari u da na: Kawauwi ka neke ta uma u ne adama a tsunu. Adama a nala atsu dem u kana ta tsu neke uma u tsunu adama a atoku a tsunu. ¹⁷ A dana uza roku wa n utsari, aku u wenei uza roku uza da bawu wari n ili kpam u banga yi wa. Vuma nala uciga u Kashila wa a asuvu a ne wa. ¹⁸ Mmuku, tsu tsu wenike ta atoku uciga mayun a asu u ubanga le, shegai tsu yain kadyanshi ka ubanga u le koshi wa. ¹⁹ Tsa cigi baci atoku, tsu reve ta an tsari a asuvu a ukuna u mayun, kpam asuvu a tsunu a ka dusuku ta a asu u Kashila. ²⁰ Kpam ko asuvu a tsunu a dusuku baci wa adama a uwono, Kashila ka la ta atakasuvu a tsunu kpam u reve ta ko ndya wa.

²¹ Aje a va, asuvu a tsunu a dusuku baci, tsa fuda ta tsa shamgba a kapala ka Kashila bawu uwonvo. ²² Wa naka tsu ta i'ya baci dem tsu wecikei, kpaci tsa tono yi ta kpam tsa yansa ili i'ya ya zuwa yi u pana kayanyan. ²³ Ili i'ya Kashila ka danai i'ya na: Tsu wushuku n Maku ma ne Yesu Kawauwi, kpam tsu cigi atoku a tsunu. Nala dem Yesu wenishike tsu tsu

yain. ²⁴ Aza da a ka pana kadyanshi ka Kashila, a asuvu a ne a da a ka rongo, eyi kpam a asuvu a le. Tsu reve ta Kashila kari a asuvu a tsunu adama a Kulu Keri ku ne ka u naka tsu.

Awenishiki a kaban

4 Aje a va aza da ma ciga, gba uza da danai wa ta n Kulu Keri ku Kashila da ya wushuku n eyi wa. Kondo le i wene ko a asu u Kashila da ku wutai. Ntsumate n kaban n uwa de a likimba ushani. ² Tyoku da ya reve Kulu Keri ku Kashila u da na: uza da baci dem u danai Kawauwi ka tuwa ta a likimba n ikyamba i vuma, vuma u nala vi a asu u Kashila da u wutai. ³ Uza da baci dem bawu u wushuki n ukuna u na vi, wari n Kulu ku Kashila wa. Kulu ku nala ku utokulalu u Kawauwi ka, uza da i panai wa tuwa a likimba vi kpam gogo-na u tuwa de.

⁴ Mmuku n va, eda aza a Kashila a da, kpam i lya ta kaci ka atokulalu a ne. Kulu Keri ku Kashila ka ta a asuvu a de, kpam u la ta uza da wari a likimba ucira. ⁵ Atokulalu a nala yi a tsu yan ta kadyanshi ka ili i likimba, aza a likimba kpam a tsu pana ka le ta, kpaci ele aza a likimba a da. ⁶ Shegai atsu aza a Kashila a da, da gai i zuwai aza da a revei Kashila a tsu pana ka tsu vi. Ama a Kashila a da baci a'ari wa, a ka pana ka tsu wa. Nala tsu tsu reve ko uza wari n kulu ku mayun ko ku kaban.

Uciga u Kashila ara tsunu

⁷ Aje a va, asaka tsu cigamgbana i, kpaci uciga a asu u Kashila u da u wutai. Uza da baci dem wa ciga atoku, maku ma Kashila ma, kpam u reve ta Kashila. ⁸ Uza da kpam bawu wa ciga atoku, u reve Kashila wa, kpaci Kashila uciga u da. ⁹ Kashila ka wenike tsu ta uciga u ne an u suki Maku ma te ma ne koshi a likimba tsara tsu tsara uma. ¹⁰ Uciga

u ukuna u mayun u da la vi. Atsa tsa ciga Kashila wa, shegai aya wa ciga tsu hal u suki Maku ma te ma ne ma woko uɗaraka u da wa cimbusa unyushi u cingi u tsunu. ¹¹Aje a va, an u wokoi Kashila ka ciga tsu nala, atsu dem u ka-na ta tsu cigi atoku a tsunu. ¹²Uza wa la kotsu u wenei Kashila wa, shegai tsa ciga baci atoku a tsunu, Kashila ka ta kabolo n atsu ubana. Uciga u ne kpm u shadangu a asuvu a tsunu tyoku da u gain u woko.

¹³Kashila ka naka tsu ta Kulu Keri ku ne. Da gai i zuwai tsu revei an tsari kabolo kpm ili i te n eyi vi, tyoku da eyi wari kabolo kpm ili i te n atsu. ¹⁴Tata suku ta Maku ma ne ma woko uza da wa wauwa likimba, tsu wene yi ta kpm gogo-na atsa na tsa tonusuko ama ukuna u ne. ¹⁵Uza roku u dana baci Yesu Maku ma Kashila ma, wa ta kabolo kpm ili i te n Kashila, Kashila kpm ka ta kabolo kpm ili i te n eyi. ¹⁶Tsu reve ta tyoku da Kashila ka ciga tsu cika, kpm tsu pityanangu ta n eyi.

Kashila uciga u da. Tsu lya baci kelime n uciga atoku a tsunu, tsa woko ta kabolo kpm ili i te n Kashila, eyi kpm wa woko ta kabolo kpm ili i te n atsu. ¹⁷Tsa ciga baci atoku mayun hal tsa rongo tyoku da Kawauwi ka rongoi a likimba u na, tsa pana uwonvo kain ka afada wa. ¹⁸Uwonvo wa pini a uciga wa, uciga u mayun u tsu takpa ta gba uwonvo. Uza wa pana baci uwonvo, an u wokoi wa yawunsa yavu a ka yan yi mavura da. Uza pana baci uwonvo, uciga u Kashila u shadangu asuvu a ne tyoku da u gain wa.

¹⁹Kashila ka ka gitai ka ciga tsu, da gai i zuwai tsa wenike dem uciga vi. ²⁰Ama a ka dansa baci, “Ma ciga ta Kashila,” shegai aku a ka kovo atoku a le, a woko ta aza a kaban. Aza da bawu a ka ciga ama a le aza da a ka fuda a ka wene, a ka fuda dem a ka ciga Kashila wa, uza

da gbam bawu a ka wene. ²¹Kashila ka tonuko tsu ta kadyanshi ka na ki: aza da a ka ciga Kashila, u kana ta a cigi atoku a le.

Ulya u kaci u tsunu n likimba

5 Gba uza da baci wushuki Yesu Kirisiti Kawauwi ka, vuma u nala vi maku ma Kashila ma. Kpm uza da baci wa ciga Tata, wa ciga ta la vi mmuku n ne. ²Tyoku da tsa reve an tsa ciga mmuku n Kashila u da na: tsu cigi Kashila kpm tsu pana udani u ne. ³Uciga u Kashila u da tsu pana udani u ne, kpm udani vi u wuyana utono wa. ⁴Maku ma Kashila dem ma lya ta kaci ka likimba, kpm upityanangu u tsunu u da u tsu naka tsu ulya u kaci u nala vi. ⁵Ya wa lya kaci ka likimba? She uza da u wushuki Yesu Maku ma Kashila ma.

Kadyanshi a kaci ka Yesu Kawauwi

⁶Yesu Kawauwi aya u tuwai n mini ma ne na mpasa ma ukpa n ne. N mini ma u tuwai koshi wa, shegai gba n mini mi kabolo na mpasa. Kulu ku dana ta dem ukuna u na vi mayun da, kpaci Kulu ki mayun da. ⁷Ili i tatsu i na yi i wenike tsu ta ukuna u mayun a kaci ka Yesu, ⁸i'ya: Kulu, n mini, na mpasa, kpm kadyanshi ka te ka a yain. ⁹Tsu tsu wushuku ta n ama a'ayin a da baci a danai ukuna wa ta mayun, shegai ili i'ya Kashila ka danai i tsu la ta ucira, kpm u yanka tsu ta kadyanshi ka mayun a kaci ka Maku ma ne. ¹⁰Uza da baci u wushuki n Maku ma Kashila, u reve ta la vi ili i'ya Kashila ka danai a kaci ka Maku ma ne mayun da. Shegai uza da baci bawu u wushuki n ili i'ya Kashila ka danai mayun da, u woko de dere n u'isa Kashila uza u kaban. ¹¹Ili i'ya Kashila ka tonuko tsu i'ya na: Kashila ka naka tsu ta uma u da bawu wari n utyoku, Maku ma ne ma kpm ma zuwai uma vi u yain. ¹²Uza da baci wari n Maku mi, wa ta n uma. Uza

ɗa baci bawu wari n Maku ma Kashila, wa n uma wa.

Uma u ɗa bawu wari n utyoku

¹³Eda aza ɗa i wushuki n Maku ma Kashila eɗa ma koronku, tsara i reve an i'ari n uma u ɗa bawu wari n utyoku.

¹⁴Tsa fuda ta tsa tuwa a asu u Kashila bawu uwonvo, an tsu revei tsu folo yi baci ili i'ya u wushuki n i'ya, wa panaƙa tsu ta. ¹⁵U tsu panaƙa tsu ta a'ayin a ɗa baci dem tsu folo yi, tsu reve ta kpam u tsu naka tsu ta ili i'ya baci dem tsu folo yi.

¹⁶Vu wene baci katonu ka ka yan unyushi u cingi u ɗa bawu wa zuwa ukpa, vu yanka yi kavasu tsara Kashila ka naka yi uma. Aza ɗa bawu unyushi u cingi u le wa zuwa ukpa, alya ma dansaka pini na vi. Unyushi u cingi u ɗa pini u ɗa wa zuwa ukpa, shegai ma zuwa da i

yain kavasu ubana a asu u Kashila a kaci ka ama ɗa a ka yansa unyushi u nala vi wa. ^{**} ¹⁷A'ayin a ɗa baci dem i yain ukuna u cingi, unyushi u ɗa. Shegai gba unyushi u cingi u ɗa u tsu zuwa ukpa wa.

¹⁸Tsu reve ta aza ɗa a'ari mmuku n Kashila a tsu lya kelime n uyansa u unyushi u cingi wa. Maku ma Kashila ma tsu kirana ta n ele, adama a nala uza u cingi vi u tsu sawa le wa.

¹⁹Tsu reve ta an tsari ama a Kashila, shegai uza u cingi vi aya wa lya tsugono tsu likimba gba.

²⁰Tsu reve ta an Yesu Kawauwi Maku ma Kashila u tuwai kpam u wenike tsu Kashila ka mayun. Tsa ta kabolo n Kashila mayun an tsari kabolo n Maku ma ne Yesu Kawauwi. Aya Kashila ka mayun uza ɗa u tsu naka uma bawu utyoku.

²¹Mmuku n va, banai dan n ameli.

****5:16** Unyushi u ɗa u tsu zuwa ukpa wa woko ta ukpada u uwushuku an Yesu Kawauwi ka, kpam n ukpada u uciga atoku. She uza u unyushi vi u kpatala, aku u tsara ucimbusuka u unyushi vi.

Ukanikorongi u ire u

Yahaya

Ukukpa u kadyanshi

Yahaya korongu ta ikanikorongi i kenu i kenu i tatsu ubana a asu u ama kau-kau. U na vi; wata, ire, u da uka u da na mmuku n ne aza da Kashila ka dangasai da wa koronku. A'ayin a nala yi, atoni a so ta mavura cika, pini nala, da Yahaya yankai idani i na yi manyan a una u kuwa ku Atoni n ama a da a'ari pini.

Yahaya da uciga wa ta n kalen cika a asu u Kashila, nala kpm dem uciga wa ta n kalen a asu u Atoni. A'ayin a nala yi, aza roku a ka dansa ta Kawauwi ka vuma u maci wa, shegai kulu ku ama a ka wundya n a'eshi a ne koshi. Yahaya dana ta ukuna u nala kaban ka. Ukuna u mayun vi u da, Yesu Kawauwi da vuma u maci. U tonuko ta Atoni a 'yuwan awenishiki a kaban.

Nala dem gogo-na, awenishiki a da pini a da bawu a ka wenishike ukuna u mayun. Atoni a gan ta a 'yuwan icun i awenishiki a nala yi. U gan ta Atoni a cigi ukuna u mayun, kpm a cigamgbana.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani n kvasu (1-3)

Ukuna u mayun n uciga (4-11)

Idyani i makorishi (12-13)

Idyani

1 Mpa Yahaya makoshi, ma korongu ukanikorongi u na ubana a asu u uka u da Kashila ka dangasai na mmuku n ne.^{††} Ma ciga da ta n ukuna u mayun. Mpa ma ciga da utyoku u va wa. Gba aza

da a revei ukuna u mayun a ka ciga da ta dem. ²Tsa ciga da ta adama a ukuna u mayun u da wari a asuvu a tsunu, kpm wa rongo ta a asuvu a tsunu bawu utyoku.

³Kvasu ka va ka, Kashila Tata n Maku ma ne Yesu Kirisiti Kawauwi a ka woko tsu ta ukuna u shinga kpm a pana tsu asuvayali! Asaka a naka tsu ndishi n shinga, n ukuna u mayun, n uciga.

Ukuna u mayun n uciga

⁴N pana ta kayanyan cika an n panai a da mmuku n vunu n roku ma tono ta ukuna u mayun, tyoku da Tata u danai tsu yain. ⁵Uka, n koronku vu tsara n tonuko vu ili i savu i roku wa. Tonuko da ma tonuko vu i cigi atoku a de. Ili i kagita i'ya a tonuko tsu tsu yain i'ya gai la vi. ⁶Uciga u da na: tsu pana udani u Kashila. Kpm tun a kagita u tonuko tsu ta tsu cigi atoku.

⁷Awenishiki a kaban a da pini ushani a ka kyawunsa a likimba. Alapansi a na yi a ka dansa ta mayun da Yesu Kawauwi wari n ikyamba i vuma wa. Aza a kaban a da, kpm atokulalu a Kawauwi. ⁸Kotsu vu kirana. Vu kirana baci wa, va namba ta gba i'ya vu yain manyan a kaci ka ne ki. Shegai vu kirana baci, va wusha ta katsupi ka malen ma manyan ma vunu gba. ⁹Uza da baci dem u kpadai ushangba a asuvu a uwenishike u Yesu, aku u doki ko u wutai pini, wari n Kashila wa. Shegai uza da baci shangbai pini a uwenishike vi, wa ta n Tata vi n Maku mi. ¹⁰Uza roku tuwa da baci wa wenishike ukuna u da bawu wari u Kawauwi, kotsu i banka yi a kuwa ku de ko i danasa yi wa, ko kenu. ¹¹I yan baci nala, u woko de yavu i bolomgbono de kaci n eyi a asuvu a manyan ma cingi ma ne.

^{††}1:1 Makuna ma 'Uka na mmuku n ne' pini na, kalen ka ne ka, 'Kuwa ku Atoni n ama a da a'ari pini'.

Udani u makorishi

¹²Ma ta n ili ushani i'ya ma ciga n tonuko vu, shegai ma ciga n korongu i'ya a tagarada wa. N zuwa ta uma tsa barakpa wa tsa gawunsa ta. Pini nala,

aku tsu dansa a'eshi a'eshi tsara tsu yain mazanga.

¹³Mmuku ma umaku^{‡‡} u vunu aza da Kashila ka dangasai ma sukunku vu idyani.

^{‡‡}**1:13** Umaku pini na kalen ka ne ka, kuwa ku Atoni ka Yahaya wari a'ayin a da u korongi ukanikorongi u na vi. Mmuku kpam alya aza da a'ari pini a kuwa ku Atoni ki.

Ukanikorongi u tatsu u

Yahaya

Ukukpa u kadyanshi

Yahaya korongu ta ikanikorongi i kenu i kenu i tatsu ubana a asu ama kau-kau. U na vi; wata, u tatsu, u da Gayu da wa koronku, kaje ka ne ka maci. Gayu katonu ka Yesu ka ka shinga uza da u bangai awenishiki a Atoni a a'ayin a nala yi.

Yahaya koronku ta Gayu n icikpali tyoku da u bangai awenishiki a mayun. U yan ta kadyanshi ka Diyotirifa, uza da u 'yuwain ubanga aza da a ka wenishike ukuna u da wari u mayun.

Yahaya yanka tsu ta kadyanshi ka ama a re a na yi, u naka tsu iryoci i ahali a shinga n ahali a cingi. Wa laka tsu ta tsu-lobo tsu toni ahali a shinga.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani ubana ara Gayu (1-4)

Kalen ka uyan manyan kabolo (5-12)

Idyani i makorishi (13-15)

Idyani

1 Mpa Yahaya makoshi, ma koronku vu Gayu, kaje ka va. Ma ciga vu ta kpaci tsa tono ta ukuna u mayun.

²Kaje ka va, kvasu ka va ka ko ndya wa i vunu ya wala ta mai, kpam ikyamba i vunu i'a ta n alafiya tyoku da uma u vunu wari n alafiya. ³N pana ta kayanyan cika an Atoni a roku a tuwai a tonuko mu tyoku da vu shamkpai ukuna u mayun a uma u vunu, n tyoku da va tono ukuna u mayun vi. ⁴N tsu yan ta mazanga n pana baci a da mmuku n va ma tono ukuna u mayun. Ili i'a la i'ya i lai la upana kayanyan wa.

⁵Kaje ka va, va yansa ta ili i shinga an va bangasa awenishiki a maci a'ayin a

da a'ari a asuvu a nwalu, ko an u wokoi amoci a da a'ari ara vunu. ⁶A tonuko ta Atoni ukuna u uciga u vunu. Ma folo vu vu banga le a ure u da wa zuwa Kashila ka pana kayanyan a lya baci kapala na nwalu. ⁷A laza ta na nwalu n le adama a ugbashika Kirisiti Kawauwi. A tsu wusha ili i roku a asu u aza da bawu a'ari Atoni wa, ko kenu. ⁸Adama a nala, she tsu banga le n kaci ka tsunu, tsara tsu yain manyan ma ukuna u mayun kabolo.

⁹N koronku ta Atoni maku ma ukanikorongi kenu, shegai Diyotarifa, uza da u tsu ciga u woko uzapige u le u 'yuwan tsu ta upanaka. ¹⁰N tuwa baci ma tonuko da ta ili i roku i'ya wa yan, n ukuna u cingi u da wa dansa a kaci ka tsunu. Bamu n nala gbam, u 'yuwan ta uwusha awenishiki a mayun a da a tuwai vi. Hal gbam u kangi aza da a ka ciga a wushi le, u loko le a wuta a kuwa ku Atoni.

¹¹Kaje ka va, kotsu vu toni ili i'ya i'ari i cingi wa, tono ili i'ya i'ari i shinga. Uza da wa tono ili i shinga uza u Kashila da. Shegai uza da wa yansa ili i cingi u reve Kashila wa. ¹²Ya dem wa dansa ta ili i shinga a kaci ka Dimitiriyu, kpam uma u shinga u mayun u ne u zuwa ta ama a revei an wari uza u shinga. Atsu dem tsu tsu dansaka yi ta mai. Kpam vu reve ta ili i'ya tsu danai mayun da.

Udani u makorishi

¹³Ma ta n ili ushani i'ya ma ciga n tonuko vu, shegai ma ciga n korongu i'ya a tagarada wa. ¹⁴N zuwa ta uma tsa barakpa wa tsa gawunsa ta, pini nala, aku tsu dansa a'eshi a'eshi.

¹⁵Kvasu ka va ka Kashila ka zuwuka vu una u shinga na ndishi n shinga. Aje a vunu a da a'ari pini na a ka sukunku vu idyani. Ma folo vu vu dansa ko ya wa.

Ukanikorongi u

Yahuza

Ukukpa u kadyanshi

Yahuza da korongi ukanikorongi u na vi. Vangu u Yesu da. Ili i'ya tani i zuwai a revei n ukuna u nala vi, an u danai eyi utoku u Yakubu u da, kpm Yakubu vi vangu u Yesu u da.

Korongu da Yahuza korongi tsara u roni atsuvu a atoni a Yesu a kaci ka awenishiki a kaban. Yahuza rono ta atsuvu a Atoni tsara kotsu a toni uwenishike u kaban u ama a nala yi wa. U rono le ta dem atsuvu tsara kotsu a toni dem ahali a cingi a ama a nala yi wa.

Gogo-na dem tsā ta n awenishiki a kaban. A kagita, uza wa wene ta yavu u gan ta a toni ukuna u le. Pini nala, she vu tuwa vu wene ukuna u da bawu u gain u gita vu ucinasa. Tagarada u Yahuza wa zuwa ta uza u takpanasa awenishiki a mayun n awenishiki a kaban.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani (1-2)

Ukangu u upityanangu a kaci ka awenishiki a kaban (3-23)

Kavasu ka makorishi (24-25)

1 Mpa Yahuza, uza da wa korongu ukanikorongi u na vi. Mpa kagbashi ka Yesu Kirisiti Kawauwi ka mari kpm utoku u Yakubu.

Aza da Kashila Tata u isa i a rongo a asuvu a uciga u ne, aku Yesu Kawauwi wa kirana n ele, alya ma koronku.

² Asuvayali na ndishi n shinga n uciga u Kashila u rongo n ada.

Ili i'ya ya gita n aza a unyushi

³ Aje a va aza da ma ciga, mari ma ciga ta n koronku da a kaci ka ukuna u iwauwi i'ya tsari n i'ya gba tsunu.

Shegai gogo-na u kana ta n koronku da ili i roku kau. U kana ta n korongu n gbamatangu da asuvu, i siraka ukuna u mayun u Kadyanshi ka Shinga kabetsu. Kuten ka hal ubana Kashila ka nakai ama a ne a da u dangasai ukuna u mayun u da bawu wa savada. ⁴ Kpaci ama da a goroi Kashila a bolomgbono de kaci n ada ukpawunsi. A tsu wenishike ta a dana, "Kashila ka lobono ta, u tsu cimbusuka ta ama unyushi." Nala mayun da, shegai a lyai kapala n uwenishike a danai, "Adama a nala, tsu yansai unyushi u cingi ushani." Kashila ka yawunsa ta tun caupa ili i'ya wa yanka ama a na yi, an u wokoi a 'yuwain uza da wari aya koshi Yesu Kawauwi Ashekapige a tsunu.

⁵ Ma ciga ta dem n cibuga da ukuna u na vi, ko an u wokoi i reve ta n u da. Magono ma Zuba ma wauwa ta ama a ne a uyamba u Masar, shegai an nala u wurai, aku u wunai aza da bawu a wushuki vi. ⁶ N cibuga da kpm ukuna u atsumate a zuba a da a kpada i u shamgba n ucira u da Kashila ka naka le. A asakai asu u da wari u le, aku Kashila ka sira le n ikani u zuwa le a kuwa ku a'ali a karimbi. Gogo-na kain ka afada ka a ka vana. ⁷ Kotsu i asansa n ilyuci i Sodom n Gomora n ilyuci i'ya i'ari evu evu n ele wa. Gba ilyuci i nala i shadangu ta n tsishankala n tsishankala tsu cingi tsu kabarikete. Akina a da a lyai ilyuci i nala yi gba, kpm a woko tsu kubari a kaci ka akina a da bawu a ka cimba a da a ka yan aza a cingi mavura.

⁸ Gba n nala, awenishiki a kaban a nala a bidyai ele a'a ta n ucira a asuvu a alavutanshi a le. A nangasai ikyamba i le n tsishinda tsu tsishankala. A goroi tsupige, a yankai ucira u tsupige tsa aza a zuba kadyanshi ka majari. ⁹ Ko katsu-mate ka zuba ka pige ka a ka isa Mika'ilu u kawan u naka Kalapansi unyushi wa. A'ayin a da wa nanamgbana n Kalapansi a kaci ka ikyamba i Musa, tonuko da

u tonukoi Kalapansi, “Magono ma Zuba ma barana vu.”¹⁰ Shegai ama a na yi a tsu yanka tā ukuna u da bawu a revei unā u cingi, a tonuko u da kpm kadyan-shi ka gbani. Tyoku u nnama n da a'ari. Shegai a yain ili i'ya uyawunsa u le u tonuko le kabarikete. Nala tani, aku u ronuko le ukpa.¹¹ Ter le, kpaci a ka tono tā tyoku da Kayinu yain, uza da u wunai vangu u ne. Tyoku u Bala'am, ko ndya a ka yan a tsara ikebe i'ya a ka yan. N tyoku u Kora^{†¶¶} kpm, a ka kuwa tā adama a u'yangasaka u le.¹² A'ayin a da baci icun i ama a na a tuwa da, tsara a lyai kabolo n adā a asuvu a uciga u Magono ma Zuba. A tsu woko tā tyoku u ili i icadi i'ya ya tuko da kunangasu a ilikulya yi. N kaci ka le ka koshi a tsu kirana, kpm u tsu tuko le tā uwono. Tyoku u ulima u da u tsu lapana uwule bawu mini da a'ari. A'a tā kpm tyoku u ndanga n da bawu n tsu nakā ilimaci a'ayin a uta. Ukpa u de u da a kuwai wa, hal gbam kure ka a kuwai kpaci a mudusa le tā a asuvu a alu a le.¹³ A'a tā tyoku u abali a kushiva a da a tsu vura ashinda a kapufu, a da a tsu wenike ukuna u uwono u le. A'a tā tyoku u atala a da a ka tamba, nala a'ari a u'uwa a karimbi ka pige ka bawu ka kotso.

¹⁴ Anuhu rongo tā hal uyan kushindere cina Adamu kuwa de, pini nala, Anuhu yain kadyanshi ka ili i'ya ya tuwa a kaci ka ama a na yi,
“Wenei, Asheku a da pini a ka tuwa n atsumate a zuba a ne ushani a da bawu a ka fuda a ka kece.

¹⁵ Kpm wa yanka tā ama a likimba afada.

Pini nala, da wa wenike aza da a goroi Kashila, unyushi u le an a yain ukuna u cingi a asu u da a 'yangasaka yi.

Wa wenike le tā kpm alya aza a unyushi u cingi aza da bawu a'ari n Kashila kpm a nusa tā an u wokoi a yankai Kashila kadyanshi ka gbani.”

¹⁶ Ama a na yi alya aza a tsali kpm kain dem she kakpadikukuna. Ukuna u cingi u da baci u luwa le uyan u da a tsu yan. A'a tā n aradi cika, kpm a reve tā uyinsa ama n kadyanshi tsara a tsara ili.

Ulya kapala n manyan

¹⁷ Atoku a va, u gan tā i ciba n ili i'ya asuki a Asheku a tsunu Yesu Kirisiti Kawauwi a tonuko da.¹⁸ A dana tā, “Ubana a'ayin a makorishi, a ka tsara tā aza da a ka rongo uyansaka Kashila magori, aku a cigi a toni ukuna u kaci u le u da bawu Kashila ka ciga.”

¹⁹ Kpm gogo-na alya pini, alya kpm a ka pecishe da. A tsu la tā uciga a toni ili i'ya ikyamba i le ya ciga, kpaci a'ari n Kulu Keri ku Kashila a atakasuvu a le wa.

²⁰ Shegai aza a va, lyayi kapala n i gbonguri a asuvu a upityanangu u uwulukpi cika. I lyai kapala n i yanyi kvasu tyoku da Kulu Keri ka tono n adā.²¹ Rongoi uma u da wa wenike an Kashila ka ciga da, hal n i vani uma u da bawu wari n utyoku u da Asheku a tsunu Yesu Kawauwi adama a asuvayali a ne wa nakā da.²² Panai asuvayali a aza da a ka yan malala a kaci ka ili i'ya a pityanangi.

²³ I wusa aza roku a asuvu a akina a mavura i wauwa le. Aza roku a da kpm pini aza da ya pana asuvayali, shegai i

¶¶1:11 A alabari a Bala'am asuvu a alabari a da a dangasai a Kazuwamgbani ka Cau a Makeci 22:1–23:12, tsu wene tā asu u da Bala'am tonukoi Balaku Magono ili i'ya Kashila ka tonuko yi u dana. Alabari a Bala'am a kotso pini na wa. A'ayin a roku a da pini Bala'am wushai ikebe a asu Balaku asu da u zuwai aza a Isara'ila a lyakai ameli kayala, (Makeci 31:16). Alabari a na yi a'a pini asuvu a alabari a da a dangasai a Kazuwamgbani ka Cau wa.

yain n i kirani. Hal aminya a le dem a da unyushi u cingi u le u nangasai kotsu i cigi wa.

Kvasu ka ucikpa

²⁴ Gogo-na i naka Kashila tsupige kpaci aya wa fuda wa kirana n ada bawu ya tadasa. U peci da n unyushi u cingi, u naka da mazanga cika. Kpam u tuko

da a asu u tsupige tsu ne. ²⁵ Tun caupa hal utuwa gogo-na n ubana a makorishi, Kashila Kawauwi ka tsunu ka, adama a Yesu Kawauwi uza da wari Asheku a tsunu. Gba tsupige sa ta ara ne, gba tsugono sa ta ara ne, gba ucira wa ta ara ne hal n ucira u afada gba wa ta ara ne. Kpam nala wari ili i'ya i bidyai gogo-na hal ubana. Ami.

Kuvene ku

Yahaya

Ukukpa u kadyanshi

Yahaya kasuki da u korongi tagarada u na vi. U dana ta ili i'ya u wenei a kuvene a kaci ka afofi a Kashila n ili i'ya ya tuwa ya gita a makorishi ma likimba.

Akani yi a'a ta n aƙon a tatsu. A dana ta ucira u ityoni i cingi u da pini a uyan manyan a likimba, kpm u kana ta Atoni a pana ikyamba hal a kuwa. A dansa ta kpm ukuna u Maku ma Kondom ma Kashila, aya Yesu. Wa lya ta kaci ka ama a cingi n ucira le gba. A makorishi, Kashila ka ta n katsupi ka shinga ka wa naka aza da a lyai kelime n uwushuku n Kawauwi. Akani a da a'ari a makupki dem a da, Kashila ka ta uwulupki kpm uza u ulya kaci u da wari.

Tagarada u na vi kuvene ka vuma bawu wa wene ka. Yahaya yanka ta idani i vuma manyan tsara u ratsanaka ili i'ya i'ari a zuba. Ire i'ya pini ushani i ureve ili i'ya i'ari a tagarada u na vi, shegai akani a pige yi a'ari upuwin wa kpm a ka sava da da wa. Akani yi a da na: Yesu Kawauwi u lya ta kaci ka ityoni i cingi gba a asu kau-kau. Kain ka ta a utuwa ka a ka vutala Kanangasi n ityoni i cingi a kushiva ku akina, kpm zuba u savu n likimba u savu a ka tuwa ta a asu u aza da a tonoi Yesu a rongo kabolo n eyi na ndishi n shinga n maci.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Kadyanshi ka ili i'ya ya tuwa ka Yahaya (1:1-8)

Kuvene ku Asheku a uma (1:9-20)

Ikanikorongi ubana a A'uwa a Atoni a shindere (2:1-3:22)

Kuvene ku ulya kayala a zuba (4:1-11)

Maku ma tagarada n cirakpa tsu shindere (5:1-6:17)

Ulya kayala a kapala ka karatsu ka tsugono tsu Kashila (7:1-17)

Avana a shindere (8:1-11:19)

Ubungu n adin a re (12:1-13:18)

Kuvene a kaci ka afada a Kashila n ukirana u ne (14:1-15:8)

Abelu a shindere a upan u Kashila (16:1-21)

A lya ta kaci ka atokulalu a Kashila (17:1-20:10)

Afada a makorishi (20:11-15)

Zuba u savu n likimba u savu (21:1-8)

Urishelima u savu (21:9-22:5)

Ugono u Kawauwi (22:6-21)

Ukukpa u kadyanshi

1 Ili i'ya Kashila ka wenikei Yesu Kirisiti Kawauwi i'ya na, tsara Yesu tonuko agbashi a ne ili i'ya Kashila ka zuwa i gita gogo. Aku Yesu suki katsumate ka zuba ka ne ka wenike kagbashi ka ne Yahaya. ²Yahaya vi kpm u dansai gba ili i'ya u wenei a ukuna u kadyanshi ka Kashila, n ili i'ya kpm Yesu Kawauwi u danai n i'ya u yain. ³Kashila ka zuwuka ta uza da baci dem u yankai aza roku kaneshi u idani i akani a na yi unu u shinga; wata, akani a ili i'ya ya gitasa gogo-na n i'ya ya tuwa ya gita a kapala. Wa zuwuka ta dem uza da u panai a da kpm u nakai a da karinga. Kpaci a'ayin a yan de evu a da gba ili i na yi ya gita.

Idyani ubana a a'uwa a Atoni a shindere

⁴Ukanikorongi u da Yahaya korongi ubana a asu u a'uwa a Atoni a shindere a da a'ari a Asiya:^{§§}

§§1:4 Asiya uyamba u da a Roma u da gogo-na a ka isa Turukiya.

N yan tā kavasū tsarā Kashilā ka wenike dā ukuna u shinga u ne nā ndishi n shinga. Kashilā uza dā wari pini caupa, aya dem wari gogo-na, kpm aya wa tuwā. Kpm dem a'ulu a shindere a Kashilā a dā a'ari a kapala ka karatsu ka tsugono tsu ne a ka yanka dā tā dem nala. ⁵Nala dem Yesu Kawauwi, uza dā u tsu dansa ukuna u mayun a ukuna u maci u Kashilā. Aya uza u kagitā a asuvu a aza dā a 'yangai a ukpā. Aya uza dā wa lya tsugono tsu ngono n likimba.

Aya uza dā wa ciga tsu, uza dā u zuwa tsu tsu lai a ucira u unyushi u cingi u tsunu an u wotsongi mpasa kpm u kuwai adama a tsunu. ⁶Adama a nala, tsu woko de kagali ka ne; wata, afarakpi aza dā a ka gbashika Kashilā Tata u ne. Asakā Yesu Kawauwi u tsarā tsupige n ucira hal ubana bawu utyoku! Ami.

⁷Webele, aya la wa tuwā a asuvu a alishi! Ya dem wa wene yi tā, hal n aza dā dem a zuwai a sapa yi n kasovu. Aletsu a likimba gbā a ka sā tā cika n unamgbukatsumā adama a ne. Eye, nala wa gita! Ami.

⁸Magono ma Zuba Kashilā u dana tā, “Mpa Alfa† mpa dem Omega.†” Wata, mpa kagitā mpa dem Makorishi. Mpa mari gogo-na, mpa uza dā wari pini caupa, mpa kpm ma tuwā. Mpa Uza u Ucira Gbā.”

Kuwene ku Yahaya a kaci ka Kawauwi

⁹Mpa Yahaya, mpa dem Katoni ka a asuvu a Kawauwi tyoku u de, a yan mu tā dem mavura tyoku dā a yanka dā. Mpa dem uza u te u dā a asuvu a tsugono tsu Kashilā tyoku u de, kpm u kpanā tā n kawunku upana u ikyamba u vā tyoku dā dem i kawunki. A banka mu tā a Patumo uyamba u mere u mini, a asakā mu de

adama a dā n yain ku'bari ku kadyanshi ka tsugono tsu Kashilā, n ukuna u mayun u dā Yesu Kawauwi wenikei. ¹⁰Kain ka Asheku, Kulu Keri ku Kashilā ku tonoi nā mpa, aku n panai kalagatsu ka ucira a kucina ku vā yavu mawurā ma kavana. ¹¹Kalagatsu ki ka danai, “Korongu ili i'ya va wene vi a asuvu a tagarāda aku vu suku u dā a a'ua a Atoni a dā a'ari a ilyuci i shindere i na yi: Afisu, n Simirana, n Birigama, n Tayatira, n Saridisa, n Filadalifiya, n Lawudukiya.”

¹²An n kpatalai tsarā n wene uza dā wa dansa nā mpa, aku n wenei ashampatsu a ncikalu a shindere a dā a yain n zinariya. ¹³A mere ma ashampatsu a ncikalu mi, uza roku u dā pini uza dā u rotsoi Maku ma Vuma u'uki n matogo ma bululu ma ma rawai a makoto ma kune. Wā tā dem n kunya ku uwambana ku kagbodo ka a cai n zinariya uwambani a makamba ma ne. ¹⁴Kenji ka ne kpm pun yavu tsugbere, a'eshi a ne yavu kapeli ka akina. ¹⁵Adeshikpetsu a ne kpm a ka lafa yavu urim u shili u dā a gboroi sarara. Mawurā ma kalagatsu ma ne yavu mawurā ma mini ma pige ma ma rukpusā. ¹⁶U banai atala a shindere a kukere ku ulyaki ku ne, n burundu u kulya u dā wari n unā u kulya u re wari uwutā a unā u ne. Upetiwa'eshi u ne kpm wa lafa yavu kaara a kaci.

¹⁷An n wene yi, aku n rukpai a kapala ka ne yavu kuwā dā n kuwai. U tadanku mu kukere ku ulyaki ku ne, u danai, “Kotsu vu pana uwonvo wa. Mpa kagitā mpa dem Makorishi. ¹⁸Mpa uza dā u tsu nakā uma. Mari n kuwā tā, shegai gogo-na mā tā n uma hal ubana bawu utyoku. Mā tā nā nkukpunku n dā n nakā mu ucira u ukupā ko kpm n gbagirya

*1:8 Alfa n Omega alya idyani i kagitā n i makorishi a asuvu a idyani i Tsiheline. Dana dā u danai wā tā pini kahu a yain ko ndya wa, kpm wa yan tā pini hal ubana bawu utyoku.

asu u da akushe a'ari, aku n gonuko le n uma.

¹⁹“Korongu gba ili i'ya vari a uwenishe gogo-na vi a tagarada, n ili i'ya kpm ya tuwa ya gita ubana a kapala. ²⁰Kalen ka kari pini usokongi ka atala a shindere a da vu wenei a kukere ku ulyaki ku va, n ka ashampatsu a ncikalu a zinariya a shindere yi ka na: Ashampatsu a ncikalu yi a da a'uwa a Atoni a shindere. Atala a shindere kpm a da atsumate a zuba a da a ka wundya a'uwa a Atoni a shindere yi.

Akani ubana a Afisu

2 Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kari a ilyuci i Afisu. Mpa uza da ma bana atala a shindere a kukere ku ulyaki ku va ma wala a asu u da ashampatsu a ncikalu a shindere a zinariya a'ari vi, mpa ma suku akani a na yi ubana ara vunu: ²N reve ta gba ili i'ya va yan. N wene ta manyan ma vunu n akawunki n ahankuri a vunu. N revei vu 'yuwan ta ama a cingi. Vu kondoi kpm aza da a danai ele asuki a da, kpm a da tani wa, vu cinai aza a kaban a da. ³Vu kawunku ta upana u ikyamba adama a va, kpm katakasuvu ka vunu ka ta pini n ucira tyoku da vari mu utono.

⁴“Shegai u kana ta n barana vu a ukuna u roku. Vu buwa kpm n uciga tyoku da vari va yan a'ayin a da vu gitai vu wushuki na mpa wa. ⁵Kotsu vu asansa n tyoku da vu rukpai a asuvu a unyushi u cingi wa! U kana ta vu asaka uyansa unyushi u cingi, vu rongo uma tyoku da vari vu yain a'ayin a da vu gitai vu wushuki na mpa. Vu lya baci ka-

pala n uyansa unyushi u cingi, ma tuwa ta n yan vu mavura a asu u da ma takpa kashampatsu ka macikalu ki a asu u da kari vi. ⁶Shegai ili i shinga i'ya va yan i'ya na: Vu kovo ta ili i'ya atoni a aza a Nikala[†] a ka yansa, tyoku da dem mpa n kovoi ili i'ya a ka yansa.

⁷“Uza da baci wari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni! Ma asaka ta aza da a lyai kaci a lyai madanga ma ma naka uma ma mari a asu u uwunvugusa a zuba.”[†]

Akani ubana a Simirana

⁸Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kari a ilyuci i Simirana. Uza da wari a Kagita n Makorishi, kpm wari u kuwai shegai gogo-na u 'yanga de, aya wa suku akani a na yi: ⁹N reve ta upana u ikyamba n unambi u vunu, shegai va ta n utsari! N reve ta kadyanshi ka cingi ka ama a dansai a kaci ka vunu. A da ele ama a Kasilā a da, shegai nala a'ari wa. Ele aza a Kanangasi[‡] a da a'ari. ¹⁰Kotsu vu pana uwonvo wa, vu ciba baci n icun i upana u ikyamba u da va tuwa va so. N tonuko vu, Kalapansi ka zuwa ta a zuwa a aza roku a de a kuwa ku a'ali tsara a kondo da, kpm ya pana ta ikyamba hal a'ayin kupa. Lya kapala n utono karara, ko u kana baci a wuna vu, ma naka vu ta funi u uma u da bawu wari n utyoku u woko vu katsupi ka ulya kaci.

¹¹“Uza da baci wari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni! Aza da baci a lyai kaci ka ucira u cingi, a ka doku a kuwa kpm ire wa.”

[†]2:6 Atoni a Nikala awenishiki a kaban a da, aza da a ka ciga ama a rongo a ulyasaka ameli kayala kpm a yansa tsishankala.

[‡]2:9 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

Akani ubana a Birigama

¹²Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kari a ilyuci i Birigama.[†] Uza da wari n burundu u kulya u da wari n unā u kulya u re, aya wa suku akani a na yi: ¹³N reve tā vā tā ndishi a ilyuci i'ya Kanangasi ka lya tsugono. Avu Katoni ka vā ka ka maci, kpmam vu asaka mu utono wa. Vu wushuku tā tun a'ayin a da a zuwai Antiba kuwai pini a ilyuci i de, asu u da Kanangasi ka lya tsugono. U wenishike tā ama maco a asu u kadyanshi ka ne n manyan ma ne, an eyi Katoni ka vā ka.

¹⁴“Shegai u kana tā n barana vu a ukuna u na. Ama roku a asuvu a kabolo ka vunu a ka tono tā uwenishike u Bal-a'am, uza da u wenikei Balaku tyoku da wa zuwa aza a Isara'ila a yain unyushi. Balaku zuwa le tā a takumai inyama i'ya a yankai ameli a le udarakpa. U zuwa le tā dem a yain unyushi u tsishankala. ¹⁵Aza roku a de a ka tono tā uwenishike u aza a Nikala, adama a nala a yan tā unyushi u cingi tyoku da aza a Isara'ila a yain. ¹⁶Gogo-na kpatala a unyushi u vunu! Vu yan baci nala wa, ma tuwa tā ara vunu gogo n shilakanā n ama a nala yi n burundu u da wa wuta a unā u vā vi.

¹⁷“Uza da baci wari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni! Aza da a lyai kaci, ma naka le tā a asuvu a mana da a'ari a

sokongi. Ma naka tā ya dem katali ka pun ka a korongi pini kala ka savu. Uza da u wushai katali ka nala aya koshi wa reve kala ka nala ki.”⁸

Akani ubana a Tayatira

¹⁸Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kari a ilyuci i Tayatira. Maku ma Kashila,† uza da a'eshi a ne a'ari yavu kapeli ka akina, kpmam adeshikpetsu a ne a'ari yavu urim u shili u da a gboroi, aya wa suku akani a na yi ubana ara vunu: ¹⁹N reve tā gba ili i'ya va yansa. N reve tā ya cigamgbana tā, kpmam eda Atoni a vā da mayun. N reve tā kpmam tyoku da i tsu banga atoku, n reve tā kpmam vu kawunki n ahankuri. N reve tā gogo-na ya yan tā ili i'ya i lai a'ayin a da i gitai i wokoi Atoni a vā.

²⁰Shegai u kana tā n barana vu a ukuna u roku. Avu vu kangu Jezebe uka u nala vi wa, uza da u yain kaban an u danai eyi matsumate ma Kashila ma. An wa wenishike, u puwunsa tā agbashi a vā tsara a yain unyushi u tsishankala a lyai kpmam ilikulya i'ya a darampkai ameli. ²¹N naka yi tā kabala tsara u kpatala u asaka unyushi u cingi u ne, shegai u 'yuwan tā u asaka tsishankala tsu ne. ²²Adama a nala ma zuwa yi tā u yain mafala. Ma zuwa tā aza da a yain tsugbani n eyi dem a pana ikyamba cika. Ma yan tā nala gogo-na a 'yuwan baci u'asaka tsicingi tsu le tsa a ka yansa. ²³Ma wuna tā aza da a wokoi mmuku

[†]2:12 A ilyuci i Birigama, a'uwa a ameli a da pini a asu u da ama a tsu lyasaka magono ma Roma kayala yavu Kashila ka. Asudarakpa u da pini evu u da a tsu lyaka kameli ka Zeyu kayala. Birigama da kami ka asu u da tsugono tsu Kanangasi tsari a likimba.

[§]2:17 Aza a Yahuda a wushuku tā Irimiya matsumate u sokongi magbodo ma mana a Akpati u Kazuwambani. A'ayin a makorishi, a ka wene tā ma aku a lyatangu ama n u da.

[◇]2:14 Mkc. 25:1.

n ne. Aku a'uwa a Atoni gb̄a a reve an n revei uyawunsa u le kpam n ili i'ya a ka ciga. Ma yan t̄a ya dem mavura tyoku d̄a unyushi u ne w̄ari. ²⁴Aza roku a asuvu a d̄e aza a Tayatira a tono uwenishike u ne wa. I rotsongusu ili i'ya aza d̄a a wokoi mmuku n ne mi a is̄ai “ili i usokongi i pige i Kanangasi”^{**} wa. Ma tonuko d̄a i yain ili i roku kpam wa, ²⁵shegai i lyai kapala n i toni mu mayun mayun hal n tuw̄a.

²⁶⁻²⁸“Ma as̄ak̄a t̄a aza d̄a a lyai kaci ki a tsar̄a ucira ucun u te u ulya tsugono tsa Tata u v̄a u nak̄a mu. Ma yan t̄a nala a asu u aza d̄a a ka lya kapala n uyansa ili i'ya n tonuko le a yansa, hal ubana makorishi ma likimba. Ma as̄ak̄a le t̄a a tsar̄a ucira u ulya tsugono tsa aletsu gb̄a. A ka lya baci tsugono tsu nala tsi, a ka shamgba t̄a n ucira, kpam a ka gbashangu le t̄a tyoku d̄a ama a tsu t̄as̄as̄a mgbodo n cin. Ma nak̄a le t̄a dem katala ka ka tsu wantukpa n kpasani ku de ka woko iryoci i ulya u kaci u le.^{††} ²⁹Uza d̄a baci w̄ari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni!”

Akani ubana a Saridisa

3 Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kari a ilyuci i Saridisa. Uza d̄a wa lya tsugono tsu a'ulu a shindere a Kashil̄a, kpam wa b̄an̄a atala a shindere, aya uza d̄a wa suku akani a na yi: N reve t̄a ili i'ya va yansa. Ama a dana t̄a v̄a t̄a n uma, shegai avu kakushe ka. ²Yanga! Kenu d̄a ucira u vunu u wokoi, kpam u yan d̄e evu n ukotso. Adama a nala, gbamatangu ili i'ya i buwa vu vi. N

wene t̄a ili i'ya v̄ari uyan i cina i'ya Kashil̄a ka v̄a ka ciga vu vu yain wa. ³Kotsu vu as̄ansa n ili i'ya vu wushai n i'ya vu panai wa. Tono i'ya, kpam vu kpatala vu as̄ak̄a unyushi u cingi u vunu. Vu 'yanga baci wa, ma tuw̄a vu t̄a a'ayin a d̄a bawu vu zuwai ma tuw̄a, tyoku d̄a kaboki ka tsu tuw̄a. ⁴Aza roku a d̄e a asuvu a Saridisa a nangasa aminya a le n ashind̄a a unyushi u cingi wa. Ama a nala a ka uka t̄a aminya a pun aku a wala kabolo n̄a mpa, adama a d̄a a ratsa t̄a a yain nala. ⁵Uza d̄a baci u fud̄ai u lyai kaci ka ucira u tsicingi, wa uka t̄a aminya a pun tyoku u ama a nala yi. Ma cimbus̄a kala ka ne a asuvu a Tagar̄ada u Aza a Uma wa. A'ayin a d̄a baci mari kushani a kapala ka Tata u v̄a n atsumate a zuba a d̄a a ka gbashika yi, ma dana t̄a bawu mal̄al̄a n reve t̄a vuma u na vi.

⁶“Uza d̄a baci w̄ari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni!”

Akani ubana a Filadalifiya

⁷Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kari a ilyuci i Filadalifiya. Uza d̄a w̄ari uwulukpi n mayun w̄a t̄a uk̄ani n makukupunki ma Dawuda.^{‡‡} U giduw̄a baci utsutsu, uza w̄a la wa fud̄a wa gbagirya u d̄a wa. Kpam u gbagirya baci utsutsu, uza w̄a la wa fud̄a wa giduw̄a u d̄a wa. Aya uza d̄a wa suku akani a na yi: ⁸N reve t̄a ili i'ya va yansa. N reve t̄a ama a bidya vu vu woko uzapige wa. Vu tono t̄a uwenishike u v̄a, kpam kain k̄a la ka vu danai, “N kp̄ad̄a ureve Yesu wa.” N giduw̄a t̄a

^{**}2:24 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalap̄ansi.

^{††}2:26-28 Katala: An u wokoi a'ayin a nala yi ama a wushuki an atala a ka yanka le ili i roku a uma u le, a nak̄a uza ucira a kaci ka katala ka ka lakai ucira gb̄a u woko t̄a yavu ucira u kuyante u Kawauwi, u d̄a a ka pece n eyi.

^{‡‡}3:7 Makukupunki ma Dawuda ma wenike t̄a an w̄ari n ucira u d̄a wa lya tsugono.

utsutsu a kapala ka vunu u ɗa bawu uza wa fuda wa gbagirya. ⁹Gogo-na va wene ta ili i'ya ma yan n ama ɗa a'ari aza a Kanangasi.^{¶¶} A dana ta ele ama a Kashila a ɗa, shegai ele aza a kaban a ɗa. Ma zuwa le ta a tuwa a kudangu a kapala ka vunu. Nala wa wenike le ta an ma ciga vu cika. ¹⁰Vu kawunku ta tyoku ɗa n tonuko vu vu yain. Adama a nala, ma kangu vu ta a'ayin a ɗa baci ma tuko ama a likimba ukondo u pige. ¹¹Ma ta utuwa gogo. Lya kelime n ugbama a asuvu a upityanangu u vunu, kotsu uza roku u wusa vu funi u ɗa va wusha an vu lyai kaci wa. ¹²Ma zuwa ta vuma ɗa u lyai kaci ka ucira u cingi u nala vi, u woko kadawatsu ka roku ka ka banga Kuwa ku Kashila ku Kashila ka va. Vuma u nala vi wa rongo ta pini maco. Ma korongu ta kpam a'ala a re a ikyamba i ne: kala ka Kashila ka va, n kala ka Urishelima u Savu, u ɗa wari ilyuci i savu i Kashila ka va, u ɗa wa cipa a asu u Kashila a zuba. Ma koronku yi ta kpam kala ka savu ka va.

¹³“Uza ɗa baci wari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni!”

Akani ubana a Lawudukiya

¹⁴Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kari a ilyuci i Lawudukiya. Aya Nala Wari, eyi dem uza ɗa u wenei ukuna vi ɗa, kpam uza u maci uza ɗa u tsu dansa ukuna u mayun kain dem. Ara ne ɗa Kashila ka yain ili gba. Aya uza ɗa wa suku akani a na yi: ¹⁵N reve ta ili i'ya va yansa. Kpam va yuwu ko shen^{§§} wa. Wari wa la ta tsulobo wari baci ili i te a asuvu a le. ¹⁶An u wokoi avu

mere-mere ma wari, avu uza u yuwu u ɗa ko uza u shen wa, ma 'yuwan vu ta. ¹⁷Vu dana ta, ‘Mpa uza u utsari u ɗa, kpam n cirangusuku ta kaci ka va udukuyan. Ma ciga kpam ili i roku wa, ko kenu.’ Shegai vu reve tyoku ɗa wari mayun wa: Avu ili i uwono i'ya kpam ili i iyali, uza ɗa u tsu ciga ili dem. Avu karumba ka kpam katafa ka wari. ¹⁸Adama a nala, ma naka vu ta adooki vu tsila zinariya u ɗa ma denge. Zinariya ɗa a darakpai kpam a wulukpei u ɗa na. Tsila u ɗa kotsu vu yain utsari. Vu tsila kpam aminya a pun a ɗa ma denge vu ukunka kaci ka vunu, tsara vu asaka upana uwono an wari katafa. U gan ta dem vu tsila aguma a a'eshi a ɗa ma denge tsara vu gbara a a'eshi a vunu, kotsu vu fuda vu wene.

¹⁹“Aza ɗa ma ciga alya ma bara kpam ma yan mavura. Matsa vu asaka unyushi u cingi u vunu. ²⁰Panai! Ma ta kushani a utsutsu wari u'isa, “Azakuwa!” Uza ɗa baci u panaka mu, aku u tonuko mu n uwa, ma uwa ta, aku n lyai ilikulya kabolo n eyi.

²¹“Aza ɗa a lyai kaci, a ka dusuku ta na mpa a karatsu ka tsugono tsu va, tyoku ɗa mpa dem n lyai kaci n dusuki n Tata u va a karatsu ka tsugono tsu ne.

²²“Uza ɗa baci wari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni!”

Yahaya wenei zuba

4 An n kotsoi uwenishe u ili i nala yi gba, aku n lyai kapala n uwene kuwene. N wenei utsutsu ukupki ubana a zuba. Aku uza ɗa wari n kalagatsu tyoku u kavana vi u yain kadyanshi na mpa u danai, “Yuwu utuwa pini na ma wenike vu ta ili i'ya ya gita bamu n i

¶¶3:9 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

§§3:15 Pini na, “Shen” kalen ka ne ka unaka kaci a asu u manyan ma Kashila, “Yuwu” kpam ukpada u unaka kaci a asu u manyan ma Kashila.

nala yi.”² Kute-kute Kulu Keri ku Kashilā ku tonoi nā mpa, aku pini a zuba vi n wenei karatsu ka tsugono n uza roku pini ndishi.³ Uza da u dusuki pini vi, wa wakanāsa san n mini ma avuku tyoku u atali a tsulobo. Kasomini ka pini ka lafa cika ukyawin n karatsu ka tsugono tsi.⁴ Aratsu a tsugono kamanga n a nishi a kyawain karatsu ka tsugono tsi. Nkoshi kamanga n ama a nishi a da a'ari pini a zuba u le. A ukusa tā aminya a pun n ifuni i zinariya a a'aci a le.⁵ Ili i na yi i'ya i'ari uwutusa a karatsu ka pige ki: ulada, n mawura ma pige, n makpankashila. Avasu a shindere yi a da a'ulu a shindere a Kashilā a nala yi a'ari a utasa a kapala ka karatsu ki.⁶ Nala kpam dem a asu u da a kirai a kapala ka karatsu ka tsugono tsi u rotso tā kushiva ka kari pun cika ka lafa yavu madubu ma ma wundyamgbanaka.

Ili i uma i nishi i'ya i kyawain karatsu ki, kabon dem i te. Ili i nala yi i'a tā n a'eshi kapala n kucina.

⁷ I kagita i'a tā n kaci tyoku u gabako. I ire kpam kaci ka ne tyoku u kagono ka kanaka. I tatsu i'a tā n upetiwa'eshi tyoku u vuma. I nishi yi kpam i rotso tā kajambu ka ka imkpusa.⁸ Ili i uma i nishi yi, ya dem wā tā n ashan a teli, ikyamba i le kpam i'a tā upali n a'eshi, hal n kere ka ashan ki dem. Kaara n kayin a tsu asaka ushipa wa:

“Magono ma Zuba uza u uwulukpi u da.

Uza u uwulukpi u da. Uza u uwulukpi u da.

Aya Kashilā Uza u Ucira Gba.

Aya uza da wari caupa, aya dem wari gogo-na, kpam aya wa tuwa.”

⁹ Ili i uma i nala yi i lyai kapala n i cikpali uza da wari ndishi a karatsu ka tsugono ki. I naka yi kpam tsupige n ucikpa. Aya uza da wari n uma hal ubana bawu utyoku.¹⁰ Nkoshi kamanga n ama a nishi n nala mi dem n kudangi a kapala ka uza da wari ndishi a karatsu ka tsugono ki. Tyoku da a'ari pini ulyaka uza da wari n uma hal ubana bawu utyoku kayala, aku a zuwusai ifuni i le a kapala ka karatsu ka tsugono ki a danai,

¹¹ “Magono ma Zuba n Kashilā ka tsunu, u lobono tā vu wushi icikpali, tsupige, n ucira kpaci ada vu gain i'ya. Ada vu yain ili gba, vu yain i'ya tyoku da i'ari adama a da nala va ciga i'ya.”

Maku ma Kondom ma kukpai tagarada

5 Ili i roku i'ya kpam n wenei a kuwene ku va i'ya, vuma da wari ndishi a karatsu ka tsugono ka nala ki wa bana tagarada u da wari waraka u bululu n ikorongi* a apashi a re gba. Kashilā ka katala tā u da kpam u padarai u da mai n cirakpa† tsu shindere n ili i uzuwa iryoci.†² Aku n wenei kpam katsumate ka zuba ka ucira, kari kadyanshi n kala-gatsu ka ucira, ka danai: “Ya ratsai u fukpa cirakpa tsi aku u barakpa tagarada vi?³ Shegai uza wa la a zuba ko a likimba ko kpam a kere ka iyamba uza da u ratsai u kukpa tagarada vi u yain u da kaneshi wa.

⁴ Aku n rongoi a kushen cika, kpaci ko uza wa la u rawai u kukpa u da u yain kaneshi wa.⁵ Aku uza u te a asuvu a nkoshi mi u tonuko mu, “Pada kushen ki! Wene na, uza roku u da pini uza da u

*5:1 Tagarada u da wari waraka u bululu: A'ayin a nala a tsu yan tā itagarada i le a waraka u te u bululu, aku a katala u da a mmuku ma alangu.

†5:1 A'ayin a nala yi, a tsu kimba tā ukanikorongi n cirakpa aku a zuwa iryoci a kucina i'ya ya wenike uza u ili. A kukpa baci u da she cirakpa tsi tsu fukpa kpam ko uza wa fuda kpam wa kimba u da tyoku da wari caupa wa. Uza da uza u ili u dangasai aya koshi wari n ucira u da wa fukpa iryoci yi.

lyai kaci. Aya a tsu isa Gabako, magono ma, uza da u wutai a asuvu a kaletsu ka Yahuza. Aya matsukaya ma pige ma Dawuda Magono. Aya uza da wa fuda wa fukpa cirakpa tsu shindere tsu nala tsi, aku u barakpa tagarada vi.

⁶Aku n wenei Maku ma Kondom kushani a mere ma asu u karatsu ka tsugono ki. Ili i uma i nishi i nala yi na nkoshi mi n kyawan yi. Ikyamba i ne i'la ta yavu ama a'ari a wuna yi a yankai ufarakpa. Wa ta n avana a shindere n a'eshi a shindere, a da a'ulu a shindere a Kashila a nala yi a da Kashila ka suki ubana a abon a likimba gba. ⁷Maku ma Kondom mi ma banai ma bidyai tagarada u da uza da wari ndishi a karatsu ka tsugono wa bana a kukere ku ulyaki ku ne ki. ⁸An wari pini uyan nala, aku ili i uma i nishi na nkoshi kamanga n ama a nishi yi a kudangi a kapala ka ne. Ya dem wa bana molo n kabelu ka zinariya. Kabelu ki ka ta ushadangi n ili i magulani i'ya i'ari kushani ka kvasu ka ama aza da a ka gbashika Kashila. ⁹Aku a shipai ushipa u savu u na:

“Vu rasta ta vu bidya tagarada vi vu fukpa cirakpa tsi vu barakpa u da. Ili i'ya i zuwai i'ya, ama a'ari a wuna vu ta,

kpam mpasa n vunu n wokoi katsupi an vu wutukpai ama a agali kau-kau, n aletsu, n ama, n iyamba,

kpam gogo-na ama a Kashila a da a'ari.

¹⁰Vu zuwa le a woko kagali ka ne; wata, adarakpi aza da a ka gbashika Kashila. Kpam a ka lya ta tsugono tsu likimba.”

¹¹Aku n doki n webelei, n panai atsumate a zuba a ka shipa. Kakuma ka le ka kari ukece wa.[‡] A kyawain karatsu ka tsugono ki n ili i uma i nishi na nkoshi mi. ¹²Aku a shipai n alagatsu a ucira:

“Tsa cikpala ta Maku ma Kondom

ma a'ari a wunai vi, adama a ucira u pige, n utsari, n kakiri n ucira u ne. Wa wusha ta karinga n tsupige, n icikpali cika!”

¹³Aku n panai gba ili i uma ya shipa; wata, gba i'ya i'ari a zuba, n likimba, n i'ya i'ari a kere ka likimba, n asuvu a kushiva. Ushipa u le vi u da na: “Uza da wari a karatsu ka tsugono kabolo n Maku ma Kondom mi wa ta n karinga ka pige n icikpali, n tsupige, n ucira hal ubana bawu utyoku.”

¹⁴Aku ili i uma i nishi yi a wushuki, “Nala wari!” Nkoshi mi kpam n kudangi n lyaka yi kayala.

Maku ma Kondom ma fukpai cirakpa

6 Aku n wenei Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu kagita a asuvu a tsu shindere, pini nala, n panai ili i uma i te a asuvu a i nishi yi i yain kadyanshi n kalagatsu ka makpankashila, u danai, “Tuwa!” ²An n webelei, aku n wenei kadoki ka eri. Uza da kpam u yuwai ka vi wa bana utaun, aku u wushai funi. Wa wala ili i ne yavu uza da u lyai kaci ka kuvon ushani, kpam wa doku wa lya.

³Aku Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu ire, pini nala, n panai ili i uma i ire i danai, “Tuwa!” ⁴Aku kadoki ka roku ka shili yavu akina ka wutai. Uza da u yuwai ka vi u wusha ta ucira u da wa zuwa ama a likimba a shilakana utyoku u le, tsara a wunamgbana a asu u kuvon. Uza da wa walaka ka vi u wusha ta burundu u pige.

⁵Aku Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu tatsu. N panai ili i uma i tatsu yi i danai, “Tuwa!” An n webelei, aku n wenei kadoki ka lima. Uza da kpam u yuwai ka vi wa bana ili i ukondugo araji

[‡]5:11 Kakuma ka atsumate a zuba yi ka rawa ta azu azu hal ubana a asu azu azu kupa bawu utyoku.

a kukere ku ne. ⁶Aku n panai ili i roku i'ya kalagatsu ka ne ka wutusā a mere ma ili i uma i nishi i nala yi. Ka danai, “Ikebe i'ya vuma wa tsarā a manyan ma ulivā,[†] i'ya a tsu tsupa ikebe i kakundatsu ka te ka ityabi. † Ikebe yi kpm unā u te u dā n i'ya a tsu tsilāka akundatsu a tatsu a ilya. Kpm kotsu vu nangasa manivi ko mini ma cinwi mi wa!”

⁷Aku Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu nishi, pini nala, n panai ili i uma i nishi yi i danai, “Tuwā!” ⁸An n wefelei, aku n wenei kadoki ka kari dusu. Uza dā u yuwai ka vi kala ka ne ka Ukpā, uza dā a ka isā Asu u Akushe wari utono uza u kagitā vi evu evu. Kashilā ka pecei ama a likimba abaci a nishi. Ukpā n Asu u Akushe a wushai ucira u dā a ka wuna kabaci ka te a asu u kuvon, n kambulu n usara kau-kau, nā nnama n kakamba.

⁹Aku Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu tawun. N wenei a'ulu a aza a maci a cuku tsu asufarakpa. Ama a na yi alya aza dā atokulalu a wunusai adama a kadyanshi ka Kashilā ka maci ka a dansai. ¹⁰A'ulu yi a 'yangasai alagatsu n ucira a danai, “Ashekapige, avu uza u uwulukpi u dā, kpm uza u mayun! Tsa folo vu, kotsu vu barakpa wa vu yanka aza a likimba a dā a wunusa tsu afada kpm vu yan le mavura.” ¹¹Aku Kashilā ka nākai ili i uma yi ya dem matogo ma pun ma bululu, u tonuko le a wunvuga kenu hal she atokulalu a le a wuna atoku a tsugbashi a le; wata, atoku a le hal she a shadangu kakumā ka ama ka Kashilā ka zuwuka le.

¹²Aku n wenei Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu teli. Likimba gbadaī n ucira. Kaara ka nāka kpm katyashi wa, aku karimbi ka kimbai asu gba. Uwoto u wokoi san yavu mpasa. ¹³Atala a rukpusai a zuba utuwā a

likimba tyoku dā apopi a gburu a tsu rukpusā uwule u ucira u sakata le baci. ¹⁴Zuba katalai yavu kajiba ka a katalai aku a takpai ka. Nsasa n iyamba i mere ma mini a 'yangasai a asakai asu u dā a'ari caupa vi adama a ugba dā vi.

¹⁵Pini nala, ama hal nā ngono a mat-sai tsarā a kpawunsa a a'aburu ko kpm a mere ma atali a ugadi a nsasa. Azapige a gomunati, n atigi dem a boloi tsarā a kpawan. N wenei dem aza a utsari, n aza a ucira a ka kpawunsa. Hal n agbashi n aza dā bawu a'ari agbashi dem a ka kpawunsa. ¹⁶A'ari u'isasa nsasa n atali, a ka dansa, “Tsa folo dā, tuwai i rukpa tsarā i sokongu tsu kotsu uza dā wari ndishi a karatsu ka tsugono ka nala ki u wene tsu wa, kpm Maku ma Kondom mi ma fuda ma yan tsu mavura wa. ¹⁷Mayun dā Kain ka upan u Kashilā n Maku ma Kondom mi ka a ka yanka ya dem mavura ka rawa de, kpm uza wā la wa la a upana u ikyamba u nala vi wa.”

Ili i uzuwa iryoci i aza a Isara'ila

7 An nala wurai, aku n wenei atsumate a zuba a nishi kushani a abon a nishi a likimba, a kanai uwule u nishi tsarā uwule u lapana a likimba ko a kushivā kpm ko a madanga wa. ²Aku n wenei kpm katsumate ka roku ka wutai a kasana, wa bānā ili i uzuwa iryoci i Kashilā Uza u Uma. U yankai atsumate a nishi a dā a nākai ucira a foro iyamba n kushivā kadyanshi n kalagatsu ka ucira. ³U danai, “Kotsu i asaka uwule u nangasa iyamba, n kushivā ko kpm ndanga wa, she a'ayin a dā tsu zuwusukai agbashi a Kashilā ka tsunu iryoci n ili i uzuwa iryoci i ne a acen a le. ⁴Aku n panai kalagatsu ka isai kakumā ka lamba u ama dā atsumate yi a yankai iryoci n ili i uzuwa iryoci i Kashilā a acen a le yi. Kakumā ka ama ki ka azu amangatawun

[†]6:6 Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Ubanga.

n azu amangare n azu a nishi (144,000). Ama a na yi alya mmuku n tsikaya m aletsu kupa n a re a aza a Isara'ila. Aza da atsumate yi a zuwusukai iryoci yi alya:

⁵⁻⁸A zuwuka ta ama azu kupa n azu a re (12,000) a kagali ka Yahuza, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Roben iryoci.

A zuwuka ta ama azu kupa n azu a re a kagali ka Gadu, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Ashiru iryoci.

A zuwuka ta ama azu kupa n azu a re a kagali ka Nafutali, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Manase iryoci.

A zuwuka ta ama azu kupa n azu a re a kagali ka Saminu, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Levi iryoci.

A zuwuka ta ama azu kupa n azu a re a kagali ka Isaka, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Zebulun iryoci.

A zuwuka ta ama azu kupa n azu a re a kagali ka Isuhu, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Bayami iryoci.

Kakuma ka ama ka lyakai Kashila kayala

⁹An nala wurai, aku n webelei pini nala, n wenei kakuma ka ama ushani ka ka wurai ukece. A wuta ta a asuvu a iyamba, kagali, ama n aletsu a likimba gba, aku a shamgbai a kapala ka karatsu ka tsugono ki n Maku ma Kondom mi. A ukusai aminya a pun cika kpm ya dem wa bana avuku a mashuwan a kukere ku ne. ¹⁰A ka salasa n kalagatsu ka pige, n a dansi,

“Kashila ka tsunu ka n Maku ma Kondom uza da u wauwa tsu, Kashila ka tsunu uza da wari ndishi a karatsu ka tsugono.”

¹¹Gba atsumate a zuba a shamgbai a kyawain karatsu ka tsugono ki kabolo na nkoshi n ili i uma i nishi yi. Aku a kudangu a varai a'aci a le a iyamba a lyakai Kashila kayala. ¹²A ka dansa, “Mayun da,

Kashila ka tsunu uzapige da, uza u ucira, n tsupige, n kakiri. Asaka tsu cikpala yi tsu cikpa yi tsu naka yi karinga hal ubana bawu utyoku. Ami!”

¹³Uza u te a asuvu a nkoshi mi u wece mu, “Ama da a ukusai aminya a pun yi an yayi? Nte a wutusa?”

¹⁴Aku n wushunku yi, “Uzapige, mpa n reve wa, shegai avu reve ta.”

Aku u tonuko mu, “Alya aza da a soi upana u ikyamba u pige u nala vi bawu a kuwusa. A zasa aminya a le na mpasa n Maku ma Kondom, aku aminya a le a wokoi pun cika.

¹⁵“Adama a nala a da a'ari kushani a kapala ka karatsu ka tsugono tsu Kashila. A tsu lyaka yi ta kayala kaara n kayin, a kuwa ku ne ka a tsu gbashika yi. Uza da kpm wari ndishi a karatsu ki wa rongo ta n ele kpm u kirana n ele.

¹⁶“Ama a nala a ka doku a ka pana kambulu wa, a ka pana kpm kakuli wa. Kaara ka doku ka damgarasa le wa, usudugbi kpm wa runukpa le wa, ¹⁷adama a da Maku ma Kondom ma mari a mere ma asu u karatsu ka tsugono ki aya kaliniki ka le. Wa tono ta n ele ubana a asu u da mini ma ma tsu naka uma ma wutusa. Kashila kpm ka yansasa ta gba meshi ma le.”

Cirakpa tsu makorishi

8 An Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu shindere tsu makorishi tsu waraka u bululu vi, mawura ma la a zuba wa, hal ubana kagbidi ka ulapa u uwule.

²Aku n wenei atsumate a zuba a pige a shindere a da a shamgbai a kapala ka Kashila ki, a wushai avana.

³Katsumate ka zuba ka roku kpm kau ka tuwai ka shamgbai a asudarakpa. Wa

ḡana kabelu ka zinariya ka urunukpusa ili i magulani. U wusha ṭa ili i magulani ushani i'ya u ḡarakpai kabolo n kvasu ka ama a Kashila. Katsumate ki ka zuwai kune ku na ki a asuḡarakpa u ḡa a yain n zinariya u ḡa wari pini a kapala ka karatsu ka tsugono ki. ⁴ Aku kanga ka ili i magulani ka katsumate ka ḡana a kabelu ki n kvasu ka ama a Kashila ka 'yan-gai a zuba ubana a asu u ḡa Kashila kari. ⁵ Aku katsumate ki ka kenei tsikina pini a asuḡarakpa vi u shadangi kabelu ki. U vutalaji ka a likimba, a rongoi uyansa mawura icun kau-kau, na mkpankashila, n ulada, aku likimba gbaḡai cika.

Atsumate a zuba a fulai avana

⁶ Aku atsumate a zuba a shindere a ḡa a ka ḡana avana a shindere a fobusoi tsara a fula.

⁷ An katsumate ka zuba ka kagita ka fulai kavana ka ne, aku atsumate a zuba a vutalajai mini ma atala n akina a ḡa a'ari kasatari na mpasa a likimba. Akina yi a kulatangi kabaci ka te a asuvu a abaci a tatsu a likimba, a nangasai gba ndanga n iceshi i'ya i'ari a kabaci ka nala ki.

⁸ Aku katsumate ka zuba ka ire ka fulai kavana ka ne. A vutalaji ili i roku yavu masasa ma pige ma ma tasa n akina a asuvu a kushiva. Kabaci ka te a asuvu a abaci a tatsu a kushiva yi ka wokoï mpasa. ⁹ Gba ili i'ya i'ari pini a kabaci ka nala ki i kuwai, a'atsu a ḡa kpm a'ari pini a namgbusai.

¹⁰ Katsumate ka zuba ka tatsu ka fulai kavana ka ne, katala ka pige ka ka tasa yavu kvasu ka wutai a zuba ka rukpai. A asuvu a agata a tatsu dem, ka rukpa ṭa a asuvu a agata a te. A asuvu a a'eshi a mini a tatsu dem, ka rukpa ṭa a keshi ka

mini ka te. ¹¹ Kala ka katala ki ka Aguma a Akoni, aku kabaci ka te a asuvu a abaci a tatsu a mini yi ka konikpoi. Ama ushani a kuwai ṭa adama a akoni a mini yi.

¹² Aku katsumate ka nishi ka fulai kavana ka ne. Ili i roku i gbashai kabaci ka te a asuvu a abaci a tatsu a kaara u nangasai ka n uwoto n atala. ⁸ Aku kabaci ka te asuvu a abaci a tatsu ka katyashi ka kain ka wokoï karimbi. Nala dem kabaci ka te asuvu a abaci a tatsu ka uwoto n ka te asuvu a abaci a tatsu ka atala a naka katyashi n kayin wa.

¹³ An n webeleï aku n wenei kajambu ka imkpusa a zuba, n panai ka salasa cika, "Upana u ikyamba! Upana u ikyamba! Upana u ikyamba wa tuwai ṭa a asu u ama a likimba, atsumate a zuba a tatsu a ḡa a buwai vi a fula baci avana a le."

9 Aku katsumate ka tawun ka fulai kavana ka ne. N wenei ili i roku yavu katala ka ka rukpai a likimba vi. Katala ki ka wusha ṭa makukupunka ma ukukupunka kadaka ka bawu kari n utyoku. ² An ka kukpai, aku kanga ka wutai yavu kanga ka kari a asuvu a kunu ka kari n akina walu-walu. Kanga ki ka kimbata ṭa zuba kpm ka kangi dem kaara, aku asu vi u wokoï n karimbi. ³ Pini nala, abaruma a wutai ushani a asuvu a kanga ki a cipai a likimba. A wutai ṭa n ucira u ḡa a ka tadasa ama tyoku ḡa adabu a tsu yan. ⁴ A tonuko le, "Aza ḡa bawu a'ari n iryoci i ili i uzuwa iryoci i Kashila a acen a le, alya koshi ya tadasa. Shegai kotsu i tadasa ndanga ko iceshi wa." ⁵ Kashila ka wushunku le ṭa a yanka ama a nala yi mavura cika hal uwoto u tawun, shegai u wushunku le a wuna le wa. Mbala mi tyoku u mbala n kudabu n ḡa mari ku

§8:12 Kaara ka tsu naka ṭa katyashi hal ulapa u uwule kupa n u re, shegai a'ayin a ḡa a korongi makpanda ma na mi, ulapa u uwule kulla u ḡa koshi ka tsu naka katyashi. Nala dem uwoto n atala; ulapa u uwule kulla u ḡa koshi a tsu naka katyashi. A'ayin a ḡa baci bawu katyashi ka le kari pini karimbi ka ka tsu kimbata asu.

tada baci uza. ⁶A a'ayin a nala yi, ama a ka bolo ta ukpa, shegai a ka tsara u da wa. A ka ciga ta a kuwa, shegai a ka fuda wa.

⁷Abaruma yi a rotso ta adoki a da a fobusoi adama a kuvon. A'a ta n ifuni i zinariya a a'aci a le, kpam upetiwa'eshi u le u rotso ta u ama. ⁸Kenji ka le ka ta n akumgbi yavu ka aka, a'anga a le kpam tyoku u a'anga a gabako da a'ari. ⁹A ukai ntogo ma urim a akamba a le. Mawura ma ashan a le a ka wura, ma ta yavu mawura ma adoki na nringongo n le a ka wura a ka daraka ubana a asu u kuvon. ¹⁰Na ntadatsu n da mari a iwunja i le n da n tsu naka le ucira u da a tsu zuwa ama a pana ikyamba hal uwoto u tawun vi. ¹¹Magono ma le aya katumate ka zuba ka ka lya tsugono a kadaka ka bawu kari n utyoku vi. Kala ka ne ka Kawuni (n Tsiyahuda aya Abadon, n Tsiheline† kpam aya Apoliyo).

¹²Upana u ikyamba u kagita u kotso de. Shegai upana u ikyamba i re i roku i'a ta a utuwa.

¹³Aku katsumate ka zuba ka teli ka fulai kavana ka ne. N panai kalagatsu ka yain kadyanshi a asuvu a avana a da a'ari a ngan n asudaraka u da a yain n zinariya u da wari kushani a kapala ka Kashila. ¹⁴Kalagatsu ki ka tonukoi katsumate ka zuba ka teli ka ka bana kavana ki, "Surukpa atsumate a zuba a nishi a da Kashila ka zuwai a sira le a Agata a Yufir-iti a pige yi!" ¹⁵Aku katsumate ka zuba ka teli ki ka ba ka surukpai atsumate a zuba a nishi yi a wutai tsara a ba a wuna kabaci ka te a asuvu a abaci a tatsu a ama a likimba. Kashila ka fobuso le ta tsara a yain nala dere u ulapa u uwule u nala vi n a'ayin a nala yi hal n uwoto n kayen ka nala ki dem. ¹⁶Atsumate yi a tono ta n asoje a da a ka walaka adoki. N pana ta a

da alya pini hal azururu amangatawanre (200,000,000). **

¹⁷A asuvu a kuwene ku va, n wene ta adoki n ayuwi a le. Ayuwi yi a ukusa ta ntogo ma irim n da mari san yavu akina, ulima u le kpam yavu mbucu ma ivashi i akaryabi kpam n ulada u mini ma tsulon. A'aci a adoki yi a'a ta yavu a'aci a igabako, akina n kanga n le. ¹⁸Usara u tatsu u nala vi, (wata, akina, n kanga, n akina a eri a da a ka wutusa a anana a adoki yi,) n u da a wunai kabaci ka te a asuvu a abaci a tatsu a ama a likimba. ¹⁹Anana a adoki yi a da gbam koshi wa, hal dem n iwunja i le i'ya i'ari n ucira u da a ka ne ama usan. Iwunja i le tyoku u a'ali a da, a'a ta n a'aci a da a ka kapa ama.

²⁰Shegai ama da bawu a kuwai n usara u na vi a 'yuwan ta ukpatala a asaka tsicingi tsu le. A lyai kelime n ulyasaka ityoni i cingi kayala, a lyasakai kpam ameli kayala a da a rumai n zinariya, n azurufa, n irim i shili, n a da a sadarai a atali, n a da a shei na ndanga. Ameli a nala yi a tsu wene ko ili, ko kpam a pana kadyanshi, ko a wala wa! ²¹Ama a na yi a asaka uwunusa atoku a le wa, a asaka uyansa tsukunu wa, kpam dem a asaka uyansa tsugbani, n uboki wa.

Katsumate ka zuba n maku ma tagarada

10 Aku n wenei kpam kuwene, katsumate ka zuba ka ucira kari uci-pa a iyamba. U wambanai kalishi yavu kunya, n kasomini zuba n kaci ka ne. Upetiwa'eshi u ne wa ladfa yavu kaara, a'ene a ne kpam yavu adawatsu a akina. ²Wa bana maku ma tagarada ma mari ubarakpi. U shamgbai n kune ku ulyaki ku ne a kushiva, ka ugula kpam a kagida. ³U wurangi yavu gabako. An u wurangi, aku mkpankashila n shindere n wushuki.

**9:16 Kakuma ka asoje ka 200,000,000.

⁴An mkpankashilā mi n wushuki, mpa nā n cigi n gitā ikorongi, aku n panai kalagatsu a zuba ka danai, “Sokongu ili i'ya mkpankashilā n shindere mi n danai vi, kotsu vu korongu i'ya wa.”

⁵Katsumate ka zuba ki ka raḍagbāi kukere ku ulyaki ku ne ubana a zuba.

⁶Aku u tsinai n kala ka Kashilā, ka kari n uma hal ubana bawu utyoku, uza ḍa u yain zuba n ili i'ya i'ari a asuvu a le, n iyamba n ili i'ya i'ari a asuvu a le, n kushivā n ili i'ya i'ari a asuvu a le gba, ukuna u maci u ḍa wa tonu. U ḍa, “Kashilā ka barakpa wa, aku u yain ili i'ya u fobusoi. ⁷Shegai katsumate ka zuba ka shindere ki ka fulā baci kavana ka ne, Kashilā ka yan tā ili i'ya wari u sokongi hal utuwā gogo-na vi, tyoku ḍa u tonukoi agbashi a ne, nsumate.”

⁸Kalagatsu ka doki ka isa mu: “Wala vu ba vu wushi tagarada u ḍa wari ubarakpi vi, u ḍa katsumate ka zuba ka bana vi.”

⁹Aku n banai a asu u katsumate ka zuba ki, n tonuko yi u nakā mu maku ma tagarada mi. Aku u tonuko mu, “Wusha tagarada vi vu takuma u ḍa. Wa yankpa tā a unā u vunu yavu ishigi, shegai wa vurā vu tā katsuma.” ¹⁰N wushai tagarada u ḍa wa bana vi n takumai. U yankpa tā cika yavu ishigi a unā u va, shegai an n soḍugi u ḍa, aku u vurā mu katsuma. ¹¹A tonuko mu kpam, “U kana tā vu doku vu tonuko ama ili i'ya Kashilā ka fobusoi u yanka ama n iyamba n aletsu kau-kau, nā ngono gba.”

Ama a re aza ḍa a wenei ukuna vi

11 Pini nala, a nakā mu kalangu ka uratsanaka, aku Kashilā ka tonuko mu, “Wala vu ba vu ratsanaka Kuwa ku Kashilā n asuḍaraka, vu keci kpam ama ḍa a'ari ulya kayala pini.

²Shegai kotsu vu ratsanaka ulanga u kuwa vi wa, kpaci n nakā u ḍa ḍe Awulawa. A ka lya tā tsugono tsu ilyuci i va hal uwoto amangare n u re.†† ³Ma suku tā ama a va ama a re aza ḍa a revei n kami ka ukuna ki a yain kuḍari ku akani a mayun a va. A ka uka tā aminya a ḍa a tsu uka adama a unangbukatsuma, kpam a ka dansa tā akani a va a asuvu a a'ayin kazu ka te n amangatawanre n amangatatsu (1,260) a nala yi. ⁴Ama a re a ḍa a dansai akani a Kashilā yi, a shamgba tā a kapala ka Asheku uza ḍa wa lya tsugono tsu likimba gba. Alya ndanga n zayitum n re n ashampatsu a ncikalu n re n ḍa mari pini vi. ⁵Uza wa ciga baci u ne le usan, akina a ka wutā tā a ananā a le a wuna atokulalu a le yi. Nala Kashilā ka wuna uza ḍa baci dem wa ciga u ne le usan. ⁶A a'ayin a ḍa a'ari uyan kuḍari ku akani a Kashilā yi, u nakā le tā ucira u ḍa a ka fuda a ka shamkpa mini ma zuba. A wusha tā dem ucira u ḍa a ka savaḍa mini ma woko mpasa, kpam a zuwa usara u ḍa u nei likimba usan. A tsu yan tā nala a'ayin a ḍa baci dem a ka ciga a yain.

⁷An ama a re yi a kotsoi udansa akani yi, aku kadin ka ka wutai a kadaka ka bawu kari n utyoku vi ka yain kuvon n ele. Ka lyai kaci ka le ka wuna le. ⁸A ka asaka tā ikyamba i le a ure u pige u ilyuci i pige i nala yi a asu u ḍa a wandamgbana Asheku a le. U ḍa a yankai tsizagadi a isa yi “Sodom”† n “Masar.” ⁹Ama n agali n aletsu n iyamba a ka wundya tā ikyamba i le. A ka asaka uza u cidangu le wa hal she a yan a'ayin a tatsu n kagbidi. ¹⁰Ama a likimba gba a ka yan tā mazanga adama a ukpa u ama a re a nala yi. A ka yan tā abiki hal a sukusuku atoku a le kune, kpaci nsumate n re n nala mi n zuwa tā ama a panai ikyamba cika.

††11:2 Uwoto amangare n u re ili i te i'ya n a'ayin 1,260. Ili i te i'ya dem n ayen a tatsu n kagbidi a masala ma 12:14.

¹¹ Shegai an a'ayin a tatsu n kagbidi a nala yi a wurai, aku Kashilā ka doki ka fulakā le kuvi ka uma. Aku a 'yangai a shamgbai, ama da a wene le vi a panai uwonvo cika. ¹² Ntsumate n re mi n panai kalagatsu ka ucira ka wutai a zuba, ka danai, “Yuwai utuwā na!” Aku a yuwai ubana a zuba a asuvu a kalishi, atokulalu a le n a wundi le.

¹³ Kute-kute iyamba i gbaḍai n ucira, pini nala, kuma ku te a asuvu a kuma kupa ku ilyuci ki ku wasasai. Ama azu a shindere (7,000) a da a kuwai adama a ugbaḍa u iyamba vi. Aza da kpm a buwai n uma a pana ta uwonvo cika aku a nakai Kashilā ka kari ndishi a zuba tsupige. ¹⁴ Upana u ikyamba u ire u kotso de, shegai u tatsu wa ta a utuwā.

Kavana ka shindere

¹⁵ Aku katsumate ka zuba ka shindere ka fulai kavana ka ne, n panai alagatsu a ucira a ka dansa, “Kashilā ka tsunu n uza da u dangasai u woko Kawauwi ki, wa ta n ucira u da wa lya tsugono tsu likimba gba. Kpm Kashilā ka lya ta tsugono hal ubana bawu utyoku.”

¹⁶ Nkoshi kamanga n ama a nishi aza da a'ari ndishi a aratsu a tsugono a kapala ka Kashilā, a kudangusi a varai a'aci a le a iyamba a lyaka yi kayala. ¹⁷ A danai,

“Magono ma Zuba Kashilā Uza u Ucira Gba,
uza da wari gogo-na kpm uza da wari caupa,
Tsu cikpa vu ta an va wenishike ucira u vunu,

kpm vu gitā de ulya tsugono tsi.

¹⁸ Ama a likimba a'ari a ka pana ta upan u vunu cika, shegai gogo-na a'ayin a upan u vunu a rawa de.

A'ayin a yan de a da va yanka akushe afada,

vu nakā kpm agbashi a vunu katsupi. Va nakā ta ntsumate n vunu n aza a uwu-lukpi a vunu katsupi.

Va nakā ta gba aza da a panai uwonvo u kala ka vunu katsupi,

ili i'ya i bidyai uza u kenu hal ubana uza u pige.

Aku vu wuna aza da a tsu zuwa ukpa a likimba.”

¹⁹ Pini nala, Kuwa ku Kashilā ka kari a zuba ku kukpai, tsara a wene Akpati u Kazuwamgbani† u da wari pini. A rongoi ulada, n mawura ma pige, n mak-pankashilā, n ugbaḍa u iyamba u pige, n mini ma atala.

Uka n ubungu

12 Aku n wenei iryoci i pige i roku a zuba i'ya i zuwai ya dem u yain majiyan. Uka roku u da pini kpm kunya ka u sirai kaara ka. A'ene a ne kpm a uwoto u da a'ari utadangi. Funi da pini a kaci ka ne u da wari n atala kupa n a re. ² U yan de evu n umatsa, kpm mbala n upana u ikyamba m ilimaci yi i zuwa yi ta isali cika. ³ Kute-kute n wenei iryoci i roku a zuba. N wenei ubungu u shili u pige u da wari n a'aci a shindere n avana kupa. Kaci dem ka ta n maku ma funi ma ne. ⁴ Uwunja u ne u rononoi kabaci ka te a asuvu a abaci a tatsu a atala a zuba, aku u vutalai a da a likimba. U shamgbai a kapala ka uka u ilimaci vi tsara u matsa baci maku mi aku u sodugu ma. ⁵ Aku u matsai kalobo, uza da wari n ucira u da wa lya tsugono tsa ama a likimba gba n kalangu ka urim. Katsumate ka zuba ka fulai maku mi u bankai ma a asu u Kashilā, tsara u ba u dusuku a karatsu ku tsugono tsu ne. ⁶ Aku uka vi u sumai u banai a mete a asu u da Kashilā ka fobusuko yi. Nte a ka kirana n eyi de hal a'ayin kazu ka te n amangatawanre n amangatastu (1,260).

⁷ Kute-kute a gitai kuvon a zuba: aku Mika'ilu katsumate ka zuba ka pige n at-

sumate a ne a gitai kuvon n ubungu vi, ubungu vi n atsumate a ne a kanai dem kuvon n ele. ⁸Shegai ubungu vi u lya kaci ka kuvon ki wa, kpm a ka asaka yi n atsumate a ne a shamgba de a zuba kpm wa. ⁹Mika'ilu n atsumate a ne a vutalai ubungu vi a wutukpa yi a zuba ubana a likimba kabolo n atsumate a ne. Ubungu u na vi aya gai wari pini tun caupa vi, aya a tsu isa Kalapansi kpm dem a tsu isa yi ta Kanangasi.^{‡‡} Aya u tsu zuwa ama a yain unyushi u cingi.

¹⁰Aku n panai kalagatsu a zuba ka yain kadyanshi n ucira ka danai: “Gogo-na Kashila ka tsunu ka wauwa ta ama a ne!

Gogo-na wa yan ta manyan n ucira u ne, u lya tsugono tyoku u magono!

Gogo-na Kawauwi ka ne ka wenike ta ucira u ne a likimba!

Adama a da Kalapansi ka buwa kpm kushani a zuba a kapala ka Kashila wa,

kpm wa doku wa tuko kadyanshi ka atoku a tsunu agbashi kaara n kayin wa.

A vutala de Kalapansi a wutukpa yi a zuba!

¹¹Ama a tsunu a lya ta kaci ka ne adama a mpasa a Maku ma Kondom mi, n kadyanshi ka Kashila ka a yain kubari. A pana uwonvo u da a ka kuwa wa.

¹²Gba eda aza da i'ari a zuba yanyi mazanga.

Shegai eda aza da i'ari a iyamba n a asuvu a mini ya pana ta ikyamba cika.

Kpaci Kalapansi ka bana ta a likimba a asu u da i'ari,

kpm upan u de u da wari,

kpaci u reve ta a'ayin a ne a buwa ushani wa.”

¹³An ubungu vi u wenei a vutala yi de a likimba, aku u gitai uloko uka da u matsai maku ma vali mi. ¹⁴A nakai uka vi ashan a kajambu ka pige tsara u imkpa ubana a asu u da wari a mete. Nte a ka kirana n eyi de hal ayen a tatsu n kagbidi,^{¶¶} ubungu vi kpm wa fuda wa yanka yi ili wa. ¹⁵Aku ubungu vi u cikpunkai uka vi mini n unu u ne yavu agata tsara ma pura yi. ¹⁶Shegai iyamba i banga uka vi: i kukpai unu u ne i soi mini ma ubungu u cikpai vi. ¹⁷Ubungu vi u panai uka vi upan cika, aku u lazai tsara u ba u yain kuvon na mmuku n ne n da n buwai. Mmuku n ne mi alya aza da a nakai udani u Kashila karinga a tonoi kpm akani a da Yesu wenishikei.

¹⁸Aku ubungu vi u shamgbai a ikengi i kushiva.^{§§}

Kadin ka ka wutai a asuvu a kushiva

13 A kuwene ku va ki, n wene ta kadin ka 'yanga ka wuta a asuvu a kushiva. Ka ta n a'aci a shindere n avana kupa. Kavana dem ka ta n maku ma funi ma ne. Kaci dem a korongu ta pini a'ala a da a wishai Kashila. ²Kadin ki ka rotso ta kanama, shegai adeshikpetsu a ne yavu manama ma a tsu isa biya.* Wa ta kpm n unu yavu u gabako. Ubungu vi u naka yi ucira dere n ucira u ne, n karatsu ka tsugono n tsugono. ³Kaci ka te ka pini a asuvu a a'aci a kadin ki ka kari n kalani ka usan u da wari u gain u wuna yi, shegai usan vi u tana de gogo-na. Ya dem a asuvu a likimba u yan ta majiyan ma kadin ki. ⁴A lyakai ubungu u da u nakai kadin ki

^{‡‡}12:9 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

^{¶¶}12:14 Kondo kadyanshi ka masala ma 11:2

^{§§}12:18 Itagarada i Kashila i roku i zuwa ta idani i na yi a makpanda ma 17, i roku tani a 18. I roku kpm a masala ma 13:1 ma a zuwai i'ya.

*13:2 Adeshikpetsu a biya a gbonguro ta, kpm a'a ta n tsileme n akulukpatsu a bululu.

ucira vi kayala. A lyakai dem kadin ki kayala a danai, “Uza wā la tyoku u kadin ka na wa! Uza wā la wa shilakana n eyi u lyai kaci wa.”

⁵ Kashilā ka asaka tā kadin ki ka yain agoni n ucira u ne nala, kpm dem u wishai Kashilā. U asaka yi tā u tsara ucira u nala vi hal uwoto amangare n u re. ⁶ U gitai uwishisa Kashilā. U yankai kpm kala ka Kashilā unā u cingi, n a asu u da wari, n ama da kpm a'ari a zuba gba. ⁷ Kashilā ka asaka yi tā u yain kuvon n ama a ne kpm u lyai kaci ka le. Kpm dem a naka yi tā ucira a kaci ka agali n ama n aletsu n iyamba gba. ⁸ Ya dem a likimba wa lyaka yi tā kayala, shegai bamu n aza da a'ala a le a'ari ukorongi a Tagarada u Aza a Uma tun kahu a yain likimba. Tagarada nala vi u Maku ma Kondom ma a'ari a wunai vi u da.

⁹ Uza da wari n atsuvu a upana, u pana.

¹⁰ Uza da baci dem Kashilā ka dangasai a ka kana, a ka kana yi tā.

Uza da baci dem Kashilā ka danai a ka wuna n burundu, a ka wuna yi tā.

Nala wa wenike tā u kana tā ama a Kashilā a kawunku kpm a yain n upityanangu.

Kadin ka ire ka ka wutai a uyamba

¹¹ Aku n wenei kadin ka roku ka wutai a asuvu a uyamba. Wā tā n avana a re tyoku u maku ma kondom, u yain kadyanshi n kalagatsu ka ubungu. ¹² Kadin ka na ki ka shamgbai a kapala ka kadin ka kagita ki, kpm u yain manyan n ucun u ucira u da kadin ka kagita ki ka yankai manyan. N ucira u nala vi u da u zuwai gba uza da baci dem wari a likimba u lyakai kadin ka kagita ki kayala, uza da wari n kalani ka usan u da wari u rawai u wuna yi u

da u tanai vi. ¹³ Aku kadin ka ire ki ka yansa ikunesavu i pige i pige. Hal gba u zuwai akina a wutai a zuba utuwa a likimba, ama n a wundi. ¹⁴ Kashilā ka zuwai kadin ka ire ki ka yain ikunesavu a kapala ka kadin ka kagita ki, hal u yin-sai gba ama a likimba n ikunesavu i ne yi. U tonuko le a mai kameli ka ka rot-soi kadin ka kagita, uza da a'ari a wunai n burundu, shegai u gonoi n uma. ¹⁵ Kashilā ka asakai kadin ka ire ki ka zuwai kameli ka kadin ka kagita ki ka yain uma, tsara ka dansa ka zuwa a wuna gba uza da baci bawu u lyaka yi kayala. ¹⁶ A matsai ama a yansai kugyan a akere a ulyaki a le ko kpm a acen a le, ko aza-pige ko aza a kenu, ko aza a utsari ko aza a unambi, agbashi ko aza da bawu a'ari agbashi. ¹⁷ Ama da a'ari n kugyan ku na alya koshi a ka tsila kpm a denge. Kugyan ku na ki kala ka kadin ki ka ko kpm lamba da wari a kushani ku kala ka ne.

¹⁸ Ya ciga tā kakiri tsara i reve lamba u kadin vi! Uza da wari n kakiri cika wa reve tā u da. Lamba u ne vi u da amangatawanteli n amangatatsu n u teli (666), kpm wā tā a kushani ku vuma u roku.

Maku ma Kondom n ama a ne

14 Aku n wenei Maku ma Kondom kushani a Masasa ma Sihiyona.† Ama azu amangatawun n azu amangare n azu a nishi (144,000) a'ari kushani n eyi. Ama a nala yi alya aza da a'ari n kala ka Maku ma Kondom ki n ka Tata u ne a acen a le. ² N panai kalagatsu ka roku ka dansa a zuba. Kalagatsu ki ka tā yavu mawura ma mini ma pige ma ma rukpusa ko kpm yavu mawura ma makpankashila. Yavu mawura ma ama ushani aza da a ka keme molo. ³ Ama azu amangatawun n azu amangare n azu

†14:1 Sihiyona kala ka dem ka Urishelima.

a nishi a shamgbai a kapala ka karatsu ka tsugono, kabolo n ili i uma i nishi yi, nā nkoshi mi. A ka shipa ushipa u savu u da bawu uza wa fuda wa rotsongusu, she ele koshi. A asuvu a ama a likimba gba, alya aza da a wutukpai koshi. ⁴ Alya aza da a k̄anai kaci ka le uwulukpi bawu a yain tsishankala; adama a nala yi a da a'ari uwulukpi. A tono t̄a Maku ma Kondom mi a asu u da dem u banai. Ele ama a Kashil̄a a da n Maku ma Kondom mi; a'a t̄a tyoku u ilimaci i kagit̄a i'ya a nak̄ai Kashil̄a. ⁵ A tsu yan kaban wa, kpm̄a a'a n unyushi wa.

Atsumate a zuba a tatsu

⁶ Aku kpm̄a n wenei katsumate ka zuba ka imkpusa a zuba bilibili. Wa danasa t̄a akani a Kadyanshi ka Shinga a da bawu a'ari n utyoku a asu u ama da a'ari a likimba; wata, iyamba, n agali, n aletsu, n ama. ⁷ U yain kadyanshi n ucira, “U k̄an̄a t̄a i wenike Kashil̄a karinḡa, kpm̄a i dansa tyoku da wari n tsupige. Kpaci a'ayin a yan de a da wa yanka ama a likimba afada. Wenike ni karinḡa, adama a da aya u yain zuba n iyamba, n kushiva, n a'eshi a mini.”

⁸ Aku katsumate ka zuba ka ire ka imkpai a zuba tyoku ka kagit̄a ki n ka dansi, “Ilyuci i Babila i pige i rukpa de! Ilyuci i na yi tsishankala tsu ne tsu zuwa t̄a iyamba dem i wokoi n icadi. Nala dem u zuwai ama a wokoi yavu asoi n tsishankala tsu ne.”

⁹⁻¹⁰ Aku katsumate ka tatsu ka tono le, n ka salasi, “Gb̄a ama da a lyakai kadin ki kayala n kameli ka ne a'a t̄a n kugyan ku kadin ki a acen a le ko kpm̄a a akere a le. Kashil̄a ka zuwa le t̄a a soi mini ma cinwi ma mavura ma ne. Mini ma cinwi ma na mi a goso ma n mini wa, Kashil̄a n kaci ka ne aya u tsungi ma n ucira nala a mako ma upan ma ne. Ama a nala yi dem a ka zuwa le t̄a a pana ikyamba a asuvu a akina a eri a da a ka tasa a kapala

ka atsumate a eri n a kapala ka Maku ma Kondom. ¹¹ Akina a da a ka zuwa le a pana ikyamba yi a ka runukpa le t̄a hal ubana bawu utyoku. Ama a nala yi a da a ka lyaka kadin ki kayala n kameli ka ne kpm̄a a'ari n kugyan ku kala ka ne ki, upana u ikyamba u le wa kotso wa, ko kenu.” ¹² Gb̄a ili i'ya ili i na yi ya tono i'ya, u k̄an̄a t̄a ama a Kashil̄a a kawunku. Alya ama da a tonoi udani u Kashil̄a kpm̄a a tonoi Yesu mayun.

¹³ Aku n panai kalaḡatsu a zuba ka danai, “Korongu na: Ed̄a aza a maza-nga a da, aza da ili i'ya i bidyai n gogo-na ubana ya kuw̄a a asuvu a u-tono u Asheku!”

Aku Kulu ki ku wushuki, “Mayun da, a ka wunvuga t̄a a manyan ma a yain, kpm̄a alabari a manyan ma shinga ma le ma tono le t̄a.”

Ukana u likimba

¹⁴ Aku n webelei n wenei kalishi ka pun. Uza roku uza da u rotsoi vuma ndishi pini a asuvu a kalishi ki. W̄a t̄a n funi u zinariya a kaci ka ne kpm̄a wa ban̄a makanatsu ma kulya a kukere ku ne. ¹⁵ Aku katsumate ka roku ka wut̄ai a asuvu a Kuwa ku Kashil̄a ka salak̄ai uza da wari ndishi a kalishi ki n kalaḡatsu ka pige, u danai, “Git̄a ukana n makanatsu ma vun̄u. Ili i'ya a ka kana a likimba i gewe de, kpm̄a a'ayin a da gai na vi a da a ka bolomgbono i'ya.” ¹⁶ Aku uza da wari ndishi a kalishi ki u koronoi iceshi yi n makanatsu ma ne u kanai i'ya.

¹⁷ N wenei katsumate ka zuba ka ire ka wut̄ai a Kuwa ku Kashil̄a a zuba, k̄a t̄a n makanatsu ma kulya cika. ¹⁸ Katsumate ka tatsu uza da wari n ucira a kaci ka akina, u wut̄ai a asufarakpa. Katsumate ka na ki ka isai katsumate ka ire ki u danai, “Bidya makanatsu ma vun̄u vu bolomgbono ilimaci i atyaci a cinwi† a likimba, kpaci ilimaci i le i gewe de.” ¹⁹ Katsumate ki ka bankai makanatsu ma ne a

likimba u kanai cinwi vi. U bolomgbonoi ilimaci i atyaci a likimba a asu u pige u da a ka pishisa i'ya. Tyoku da upan u Kashila wari u da gai la vi. ²⁰ Ilimaci i atyaci yi a pisha ta i'ya a ulanga u ilyuci, kpm mpasa n wotsongi n wutai a asu u da a ka pishisa vi yavu agata a da a rawai mel amangatawanre (200) kpm kadaka ka agata ki ka rawa ta udeshe kutawun.

Usara u shindere u makorishi

15 Aku n wenei iryoci i pige i roku a zuba i'ya i zuwai ya dem u yain majiyan. N wenei atsumate a zuba a shindere a ka bana usara u shindere u makorishi. Kashila ka kotso baci uyan ama mavura n usara u shindere u na vi, wa asaka ta upana upan. ² N wenei ili i'ya i rotsoi kushiva ka ka lada yavu madubu kasatari n akina. Kpm n wene ta aza da a lyai kaci ka kadin ki n kameli ka ne; wata, kadin ka lamba wari kushani ku kala ka ne. Ama yi a shamgbai a ikengi i kushiva, ya dem wa bana molo u da Kashila ka naka yi. ³ A shipai ushipa u da Musa kagbashi ka Kashila u shipai n ushipa u da Maku ma Kondom ma shipai, a danai, “Avu Magono ma Zuba Kashila Uza u Ucira Gba,

vu yan ta manyan ma pige ma pige, ma ma zuwa majiyan.

Vu lyai tsugono tsu ama gba.

Ili i'ya vu yain gba mayun da kpm i lobono ta.

⁴ Ama gba a ka naka vu ta tsupige, Magono ma Zuba!

Ama gba a ka dana ta, ‘Vu gbonguro ta cika kpm va ta n ucira.

Vuma wa la uwulukpi wa, she avu.

Ama a likimba gba a tuwa ta a lyaka vu kayala.

Ya dem wene ta manyan ma maci ma vu yain.”

⁵⁻⁶ N wenei kpm pini a zuba, atsumate a zuba a shindere aza da a ka bana

usara u shindere vi a wutai asuvu Asu u Uwulukpi† a Kuwa ku Kashila. Ya dem u ukai kunya ku eri ka ka lada, n kunya ku uwambana ku kagbodo ka a cai n zinariya uwambani a makamba ma ne. ⁷ Aku uza te a asuvu a ili i uma i nishi yi u nakasai atsumate a shindere yi abelu a zinariya a da a'ari ushadangi n mavura ma Kashila, uza da wari n uma hal ubana bawu utyoku. ⁸ Aku Kuwa ku Kashila ki ku shadangi n kanga ka ka wutai asu u tsupige tsu Kashila n ucira u ne. Uza wa la wa fuda wa uwa pini wa, she usara u shindere u da atsumate a shindere yi a tukoi u kotso.

Abelu a upan u Kashila

16 Aku n panai kalagatsu ka pige Asu u Uwulukpi ka tonukoi atsumate a zuba a shindere yi, “Walai i ba i tsalasa abelu a shindere a upan u Kashila a likimba.” ² Katsumate ka zuba ka kagita ka ba ka tsalai ili i'ya i'ari a kabelu ka ne a likimba. Aku agalama a tadasai a ikyamba i aza da a'ari n kugyan ku kadin ki, aza da a gbashikai kameli ka ne.

³ Katsumate ka zuba ka ire ka tsalai ili i'ya i'ari a kabelu ka ne a kushiva, aku mini mi ma wokoi yavu mpasa n kakushe, aku gba ili i uma i kushiva yi i kuwai.

⁴ Katsumate ka zuba ka tatsu ka tsalai ili i'ya i'ari a kabelu ka ne a agata n a'eshi a mini, aku a gono mpasa. ⁵ N panai katsumate ka zuba ka ka kirana n mini ka danai,

“Ada Kashila Uza u Uwulukpi.

Ada Kashila uza da wari gogo-na kpm va ta pini tun caupa!

Dere da an va yanka likimba afada naha.

⁶ Ama a cingi a zuwa ta mpasa m ama n antsumate n vunu n yeni.

Adama a nala vu naka le de mpasa a soi n da n wokoi katsupi ka malen ma manyan ma le.

Ili i'ya i gain a tsasa i'ya a ka tsasa.”

⁷ Aku kpmam n panai kalagatsu ka wutaḡi a asudaraka n ka dansi:

“Eye, Magono ma Zuba Kashila Uza u Ucira Gba,
mayun da kpmam dere da tyoku da vu yain ama a cingi mavura.”

⁸ Katsumate ka zuba ka nishi ka tsalaji ili i'ya i'ari a kabelu ka ne a kaara, aku Kashila ka asakaji ka runukpa ama n akina a ne. ⁹ Usudugbi u pige u runukpai ama gba, aku a wishai kala ka Kashila uza da suki usara u na vi gba. Shegai a 'yuwain ukpatala a asaka unyushi u cingi u le a cikpala tsupige tsu ne.

¹⁰⁻¹¹ Katsumate ka zuba ka tawun ka tsalaji ili i'ya i'ari a kabelu ka ne a karatsu ka tsugono tsu kadin ki, aku uyamba u da wa lya tsugono tsi u wokoi n karimbi. Ama a ka lumusa ajiri a le adama a upana u ikyamba na mbala ma agalama. Shegai a wishai Kashila ka Zuba a 'yuwain ukpatala a asaka unyushi u cingi u le.

¹² Katsumate ka zuba ka teli ka tsalaji ili i'ya i'ari a kabelu ka ne agata a pige a Yufiriti aku mini mi ma wumkpai. Nala gita ta tsara a fobusuko ngono n kasana ure u da a ka tuwa n asoje a le. ¹³ Aku n wenei pini ityoni i cingi i tatsu i'ya i rot-soi apodo. A ka wuta a unu u ubungu, n a unu u kadin ka kagita, n a unu u kadin ka ire ki uza da wari matsumate ma kaban. ¹⁴ Ityoni i cingi i na yi i'a ta n ucira u da a ka yan ikunesavu. A bana ta a asu u ngono n likimba gba a bolomgbono le a yain kuvon n Kashila Uza u Ucira Gba a kain ka pige ka wa yan ama afada.

¹⁵ Asheku a danai, “Kiranai ma tuwa ta tyoku da kaboki ka tsu tuwa bawu uza revei. Kashila ka zuwuka ta uza da bawu wari alavu kpmam wari ufobusi n aminya a ne tsara u rongo ukyawunsa kataba wa unu u shinga, kpmam wa pana uwono u ama wa a ka wundya yi baci.

¹⁶ Ityoni yi i bolomgbonoi ngono mi asu u te a asu u da a ka isa Aramagado n Tsiyahuda.

¹⁷ Katsumate ka zuba ka shindere ka tsalaji ili i'ya i'ari a kabelu ka ne a uwule, aku kalagatsu ka pige ka wutaḡi asuvu a Kuwa ku Kashila a karatsu ka tsugono ka danai, “N kotsu de ko ndya wa.” ¹⁸ Aku a rongoi ulada, n mawura ma pige, n makpankashila, n ugbadu u iyamba u pige u da u wurai i'ya i'ari a yansai an ama a'ari a likimba. ¹⁹ Ugbadu u iyamba vi u pecei ilyuci i pige i Babila abon a tatsu. Ilyuci i pige i pige i likimba i wasasai gba gba. Kashila ka cibai inyushi i Babila gba aku u zuwai Babila vi u soi mini ma cinwi ma mako ma ne; wata, upan u pige u ne. ²⁰ An iyamba i gbadai nala, aku gba iyamba i mere ma mini na nsasa a puwain. ²¹ Mini ma atala ma pige[‡] ma araji a le a rawai uratsanaka evu n amangatawun (100) ma rukpusai a zuba u ama. Adama a nala ama a wishai Kashila, an u wokoi aya u sukunku le usara vi.

Kashankala n kadin

17 Katsumate ka zuba ka te asuvu atsumate a shindere a da a'ari n abelu a shindere yi ka tuwai ara va aku ka danai, “Tuwa na n wenike vu tyoku da a ka yanka kashankala ka ya dem u revei vi mavura; wata, ilyuci i pige i'ya a mai asu u da agata a'ari ushani. ² Ngono n likimba n vakusu ta n eyi, kpmam ire i unamba u uwono u ne tyoku u mara ma makai ya dem a likimba da i'ari.”

³ Kpmam asuvu a kuwene ka Kulu ku zuwai n wenei vi, katsumate ka pura mu ubana a mete. Pini de n cinai uka ndishi a zuba u kadin ka san kpayaya. A korongi inyashi i Kashila a ikyamba i ne gba, kpmam wa ta n a'aci a shindere n avana kupa. ⁴ Uka vi u ukai aminya a

[‡]16:21 Araji a mini ma atala mi a rawa ta araji a kakpakpa ka siminti.

tsugono a ɗa a'ari n ushili u galura n san kpayaya. Kpam dem u ukai ili i ikali i zinariya, n atali a ikebeɗ icun kau-kau. A kukere ku ulyaki ku ne u banai mako ma a yain n zinariya ushadangi n ili i icadi; wata, ili i icadi n ashinda a tsishankala tsu ne. ⁵A korongi kala ka kari n kalen usokongi a kucen ku ne. Kala ka danai, “Mpa Babila Kacirani, anuku a ashankala, uza ɗa u gitai ili i icadi gba a likimba.”

⁶Aku n wenei uka vi ugutukpi an u soi mpasa m ama a Kashila, aza ɗa a wunai adama a ɗa a dansai ukuna u Yesu.

An n wene yi n yain majiyan. ⁷Aku katsumate ka zuba ki ka wece mu, “Ndy a zuwai vu yain majiyan? Ma tonuko vu ta ukuna u usokongi u uka u na vi n kadin ka u yuwai uza u a'aci a shindere n avana kupa vi. ⁸Kadin ka vu wenei na vi wari ta n uma caupa, shegai gogo-na kakushe ka. Ciga ɗa wa ciga u wuta asuvu a kadaka ka bawu kari n utyoku aku u bana asu u ɗa a ka wacinsa yi. Ama ɗa a'ari a likimba, aza ɗa bawu Kashila ka korongi a'ala a le a Tagarada u Aza a Uma kahu uyan u likimba, a ka yan ta majiyan a webele baci kadin ki. Wari ta n uma caupa, gogo-na kakushe, shegai wa gono ta kpam.

⁹“Va ciga ta katakasuvu n kakiri tsara vu reve ili i na yi. A'aci a shindere a nala yi agalala a ɗa asu u ɗa uka vi wari ndishi. A'aci yi ngono n shindere n ɗa dem. ¹⁰Ngono n tawun n rukpa de, gogo-na ma teli ma ma lya tsugono, kpam ma shindere mi kotsu ma tuwa wa. Shegai tsugono tsu ne tsa barakpa wa. ¹¹Kadin ka kari n uma caupa vi kpam gogo-na u kuwai vi, aya magono ma kul-la. Wa ta tyoku ngono n shindere mi, kpam a asu u uwacinsa u ɗa wa bana.

¹²“Avana kupa a ɗa vu wenei vi, ngono kupa n ɗa bawu n gitai ulya tsugono n ɗa, shegai a ka wusha ta ucira u ɗa a ka lya tsugono tyoku u ngono hal

ulapa u uwule u te kabolo n kadin ki. ¹³Gba a ka wushuku ta a naka yi ucira n tsugono tsu le. ¹⁴A ka yan ta kuvon n Maku ma Kondom mi, shegai Maku ma Kondom mi ma lya ta ucira u le, kpaci aya Asheku a zuba u isheku gba, kpam Magono ma a zuba u ngono gba. Ama a ne a ɗa u isai kpam u dangasai a ka tono yi ta kain dem.”

¹⁵Aku katsumate ka zuba ki ka tonuko mu, “Agata a ɗa vu wenishei nala vi; wata, a asu u ɗa kashankala ki kari ndishi, ama a ɗa n kakuma ka ama n iyamba n aletsu. ¹⁶Kpam avana kupa n kadin ka vu wenei vi a ka kovo ta kashankala ki. A ka wusa yi ta gba ili i'ya wari n i'ya, aku a asaka yi katafa. A ka karasa ta ikyamba i ne, aku akina a koruso a lya yi gba. ¹⁷Ngono kupa mi ma yan ta nala kpaci Kashila ka ka zuwai gba afofi a ne a shadangu. Adama a nala a ka wushuku ta a naka kadin ki ucira n tsugono tsu le. A ka naka ta kadin ki karinga hal she Kashila ka zuwa afofi a ne a shadangu. ¹⁸Uka ɗa vu wenei vi, ilyuci i pige i ucira i'ya, i'ya magono ma ne ma lya tsugono tsu ngono n likimba gba.”

A wacinsai Babila

18 An kuwene ku uka ɗa u kumbai kadin ki ku wurai, n wene ta katsumate ka zuba ka roku ka cipa a iyamba. Wa ta n ucira cika, aku katyashi ka ka lada ka ka wutusa ara ne ka wakanai likimba. ²U salai n kalagatsu ka ucira:

“Ilyuci i pige i Babila i wasa de.

Ama a'a kpam pini wa,

shegai ityoni i cingi kau-kau i ashinda i'ya i'ari pini.

Gba nnu ma ashinda ma ta pini.

³Gba iyamba i so ta mara ma ne,

adama a ɗa u lai uciga tsishankala.

Ngono n likimba n yan ta tsishankala n eyi,

kpam gb̄a aza a tsilaga a tsar̄a t̄a ikebe
ushani
adama a d̄a u la t̄a uciga ili i shinga i
shinga.”

⁴ Aku n panai kalaḡatsu ka roku a zuba
ka danai:

“Wut̄ai pini a ilyuci i nala yi, ama a va,
kotsu i yain unyushi u cingi tyoku d̄a u
yain wa,

kotsu kpam i wushi mavura ma wa
wusha wa.

⁵ Unyushi u ne u yan t̄a kazana ka ka
rawai a zuba,

Kashil̄a kpam ka as̄ansa n ili i cingi i'ya
u yansai wa.

⁶ Yankai Babila dem tyoku d̄a u yankai
aza roku.

I tsupuka yi ili i cingi i'ya u yansai hal
kure.

I fobusuko yi mar̄a ma ma rawai ucira
kure

tyoku d̄a u fobusukoi aza roku.

⁷ U nak̄a t̄a kaci ka ne tsupige cika
u tsar̄ai kpam gb̄a ili i'ya wa ciga.

I nak̄a yi upana u ikyamba n unamg-
bukatum̄a cika.

U yanka t̄a kaci ka ne ar̄adi, u danai,

‘Mpa na n dusuki,

mpa uka d̄a wa lya tsugono.

Mar̄i n vali d̄a wa kuw̄a mu wa,

adama a nala ma sak̄a yi wa.’

⁸ Adama a d̄a uka vi u yain ar̄adi nala,

wa far̄akpa wa,

Kashil̄a ka yan yi t̄a mavura n mab̄ala,

n ukp̄a u ama a ne, n kambulu.

Akina a ka lya yi t̄a,

kpaci Kashil̄a, uza d̄a u yanka yi afada,

wa t̄a n ucira cika.”

⁹ “Ngono n d̄a a yain tsishankala kpam
a pecei utsari u ne, a ka wene t̄a k̄anga
ka uk̄ana u akina a d̄a a ka lya yi, aku a
s̄ai a namgba katsum̄a adama a nala yi.

¹⁰ A shamgbai a mb̄ari, kpaci a ka pana

t̄a uwonvo u upana u ikyamba u d̄a u
tsar̄a yi kotsu u tsar̄a le dem wa. A danai,
“Upana u ikyamba!

Upana u ikyamba u ilyuci i pige i nala
yi,

ilyuci i pige i Babila,

kpaci mavura ma wunu ma tuw̄a t̄a

a asuvu a ulapa u uwule u te!’

¹¹ “Kpam aza a tsilaga a likimba a ka
s̄a t̄a a namgba katsum̄a adama a ne,
kpaci gogo-na ko uza w̄a la wa tsila ili
i'ya a ka dengishe wa. ¹² Ili i'ya a ka
dengishe vi i'ya zinariya, n azurufa, n
atali a ikebe,† n ityali. A ka tsar̄a kpam
katsili ka aminya a d̄a a lai tsugbere tsu-
lobo, n aminya a mini ma galura n san
kpayaya wa. A ka tsar̄a uza d̄a wa tsila
nd̄anga n d̄a mar̄i n magul̄ani ma shinga,
n ili i'ya a yain n a'anga a karon, n̄a
nd̄anga ma ikebe wa. Nala dem n urim
u shili, n urim, n katali ka ikebe cika ka
kuma. ¹³ A ka tsar̄a uza d̄a wa tsila ili
i magul̄ani i kusan,¶ n ili i magul̄ani i
urunukpa, n i kusugburu wa. Nala dem
n mini ma cinwi, n manivi, n kira, n
ilya. Hal n anaka, n̄a ncon, n adoki, n̄a
nringongo ma adoki ma ucanka ucanga
a ka tsar̄a katsili wa. Nala dem a ka tsar̄a
katsili ka agbashi, n ama d̄a a kan̄ai a asu
u kuvon wa.

¹⁴ “Aza a tsilaga yi a tonuko yi,

“Gb̄a ili i'ya var̄i vu zuwukai a'eshi yi i
kotso de,

kpam gb̄a ili i'ya i lobonuso vu vi i
puwan de,

vu buwa kpam utsar̄a i'ya wa!’

¹⁵ “Aza a tsilaga a ne, aza d̄a a yain
utsari a asu u dengishike yi ili i nala yi,
a ka shamgba t̄a a mb̄ari, adama a d̄a a
ka pana t̄a uwonvo u upana u ikyamba u
d̄a u tsar̄a yi kotsu u tsar̄a le dem wa. A
ka s̄a t̄a a namgba katsum̄a. ¹⁶ A ka dana
t̄a,

†18:13 A asuvu a ili i magul̄ani yi, a bolomgbono t̄a pini n mar̄, n furankinsen. Ili i
te i'ya n ili i'ya arevi a tukoi Yesu kune a'ayin a d̄a a matsa yi.

“Upana u ikyamba!

Upana u ikyamba u ilyuci i pige i nala yi!

Wari u tsu uka ta aminya a ikebe a da a'ari n mini ma galura n san kpayaya.

U uka ta dem ikali i icanga i zinariya, n atali a ikebe† icun kau-kau!

¹⁷ A asuvu a ulapa u uwule u te u da a nangasai gba utsari u ne!

“Atigi† a a'atsu a pige n ayain a manyan a le kabolo n aza a nwalu a mini yi, n aza a tsilaga tsu ili i'ya a ka cangasa pini a a'atsu yi a ka shamgba ta a mbari.

¹⁸ A ka sa ta cika an a wenei kanga ka ukana u akina ka kari yi ulya vi, ‘Kotsu a'ari a yan ilyuci tyoku u ilyuci i ucira i na yi wa!’

¹⁹ “A ka polusuko ta a'aci a le kabu-ta tsara a wenike unamgbukatsuma u le. Kpam a ka dana ta:

“Upana u ikyamba!

Upana u ikyamba u ilyuci i pige i nala yi!

Tsu yan ta utsari adama a udukuyan u ne.

Kpam gogo-na a asuvu a ulapa u uwule u te gba u puwan de.’

²⁰ Eda aza da i'ari a zuba yanyi ipeli, i yain kpam mazanga,

kpaci Kashila ka wacinsa de Babila.

Ama a Kashila kabolo n asuki

n aza da a tsu dansa akani a Kashila

a ka yan ta mazanga.

Kpaci Kashila ka kidaga de Babila ugana adama a ili i cingi i'ya u yansa ka da.”

²¹ Aku katsumate ka zuba ka ucira ka bidyai katali ka pige, yavu ka a tsu wurika kira, aku u vutalai ka a kushiva, u salai:

“Babila, avu ilyuci i ucira,

tyoku da Kashila ka wacinsa vu n ucira da na

tyoku da n vutalai katali ka na ki!

Avu ilyuci i na yi, ama a ka doku a ka wene vu kpam wa.

²² Ama a ka doku a ka pana a kemi kpam molo wa,

ko ashipi, ko kpam ama a fulusa avula n igbali wa.

Uza wa doku wa yan kpam manyan a asuvu a vunu wa.

Uza wa doku wa pana mawura ma kira kpam wa.

²³ Uza wa doku wa wene katyashi ka ncikalu a asuvu a vunu kpam wa.

Uza wa doku wa pana kpam kalagatsu ka kalobo n makere a yain iyolo wa.

Aza a tsilaga a vunu alya a'ari a lakai ucira a asuvu a likimba naha.

Tsuboci tsu vunu tsu yinsa ta ama a likimba gba.

²⁴ Kashila ka yanka ta Babila mavura kpaci ilyuci yi i wuna ta aza da a dansai

akani a Kashila,

n aza da a'ari ama a Kashila.

Mayun da, Babila wuna ta ama a likimba ukyawan.”

Ama da a'ari a zuba a cikpalai Kashila

19 An katsumate ka zuba ka ucira ka nala ka kotsoi kadyanshi, aku n panai mawura ma kakuma ka ama a zuba, a ka salasa:

“Cikpalai Kashila!

Iwauwi, n tsupige, n ucira i Kashila ka tsunu i'ya!

² Mayun da kpam dere da tyoku da u tsu yan ama a cingi afada.

U yawunsa de tyoku da wa yanka kashankala ka pige ka nala ki mavura,

uza da u zuwai ama a likimba a yain tsicingi a asu u da a yain tsishankala n eyi.

Kashila ka tsupa yi ta kpaci u wuna ta agbashi a ne.”

³ Aku a doki a salai:

“Cikpalai Kashila!

Kanga ka ukana u akina ka ilyuci i pige yi ka 'yanga ta a zuba hal ubana bawu utyoku!”

⁴Nkoshi kamanga n ama a nishi mi n ili i uma i nishi yi a kudāngi a lyakai Kashilā kayala, uza dā wari ndishi a karatsu ka tsugono. A danai, “Ami! Cikpalai Kashilā!”

Abiki a iyolo a Maku ma Kondom

⁵Aku n panai uza roku wa isa pini a karatsu ka tsugono ki, u danai, “Gbā ama, azapige n aza dā bawu a'ari azapige. Aza dā ya lyaka Kashilā kayala, danai, “Tsu naka vu tā tsupige.”

⁶Aku n panai mawura ma kakuma ka ama a zuba a ka salasa yavu mawura ma mini ma pige ma ma rukpusa kpm yavu mawura ma makpankashilā ma pige. N panaka le a ka dansa: “Cikpalai Kashilā!

Kpaci Magono ma Zuba Kashilā
Uza u Ucira Gbā aya Magono!

⁷Tsu yanyi ipeli n mazanga.

Tsu cikpalai tsupige tsu ne.

Kpaci a'ayin a dā a ka yan iyolo i Maku ma Kondom mi a rawa de.

Ukasavu vi u fobuso de

kaci ka ne adama a iyolo yi.

⁸Kashilā ka naka yi tā aminya a pun, a dā a lai aminya a tsugbere, a dā a'ari sarara kpm a ka lafa.”

(Aminya yi a dā ili i shinga i'ya ama a Kashilā a ka yansa.)

⁹Aku katsumate ka zuba ki ka tonuko mu, “Korongu na: Kashilā ka zuwuka tā gbā uza dā baci dem a libanai a asu u abiki a iyolo i Maku ma Kondom mi una u shinga.” Katsumate ka zuba ki ka danai kpm, “Ili i'ya Kashilā ka dansai na vi mayun dā.”

¹⁰Aku n kudāngi a a'ene a katsumate ka zuba ki tsara n lyaka yi kayala, shegai u tonuko mu, “A'a! Kotsu vu lyaka mu kayala wa! Mpa dem kagbashi ka tyoku u vunu n tyoku u Atoni a dā a buwai, n gbā aza dā a kana ukuna u mayun u dā Yesu todugboi. Cikpalai Kashilā!”

Ukuna u mayun u dā Yesu todugboi vi u dā u tsu zuwa ama a dansa akani a Kashilā.

Uza dā u yuwai kadoki ka eri

¹¹Aku n wenei zuba kukpai, n wenei kadoki ka eri kari kushani pini. Uza dā u yuwai ka vi kala ka yi Uza u Maci n Uza u Mayun. U tsu yan tā afada a ne dere, kuvon kpm dere. ¹²A'eshi a ne a ka lafa yavu akina, aku u ukai ifuni ushani a kaci ka ne. A korongu tā kala ka ne a ikyamba i ne, shegai aya koshi u revei ka. ¹³U ukai matogo ma a rumbugi a asuvu a mpasa. Kala ka ne ka, “Udani u Kashilā.” ¹⁴Asoje a zuba a yuwusai adoki a eri a ka tono yi. A ukusai aminya a pun a dā a lai aminya a tsugbere, a dā a'ari sarara. ¹⁵Burundu u kulya u wutai a una u ne, kpm n u dā wa yan manyan u yain kuvon n uyamba. Wa lya tā tsugono tsu le n kalangu ka urim. Wa wenike tā upan u pige u Kashilā Uza u Ucira Gbā a asu u upisha cinwi a kadaka ka upishisa mini ma cinwi. ¹⁶A kapashi ka matogo ma ne ma ma palai maguta ma ne a yain ikorongi i na:

MAGONO MA NGONO N ASHEKU A ISHEKU.

¹⁷Aku n wenei katsumate ka zuba ka shamgbai a kaara. U salakai gbā asakali a dā a ka imkpusa a zuba n kalagatsu ka ucira, u danai: “Tuwai! Bolomgbonoi i lyai ilikulya i abiki ushani i'ya Kashilā ka tuwa ka fobusuko dā! ¹⁸Tuwai! Takumai ikyamba i ngono, n atigi, n asoje, kabolo n ikyamba i adoki n ikyamba i ayuwi a le. Tuwai! Takumai ikyamba i ama gbā: agbashi n aza dā bawu a'ari agbashi, aza-pige n aza dā bawu a'ari azapige!”

¹⁹Aku n wenei kadin na ngono n likimba gbā, kabolo n asoje a le, a bolomgbonoi tsara a yain kuvon n uza dā u yuwai a zuba u kadoki ki n asoje a ne dem. ²⁰Aku a kana kadin ki kabolo n matsumate ma kaban uza dā u yanka

yi ikunesavu yi. (U yansa tã ikunesavu i nala yi tsarã u yinsã aza ða a'ari n kugyan ku kadin ki, aza ða kpm a lyakai kameli ka ne kayala.) Kadin ki n matsumate ma kañan mi a vutalã le tã n uma u le pini a kushivã ku akina ka kari urãna n akina a eri. ²¹ Uza ða u yuwã kadoki ki u wunusai asoje a le gbã n burundu ða wãri a uwutusã a unã u ne. Aku gbã asakali yi a takumai ikyamba i le a cuwusã hal ucuwi u leje le.

Ayen kazu (1,000)

20 An uza ða u yuwã kadoki ki u lyai kaci ka kadin ki, n matsumate ma kañan n asoje a le dem, aku n wenei katsumate ka zuba ka roku kari ucipã a iyamba, ubani n makukpunku ma kadãkã ka bawu kari n utyoku n ikani i arãji a kukere ku ne. ²⁻³ Katsumate ka zuba ki ka kañã ubungu vi; wata, kali ka nala ka kari tun caupa vi ka a tsu isã Kalapãnsi ko kpm Kanangasi. [§] U bidyai ikani yi u sira yi mai n i'ya. Aku u vutalã yi a kadãkã ka bawu kari n utyoku. N makukpunku ma wa ðanã a kukere ku ne ki ma u gbagiryai utsutsu u kadãkã vi, aku u zuwai iryoci pini a utsutsu vi tsarã ko uza u kukpã wa. Kalapãnsi ki ka rongo tã pini hal ayen kazu (1,000), adama a nala wa doku wa yinsã kpm ama a likimba wa. Ayen kazu yi a wura baci, katsumate ki ka asãkã yi tã ve a'ayin kenu.

⁴ Aku n wenei aratsu a tsugono, kpm aza ða a'ari ndishi pini a zuba le alya ama ða Kashilã ka nañã ucira u ða a ka lya tsugono. Alya a'ulu a aza ða atokulalu a kidãsai a'aci a le adama a ða a dansai akani a Yesu n kadyanshi ka Kashilã. Ama a nala yi a lyaka kadin ko kameli ka ne kayala wa, kpm a wusha kugyan ku ne a acen a le ko a akere a le wa. A gono i yain uma aku a dusuki a aratsu a

tsugono, a lyai tsugono kabolo n Kirisiti Kawauwi hal ayen kazu. ⁵ A'ayin a kagita a ða pa vi a ða Kashilã ka 'yangasã akushe a ukpã. (Akushe a ða a buwai a gono n uma wa, she a'ayin a ða ayen kazu yi a kotsoi.) ⁶ Aza ða Kashilã ka 'yangasã a ukpã a'ayin a nala yi a yan tã ipeli cika; alya ama a ne. A ka wuna le a kushivã ku akina wa; wata, ukpã u ire u ða la vi. Shegai a ka gbashika tã Kashilã n Kawauwi ka u ðangasã tyoku u adarãkpi, kpm a ka lya tã tsugono kabolo n eyi hal ayen kazu.

Kashilã ka lyai kaci ka Kanangasi

⁷⁻⁸ An ayen kazu yi a kotsoi, katsumate ka zuba ki ka asãkã Kanangasi a asu u ða a'ari a sira yi caupa vi, wa wutã tã u yinsã iyamba n aza ða a wacuwai a asuvu a likimba gbã. Iyamba i nala yi i'ya a ka isã Gogu n Magogu. Wa tuko le tã a asu u te a asu u ða a ka yan kuvon. A ka yan tã ushani cika hal gbã ko uza wa fudã wa kece le wa. ⁹ A wacuwai a asuvu a likimba a kyawain a asu u ða ama a Kashilã a zuwai agali; wata, ilyuci i'ya wa ciga. Shegai akina a wutã a zuba a wacinsa le. ¹⁰ A'ari a vutalã ðe kadin ki n matsumate ma kañan mi a kushivã ku akina ka kari urãna n akina a eri, aku a vutalã kpm pini Kalapãnsi, uza ða u yinsã ama a na yi gbã. Akina yi a ka zuwa le tã a pana ikyamba kaara n kayin hal ubana bawu utyoku.

Afada a makorishi

¹¹ N wenei karatsu ka tsugono ka pun ka pige, aku n wenei uza ða wãri ndishi pini vi. An u wenikei kaci ka ne, aku likimba n zuba a puwãin kpm ko uza u doku u wene le wa. ¹² N wene tã kpm gbã ama ða a kuwusã a'ari kushani a kapala ka karatsu ka tsugono ki, aza-pige n aza a kenu. Aku a kukpã ita-

[§]20:2-3 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapãnsi.

garada i'ya a korongusi ili i'ya ya dem yansai. A kukpai kpm tagarada roku; wata, Tagarada u Aza a Uma. A yanka ta akushe yi afada ya dem n ili i'ya u yain, tyoku da a korongi pini a itagarada yi. ¹³ Aza da a kuwai a kushiva a banai dem tsara Kashila ka yanka le afada. Ukpa n Asu u Akushe a tukusoi ama da a'ari ara le, aku Kashila ka yanka le afada ya dem n ili i'ya u yain. ¹⁴ A vutalaji Ukpa n Asu u Akushe a kushiva ku akina. (Kushiva ku akina ku nala ki ka ukpa u ire.) ¹⁵ Aku a vutalaji ama a kushiva ku akina ki; wata, uza da baci dem kala ka ne bawu kari ukorongi a asuvu a Tagarada u Aza a Uma.

Zuba u savu n likimba u savu

21 An n kotsoi uwene kuwene ka Kashila ka yanka ya dem afada, aku n wenei zuba u savu n likimba u savu. Zuba u kagita n likimba u kagita a puwain, kpm kushiva ku buwa wa, ko kenu. ² N wenei kpm ilyuci i pige i'ya a wulukpei i'ya Kashila ka suki; wata, Urishelima u savu, u wutaji a zuba wa cipa a iyamba. Ilyuci i pige yi tyoku u uka da u ukai aminya a iyolo a ne da wari, kpm u fobusoi u gawunsa n vali u ne. ³ Aku n panai kalagatsu a karatsu ka tsugono, ka danai, "Gogo-na kuwa ku Kashila ka ta n ama! Wa rongo ta n ele, kpm a ka woko ta ama a ne. Kashila n kaci ka ne wa rongo ta n ele kpm wa woko ta Kashila ka le. ⁴ Wa yansasa ta meshi ma le gba. Ko uza wa kuwa kpm wa. Uza wa namgba kpm katsuma wa, ko u sai ko kpm u doku u pana ikyamba wa. Ili i cau i'ya i kotso de.

⁵ Uza da wari ndishi a karatsu ka tsugono ki u danai, "Webele! Ma gonusuko ko ndya wa i savu!" Aku u tonuko mu, "Korongu na, kpaci idani i na yi mayun da kpm a ka wushuku ta n i'ya."

⁶ Kpm dem u dana ta, "N yan de gba ili i na yi! "Mpa Alfa mpa dem Omega.†

Wata, mpa Kagita mpa dem Makorishi. Ma naka ta aza da a ka pana kakuli mini ma uso a keshi ka mini ka ka naka uma gbani, bawu a tsupai ko i te. ⁷ Gba aza da baci dem a lyai kaci a ka wusha ta ili i na yi gba: Ma woko ta Kashila ka le, kpm a ka woko ta mmuku n va. ⁸ Shegai gba ama a na yi; wata, aza da a kpadai ukawunku adama a uwonvo, n aza da a asakai upityanangu na mpa katsupi ka le ka kushiva ku akina ka kari urana n akina a eri. A ka tsupa ta dem aza da a nangasai kaci ka le n unyushi u cingi, n aza a mawunuka, n ashankala n akina yi. A'eli, n aza da a ka gbashika ameli, n aza a kaban, asu u le u da kushiva ku akina ka kari urana n akina a eri. Ukpa u ire u da la vi.

Urishelima u Savu

⁹ Katsumate ka zuba ka tuwai ka tonuko mu, "Tuwa n wenike vu makere ma ma yan iyolo n Maku ma Kondom mi." (Katsumate ka zuba ka na ki uza u te da a asuvu atsumate a shindere a da a'ari n abelu a shindere a usara u shindere u da a yain a makorishi.) ¹⁰ Kulu ku Kashila ku tonoi na mpa, aku katsumate ka canga mu ubana a zuba masasa ma ugadi. Aku u wenike mu Urishelima ilyuci i pige i uwulukpi i'ya Kashila ka suki, i wutaji a zuba ya cipa a iyamba. ¹¹ I shadangi n tsupige tsu Kashila kpm ya lada n katyashi ka shili usatari n mini ma avuku tyoku atali a ikebe† cika a da a'ari sarara yavu madubu ma ma wundyamgbanaka. ¹² Kasaga ka kari n ugbami ka ugadi cika ka kyawain i'ya. Itsutsu kupa n i re i'ya pini, kpm utsutsu dem katsumate ka zuba ka pini ka wundya u da. A itsutsu yi a korongu ta pini a'ala a agali a aza a Isara'ila kupa n a re, utsutsu dem kala ka te. ¹³ Kabon dem ka ta n itsutsu i tatsu: i tatsu a kasana, i tatsu a gadi, itsutsu i tatsu a daka, i tatsu kpm a kalivi. ¹⁴ Kasaga ka ilyuci ki ka ta n atali kupa

n a re a kami, katali dem a korongu ta pini kala ka kasuki ka te a asuvu a asuki kupa n a re a Maku ma Kondom mi.

¹⁵ Katsumate ka zuba ka ka dansa na mpa vi ka banai kalangu ka zinariya. Ka wa ratsanaka ilyuci i pige, itsutsu, n kasaga ka ilyuci ki. ¹⁶ An u ratsanakai, u wenei i'ya yavu akpati da ugadi n upeti n akumgbi a ne a'ari derere. Uratsanaka u akpati vi mel kazu ka te n aman-gatawatawun (1,500) u da. ^{**17} Aku katsumate ka zuba ki ka ratsanakai kasaga ki, n uratsanaka u tsunu, upeti u ne u rawa ta udeshe amangatawanre n kupa n u teli (216). ¹⁸ N atali a da a ka lada san n mini ma avuku a da a makai kasaga ki. Gba ili i'ya i'ari a ilyuci yi n zinariya da wari sarara cika hal wa lada yavu madubu ma ma wundyamgbanaka da a yain i'ya. ¹⁹⁻²⁰ Asuvu a atali kupa n a re yi katali dem ka ta kau kpm ka ikebe a kami ka kuma ki. A roku a shili a da, a roku tani mini ma tsulon ma le, a roku tani mini ma avuku ma le, a roku kpm mini ma lima icun i mabucu ma ivashi i akaryabi. ^{†† 21} Itsutsu kupa n i re yi ityali i ikebe† i'ya cika. Utsutsu dem n utyali u te u da a yankai u da. Ure u pige u ilyuci vi n zinariya u da wari sarara katyashi ka ne ka lada yavu madubu ma ma wundyamgbanaka da a yankai u da.

²² N wene kuwa ku ulya kayala pini a ilyuci i pige yi wa, kpaci Magono ma Zuba Kashila Uza u Ucira Gba n Maku ma Kondom alya kuwa ku ulya kayala ku ne. ²³ Ilyuci i pige yi ya ciga kaara ko uwoto a naka katyashi pini wa. Kpaci tsupige tsu Kashila tsa tsa lada pini aku Maku ma Kondom ma wakanai asu vi yavu macikalu. ²⁴ Gba ama a likimba a rongu ta pini a katyashi ka ka lada pini

a ilyuci yi. Kpm ngono ma tukuso ta ut-sari u le pini. ²⁵ Itsutsu i ilyuci yi ukukpi u da ya rongo kain dem. A ka gidaku i'ya wa, kpaci kayin ka pini asu vi wa. ²⁶ Ama a ka tukuso ta pini gba ili i shinga n i karinga pini a ilyuci i pige yi. ²⁷ Ili i cingi i'a la i'ya a ka asaka i uwa pini asu vi wa. Nala dem uza da baci dem u yain ili i uwono, ko kaban a ka asaka yi u uwa pini wa, shegai aza da a korongi a'ala a le a Tagarada u Aza a Uma u da Maku ma Kondom mari n u da.

Agata a da a tsu naka uma

22 An katsumate ka zuba ki ka wenike mu ilyuci i savu yi, aku kpm u wenike mu agata a da a'ari n mini ma ma tsu naka uma. A ka lada cika yavu madubu ma ma wundyamgbanaka. A gitai uyene a karatsu ka tsugono tsu Kashila n ka Maku ma Kondom a dusuki vi. ² Ma yenei a mere ma ure u ilyuci vi. Nfanga n da n tsu matsa mmuku n da n tsu naka uma n gbonguroi pini a apashi a re gba a agata yi. Kayen dem a tsu matsa ta ilimaci kupa n u re; wata, kuten a uwoto. Ama a likimba a tsu yanka ta avuku a le aguma a tanasa mballa. ³ Ili i'a la i'ya Kashila ka yankai unu u cingi pini a ilyuci yi wa. Karatsu ka tsugono tsu Kashila n ka Maku ma Kondom a dusuki vi a ilyuci yi i'ya ka rongo, kpm agbashi a ne a ka gbashika yi ta. ⁴ A ka wene ta upetiwa'eshi u Kashila n kala ka ne ukorongi a acen a le. ⁵ A ka doku a yain kayin kpm wa. A ka ciga kpm katyashi ka macikalu ko ka kaara wa, kpaci Magono ma Zuba Kashila ka naka le ta katyashi. Kpm a ka lya ta tsugono hal ubana bawu utyoku.

****21:16** Ugadi u kasaga ka ka kyawain ilyuci yi, u rawa ta nwalu ma ukyawan uyamba u Najeriya kure n kagbidi.

††21:19-20 Atali kupa n a re yi, katali dem ka ta n kala ka ne: ka kagita ka jaspas, aku safiru, n agatu n zumurudu n onis n yakutu n kirisolati n berili n tofazu n kirisofaras n yakinta n ametis.

Utuwā u Yesu

⁶Aku katsumate ka zuba ki ka tonuko mu, “Idani i na yi mayun dā, a wushuku kpm n i'ya. Magono ma Zuba Kashilā uza dā u nakāi Kulu Keri ku ne a asu u ntsumate, u suku tā katsumate ka zuba ka ne ka wenike agbashi a ne ili i'ya ya tuwā ya gitā gogo.”

⁷Yesu danai, “Panai na! Mā tā a utuwā gogo. Tagarāda u na u dana tā ili i'ya ya gitā gogo-na n ubana a kapala. Kashilā ka zuwuka tā aza dā a tonoi u dā unā u shinga.”

⁸Mpa Yahaya, uza dā n panai kpm n wenei gbā ili i nala yi. An n kotsoi upana n uwene i'ya, aku n kudangi a a'ene a katsumate ka zuba ka ka wenike mu ili yi gbā tsarā n lyaka yi kayala. ⁹Shegai u tonuko mu, “A'a! Kotsu vu lyaka mu kayala wa! Mpa dem kagbashi ka tyoku u vunu, n atoku a vunu ntsumate, kpm n gbā ama dā a wenei karingā ka idani i tagarāda u na vi. Lyaka Kashilā kayala!”

¹⁰Aku u tonuko mu kpm, “Kotsu vu kimba ili i'ya a danai a tagarāda na vi a kaci ka ili i'ya ya gitāsā gogo-na n i'ya ya tuwā ya gitā a kapala wa. A'ayin a dā ili i na yi ya gitā a ka rawa de gogo. ¹¹Asākā gbā aza dā a ka yansa tsicingi a rongo uyansa tsicingi hal kain ki ka rawa. Aza dā kpm a ka yansa ili i icadi a rongo uyansa i'ya. Aza dā kpm a ka yansa ili i shinga, a rongo uyansa ili i'ya i'ari i shinga, aza dā kpm a'ari uwulukpi a suma uyansa tsicingi.”

¹²Yesu doki u danai, “Panai na! Mā tā a utuwā gogo. Mā tā a utuwā n tsupa ko kpm n yanka gbā ama mavura a ili i'ya a yansai. ¹³“Mpa Alfa mpa dem Omega.† Wata, mpa Kagitā mpa dem Makorishi. Mpa Uza u Iyan mpa kpm Uza u Utyoku.

¹⁴“Kashilā ka zuwuka tā aza dā a zai ntogo n le sarara unā shinga, kpm adama a nala, a ka fudā tā a ka lya il-

imaci i ndanga n dā n tsu nakā uma kpm a wura a itsutsu a uwa a asuvu a ilyuci yi. ¹⁵Shegai a ka bishinka tā ama a na u'uwa a asuvu a ilyuci yi: aza dā a gonukoi kaci ka le n ashindā adama a unyushi u le, n aza a uyansa tsukunu, n aza a uyansa tsishankala. A ka bishinka tā dem aza a magalākā, n aza dā a ka lyasāka ameli kayala, n gbā aza dā a tsu dansa kaβan.

¹⁶“Mpa Yesu, n suku tā katsumate ka zuba ka vā ka nakā dā akani a na yi a a'uwa a Atoni. Mpa Kami; wata, Matsikaya ma Dawuda Magono. Mpa Katala ka Kpasani.”

¹⁷Kulu Keri n ukasavu u Maku ma Kondom mi a danai, “Tuwā!” Uza dā baci u panai akani a na yi asākā u dana, “Tuwā!” Uza dā baci wa pana kakuli u tuwā, uza dā baci dem wa ciga, asākā u kene mini ma uma gbani.

Makorishi

¹⁸Mpa Yahaya dā ma rono atsuvu a uza dā baci dem wa pana akani a kaci ka ili i'ya ya gitāsā gogo-na, kpm n i'ya ya tuwā ya gitā a kapala i'ya n korongi a tagarāda u na vi: Uza u doku baci ili a asuvu a akani a na yi, Kashilā ka doku yi tā dem mavura ma ne. Wa yanka yi tā mavura n usara u shindere u dā n yain kadyanshi ka le pini a tagarāda u na vi. ¹⁹Kpm uza u takpa baci ili a asuvu akani a na yi, Kashilā ka bishinka yi tā utsarā unā u shinga u dā a dansai a tagarāda na vi. Kashilā kpm ka bishinka yi tā ulya ilimaci i madanga ma unākā uma, kpm wa asākā vuma u nala vi u rongo a ilyuci i uwulukpi i nala yi wa.

²⁰Yesu, uza dā u danai ili i na yi mayun dā, u dana tā, “Mayun dā, mā tā a utuwā gogo.”

Ami. Tuwā, Yesu Asheku!

²¹Asākā Yesu Asheku u wenike gbā de ukuna u shinga u pige u ne. Ami.